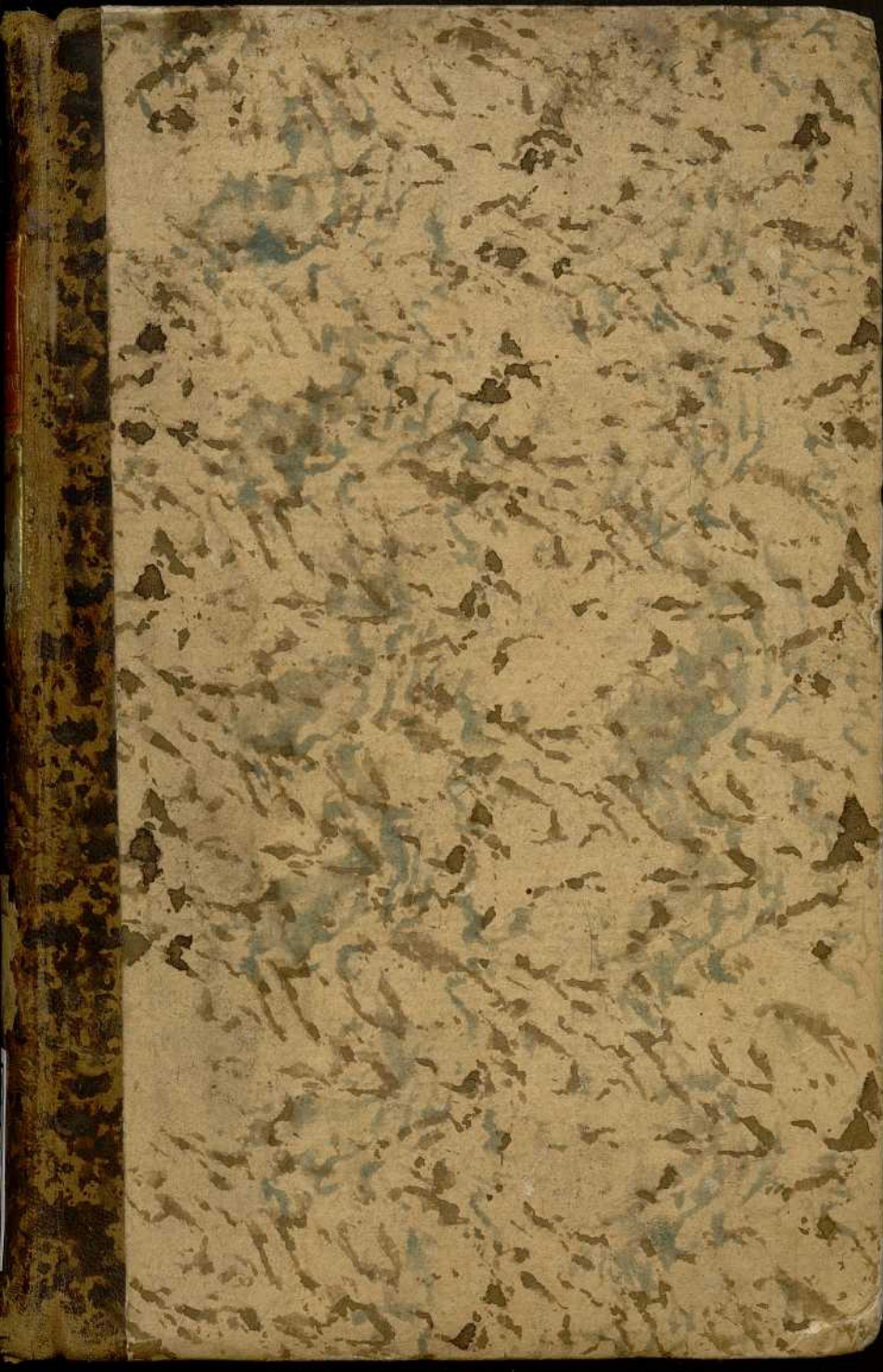

MURRAY
APPARATUS
MEDICAMINUM

T. IV. V. VI.

A
47
169

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA

Sala:

A

Estante:

047

Número:

169

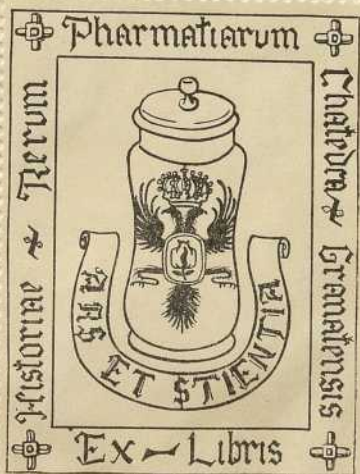
[Handwritten signature]

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL	
GRANADA	
Sala:	A
Estante:	047
Numero:	169

[Handwritten signature]

A. N. 344

2

APPARATUS
MEDICAMINUM
TAM SIMPLICIUM

QUAM
PRÆPARATORUM ET COMPOSITORUM
IN PRAXEOS ADJUMENTUM
CONSIDERATUS.

VOLUMEN QUARTUM.

AUCTORE
IO: ANDREA MURRAY D.
EQUITE ORD. R. DE WASA

CONSILIARIO R. BRIT. AULÆ PROFESSORE MEDIC. ET BOTAN.
ORD. IN ACAD. R. GOTTING PRÆFACTO HORTI R. BOTAN.
SOCIETATUM SCIENTIARUM GOTTING. STOCKHOLM.
UPSAL. GOTGENB. LUND. FLORENT. LUGDUN. DI-
VION. AUREL. ET BATAVO-FLESING. MEDICARUM
PARIS. NANC. ET HAUN. AC OECONOMICARUM
BERN. CELL. GEORGOPH. ET PARIS. MEMBRO.

Adquirido con cargo a la consig-
nación de Historia de la Farmacia.

Granada Margo 1879

VENETIIS
TYPIS SEBASTIANI VALLE

MDCCXCV.
SUPERIORUM PERMISSU.

THE
MEDICAMINUM
TAM EMERSON

IN
REPERATIONE ET COMPOSITIONE
DE PRAEPOS ADIUMENTUM

CONTRA QUANTUM

ANNO 1800

DE PRAEPOS ADIUMENTUM

DE PRAEPOS ADIUMENTUM

DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM
DE PRAEPOS ADIUMENTUM

Adiunctis non minus in eorum
reperatione et compositio

VENIT

DE PRAEPOS ADIUMENTUM

DE PRAEPOS ADIUMENTUM

DE PRAEPOS ADIUMENTUM

DE PRAEPOS ADIUMENTUM

O R D O XXXVII.

D U M M O S Æ.

R H A M N U S.

LINN. *Syst. veget.* p. 194. *Gen. pl.* p. 105.

Pharm. RHAMNI CATHARTICI S. SPINÆ CERVINÆ
Baccæ, Cortex.

422. **R**HAMNUS CATHARTICUS: spinis terminalibus, floribus quadrifidis dioicis, foliis ovatis, caule erecto Linn. *Syst. l. c.* Rhamnus catharticus C. B. Icon: Regnault *Botanique*, Le Nerprun. Frutex altior, in dumetis & montanis vulgaris. Artem topiariam pro sepibus vivis hortorum admittit.

Baccæ) subrotundæ magnitudine pisi, nitide, puncto elevato in apice notatæ, maturitate nigricantes, includunt pulpam succosam profunde viridem, odoris nonnihil ingrati, & saporis amaricantis subacris nauseosi, seminibus quatuor ovatis subtrigonis. Vi alvum purgandi jam dudum claruerunt; id quod fruticis nomen jam significat. Et hæc quidem efficacia sese adeo in carnem turdorum similiumque avium, quæ eas autumnò avide ingerunt, transfert; qui enim iisdem tempore maturationis baccarum vescuntur, crebriores alvi dejectiones experiuntur (Homberg in *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris* 1712. p. 9.). In quibusdam hominibus haud sine torminibus molestis sese exferit, nisi diluentia commoda superbibantur, & comitatur effectum siccitas oris & faucium. Baccæ recentes viginti circiter quibusdam sufficiunt.

Alii utuntur eo sine succi earum expressi uncia una (Boerh. *de viribus medic.* p. 308. Scopoli *Fl. Carniol. ed. 1. p. 590.*). Pulvis tostarum etiam locum habet ad drachmam unam; pro decocto autem dachmæ duæ commendantur (Liun. *Amoen. acad. Vol. 7. p. 300.*). Sed nostro tempore syrupus ex iis paratus fere unice in dignitate est.

Usui pictorio quoque inserviunt baccæ, pro colore viridi usitatissimo, Gallis *Verd de Vessie*, Germanis *Saffgrün*, dicto, qui ad chartas colorandas & imagines minutas pingendas præcipue placet. Succus scilicet istarum post perfectam maturationem ad mellis spissitatem densatur, & solutione alumnis aquosa admista intra vesicam caloris ope siccatur; accedat tum ejusdem solutio in aqua, colatio & subsequa evaporatio (Du Hamel *De Monceau Traité arbres & arbrustes tom. 2. p. 215.*). Omitto miscelas alias, quibus pro variis coloribus ad tingendam lanam, corium opportunus evadit; nec tango colorum diversitatem pro gradu maturitatis baccarum vario (Vid. Linn. *Fl. Suet. pag. 72.*). Baccæ *Rhamni insectorii* Linn. *Mant. 1. 49.* Gallis *Graines d'Avignon*, a quibusdam in usum istum pictorium & tinctorium præferuntur (*Hist. de l'Acad. d. sciences 1772. p. 54.*).

Cortex) *medius* instar corticis Sambuci alvum fortiter movet, sed simul vomitum ciet (Allioni *Fl. Pedrmont. Tom. 2. p. 130.*). Hodie desuevit.

Non attinet, hic de corticis in tingendo præstantia pro colore luteo & purpurascete (V. Linn. *Oländska och Gotländska Resa p. 175. 209.*) multis dicere.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Syrupus de Rhamno cathartico s. de Spina cervina s. Syrupus domesticus) *Pb. W. p. 210.* Ad hujus normam succo baccarum maturarum multa aromata adduntur. Pauciora admiscet *Pharmacopœa Lond. p. 82.* Additamentum hoc sine dubio corrigere saporem & torminibus præcavere pro scopo habet, idgratus tamen syrupus manet. Simplex præstat (*Pb. Edinb. p. 62. & Cod. med. Paris. p. 34.*) ex succo defecato & saccharo coctis. Efficaciter alvum movet, non absque incommodis, quæ supra redargui; unde concedere eundem nequeo ad meconium infantum recens natorum expellendum, quod quidem nonnulli suadent (e. c. *Pb. W. l. c.*). In hydropo nominatim, imo ascite pro subducenda lymphâ collectâ multis probatur, vel solus ad unciam unam (River. *prax. lib. II. cap. 6. p. 44.*), ad duas (Boerh. *l. cit.*), vel aliis purgantibus mixtus (Chomel *Ussuell. tom. I. p. 19. Sydenh. Oper. pag. 488.*). Sed non effectum præstat, nec conducit, nisi corpore opportuno, quin adeo hydropem per-

tinaciorem reddit; id quod ingenue fatetur summus Sydenhamus, qui fiducia juvenili in casu singulari, quo voto respondit, deceptus, paullo post erroris agnoscendi occasionem ingrati gratam nactus est. Cautio igitur eadem hic redit, qua in universum in bivio inter diuretica & purgantia pro educenda lymphâ hydropicorum opus est.

Rob) *Cod. Paris.* p. 47. Succus baccarum expressus ad spissitudinem melluginis coquitur. Efficax & pretio exiguo quoque pauperibus commendabile, In pilulas pulvere quodam redactum facillime capitur, ut adeo simplex cretæ miscela suffecerit (*Gentleman's Magazine* 1759. *Spet.* pag. 401.).

Pharm. FRANGULÆ Cortex, Bacca.

423. RHAMNUS FRANGULA; inermis, floribus monogynis hermaphroditis, foliis integerrimis Linn. *Spec. pl.* p. 280. Alnus nigra baccifera C. B. Frangula Dodon. *Pempt.* p. 783. Icon: *Fl. Dan. tab.* 278. Regnault. *Botan.* La Bourgene. Arbor minoris staturæ locis humidis crescens.

Cortex) *medius* flavum colorem præ se fert; unde manducatus salivam instar Rhabarbari tingit, & aquam uti & spiritum vini inficit tinctura saturate lutea. Ad communem consensum violentius purgat inter tormina & nauseam, nec raro vomitiones. Unde nonnisi hominibus fortioribus, quales ruri degunt, concedi potest. Sunt qui mitius de illo sentiunt, inter quos Matthiolus (*In Diosc. ed.* C. B. p. 875.), qui alvum sine ullo incommodo solvere & jecur belle expurgare ac roborare innuit. Linneus (*Amoen. Vol.* 7. p. 300.) inter præstantiora purgantia refert. Et hic quidem aridum desiderat, sine dubio ideo, quod recentem quidam vehementius corpus afficere sustinent (*Dodon Pempt.* p. 784.). Præeunte igitur ill. viro infundendus vel decoquendus cortex cerevisia secundaria ad tertiæ partis jacturam, pondere uncia dimidiæ pro valentioribus, & drachmarum duarum pro debilibus. Sicque in chronicis quibusdam morbis hydragogi egregii nomen tulit. Insueti tamen usus. In constipatione boum certa medicina pronuntiatur (*Linn. Fl. Svec.* pag. 72.).

Cortex integer (hunc scilicet intellectum puto), qui saporem grate amarum & adstringentem habet, egregium antisepticum est, prout solutione extracti ejus, methodo Garayana parati constat. Hæc enim carnem bubulam vel sanguinem humanum congruatum sub justo coloris gradu efficacius adeo, quam sal corticis Peruviani essent. a putredine defendit (*Bucholz chym. Versuche über antisept. Substanzen.* p. 82. sq.).

Baccæ) dulces sunt, & pariter alvum efficacius movent. Vix unquam tamen a medicis præcipiuntur. Semina lotium pellunt (*Müller Russ. Gensch.* 7. *Samml.* p. 97.).

Tingentes particulæ pluribus partibus hujus arboris insident. Nempe cortex lanam colore e flavo rubro imbit, et si non profundo, folia & baccæ viridi.

Pharm. JUJUBÆ Baccæ s. JUJUBÆ.

424. *RHAMNUS ZIZYPHUS*; aculeis geminatis, altero recurvo, floribus digynis, foliis ovatooblongis Linn. *Syst. veg.* p. 196. *Jujuba sylvestris* C. B. β *Jujubæ majores oblongæ* C. B. *Ζιζυφος* Græcis recentioribus, ut *Aquario*, *Simeoni Setho*. Icon: *Regnault Botanique*, le *Jujubier*. *Arbor exigua*, ex *Syria* a *Sexto Papinio* consule in *Italiam* translata (*Plinius lib. 15. cap. 14.*). Hodie tam ibi, quam in *Hispania*, *Gallia inferiori*, aliis regionibus australioris *Europæ* sponte in solo sicco crescit, cultura autem fructus, cujus potissimum ratio habetur, præstantior fit. In nostris hortis flores modo fert, per hiemem in hybenaculo servata.

Bacca) officinarum, quam eleganter quoad omnes partes depinxit ill. *Du Hamel* (*Arbres & Arbustes Tom. 1. p. 377.*) est drupa ovalis magnitudine & figura *Olivæ*, cujus epidermis rubra obvestit parenchyma molle, sed exsiccatione spongiosum & albidum, intra quod nux oblonga aspera utrinque acuta bilocularis seminibus duobus latet. *Zizyva* vel voce nonnihil mutata *baccæ græcis* dictæ, *Jujubæ Arabibus*. Recentibus in regionibus, ubi fructus maturescit, eduntur. Nec apud nos, ubi nonnisi rugosæ *Jujubæ* comparent, dulcedine grata destituuntur cum mucilagine conjuncta. Et hæc quidem jam ore sese declarat, manifestius autem decoctione, quæ si pariori justo aqua sit, liquidum spissitudine sua fastidium parit. Involvere acre, incrassare humores, & lubricare atque relaxare fibras valent. In affectionibus pectoris ideo præprimis, ut raucitate, sputis languentibus, laudem tulerunt olim, item in stranguria aliisque dolorosis viarum urinaryarum malis. Quam vero *Caricæ*, *Passulæ*que iisdem viribus instruantur, præferendæ hæc *Jujubis* sunt, ut quæ extra patriam vix nisi aridæ, corruptæ vel vermibus exesæ suppetunt. Hinc & sensim usus in infusis & decoctis desuevit. Superest hodie ex antiquioribus formulis officinarum uice.

Syrupus de Jujubis *Pb. W. p. 212.* ad *Mesuen* referendus, et si feriori tempore mutatus varie fuit, nimis compositus est, & ob femina mucilaginosâ & *Tragacantham* additam eclegmatis potius, quam syrupi spissitudinem habet.

I L E X.

LINN. *Syst. veg.* p. 140. *Gen. pl.* p. 67.*Pbarm. AQUIFOLII Folia.*

425. *ILEX AQUIFOLIUM*; foliis ovatis acutis spinosis Linn. *Spec. pl.* p. 181. Ilex aculeata baccifera C. B. Aquifolium Matthioli. Agrifolium Dodon. *Pempt.* p. 658. Icon: Mill. *Fig. of Plants tab.* 46. Regnault *Botan.* le Houx. Elegans hic frutex in sepibus sylvisque Europæ australioris sub umbra aliarum arborum sponte provenit. Hac in regione arenosa Cellensia occupat. Frigus asperius hiemale non fert. Translationem difficile admittit, optime vero in Augusto medio res succedit. Succrescit quoque in arborem pedum quatuordecim vel viginti, aliquando multo proceriorem, cujus crassities tamen altitudini vix respondet, utpote angusta nimis.

Ludit multis varietatibus, quæ foliis absque spinis, echinatis, oblongis, subrotundis, variegatis colore aureo vel argenteo, baccis rubris luteis albis, & per alias notas discrepant, quas nosse & colligere in lucorum oblectamentis dicatorem usum, interest. Nam hosce perpetuo virore, florum alborum pulchritudine & baccis suis, quæ in vulgari Aquifolio rubræ sunt, stirps ornat. Sed ipsa vulgaris arbor œconomis in pretio multis momentis est. *Sepes vivas* elegantes format, durabiles, densas, ob spinas foliorum marginales pecori infestas; & tam proceras, ut aliquando pedum duodecim altitudinem attingant. *Lignum*, quod album est, excepto medullio arborum procerarum bruno, duritie & glabritie sese commendat pro cylindris, manubiis instrumentorum fabricarum, scriniariorum & tornatorum, item pro operibus tessellatis. *Cortex* interior viscum acuparium tenacem suppeditat, dum in pastam contusus intra ollam in cellam transfertur ut putredinem subeat, qua facta lavatur & fila lignea demuntur quo viscus lentescere queat (Du Hamel *Traité des Arb.* Tom. I. p. 64.). *Folia* tenella pabulo ovium & ferarum inserviunt. *Baccis* delectantur aves variæ.

Inter hæc laudes pauca modo de efficacia medica arboris innotuerunt, unde & silentio plerique libri de materia medica Aquifolium prætereunt. Verum nec istas miculas sine commodo dispersi sinam.

Folia) febribus intermittentibus medentur in pulvere ad drachmam unam ante paroxysmum dato. Multi hac ratione

a medico experto (Durandé in *Memoires de la Societé en Medec. à Paris vol. I. p. 342.*), qui vim istam ab homine artis salutaris rudi didicerat, sanati sunt. Quin in casu quodam contra corticem Peruvianum rebellis suffecit. Mirum esset, nisi aliquando spem falleret, quod ingenuus ipse fatetur. Sed, nisi fuverit, noxium tamen effectum non attulit. Debilitate stomachi laborantibus e re fuit, pulverem in infusione aromatica (Vid. *Gazette salulaire 1779. n. 13. p. 4.*) capere. Infusum quoque proficuum fuit (*Gazette de Santé 1777.*).

Domesticum constituunt contra arthritidem in infuso thæiformi, quo ipso convaluit intra quatuor hebdomades femina, cujus manus antea ex morbo incurvatæ insigniter riguerant, aliisque ejusdem exemplo incitatis idem auxilium obtigit. Sapor ejus paullo magis adstringens est, quam infusi Thææ Chinenensis (Heyer in *Fritze medic. Annal. Vol. I. p. 301.*). Res sane digna ulteriori experimento, duce scito medico, instituendo.

Nimis succincte mentio fit virtutis foliorum in colica, item succi expressi cerevisia excepti in ictero (Hall *sirp. helv. n. 667.*), quam ut alios ad imitationem invitare possit. Nec vis cataplasmaticis ex visco stupæ illito, ad dolores podagricos leniendos, satis firmo fulcro nititur (Chomel *Usuelles T. 3. p. 40.*).

SAMBUCUS.

LINN. *Syst. veg. p. 244. Gen. pl. p. 147.*

Pharm. SAMBUCI Flores, Bacca, Semina, Cortex interior, Folia, Fungus sambucinus.

426. *SAMBUCUS NIGRA*; cymis quinquepartitis, foliis pinnatis, caule arboreo Murr. in *Linn. Syst. veg. ed. 14. p. 295.* Sambucus fructu in umbella nigro C. B. *Ακτιη* Græcis. Icon: *Fl. Dan. tab. 545.* Regnault *Botan. le Sureau.* Arbor humilior in sepibus & ad pagos crebra: item locis ruderatis. Nullum igitur foli genus spernit. Diffeminatur avibus, quæ baccis delectantur. Surculis quoque radicum facile propagatur. Speciosa arbor dum floret ob candorem florum congestorum, qui inter triste virentia folia tanto magis enitet.

Admonet tam hæc futurata viredo, quam odor omnium partium ingratus & virosus, de efficacia non mediocri in corpus animale. Id quod eventus confirmat. Bacca enim gallinas enecant (Barthol. *Hist. anat. rarior. Cent. 4. p. 248.*),
& flo-

& flores pavones (Linn. *Fl. Svec.* p. 97.). Muniri quoque possunt Brassica & arbores promiferæ contra erucarum insidias Sambuco, dum istæ stirpes ramulo ejusdem frondoso flagellantur, quæ encheiresis uti & suspensio ramuli ejusmedi aphides etiam fugat (Gullet in *Dossie's Memoirs of agriculture* vol. 3. p. 164. *sqq.*). Quin umbram spargit hominibus nocivam (Linn. *l. c.*).

Non valde eminent economico commodo, sed medico totam fere videtur destinasse benefica natura. Medulla spongiosa, quæ ramos teneriores replet, destituuntur trunci crassiores. Hinc hi *lignum* suppeditant tam duritie quam colore flavescente tornatoribus placens, & Buxi ligno vix cedens. *Medulla*, quam dixi, ornamentis cistularum inservit. Quoniam vero aves baccarum cupidæ sunt, commode locis, quibus aucupia exercentur, arbores plantantur. *Bacca* linum fusco colore tingunt. Vino odorem moschatellinum impertiunt. Et vel solæ cum saccharo vel in connubio aromaticum fermentatione vinum quoddam, isti Frontinæ non absumile, locis vite carentibus suppeditant. Coqui in Germania quoque solet succus earum cum prunis in pulpam istam consuetam, quæ acetarii genus constituit, quo additamento ut sapor, ita diuturniori conservationi consulitur, Cymæ florum recentes placentarum butyro coquendarum genus constituunt. Hisce præmissis via ad virtutes medicas continua serie recensendas plana est.

Flores) omnium partium usitatissimi. Spirant recentes odorem fortem non omnino ingratum, qui per destillationem aqua recipitur. Si eorum major quantitas sumitur, exigua pars olei ætherei butyracei sub eadem encheiresi transit (*Lewis Mat. med.* p. 515.). Recentes in infusione blande aperiunt alvumque movent. Exsiccati, qui fere odoris partibus carent, unice fere adhibentur. Ore capiti in infuso, instat Theæ, egregie impacta subigunt & sudorem pellunt. Ob resolvendi istam vim in tussi, repletionem pectoris pituitosa, item sputis peripneumonicorum languentibus, suctam medelam constituunt, unde & speciebus pectoralibus vulgo admiscuntur. Item si suppressa sputorum rejectio suffocationem minatur, vix præstantius ullum auxilium suppetit, quam vapores infusi florum calidi ex spongia ante nares vel os apertum retenta haurire, præsertim aceto eidem affuso. Sudorem autem movendo crisin per poros in febribus acutis efficaciter adjuvat, dum florum ipsorum virtutem aqua calida iustinet; noxas ex refrigerio aliter facile concipiendas avertit; variolas, morbillos, scarlatinam, erysipelas aliæque exanthemata tam acuta quam chronica vel in eruptione torpentia vel cito inter ambigua signa retrocedentia incitat vel reverti cogit. Aliquando tamen in hisce exanthemati-

bus adminiculo sinapismi vel velicatorii simul opus est. Et hacce sudorifera vi haud parum antecellit ob naturam suam calidis, alias in eisdem fines usitatis, quæ potius rigidam siccamque cutem reddunt, quam emolliunt & humectant.

Extrinsicus quoque sicci in sacculis cum fructu adhibentur ad tumores varios, inflammatorios, erysipelatosos, œdematosos, dissipandos, sæpe in florum Chamomillæ vulgaris & Camphoræ connubio. Oportet autem ante applicationem auferre stirpes s. pedunculos, ne pressione molesti sint. Rarius cataplasmata vel epithemata florum ex usu sunt, quæ vi aquæ calidæ potius emolliunt, quam resolvunt.

Baccæ) ovals, nigræ, pisi minoris magnitudine, umbilico elevato stellato, succosæ, trispermæ. Succo scatent rubicundo, acidulo dulci, nec tingente, in epidermidis autem superficie interna obtinet pulpa violacei coloris chartam inquinans. Blande alvum movent. Una vel altera bacca comesta non quidem displicet, sed multitudo palato adversatur. Maxime vero inclaruérunt Robe, quod ex succo expresso paratur, de quo paullo post dicturus sum. Baccæ exsiccatae nomine *Granorum Aëtes* veniunt.

Semina) ovali linearia, tenuiter rugosa, tecta arillo duro, & intra baccam vestita pulpa subgelatinosa. Alvum purgant. Siccata olei viridis crassi octavam partem calida expressione erogant. Venale oleum consuetum oleo Lini exprimitur, hinc improbandum est (*Dehne in Crells chem. Journ. P. 3. pag. 35.*). Quod fusco viride exsistit, odoris & saporis vix sensibilis fuit, frigore gr. 12. non solidescens, sed artificiali gr. 0. colore dilutiori consistens (*cl. Brandis Comment. de oleor. unguinos. natura p. 22.*).

Cortex interior s. medianus), qui viridis est, primum dulcescentem saporem excitat, quem insequitur acris diu persistens nonnihilque amarus. Odore fere destituitur. Vires tam aquæ quam spiritui vini impertit. Celebratur ut hydragogum efficax in hydrope: sed simul etiam facile vomitum ciet. Et huic quidem fini succus par est. Ad drachmam unam vel unciam dimidiam sumptus laudem sibi vindicavit Boerhaavii (*Hist. plant. P. 1. p. 207.*) in hydrope obstinato, modo viscera sana sunt; nam compertum est, hominem aliquando magna subitaque lymphæ per alvum evacuatione animo linqui. Sunt qui ad unciam usque supraque præscribere eum audent. Placuit & magni nominis viro (*Sydenhamo. V. oper. pag. 496.*), corticem hunc aqua lacteque decoctum præscribere, scilicet sic, ut ejus manipuli tres in liquidi istius commisti libris duabus ad libram unam coquerentur, & hujus decocti alterum dimidium mane, alterum sero quotidie ad sanationem ægri usque caperetur; unde pariter & vomitus & catharsis sequitur. Ast ejusmodi dra-

drastica debilitant valdopere corpus, & anam novæ tantoque abundantiori collectioni aquæ præbent; quin si effectu expectato destituuntur, stimulo suo nocent & aquæ morbosum decubitus accelerant.

Folia). Turiones & alvum fortiter movent & vomitum cient. Quin hypercatharsis inde aliquando enascitur. Fuit qui eisdem crudos cum aceto oleoque ingestis, unde vero quadragesies alvus soluta & tertio die comatosus insultus subsequutus est (Barthol. *Act. Hafn. vol. 1. p. 164.*). Alii duo, in vigore ætatis constituti, iisdem ingestis post copiosos vomitus hypercatharsin experti sunt & ex ea extremum virium dispendium, pallorem & maciem contraxerunt (Eph. *nat. cur. Dec. 2. ann. 9. p. 48.*). Vituperandus igitur mos, qui adhuc inter paganos in Germania viget, instar acetarii eisdem verno tempore alvi eluendi causa ingerendi. Foliorum explicatorum usus hodie fere nullus. Nec probo eadem œdematibus pedum imponi, in quibus præstat uti topicis, quæ infusione aquam stagnantem eliminant, quam eandem ad interiora repellunt.

Fungus Sambucinus) innascitur vetustis arboribus, præcipue Sambuco. Est Peziza Auricula L., cujus vires infra suo loco tradentur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Aqua florum sambuci) *Pharm. omn.* De hac partim supra (V. Flores p. 9.) dictum. Leviter diaphoresin movet. Hinc usitatissima tanquam vehiculum in mixturis, sudori pellendo dicatis.

Spiritus florum) *Pb. W. p. 197.* Exolevit & usus & fides bezoardicæ & anodynæ virtutis.

Spiritus baccarum) *Pb. W. p. 190.* Pariter superfluous & neglectus.

Acetum) *Pb. W. pag. 1.* Ex floribus infusione paratur. Eximium resolvens. Gargarismatibus scite in angina additur, ad exemplum ab Equ. A Rosenstein (om *Barns sukdomar p. 241.*) datum. Et hujus cum aqua calida remixti vapores ex spongia pectori imposita naribus hauriuntur in solatium insigne tam in isto malo, quam sputis in morbis pectoris languentibus.

Rob) *Pb. W. p. 164.* Ex succo baccarum cum saccharo in densitatem justam inspissato. *Pharmacopœa Lond. pag. 26.* omittit saccharum; cujus autem connubium vel ideo mihi arridet, quo empyreuma avertur. Hinc Rob Sambuci, sine saccharo paratum, nigrum plerumque evadit & sapore ambustionem prodit; Præstat Rob ex baccis recens collectis, ut quod dulcescente sapore & colore gratiori instruitur, illo

ex baccis vel succo diutius servatis, quod manifeste acidum est, & profundioris coloris. Cautione quoque opus est, ne in ejusdem, ut aliorum similium, inspillatione cupreæ particulæ sese admisceant, quod facile contingit, dum loco terrei vasis cupreum vel aurichalceum adhibetur, ut ruri fieri solet. Unde e re est, ut pharmacopola ipse illud præparandum curet.

Est omnium suetissimum Rob & præstans, quod tam ruri, quam in urbibus, domestici instar remedii est. Blande sudorem movet & resolvit, item largius sumptum alvum emollit. Hinc, si transpiratio refrigerio suppressa, convenit. In affectionibus rheumaticis acutis omnibus reliquis, ob vim ejus humores motus augmento solvendi & excretionem varias promovendi, illud præfert ill. Quarin (*Metb. medend. inflamm. p. 219.*) ad tres quatuorve uncias de die ingestum. In angina utiliter ad stasin dissipandam gargarismis additur. Lotio nigredinem conciliasse legitur (*Eph. nat. cur. Dec. 2. ann. 6. obs. 8. p. 27.*).

Pharm. EBULI Radix, Cortex interior, Folia, Flores, Baccæ, Semen.

427. *SAMBUCUS EBULUS*; cymis trifidis, stipulis foliaceis, caule herbaceo Linn. *Spec. pl. p. 335.* Sambucus humilis s. Ebulus C. B. *χαμύνη ἐβύλη* Græcis. Icon: Regnault *Botan. p. Yeble.* Curtis *Fl. Lond.* Planta herbacea perennis procera, locis humidis umbrosis sylvaticis crescens. Speciosa floribus, intus albis, extus purpureis, majoribus, quam reliquis speciebus, sed molesta hortis ob repentes radices, quæ undique furculos protrudunt, vix unquam domandos.

Tota stirps odorem ingratum virosum spargit, similem quidem illi ex Sambuco, sed graviorem. Experientia quoque constat, viribus ea esse superiorem. Sed rarius usurpatur.

Radix) repens, fere teres, digitum supraque crassa, alba, subcarnosa. Sapor ejus amarus, nauseosus. In hydropo potissimum olim celebrata. Succus ejusdem alvum lotiumque movet; item decocto ad drachmas duas sumpta radix purgat. Sunt qui corticem radicis recentem præferunt, decoctum aqua, unde & per os & per alvum potentiam suam exercet. Similiter si

Cortex inferior) caulium recens cum aqua decoquitur, emergit liquidum valde amarum, quod, jejuno stomacho in sufficiente copia captum, vomitum excitat efficacem simulque dejectiones copiosas alvinas ciet, & lotium large pellit (*Brocklesby's æcon. & medical Observations p. 277.*). In hydropo quidem aliquando profecit, sed admonitio eadem hic

hic valet, quam articulo superiori de usu drasticorum in hydrope in medium protuli.

Folia) in horreum projecta mures fugant. (Ex Löselio Linn. *Fl. Suec.* p. 97.), Cocta cum vino in cataplasma dissipant tumores articularum ex contusione enatos, præcipue si fascia comprimens jungitur (Remon De Vermale *observ. & remarques de Chirurgie* p. 81.). Profuille & visa sunt cataplasmatum forma in hydropicorum oedematibus.

Baccæ), istis Sambuci non multum absimiles, recentes purgant. Rob inde paratum tam in Helvetia (Hall. *Hist. stirp. helv.* n. 671. p. 300.), quam Carniola (Scopoli *Fl. Carn.* ed. 1. p. 270.), domesticum est familiare. Negat Hallerus alvum subducere, dum recens blande hanc vim præstare innuit Scopoli, qui idem docet vetustum abstergere leniter atque resolvere. Sic utriusque effectum stare poterit. Obstructionibus viscerum & hydropi præcipue dicatum est.

Omitto baccarum usum tinctorium pro colore coeruleo, quo ipsæ imbutæ sunt.

Semina) ovata, subtrigona, rugosa. Contusa aquam hydropicorum per alvum ducunt, quo recentiora tanto efficacius, ad drachmam unam cum vino, jusculo, vel alio liquido sumpta: vel cum syrupo instar electuarii (Chesnau *Observ. med.* p. 227.). Nauseosum semen Hallero (*l. c.*) visum & fere emeticum, quum urinam eo ciere pro scopo esset. Oleum inde coctione cum aqua elicitur, quod cochlearis præbio pariter alvum efficaciter movet & junctum dolores mitigat (Haller *l. c.*). Cum jusculo haustum hydropicis dicto modo subvenisse constitit (Chesnau *l. c.*).

R H U S.

L I N N. *Syst. veg.* p. 379. *Gen. pl.* p. 146.

Pharm. SUMACH *Folia, Bacca.*

428. *RHUS CORIARIA*; foliis pinnatis obtusiuscule serratis ovalibus subtus villosis Linn. *Spec. pl.* p. 379. *Rhus* Sumach. officin. Lobel *Hist.* p. 539. *Rhus coriaria* Dodon *stirp. pempt.* p. 779. *Rhus* f. Sumach. Jo. Bauh. *Hist. Tom. I.* p. 555. *Rhus folio Ulmi* C. B. *P⁸⁵* Græcis. Icon: Du Hamel *Traité des arbres*, vol. 1. p. 218. *tab.* 52. Blackwell. *Herbar. tab.* 486. 541. Arbor humilior Europæ australioris & Orientis, hiemale frigus sub dio probe apud nos ferens. Surculos copiosos ex radice protrudit. Facile confunditur cum *Rhoe typhino* Linn. cujus folia lanceolata. Ambo tamen viribus videntur convenire.

Ge-

Genus, cui adscribitur, complectitur varias species venenata sua indole famosas, nominatim *Rus Toxicodendron*, radicans, Vernicem. Et ipsa *Rhus coriaria* fracta vel incisa lac fundit, quod an vernici Chinesium parando par sit, res ulteriori experientia digna est. Attamen sub medico usu non nisi acorem & adstringendi efficaciam insignem prodit. Quæ ipsa vis quoque tinctoribus pro nigredine obtinenda & cerdonibus ad densanda coria, eandem commendabilem valdopere reddidit. In hosce fines rami teneriores cum foliis comminuti venerunt. Fraude subinde in Sicilia, ubi lucrosa ejusdem mercatura, folia *Ficus* vel *Inulæ Pulicariæ* L. (*Coniza Pulicaria* dicitur) admiscuntur (*Sestini Lettere Tom. 4. p. 109.*).

Foliorum) dignitas in re medica sub tanto numero austerorum & stypticorum, quæ prostant, omnino eviuit. Quid vero iisdem apud antiquos tributum fuerit, omnium optime apud *Dioscoridem* (*Mat. med. Lib. 1. c. 147.*) legitur, a quo dicta ex uno libro in alterum ad novissima tempora usque transmigrarunt.

Et vix amplius in officinis *Baccæ*) suppetunt, quæ adolecente autumno ad maturitatem in suis racemis perveniunt. Hæ rubræ sunt, pubescentes subrotundæ & nonnihil compressæ, includentes, intra pulpam parcam, semen ovatum, complanatum brunum, durum, austum. Pulpa ista, etiamsi sicca, græte acida est. Sal quoddam acidum essentiali continet, ad naturam salis *Acetosellæ* vel cremoris tartari propius accedens. Hoc facile colligitur aqua servida baccis intra saccum superinfusa, ut quæ post iteratam solutionem & evaporationem crystallos exhibet albas transparentes acidas, quarum ex libris duabus baccarum drachmæ sex fere obtinentur. Difficile solvuntur aqua frigida, intumescent igne & funduntur, auctori igne flammam concipiunt (*Trommsdorff in Act. Mogunt. 1778. § 79. Comment. Chem. p. 25.*). Infusum aquosum baccarum siccarum vitriolo martis non nigrescit (*Berg. Mat. med. p. 237.*), unde colligitur adstringendi vi destitui. *Acoris* grati autem in hisce ratio omnino habenda est. Quamobrem apud Gallos arbor *le Vinaignier* audit. Vetus etiam usu pulpa obsoniis instar condimenti adpersa (*Diosc. l. c.*), quod idem & hodie Persis familiare est, ut per litteras ab ill. L. B. Ab *Asch rescivi*, qui capsulæ, cui inditæ erant baccæ, adscriperat, eandem ob acorem gratum *Ispahani* potulentis & cibis addi. Similiter etiamnum *Turcis* pro condimento est (*Sestini Opuscoli*). Ratio jam nominis *Rhus* obsoniorum, quo arbor ornatur, constat. Ob hanc naturam baccas calorem febrilem lenire, bilem corruptam temperare, humorumque putredinem corrigere, sponte intelligitur. Nec male in prifanas baccæ varia

varia labe præfente reciperentur, niſi acida alia vegetabilia, quorum larga copia, compendium ſelectus admitterent.

A M Y R I S.

LINN. *Syſt. veg. p. 298. Gen. pl. p. 188.*

Pharm. ELEMI Gummi.

429. *AMYRIS ELEMIFERA*; foliis ternatis quinato-pinnatifque ſubtus tomentofis Linn. *Syſt. veg. l. c.* Nondum eviſum eſt, Elemi ex hac ſtirpe Caroliniana peti, quam pro vera habere nomen triviale facile invitat. Serius Burferam ejus matrem declaravit (*Amen. vol. 7. p. 56.*), quod demum ipſe dubium reddidit (*l. c. vol. 8. p. 191.*). Negat ill. Jacquin (*Select. ſtirp. amer. hiſt. p. 107.*). Amyridem ſylvaticam Elemi fundere, quam vero Linneus (*Syſt. veg. p. 298.*) ab Elemifera diſtinguit.

Æque difficile eſt, ad antiquiora nomina botanica hoc Gummi referre. An ſit ex Icicariba Piſonis (*Ind. res nat. & med. p. 122.*), non omnino conſtat, ut qui tantum illi Gummi ſimile officinali tribuit. Nec an ſit ex Terebintho Piſtaciæ fructu non eduli Plum. cujus reſina loco Thuris in templis Cayennæ ſuffumentum præbet (*Barrere Hiſtoire nat. de la France Equinoxiale p. 107.*). Quæ arbores Americam australem patriam habent.

Cl. Geoffroy (*Mat. med. Traité, tom. 4. p. 36.*) diſtinguit inter Elemi duas ſpecies, quod quidem diſcrimen hodie non curatur: inter *Elemi verum* ex Æthiopia oriundum, flavescens vel albo viride, intrinſecus ſolidum, interne molle & glutinans, odoris Fœniculi, teſtum Arundinis vel Palmæ foliis, fruſtis cylindricis transferri ſolitum, raro in officinis obvium; & *Elemi ſpurium*. Hoc videtur eſſe illud, quod hodie ex nova Hiſpania, Braſilia, inſulis Americanis transfertur, & cujus Piſo meminit, item Des Marchais (*Voyages en Guinée & à Cayenne, tom. 3. p. 265.*). Nimirum poſtquam cortex in ſummo trunco, plenilunio imprimis & tempore ſicco inciſus fuerit, intra triduum exundat reſina grate odora, odoris inſtar Anethi recens contuſi, quæ ſenſim indureſcit. Vix licet dubitare, quin plures diverſæ arbores ſuccum ſimilem erogent.

Jam in officinis Elemi nomine proſtat maſſa ſolida ſemipellucida, flavescens ſere inſtar ceræ cum immixta virescente, inter digitos frigidos friabilis, calore lentescens, amaricans, odoris grati ad Anethum accedentis. Fragmentis sæpe corticis vel ligni inquinatur. Transmittitur hodie ciftis inclufa.

clusa. Sunt, qui arte illam imitantur ex resina flava cum oleo Spicæ & Terebinthinæ mista, quod suppositivum Elemi autem distinguitur odore terebinthinaceo, quem calore spargit (*Savary Diction. tom. 2. p. 215.*), ut alios illam adulterandi modos taceam.

Resinæ potius nomen meretur, quam gummi. Nam Elemi libra una civili exhibet resinæ uncias quindecim & extracti aquosi secundi scrupulum modo unum; extracti autem aquosi primi drachmæ duæ cum scrupulis duobus ex eadem quantitate, eliciuntur (*Neumanns Chymie vol. 2. P. 2. p. 403.*). Olei essentialis illi inest $\frac{1}{6}$ pars (*Idem*), quod ipsum, distillatione cum aqua erutum fragrantem Elemi odorem spirat & nonnihil linguam pungit: reliquum resina inodora est. Ipsa aqua destillata fragrans est.

Nostro tempore nonnisi externis usibus dicatur, etsi odoræ partes, quæ variis menstruis excipi sese sinunt, plus virium promittunt, quam a simplici resina expectari potest. Sed in linimento digerendi & suppurationem promovendi virtutem exserit. Exempla in pharmacopolis prostantia ejus fidem faciunt.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Balsamum Arcæi) *Pb. W. p. 28.* Unguentum v. Linimentum Arcæi) *Pb. Edinb. p. 98.* Præter pinguedinosa Terebinthina & Elemi ingrediuntur. Additamentum Santali rubri superfluum est, tamen quod una cum oleo Hyperici formulam *Pb. W.* intrat. Eximium & usitatum est vulnerarium pro digestionem & sanationem vulnerum.

Balsamum vulnerarium Mindereri) *Pb. W. p. 32.* Similis naturæ & virtutis, sed rarioris usus. Contra vulnera recentia nominatim commendatur.

Pharm. BALSAMUM DE MECCA s. OPOBALSAMUM s. BASAMUM VERUM s. BALS. GILEADENSE. XYLOBALSAMUM (*Lignum*). CARPOBALSAMUM (*Fructus*).

430. *AMYRIS OPOBALSAMUM*; foliis pinnatis, foliolis sessilibus Linn. *Mant. I. p. 65. Syst. veg. p. 299.* Hæc ipsa foliorum descriptio apprimè convenit cum ea a Belonio in *Observations de plusieurs singularitez trouvées en Grece --- Arabie etc. 1554. lib. 2. cap. 39. p. 110. b.* præstita ex arboribus intra hortum pagi Matærea dicti prope Cahiram servatis, & ab Alpino in *libro de plantis Ægypti p. 48. icon. p. 60.* & in *Dialogo de Balsamo ic. p. 48.* tradita & figura illustrata. Et hi quidem primi observatores fuere, qui vivas stirpes examini seriori subjecerunt. Sed de florum natura nihil consti-

stitit, præterquam quod Alpinus eos depingat corymboso-paniculatos, donec Forskalius ex scrutinio in loco stirpis natali instituto Amyridem esse significaret (Litt. ad Linneum in *Amen. acad. vol. 7. p. 66.* Conf. Forskal. *Flor. Ægyptiaco-arab. p. 79. sqq.*). Cui iudicio Linneus Eques subscripsit ex conspecto ramulo sicco foliolis ternis transmissis. Ast nec eo dubium omne sublatum est, quum in arbore, sed floribus tum destituta, a Forskaliao ad Giddam visa, cujus ramus diffractus Balsami Meccani odorem sparsit, folia omnia essent ternata, nec pinnata, floresque ad gemmas laterales congesti, nec subpaniculati, in alia autem arbore ad Yemen conspecta, odore alteri simili, folia pinnata (scriptiois vel impressionis vitio legitur iterum terminata in *Amen. l. c. p. 66.*: sed istam interpretationem nexus dictionis injungit; & ita quoque sentit cl. Gleditsch in *Schrift. d. Berlin. Gesellschaft Naturforsch. Freunde, vol. 3. 1782. p. 116.*) fructusque Carpobalsamo ab Alpino depicto omnino congruus. Foliorum discrimine inductus Linneus Forskalianam stirpem priori loco dictam Amyridem Gileadensem vocavit, alteram diu jam cognitam Amyridem Opobalsamum; non difflusus tamen fieri potuisse, ut novis propaginibus in eadem stirpe prodirent folia pinnata, quæ primum nonnisi ternata tulerit: & sic Forskaliana planta cum Alpina (Linn. *l. c. p. 69.*) esset eadem. Quæ conjectura ex analogia aliarum quoad folia similium plantarum fulcrum adipiscitur, tum & ex narratione Belonii, quod tria, quinque, septem foliola petiolo insideant, item ex figura Alpini, in qua scilicet, præter folia pinnata h. e. quina s. septena, quoque ternata aliquot depicta cerno. Quæ Forskalius opere posthumo (*loc. cit.*) de tribus Amyridis speciebus in Arabia inventis memoriæ prodidit, hisce difficultatibus enodandis non sufficiunt; singulis folia ternata tribuit.

III. Gleditsch autem nuper removit stirpem balsami Meccani a genere Amyridis, genus Balsameam Meccanensem nuncupans, illique calycem semiquinque partitum, corollam pentapelatam, subinde 3-4 petalam staminaque decem (subinde 9. 7. 8. 5.) calyci inserta, folia mox ternata, mox pinnata, mox tripinnata, & inflorescentiam (*Blumenstrauß*) florum decem ad viginti tribuens. Et hæc quidem constiterunt indagine ramusculorum trium siccorum, quos inclutus peregrinator regionum orientalium, cl. D. Reineggs, Constantinopoli ab Achmeto Essendi ex Mecca secum translatos acceperat, & ad cl. Hacquet, Professore Labacentem, miserat, quorum unum lateralem ex superiori parte stirpis decerptum sed absque fructu cl. Gleditsch scrutinio suo iunxit, junctis observationibus aliquot ab Hacqueto cum eo

communicatis (vid. *Schrift. d. Berl. Gesellsch. naturf. Freunde cit. p. 103. sqq.*).

Ultra hæc subsidia in cognitione veriori stirpis prodire hæcenus non contigit. Futuræ ætatis est, reliqua de ea scitu necessaria supplere, quod vero tanto difficilis est, quum Christianis non concedatur in illum locum contendere, ubi creberrimus balsami proventus est, & balsamum colligitur. Hinc & quæ de collectione balsami hæcenus novimus, non nisi narrationibus hominum nituntur, qui vel religionis vel quæstus, vel, ad peregrinatores ab infidiis Arabum tuendos, præsidii causa Kahira longum & periculosum iter in Meccam & Medinam instituunt.

Originem vero suam trahit ex arbore exigua, quam plerique fruticem paucos cubitos altum describunt, locis montosis passim in Arabia felici spontanea. Aliquando tamen in proceritatem notabilem succrescere, inde cognoscitur, quod sub ejusdem umbra Forskalius descriptionem ejusdem (modo arbor sit eadem) exarare potuerit (*V. Niebuhr Reisebeschr. nach Arabien, vol. I. p. 352.*). In Arabia deserta quoque fertur esse crebra. In Iudæa & Aegypto sponte provenire multis Alpinus contra antiquos scriptores negat, sed ex Arabia illuc nominatim in viridarium pagi Materea, urbi Kahiræ vicini, variis epochis translatum, contendit. Jamjam autem in Aegypto ne hoc hospitii quidem jure amplius ibidem fruitur (*Aug. Lippi in Geoffr. Mat. med. Traité tom. 3. p. 376.*). Etiam si vero Balsamus ex urbe Mecca petatur, itinere tamen plurimum dierum collectionis locus ab urbe distat, & hic ipse in possessione familiarum quarundam Arabicarum versatur (*Hasselquist's Resa til heliga Landet p. 531.*). Inter Meccam & Medinam situm esse plerique affirmant.

Pars vero, quæ fruticem præcipue celebrem reddidit, est balsamum liquidum, odoris gratia, pretio, &, ut multi volunt, virtute omnia reliqua Balsama superans. Et hujus quidem fama jam vetustis temporibus invaluit, laudantibus illud Theophrasto Eresio, Dioscoride. Plinio, Serapione aliisque antiquorum bene multis. Nec minuit eam ætas, etenim adhuc hodie apud Arabes, Aegyptios, Turcas inter præstantissima naturæ dona refertur.

Optimum balsamum hoc est, quod vel sponte ex cortice ramorum destillat (*Alpin. dialog. de Opobals. p. 21. item August. Lippi, infelix ille in Abyssiniam peregrinator in Geoffr. Matière med. tom. 3. p. 377.*), vel cauta ejus vulnere tempore vernali prolicitur. Sed alia illud lucratio est illa, per coctionem ligni frondiumque in aqua, qua maxima ejus pars obtinetur (*Vesling. Observ. in Alp. libr. de*

de pl. Aegypti p. 18.) . Coctione nimirum in magno aheno instituta ascendit in superficiem aquæ oleum limpidum & subtile, quod sollicitè aufertur; continuata ea vero surgit oleum paullo crassius minusque odorum, quod, ut minus pretiosum per itinera Kahiram & in alias regiones mittitur, & maxime vulgare in Europa est (Lippi l. c. p. 378.) . Sed redeo ad pretiosorem speciem. Si imprudenter incisio fit, læsa vitiose fruticis pars facile emoritur. Ferro lædi inquit Plinius (Ed. Daloch. p. 584.) . Expavescere ferrum, hinc corticem lapidis fragmento vel testa aperiri, indicat Tacitus (Hist. lib. 5. ed. Gronov. p. 355.), quod quidem fide narrationis Arabum aliquot negat Veslingius (Observ. in Alpini libr. de pl. Aegypti p. 17.), ut qui ferrum vere usurpari illi asseverarunt, & Alpinus (Dial. p. 21.) quoque. Non memorarem hæc, nisi novissime narratum esset a cl. Reineggs unguibus colligi ex foliis, (corticem sine dubio intellexit), quo sine insigne unguibus incrementum concedi (Schrift. d. Berl. Gesellsch. l. c. p. 404.) . Ramulus per diem modo tres vel quatuor guttas stillare fertur, nec fertilissimus frutex plus quam triginta vel sexaginta guttas, vitro subtile alligato excipiendas (Gerlachs Tagebuch s. Reise nach Constantinopel p. 227.) . Alio recentiori experimento a septem viris per viginti dies nonnisi pondus Arabicum 87. Mis-kal æquans colligi potuit (Reineggs l. c.) . De pondere autem hoc æque ac pretio insigni, quo venit genuinum balsamum, judicari poterit, si balsami pondus 25. Mis-kal Arab. æquans, h. e. $38\frac{1}{2}$ drachmas, Meccæ nonnisi Zecchinis 25. Venetis vendi, significavero. Vix igitur nisi apud Imperatorem Turcicum & magnates verum & integrum nec arte corruptum existat. Quotannis vero Imperatori & præfectis quibusdam a principe Arabum Seriph appellato, qui urbi Meccæ præest, muneri quantitas quædam Opobalsami post adventum peregrinorum datur. Dono imperatoris vel quocumque in Europæorum manus sincerum aliquando venit lagenæ plumbeæ inditum, cujus unum exemplum trium librarum & ultra capax & instructum orificio angusto cum margine lato olim instar muneris ab Imperatore Turcico Regi Poloniæ missum fuit (V. Heinsii Diss. de Opobals. p. 3.) . Quæ commemoro, ut illud transferendi modus quodammodo noscatur.

Significandi itaque jam sunt characteres genuini balsami, quorum quidem numerosi recensentur, partim veri, partim falsi (Vid. utriusque generis exempla in scriptis polemicis, inter Italos medicos & aromatarios olim de hoc balsamo mixtis & collectis in Volckameri Opobalsami orientalis examine & sinceritate, Norimb. 1644.) . Nobis sufficiat præcipuos nosse. Initio fluidius est, successu autem temporis tam

tenax evadit, ut in fila trahi sese patiatur; sic & ætas colorem initio pallidum & turbidum sensim in flavescentem & pellucidum vertit (Hasselquist). Odor grate fragrans, a quibusdam cum citreo, ab aliis cum isto inter Rorismarini & Salviæ odores medio, vel terebinthinato in illum Macis inclinante, comparatus. Temporis tractu minuitur odor. (Post Dioscor. Alpinus de pl. Aegypti p. 54. Dial. p. 21. Cartheus. Diff. de Opobals. in Diff. phys. med. p. 58.). Sapor leniter amarus & subacris sensumque calor in lingua excitans. Pro certissimo indicio integritatis hoc vero habetur, quod, si aquæ frigidæ guttula balsami intilletur, hæc supra aquæ superficiem illico sese dispergat, & pelliculam albicantem æqualem vesiculis expertem, ibidem formet, quæ stilo, apice cultelli, pilo, vel filo quodam immisso tota auferri possit, aqua perfectam pelluciditatem servante (Alpinus, Veslingius, Opobalsami veteribus cogniti vindicia p. 30. 31. Gerlach, Hasselquist alique, fontibus expiscandi veri propiores. Cfr. & iudicium in Volckameri collect. cit. contraversiar. de Opob. p. 218.). Sed & hæcce exploratio ni fallor attentionem ad aliquot minutias in encheiresi desiderat. (V. Veslingius l. c. Vogel Progr. de verioribus balsami nec-cani notis p. 9.). Nec succedere in balsamo nimis vetusto quidem legitur (Gerlach l. c.), sed reprehendit hocce effatum alius (Cartheus. Diff. de Opobals. inter Diff. physico-med. p. 58.). Additur a Vogelio (l. c.) experimentum hoc, si fiat aqua fervida, guttam sub undulato motu sese dispergere. Non succedit mihi experimentum pelliculam respiciens in balsamo, quod coram habeo, sed gutta fundum petit inque eo remanet, forsitan quoniam illud annosum est, odorem vero spargit illi, qui inest Pino Balsamæ similimum. Sensim gutta ista lactescit sua superficie. Sed ne hanc quidem notam sufficere pro dignoscendo Balsamo vero, etiam si recentius prolicito, inde patet, quod liquor resinofus, qui m. Martio corticem Pini & Abietis in vesiculas expandit, si guttatim aquæ frigidæ instillatur, pariter pelliculam in ejus superficie formet (Schmiedel & Troelsch Diff. de Oreoselino p. 7.). An vero ista stilo quoque auferri possit, non adjicit experimenti auctor. Ita & pellicula ex oleo Juniperi aquæ instillato formatur (Adversarii Manfredi & Panutii in Volckam. l. c. p. 5.).

Constat hoc balsamum ex oleo æthereo fragrantissimo, destillatione provocando, & substantia fixa resinosa. Alcohole vini nonnisi caloris ope solvitur. Aqua frigida huic solutioni affusa, hæc lactescit. Oleo expressio digestum quoque subigitur.

Lucri causa vario additamento genuinum vitiatur e. c. Terebinthina Cypria, oleo Sesami, pinguedine Struthionis, &

& hisce quidem singulis seorsim (Hasselquist *l. c.* p. 530. Conf. alii adulterationis modi ab Alpino collecti in *Dialog.* p. 33.).

Vix quoque dubitandum, quin aliquando loco veri balsami Meccani liquidum simile, quod disruptæ vesiculæ corticis Pini Balsameæ fundunt, vendatur. In Anglia saltim id fieri novimus (Du Roi *Harbkes. Baumzucht* vol. 2. p. 107. Anne hoc est, cujus meminit Lewis (*M. m.* p. 422.), tanquam discrepantis in nonnullis momentis a vero, item illud diversum, quod nomine Balsami Gileadensis ex Anglia obtinuit ill. Bergius (*M. m.* p. 293.)? quod pariter supra aquam cuticulæ instar sese dispersit, quin stilo sive acu demi omnino potuit (Lewis).

Si commemorare volupe esset omnes istas virtutes, quas gentes orientales balsamo huic tribuunt, vix ornatioꝝ ullius medicaminis historia evasura esset, quam hujus, quod ultra omnem fidem quin in morbis natura sua diversissimis laudarent. Qui precariis hisce præconiis noscendis delectetur, recensum modo morborum legat, ab Alpino (*de pl. Aegypti* p. 56. *sqq.*) fide Aegyptiorum factum. Refellere hosce errores experimentis Europæorum medicorum difficile, qui, sive raritas sinceri Balsami, sive pretium insigne, sive sana ratio eos deterruerit, valde raro usi eodem sunt. Communis vero ejus cum aliis balsamicis, sæpissime tentatis, natura judicio locum præbet non fallaci, nec illi adversari potest fragrantia peculiaris hujus balsami, (sive, si malis, spiritus proprius) quæ tamen non tanta est, ut tot mira patrare possit. Quorundam errorum de virtutibus medicis balsamorum commissorum particeps evasit hoc ipsum, de quibus vero commentandi generalius aptior locus est subsequente sectione de Copaiva, utpote balsamo magis frequentato. Proxime viribus accedit ad Terebinthinam (*V. Appar. med.* vol. I.), vel, si & odoris ratio habenda, ad balsamum Copaivæ. Non igitur repugnabo, lotium illud pellere, putredinem coercere, vires ob odoras partes erigere, & sub quibusdam conditionibus ad detergenda vulnera & ulcera esse opportunum. Semper tamen calidum esse remedium memento. Hinc improbandus & ejus usus in gonorrhœa virulenta, in qua ad guttas 25. adeo saccharo exceptas non veritus est illud dare magnus alias in praxi medica vir (Sydenhamus *Oper.* p. 334.), vel ejus loco Terebinthinam Cypriam, falsa idea exulcerationis sine dubio deceptus. In altero gonorrhœæ stadio, sive relaxationis, magis conducere, experimenta cum aliis balsamicis facta (v. subsequens sectio) docere videntur. Nec majoris fidei est ejusdem in ulceribus internis nominatim pulmonum virtus, ad quam tentandam forsitan vulneraria vis, quæ sub externo usu conspici-

cua fuit, invitavit. Hanc vim orientales gentes valde celebrant, recentibus plagis aliquot guttas instillantes (*Alpin de pl. Aegypti* p. 56. *Hasselquist l. c. p. 528.*), quam & memorabili exemplo confirmat Alpinus (*l. c.*). Certiorem tamen longe reddit ill. Ab Acrel (*Chirurg. Händelser* p. 57. 58. 157. & alibi) experimentis suis in nosocomio Stockholmiensi institutis, in quibus vel balsamo solo, vel per oleum Amygdalarum diluto, usus fuit. Gratiam, quam faciei illinendo hoc balsamum mulieres orientales conciliare student, indubiam reddidit proprio suo experimento matrona magnæ celebritatis Maria Wortley Montague (*Lettres written during her Travels in Europe, Asia and Africa* vol. 2. p. 116. 117.). Etenim postquam faciei suæ illud, idque optimum, in Turcia inunxerat, postridie mane facies in insignem amplitudinem cum rubore intumuit, quod incommodum per triduum duravit; illa autem nec pulchriorem inde sese deprehendit, nec ullum tentamen iterandi desiderium eam cepit. Fatetur tamen ipsa scæminas Turcicas, quæ ejusdem usum faciunt, grato rubore suffundi. Hæ solent illud non nisi in balneo calido, postquam bene incaluit corpus, quo tanto avidius imbibat, faciei & pectori inungere, & inunctionem aliquoties repetere, demum illam per plures dies omittere, donec arescat cutis, tum eandem præmissa inunctione olei Amygdalarum amararum, aqua fabarum destillata abstergere. In Gallia cosmetico sine pariter placuisse balsamum docet formula notata (*Geoff. M. m. l. c. p. 385.*), quæ natura sua & usu proxime venit ad essentiam Benzoes cosmeticam. Sed naturalis faciei nitor & rubedo quodlibet artis lenocinium multis gradibus superat & constantior est.

Verum hæ omnes vires non tanti momenti sunt, ut operæ pretium esset, easdem tanto pretio redimere, quin profent, quin inter indigena medicamina ejusdem efficacitæ plura, quæ passim in hacce disquisitione indicavi. Non plura vel optimum balsamum Meccanum cel. Quarin (*Animadvers. pract. p. 89.*) præstitit, quam Terebinthina costâ.

Guttatim sumitur a Turcis, e. c. guttæ tres, ad stomachum roborandum. Sed major concedi potest quantitas ad scrupulum unum usque & supra pro dosi in varium finem, dum balsamum vel saccharo instillatum, vel subactum vitello ovi sive gummi Arabico, addito, si placet, liquido aquoso, præbetur.

Xylobalsamum) sunt rami exiles arboris confracti cortice griseo rugoso, qui balsamum fundit. Rarissime transferuntur in Europæas terras, sed in orientalibus accensi suffimento templorum & ædium magnatum inserviunt. Quin Arabes in regione Oeud, ubi sponte arbores crescunt, suffitus tantummodo causâ easdem in pretio habent ramosque

in hunc finem cremant (Niebuhr *Reise nach Arabien* tom. 1. p. 352.). Est & alia species nondum satis nota, quæ in eundem finem adhibetur (Linn. *Amœn.* vol. 7. p. 66.).

Carpobalsamum) fructus vocatur, cujus formam icon Alpini perbene exprimit. Drupa esse videtur. Magnitudine exiguum pisum æquat, figuræ est subrotundæ vel oblongo ovatæ acutæ vel mucronatæ, angulis quatuor prominentibus, coloris bruno grisei vel rubicundi nucleo albo. Adhæret calyculo quadridentato, qui exiguo pedicello fulcitur. Prout in pharmacopoliis servatur, odore & sapore fere omni destituitur; hinc iners. Si recens, hisce notis item viribus ad Opobalsamum ipsum accedere dicitur, quod tamen efficacia reliquis partibus antistat. Theriacam & Mithridatium) veteri consuetudine præter rem intrat; prout in universum sine damno exulare ex foro medico posset.

C O P A I F E R A .

LINN. *Syst. veget.* p. 341. *Gen. plant.* p. 216.

Pharm. COPAIVÆ S. COPAIBÆ BALSAMUM, item BRASILIENSE BALSAMUM, S. BALSAMUM DE COPAHU.

431. COPAIFERA OFFICINALIS Linn. *Sp. plant.* p. 557. *Iacquin Select. stirp. americ.* p. 133. *tab. 86. ed. pict.* p. 67. *tab. 128.* Copaiba Pison. *Hist. nat. & med.* p. 118. Arbre de Copau Labat *nouv. voyage aux Isles de l'Amérique* tom. 2. p. 365. Le Copahu Barrere *Histoire natur. de la France équinoxiale* p. 40. Arbor proceræ & elegans. Patriam habet Brasiliam, præcipue vicinam insulam Maranhon & Guianam. Crebro quoque obvenit in Terra firma circa oppidum Tolu in sodalitiis arborum, quæ balsamum Tolutanum, Peruvianum aliaque, erogant. In insulis Antillanis hospitii potius jure frui videtur, quam sponte provenire, quantum ex Labati & Jacquini observatis eruitur.

Inclaruit nominatim Balsamo), quod largo proventu fundit, a quibusdam etiam ob fluiditatem olei nomine nuncupatum. Elicitur vel perpendiculari plaga sex vel septem pollicum trunco versus basin incisa, tamque profunda, ut ferramentum non per corticem modo & librum, sed & per ligni partem penetret (Labat), quin ad medulam usque (Piso); vel & trunci terebratione evocatur (Aublet *Plantes de la Guiane Franc.* vol. 1. p. 400.). Excipitur vel cucurbita vel ampulla subtus appensa. Si tempestive sauciatur arbor, intra tres horas ad duodecim adeo libras balsami effundere fertur (Piso). Junior arbor, vel succo turgens primo vere, plus ejus suppeditat, sed crudioris, aquosi & inertioris. Vul-

nus postea sponte coalescit & callum format, & repeti potest in arbore vetustiori sauciatio bis vel ter eodem anno (Labat). Si nihil balsami exundet: plaga actutum cera vel argilla obseratur, & post duas hebdomades arbor ista erogando apta deprehenditur (Pifo).

Hoc balsamum, dum ex arbore promanat, fluidius & coloris expers est, successu temporis autem nonnihil spissescit in cratitiem olei tenacioris, & colorem flavescens instar Succini flavi induit, omnino pellucidum. Nunquam tamen omnino solidescit. Odor illi inest fragrans gratulque, sapor amaricans subaromaticus & subacris calidus, pertinaciter linguæ adhærens. Experimentum, cui multi nimium tribuerunt, cum gutta in aquam decedente, variat pro lapsus distantia diversa, etenim sub majori altitudine fundum aquæ balsamum petit, sub minori superficie aquæ subtus adhæret vel supra eandem sese sensim dispergit (Alston's *Lectures of the Mat. med.* tom. 2. p. 391. Conf. Berg. *Mat. med.* p. 357.). Alia quoque species in pharmacopoliis aliquando obvia est, albida, minus limpida, spissitudinis mellis, odoris ingrati terebinthinacei, saporis insuavis, in cuius fundo tantillum aquæ turbidæ stagnat; & hæc quidem vel adulterata censetur vel decoctione ramorum & corticis arboris eruta (Geoffroy *Mat. medicale Traité*, tom. 3. p. 293. (9.). Hæc prout rejicienda, ita & illa, quæ oleum Amygdalarum vel Terebinthinam sive ejus spiritum, vel aliud simile inquinamentum, admixtum habet.

Destillatione genuini balsami cum aqua oleum æthereum prodit larga copia, adeo ut nonnulli fere dimidium ponderis (Hoffm. *Obs. phys. chem.* p. 23. Lewis, Bergius *Mat. med.* p. 358.), alius (Spielm. *M. m.* p. 313.) autem modo quintam partem obtinuerit. Et hoc quidem valde fragrans est, primum albescens, ætate flavescens. Residuum constituit resinam tenacem inodoram, ex flavo viridem, quæ siccatione dura fragilis viridi fusca evadit. Quid destillatione sicca hoc balsamum erogat, abunde notavit Frid. Willh. Hoppe (V. in Valentini *Hist. simpl. Mantiss. disp.* 5. p. 621.), haud ignobilis in describendo illo auctor. Hic idem ex miscela balsami cum cineribus oleum cœruleum fortissimo igne destillando eruit, quod ipsum tamen absque peregrino additamento sub finem destillationis elicere alii (Lewis *M. m.* p. 123.) contigit.

Agitatum aqua hanc quidem turbidam & lacteam reddit, sed paullo post colliguntur guttulæ dispersæ in superficie & aqua limpida evadit. Constantius connubium cum aqua init, adjumento vitelli vel albuminis ovi, vel mucilaginis, quibus admixtis species emulsionis emergit. Solvitur quoque oleis tam destillatis quam expressis, etsi hisce difficilior. Spi-

ritus vini illud in transparentem & grate fragrans liquidum subigit. Facilis ista balsami cum oleis æthereis miscela & odoris gratia ansam sine dubio dedere hominibus lucro suo unice intentis pro augendo pondere oleorum illud adhibendi. Additur eo sine balsamum floribus Lavandulæ, herbæ Rorismarini, Rutæ rel. intra vesicam destillatoriam (vid. Hoffm. *Obsf. cit. p. 24.*); vel oleum ex balsamo Copaivæ destillatum oleis dictis æthereis admiscetur (Ferb. *neve Beiträge zur Mineralgeschichte vol. 1. p. 363.*). Fraus hæc vix aliis indiciis detegitur, quam quod major copia spiritus vini & plus temporis ad perfectam solutionem olei ætherei cum illo ex balsamo Copaivæ mixti, quam ad solutionem olei puri, requiratur (Car. Wilh. Christ. Müller *Progr. de adulterationibus oleorum æther. p. 18.*).

Non minus hujus balsami in exercitio artis existimatio, quam reliquorum, quæ olim laudibus fide omni majoribus celebrata fuerunt, saniori iudicio & experientia serioris ætatis imminuta notabilem in modum est. Intelligimus per balsamum generatim resinam liquidam seu liquidum resinoso oleosum, nonnihil spissum, tenax, odoris fragrantis, saporis magis vel minus acris & amaricantis, originis vegetabilis. Horum e censu in scopum medicum memorabilia sunt Balsamum Meccanum, Copaivæ, Peruvianum, Tolutanum (quod unicum succedente tempore indurescit), Storax liquida aliis Liquidambar dicta, Terebinthina multiplex, quæ omnia sponte per corticem trunci vel ramorum, naturam adjuvante plerumque terebratione vel incisione, exundant. Sicque removeo medicamenta varia sicca, in quibus vel proportio partium manifestius discrepat, vel partes quædam alienæ reperiuntur e. c. Storacem calamitam, Myrrham, Benzoën, Mastichen, Ladanum, Olibanum, etsi effectu in corpore animali multa similia habent. Nec sermo hic est de balsamis arte affictis, in quibus naturam imitari, vel temerario ausu adeo superare, ars conata est. Vera ista, quæ dixi, constantur resinæ magna parte, oleo æthereo, spiritu fragrante, aqua & modica quantitate salis acidi essentialis subtilioris (Conf. Cartheus. *Diff. de præcipuis balsamis nativis p. 8.*). Differunt tamen hæ partes in diversis speciebus proportione sumultipliciter, unde gratia, tenacitas, stimulus, calor aliique effectus, quos exserunt, quoque variant. Præter nervinas, diureticas & pellentes virtutes, quæ hisce junctim nec immerito adscribuntur, nulla tenacius medicorum animis inhæsit, quam vulneraria, quæ tam in plagarum quam ulcerum consolidatione conspiceretur. In quem finem eadem tentare plastica eorum natura suasit, qua ipsa ad avertendum aerem extus alluentem, & tenella stamina recens in læsis partibus emergentia contra injuriam externam obte-

obtegenda videbantur commoda; item vis eorum antiseptica. Verum quoniam balsamica stimulantis & calidæ naturæ sunt, non possunt conducere inflammatione partis urgente & sub plethora corporisque & ætatis vigore: sed contra ea tantum sub habitu corporis frigido aquoso & ætatis languore adhiberi tuto possunt. Ex hisce jam ptoclive est concludere, quanto judicio opus sit, si balsamicorum usum ad ulcera interna, nominatim pulmonum, transferre volupe est. Hinc tanta dissidia, utrum conducant in phthisi nec ne, stantibus pro utraque sententia viris non spernendi nominis. Adversum iis est, quod, ut alia incitantia calida, accelerent sanguinis transitum per pulmones & illuc delata stimulo suo vellicent, hinc febrem, inflammationem, obstructionem circa ambitum ulceris, exulcerationem cum oppressione pectoris & omnium reliquorum symptomatum tristi satellitio augere valeant. Nec licet vim habeant balsama putredinem coercendi, qua inquinari sensim solent humores nostri sub manifestiori interna exulceratione, hæc virtus tanti momenti esse videtur, ut reliqua damna vincere possent. Missa facerem hæcce argumenta, nisi crebra fidaque experientia fulcrum illis accederet. Hisce suffulti vituperarunt balsama in phthisi ill. viri Pringle, qui e contrario infestante hoc phthiseos genere fiduciam præcipue collocat in venæsectionibus parvis sed repetitis, diæta lactea seu vegetabili, fetaceo affecto lateri applicato, aere campestri & equitatione, libero acidorum usu, tum & sub justis conditionibus cortice Peruviano (*Diseas. of the army ed. 7. p. 163. sqq.*), A Rosenstein (*om Barns sjukd. p. 93.*), Tissot (*Avis au peuple p. 124.*), Fothergill (*in Medical Observ. and Inquiries vol. 4. p. 231. sqq.*), Quarin (*Animadvers. pract. p. 84.*), ut alios taceam. Nihilominus tamen exstant alii, qui vel balsamicorum generatim vel singularium quarundum specierum causam in phthisi egerunt, ad suam pariter experientiam provocantes. Quæ encomiastes iste balsami Copaivæ, Fullerus (*Pharm. extemp. p. 275.*), pro laude ejus in phthisi in medium profert, modum omnino excedunt & destituuntur ea accuratatione momentorum, sine qua nulla felix medicamenti administratio fieri potest; nempe thoracicum vocat optimum, bronchia detergere, pulmonibus tonum & sanitatem conciliare, tubercula cruda dissolvere, tusses valde periculosas & phthisin manifestam minitantes rel. curare refert. Moderatius sentiunt alii ejusdem in hoc morbo patroni, ad quos referendus Fr. Hoffmannus (*Obs. phys. chym. p. 24.*), qui fructum non spernendum inde in pulmonum, renum, vesicæ atque prostatarum exulceratione promittit, addendo, si prudenter adhibetur. Quo effectus balsamorum ex voto contingat, jubet cl. Valcarengi (*Spec. pract. de*

præcipuis febribus p. 173. Item Ejusd. *constit. epid. Cremonens.* p. 108. sq.) conjungi demulcentes potiones ad temperandam eorum vim & dissolvenda ea, & requirit parvas doses & longam continuationem, ceterum multum iis, præcipue autem balsamo de Copaiva, pulmonibus exulceratis tribuit ex sua & cll. Rega & Sommers experientia. Non solum autem iis, tanquam abstergenti, & partes ulceratas ab ulteriori corruptela defendenti medicinæ, favet, sed & ob diureticam vim, qua purulentus humor per lotii vias eliminaretur (*Auct. cit. de constit. epid. Cremon. p. 116. 119. 138.*). Cl. Monro (*Dis. in the british milit. Hospitals p. 129.*) autem tum usum balsami Copaivæ vel Peruvianum in pthiisi observavit, quando vasa relaxata nec obstructions nimis protractæ existerent, quum contra in confirmatis obstructionibus pulmonum calefaciendo & inflammando nocuerint. Cl. Cessner (*Samml. v. Beob. a. d. Arzneygel. vol. 1. p. 46.*) balsamica licet calefacere non neget, etiamsi exiguis dosibus capta, imminui tamen hisce arbitratur causam febris, requiritque, quo toto & probò successu ingerantur, sanguinem tenuem, solida relaxata, nervosque non nimis sensiles. Nec dubitavit cl. Simmons (*On the treatment of consumptions p. 36. sq.*) in stadio morbi suppuratorio, balsamum Copaivæ vel Peruvianum ad drachmam dimidiam vel integram saccharo instillatum exhibere, sed nitri grana duodecim vel quindecim in haustu mox post quamlibet dosin pro temperando calore, quem hæc excitant, capienda curat, & initium a parvis dosibus & attentionem ad effectum utrum salutaris sit an noxius, graviter injungit. Magni quoque balsamum Copajavæ in pthiisi ulcerosa cl. Lentin (*Beobacht. einig. Krankh. 1774. p. 58.*) facit, quo ipso & Millefolio sanasse se casu singulari difficili ulcera hepatis & pulmonum inquit. Tutissimum igitur est, inter vituperium & laudem virtutis antipthiisicæ balsamorum medium procedere, ut tamen excitandos medicos existimem, ut absque ullo partium studio, quasi rem novam meditantes, inquirent in omnia momenta, quæ eadem concedant vel repudient, & miscelas quæ tutiorem usum eorundem reddere queant. Sic generalius de hisce commentando speciale simul balsami Copaivæ pretium in pectoris isto tristi morbo constitui.

Similis ambiguitas obtinet quoad ejus & reliquorum similitum pretium in gonorrhœa venerea. Non multum moror empiricam apud Americanos obviam balsamum Copaivæ adhibendi rationem, quæ ut a gente artis salutaris rudi facile mente concipitur, stadiorum morbi respectum habet nullum. Memoravit tamen eandem jam Pisé (*l. c.*), qui præter guttulas per os ingestas injectiones ejus per colem saccharo ex aqua Plantaginis subacti vel oleo Rosarum dissoluti usur-

usurpari indicat, & repetit laudem ex autopsia cel. Jacquin (*l. c.*), qui illud non interne modo vitello ovi cum aqua subactum sed una merum in urethram transmitti egregio successu observavit. Sed cuilibet naturam gonorrhœæ cognoscens contractio, dum urethra inflammatione corripitur: ferius autem postquam ista deserbuit, vel in eo stadio, quod Angli *Gleets* vocant, prodesse eximie ejusmodi medicamina constat. Expectavit ideo cl. Theden (*Unterricht für die Unterwundärzte p. 254.*), donec profluvium lymphaticum fieret, sensim in dosi a guttis quinque ascendendo ad guttas usque viginti quatuor bals. Copaivæ per diem, sed in conubio pulveris sui lenientis. Cl. Schwediaver (*Pract. Observations on the venereal complaints p. 54.*) autem, vir exploratæ in curandis morbis venereis peritiæ, sæpe solum hoc balsamum a quinquaginta ad centum guttas in haustu frigida aquæ semel per diem vel mane & vesperi exhibuit & immediate post, ne stomachus adversus sit, triginta ad quinquaginta guttas elixirii Vitrioli in eadem aquæ quantitate. Similem effectum Terebinthinæ drachma dimidia præstitit. Quin ex valde larga balsami Copaivæ quantitate uno haustu absorpta juvenis quidam sese radicitus ab inveterata & pertinaci gonorrhœa liberavit. In profluvio limpido (*Gleets*) sæpe immediate, postquam captum fuerit hoc balsamum, ut alia ejusdem tribus, effectum exserit, & hic ipse pergit, quamdiu in ejusdem usu continuatur, cessat etiam post mensem, ut primum balsamum omittitur, prout iterum confestim sub novo experimento mucus supprimitur; in hac a se observata effectus inconstantia cl. Jo. Hunter (*Treatise on venereal diseases p. 103.*) nunquam ultra quinque vel sex dies eorundem administrationem continuat, suadet tamen ut, symptomatibus etiam si sopitis ad recidivas avertendas per tempus pergatur, & si dictæ anomaliz incident, ad alia efficaciora transeat.

Non attinet hic, transferre efficaciam balsami hujus in alios morbos bene multos, qui passim sanati vel sanari posse eo dicuntur, ut fluorem album, dolores renum ex arenis vel mucos, dysuriam, colicam, profluvia ventris, paralytin, hydropem, rel., quum deficient peculiaria virtutis in hisce documenta, quæ fidem faciant. Hisce vero noscendis cui delectentur satisfaciunt Frid. Wilh. Hoppe (*Diss. de balsamo Copayba* (in Valentini *Hist. simpl. p. 622. §. 9.* qui tamen ex proprio judicio luxuriantes laudes deprimit), item Fullerus (*l. c.*) ut dubia adhuc magis ven. Labat (*l. c.*) præconia silentio præteream.

De efficacia in hydrope memorabile cl. Mutis, qui per multos annos in Santa Fè, urbe novæ Grenadæ Guianæ, me-

medicinam coluit, exemplum narrat, feminae, quae senlim dosim augendo usque ad cochleare unum hujus balsami mane & vesperi ingessit, superbibendo vitrum decocti Hordei, unde lotium abunde fluxit & aegra intra quadraginta dies omnino convaluit (*Nouvelles de la Republique des lettres & des arts*, 1786. n. 33. p. 374.).

Varios per os ingerendi balsamum hoc modos & dosim sub ipsa virtutum ejus expositione jam significavi. Commodissime instar elæosacchari fumitur, vel mucilagine item, si febris abest, vitello ovi subactum at aqua mixtum. In Guiana Hispanica solent guttas decem ad quindecim saccharo instillatas ingerere superbibendo decoctum Hordei vel Malvæ (*Mutis l. c.*): Addi & potest pulverulentis variis vel conservis electuarii vel boli forma, vel in affectionibus pectoris mixturis Oxymel recipientibus admisceri. Displicet ob caloris augmentum vino illud excipere ut e. c. in *Mistura balsamica Fulleri* (*l. c. p. 274.*), vel aliis spirituosis in modum tincturæ. Largiori dosi alvum laxat. Lotium eo fertur sapore manifeste amaro imbui (*Fuller*).

Sed enucleatius paullo exponenda præstantia, quæ sub externa ejus applicatione comparet. Traumatica virtute præcipue sese commendat in vulneribus tendinum & nervorum, in quibus & affectionibus spasticis occurrit tepide instillatum. Judæi in circumcissione eo, fide Pisonis, utuntur; quod tamen non ubivis fieri, sed pulverem traumaticum indicatum plagæ inspergi ex peculiari percontatione novi. Justo præcocius adhibitum in vulneribus & ulceribus intempestive cicatricem inducit, & sic ulcera sinuosa generat, quæ brevi recrudescunt, difficile sanabilia (*Hoppe l. c. §. 10.*). In affectionibus paralyticis confert illud oleis æthereis vel axungia quadam exceptum illinere. Placuit in hunc finem linimentum ex oleo Copaiivæ & axungia (*Hoffm. l. c. p. 23.*).

Plurima pars balsami hujus, quod colligitur in nova Grenada, artibus destinatur. Pictores scilicet in picturis suis oleo factis eo utuntur; adhibetur quoque ad varias vernices; item solvitur eo Gummi Algarrobo dictum, quod æque menstruis aquosis ac spiritui vini resistit (*Mutis l. c.*).

T R I H I L A T Æ.

A E S C U L U S.

LINN. *Syst. veget.* p. 290. *Gen. pl.* p. 183.*Pharm.* HIPPOCASTANI Cortex, Semen.

432. **A**ESCULUS HIPPOCASTANUM; floribus heptandris Linn. *Spec. pl.* p. 488. Castanea equina Matthioli *Comm. in Diosc.* ed Bauh. p. 183. Clus. *Hist. rar. stirp. per Pannon.* p. 5. it. *Hist. plant. rar.* p. 7. Castanea folio multifido C. B. Icon: Jo. Mill. *Illustr. Syst. sex.* Regnault *Botan.* Le Maronier d'Inde. Arbor, quæ ex Asia septentrionali per Constantinopolin medio circiter sæculo 16. in Europam transmigravit. Quo anno, præcise non constat, sed Matthiolus botanicorum primus est, qui ejusdem meminit, initio in *Epist. medicinalibus* (*Oper. omn. ed. cit.* p. 101. 125.), dein ampliori descriptione in *commentariis in Dioscoridem*. Clusii tempore adeo vero adhuc rara fuit, ut quum Vienna, in quam urbem Constantinopoli pluries fructus translatus, a 1588. discederet, nonnisi arborem duodecim annorum flore fructuque carentem viderit. Jam vulgaris in europæis regionibus, ubi facile feminibus, vel sponte delapsis vel terræ immixtis propagatur præcipue solo nonnihil humido. Nec septentrionales fugit, prout & Stockholmæ fructus maturos quotannis eam ferre deprehendi.

Procera arbor, longæva, (Vid. exemplum arboris ætatis 80. annorum supra 50. pedes altæ, adhuc vegetæ & incrementum continuantis in *Samml. d. Berner landwirthschafil. Gesellsch.* vol. 2. pag. 943.) umbrosa, & speciosa foliis digitatis amplisque & thyrsis erectis florum albidorum. Hinc pro ambulacris expetita, in quibus tamen id vitii habet, quod folia ejus justo præcocius flavescant & insidiis insectorum valde lædant r. Lignum molle habet & putredini obnoxium, hinc neque operibus lignariis nec fo-

co satis idoneum. Frondibus delapsis, succum diu servantibus, cervi delectantur, & hæc putredine subactæ sterco-
rationi inserviunt. Apes floribus alliciuntur. In primis vero fructus tegmine suo externo echinato exuti œconomis placent. Amaritiae eos privare insitione repetita sub adjumento terræ idoneæ & stationis soli obversæ, ut & esui hominum apti fierent, hæcenus quidem non successit (*Medikus uber. d. Veredelung. d. Rosskastanien, Lauttern. 1780.*). Sed pabulum non spernendum pecorum, ovium scilicet, caprarum, bovum, pecorum, cervorum constituunt. Nec opus est ad amaritiam tollendam illos in lixivio ex calce & cineribus primum macerare, tum aqua pura lavare, demum in pastam coquere, quod ad saginandas oves præcipue commendavit olim cl. Bon. (*Mem. de l'ac. R. d. Sc. de Paris 1720. p. 460.*), vel eodem fine aqua calcis uti (*Idem in Hist. de la Société R. d. Sc. de Montpellier tom. 2. p. 57.*). Sed sufficit fructus ferro concisos & arillo privatos cum humectato & comminuto stramine vel fœno pecori projicere; unde lactis ubertatem contrahit & conspicuo modo pinguescit (*Hannov. Magazin. 1770. p. 226.*) Oves iterum integris fructibus pascuntur (*Hall. Hist. stirp. Helv. n. 1029. *** item Abhandl. v. d. wilden Kastanien v. deren Nutz. zur Fütter. des Hornviehs v. d. Schaaf 1775.*). Equi pariter fructus devorant, & anhelis iis & tussientibus plurimum auxilii afferre dicuntur, unde & arbor epitheton suum adeptæ est. Pulli gallinacei vero inde emaciantur & ova parere dediscunt (*Reaumur apud Du Hamel l. c. p. 295.*). Nutritia pars maceratione conquassati fructus in aqua & subsequa colatione ejusdem per cribrum eruitur, quibus factis pulvis fundum petit, repetitis vicibus lavandus, dein blande igne siccandus; hic ipse omnis odoris & saporis expers amyllum egregium album sistit (*Parmentier Recherches sur les vegetaux nourrissans p. 176. 218.*). Loco pulveris cyprii pro capillis conspergendis hic quoque commendatur. In Gallia & Helvetia ad dealbandam Cannabin & Linum & merces inde vel lana paratas purgandas & dealbandas, aqua in qua maceratio fructus contusi facta, pro lotionè adhibetur & vim saponis habet. (*V. ex Marcandier Traité de Chanvre, Leipziger Intelligenzblatt 1764. p. 46. Berner Gesells. Samml. v. landwirthsch. Dingen. vol. 2. p. 943. sqq. item Liber de re rustica or the Repository for Papers in Agriculture vol. 2. p. 75. sqq. sed absque ullis propriis experimentis*). Eadem vis saponacea apparet in fecula, quæ instar furfurum Amygdalarum ad mundandas manus apta est (*Dr. Roi Harbkeische Baumzucht vol. 1. p. 40.*) Taceo candelas ex pinguedine verucina & fecula amara paratas.

Perperam igitur inutilem fere arborem hanc haberi, ut
a qui-

a quibusdam fit, vel hisce documentis patet. Ulterius autem declarat id eximia ejus in re medica efficacia.

Seminum), arillo badii coloris obductorum, unum vel duo in capsula triloculari trivalvi echinata latent. Castaneæ ex Fagi genere similia sunt. Virtus eorum medica nondum satis confirmata. De affectionibus quibusdam pectoris equorum, quibus valuisse fertur, supra jam dixi. Qua in re quidem permulti consentiunt, sed fidem experimentorum non per momenta indubiam reddunt. Epilepsiam coerceri esu eorundem non ex sola narratione militis emeriti, vel virginis monialis (V. Parmentier *l. c. p. 180.*) credi potest. Pulvis eorundem naribus attractus sternutationem & copiosam fluxionem mucii ciere compertus est, hinc in hemicrania aliisque capitis morbis salubris a Gallico medico Cornell judicatus (Vid. Zannichelli *Lettere intorno alla Facoltà dell' Ippocastano in Raccolta d' Opuscoli Scientifici, Tom. 10. p. 200.*). Febres intermittentes profligare brevi narratione declaratur (*Hist. de la Soc. des sc. de Montpellier Tom. 2. p. 57.*). Verum hacce virtute cortex præcipue inclaruit, quem persequi studiosius singularis ejus dignitas injungit.

Aliquam vim medicam Corticis) jam spondet experimentum, sub quo sauciata arbor balsamum terebinthinaceum viscidum pellucidum stillat (Leidenforst in Peipers *Diss. de cortice Hippoc. Dujsburg. 1663.*). Sed alit spem sapor ejus adstringens & grate amarus, quo ipso ad corticem Peruvianum propius accedit, prout & colore non multum ab hoc deflectit. Colligi cortex debet ex ramis ætate non nimis provectis nec nimis teneris. Sub deglubendo alburnum simul adhærescit, antea cultro auferendum, ne corticis efficaciam minuat. Servat vim suam integram per plures annos, modo non in pulverem redactus fuerit, tum enim odorem vappidum, adversum contrahit orbaturque balsamica sua virtute. Decoctum corticis carni bubulae additum illam contra putredinem in digestionem calida tuetur, quin putredinem jam ex infusione ejusdem cum aqua enatam corrigit. Antisepticum quoque effectum exferit in vitellum ovi, ferum sanguinis, bilem, sanguinem (Peipers *Diss. loc. cit.*), quin in serum sanguinis, cortice Peruviano potentius. Nec extracti ex illo, ad modum Garayi, parati, sive salis f. d. essentialis solutio, vi avertendi putredinem a carne bubula, cedit illi ex cortice Peruviano, licet jam exortam profligare non valeat (Buchholz in *Nov. act. nat. curios. Tom. 4. p. 267. it. in Ejsuld. Chym. Vers. üb. antisept. Subst. pag. 19. sq.*). Analysis chemica præterea visa fuit similem naturam in hoc & cortice Peruviano arguere (V. Experimenta huc pertinentia Zannichelli *l. c. p. 202. sq. & Peipers Diss.*). Uncia ejus una cum aqua decocta liquidum constituit austerum,

rum, quod inspissatum extracti tres drachmas largitur. Eadem vero quantitas spiritu vini macerata extracti drachmas duas cum dimidia erogat (Coste & Willement *Essais sur les plantes indigenes* p. 61. Cfr. similia experimenta ex Peipers *Diss. cit.*). Infusum sive aqua, sive spiritu vini factum, si aqua diluitur, colorem suum aureo luteum in cœruleum mutat (Remler in *Almanch für Scheidekünstler und Apoth.* 1785. p. 124.).

Maxime inclaruit hic cortex febrifuga sua virtute, ad quam explorandam aliquot dictarum dotum sine dubio invitavit. Zannichelli, pharmacopolæ Veneti (*Lettera* supra cit., quæ prodit a. 1733. cujus compendium vid. in *Commer. Nor.* 1734. p. 75. *Sqq.* Bruserius in *Institut. med. pract.* Tom. 1. p. 190. *not.* Mistichellium primum commendasse corticem exponit), meritum est, quod primum ejus notitiam nobis dederit. Tentaverit ille corticem initio in febri tertiana, variis molestis symptomatibus stipata, laborante, & quidem sic, ut duas ejus drachmas, aquæ Cardui benedicti uncias quatuor perfusas, sub finem paroxysmi daret, & hanc dosin altero die mane & vesperi iterari curaret; ita liberata a febre est, quamvis, ut recidivis obviam iretur, repetitio per aliquot dies mane commendaretur. Simili consilio & simili successu in nosocomiis variis patriis experimenta capta sunt (Zannichelli *l. c.* p. 207.). Möhringius (*Comm. Nor.* 1736. p. 20.) tamen tres annos post questus est, licet sine ulla noxa, frustra tamen sese ad ejus normam hunc corticem exhibuisse in diversis hominibus; & in rhedario quartana ultra dimidium annum affecto septem adeo uncias per vices sumptas nihil præstitisse, quum tamen postea duæ uncia corticis Chinchinæ febrem sisterent, aliæque duæ redituram forsitan omnino arcerent. Verum non acquievit in hocce sententiarum divortio sagax medicorum de vi corticis judicium, sed, etsi post protractum silentium, ad iterata experimenta rediit. Ejusmodi data opera instituit inde ab a. 1752. cl. Leidenfrost, quorum copia tamen longe serius nobis facta, idque justo brevius, est (Peipers *Diss. cit.* a. 1763.). Ille nimirum tum ad minimum viginti hominibus in febre intermittente auxilio fuit, uncia una ejus una vel supra exhibita, non negans tamen aliquos ejusdem vim elussisse, subsequuti tum alii cl. viri Bucholz (junctim dispersæ ejus hac de re observationes comparent in *Ejusd. chym. Versuch. über antisept. Subst.* 1776.), Junghans (*Diss. de nucis vomica & corticis Hippocast. virtute med.* 1770. p. 25. *Sqq.*), Coste & Willement (*l. c.* p. 57.), Sabarot de la Varnere (in *Journ. de Medec.* Tom. 47. p. 324.), Turra (*della febrifuga fatolrà dell' Ippocastano, in Vicenza* 1780.). Jam igitur constat, febres intermittentes non solum leviores, quales tertianæ, simplices vernaes, plerum-

que sunt, hocce cortice pelli, sed & graviore. Pleræque quidem ex censu tertianarum, & quidem simplicium sunt, sed & erraticæ (Sabarot *l. c. p. 326.*), quotidianæ (Junghans *l. c. Obs. 3. Turra l. c. p. 47. sq. Sabarot l. c. p. 326.*), quartanæ (Junghans *Obs. 2. Coste & Willemet l. c. p. 60.*), eo devictæ, item tertiana duplex (Zannichelli *l. c. p. 208. Sabarot l. c. Turra l. c. p. 42.*). Non mirum, quod in quartanis aliquando spe omnino medici exciderint, vel mitigationem mali modo experti fuerint, quibus nec Chinchina satisfecerit (Coste & Willemet *l. c. Turra Obs. 22. 25.*), tantoque minus quum id contigerit in quartana duplici vel triplici (Turra *p. 12. Obs. 23 24.*), in quibus casibus tamen subinde vel diætæ vitium vel iusto parcior corticis usus accusari potuit. Autumnales febres non minus ejus virtuti obsecundarunt, cujus generis plerique casus a cl. Turra propositi sunt; an ob naturam harum vulgo obstinatioem largiorem quantitatem obtulit? Nec a quibusdam indoles putrida abfuit (Buchholz *antisept. Subst. p. 27.*). Tuto omnino capitur; nam usus ejus nullas molestias excitat, ut nauseam, vomitum, pondus in ventriculo, diarrhæam, alvi obstructionem rel. (Turra *p. 14. aliique*). Quibusdam levem pectoris constricti sensum movet, sed pituitosa mucilaginosa facile tollendum (Sabarot); nec sublata ejus ope febre alia mala tanquam effectus medicinæ subsequuntur. Mira aliquando celeritate efficaciam exserit, quin post exiguas doses (Buchholz *antisept. Subst. p. 18. 29.*). Quidam tamen sensum majori ejus doli opus habent. Nec magis recidivas admittit, quam alia febrifuga. Infantili præterea ætati (Turra, qui in junioribus præprimis experimenta cepit) æque hac adultiori conducit. Non temere tamen dicerem corticem Peruvianum adæquare, quin adeo viribus superare. Incidunt nempe casus, in quibus Chinchina prævalet, ut in iis, qui conclavia humida inhabitant (Buchholz *l. c. p. 30.*), alii, ubi neuter cortex voto satisfacit.

Præmitti autem debent varia pro re nata, ad corpus rite præparandum idonea, evacuantia, digestiva, venæ sectio (Buchholz *l. c. p. 28. Coste & Willemet l. c. p. 60. Sabarot l. c. pag. 326.*). Subinde quoque redire oportet inter usum corticis ad pristina emetica. Nonnisi tempore a febre vacuo dandum, sponte patet.

Mihi in primis in simplicissima forma, scilicet pulveris subtilis, placet. Objectum quidem est, copiam intumescens pulveris nauseam ciere ægris, gravare ventriculum, hinc eosdem a continuato usu abhorreere; quin pulverem inertem esse (Buchholz *l. c. p. 17. item nota Versionis libri cl. Turra p. 5.*). Sed alii omnibus numeris eundem commodum repetere. Ita cl. Turra (*p. 22. sqq.*) uncias ejus duas in duodecim

decim partes æquales dividendas curavit, quarum una omni quadrihorio cum aqua pura ingesta. Cl. Sabarot (pag. 325.) acquievit dimidia dosi pulveris sub iisdem intervallis eaque in aquæ saccharatæ cochleari capta, si amarities displiceret, quæ tamen magis in Chinchina molesta est; hincque uncia una plerumque ad febrem vincendam sufficit. Decocto pariter locus est: cui pro norma quodammodo esse potest illud ex corticis unciis duabus & salis tartari drachma una cum aquæ mensura sesquialtera, donec supersit mensura una, coctis, cujus quotidie duo cyathi pro Thea usitati sunt hausti (Junghans *l. c. p. 25. Obs. 1.*) : vel illud ex pulveris uncia una, radice Glycyrrhizæ frusto, in libris duabus civilibus aquæ ad tertiam partem coctis, per quadrihorio partitis haustibus assumendum (Coste & Willemet *l. c. p. 59.*). Arrisit &, quibus decoctum alias fastidium creaverat, electuarium (*Ibid.*). Extractum quoque honorifica mentione dignum est, & quidem non modo pretiosius istud arte Garayana paratum (Buchholz *l. c. p. 18. Turra l. c. p. 20*), sed & istud vulgari artificio (Buchholz pag. 26.), modo ignis, quantum fieri possit, lenis tam pro extractione quam pro inspissatione adhibeatur. Extractum utrumque parva dosi longe plus præstat, quam multo plus major corticis in pulvere, & commodius ingeritur. Solvitur ejus drachma una in aquæ Cinamomi simplicis uncia una hujusque elixirii guttæ sexaginta omni trihorio capiuntur, & sæpe sufficit ejus uncia una, quin aliquando jam ex dimidia febris disparuit (Buchholz. Cfr. Ejusd. *Nachricht v. d. Fleck. v. Friesel. Fieber p. 81.*). Ne redeat febris feliciter sublata, commodis corticis repetitionibus cavendum est. Quibusdam sine ulla excretionem opem fert, alii inde alvum laxam experiuntur (Sabarot p. 326. Turra hinc inde). Clystma ex decocto injectum dejectiones alvinas frequentes movet (Sabarot). Rarior igitur observatio est, quod alvum segnem reddiderit, quo casu additum rhabarbarinum vel aloeticum (Leidenfrost in *Diff. cl. Peipers*). Cll. viri Coste & Willemet videntur & præter hanc necessitatem, adjuvandi virtutem ejus causa catharticum in suo electuario addidisse.

Ad præstantiora igitur febrifuga hic cortex referendus est, cujus beneficio iis præcipue, quorum curta supellex est, succurri potest, qui alias sumptibus reformidatis morbum suo fato relinquentes ejusdem victima evasuri essent. Præter Möhringium, quem supra dixi, cl. Zulatti (*Osservaz. sopra la facoltà febrifuga dall' Ippocastano, Firenze 1782.*) dubiam ejus virtutem febrifugam reddidit, & hic quidem duodecim periculationibus in nosocomio Patavino institutis. Poterit forsan Burserii (ex quo unice ad notitiam hujus libelli perveni. V. Ejus *instit. med. pract. vol. 1. pag. 190.*)

excusatio huc trahi, quod ex levissimis aliquando causis in ejusmodi experimentis dissidium inter medicos exurgat.

Reliquas illi adscriptas virtutes brevius expedire licet, quippe quæ vel non satis confirmatæ sunt, vel dubium adhuc admittunt. Hujus loci est vomitus porraceus cum torminibus lævissimis ventris in juvene cortice hocce sopitus in connubio Discordii (Zannichelli *l. c. p. 208.*); febris atrabilaria & cardiaca, ut vocatur, cum alvi dejectionibus juncta (Idem); febris lenta (Junghanss *Diff. cit. p. 26.*). In pleuritide vel peripneumonia præmissis venæsectione & antiphlogisticis etiam adhibitus (Zannichelli, Junghanss): sed non nisi in hisce malis sub iis conditionibus concederem, quæ aliquando & Chinchinam admittunt, de qua re suo tempore disserui. Effluvium obstinatum in gonorrhœa ex atonia partis profectum pulvis coercuit (Sabarot). Obtinet quoque aliquod indicium, antispasmodica virtute instructum esse. Sic una cum pertinaci tertiana duplici convulsiones tremorque eam comitantes superavit (Turra *l. c. Obs. 19.*), & in epilepsia tribus vel quatuor exemplis insultus retardasse visus est (Sabarot *p. 327.*).

Decoctum ejus cum aqua calcis remixtum casu singulari inflammationem externa applicatione dissipavit (Junghanss *Obs. 5.*); alio ulcus ex male tractato vulnere suræ inde coaluit (Idem *Obs. 6.*); alio iterum gangrænæ minæ in crure hydropici hominis obviæ vino, cui cortex incoctus, sublatae sunt (Coste & Willemet *p. 60.*).

TROPÆOLUM.

LINN. *Syst. veget. p. 295. Gen. pl. p. 186.*

Pharm. NASTURTII INDICI Flores, Fructus.

433. *TROPÆOLUM MAJUS*; foliis subquinelobis, petalis obtusis Linn. *Spec. pl. p. 490.* Nasturtium indicum Lobel. *Icon. 516. Hist. 338.* (teste Berg.) Viola indica scandens Nasturtii sapore maxima odorata Herm. *Hort. Lugd. Bat. p. 628. cum fig.* Optime depicta in Regnault *Botanique, La grande Capucine*; item bene in Edwards's *British herbal tab. 32. p. 16.* Planta Peruviana, a. 1684. cura Beverningii in Belgium transvecta, jam sativione seminum in vaporario facta hortorum vulgare ornamentum. Annua, saltem apud nos, nec perennis.

Toti plantæ, dum recens, sapor odorque nasturcinus inest, præcipue Floribus). Folia recentia in pulvem contrita halitus spargunt fere instar Armoraciæ (Cartheus. *Diff. de*

Cardamindo p. 8.). Succus eorum spiritu vini rectificatissimo mixtus coagulum generat leve (*l. c. p. 9.*). Inspissatione succi crassioris absque prævia collatione surgit odor volatilis & extractum saporem acidulum diu linguæ inhærentem adfciscit. Aqua ex floribus recentibus destillata saporem leniter acrem habet, & odorem nares vellicantem. Fructuum habet, & recentium eadem fere ratio (Vide hæcce aliaque experimenta chemica in *Diff. cit.*).

Dudum Flores) acetario ex Lactuca, instar Lepidii hortensis, additi, ad linguam stimulantam simulque disco ornamentum conciliandum. Vi antiscorbutica recentes instrui, saltim iudicium linguæ & narium persuadet: mitiorem tamen inesse, iidem sensus declarant. Sed serio nunquam contra scorbutum adhibentur. Crebro solent nondum expansi sale & aceto condiri & loco Capparidum embammatibus carniū vel piscium admisceri (Vid. *Hannov. Magaz. 1767. q. 347.*). Flores sub occasum solis mente Julio vivide, Augusto languidius, fulminare visi (*Vesensk. Acad. Handl. 1762. p. 284.*).

Fructus) componitur tribus baccis pisi circiter magnitudinis introrsum angulatis, extrorsum convexis, sulcatis. Ante maturitatem sapore odoreque similes floribus. Hinc tum temporis etiam eodem scopo, ac de florum gemmis dixi, a matribus familias vini aceto condiuntur. Maturi & aridi alvum purgant dejectionibus fere aquosis & absque torminibus. Ita tribus vel quatuor baccis in milite robusto alvus fexies valide mota; duabus in virgine viginti sex annorum quinquies; tribus in viro succoso pariter quinquies (*Arnold Observ. phys. med. p. 70.*).

B E R B E R I S.

LINN. *Syst. veg. p. 282. Gen. pl. p. 175.*

Pharm. BERBERIS Bacca, Cortex medius.

434. BERBERIS VULGARIS; pedunculis racemosis, spinis triplicibus Linn. *Syst. veg. ed. 14. 343.* Intelligitur varietas baccis grate rubris utpote acidioribus, iisque, quæ feminibus instruantur, quoniam hæ succosiores sunt; nam feminibus vacuæ sicciores deprehenduntur (*Münchhausen Hausvater vol. 3. p. 442.*). Berberis dumetorum C. B. Icon: *Miller's Figures of plants tab. 63. Regnault Botan. L'Epine Vinette.* Frutex albus, ad sepes & in sylvis crescens. Ornat fruteta verno tempore floribus suis luteis & autumnò

baccis grati coloris. Surculis ex radicibus emergentibus, ramis terræ demersis, item seminibus facile propagatur.

Baccæ) ex ovali cylindricæ, ad apicem umbilico subtundo fulco notatæ. Intra epidermidem continent pulpam succosam, in cuius cavo medio semina duo oblonga latent. Pulpa grate acida est & subadstringens, semina autem amaricantia, austerâ. Acor carnosæ baccarum partis quæ colore rubro tingitur, stirpem præprimis memorabilem reddit. Gratia enim & virtute vix succo Citri cedit. Colatione clarior quidem fit succus, non tamen limpidus; Vitrioli martis miscela colorem fulco nigrum assumit. Ad mentem cl. Retzii (*Ver. Acad. Handl. 1776. p. 135.*) ad acidum Tamarindorum proxime indole sua venit, in eo quoque, quod, postquam succus crystallorum forma sal essentielle tartareum erogaverit, acidum tamen acre fervet. Subtilius ad naturam acidi, a se pomorum acidum dicti, illum refert cl. Scheele (*Ver. Accad. Handl. 1785. p. 22.*). Cl. Fr. Christ. Hoffmann (in *Crells Annal. vol. 1. p. 224. 417.*), qui succo baccarum Berberis perfecte maturarum tam expresso quam fermentationi subjecto crystallos arte chemica elicit, easdem acido sacchari similes deprehendit. Sunt, qui ad eruendum succum expectant, donec autumnò una vel altera nox gelida inciderit; alii ante gelu, modo maturæ & succosæ satis sint, illum colligunt; pro experimentis autem suis cum acido baccarum varii generis prætulit cl. Scheele (*l. c. p. 17.*) baccas immaturas, sine dubio acorem magis concentratum ab hisce expectavit. Ut eliciatur commodissime, major copia baccarum si præsto est, conquassantur illæ intra mortarium ligneum ope pistilli lignei vel intra machinam peculiarem (Ankarocrona in *Ver. Accad. Handl. 1749. p. 66. sqq. tab. 1. fig. 1.*), tumque sacco lineo rudiori inditæ torculari (vid. *l. c. fig. 2.*) submittuntur. Pro minori ejus copia lucranda sufficit, conquassatas baccas linteo indere & hoc torquendo succum exprimere. Servari ille potest per plures annos, si, postquam quiete clarus evaserit, immittitur in ampullas & vel epistomio vel oleo Olivarum superaddito tegitur. Sic tam pro ferculis variis, quam medico scopo, vices succi Citri pretio longe carioris peragit. Succus hic duodecima parte succi Citri digestus & post colationem ad dimidias inspissatus, demum colatus & loco frigido servatus, fundum & latera vasis incrustat sale acido gratissimo; si liquida pars iterum ad dimidias exhalat, nova incrustatio succedit; sal hoc blande siccatum eximum in re medica commodum præstare posset (Simon. Paulli *Quadripart. bot. p. 118.*). Cum hoc aliisque acidis succus Berberum commune habet, quod sitim sedet, refrigeret, putredi-

dinem refrænet. Eximia igitur medicina in febribus continuis quibuslibet, præcipue biliosis & putridis, necnon chronicis morbis, in quibus labes biliosa vel putrida humorum subest, ut scorbuto, alvi profluviiis. Si præsto est succus, mixturis potulentisque in hisce morbis addi potest. Scite Aegyptiis in usu fuit, macerare fructus in duodecupla quantitate aquæ cum feminibus nonnullis Fœniculi (quæ pro varia corporis conditione & abesse possunt) vel frusto panis, & demum liquidum cum saccharo vel syrupo grato commiscere & pro potu propinare, eo consilio febrem, quam pestiferam vocat, comite immoderata diarrhœa biliosa, ipse Prosper Alpinus (*Med. Aegyptior. p. 253.*) eluctatus est. A simili morbo simili fere medicina, scilicet syrupo Berberum aqua fontana diluto, sese liberavit Simon Paulli (*Quadrup. bot. p. 118.*). In vulgari praxi medica vix præterquam sub præparatorum infra significandorum formâ acidum Berberum usu venit.

Baccæ prout saccharo conditæ instar cupediarum servari a fœminis solent, ægros pariter ac sanos reficiunt. Tædiofus labor est racemos integros condire, utpote quum acu ex singulis baccis acini eximendi sint: quod si factum est, vel syrupo suo relinquuntur, vel furno calido, donec rigescant, siccantur, dein pulvere sacchari conspergendi ulteriusque siccandi. Sicque vel placentis adjiciuntur vel instar acetarij sunt vel mensas secundas intrant. Gelatina pariter, ex succo & saccharo, in culinis baccæ notæ sunt, & bellaria varia ornant sua rubedine acoreque gratiora palato reddunt. Siccata pomis vel cydoniis coctis additæ saporis gratiam augment. Spiritum vini fermentatione prægressa succosæ baccæ hoc reticere convenit, quod succus acido Citri in potu Punch substitui possit, quod potulentum simul jucundum colorem adsciscit (*Vid. Vet. Acad. Handl. 1749. p. 66.*), & in scorbuto & calculo opem promittit.

Cortex medius) subamarus & austerus est, coloris flavi. Purgandi vis illi adscribitur. Eo sine cum vino albo infuso facta est (*Clus. varior. plant. hist. lib. 1. p. 121.*). In ictero quoque aliquam celebritatem nactus est, sive de ramis sive de radicibus deglubitus fuerit; nimirum vel cerevisia coctus vel vino albo perfusus (ad ipsam experientiam Raii in *Hist. pl. vol. 2. p. 1605.*).

Lanam hic idem cortex flavo colore tingit. Et corio Saffian eadem colorem impertit. Colore viridi autem inficitur corium, si primum decocto luteo corticis Berberis imbuitur, donec flavum omnino evaserit, dein, postquam exaruerit, toties immergitur solutioni ex Indigo cum acido

Vitrioli, ut colorem grate viridem recipiat (*Technol. Tschanbuzh* 1786. p. 292.).

P R Æ P A R A T A.

Rob Berberum (*Pb. Würtr.* p. 163. Ex succo baccarum & saccharo ad mellis densitatem coctis. Gelatina Berberum) *Pb. Fdinb.* p. 66. (quæ nescio cur una cum aliis gelatinis similibus omiſſa ſerioribus ejus editionibus) differt modo majori ſacchari quantitate. Mixturis, Julapiis, Piſanis in morbis acutis ſcite admiscetur. Additamento ſacchari nova vis exſurgit, ſcilicet blande reſolvens.

Syrupus) *Pb. W.* p. 204. Miſcela eadem ac Robis, ſed plus ſacchari continet, & fluidior eſt. Virtus ex dictis patet.

Rotulæ) *Pb. W.* p. 164. Trochiſci) etiam dicuntur. Parantur ſucco depurato ſuperaffuſo pulveri ſacchari calefacto, & hiſce abſque coctione in conſiſtentiam tabulati redactis & in rotulas effuſis. Piſtores dulciarii plerumque parant, quum cupediarum ſpecies ſint. Ab Avicenna jam laudati. Sitim æſtate egregie reſtinguunt ore retenti. Gratiæ cauſa pulveribus ſalinis admiscentur; virtutem horum refrigerantem antiſepticam nonnihil ſimul adjuvant.

T R A P A.

LINN. *Syſt. veg.* p. 136. *Gen. pl.* p. 62.

Pharm. TRIBULUS AQUATICUS s. NUX AQUATICA.

435. TRAPA NATANS; nucibus quadricornibus, ſpinis patentibus. Linn. *Syſt. veg. ed. 14.* p. 163. Tribulus aquaticus C. B. Icon optima: Regnault *Botan.* La Macre ou Chatainge d' Eau. Planta annua, in ſtagnis lacubusque multis Europæ auſtralis regionibus ſpontanea. Facile propagatur nucibus ad oram piſcinarum immiſſis, quod in piſcina luci Caſſellani, Ave dicti, bene ſucceſſit.

Nux) quadrangulari ovata, bruna, inſtructa corpore ſupra prominente & dupli cornuum pari, patente, craſſo, ſubimetto oppoſito, quorum inferius brevius, ſuperius longius. Sub aqua ad maturitatem pervenit. Nucleus quadrangularis, convexus, ſubcompressus, lateribus inferioribus majoribus, ſuperioribus minoribus, angulis obtuſis. Hic ipſe dulcis farinofus eſt, inſi-
pi-

pidior castaneis. Hinc Thraces panem prædulcem inde parant, sed saluum constipantem (Diosc. *Mat. med. lib. 4. cap. 15.* Plin. *lib. 22. cap. 10. ed. Dalech. p. 1029.*). Simili scopo nuclei & in pulvem cocti Lemovici (Chomel *Usuelles vol. 2. p. 342.*) & in Carinthia adhibentur (Hall. *Hist. stirp. Helv. a. 527.*). In Saxonia, ubi copiose Trapa crescit, nuces inter alia alimenta in forum transferuntur ibidemque instar Castanearum assantur, & nuclei cum quibusdam cibus coquuntur (Münchhausen *Hausvat. vol. 3. p. 858.*). Attamen flatibus & doloribus colicis molesti esse censentur. Sunt &, qui crudos ingerunt.

Hocce œconomico usu omni ætate magis claruerunt, quam medico. Et fatendum, non iniuste excludi ex medicamentorum censu. Quis hodie confidet ejus vi lithontriticæ vel constipanti in diarrhœa & mictu cruento? Nec cataplasma inde paratum in inflammationibus (Dioscor.) aliquid peculiare habet. Consule de hisce amplius, Kirchmayeri & Pielenhuberi *Diff. de Tribulo aquatico. Witteb. 1692.*

Unguentum Agrippæ) *Pb. W. p. 239.*, quod hodie fere exulavit, Tribulos aquaticos, nescio quo fine, recipit. Laudatur in alvi segnitie & tumoribus duris.

E U P H O R B I A.

LINN. *Syst. veg.* p. 373. *Gen. pl.* p. 243.

Pharm. EUPHORBII Gummi s. EUPHORBIIUM.

436. **E**UPHORBIA OFFICINARUM; aculeata nuda multangularis, aculeis geminatis Linn. *Spec. pl.* p. 647. Euphorbium cerei effigie, caulibus crassioribus spinis validioribus armatum Commel. *Hort. Amstel. tom. 1. p. 21. tab. 11.* Sebae *Tbesaur. tom. 1. p. 29. tab. 19. fig. 2.* Regnault *Botan. l' Euphorbe.* Suffrutex in Africa spontaneus. Hancce speciem quidem significavi tanquam matrem Gummi dicti, quoniam, post Ruyschium & Kiggelarium (in *Observat. ad Commel. Hort. Amstel. l. c.*), quibus planta hæc plus quam semel una cum Gummi frustulis ex locis arenosis & desertis Africæ urbi Sale vicinis transmissa, item post Dodonaëum, Linneus in *Materia Medica* 1749. eandem hocce titulo indicavit.

Ipse tamen in seriori libro (*Spec. pl.* 1762.) illud *Euphorbiæ antiquorum* adscripsit, quæ est E. aculeata subnuda triangularis aculeata ramis patentibus *Sp. pl. tom. 1. p. 646.* Schadida-Galli Rheed. *Hort. malab. tom. 2. p. 81. tab. 42.* Et in hæc quidem sententia utrumque Commelinum antecessores habet. Hinc Jo. Commelinus plantam Euphorbium antiquorum verum in *Hort. Amstel. tom. 1. p. 23. tab. 12.* dixit, & hoc pro argumento, ex ista specie esse, habet, quod frustula flores & capsulas feminales hujus plantæ inter gummi sibi ex Barbaria allatum invenerit. Casparus Commelinus (*Prelud. botan. p. 9. 17. Conf. J. Commel. nota ad Hort. Mal. l. c.*) quoque multis demonstrare conatur, hanc speciem esse veram.

Sed nominanda & tertia species scil. *Euphorbia canariensis*; aculeata nuda subquadrangularis, aculeis geminatis Linn. *Spec. pl. p. 646.* Tithymalus aizoides fruticosus canariensis aphy-

aphyllus quadrangularis & quinquangularis spinis geminis aduncis atro-nitentibus armatus Commel. *Hort. Amstel. tom. 2. p. 207. tab. 104.* Ex hoc insularum Canariensium frutice Gummi Euph. in Angliam transfertur (Miller's *Gardeners Diction. ed. 8. Euphorb. Spec. 2.*). Stirps in patria altitudinem viginti supraque pedum assequitur.

Sic igitur succus ejusdem naturæ ex diversis speciebus obtinetur; & quidni etiam ex pluribus colligi posset? Etenim hisce, ut reliquis Euphorbiis, succus albus lacteus acris inest, qui qualicumque læsione mox prorumpit. Quod Gummi) Euph. nomine servamus est gummi resina, prægressa caudicis vulneratione liquidi forma exundans, & sensim caloris solaris ope concrescens in guttas vel lacrymas formæ multiplicis, pisi supraque magnitudinis, intra quas nonnunquam spinæ semina vel aliæ partes vegetabiles reperiuntur, dum aliæ omnino cavæ comparent. Circa spinas succus sese plerumque condensat, unde lacrymæ deciduæ ex spinis perforatæ, & quum spinæ plantæ geminæ sint, sæpissime duobus foraminibus distinctæ conspiciuntur (Berg. *Mat. med. p. 389.*). Arena, terra aliisque heterogeneis subinde inquinatum comparet. Externe coloris pallide lutei vel rufescentis est, interne albi. Transfertur saccis coriaceis. Ab itineratoribus expectamus, ut curatius, quam hactenus factum, collectionis modus explicetur. Si Dioscoridi (*Lib. 3. cap. 96. Cfr. Plinius lib. 25. c. 7.*), qui per partes rem enarrat, fides, ovillis ventribus arbori circumligatis, excipitur lac, quod ex caudice e longinquo contis vel hastilibus vulnerato effluxit.

Odor gummi hujus nullus, item sapor, postquam linguæ applicatum, initio nullus, mox tamen pungens urensque; diutius ore retentum vel masticatum acrimonia sua partes contactas inflammat, corrodit, exulcerat. Pulvis ejus nares alluens sternutationem vehementem & repetitam, quin hæmorrhagiam narium & hæmoptysin, excitat. Quamobrem, dum illud in pharmacopoliis contunditur, opus est. Oportet simul bene, obvelare & avertere faciem, ne vesiculas & phlogoses concipiat. Ita ex pulvere, lecto mala mente insperfo, in ancilla sternutario valida, pruritus insignis, dolores, vesicæ inflammatioque vehemens & intumescencia pedum subsequuta (Pyl *Aufs. und. Beobacht. a. d. gerichtl. Arzneyw. 1. Samml. p. 77.*). Plura indicia acrimoniæ etiam sub externa applicatione Euphorbii sese exferentis infra, de usu ejusdem chirurgico commentaturus, tradam.

Ardet candelæ admotum facile flamma lucida fumante. Æquali fere proportione resina & gummi illi insunt (Neumann *Chymie vol. 2. pars. 2. p. 419.*). In resina vero præcipue causticum latere videtur. Nam tinctura spirituosa,

mi-

minima licet quantitate degustata, tam acris est, ut mucilaginosâ & oleosa vix intra horæ spatium ardoris sensum extinguere possint; & extractum inde paratum pari quin majori acrimonia instruitur; quum contra ea infusum aquosum saporem modo amarum & leniter acrem excitet, & densatum in extracti formam pari modo sese habeat. Memorabile quoque, quod vapores, qui sub exhalatione infusorum sese dispergunt, naribus excepti pruritus & sternutationem cieant, unde partim volatilis naturæ acrimoniam istam esse colligitur (*Cartheus. Fund. nat. med. tom. 1. p. 494.*).

Sponte jam patet, internum Euphorbii usum periculo plenum esse. Sed confirmant id infortunia, specialibus casibus subnata. Obiit quidam, cui empiricus illud imprudenter exhibuerat, dysenteria eodem die (*Alex. Benedictus Pract. lib. 10. cap. 17.*). Virgo venusta seni decrepito, se invita, desponsata ad mortem sibi conciliandam pulverem Euphorbii ingessit, unde dolores ventris atrocissimi, hypercatharses cum vomitionibus frequentissimis, singultu, ardore ventriculi & faucium sitique inexstinguibili, tandem sudores frigidi & animi deliquia: ex quibus angustiis tamen arte emerfit (*Timæus a Guldenklee Oper. ed. Rivin. p. 277.*). Nihilominus tamen quidam illud præcipere ausi sunt, & instar drastici, quod pituitam, sed potentius aquam, subduceret in iis, quibus venter nimis contra alia mitiora torpet, vel ut loqui amant, friget, in hydropicis præcipue admittunt. Ita Aëtius (*De re med. lib. 3. c. 54.*), Actuarius (*De medicam. compos. ed. Ruellii p. 122.*) & Arabes nonnulli. Galenus & Dioscorides tacent de vi ejus purgante. Omnes tamen, qui ore captum concedunt, cautionem summam injungunt & connubium cum iis, quæ acrimoniam ejus frangere valent, vel prægressam mitigationem desiderant. Hanc ipsam tentarunt oleo amygdalino, succo Citri, phlegmate Vitrioli, Mastiche, Croco, Tragacantha mellè aliisque bene multis secundum varium de ejus natura conceptum (*Conf. Pechlin. de purgant. p. 238. Neum. l. c. pag. 416.*). Sed ejusmodi correctiones vel non sufficiunt, vel, si sufficiunt, ipsam vim medicaminis destruant. Minuere dosin vel ritè illam diluere, aliis exemplis artis est. Ast nondum comprobata vero dosis est. Ad grana decem permittit Sennertus, alias non ineptus subdolæ Euphorbii vis judex (*Oper. tom. 1. § 2. p. 742. tom. 5. § 6. p. 278.*); a grano uno ad octo cum semisse concedit Heurnius (*Psax. med. p. 508.*); a granis duobus sex vel octo Geoffroy (*Mat. med. Traité tom. 4. p. 210.*). Omnibus hisce audacior est Fallopius (*Oper. p. 137.*), qui, præceptoris sui Machesii auctoritate & propria experientia ductus, non dubitavit Euphor-

phorbii vetusti drachmam unam, rarius scrupulos quatuor, dare. Mixtum Cassia mitius deprehendit quam solutum, qua forma sitim intolerabilem & evacuationem largiorem creavit. Sed præstat usum internum ejusdem omnino negligere.

Nec magis in catarrho vel colluvie capitis serosa naribus illud in pulverem redactum attrahere convenit, etiamsi exigua modo quantitate aliis remixtum. Nam exempla ad sunt inflammationis violentæ & periculosæ: inde subsequuntæ (Lewis *M. m.* p. 268.).

Attamen non omnino excludi a medicaminum censu Euphorbium debet. Magni faciendum est in carie ossium ad separandam vitiosam partem sive exfoliationem ejusdem, quam vocant, perficiendam. Hacce virtute jam antiquitus inclaudit (Dioscorid. *l. c.*). Multumque experti tribuunt ei ferius Hildanus studio deditaque opera de illo exponens (*Obs. chirurg. Cent. 2. Obs. 92. p. 169.*) & Fallopius (*Lib. de ulcer. cap. 22. in Oper. omn. p. 689.*), item recentiores varii auctores celebrati nominis, Heisterus (*Instit. chir. p. 372.*), Platnerus (*Instit. chir. §. 1059.*), Theden (*Neue Bemerk. a. d. Wundarzn. vol. 2. p. 47.*). Non in omni carie, sed profundiori aut vetustiori tantum requiritur (Heister.). In cancro ossium, qui facile ex contusione ossium squamosorum oritur, prætipue conducit (Theden). Dioscoridis præconium, quod una die ossium squamas removeat, jam redarguit Hildanus; nec nisi post plurium hebdomadam spatium aliquando scopo potitus est cel. Theden. Inspergitur vero ejusdem pulvis singulis vel alternis diebus vel alcohole solum applicatur. Casu difficiliori miscela salis ammoniaci & Euphorbii prodest (Theden). Quibusdam connubium cum radice Ireos Florent. vel Aristolochiæ rotundæ vel aliis similibus placet. Probe vero ante applicationem ejus labia vulneris obtegi debent, ne stimulus ejusdem vicinas partes molles dolore & inflammatione offendat.

Raro vel nunquam hodie amplius partibus mollibus in affectionibus paralyticis, atrophicis vel rheumaticis, linimenti vel unguenti forma, applicatur. Non destitui tamen efficacia in hisce ob stimulum suum, quo nervos velicat, humores attrahit simulque spissos & viscosos solvit, consistendum est. Ita emplastro exceptum vesicatorii vim exercet. Unicum *preparatorum* ex Euphorbio, quod in nostris pharmacopœis superest.

Oleum Euphorbii (*Ph. W. p. 123.* est ex Euphorbio oleo Cheiri & vino, quod in paralyti & atrophia membrorum commendatum, virium proxime commemoratarum simul documentum præbet.

*

*

*

Cæterarum specierum hujus generis, quæ officinas intrarunt, vis ex dictis facilius intelligitur. Variant auctores medicamentorum doctrinam tradentes harum tam numero quam selesu. Nec certe definiiri possunt eæ, quarum mentio apud Veteres (Vid. Diosc. *lib. 4. cap. 165.* Plinius *lib. 26. cap. 8.*) nomine Tithymalorum fit. Omnes turgent lacteæ, vel magis vel minus acri. Quod quædam species destitutæ acrimonia visæ fuerint, forsitan a breviori justo applicatione provenit. Veteres utebantur succo lacteo, quando per alvum aqua pituita bilisque fortius trahenda, vel vomitiones excitandæ, sed postea vel aqua mulsa mixto, vel alio additamento aliaque ratione mitigato. Extrinsecus ad capillos tollendos, item ad delendas verrucas, lichenes, pterygia, adhibuerunt, & contra odontalgiam denti dolenti eundem instillarunt, ut taceam alias virtutes, quarum fides magis ambigua. Folia, radix, semina quarundam ejdem scopo sub varia præparatione & additamento idonea visa. Hodie & parciore longe specierum numerus in officinis prostat, & quæ medico scopo præbentur, vix nisi a mulomedicis vel hominibus, quorum natura vi asperioris cœli vel rudioris vitæ generis contra mitiora induruit, in usum trahuntur. Experimentis tamen recentioribus evincitur, posse arte ita mitigari, ut absque noxa ore ingerantur. Significare omnino fas est ingeniosa ista ell. virorum Coste & Willemet (*Essais sur les plantes indigenes medicinales p. 13. sqq.*), de quibus tamen optandum fuisset, ut ne plures species hujus generis junctim, sed singulas seorsum, explorassent. Fuerunt vero hæc Euphorbia Esula, Helioscopia, Peplus, exigua, dulcis, Cyparissias, palustris, Characias. Harum caulis vel ramorum cortex aceto vel succo Citri maceratus & in pulverem redactus a quindecim granis ad triginta, imo semel ad quadraginta datus septem hominibus, quos inter fuerunt rustici leucophlegmatici, scæminæ ictericæ obstructioneque menstruorum laborantes & duo epileptici, unde pluries quidem emesis & alvi purgatio sed absque nimia violentia vel aliis malis comitantibus subsequuta. Placuit pulveri huic semper cremorem Tartari, Cinamomum & Caryophyllos admiscere & jusculum carneum pro vehiculo forbillare (*l. c. p. 17.*). Folia, radix & cortex caulis harum Euphorbiarum medio-criter torrefacta minori efficacia vim exserunt. Nam in tribus infantibus quindecim annorum nonnisi triginta grana vomitum excitarunt, dejectiones vero alvinæ satis bene successerunt, & in arthritico annorum sexaginta absque debilitatione nec violenter effectus sese declaravit (*l. c. p. 18.*);

pro

pro vehiculo autem fuit cyathus Theæ cum succo Citri. Modica quoque tantum evacuatio utriusque generis fit pulvere harum plantarum aere libero siccatarum cum saccharo ingestis; id quod in octo rusticis robustis febre tertiana laborantibus studio deditaque opera exploratum est. Sed præstat eligere magis fida emetica & purgantia, nec correctione prævia indigentia.

Funesta Euphorbiarum vis sub applicatione externa quoque sese manifestat, cujus rei passim in hac commentatione exempla occurrunt. Ita ex summitatibus Euphorbiæ Esulæ Linn. abdomini ab homine militiam detrectante applicatis mira abdominis. quin totius corporis intumescencia enata est, superveniente sphacelo, quo misere periit. In alio ex eadem herba applicata scrotum intumuit sub atrocibus doloribus, sed de periculo tamen emerfit. (Scopoli *Fl. Carn. ed. 1. p. 435.*).

Specialius jam aliquot Euphorbiæ olim usitatiores considerandæ.

Pharm. CATAPUTIÆ MINORIS Semina.

437. *EUPHORBIA LATHYRIS*; umbella quadrifida, dichotoma, foliis oppositis integerrimis Linn. *Spec. plant. p. 655.* Lathyris major C. B. Icon: Regnault *Botan. p. Epurge* Jo. Mill. *Illustr. Syst. sex.* Planta biennis in Italia, Gallia ad margines agrorum, item in Helvetia, passim obvia.

Semen) latet intra capsulam tricoccam trilocularem, in quovis loculo solitarium, ut in hoc genere commune est. Ipsum istud ovatum est, semine Cannabis majus, altero extremo oblique truncatum, constans ex testa bruna rugosa fragili & nucleo albo oleoso. Paucissima cum seminibus Cataputiæ majoris s. Ricini communia facie externa habet, ut mirer communionem nominis illis tributam. Sapor nuclei meo experimento initio mitis, postea nonnihil modo acris; testa insipida.

Experimento singulari in cane molosso drachmæ quidem duæ feminum crearunt modo tres vel quatuor alvi dejectiones non fluidas, forsitan quod vetustatem nimiam subierunt (Sprögel *Diff. experimenta circa venena p. 12.*); sed sub aliis experimentis similibus in brutis captis vehementer sursum & deorsum purgasse testatur Hallerus (*Hist. stirp. helv. n. 1044.*). Quid in hominibus præstiterint, inquirentibus molestum dissidium obvenit. Sunt enim, qui absque ullo periculo dari posse contendunt. Ex Antiquis huc refero Dioscoridem (*Lib. 4. c. 167.*), qua grana septem vel octo, & Rufum Ephesium (*de purgant. p. 18. ed. Clinch*), qui grana decem concessit. Petrus Castellus (*Emetica ubi agitur de vomitu*

miu & vomitoris in Hall. *Bibl. præd.* tom. 2. p. 484.) vero una cum patre suo illis in familia & in aliis usus inde vomitum cieri vidit, etiam in scemina gravida absque malo effectu, dosi ad grana triginta usque aucta ex ovi vitello. Exemplum quoque medici Angli narratur, qui saporem eorum gratum invenit, nec acrem, & qui ipse ad alvum eluendam ista ingessit (*Alston Mat. med. vol. 1. p. 444.*). Et sine dubio hæcce (*Grancies de grande epurge*) intelliguntur, quæ apud rusticos adhuc in Gallia ad duodecim vel viginti grana pro alvo solvenda usu veniunt, etsi nonnihil rudius operantur (*Coste & Willemet l. c. p. 19.*). Alii rursus & auctorum quidem maximus numerus atra carbone notant eadem: & meretricum iisdem facta tentamina ad expellendum foetum memorant, plerumque tamen frustranea. Indagandum igitur ulterius, an dosis tantom in vitio fuerit, item anne a vi aliarum ejus partium drastica & fortiter emetica præpropere ad similes effectus seminum conclusum fuerit. Etenim venenatas etiam alias stirpes in quibusdam partibus subinde infontes esse, multis aliis exemplis palam fit. Ex succi foliorum hujus Euphorbiæ scrupulo uno cum lacte feli infuso mox succussio capitis, tussis, sternutatio, tremor convulsivus corporis, alvi purgatio & conatus vomendi frustraneus ortus (*Syrögfl l. c. p. 12.*). Sed præstat omittere ancipitem medicinam.

Pharm. ESULÆ MINORIS Radix, Cortex (radicis), Herba.
ESULÆ MAJORIS Partes eadem.

448. 439. Vix utraque simul in officinis præsto est, sed eligitur ea, quæ opportunitati loci maxime respondet. In Svecia eadem de causa Herba Esulæ ex *Euphorbia Helioscopia*, depicta in *Fl. Dan. tab. 725.* petitur; alibi aliæ species sub eodem nomine suppetunt. Hinc & confusio in dijudicandis viribus singularium Euphorbiæ specierum passim notatis enascitur. Contrahendam igitur dictionem duco, ubi alii verbosè rem explanant. Linneus in *Materia sua medica* modo Euphorbiam palustrem suam excitat. Sed auctores *Pharmacopœæ Würtenbergenfis*, item *Helvicæ* nominatim significant Euph. *Cyparissiam* Linn. & Hallerus (*Hist. stirp. belv. n. 1047.*) ad hanc virtutes illas medicas refert, quæ monumenta medica recensent.

Esula Minor offic. igitur in *Systemate* est *Euphorbia Cyparissias*: umbella multifida dichotoma, involucrellis subcordatis, ramis sterilibus, foliis setaceis, caulinis lanceolatis Linn. *Spec. pl. p. 661.* Icon: *Jacquin. Fl. Austr. vol. 5. tab. 435.* Pl. perennis, ad vias & in apricis Europæ temperatoris frequens.

Foliorum) sapor fertur esse idem ac Amygdalarum, ex quibus lac pro etnusione extractum fuerit & acrimoniæ expers (Tournesf. *Hist. des Plantes vol. 1. p. 262.*). Nec succi sponte ex herba exundantis scrupulus unus illum incommodum feli majori attulit (Sprögel *Diff. de venen. p. 14.*). Attamen ex succo, palpebræ oculi clausi applicato, inflammatio oculi & cæcitas nata est. (Ex Timeo Haller *l. c. n. 1047.*).

Radix) valde acris est sensumque hunc imprimit, quantitate etiam si exigua deglutita, faucibus œsophago, imo ventriculo (Tournesf.). Et hæc potissimum in usum olim tracta. Corrigere nequitiam maceratione in aceto, item solutione cremoris Tartari tentatum. Radicem utriusque Esulæ a granis sex ad viginti in pulvere concessam cerno (Prævot. *oper. p. 487.*), imo audaciori adhuc consilio corticem radicis a scrupulo uno ad drachmam unam (Tournesf.), ad alvum fortius movendam. Frequens, qui olim apud rusticos hoc sine usus invaluit, occasionem dedit illam Rhabbarbarum rusticorum vocandi. Extractum quoque ex cortice radicis torrefacto cum aceto paratum, vel ex pulvere torrefacto cum Oxymelle simplici inspissato (Rulandus in *Spindleri Obs. med. p. 146.*). Hoc solutum sero lactis pro evacuatione alvina in connubio decocti baccarum Juniperi & ejusdem feri pro potu consueto asciten desperatum brevi sanavit (Lentilius in *Misc. nat. curios. Dec. 2. Ann. 3. p. 155.*).

Esula Major offic. Hæc a botanicis vocatur

Euphorbia palustris; umbella multifida subtrifida, bifida, involucrellis ovatis, foliis lanceolatis, ramis sterilibus Linn. *Spec. pl. p. 662.* Tithymalus palustris fruticosus C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 866.* Planta perennis, locis paludosis australioris Europæ crescens.

Hujus quoque speciei efficaciam peculiari narratione confirmare juvat. Scilicet in Russia succus ejus recens ingeritur pondere circiter quinque Solotnik (Solotnik unus paulo plus est, quam drachma una), & hujus defectu radix ficca ad idem pondus, cui aqua calida infusa, ut alvum purget. Violentius quidem hoc efficit & plerumque vomitum ciet, nunquam autem tormina creat & effectum suum uno quasi impetu absolvit. Sicque febres intermittentes obstinatas, obstructione viscerum aliaque chronica mala curata fuisse, gens ista sibi persuasit (Pallas *Reise durchs Russ. Reich vol. 1. p. 36.*). Contra febres intermittentes quoque radices hujus & E. verrucosæ in Delphinatu usurpantur (Villars *Historie des plantes de Dauphiné vol. 1. pref. p. 6. not.*).

G A M B O G I A .

LINN. *Syst. veget.* p. 408. *Gen. pl.* p. 263.

Pharm. GUMMI GUTTÆ vulgo, GAMBOGIUM, item GAMBOGIA s. GUTTA GAMBA Angl.

440. GAMBOGIA GUTTA; Linn. *Spec. pl.* p. 728. Codam-Pulli *Hort. Malab. tom. 1.* p. 41. *tab. 24.* quam quoad partem imitata est Blackwellia in *Herb. tab. 392.* Carcapuli Acoftæ in *Cluf. exotic.* p. 286. Arbor in Malabaria crescens, procerâ.

1) Auctore Linneo de isto Gummi sic dicto seu succo concreto sub hujus arboris nomine commentor, licet non inficiandum, ex aliis quoque arboribus similem succum elicî. Carcapuli Acoftæ fundere illum, jam notavit Hermannus in litteris ad cl. Syen additis *Horto Malab. loc. cit. in nota.*

2) Sed idem Hermannus (*l. c.*) quoque aliam arborem, eamque Zeylanicam, tanquam fontem ejusdem indicavit, quæ illi dicitur *Arbor indica Gummi guttæ fundens fructu dulci rotundo, cerasi magnitudine*; Carcapuli Linschot. Confusio utriusque ingrata apud auctores varios occurrit, similitudine succi deceptos. Kannakurka Grimmii (*Thef. Laborat. Ceyl. p. 109.* ex Burmanno) hujus sine dubio loci est. Hujus synonyma persequutus est Burmannus (*Thef. Zeyl. p. 27.*), ut tamen suppetat alia addere. Quantum sentio, eadem est arbor, ex qua adhuc hodie Zeylonenses Gummi guttæ colligere cl. König retulit, de qua hactenus nihil systematici comperimus, quam quod sit arbor polygama fructu cerasiformi eduli (*Retzii Obs. bot. fasc. 4. p. 6.*). Plura brevi a Baroneto Banks, ut litteris mihi promisit, ex iis, quæ Königius, paullo antequam vita decederet, illi retulit, expectamus. Caaopia Pisonis (*Ind. Hist. nat. & med. p. 124.*) forsitan cum hac, secundo loco dicta, convenit specie, pariter lacrymam croceo-rubram exsudans. Nec differre videtur Grossularia arborea gummifera flore albo intus tomentoso Barrere (*Hist. nat. de la France equinoxiale p. 56.*). Sic igitur arbor hæc, quæ humilis describitur, præter Zeylonam etiam Americam meridionalem patriam habet.

3) Pisonis arbusculam Caaopia retulit Linneus Eques ad Hypericum bacciferum suum (primus in *Syst. veg. ed. 13. p. 582.*) & huic & Hyperico cayanensi Linn. succum croceum adscribens, filiusque addidit (*Supplem. p. 344.*), fructum sub cortice luteum esse, & succum arte prolicitem & inspiss-

inspissatum Gummi guttæ Americanum esse. Aliis dirimendum relinquo, an vere congruat cum stirpe a Pifone descripta.

Tædet in conjecturas de aliis stirpibus, passim tanquam fontibus hujus succi memoratis, memet immittere; hinc transeo stirpem a Bontio (*Hist. nat. & med. lib. 6. cap. 57.*) & aliam a Rumphio (*Herb. Amb. tom. 2. p. 251.*) significatam. Nec refellere hodie amplius opus est eos, qui compositum ex variis succis vegetabilibus Gummi guttæ olim arbitrati sunt: e. c. ex succo Euphorbiæ cujusdam & Scammonio, vel ex Scammonio, succo Chelidonii & Croco.

De collectione succi hujus ex Malabarica arbore paucissima comperimus. De ista autem, secundo loco dicta, plura. Ex hac, inciso cortice medio, præsertim quando florere arbor incipit, prorumpit forma liquida, postea indurens; quo vero tanto uberius proveniat, confert prope arborem ignes struere, quorum potentia cortex dehiscit majoremque lacrymæ copiam fundit (*Piso l. c.*). Percussione corticis copiose luteum istum succum fundi sensimque sponte coire, Grimmus (*l. c.*) auctor est --. Primum foliis quibusdam excipi magnisque glebis in corbiculis sibi invicem imponi & compingi, & sic porro per totam Indiam transferri, ex narratione Maleysium quorundam Rumphius narrat.

Hactenus Gummi Guttæ historia suis lacunis non caruit. Certiora plurimam partem sunt, quæ sequuntur.

Est succus gummi resinofus, qui ad nos forma placentarum largarum vel magdaleonum vel frustorum insignium transfertur, coloris ex flavo rufi extus multo obscurioris, nitens, friabilis, nonnihil pellucens, humectatus in pallidam flavedinem mutatur. Qui probæ notæ est, carere sabulo aliisque quisquillis debet. Sapor initio nullus, sed, si Gummi hoc diutius ore retinetur, acris cum siccitatis faucium sensu subsequo; salivam luteo colore tingit; odore omni destituitur. Candelæ admotum ardet flamma alba scintillante fuliginosa & cineres aliquot griseos relinquit. Arctus nexus obtinuit inter partes ejus resinofas & gummosas; hinc aqua eandem fere quantitatem succi hujus solvit, ac spiritus vini rectificatus: spiritus tamen paullo plus scil. $\frac{1}{4}$ plus (*Neum. Chem. vol. 2. pars 2. p. 439.*). Color tincturæ spirituosæ est profunde aureus, solutio vero aquosa dilute lutea, turbida, & postquam refrixerit, resinofæ partis haud exiguum in fundum demittit. Adjumento autem salis Tartari perfecte aqua illud solvit. Alkali volatile additum spiritui vini, ut in spiritu salis ammoniaci vinoso, cam omnino subigit, ita ut dein tam cum aqua quam spiritu vini arctissime sese commisceat.

Innotuit Gummi Guttae inter Europæos primo per Clusium (*Exotic. lib. 4. cap. 8.*), quid illud, ex Sinensi regno allatum, a. 1603. acceperat.

Ab hoc inde tempore pictoribus quidem crebrius in usu apud nos est, quam medicis. Attamen sopitus est multiplici experientia, seriori præcipue tempore, metus, qui plurimorum animis de vehementia effectus in corpus humanum infederat. Suspectum enim plerisque fuit, ac si, vel paucis granis datum, alvum violento nixu in torminum & flatuum connubio moveret simulque stomachum molesto conatu subverteret. Abstineri ideo vel omnino ab eodem iusserunt, vel nonnisi summa cautione admittendum duxerunt. Exempla metas olim concepti præbent Boulduc (*Mem. de Vaccad. d. sc. de Paris 1701. p. 132.*). Neumannus (*l. c.*), Cartheuserus (*M. m. vol. 1. p. 599.*). Lösecke (*Mat. med. ed. 4. p. 69.*), Alston (*M. m. vol. 2. p. 435.*). Inde quoque profecta varia mitigandi hunc succum tentamina. Huic fini conducere visum est, illum in pulverem redigere, dein intra linteum pani calido aliquoties inclusum loco calido per nycthemerum reponere, hocque experimentum quater vel quinquies rebetere; nempe mica panis prima vice adhibiti drastica & emetica vi imbuta apparuit (Boulduc *l. c. pag. 135.*). Alii coctionem protractam & vehementem proficuum judicarunt (Neumann.). Quidam aceto (Piso, Bontius V. infra *Pb. Wür.*) in eundem finem, vel succo Citri (Lister *de hydropo in App. Op. Morton p. 29.*), vel cremore Tartari vel acidis mineralibus usi sunt, alii alcalinis, aromaticis, oleis æthereis vel. Nominatim miscela cum mercurio dulci commendata est ad emesin, alias facile subsequituram, avertendam (Geoffroy, *Mat. med. Traité tom. 4. p. 308.*). Eandem virtutem expectare quoque datur a solutione in aqua cum alcali facta, vel spiritibus alcalinis edulcatis, qua scilicet miscella in alvum modo & lotii vias virtus sese exferit (Lewis *M. m. p. 290.*). Cum sale Tartari solutum vix alvum movet, sed tanto potentius lotium pellit (Boulduc *Mem. l. c. p. 132.*). Resinæ nominatim stimulus, quo vellit, inest, unde solutio spirituosa potentius purgat.

Verum sola doseos scita administratione & opportunitatis dijudicatione acquiescere plerumque licet. Purgare alvum fortius & celeri effectū, & gentes exoticæ, quarum in patria colligitur succus, & Europææ norunt. Solet hunc effectum plerumque una vel altera emesis, nisi provideatur, comitari. Quin hæc ipsa ne tum quidem deficit, quando naturæ vitio purgandi vis succedere renuit. Nimirum in morbo spasmodico epidemico grana tria vel quatuor virtute orba exstiterunt, & major dosis aqua soluta semper vomitum creavit (Taube *Geschichte der Kyibelkrankheit p. 187.*).

Re-

Repetitione quoque per plures dies facta sensim vomendi conatus perit, & blandius in universum operatur, si copioso liquore diluitur (Geoffroy). Non hominibus autem modo alvum movet, sed & brutis, & eodem spatio temporis solutum, ac solidum in bolo. Experimenta capta sunt in vervecibus, quibus scrupuli duo sæpe inanes, dosis drachmæ unius sufficit, drachmarum duarum autem læthalis fit. Effectus vero post 24. horas circiter incidit (D' Aubenton in *Mem. de la Soc. de Med. de Paris tom. 4. p. 260.*).

Inclaruit jam dudum in hydrope, sive ad purgandi virtutem, sive ad alias simul, quarum haud obscura in aliis morbis vestigia desunt, respectum fuerit. Ad humores aquosos sine molestia evacuandos dosi quindecim ad viginti granorum in India adhiberi consuevit (Clusius *l. c.*). Familiare fuit in hydrope Hechstetteri (*Obs. medic. 1624. p. 181. sq.*) remedium, cuius inter alias formulas simplicitate sese mihi commendat hæc, qua G. Guttæ grana quatuor ad tredecim cum drachmis duabus syrupi Cinnamomi data. Ad hanc virtutem quoque tempestive animum advertit Lottichius (*de Gummi guttæ seu laxativo Indico, Franc. 1626. quem librum perlustrare mihi non contigit*), qui experimentorum variorum meminit a medicis sui temporis cum hac medicina susceptorum. Media quasi via prodit Listerus (*l. c.*), quem quidem nunquam illius remedii in hydrope prænituit, qui adeo hydropicam vetulam tibiis valde exulceratis eo favavit, sed incertitudinem dolet, qua humores trahat, & tormina conjuncta, quibus tamen præparatione varia hujus succi obviam ire tentavit. Hofce vero qui ad audaciam tanquam proniores accusaverit, fiduciæ tanto plus dabit medicis recentioribus scientia & fide inclytis. Inter quos insigni voluptatis sensu semper nomino Werlhofium (*Oper. ed. Wichm. p. 777. not.*), qui in hydrope anasarca & ascite ad eliminandam aquam drastice usus, Gummi Guttæ potissimum elegit per se pauxillo sacchari nuptum a granis duobus ad viginti pro ratione morbi, sexus, ætatis, nullo fere habito ad viscerum robur respectu, nisi quod pro stomacho teneriori ut emeli præverteret. Gummi hoc vitello ovi solveret adjecta Cinnamomi aqua. Major dosis vel semel de die oblata, vel sæpius eodem die minores granorum duorum. Sicque ad perfectam feri stagnantis eliminationem perrexit, quippe quum nec tempore protracto concoctionis præsidia destrueret, nec, ut alia drastica, tormina cieret. Præmissis blande resolventibus & mitioribus purgantibus tandem procedit ad G. Guttæ cel. Lentin (*Beob. von Krankh. am Oberharz p. 118.*), quod saccharo & aliquot guttis olei ætherei tritum ad 10., 15., 20. grana semel bis vel ter de die capi jubet. Quin fusior, ex errore omni bihorio ejus-

modi pulverem assumens, post dejectiones alvi frequentissimas & fluidas intra octiduum valetudinem pristinam recuperavit. Paulo ante vero & sub effectum fricari abdomen, & aquam gelidam, in qua tantillum cremoris Tartari solutum, superbibi curat. Restringit usum ejusdem cel. Quarin (*Animadvers. pract. p. 155.*) ad eos, quorum humores, visceribus integris nec viribus nimis fractis, glutinosi & tenaces existunt.

Sunt & morbi, in quibus hic succus resolvendi efficacia prævalere videtur, etsi in hisce non eam celebritatem sibi acquisivit, ac nuperime dicto. In asthmate puerorum quadriennium ejus grana tria cum oxymelle exhibita, unde pituita stertorem antea excitans cum vomitu rejecta fuit, (*Hechstetteri Observat. med. p. 187.*) ----. In Ictero profuit, infusioni rhabarbarinæ cum aqua Cinamomi factæ addere Gummi hujus grana sex pro dosi (*Id. l. c.*) ----. Februm intermittentium remediis quoque annumeratur. Eo non minus nomine illud adhibuit in febre Hechstetterus (*l. c.*). Usu vero apud Turcas crebriori edoctus Linneus Eques, quum medicus classis Regiæ esset, multos ab hisce febribus ejus ope liberavit (*Tillæi Diss. de febr. intermitt. in Linn. Amoen. acad. tom. 9. p. 168.*

Quicquid horum horum sit, fateor in harum virtutum recensu in omnia momenta recte definita esse, quæ invitare alios ad imitationem possent, vel, absque proprio limatiori judicio, administrationem succi hujus concedere.

Nostra ætas præprimis substitit in ejusdem contra tæniam æstimando pretio; in qua subigenda sæpissime drastica alia opportuna esse constat, ea præcipue, quæ aquæ eluviem copiosam post se trahunt. Non noviter tamen anthelmintica hæcce virtus de Gummi nostro detecta; nam jam a. 1652. Spindlerus (*Obs. medic. p. 3.*) notavit, foeminam granis decem pulveris Gi. Guttæ capitis vermem latum evomuisse. Sed opus fuit in ancipiti medicina ad fiduciam inculcandam auctoritate viri, cui vita salusque aliorum æque sibi chara semper erat, ac propria, alieni omnino a gloriolæ ex audacia vel festinato experimento aucupio. Multum igitur commercio suo litterario & consuetudine cum medicis præsentibus, laborum sociis, ad hocce Gummi in tænia tentandum contulit Werlhofius; post mortem ejus autem medendi rationem medicis publice declaratam ab editore voluminum junctim impressorum (cel. Wichmann in Werlh. *Oper. p. 735. not.*) accepimus. Nonnisi pauxillo sacchari mistum illud ad grana usque viginti in aqua utriusque sexui præcipit, nec sibi ab ullo incommodo metuit, sed vigorem recuperatum postridie jam animadvertit. Casu obstinatori die sequente eandem dosin repetere opus fuit, imo tertiam ali-

aliquando tertio die, donec tæniæ exilius extremum suo cum nodulo eliminaretur. Sicque numerosis ægris, siue tænia lata Linn. siue tænia Solio L. vel, ut cel. Pallas eandem vocari maluit, cucurbitina, corripèrentur, subvenit. Ejusdem succi granis decem per tres dies mane, Werlhofio suo-fore, ingestis multas tæniarum portiones ac filamenta, & inter alia tæniam exiguam digiti circiter longitudinis (quæ omnia ad tæniam latam pertinent, si figuræ adjectæ fides) expullam describit cl. Kaltschmidt (*Progr. de taenia, Jen. 1766. p. 4.*). Commodè & in bolos cum extracto Gentianæ redigitur; ea forma ad grana decem usque pro dosi bis de die datus, & post unius vel duorum vel plurium dierum intervallum hocce modo repetitus in navis magistro, qui frustra pulverem stanni aliaque vulgaria vermibus infesta usurpaverat, copiosas alvi dejectiones excitavit & excretionem vermium cucurbitinorum mortuorum, quin ipsius tæniæ creavit, unde sensim iteratione medicationis hujus commodis temporibus facta a tænia liber evasit. Cl. Bisset (*Medical Essays and Oaservat. p. 188. sq.*), qui hanc singularem curationem direxit, verum & infallibile quidem tæniæ remedium indicat; sed æquius ejus pretium constituens summus Werlhofius (*l. c.*) excidisse spe sua nonnullos fatetur, ut quibus ne articulus quidem tæniæ inde secesserit, quum tamen in hisce sponte, neglecto pharmaco, prodierit. Proficuum autem est, decumbere lecto, donec purgans hocce effectum suum exerere incipiat, nam sessione sine statione facile imprimis sub plena dosi emesin creat, unde vermis in superiora quoad partem vel omnino trahitur (*Bisset l. c. p. 144.*).

Aliis placuit, cum G. Guttæ combinare vel commiscere alia vermibus adversa; vel recedunt quoad intervalla præbiorum a nuperrime dicto ordine. Cel. Selle (*Handb. d. med. Prax. ed. 2. p. 185.*) solet vesperi aliquot cochlearia olei dulcis cujusdam vel olei Ricini exhibere, mane autem G. Guttæ grana decem, & nisi una cum alvi dejectionibus vermis appareat, confestim iterum grana totidem, imo, nisi stimulus metum incutiat, post jusculum carneum potatum rursus grana decem præbet & clysmâ applicari curat. Fœmina quædam vesperi feminis Santonici unciam dimidiam assumpsit & postridie mane grana octo G. Gutta, unde dejectiones aquosæ cum multis frustulis exiguis tæniæ & magna copia pituitæ subsequutæ; simili vero dosi quatuor horas post capta per alvum prodiit tænia ulnarum quinquaginta in globum convoluta (*Schmalz chir. v. med. Vorfälle p. 198.*). Nec dubito quin arcana ista contra tæniam varia, quæ serioribus annis celebritatem nominis adepta sunt, plurimum efficaciam a G. Guttæ, quod formulas intrat, re-

petierint: loquor Herrenschandianum, Clossiano-Waglerianum, Nufferianum, quorum hoc infra alio capite uberius commemorabitur, ista inter composita præsentis hujus suum locum obtinebunt.

Hydope simul cum tænia infestante tanto convenientius succus hic esse videtur. Nec delusit eventus spem ratione tæniæ in ascitico quodam, quippe in quo vermis suo cum nodulo vi ejus ejectus, sed aquæ tamen nova paullo post collectio contigit & post paracentesin vivere desit (*Selle Beiträge zur Natur. und Arznei-Wiss. vol. 2. p. 17.*). Ex dictis igitur consequitur, Gi Guttæ valere & contra illam tæniam, quæ longioribus & angustioribus articulis instruitur, & illas quæ brevibus & latis dignoscuntur, eliminari non solum frustulorum vel vermium cucurbitinorum forma, sed integrum cum exili & tuberculato suo sine. En igitur unum ex præstantioribus anthelminticis. Dolendum tamen, non satis accurate ubivis speciem vermium horum fuisse definitam, quum effectus aliorum quoque remediorum contra tæniam valdopere pro harum diversitate differat. Raro opus visum est, ad lumbricos humanos ejusdem usum extendere: non minori tamen potentia illud hosce fugare, experimentis in adultis evincitur (*Bisset l. c. p. 195.*), in quibus mitigata subinde auxilium suum detrectant.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Gummi Guttæ præparatum) *Pb. Würm. p. 99.*). Fit solutione gummi hujus in aceto vini ejusdemque per inclinationem vasis a spisso separati in extractum condensatione. Hocce menstruo ita mitigari quidam putant, ut emetica potentia pereat & tutum purgans evadat.

Specificum Herrenschandii contra tæniam). De hoc remedio heic ago, quoniam eidem inesse Gummi Guttæ plerique hariolantur. Olim famam insignem sibi acquisiverat, quasi efficacissimæ in tænia nominatim lata Linn. medelæ. Non diu latere potuit eandem adhibendi ratio, quum & absentibus consilia & pulveres suppeditarentur: interim & præcipua hæcce consilia variis momentis discrepant. Quæ de ea rescivimus, hæc sunt (*Conf. Bibliothecæ raisonnée, tom. 33. Oct. Nov. Dec. p. 281. Bonetti commentatio in Memoires de Mathematique & de Phys. présentes à l'Acad. Royale d. sc. Tom. 1. p. 479. Swietenii Comment. Tom. 4. p. 739. Rueff in Nov. Act. nat. curios. Tom. 6. p. 21.*). Prædie antequam specificum capiatur, hora quarta post meridiem, grana sex pulveris alibi, cui Vitriolum martis inest, ex aqua tepida ingeruntur, qui tamen pulviscul s (præparatorius dictus) non omnino necessarius est. Cœna esto

modica & post bihorium cochlear unum (Bonnet), vel duo (*Bibl. rais.*) olei Amygdalarum vel Olivarum hauriri debent. Sequenti mane omni bihorio pulvis, drachmam unam vel scrupulos quatuor pondere æquans, ingeritur, dum pro diversitate virium dosis mox minuatur, mox augetur (Bonnet *l. c.*). Adjiciendum est, alibi jejunium imperari die ante, quam specificum capiatur, scrupulosum, & toto die nonnisi tenuissima juscula cum exigua quantitate cremoris hordei vel avenæ concedi, item sermonem fieri de unciis tribus olei & de drachma una salis Absynthii, loco prius dicti pulveris præparatorii, ingerendis (Rueff, *l. c.*). Sed ex quibus rebus pulvis ipse specificus constaretur, dubios in primis medicorum animos tenuit. Describitur levis, valde subtilis, coloris olivacei, particulis splendentibus, odore Crocei & sapore leviter falso (Bonnet). Formulæ, quæ de isto publici juris factæ sunt, valdopere inter se differunt, eæ quoque, quæ ore inventoris profectæ affirmantur. Una hæc est, quod radicis Filicis grana quindecim viginti vel triginta, Gummi Guttæ granum unum ad quinque & Gratiolæ grana quinque ad duodecim in pulverem commisceantur, tribus dosibus, quarum singulæ per intervalla duarum horarum capiantur, nisi jam secunda dosis, ut plerumque factum, vermem per alvum eliminat; pulvis præparans die antea sumendus ex Mercurii dulcis & Scammonii sulphurati æqualibus partibus constare traditur (*Andrææ Diss. de tænia, Gröninge 1769. & Rosenstein om Barns sjukd ed. 5. Vers. Germ. p. 556. cum nota mea*). Adde multum juleculi inter evacuationes fuisse bibendum. Quum inventor Gottingam nostram in itinere ante complures annos salutaret, narravit Schrödero, Professori olim Gottingensi, pulverem ejus constare ex G. Guttæ granis decem ad quindecim & salis Absynthii crystallisati granis quindecim ad viginti per bihoria capiendum, donec tænia eliminaretur. Utrumque horum quoque recenset cl. De Rueff, sed minori quantitate, ita ut Gummi Guttæ modo grana tria, quatuor, quinque singulos pulveres intrent & intervalla trium horarum requirantur. Vogelium (*Preel. de cogn. & cur. morb. p. 652.*) autem certiozem reddidit cl. Herenschwand dictæ miscelæ carbones ex Fraxino admisceri. Maxima discrepantia hæc est, quod, quum hoc remedium Imperatrici Russorum Elisabethæ commendaretur, experimentis chemicis Modelii erueretur, illud tam Mercurium quam Arsenicum cum terra absorbente complecti (*Pallas nove nord. Beytr. vol. 1. p. 69.*); quod si verum sit, tanto plus cautionis in usu injunctum sibi, quilibet sponte agnosceret. Quicquid sit, tantum abest, ut blande operetur, ut potius in multis cum torminibus & pulsus acceleratione sursum

um & deorsum valide purget, & languorem per unum vel alterum diem cieat. Hinc & Helvetia ab eodem disfluaverunt (Cfr. De Haen *Rat. med. pars 12. p. 213.*). Alios tamen mitius afficit, ut eodem die domo exire liceat; subinde effectus ad mane sequentis diei usque differtur (Bonnet). Quo vero noscatur, an vermis vere præsto sit, suadet, ut initio experimentum fiat uncia media syrupi florum Perlicorum ingesta, quæ si cum fecibus grana sive moleculas albicantes expellat, indicio est, vere latere tæniam (Bonnet item *lit. Herrenschw. ad Rosensteinium l. c.*). Si vermis non in globum convolutus, sed per frustra modo diremptus, fecedit: metus est, ne qua ejusdem portio remanserit; unde post aliquot dierum intercapedinem repetere curationem opus est (Rueff).

Specificum Clossii contra Tæniam). Quoniam auctor Waglero, amico suo, compositionem ejusdem detexerat & hic, licet eam sollicitè reconderet, remedium inter multos distribuebat: Wagleri nomen a multis tulit. Non destituit sua efficacia etiam testatur cl. Fritze (*mediz. Annal. vol. 1. p. 309.*), cujus propriis verbis in enucleatione arcani jam utar: \mathcal{R} . Mercur. dulc. r. ppt. gr. xij, Conch. f. igne ppt. scrup. j. M. S. *No. 1.* ---. \mathcal{R} . Ol. Amygd. dulc. unc. j. S. *No. 2.* ---. \mathcal{R} . Gummi. Guttæ gr. xxxvj. Pulv. Cardui bened. scrup. j. Rad. Angelic. Marchion. epilept. $\frac{2}{2}$ gr. viij. M. Divid. in iij. partes æqual. S. *No. 3.*

Æger post cœnam levissimam sumit pulv. *No. 1.* ex aqua frigida. Post horam dimidiam sumit remedium *No. 2.* Altero mane sumit unum ex pulveribus *No. 3.* in lecto, vel extra lectum. Hic pulvis plerumque bis vomitum creat, & totidem dejectiones alvinas. Post singulos vomitus forbiliatur vasculum Theæ vel infusi Cardui benedicti. Bihorio post, quam primus pulvis sumptus est, examinantur excrementa, si nondum expulsa est tænia, alter pulvis eadem methodo sumitur. Si nec hic pulvis expulsit, post duas horas cum dimidia tertius sumitur, tæniam certissime expulsiurus ---. Hastenus ille.

Specificum Nufferianum contra Tæniam). De hoc vide infra caput de Polypodio Felice mare. Et hæc tantum contra Tæniam latam Linn. valet.

Bolus Gummi Guttæ Richardi de Hautesierk *Observ. en Medicine Tom. 1. Formul. p. 42.* Apertius cel. vir, quam isti arcanorum venditores, declaravit suum contra tæniam medicamen; quod constat ex Gummi Guttæ granis X. Sem. Colocynth. n. iij. cum Amygd. amar. n. j. & Syrupi Absynth. q. f. tritis, ut fiant boli ij., qui pro dosi singulis octo diebus repetendi.

Essentia catholica purgans) Rothenii (Vid. Ejusd. descript-

scriptio in ipsius Gründl, *Anleit.* 7. *Chymie* ed. 6. 135. quam inservi *vers. Germ.* libri Rosest. de morbis infantum ed. 5. p. 539. Elixir purgans Michaelis a Löseckio (*Auserl. Arznei.* ed. 4. p. 134. sub alia proportione ingredientium) vocatur ; Elixir Anthelminticum Svecorum a Spielmanno (*Pharm. general.* p. 129.) . Constat ex Jalappa, feminibus Carthami, Scammonio & Gummi Guttæ per spiritum vini extractis . Ut purgans efficax ad guttas quinquaginta supraque data jam dudum . In Svecia autem (Vid. Rosenstein cap. de vermibus) contra tæniam crebrius adhibita loco alius potentioris purgantis , subinde in connubio cum syrupo Rhamni cathartici . Quum Gummi Guttæ in sinitu gerat : non obscurum est, privas illam in vermes vires exlerere .

PHYLLANTHUS.

LINN. *Syst. veget.* p. 707. *Gen. pl.* p. 482.

Pharm. MYROBALANI EMBLICÆ Fructus .

441. *PHYLLANTHUS EMBLICA*; foliis pinnatis floriferis, caule arboreo, fructu baccato Linn. *Spec. pl.* p. 1393. Nilicamarum Rheed. *Hort. Malab. Tom. 1. tab. 38.* Mirobalanus Emblica Rumph. *Herb. Amboin. Auctar. p. 1. tab. 1.* Arbor Indica .

Fructus), prout ad nos transfertur plano rotundus est, nigro griseus, rugosus, in sex segmenta divisibilis, texturæ tenacis, dentibus tamen vincendæ . Sapor manifeste acidus & adstringens . Plures servantur in officinis fructus, de quibus infra plenius exponam, quos interpretes Arabum & recentiores Græci, e. c. Actuarius, nomine Myrobalanorum appellarunt . Omnibus hisce facile carere possumus, & omnino fere hodie eorum usus obsolevit . Myrob. Emblicæ fructus maturus in patria saccharo conditur ad rescendum corpus & refrigerandum . Muria quoque condiri ibidem solet & sic ad quosvis cibos tostos & elixatos inter prandia adhibetur . Siccatus autem fructus, ut alia Myrobalani, pro miti purgante habitus est, sed verius adstringendi potentia pollet . Decoctum inde cum aqua paratum contra dysenteriam aliaque alvi profluvia in laude fuit .

CROTON.

LINN. *Syst. veget.* p. 721. *Gen. plant.* p. 502.

Pharm. CASCARILLÆ vulgo, GHACARILLÆ rarius
ELEUTHERIÆ Ph. Lond. *Cortex.*

442. CROTON CASCARILLA; foliis lanceolatis acutis integerrimis petiolatis subtus tomentosis, caule arboreo Linn. *Spec. pl.* p. 1424. Ricino affinis odorifera fruticosa major, rorisimarini folio fructu tricocco albido Sloane's *natural. Hist. of Jamaica tom. 1.* p. 133. *tab. 86. fig. 1.* Ricinoides eleagni folio, The Ilathera Bark. La Chacrilie, Catesby's *natur. Hist. of Carolina Florida and the Bahama Islands, tom. 2.* p. 46. *tab. 46.* Quæ icon non satis obserpentem crassum, quo plurimum Böhmeri *Diss. de cortice Cascarilla præf.* Fr. Hofmann. Hal. 1733. Frutex in Jamaica & insulis Bahamicis, Floridæ vicinis, obuius.

Auctore Linneo corticem dictum ad hanc speciem refero, licet ipse Clutiæ generi initio (*Mat. med. ed. 1. pag. 166.* adscripserit, dein (*Amoen. ac. vol. 5. p. 411.* dubitaverit, Clutia an Croton esset, imo adhuc in *Spec. pl. ed. 2.* Materiam medicam suam tam ad Crotonis dictam speciem, quam ad Clutiam Eleuteriam citaverit. Mirum, quod neque a Sloaneo nec Browneo (*Nat. History of Jam. p. 347.*), fruticem describentibus, mentio corticis tanquam medicamento facta fuerit. Nec Catesby alia de eo memorat, quam quod accensus suffimentum gratum exhibeat, & infusus vino vel aqua acceptum amarum cum aromate junctum constituat. Inde dubium enascitur, anne vere cortex Cascarillæ nostræ ex hac stirpe depromatur; nam creberrima efficaciarum documenta ista, quæ apud Europæos obvia sunt, celebriorem etiam illum & in patria redditura fuisse probabile est. Bouldc (*Hist. de l'ac. R. d. sc. 1719. p. 54.*) corticem Peruvianæ plantæ tribuit, & subscribit adhuc hodie Spielmannus (*Mat. med. p. 249.*) huic sententiæ, Americam meridionalem, præcipue Peruvianum regnum, patriam illi adjudicans. Alii Daleum (*Pharmac. p. 378.*) sequuti ex insula Americana Bahamensi, Elatheria dicta, ad nos transmitti affirmant; ita & Lewis (*M. m. pag. 259.*), etsi non sine omnis dubitationis nota ----. Quidam eundem faciunt cum Thuris s. Thymiamatis) cortice (Dale & recentiores quoque Anglorum libri in materiam medicam): diversum tamen Sveciæ officinæ servant (Linn. *M. m. l. c.*).

Olim hic cortex, loco Chinchinæ, subinde venditus,
cui

cui confusioni primam anam forsitan dedit communio nominis horum corticum, uti aliorum, dum nimirum Hispani omnem tenuem corticem Cascarillam vocant. Non negaverim tamen alios venditores lucri amore ad fraudem potuisse stimulari, eo tempore & loco, quibus utriusque corticis comparatio non suppeteret. Exempla ejusmodi confusionis Cascarillæ cum Chinchina olim Brunsvigæ factæ commemorat Stifferus, Prof. Helmstadiensis, (*Adl. laborat. chem. specim. sec. cap. 9.*). Differunt tamen inter sese notabilem in modum characteribus externis & odore saporeque. Et horum sensuum judicium confirmat ulterius analysis chemica (Vid. utriusque quoad partes compositionem ingredientis comparationem in Böhmeri *Diss. cit. p. 29.*); præprimis autem effectus in morbis diversitas. Ratio jam patet nominis *Chinacchina spuria*, quo in vetustioribus libris insignitur.

Cortex) prostat frustis tubulosis convolutis, longitudinis aliquot pollicum, diametri pollicis circiter dimidii vel integri, compactis, ponderosis, dimidiam lineam fere crassis, fragmento æquali, obscurius bruno. Extus tegitur epidermide alba, rugosa, lineis transversalibus notata, lichenibus subinde oblita, insipida & inodora, qua derasa apparet pallide brunus. Gustatus saporem mox prodit amarum cum aromate junctum, quo totum os incalescit cum durabili impressione. Odor, quem sponte spargit, aromaticus est, sed debilis, accensus autem cortex fragrantem excitat. Igni ad motus flammam facile concepit.

Ratio ejus ex analysi chemica elucet. Aqua scilicet destillatus cortex oleum viride æthereum præbet, odoris fragrantis gratique, saporis pungentis. Pondus, quo prodiit, diversum fuit. Sunt, qui ex libra una ponderis civilis drachmam unam elicuerunt (Böhmer *Diss. l. c. p. 24.* Neumann. *Chymie vol. 2. part. 2. p. 214.*). Alius ex libris triginta quadrantem libræ (Dehne in *Crells chem. Journal. P. 3. p. 8.*), itaque paullo plus; alius (Spielmann *M. m. p. 250.*) iterum, quod miror, adeo $\frac{1}{32}$. Multum resinæ continet, nam ex uncia ejus una per spiritum vini drachmæ quinque eruatæ (Boulduc *Hist. de l'acad. R. d. sc. l. c. p. 54.*): Neumannus paullo minus extraxit. Extracti aquosi quarta pars inest (Spielmann). Quod remanet ex cortice post extractionem spirituofam, omni odore & sapore destituitur, quum contra ea in residuo post extractionem aquosam multum adhuc odorarum & sapidarum partium superstes sit. Spiritus vini igitur potentius partes efficaces absorbet. Memorabile tamen, extractum spirituofum, si in siccitatem usque densatur, orbem fere omnis saporis esse, quum humidum amarum, aromaticum, pungens, existat (Lewis *M. m. p. 280.*). Omitto quæ ignis fortior & exploratio partium variarum cum

cum reagentibus declaraverunt, utpote a scopo medico magis aliena (Consuli vero de hisce poterit Böhmeri *Diff. cit. cap. 2. §. 1.*).

Prima virtus de illo deprædicata est hæc, quod rasura ejus cum Tabaco mixta fumum hujus sugendum gratiorem reddat, ita tamen ut, si ejus jussu plus addatur, ebrietas inde suscitetur (*Stiffer l. c.*). Sed successit longe gravioris momenti usus in ipsis morbis. Qua in re in Germania tam initio quam hodie plus fidei sibi videtur, quam alibi, conciliasse. Stifferus, quantum constat, primus inter Germanos est, qui libro a. 1690. edito ejusdem meminit, tanquam corticis annis paucis antea innotescentis. Sub istis tamen initiis in tantam ejus familiaritatem pervenerat, ut errorem, quasi eadem vi febrifuga polleret, ac cortex Peruvianus, redarguere posset. Ipse autem tincturas cum spiritu vini vel solo vel in miscela salis volatilis cornu cervi paratis, in calculo, asthma, phthisi, scorbuto, arthritide, cum successu adhibuit, ejusque vim diureticam & carminativam prædicat. Prout hujus cel. viri tentaminibus in ducatu Brunsvicensi celebritatem tum temporis cortex natus est: ita paullo post in Norimbergensi ditione encomiis Apini (*Febribus epidem. historica relatio 1697. præf. & p. 32. seqq.*), qui eodem, etli sub nomine corticis Peruviani (*Cfr. Werlhof. Oper. ed. Wichm. p. 714.*) in febre remittente, ut videtur, initio biliosæ naturæ dein contagiola & petechiis juncta, in extracto aquoso cum spirituoso commixto usus est fausto eventu. Porro Stahl's auctoritas multos nominatim, qui ex ejusdem schola prodierunt, ad eundem allicuit, licet inter virtutes veras illi alias tribuerit (*Ars sanandi cum expectatione p. 266.*), quibus sub sereniori medicæ praxeos luce hodie subscribere non convenit, quorsum pertinet, esse discutienti, anodynum, in peripneumonia specificum, & in qualibet febre proficuum.

In primis vero patronos suos olim habuit in febribus intermittentibus. A cl. Fagon narratum audivit cl. Boulduc (*l. c. p. 55.*), initio, quum Chinchina adhuc in Gallia rara esset, se Cascarillam optimo successu in hisce febribus in istius locum suffecisse, & ipse addit, minori dosi & breviori tempore hæc sustulisse. Specialius in hisce febribus commendaverat eam Junkerus (*Therap. gener. p. 302.*) ut tamen agnoscat calefacere & dosi refracta dari debere, & in biliosis & ad motum pronis minus conducere, quam in phlegmaticis & mulieribus, quibus aptissime cum cortice Peruviano exhiberetur: in casibus ab eo per partes recensitis tamen ex selectu medicamentorum prærogativam dedisse Peruviano videtur. Gölickium addo (*Diff. de impostura corticis in Werlh. Oper. p. 89.*), qui adeo non dubitavit, Cascarillæ

Jæ non æqualem modo effectum ac Chinchinæ tribuere, sed tutiorem. Quantum coercenda sit hæc febrifugæ virtutis laus, vel unice Werlhofio (*Oper. p. 123. p. 712.*) credi posset, qui longissime inferiorem Cascarillam altero cortice expertus pronunciat, & contra Heisterum (*Diss. de medic. indigenis German.*) monet, in quartana aut aliis febribus difficilioribus se aliosque sæpissime frustra eandem tentasse (*Werlhof Oper. p. 303.*). Revocandum hic in memoriam judicium verum Stiffersi supra allatum. Quatuor hominibus, quibus non succedit cortex Peruvianus, liberali manu Cascarilla data, sed frustra a cl. Monro (*Account of the disease in milit. Hospitals p. 202.*). Queritur & cl. Lind. (*Dis. in hot climates p. 305.*), corticem hunc, licet omnino quadriflorio ad drachmam dimidiam oblatum, exiguum modo vim exhibuisse. Aliquando tamen valde prodest, eundem cum cortice peruviano commiscere, quando nimirum præ debilitate nimia ventriculus Chinchinam solam non fert, vel hæc ipsa alvi profluvium excitat, vel jacturæ virium subveniendum est.

Quod supra dixi, Apinum explorasse in curandis febribus biliosis ex hoc cortice adjumentum, idem expertus est cl. Santhesson (*Vet. Acad. Handl. 1779. p. 144. sq.*), epidemia quadam ruri in Svecia grassante. Præmissis evacuantibus & lingua pura apparente febris semper eo superari potuit. Si vero præcocius administraretur, carus secessit, item tympanites vel aucta febris. Larga vero quantitate ejus opus fuit, quum alias debilitantes sudores nocturni insequerentur; nec opportune datus sudorem movit, sed potius alvum laxam servavit & stomachici instar valuit. Ad eam vero normam isto usus est, ut quavis hora ternis vicibus ante exacerbationem (paroxysmum vocat) drachma dimidia caperetur. Unde subsequens quidem mitior evasit, redire tamen ad totidem præbia eodem ordine postero die opus fuit; rarissime oportuit tertiam hujus generis repetitionem institueri. Tutius vero recidivas avertit, quam cortex Peruvianus, quin ne connubium utriusque quidem æque efficacis fuit, ac Cascarilla sola.

In profluviis alvinis coercendis cortex hic merito celebratur. Hac ipsa virtute antecellit Chinchinam, licet gustu adstringere eum non sentiat (*Werlhof. Oper. p. 303.*). Nominatim in dysenteria eximius, quod jam a. 1719. (*Hist. de l'ac. d. sc. de Paris a cit. p. 56.*) cognitum, febris sive adesset sive deesset. Ast nihil temere, sed evacuantiæ præmitti debent, quæ licet usurpata fuerint, flacciditas tamen nimia intestinorum sæpe remanet, nonnisi roborantibus vel fortioribus adstringentibus vincenda. In pulvere tum exhibetur, vel in tinctura, cum decocto Simarubæ commixta. Con-

ducit & tincturæ Rhei & Cascarillæ ad æquales partes miscela. Si corticum Simarubæ & Cascarillæ ineunda comparatio, sciendum illum in sistendis dejectionibus cruentis prærogativam habere, hunc autem in dejectionibus feculentis mucosis. Non vero unice confert, quoniam partes relaxatas roborat, sed & simul febriles motus compescit & dolores sedat (Cfr. Degner *de dysent. bil. p. 164. sq.*).

Reliquis brevius perfungar. Hæmorrhoidum internarum fluxum eodem promoveri (Boulduc *l. c. pag. 56.*) legimus. Ita ascarides post alvi purgationem prægressam tolli (*Act. med. Berolin. Dec. 1. vol. 2. p. 60.*). Nimis vero calida est medicina, quam ut tuto pleuritide & peripneumonia vel aliis inflammationibus ad consilium Stahlii (Vid. Junkeri *consp. med. theor. pract. p. 435. 437.*) commendaretur. In lentis hecticisque Hoffmanno (*Med. system. tom. 4. part. 1. p. 565.*) uti & Junkero (*Consp. cit. p. 567.*) placet.

Si hisce additur, vi eximia stomachica, carminativa, corroborante & diaphoretica instrui: colligitur, ad præstantiora medicamina pertinere. Semper vero memento, calidum esse & motui sanguinis sponte jam effræno calcar subdere. Hinc tutiorem declaravit phlegmaticis & fœminis, quam biliosis & ad motuum impetus proclivibus, addo ipse, & plethoricis & siccloribus, Fr. Hoffmannus (*Med. syst. tom. 4. part. 1. p. 31.*). Pro dñi in pulvere a granis decem ad viginti vel triginta exhiberi poterit, vel in electuario cum syrupo quodam grato. Præparata sequentia etiam usitata.

P R Æ P A R A T A.

Essentia corticis Cascarillæ) *Ph. W. p. 80.* Fit spiritu vini, Peramara. Confert in ventriculi debilitate alvi que laxitate, & viscerum tonum labefactatum restaurat. Guttæ ejus triginta ad sexaginta supraque capiuntur.

Extractum) *Ph. W. p. 89.* Digestione primum spiritu vini facta, aqua pars reliqua efficax extrahitur, & uterque liquor junctim spissatur. Solvitur pro re nata vino Hispanico, vel aqua destillata aromatica, item liquore terræ foliatæ Tartari. Sicque elixir viscerale stomachicum constituit non spernendum, & contra profluvia alvina aliaque recensita mala præcipitur.

*Pharm. BEZETTA COERULEA. Succus HELIOTROPII S.
LACMUS S. TORNÆ S. LACCA COERULEA.*

443. *CROTON TINCTORIUM*; foliis rhombeis repandis, capsulis pendulis, caule herbaceo Linn. *Spec. pl. p. 1425.*
Croton tinctorium, foliis petiolatis subovato-rhombéis, repando-

pando-subdentatis, tomentosobyssinis, villisque stellato-echinatis, oblitis; capsulis tricoccis pendulis; caule herbaceo Jacqu. *Collectan. ad bot. chem. & hist. nat. vol. 1. p. 299.* Heliotropium minus tricoccum Clus. *Hist. rar. plant. lib. 4. cap. 31. c. icone* egregia. Heliotropium tricoccum C. B. Ricinoides, ex qua paratur Tournesol Gallorum Nissolle in *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris 1712. p. 336. tab. 17.* Nic. Laur. Burm. *Fl. Ind. tab. 62. fig. 1.* ex Gargini Herbario in Java collecto. Planta annua, in Languedocia nominatim circa Monspelium, item in Gallo-provincia & Delphinata spontanea; item in vetere Carnia, inde in maritimam usque Dalmatiam progressa (Jacqu.), nec non in India (Burm.).

Licet malle, quæ hacce sectione proponenda sunt, ad Lichenem Roccellam L. cui ad sententiam recentiorum plurima pars pigmenti istius cœrulei, quod Lacnus vocatur, debeatur, transferre: honos tamen quoque habendus est Gallis quibusdam, qui in loco natali, ubi Croton tinctorium crescit, speciem quandam hujus pigmenti inde parari ex autopsia confirmant, Nissollio (l. c.) & cl. Montet (*Mem. de l'acad. d. sc. 1754. p. 687.*). Hi ipsi, posterior præcipue, ample modum per sæcula jam usitatum in vico Gallargues ditiois Nismes, quatuor vel quinque leucas Mospeliis distante describunt. Cl. Ferber (*n. Beytr. 7. Mineralges. vol. 1. p. 379.*) officinam aliam Lunellæ obviam novit. Nolo hic in fidem consentientem pristinae ætatis vocem commemorare. In eo errat Nissolle, quod fructum vel racemulos modo plantæ (Gallis Maurelle) posse adhiberi innuat, & folia excludat. Sed tota e contrario planta radice modo excepta (Montet) admittitur. Distinguendum vero jam initio est inter succum linteis exceptum (*Tournesol en drapau ou chiffon, Bezetta cœrulea*), & succum in glebas cubicas formatum (*Tournesol en pate, en pain, en pierre, pierre bleu.*). Quod ad priorem, quo linteæ imbuta prostant, attinet, Belgis copiosæ ejusmodi linteæ quotannis emuntur, sive illa ad tingendas varias res colore cœruleo eorundem ope adhibeant, sive ad alterum pigmenti genus cubicæ formæ inde effingendum. Pro linteis colliguntur a rusticis m. Augusto plantæ spontaneæ spatio quindecim ad viginti leucarum. Recentes, nec terra conspurcatæ, tum in pul-tem molendino conquassantur, quale istud est pro oleo Olivarum descriptum a cl. Astruc (*Mem. pour P. Hist. nat. de Languedoc p. 336. sq. tab. 6. fig. 1.*). Plus dein intra saccum junceum prælo subjicitur, ut succus exprimat, quo ipso telas variæ magnitudinis cannabinas (puto telas linteas, æque commodas esse, sed cannabinæ in hac parte Galliæ videntur pro vestitu esse usitatiores) rudiores & vilioris pretii jamque ad varios scopos adhibitas, modo non conspur-

catas (siquidem tum lotione prius opus est), vel pinguedine inquinatas, sollerti manuum tractatione & infusionis adjuncto imbuunt, ut eundem probe imbibant. Sic humectatæ succo supra sepes expanduntur & calore solis fervidi siccantur. Probe siccatae intra cupas, urina & calce viva repletas, vaporibus ex hac miscela surgentibus sarmentis vel arundinibus suffultæ per viginti quatuor horas vel plures dies exponuntur, probe cavendo, ne urina humectentur, quod colorem destrueret. Nonnulli ejus loco telas vaporibus fimetorum exponunt. Olim quoque loco calcis vivæ alumen inditum. Hisce artificiis profunde cœrulescit succus, quem tela imbibit, quæ antea viridis fuit. Quo tanto melius telæ tingantur, subinde repetitis vicibus nova portione succi ad normam prædictam imprægnantur. Hac ratione præparatæ saccis probe obiectæ per mercatores in Belgium transferuntur. Color iste cœruleus ipsi stirpi inest, prout ipse in sicca planta, quam servo, cognosco, ut quæ in cœruleum inclinat. Urina vel fimetum eam modo efficaciam habet, quod eundem evolvat, id quod sub additamento calcis vivæ ad urinam tanto efficacius fit. Negotium totum tantæ simplicitatis est, ut fœminis committatur.

Sed jam quæstio exsurgit insignis momenti, an cœruleum, quo hæ telæ tinctæ sunt, vere a Belgis pro glebis istis cubicis usurpentur. Arcanam esse artem gentis hujus notum est: attamen ex momentorum variorum scita combinatione veritas, quam celare cupis, feliciter enucleatur. Id dubio caret, quod materie colorante telæ hæ facile exui possint: sufficit sola aqua frigida. Hinc cl. Monnet cum tot aliis ante eum credidere Amstelodami huic fini inservire & admisceri calcem extinctam & lotium vel & cineres calvellaros, ut tamen peculiaria experimenta ad omne dubium tollendum requirat. Tinguntur hisce telis vina, item bellaria pistorum dulciorum, crusta caseorum rubicundum colorem illis debet, charta pro conis sacchari involvendis cœruleum suum colorem inde adipiscitur, panni lintei quoque & tenerior iste (*Kammertuch*) cœrulescentem nitorem ex iisdem adsciscunt.

Non ex sola Bezetta cœrulea massas cubicas istas parari, jam Valentinus (*Hist. simpl. reform. p. 152.*) subolsfecit, significans addi pigmento cœruleo lotium, calcem & subcineream terram, Perelle dictam. Hocce posterius indicato additamento Lichen Parellus L. intelligitur, qui ipse, ut recentiora præprimis experimenta edocent, egregium cœruleum erogat. Præstantiorem tamen colorem subministrat Lichen Roccella L., quæ algacea stirps in rupibus insularum quarundam Africanarum & Archipelagi, præcipue autem Canariensium, crescit (de qua re infra suo loco pluribus).

Et

Et quoniam in officina prope Amstelodamum, ubi Lacmus parabatur, sagax harum rerum indagator cel. Ferber (*J. c. p. 380.*) & pastam ex hoc Lichene paratam (Orseille) vidit & eandem in dolis urina emollitam, imo intra cistes pro majori emollitione repositam reperit, variaque de præparatione ex hoc ipso percontatione rescivit: non licet dubitare, parando succo Lacmus inservire. Quum tamen non semper probitas ejusdem sit, nec valor idem: probabile, mox ex Crotona tinctorio, mox ex Parello, mox ex Roccella, forsitan & ex duobus vel tribus horum junctim, effingi. Modus autem, quo cum Roccella fiat, hic est. Cistis quibusdam ligneis quadrangularibus Roccella una cum urina, aqua calcis, calce extincta & tantillo cinerum clavellatorum, immergitur. Post moram aliquot hebdomadum eo lichen emollitur, in speciem fermentationis transit, vel resolvitur, & materia colorans contenta inde extricatur. Ad putredinem arcendam massa subinde agitari debet, nec diutius consistere, donec lichen evaserit cæruleus & in pulvere pulposam redactus fuerit, id quod æstate citius quam hieme fit. Hisce factis tota miscella in proprio molendino adhuc magis conquassatur & per colum ex setis transpellitur. Nil tum restat, quam ut plus ista crassa modulo chalybeo vel aurichalceo, quadrato oblongo, varios loculos divisio illinatur, & dein alio modulo prominentiis quadratis similibus instructo alteri applicato in asserem ligneum substructum excutiat & siccetur (Conf. in Ferberi libro *cit. tab. 3. fig. 18. e. f.*). Et hæc quidem pastarum quadrato oblongarum vendibilium origo. Pollicem circiter longitudine æquant, subduræ & fragiles sunt. Salviam violaceam reddunt sensumque ardoris in faucibus excitant gustatæ. Odorem Violarum præ se ferunt, quod forsitan ex radice Ireos Florentianæ addita repetendum, ideo fortassis addita, ut odor urinofus celaretur & pondus auferetur. Posteriori sine aliquando arena aliæque quisquillæ admixtæ sunt.

De efficacia *Herba Crotonis tinctorii* in gangræna & carcinomate, quæ passim memoratur, nihil certi constat.

Ast medicis summi momenti est Succus Heliotropii s. Lacmus pro exploranda salium natura diversa. Notum est, colorem cæruleum vegetabilium in hunc scopum convenientissimum esse habitum, ut qui acidis iam rubrum, alcalinis in viridem mutari dicitur, cujus inventi Robertus Boyle (*Experimental History of colours Exper. 20. 21. 25. in Ejsd. Works vol. 2. p. 53. 55.*) auctor esse viderur. Nimis generaliter hoc esse pronunciatum, nostro præprimis tempore experimentis constitit; nimirum e. c. Indigo solvitur spiritu Vitrioli absque coloris mutatione, nec omnia acida æqua-

lem vim in mutando colore habent, e. c. si chartæ cœruleæ pro conis sacchari involvendis acetum non destillatum instilletur, color non mutatur, quum tamen id ex aqua forti instillata contingat. Et quod ad alcalina attinet, verum quidem, varios colores cœruleos inde viridescere: ast de succo Lacmus hoc non valet, cujus potius color cœruleus inde exaltatus. Quum multa merito contra usum syrupi Violarum in hunc finem moneantur (Vid. *Appar. med. vol. 1. p. 338.* & addit. ad *vol. 5.*): succi Heliotropii saltem ad dignoscendum acidum liberum tanto major dignitas est, ut quod & minimam portiunculam acidi & debiliora acida prodit, quorsum acidum aerum & istud, quod nonnulli per scintillam electricam ex aere præcipitare valuerunt (quod tamen experimentum exercitatissimo in physicis periculis Lichtenbergio nostro, ut ipse indicat in *Erlebenii Naturlehre ed. 4. p. 477.* non successit), pertinet, quod quidem cl. Priestley (*Experiments ad. Observ. on different kinds of air, vol. 1. p. 187.* Cfr. *Exper. and Obs. relating to various Branches of nat. Philosophy p. 284. sq.* aerem fixum esse arbitratur, cl. Cavendish (*Experiments air Lond. 1785. p. 3.*) autem esse acidum nitri demonstravit. Paranda ideo tinctura ex pigmento Lacmus, illud nimirum linteo puro inclusum aquæ destillatæ immergendo. Confestim hæc cœrulescit, sed luminis obvertum præbet colorem violaceum. Perit tamen rubedo inquinans aqua sensim adfusa, & talis tinctura ideo experimento idonea est, quod acido mox rufescat. Oportet autem ex consilio Equitis Bergman (*Opusc. phys. & chem. vol. 1. p. 93.*), qui pretium verum huic tincturæ assignavit, simile fere vas vitreum ad ejusmodi experimenta adhibere, quoniam pro diametri discrimine nonnihil color variat; illud, quo magni nominis iste vir utebatur, cylindricum erat, diametri septendecim linearum decimalium. Sensibilior est tinctura hæc, quam charta cœrulea ex eodem succo parata, nam aqua acido aereo satur chartam hanc non rufat, quum tamen id fiat in tinctura. Attamen commodius in quibusdam casibus utimur charta cœrulea e. c. in dilutissimo acido Vitrioli, & aceto destillato dijudicando. Ad dignoscendum alcali non commoda est hæc tinctura, si, ut vulgo existimatur, viridescere inde eam debere putes: ad alia reagentia, ut tincturam Fernambuci vel Curcumæ aquosam, potius recurras. Ast charta cœrulea aceto destillato rubens ab alcali plus minus cœrulei coloris recuperat, & si alcali inbuitur, tanto saturatius cœrulescit.

Nihil addo, quam quod succus Lacmus fraude aliquando floribus Violarum, coloris causa pro syrupo, substituitur; syrupo scilicet radicis Ireos Florentinæ succum Lacmus ad-

miscendo. Quæ fraus autem eo cognoscitur, quod fictus iste syrupus solutione alcali instillata non viridescat, ut solet in syrupo Violarum vero, sed immutatus permaneat.

Pharm. TILLI vel TIGLIÏ grana, item GRANA TIGLIA.
PAVANÆ s. MOLUCCENSE Lignum.

444. *CROTON TIGLIUM*; foliis ovatis glabris acuminatis serratis, caule arboreo Linn. *Spéc. pl.* pag. 1426. Cadelavanuca *Hort. Malab. tom. 2. p. 61. tab. 33.* ubi rami quidem cum foliis & fructu, item quoad interna depicti, sed absque flore. Granum Moluccum, Bori Rumph. *Herb. Amboin. tom. 4. p. 98. tab. 42.* Ricinoides indica folio lucido, fructu glabro, Grana Tiglia officinis dicto Burm, *Thes. Zeyl. pag. 200.* Frutex in Malabaria, insulis Moluccis, Zeylona spontaneus.

Grana). Horum in quolibet loculo capsulæ trilocularis latet unum, nigricans, ovatum, subplanum angulis quatuor obsolete, constans ex testa fragili, quæ epidermide albida intus cingitur, & nucleo bipartibili intus cavo. Hic oleo scæter acri. Equidem gustans nuclei, ut solet apud nos esse, rancidi tantillum, in lingua quidem acrimoniam non sensi, sed paullo post in faucibus ardorem ingratum percepi, diu inhærentem, vix prandio extinguendum.

Sed tota stirps, potissimum tamen folia, valde acris, ita ut os, labia, fauces inflammatæ intumescant & ardor usque ad anum percipiatur. Radix granis mitior (Rumph.). Olim grana per totam Indiam orientalem crebro in usu fuerunt ad lympham hydropicorum per alvum præprimis eliminandam, in iis vero, quorum ventriculus debilis, simul emesis subsequuta. Fortioribus bina grana suffecerunt, aliis granum unum cum dimidio. Quatuor granis necari maritos a malignis fœminis, Rumphius significat. Variis aliis in morbis, in quibus purgantia fortiora opportuna videntur, ista in India adhibent. Necantur & pisces granis hisce aquæ injectis. Et hanc quidem acrimoniam oleo ipsi seminis inesse, tam ex dictis, quam inde apparet, quod olei ex siccis granis expressi gutta una cum Canariensi vino capta, vulgare apud Chirurgos in India degentes purgans constituerit (Rumph. *Tom. 4. p. 98. ex Hort. Malab.*). Immerito igitur cl. Lewis (*M. m. p. 481.*) carpit cl. Geoffroy, quod olei granum modo pro dosi, loco drachmæ, quam conducere ille putat, assignet. Ossicula autem in pulverem redacta & cum extracto capta jam pondere grani unius alvum & ventriculum ad evacuationem sollicitaverunt (Rumph.). Testa seminis tamen non caret purgante efficacia (Herm. *M. m. Tom. 1. pag. 339.*). Oleum expressum umbilico injunctum

pariter purgat (Idem.). Inter tot acrimoniæ indicia tamen absque noxa ad tæniam expellendam semen valuit, pulveris nimirum granis quatuor cum sacchari Canariensis drachma dimidia quadrupla dosi per alternos dies una cum lacte tepido datis & lacte quoque superbibito, si tormina & tenesmus urgent; si etiã aegra, quæ experimentum subit, dejectiones virium insignes passa fuisset, analepticis tamen commodis eadem recuperavit, tæniæque libera accessit (Cohausen in *Aët. nat. curios.* vol. 9. p. 39.). Succesit quoque Vogelio (*M. m.* p. 176.) semen in graviore morbo pituitoso (qualem non describit) sine ullo incommodo exhibere. Exulavit illud ex hodierna praxi medica.

Lignum Pavana), quibusdam *Panava*) dicitur, raro in officinis obvium. Esse ex eadem stirpe ac semen *Tiglium*, post *Hermannum* (*M. m.* vol. 1. p. 240.) *Rumphio* credas, cui radix lignosa est. Est lignum leve, spongiosum, pallidum, vestitum cortice cinereo saporis pungentis & caustici, odoris ingrati. Recens aquam sursum & deorsum pellit, & inflamat; siccum moderatius alvum subducit, & parciore dosi sudorem movet, ideoque in hydrope & leucophlegmatia & in aliis quibusdam chronicis opportunum censetur. Dosis, correctio & formulæ, ligni hujus obsoletæ farinæ ex *Hermanno* peti possunt.

Pharm. LACCA S. LACCÆ Gummi.

445. *CROTON LACCIFERUM*, foliis ovatis tomentosis ferrulatis petiolatis, calycibus tomentosis Linn. *Spec. pl.* p. 864. *Ricinus aromaticus* spicatus, folio *Circææ*, spinis ad imum duplicatis armato, laccam in granis fundens Pluk. *Almag.* pag. 320. *Ricinoides aromatica arbor* *Circææ* foliis hirsutis, floribus spicatis major *Burm. Tkes. Zeyl.* p. 201. tab. 91. *Halecus terrestris* *Rumph. Amb.* vol. 3. p. 197. tab. 127. cit. a *Linneo* in *Syst. veg. ed.* 13. p. 722. sed flores paniculati non racemosi, folia integra non ferrata. Arbor *Indiæ orientalis*.

Vix ullius alius rei a natura productæ historia pluribus lacunis laboravit pluribusque fuit contaminata fictionibus, quæ plerumque, quando verum difficile est extricatur, ejusdem in locum suggeruntur (quasi non præstaret, nihil de re quadam scire, quam erronea vel falsa), quam *Laccæ*, sive stirpem, ex qua originem capiat, sive insectum, quod illam inhabitet, sive ipsam naturam *Laccæ* spectes. Jam in plerisque certiora novimus.

Linneus (*Diss. Obs. in Mat. med.* p. 8.) fide *Hermanni* ab insectis ex *Crotone* dicto colligi innuit, respiciens sine dubio ad *Museum Zeylan.* p. 46., ubi *Hermannus* *Laccam* per-

perpulchram se non raro ex ramulorum finibus ad foliorum ortum inde collegisse significat. De fide remotis a patria stirpis non licet disputare: dubium tamen superesse, ipse Hermannus (*Mat. med. tom. 1. p. 648.*) non negavit, quin in Materia medica aliam nominat, scilicet Jujubam Indicam rotundifoliam spinosam &c. Breynii. Mirum, Rumphium de Laccæ origine ex Crotone omnino tacere. Non unam vero stirpem, sed plures esse, quæ illam erogant, recentissime a teste fide dignissimo, cl. Kerr (*Phil. Transf. vol. 71. part. 2. p. 376.*), didicimus, ut qui Ficum religiosam L. Ficum Indicam L. Plafonem Horti Malab. & Rhamnum Juiubam L. in extremis ramorum insectis numerosissimis, quæ in Bengalia Laccæ sese associat, oblectas vidit. Apparent hi rami inde quasi pulvere rubro obsiti, & succi eorum tantum dispendium observatur, ut marcescant, nullum fructum ferant, & frondes decidant, vel in nigredinem spurcam vergant. Hæc ipsa insecta per aves, quarum pedibus adhærent, dum sese in ramulos iisdem fœtos demittunt, in aliam arborem vicinam transferuntur. Ficus istæ sauciatae lacteam succum fundunt, qui illico in viscum tenacem coagulatur, qui sub dio indurescens refert cellulas insecti Laccæ. Arbor Plaso Horti Malab. dicta gummi rubrum incisione largitur, Laccæ simile. Raro illa in Rhamno Juiuba occurrit, & inferior pretio est ista reliquarum arborum. In Bengalia præcipue reperitur in montibus incultis ad utrumque fluvii Ganges latus. Nec pro colligenda illa aliud requiritur, quam ut rami diffringantur (Kerr).

Cujusnam generis ista insecta sint, diu scrutatores naturæ latuit, quin ipse Linneus anno adhuc 1772. (*Diss. supra cit.*) ignota sibi esse querebatur. Formicas alatas vocat Garcias Ab Horto (in *Clus. exort. p. 158.*), & eandem Laccam elaborare arbitratur; alii pro muscis habuerunt. Qui ex propria indagine lectu aliquid dignum de iis reliquerunt, horum tantum non omnes modo siccis iis, prout in Lacca ramulis affixa apparuerunt, in summum aqua emollita, & microscopio spectata, inhiarunt. Nec horum industria laude sua defraudari debet, quum illustret varia, quæ serius in patria stirpis cominus detecta sunt, & alia nonnulla non notata suppleat, vel curatius iisdem indagandis ansam præbere possit. Grata itaque memoria recolenda quæ circa hæcce publici juris fecerunt observata cl. Geoffroy (in *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris 1714. p. 121. versa in Act. nat. curios. vol. 3. app. p. 60. sq.*), Ledermüller (*Mikroskop. Erzeugungen p. 60. tab. 30.*), Swagermann (in *Verhandelingen door het Genootschap de Wetens. te Ulfisingen vol. 7. p. 227. c. tab.*). Horum juncta opera constitit, intra alveolos satis regulares (Geoffroy, Ledermüller) in Lacca reperiundos, mox ovu-

la, mox puppas (Geoffroy , Ledermüller), mox insecta perfecta (Swagermann) deprehendi. Demum observationibus elegantissimis cl. Kerr (*loc. cit.* p. 374. *cum figg.* adjectis p. 382.), in patria ipsa factis, evincitur, esse ex genere Cocci, unde hocce insectum Coccus Lacca ab eo appellatur. Ex ejus descriptione magnitudinem exigui pediculi habet, ovalis, rubra, trunco annulis duodecim transversalibus notato; pedibus sex; antennis in duos vel tres pilos divergentes desinentibus; cauda bifida. Nunquam illud eidem alatum comparuit (contra morem Coccorum, quorum masculi alati, feminae apterae), & de sexu pariter nihil isti constitit; de quibus momentis ab aliis supplementum expectamus. Ex utero materno excussa insecta per aliquod tempus in ramis arborum deambulant, & tum medio Ianuario succosis extremis ramorum inuiorum adhærescunt, & circumdantur liquido spisso subtransparente, quod videtur illos conglutinare cum ramo. Ulteriori ejus, qui sensim fit, comatu cellulæ formantur pro quolibet Cocco, & post duos menses a primo adhæssionis initio cellulæ omnino completæ sunt, & insectum refert saculum ovalem, lævem, rubrum, vitæ expertem, magnitudinis Coccinellæ exiguæ, sine obtuso emarginatum & scatentem liquido grate rubro. Mensibus Octobri & Novembri viginti vel triginta ova elliptica, vel potius totidem vermiculi intra rubrum liquidum matris conspiciuntur. Hocce liquido omnino exhausto insecta tenella dorsum matris perforant & singula aufugiunt, exuviis relictis, quæ ipsæ albæ istæ membranæ sunt, quas in vacuis cellulis Laccæ ramulorum videre est (Kerr). Unde ratio manifesta est foraminulorum, quæ in superficie Laccæ obvia sunt.

1.) Iam itaque origines istius Laccæ cognoscuntur, quæ *Lacca in ramulis s. baculis* (Stick Lac Anglis, Lacque en baton Gallis) vulgo dicitur. Est hæc materies vel magis vel minus rubicunda, fere pellucida, inæqualis, nodulosa, dura, sed friabilis, incrustans ramulum quoad partem vel toto ambitu ad crassitiem lineæ supraque & latitudinem aliquot pollium, multis foraminulis pertusa, quæ communio-nem cum cavernulis istis habent, quæ in media hujus materiæ parte latent. Figuræ Garcie (*Clus. exot.* p. 159. & Ledermülleri (*l. c.*) illam probe expriment. Nondum tamen ex hæcenus dictis liquet, utrum materies ista succus ex ipsa stirpe exundans & ære condensatus sit, an a Coccis aliunde collecta & ramulis agglutinata? Si verum esset, quod nonnulli fabulati sunt (V. Garcias *l. c.*), bacillos terræ lutosæ in vicinia arborum eo fine infigi, ut insecta materiem istam agglutinaret: operosius omnino negotium istorum esset, nec absurde isti, quo apes persunguntur in cera vel melle

melle colligendo. Ast ex historia a Kerrio suppeditata colligi posse videtur, præcedere tempore Laccæ liquidæ proventum, & eo jam præsentē Coccus modo figi & novo ejusdem vel continuato demum affluxu obvolvi & recondi. Domicilium igitur hæc materiae Coccorum præbet, in quo condendo autem non aliud meritum infecta ipsa habere arbitror, quam quod particulas quasdam proprii succi affundant vegetabili isti. Quamvis enim in siccis ramulis nulli fontes, ex quibus proruperit, in conspectu sint, ut monuit Geoffroy (*l. c. p. 122.*), extenuari tamen sensim succi proventum, & incisione ramorum similem succum profluere observavit Kerr, quin in eo convenientem cum altero, quod cellulas formet; unde ne hoc quidem existimo, tribui ipsis Coccis posse, quod volumine corporis sui & motitatione primum impediunt, ne materiae in compactam massam concrefcant. Vereor ne situs alveolorum Laccæ a quibusdam justo magis regularis describatur & depingatur ----. Quoniam profundius rubra Lacca est; eo melior censetur. Pallida & perforata vilioris pretii, quippe inde Coccus ex cavernulis suis aufugisse, & colorans principium eo quoad partem deperditum, indicio est. Nec opaca & sordibus inquinata esse debet. Et hæc Lacca ita comparet, prout natura illam producit, & ex India orientali nominatim Bengalia, Pegu, Malabaria, Sumatra, ad nos transfertur. Largus quoque ejus in regni Mexicani provinciis Cohuixchi & Tlahuichi est proventus (*Clavigero Storia del Messico p. 66.*).

2) Lacca hæc, in frustula exigua a ramulis sejuncta, *Lacca in granis* (*Seed Lac* Anglis, *Lacque en graines* Gallis) dicitur. Quidam e. c. Neumannus (*Chymie vol. 2. part. 2. p. 456.*) vero sustinent, extractionem semel plerumque jam subisse, & privatam colorantibus particulis. Equidem in specimenibus, quæ coram habeo, cellulas pariter conspicio. Tutius tamen, si coloris ratio habenda, semper eligitur Lacca in baculis.

3) Lacca vero præcedente articulo commemorata, si liquatur in placentas, ab Anglis *Eumplac* nominatur (*Kerr l. c. p. 378.*), quæ tamen vox rarius in libris occurrit.

4) *Lacca in tabulis* vel *massis* (*Shell Lac*; *Lac en oreilles*) est illa, quæ maceratione in aqua particulis suis tingentibus orbata fuit, dein per sacculum super carbonibus retentum torquendo transacta, in tenuem laminam, dum mollis adhuc est, deducitur (*Conf. Kerr l. c.*). Lego quoque fieri sic, quod Lacca aqua bulliente liquetur, unde superficiem petat, ex qua excepta inter plana marmorea in teneiores laminas comprimatur (*Berg. M. m. p. 770.*) ----. Sic refert vitrum Antimonii forma & colore. Lacca hæc ore voluta dura & friabilis persistit, sed liquatur igne & ardet

ardet odore grato. Remota ab isto iterum indurescit, sed minori fragilitate.

Lacca igitur ex ramulis avulsa est materies vegetabilis, cui per totam massam vel maximam ejus partem particulæ animales ex Cocco immixtæ fuerunt. Ob hæcæ proxime dictas partes accensa nidorem aliquem spargit. Masticata salivam colore purpureo tingit; aquæ calidæ colorem chermesinum impertit cum sedimento nigricantis pulveris: quod reliquum est odore saporeque omni destituitur. Ad resinofam naturam vel potius ceraceam (Neumann. *l. c.* & Cartheus. *plant. princ.* p. 36.) proxime accedit, ut tamen rubedinis tantillam, quæ animalis originis tota videtur esse, semper etiam in Lacca in tabulis dicta supersit. Vim variorum menstruorum, alias valde efficacium, eludit. Nam Lacca in granis nec oleis expressis nec destillatis solvitur, vixque illa tingit. Acidis mineralibus pariter non subigitur. Nec vim solvendi eam habet mucilago gummi Arabici (Buchholz in *Nov. act. nat. cur. tom. 5. p. 56. Exper. 22.*), nec cerevisia lupulata (*l. c. Exper. 23.*) --- Solvitur autem fere integre oleo Tartari per deliquium (*l. c. Exp. 24.*); item spiritu Salis ammoniaci vinoso (*l. c. Exp. 25.*); item spiritu vini etsi paullo lentius, qui ipse inde saporem subamarum vel subadstringentem obtinet cum odore grato (Neum. *l. c. p. 459.*). Omnes & singulæ hæc solutiones mucilaginosæ apparent & rubro tinctæ. Ad menstrua ejus quoque liquor terræ foliatæ Tartari referendus (Huxham. *Oper. tom. 1. p. 160.*). Nec non solutio Boracis aqua facta (Cartheus. in *Act. Mogunt. 1776. p. 56.*). Adjuvat solutionem combinatum alcali & alcoholis vini auxilium, scilicet ita, ut Lacca contusa in pultriculam oleo Tartari p. delirretur, aliquoties alternis vicibus ære libero illam liquefaciendo & exsiccando, demum alchole vini repetitis vicibus perfundatur, donec omne solubile extractum fuerit (Bœrh. *Chem. Proc. 56.*). Operæ pretium esset iterare experimenta hæc omnia cum Lacca in tabulis. Solutio machina Papiniana multum adjuvatur (Tieböl in *Crells Chem. Journ. P. 6. p. 124.*). Aperto igne destillata easdem fere partes ac cera suppeditat, quarum modo hic olei spissi sive butyri uncias fere decem ex libra una Laccæ erutas memoro (Neum. *l. c. p. 460.*). Acidum inesse etiam Laccæ in granis, tingentibus partibus orbatæ, sunt, qui sustinent (Lemery, Geoffroy in *Mem. de Paris cit. p. 133.*), alii negant (Neumann. *l. c. p. 460.*).

Non tædunt me amplioribus persequi naturæ productum, quod quidem usu suo in variis artibus longe magis claruit, quam medico. Sed quum omitti nequeat ex censu medicamentorum, opus fuit, fulcrum argumentis medicis substruere

re firmius, quam cui antea inædificata fuerunt. Serico, gossypio, lanæ, egregiam rubedinem seu colorem coccineum impertit pars ista Laccæ, quæ aqua eruitur, aliis artificiis ulterius fingenda. Pigmentum istud olim exceptum fuit pastis ficcis varia proportione pro diverso gradu rubedinis expectito; dein nomen tranfiit in alias pastas siccas vel pulveres coloratos multiplicis coloris & materiæ, quorum Lacca Florentina, Lacca in globulis, rel. Tingitur & eo corium colore rubro in Gallia, ut æmuletur istud Levauticum. Pictorio usui quoque inservit. Privata pigmento suo vernicis genus egregium suppeditat. Et tum quoque cera sigillaris pro obfignandis litteris inde parari potest. Physici magni Laccam faciunt ob insignem vim electricam originariam, quæ illi inest; hinc & tabulæ pro electrophoris inde sunt commodæ & hæ præ reliquis cognitis corporibus aptæ recipiendis figuris ex pulvere resinoso (V. cel. Lichtenberg in *Comment. Soc. scient. Gott.* 1778. p. 66.).

Non probabile, Laccam solvi a nostris humoribus posse.

Ex variis Præparatis), quæ olim pharmaceuticum apparatus auxerunt, ut *Lacca lota*, *Trochisci de Lacca*, *Species Dialacca*, hodie unum modo superest:

Tinctura Laccæ) *Ph. W.* p. 226. ex Lacca in baculis, Alumine crudo & aquis quibusdam destillatis. *Ph. Edinburgensis* vetustior *ed. Brem.* p. 43. tincturam parat compendiosiore spiritu Cochleariæ. In laxitate, cruentatione & putridis scorbuticisque ulceribus gingivarum, confert illam extus penicillo vel linteo carpto applicare ----. Aliam tincturam ex alcali & spiritu vini (V. supra), in arthritide, rheumatismo, affectionibus hydropicis & fluore albo, ob amarorem & adstringendi vim deprædicavit Boerhaavius (*Chem. Process.* 56. *ad finem*).

J A T R O P H A.

LINN. *Syst. veg.* p. 723. *Gen. pl.* p. 503.

Pharm. RICINI MAJORIS Semen, item NUX CATHARTICA AMERICANA s. NUX BARBADENSIS.

446. JATROPHA CURCAS; foliis cordatis angulatis Linn. *Spec. pl.* p. 1429. *Jatropha asurgens*, Ficus folio, flore herbaceo Browne *nat. Hist. of Jam.* p. 348. Munduy-guaçu Pifo *Ind. utriusque res nat. & med.* p. 179. c. icone. The Physicnuttree, Ricinoides Hughes *nat. Hist. of Barbados* p. 115. Arbor humilior Americæ calidioris, ut novæ Hispaniæ, Galliæ æquinoctialis, Jamaicæ, Barbados.

Ar-

Arbor ex venenato genere est. Semina) tamen ejus olim a medicis usurpata fuerunt, hodie extra patriam omnino spreta, tantoque justius, quam nonnisi rancida & inertia in nostris officinis prostant. Latent horum tria oblonga in quolibet fructu, qui capsula tricocca est, Juglandem minorem magnitudine æquans. Intra corticem nigrum fragilem feminis continetur nucleus amygdalinæ naturæ, qui bipartibilis est, & intra cotyledones foliola primordialia luculenter manifestat. Judicium de effectu in corpore nostro valde variat. Ita nuclei tres vel quatuor manducati mox sursum & deorsum crudos humores magna violentia evacuare dicuntur (Piso). Et ob hanc quidem vehementiam in Jamaica semina modo hodie ingeruntur (Browne). Alii rursus abique noxa nucleum edi posse nec Amygdalis cedere gratia & innoxia vi testantur (Hughes; Bancroft *nat. Hist. of Gujana* p. 35.). Sub hoc dissensu pronum est conjicere, condiciones subesse aliquando peculiare, quæ effectum mutant. Foliola ista duo, quæ intra cotyledones seminum delitescent, quidam accusant (e. c. Bancroft, haud sine omni veri specie, quam stirps lactescens sit): at contraria sunt experientia cl. Hughes & aliorum, quos citat, nam effectus idem, siue aduerint, nec ne. Abserre tamen jubet cl. Bancroft hæc partes, si innoxie & absque emeseos & purgationis metu edantur. An modo copia infesta sunt? Certe in Anglia in viro superioris ordinis ex viginti circiter feminibus (of the Ricinoides or Castnut of Barbados), prægressa masticatione ingestis, evacuationes vehementes tam sursum quam deorsum subsequutæ, & post virium perfectum dispendium & spasticas affectiones mors, etiamsi varia commoda remedia tempestive in usum tracta fuerant (Percival in *medical Transactions* vol. 3. p. 96.).

Qui mitius de seminibus hæc sentiunt, largiuntur tamen, oleum unguinosum erogare purgans; oleum Cicinum dicunt, quod nomen antiquitus cognitum alii ad Ricinum communem referunt. Costione contusi seminis cum aqua eruitur. Hoc ipsum in hydrope, colica, ileo, arthritide, vermium affectionibus, ore captum deprædicat Monardes (Clus. *exotic.* 1097. 1. p. 299.); item inunctum vel instillatum in contractionibus artuum, obstructionibus viscerum, aurium doloribus, sorditate, vitiis variis cutis aliisque morbis. Purgandi efficaciam exserit, siue ore capiatur, siue abdomini intungatur, siue in clymate admittatur. Monardes, qui guttatim hoc oleum ingerendum curat, timidior est aliis, qui cochleare ejus integrum ad intumescencias hydropicas per alvum dispellendas ingerere haud dubitant (Hughes).

Pharm. RESINA ELASTICA s. GUMMI ELASTICUM s. CAUTCHUC
vel ut Galli scribunt CAOUTCHOUC s. RESINA
CAYENNENSIS.

447. *JATROPHA ELASTICA*; foliis ternatis ellipticis integerrimis subtus canis longe petiolatis Linn. *Suppl. pl. p.* 422. Ad *Jatrophae* genus ob fructum juncto nominæ triviali & differentia specifica dicta refertur a Linneo jun. (*l. c.*), etiamsi haud sine omni dubio. *Hevea gujanensis* Aubleti *Histoire des plantes de la Gujane Francoise tom. 2. p.* 871. vel, ut in *tab. 335.* vocatur, *Hevea peruviana*. Uterque tamen florem ejusdem non examinasse fatetur; locus igitur in Aubleti opere secundum systema sexuale, scilicet Monoecia Dodecandaria, illi ab adjutore B. Jusseu assignatus videtur. An eadem arbor *Caoutchouc*, cujus florem describit ex observationibus Cayennæ factis el. Richard in *Rozier Obs. sur la physique tom. 27. p.* 138. *tab. 2.* & quibus suffultus eam refert ad Monoeciam Monadelphiam? Convenit ejus icon cum Aubletiana quoad folia, & descriptio fructus, inflorescentia autem non est spicata, sed potius duplicate racemosa, & in maribus modo antheras quinque numerat. Discrepant flores in multis a caractere generis *Jatrophae* a Linneo (*Gen. pl. p.* 503.) concinnato. Iconem mancam & erroneam stirpis & foliorum fructusque antea dederat Fresnau in *Mem. de l'ac. d. sc. a. 1751. tab. 20.* *Heve* dicitur ab incolis provinciæ *Emeraldas*, *Cautschuc* ab incolis *Mainas*, *Pao xiringa* s. *Seringa* a Lusitanis ditionis *Para*, *Bois de Seringue* ou le *Seringat* a Gallis. Est arbor procera 50. ad 60. pedum, crassa pedes duos & dimidium, crescens in variis regionibus Americæ australis e. c. in sylvis *Gujanæ*, provinciæ *Quito*, ad fluvium *Amazonum* in regno *Mexicano*.

Sic igitur cognita est arbor, ex qua, in *Gujana Americæ* certissime, celebris ista *Resina elastica* elicitor. Dum arbori adhuc inest, vel novissime emerfit, succum lacteum refert. Hic ut eruatur, postquam truncus arboris lotus fuerit, adunco ferro incisiones in cortice trunci probe basin transversim sed oblique ad lignum usque fiunt, una supra alteram (*Fresnau l. c. tab. 20. fig. 15.*); vel, si ejus larga copia colligenda, ad basin trunci plaga profunda inciditur & alia a summa ejusdem parte ad plagam istam usque progrediens & per intervalla iterum alia lateralia & obliqua. Per hæc vulnere lac in vas suppositum infimæ plagæ defluit (*Aublet l. c. p.* 873.). Derivatur succus in vas suppositum, quod subinde in cucurbita dimidiata consistit, per folium largius concavum argilla suffultum, vel canalem, cui,

cui, ubi definit, præfigitur folium (Fresnau. De La Borde in *Rozier Observ. & Mem. sur la Physique tom. 1. p. 462. sq.*). Tum sensim sponte aeris contactu spissescit in resinam mollem rubicundam & elasticam (Aublet *l. c. p. 873.*). Quod cl. De La Borde (*l. c. p. 464.*) narrat, Indos arcano quodam modo eundem præparare, antequam siccescat, non confirmatur ab aliis, sine quo artificio ceram modo referre duritie & liquefactione per calorem innuit.

Transfertur ad nos variis formis, ampullarum mox majorum mox minorum arundine clausarum, avium, quadrupedum, utensilium variorum, globulorum &c. quibus ductus variis in superficie impressi sunt. Nimirum, dum adhuc fluidus est, illinitur modulis ex argilla non cocta, vel & cocta, factis per strata, quorum quodlibet, antequam novum succedat, ficcari debet fumo denso vel igne, donec digito non amplius adhæreat. Quo plura strata sibimet invicem superdata fuerint, eo solidius fit corpus &, antequam ultimum plane siccum evaserit, ope ferri vel ligni varie secti ductibus vel impressionibus multiplicis generis in superficie ornamenti causa distinguitur. Modulus tum aqua emollitus facile eluitur, vel, si ex argilla cocta factus fuerit, fractus in exigua frustra eximitur. Globulorum, quorum aliquot diametri pollicum duorum præsto sunt, alia ratio est; hi enim dissecti ex laminis ejusdem materiæ, sed albidis, convolutis & interstitiis variis hinc inde relictis, conflare, & lamina crassiori cingi cernuntur.

Est non dissimulandum, præter istam arborem alias esse, quæ fundant similem resinam. Cl. Fresnau (*l. c. p. 324.*), vir militaris, qui quatuordecim annos Cayennæ vitam traxerat, jam varias memorat, licet botanica scientia destitutus determinare eas exacte non valeret, quorsum Ficus quædam (*Figuiier sauvage, Lusitanis Comacai*), arbor Couma Lusitanis dicta, arbor Pao comprido Lusitanorum. Linneus pater (*Mant. pl. 2. p. 499.*) ex descriptione ill. De La Condamine conjecit, esse ex *Cecropia peltata*; nec contrarius est filius, Ficum Indicam aliasque non ab eo recensitas in libro (*Suppl. pl. l. c.*) addens; an forsitan intellexit inter eas, quas silentio præterit, Ficum Benghalensem, *Jatropham urentem*, quas coram fratri Adolpho Murray a. 1780. significavit?

Docent quoque quædam experimenta, similem ferre resinam miscela lactei succi variarum arborum Americanarum emergere (Fresnau *p. 324. sq.*).

Quod ex conjectura primum conceptum (Delius in *Advers. phys. med. Fasc. 2. p. 11.*), ex nostratibus plantis lactescensibus similem materiem obtineri posse cultura, studio, tempore, ac experimentis, etsi non omnino absolutis, robur quod-

quoddam nuperius obtinuit. Gluten scilicet, quod ad radicem Chondrillæ junceæ sese accumulatur, & cujus usus sit in Gallo-Provincia, ad Americanam resinam proxime accedit. Item valet de succo variarum Euphorbiarum, Apocynorum, Ficus vulgaris (Faujas De Saint-Fond, *primiere Suite de la description des experiences aerostatiques tom. 2. p. 262.*). Quod ad Euphorbias nominatim attinet, succus lacteus speciei cujusdam non indicatæ nisi sub nomine Tytimale (quod falso video versum Milk thistle in *monthly Review vol. 46. p. 690.*) siccatus refert resinam hanc etiam in eo, quod gradum aliquem elasticitatis habeat (Macquer in *Mem. de l'Ac. d. Sc. 1768. p. 214.*) ----. Gluten quoque ex Visco albo erutum natura sua in plerisque cum resina elastica convenit, ut adeo spes sit, quod olim iisdem usibus inservituum sit (Vid. experimenta cl. Tielebein in *Crellii nevest. Entdeck. in d. Chemie P. 7. p. 58. sqq.* & Faujas de Saint-Fond *l. c. p. 260.*).

Dubio quoque caret, arte posse æmulam materiem produci. Ejus originis corpora ista multangularia solida habentur, quæ ex China, nomine *Resina elastica Chinenfis*, variis coloribus picta transferuntur, quæ ipsa secundum judicium cl. Lind ex oleo Ricini & calce parant (Faujas *l. c. pag. 258.*). Alibi resinam elasticam Chinensem nihil esse, nisi oleum quoddam expressum calore evaporatum, declaratur (Retzii *Prolegom. in Pharm. regni veget. p. 60.*). Cathetres flexiles acutissimi physici cl. Pickel, de quibus infra pluribus, novum ejus rei exemplum præbent.

Elucet inde, quanta cautione in dijudicanda resina elastica venali opus sit, ne speciminibus perversæ naturæ imponi nobis sub experimentis patiamur. Colore profunde brunno, fere nigro, plerumque quidem occurrit: sed ipse jam coram habeo globum elasticum instar Succini clarum flavumque diametri circiter $\frac{2}{3}$ pollicis medio canali pertusum, de quo non dixerim, utrum sit modo vulgaris ista resina colore obscuro privata (quod arte in testis testudinum fieri posse notissimum), an artificiale omnino productum. Eiusmodi resinam elasticam succinei coloris & pelluciditatis describit quoque cl. Thorey (*Crells chem. Journ. P. 2. p. 108.*), qui fissuras facile agere illam animadvertit, quin dehiscere repetitis jactitationibus in pavementum vidit. Occurrit & species cœrulea & rubra, quæ coloratæ arte esse videntur (Cfr. Berniard in *Rozier Observ. sur la Physique tom. 17. p. 280.*). Nigra reliquis omnibus longe magis elastica est.

Genuina resina elastica jam adolescente hoc sæculo non nisi in collectionibus rerum naturalium instar cimelii servabatur, nec de origine ejus aliquid veri constabat, donec ill. De La Condamine per Americam australem peregrinans

ex notitia, quam in itinere ad ripas fluvii Amazonum & Provinciæ Smaragdinæ acquisiverat, de illa ad Academiam scientiarum Parisiensem a. 1736. referret, junctis aliquot succi hujus cylindris, & serius a. 1745. (*Relation d'un voyage dans l'interieur de l'Amerique meridionale* recuf. in *Mém. de l. ac. de sc. de Paris* p. 430.). Idem postea a. 1751. (*Memoires de l'ac. 1751. p. 322.*) quædam experimenta ad ejus naturam spectantia adjecit. Arborem determinare, & naturam ejus usumque varium multiplici experimentorum serie expiscari, ferioribus annis relictum fuit. Quæ quod præstari potuerint, peregrinationibus nuperioribus & uberiori resinæ hujus per Lusitanos transmissioni debemus. Lisbonæ in tabernis nomine Boracho sub variis singularibus figuris venditur. (*Twiss's Travels through Portugae and Spain* p. 323.).

Memorabilis ejus elasticitas, qua, licet longe ultra naturale volumen distendi se passa fuerit, ad pristinum tamen resilit, Europæorum attestationem mox initio ad se convertit. In re tam insolita non mirum, aliquos peregrinatores incredibilia quædam narrationi de hoc phænomeno attexuisse, e. c. annulum exinde formatum potuisse expandi in amplitudinem armillaris, collaris, quin cinguli, vel globum ejus ex alto loco cadentem ultra distantiam ejusa pavimento resilire. Frustula vero in formam paralleloipedam redacta, & ad extrema inter asserculos cochleis firmata, ponderibus appensis ad duplum quin ultra triplum longitudinis suæ extendi potuerunt (*Juliaans Diss. de Resina elastica Cayenensi* p. 18. Cfr. *Achards p. chymisch. phys. Schriften cap. de Resina elastica* p. 212. Quod recusum est ex *Beschäft. d. Berl. naturf. Freunde* vol. 3. p. 356. (99.) & ampullula, cui aer vi inflatur, extenuatur in chartæ tenuitatem & pellucida instar vesicæ evadit, demum fragore insigni crepat (*Achards l. c.*). Sed caloris in hisce experimentis ratio habenda est.

In temperie aeris, modice calida, flexilis & expansibilis deprehenditur, frigore autem indurescit, & renititur motus potentiæ coloremque ex nigro in cinereum mutat; quin frigore glaciali fragilitatis aliquem gradum adipiscitur (*Juliaans l. c. p. 25.*). Aquæ injectu innatat, nec ea submergitur, quod non solum de cavis corporibus ex inde paratis, sed & de segmentis & globis expertus sum. Flammæ ignis admota mox ardet luce clara & flava, quod usui pro facibus primam ansam dedit, fumo nigro, odore fere nullo. Lente tamen deflagrat simulque guttæ defluunt. Subgr. 100. Reaumuriano quoque liquatur in massam unctuosam brunam, quæ nec frigore in novum coagulum redigi potest (*Achards l. c. p. 213.*), & variis præterea aliis notis a suc-

succo elastico sese distinguit (Juliaans *l. c.* p. 27. *Exp.* 4.). Destillatione sicca resinæ in frustula minora discissæ, lento igne peracta, obtinetur phlegma subalcalinum, oleum fluidissimum, flavo rubicundum, spiritus subflavescens alteri natura similis sed debilior, remanente carbone nigro (Juliaans *Diff.* p. 28. *sqq.* Cfr. Achard *Exp.* 2. Bernard in *Rozier Observations sur la Phys.* tom. 17. p. 281. *Exp.* 23.).

Maxime vero interfuit, tam ad succi hujus naturam explorandam, quam ad eundem in varia commoda convertendum tentare, quibusnam menstruis solvi posset, qua in re præcipue opera cl. Macquer, Achard, Juliaans, Bernard multum desudavit, cujus proxime dicti experimenta tum modo citabo, quando ab istis aliorum discrepant. De omnibus hisce differere hujus loci non est: præcipua autem recensere juvat. Et hisce quidem tentaminibus constitit, quædam in alia etsi corpora efficacia, in hunc nullam vim exferere; alia subigere quidam illum, sed simul destruere elasticam ejus indolem; alia demum non solvere modo eum, sed solutione exsiccata pristinam ejus integritatem restitui. Et hæc effectus diversitas mihi pro filo in experimentis enucleandis erit. In universum sciendum, quædam nonnisi ignis protractioris, quin coctionis subinde, ope solvendi suam vim exseruisse, qui tamen caloris gradus multis aliis exemplis iners fuit. Patebit ex dicendis manifestius, neque gummi neque resinæ nomen commode illi impertiri, sed esse materiem proprii sui generis ab omnibus reliquis succis vegetabilibus diversam.

Non solvit hunc succum aqua, nec in coctionem usque incallescens; nec in olla Papini tractatus aliam mutationem subit, quam quod frigefactus durior & contractior appareat (Macquer in *Hist. de l'ac. d. sc. de Paris* 1708. p. 59.). In ebulliente aqua retentus tamen griseus evadit & crassitie augetur (Juliaans p. 26.).

Parem impotentiam habet alcohol vini, sive digestio per plures hebdomades continuata (Juliaans *l. c.* p. 47.), sive machina Papiniana (Macquer), in auxilium fumatur. Acetum vel concentratissimum duritiem potius auget & vim extensilem diminuit (Juliaans *l. c.* p. 44.). Sal sedativum Hombergii frustra tentatur. Iners quoque in solvendo hocce succo alcali fixum est (*l. c.* p. 44. Achard *l. c.* p. 221. *Exp.* 19.). Item alcali volatile (*l. c.* p. 45. Achard *l. c.* *Exp.* 221.). Nec plus virium inest salibus neutris, sive perfectis sive imperfectis (Jul. *l. c.* p. 46.). Nihil solvit sapo, nec mel (*l. c.* p. 45.). Nullum plane effectum exferere in resinam hanc oleum animale Dippelii, queritur cl. Achard (*Chym. phys. Schriften* p. 224. Conf. Juliaans pag. 55. *Exp.* 84.), sed cl. Macquer (*Mem. de l'ac. d. sc.* 1763. p. 50.)

inde emolliri eandem ita expertus est, ut intra digitos posset in varias formas elaborari, attamen resumere pristinum robur fumo fulginis vel sceni admotam ----. Hæc mododicta etsi solutionem præstare non poterunt, pluribus exemplis tamen resinæ colorem conciliarunt cinereum, variegatum, fuscum, duritiæ pristina cum exuerunt, extensilitatem minuerunt, tincturam quoque magis vel minus conspicuam asciverunt.

Sequantur jam menstrua, quæ solvere quidem resinam elasticam valent, sed in quibus, si postea menstruum exhalationi committitur, residuum elasticam suam naturam prodidisse deprehenditur. Horum e numero est acidum vitriolicum concentratum, quod solvit resinam tam cum igne, quam sine illo (Juliaans *Diss.* p. 35. Achard p. 217. *Exp.* 10.); acidum nitri fumans (Jul. *l. c.* p. 37. Achard p. 218. *Exp.* 13.); acidum salis, quod tamen ex uno experimento pauxillum modo solvit (Jul. *l. c.* p. 42.), ex alio nihil (Achard *Exp.* 11.). Inflammatio quoque commemoranda est, quæ incidit, quando resina spiritu nitri fumante soluta, aqua præcipitatur. Dejecta scilicet massa ad punctum ebullitionis calefacta flammam confestim capit; & spiritu vini omnibusque acidis & alcalinis solubilis evadit (Achard p. 219. *Exp.* 15.) Inflammatur quoque resina liquata & spiritu nitri fumante perfusa, intra pauca temporis minuta prima (ID. *Exp.* 16.) ----. Oleorum unguinosorum vis solvendi nonnisi caloris ope sese manifestat, nec omnia ejusdem potentiae sunt. Eminent oleum Amygdalarum, Olivarum, Lini, Ovorum (Juliaans p. 51.). De oleo Lini negat unus (Achard p. 225.), item de oleo Papaveris, quo tamen aliquam solutionem fieri observavit alter (Juliaans p. 51.). Singulare, hac efficacia destitui omnino oleum Ricini (Id. p. 52.), & oleum Nucum valde parum modo solvere (Achard p. 225.). Solvitur & cura liquata & ad punctum ebullitionis usque calefacta (Berniard *l. c.* p. 280.) ----. Inter olea destillata multa eam solvunt e. c. Oleum Carvi, Rorismarini, Nucis moschatæ, Angelicæ, Fœniculi, Florum Naphæ, Melissæ (Ach. p. 223.) Non sine digestionem paulo diutius continuata solvit oleum Anisi (Juliaans p. 53.). Antistat reliquis oleum Chamomillæ, quod facillime, celerrime & maxima quantitate resinam solvit, & oleum Terebinthinæ, quod hæcce perpetrat sine digestionem adeo (Achard *l. c.* p. 223.). Oleum Caryophyllorum ejus nihil, Cinnamomi (Achard *l. c.*) pauxillum modo solvit ----. Ex censu oleorum empyreumaticorum solvunt eam oleum Ceræ, Succini rectificatum (Id. p. 222. 224. Juliaans p. 54.). Sed oleum Tartari modo quoad exiguam partem, Solvitur & Petroleo (Jul. p. 55.) ----. Addo modo

do Camphoram spiritu vini solutam subigere resinam, sed simul elasticitatem ejus omnino destruere (Macquer *Mem. de l'ac. d. sc. de Paris* 1764. p. 212.).

Longe vero majoris momenti est, ea menstrua nosse, quæ resinam quidem hanc solvunt, sed non eam ita perdunt, quin resuscitari natura ejus pristina elastica possit, quippe quum hisce detectis pro lubitu & pro varia indigentia in commodas formas redigi possit. Macquero debemus, quod omnium primus in Æthere sive naphtha Vitrioli hanc dotem detexerit (*Mem. de l'ac. d. sc. de Paris* 1768. pag. 214.). Debet vero esse rite rectificata. Hujus debita portio infunditur, intra phialam vel ampullam, resinæ elasticæ in frustula exigua concisæ, & epistomio vas clauditur: sic absque caloris adjumento, sola agitatione subinde facta intra decem vel duodecim horas resina intumescit, æther colorem flavidum adipiscitur & solutionem præstat pellucidam, naphtha pura crassiorem, quæ instillata corpori solido paullo post illud crusta elastica obducit, item aquæ instillata, illico eam cuticula instruit solida, flexili, elastica, extensionis notabilis capace (Macquer). Successit idem experimentum etiam aliis e. c. cl. Theden* (*N. Bemerk. a. d. Wundarzneyk. P. 2. p. 152.*), qui modum Naphtham destillandi ample describit; ut igitur objectio cl. Faujas De St. Fond (*Prem. Suite des experiences aerostotiques, tom. 2. pag. 264.*), neminem prætet Macquerum ætheris vitriolici ope potuisse subigere resinam, item anonymi Galli, qui initiales modo litteras nominis significavit (in *Journ. de Medic. tom. 55. p. 174.* Cfr. Bernard in *Rozier Observ. sur la Physf. p. 17. p. 275.*) vana sit: concentrato scilicet opus est. Non nisi resinæ drachma una a naphthæ hujus uncia una solvi perfecte potest (Theden *l. c. p. 149.*). Naphthæ salis eadem vis competit, ut ferius edocti fumus (Achard *l. c. p. 221. Exp. 22.*). Naphtha nitri vero paucillum modo ejus solvit, sed destructa simul extensili & elastica natura (Juliaans *Diss. p. 49.* Achard *l. c. p. 222.*). Præter istas naphthas, oleum Guajaci digestionem fortiori non solum copiam resinæ elasticæ solvit, sed, oleo hocce evaporatione abacto, resina remanens aeri exposita post aliquod tempus recuperat firmitatem suam & elasticam indolem (Ach. *l. c. p. 225.*). Clarissimi Achard indagine, cui hoc inventum debemus, etiam comperimus (*l. c. p. 224.*), solutiones per olea æthereæ factas spiritu vini affuso decomponi, quippe qui sese combinat cum oleis eaque cogit, ut connubium cum resina dimittant; hæc tum ab oleo separata forma mucilaginis vel magis vel minus firmæ comparet, quæ postea libero aere retenta in pristinum resinæ robur & elasticitatem redit. Hæcce encheiresis pro instrumentis variis parandis ob mi-

mus pretium prerogativam haberet præ ista cum æthere vi-
trio. Sed dolendum acutissimo in hoc argumento obser-
vatori Juliaans non successisse, arte cl. Achard resinæ solu-
tæ siccam & elasticam naturam restituere ---. In memoriam
quoque hoc loco revocanda, quæ supra dixi de vi olei ani-
malis Dippelii emolliendi resinam ita, ut in placitas formas
digitis fingi possit; quem eundem effectum & exferit oleum
Terebinthinæ super calce rectificatum (*Hist. de l'ac. d. sc.
Paris 1763. p. 50.*). Quin vapores horum liquorum, alluen-
tes resinam intra vitrum clausum, hoc præstant. Imo &
vapores Camphoræ (*l. c.*).

Non ad finem nostrum pertinet, experimentis cum resina
elastica flava institutis diutius inhærere, aliunde petendis
(*V. de hisce Thorey in Crells Journal l. c.*), quum ad usus
medicos non faciant.

Hocce de altera hætenus dicta priusquam persequar, præ-
mittam quædam de commodis, quæ in œconomicos varios
scopos & artes inde redundant. Semina Hevæ nucleum
includunt, sapore gratum, Avellanæ æmulum, & in patria
stirpis usitatum nec ullo modo noxium (*Aublet*). Sed re-
deundum ad resinæ considerationem. Diu jam cognitæ fue-
runt faces, inde absque ellychnio paratæ, quorum longitu-
do æquat duos pedes, latitudo pollicem sesquialterum ad
duos, folio Musæ cujusdam involutæ, ut commode teneri
possint. Officio suo singulæ per 24. horas pares sunt (*De
La Condaminæ in Mem. de l'acad. d. sc. de Paris 1751. p.
320.*). Vivida luce ardent & in patria resinæ ab incolis
crebro usurpantur, prout ipse ill. De La Condamine iis in
itinere suo per varios Americæ australis tractus usus fuit.
Syringæ instar Americanis inserviunt ampullæ pyrifformes,
quarum collo canalis affigitur, unde & nomen Lusitanicum
Pao de Xiringa, Gallicum Bois de Seringue, nam com-
pressa ampulla vi excutitur aqua vel quicquid liquidi infu-
sum fuerit (*l. c. p. 321. Cfr. & Memoires de l'ac. d. sc.
1745. p. 430.*). Quoniam aquam non transmittit: vestitus
varia genera in loco natali inde effinguntur, tum præcipue
utilia, quando pluviz, nivi, vel itineribus per aquosa loca
vacandum est, pallia nimirum ex linteo, cui inungitur re-
sina, dum adhuc liquida est, pilei, calcei, ochreæ, umbel-
læ (*De La Condamine; De La Borde; Clavigero Storia
del Messico tom. 1. p. 67.*). Liquida bene multa commode
servantur & transferuntur ampullis ex hac resina, nec me-
tus subest, ne, instar vitri, frangantur. Nec minimum
emolumentum hoc est, quod affricta litteras aliosque ductus,
molybdæna in charta vel tabulis lævigatis scriptoriis factos,
absque ulla macula relicta deleat, quo artificio munditiei &
commoditati in figuris delineandis præsertim consulitur.

Ver-

Vernicis loco soluta placuit celebri per auram navigatori, Roberto, pro obliniendis machinis aerostaticis, etsi queritur cl. Faujas De Saint-Fond (*Descript. des experiences aerostatiques* p. 193.), quod non probe siccescat, formulam tamen solutionis suppeditans (*l. c. p. 194.*). Taceo pilas, quæ etsi ponderosæ ludi causa per aera in America jactantur, & lucrum, quod gentes istæ ex multiplicibus formis fructuum, animantium, utensilium rel., in quas effingitur, quasi ex mercibus, trahunt ---. Dedecet vero nominare scopos obscænos, qui utrumque sexum respexerunt (*Vid. Twiss's Travels through Portugal and Spain p. 323. not.*).

Enumerare jam oportet varia instrumenta & lora, quibus in usum præcipue chirurgicum parandis resina opportuna est. Et ad hæc illam commendabilem reddit mollis flexilitas & elastica natura cum robore conjuncta, unde ad omnes corporis nostri formas & flexiones se accommodat simulque pressionem necessariam exercet. Verum nonnisi rarioribus casibus hæ virtutes in usum trahi possent, nisi menstruorum corporis nostri vim vel omnino vel per satis longum temporis spatium eluderet (qua de re infra entucleatius), & nisi ars suppeteret solvendi resinam, solutamque ad varias necessitates rursus compingendi. Nam raro ejusmodi auxilia chirurgica ex ipsis regionibus Americanis obtinere contingit, si ampullas excipias, quæ, paucis adjumentis accedentibus, ad plures eximias administrationes aptæ reddi possunt. Plerumque hætenus acquiescere oportuit instrumentis, quæ solutione resinæ in æthere vitriolico concentrato, fualore Macquero, parantur. Nam, quantum equidem scio, hætenus oleum Dippelli vel oleum Terebinthinæ, quæ ad cereos vel specilla conficienda Herissant commendaverat (*Hist. de l'acad. d. sc. de Paris 1763. p. 51.*), serio non adhibendum est, nec methodus alia solutionis a cl. Achard commendata in usum tracta (*Vid. supra p. 83. sq.*). Macquerus (*Mem. cit. 1768. p. 217.*) ipse quidem tentavit sua arte tubos in varios fines inde effingere, & ut modulum, cui illineret solutam resinam, haberet, ceram elegit, quam ipsam aqua fervida dein eliquavit: sed ipse confessus est, non æqualem sic obtineri superficiem & crassiciem eandem. Nimis præterea mollis est ejusmodi tubus, quam ut intrudi per canalem longum posset, e. c. per urethram virilem in vesicam urinariam, in qua insuper glandulæ & spincter vesicæ remoram faciunt, & compressioni externæ resistere. Hisce vitiis tollendis operam primum dedit cl. Theden (*Sendschreiben ub. d. neverfundenen Catheter, Berlin 1777.* Cfr. commentatio, in qua ista epistola, tempore prior, recula exstat in *Ejuld. Neue Bemerk v. Erfabrungen in d. Wunderzneyk. p. 150. sqq.*) in catheteribus suis variæ pro ætate

& sexu amplitudinis, quos sensim perfectiores reddere annis est. Quo fulcrum illi præbeat firmum, utitur filo aureo, rarius aurichalceo, quoniam hoc minus durable est, obvoluto filo tenui sericeo (*Carcaffendrab*). Hoc ipso stilo pro amplitudine diversa urethræ crassiorem spiralibus gyris obducit; tum exempto stilo, filo contorto illinitur soluta resina quadragies vel quinquagies, expectando post quamlibet inunctionem, donec prior probe exaruerit. Non deficit hæc publica laus (V. e. c. Schwediaver *on venereal complaints* p. 85.). Cum hæc catheteribus conveniunt isti, ab artifice instrumentorum chirurgicorum Bernard a. 1779. fabrefacti & ab academia chirurg. Paris. probati, & in eo tantum differunt, quod filo argenteo non aureo serico pariter obvoluto resinam illineret (*Journ. de Medec. tom. 54. p. 191. & tom. 58. p. 89.*). Hi ipsi catheteres prærogativam præ vulgaribus argenteis flexibilibus habent hanc, quod facilius & absque læsione membranæ internæ urethræ possint intrudi & sine incommodo gestari. Habent hi tamen catheteres, præter pretium nimium, id molestia: quod frigore subinde dissiliant; quod continuato per aliquot dies usu resina vi lotii corrodantur & emolliantur, ita ut hinc inde filum contortum illa denudatum compareat, vel resina sese contactu separet; quod, utut flexiles, diametrum tamen suum, dum intrudantur vel corpus ægri moveatur, nullo modo pro necessitate coarctent, ut taceam alios quosdam defectus, qui potius catheteres vetustiores Bernardi quam Thedenii feriunt. Alios igitur catheteres de novo excogitavit Bernardus, quorum basis est tela quædam sericea in cylindricam formam contexta & utrinque resina elastica obducta; societatis tamen R. medicæ Parisiensis membra, quæ horum iudices & commendatores existiterunt, arbitrantur resinam elasticam substantia quadam emplastica fuisse mixtam, de cuius natura non constat (*Vid. Journ. de Medic. tom. 58. p. 90.*). Videntur cum hæc convenire isti, quos artifices Durand effingunt, præconio pariter ill. societatis una cum aliis instrumentis ex hac materie celebrati (*Journ. de Medic. tom. 62. p. 109.*). Possunt illi sine stilo medio vel una cum eo applicari. Non ultra duodecim vel quatuordecim dies autem relinqui debent, ne calculosis particulis incrustentur. Si cavum eorum sanguine coagulato vel mucro obturatur, stilo flexili ex balæne cartilagine referari poterit. (*Journ. de Med. l. c. p. 110.*). An hi catheteres ansam dederint istis a cl. Pickel inventis, non dixerim: certe ille cylindros vel vaginas sericeas pariter contextendas curat, sed differunt in eo maxime, quod loco resinæ elasticæ vernice utatur ex tribus partibus olei Lini cum saturnino quodam cocti & una parte Succini liquati & æquali parte olei Terebinthinæ, qua

qua miscella vaginæ istæ pluries obliniantur & per vices partim aere libero, partim calore furni pistorii, dein terra Tripolitana & oleo poliantur. Tam pretio moderato quam duratione commendabiles sunt (Richteri *chir. Bibl. tom. 6. p. 512.*) --- Non minus opportuni sunt in affectionibus urethræ cerei (Bougies) ex hac resina facti, tum præcipue, quando ejus dilatationi prospiciendum est (*Journ. de Medic. tom. 62. p. 110.*).

Canalis ex hac resina paratus commodum quoque instrumentum constituit ad elicienda liquida in cavum thoracis effusa. Potest in hunc finem ex inventione Thedenii (*Bemerkungen P. 2. p. 154.*), quam hic ample exponere non vacat, siphon applicari, vel si suctione oris perfungi velis, vesica spongiam madidam continens illi annecti, ut intra istam liquidum colligatur. Idem instrumentum ad injectiones, si requirantur, in empyemate valet; nec non ad sanguinem hauriendum in vulneribus abdominis (*l. c. p. 155.*). Cavendum autem, ne canales hi in contactum unguentorum digestivorum ex Terebinthina veniant, quum hæc resina solvat. Ad evocandum vero aerem ex cavo pectoris, e consilio est, ampullam adhibere ex resina elastica suo tubulo instructam, qui per plagam thoracis immittitur (*Bell's System of Surgery vol. 2. p. 367.*) ---

Sufficit hic uno verbo instrumenti pro clysmate meminisse, cujus canalis pariter velamentum ex hac resina habet (*Theden l. c. p. 162.*). Ita vesicis vulgaribus pro clysmate longe præferenda est ampulla ex resina elastica commodæ amplitudinis (*White on management of pregnant and lying women p. 103.*) --- Canales pro bronchotomia ex eadem materie condi possunt (*Thed. l. c. p. 162.*) --- Item conducit præunte cl. Thedeni vaginam sive canalem pro acutrietra, qua paracentesis vesicæ urinariæ per intestinum rectum fit, ex hac resina conficere, qui ipse præstat canali flexili argenteo, utpote adhuc nimis duro & irritante (*Gött. Anz. 1779. Zug. p. 407.*) --- Commoda pariter est pro tubo instrumenti ad recipiendas fœces ani artificialis destinati (*Juville Traité des Bandages herniaires p. 143.*); item pro tubo receptaculi lotii sub ejus incontinentia (*l. c. p. 167.*) --- Lorum, quod in bracheriis inter femora traducitur, si ex hac resina paratur, pressio uniformis versus herniam fit, quod in omphalocele in primis magnum emolumentum præstat (*Thed. Bemerk l. c.*) --- Egregium quoque usum in omphalocele habent particulae hujus resinæ loro adfutæ & tela sericea obductæ (*Juville l. c. p. 165.*); item ad coercendum anum prolapsum (*l. c. p. 174.*) --- Ad papillas mammaram erigendas & lactis futuram excretionem adjuvandam in fœminis gravidis, quæ ipsæ lactare in-

infantes sibi proposuerunt, conducit tres vel quatuor hebdomades ante partum applicare speciem antliæ ex vitro sere infundibuliformi, cujus tubulosum extremum collo ampullæ ex resina elastica cingitur adjuvante filo linteo (Theden *l. c. p. 259. tab. 3. fig. 3.*); sic aere primum ex ventre ampullæ expresso, post applicationem illa expenditur & vitrum firmiter instar cucurbitulæ adhæret. Idem instrumentum absoluto enixu quoque idoneum deprehendi, quum latis proventus non satis uber contingeret ----. Injections emollientes & antisepticæ ope ampullæ hujus generis loco syringæ commode fieri possunt in uterum, quando lochia, nimis acria & putrida resorpta, febrem puerperarum intendunt (White's *Inquiry into the swelling of the lower extremities in lying-in women p. 61.*).

Pessaria ex resina elastica reliquis omnibus antecellunt. Horum forma varia excogitata. Simplicissima est ficus utrinque perforati orificio duorum, trium vel quatuor linearum, quod amplum satis est pro emittendis liquidis ex utero exundantibus. Superius orificium non debet esse justo amplius, ne os uteri cum collo intret, etenim coarctatione resinæ symptomata vehementia incidunt. Cingitur inferius orificium ligula, cui duæ aliæ digitum longæ ad laterera adsuantur, quarum ope pessarium pro lubitu extrahi potest (Juville in *Journ. de Medic. 1783. tom. 60. p. 285.*). Quoniam tamen os uteri facile constringitur a pessario mox descripto, aliud inventum est ex ampulla hujus resinæ mediocri, privata collo suo, & perforata in fundo, tum alteri dimidio immersa. Sic nascitur conus cavus, cujus basis orificio uteri obvertitur, apex deorsum vergens infundibulo exiguo aureo cum amplo margine sursum verso instruitur. Ligula & hic pariter adsuta, ut pro arbitrio eximi possit (Juville *Traité des Bandages berniaires p. 184. sq.*). Hæc ipsa præstant medicis iis subplanis ovalibus ex ebore, lamina resinæ elasticæ obductis (quæ describit Chambon De Montaux *des maladies des femmes tom. 1. p. 44.*). Alia similia exstant ovalia commodiora ex corpore molliori coriaceo vel chartaceo, cui undique resina elastica illita fuit. Nec reticendum aliud genus pessariorum ex tubo eburneo basi versus uterum dilatata, suis loris pro firmando eo instructum; ad finem lororum femoralium, tubo vicinorum, frustula oblonga resinæ elasticæ recondita sunt, quæ sub motu corporis elongari possunt (Juville *Traité des Bandages berniaires p. 179.*).

Aptas & invenit sagacitas illi. Ingenhous (Verhandel. te Rotterdam vol. 6. p. 131. tab. 4.) ampullas ex hacce resina ad transferendum aerem dephlogisticatum ex vesica eodem repleta in nares ægrotorum, dum scilicet foramen oblongum ampullæ fornice una sectione excisum naso firmiter applicatur.

Qui

Qui experimentis ad medicinam infusoriam in brutis pertinentibus, sive aer, sive medicamen sit immittendum, delectentur, hisce pariter ejusmodi ampulla suo tubo & ventilatore instructa commoditatem præbet (*Blumenbach med. Bibl. vol. 1. p. 107.*).

R I C I N U S.

LINN. *Syst. veg. p. 723. Gen. pl. 503.*

*Pharm. RICINI VULGARIS s. CATAPUTIÆ MAJORIS Folia ?
Semina RICINI s. PALMÆ CHRISTI Oleum.*

448. *RICINUS COMMUNIS*; foliis peltatis subpalmatis ferratis Linn. *Spec. pl. p. 1430.* Ricinus vulgaris C. B. Ricinus foliis peltatis inæqualiter ferratis, capsulis hispida Mill. *Figures of plants tab. 219.* Elegans quoque icon exstat in Regnault *Botanique, Le Ricin ou Palme-Christ*, item in Hungerbyhleri *Diss. de oleo Ricini medicamento purgante & anthelmintico.* In horto botanico Gottingensi tres existant Varietates; α) *glauca*, caule petiolis costisque foliorum stipulis pedunculis capsulisque pallide rubris. Ricinus rube Rumph. *Herb. Amb. Tom. 4. p. 97.*; β) *nitens*, caule petiolis costis foliorum ceterisque partibus & summis foliis sanguineis. Ricinus lucidus Jacqu. *Misc. Austr. vol. 2. p. 360. & Icon. rarior. tab. 27.*, ut puto; γ) *glauca* totaque viridis præter stylos rubicundos. Ricinus albus Rumph. *Herb. Amb. Tom. 4. p. 92.* Avanacoe s. Citavanacu Hort. Malab. *Tom. 2. p. 57. tab. 32.* Proxime dicta folia gerit non tam profunde, ut reliquæ, incisa lobis tam amplis, ut sinus contrahantur ut superficies subplicata fiat. At reliqua omnia tantopere conveniunt, ut non audeam inde peculiarem speciem constituere --- . Sponte crescit in insulis Indiæ occidentalis, nominatim insulis Sous le vent dictis, tam Angliæ quam Galliæ subjectis, item in America australi, India orientali, Africa & Europa calidiori ut Hispania, item Creta. Sed cultura plerumque accedit ad seminum uberiorem proventum obtinendum. In caldariis perdurat ultra biennium & arborefcit; & in horto nostro plantæ ex seminibus vaporario mandatis succrescentes, primo anno in area probe stercoreata & meridiem spectante semina matura satis abundanter ferunt, nisi æstas solito frigidior incidat.

Qui Semina) hæc inter medicamenta producunt, ad Varietatum diversitatem non attendunt, cujus tamen ratio pro scopo medico videtur habenda esse. At Rumphius vires medicas ad Ricinum suum album refert. Fructus capsula

fula tricocca est, subrotunda, obsita aculeis succosis, trivalvis & trilocularis. Hujus cuilibet loculo inest nux ovata, utrique compressa, interiori præcipue superficie, quæ & linea longitudinali distinguitur, magnitudine seminis Phaeoli minoris flore phœniceo, hilo prominente sursum notato, cui callus ante adhæserat. Cortex ex bruno luteoque variegatus, fragilis, cingit nucleum album; vestitum cuticula tenella concolore ----. Figuræ seminis cum insecto Ricino (Acaro Ricino L.), bobus & canibus infesto, similitudo ansam denominationis totius plantæ dedit.

Capsula sponte violenter dehiscit, ut & semina exsiliant, calore solari vel furni, vel, si parcendum tempori, in mortario lapideo pistili lignei ope sejungi a feminibus potest, & dein agitatione vel & digitis facile auferri.

Præter dictam tamen speciem, quantum conijcere licet & alia, scil. *Ricinus inermis* Jacq. *Miscell. Austr. vol. 2. Icon. rarior. tab. 27. f.* *Ricinus* foliis peltatis subpalmatis ferratis, petiolis glandulosis fructibus inertibus Linn. *Syst. veg. ed. 14. p. 865.* oleum usui medico commodum suppeditat. Semina ejus describuntur majora instar Amygdalæ, ceterum minoribus dictis omni modo similia. Hæc ex America Londinum transmissa & melius adeo oleum subministrasse dicuntur (Oder in *Journal. de Medec. Tom. 49. p. 455. sq.*). Capsulam horum seminum aculeis destitui & ad magnitudinem Juglandis accedere ex satione Brunsvigæ facta constitit (Heyer in *Crell. chem. Annal. 1784. vol. 2. p. 27.*); sed nomen Ricini Mappæ L. perperam adscriptum esse, facile apparet.

Ante omnia vero prospiciendum est, ne semina Ricini cum feminibus affinium aliquot stirpium ex genere Crotonis vel Jatrophæ, de quibus jam facta mentio est, vel aliis cognatis, confundantur, qua in re imposuit figuræ fructus item nominis similitudo: sed acrimonia hæc ipsa infesta sunt & drasticam vim exserunt $\kappa\iota\kappa\iota$ s. $\kappa\epsilon\alpha\tau\omega\upsilon$ Dioscoridis (*Mat. med. lib. 4. cap. 164.*) cum nostra stirpe convenit, cujus semina & emelin ciere & alvum dejicere, sed molesta & laboriosa purgatione innuit, & oleum cicinum erogare. Præparationem hujus olei duplicem, quam infra discutiam, quoque proponit, nec dissimiles vires ab iis, quæ recentius inclaruerint, nominatim purgantem & anthelminticam (*Dioscor. lib. 1. cap. 38.*). Idem semen oleumque aliis Græcis e. c. Paulo Æginetæ & Aëtio satis quoque nota fuerunt. Meminit stirpis sub eodem nomine Plinius. Arabibus vero sub voce Cherua venit. (Historica varia vetustiorum temporum de hac planta persequuti sunt Fischer & Schmid in *Diss. de Ricino Americano, Esford. 1719.*).

Semen paucis adhuc retro annis apud auctores medicos
tan-

tantum non omnes nequitiae nota distinguebatur, & inflammare oesophagum ventriculumque, purgare violenter, febrem syncopenque excitare ferebatur; hinc mentionem ejusdem potius fecerunt ad alios alliciendos. Hujus indolis erat judicium cll. Geoffroy, Linnæi, Vogelii, Granzii aliorumque, qui de medicamentis ex instituto egerunt. Nec falsum declarari potest, modo de integro semine, corticali parte adhuc instructo, sermo sit. Hoc etiamnum suspectum est in locis plantæ natalibus, adeo ut raro ab incolis (V. Thunberg. *Diss. de medicina Africanorum* p. 4.) suspensa manu, hoc est, unum vel alterum semen commansum drastico scopo ingeratur. Sic legimus ejusdem grano uno vel duobus, per decem vel duodecim dies ingestis, nigritas in America, superbibito oleo, se a gonorrhœa inveterata aliisque malis veneris liberare (Canvane's *Dissertation on the oleum palmae Christi l. c. Ricini or (as it commonly called) Castor oil --- its uses in biliary calculous and other disorders* Ed. 2. 1769. *Verf. Gall. cl. Hamart de la Chapelle* 1777. p. 9.).

Hæc experimenta sine dubio ad errorem animum dederunt, quod tota stirps veneno imbuta esset, & tactu adeo, quin halitibus umbraque sua infesta. Sed ad hunc refellendum præcipue faciunt experimenta a cl. Bonelli (*Memoria intorno all' olio di Ricino volgare* p. 8-10.) exposita & cum succo caulis & foliorum, gustatu, reagentibus, chemicaque analysi instituta, quibus ipsis nulla evidens acrimoniae nota sese manifestavit. Nec ullum observatorem novi fide dignorem, qui Ricium reum faceret ejusdem malignæ naturæ, quæ pluries de Toxicodendro & aliquot congeneribus plantis explorata, scilicet vaporibus exundantibus nocere hominibus. Quin contra ea beneficam vim exerunt Folia. Etenim hæc parum igne flaccida reddita solantur dolores podagricorum & chiragricorum, si repetitis vicibus imponuntur; itidem contrita externa applicatione oculorum inflammationi subveniunt; recentia autem erysipelatosis & inflammationis artubus applicantur (Rumph. *l. c. p. 94. de Ricino suo albo*). Abdomini imposita tormina dispellere & colicam feruntur (Idem *l. c. p. 97. de Ricino suo rubro*). Lacte in cataplasma cocta maturans eximum constituunt, (Browne *nat. Hist. of Jam.* p. 350.), nominatim in furunculis Browne. Fielitz *Erinnerungen --- bessere Wundärzte zu bilden* p. 60.); consolidant plagas ex vesicantibus (Browne), præcipue si gangrænam minantur, & macerata aceto herpetem, scabiem, tineam capitis, sanant (Canvane *vers. Gall. p. 10.*). Mirum igitur, quod casu singulari folia Ricini fronti per noctem contra hemicraniam foeminae applicata cœcitate peperisse dicantur, licet arte dein sublata (*Hist. de la Société R. de Medec. à Paris* vol. 2. p. 302.).

Verum foliorum laude conterranei plantæ magis hæctenus, quam exteri, capti. *Radix* diureticum efficax prædicatur (Browne). Semina tamen ubivis potiorem partem agunt.

In *feminibus* omnino distinguendum est inter testam fragilem illam externam, cui pellicula alba subjacet, & nucleum. Fateor discrimen virium, quæ insunt partibus hæc, evinci non posse experimentis chemicis, quibus tamen pharmacopœ periti Ballanti & Conti (in cl. Bonelli *libro cit.* p. 5. §. 4. 4-11.) indulserunt. Equidem testam recentis seminis sed maturi gustans insipidam illam inveni: attamen huic acrimoniam inesse haud mediocrem, licet nucleus innocuus sit, certe ejus modo exiguum partem includat, aliis indiciis extra dubium ponitur. Non magis hoc mirum est, in Ricini fructu, quam in utroque Anacardio, quorum nucleus edulis, putamen causticum. Etenim testa si unguibus separatur, inflammatio digitorum cum insigni tumore enascitur (Heyer in *Crells n. chem. Entdeck. P. 2. pag. 47.* item Glendenberg in *ejusd. cel. viri chem. Annal. 1785. vol. 2. p. 34.*), quod non videtur a fragmentis exiguis subter unguem intrusis dependere, quippe quæ sub exploratione non visa sunt (*V. ult. locus cit.*), sed ab acri latente. Hinc in loco natali conquassando in mortario ligneo exuuntur sua testa (*Labat Voyage aux Isles de l' Amerique Tom. 3. p. 281.*). Certissima conclusio de vera acrimoniam sede fiet ex partibus feminis, sigillatim hominibus vel brutis per os ingestis; cujus generis experimenta duo singularia recensuit cel. Bergius (*Mat. med. p. 773.*): alterum viri, qui ex semine uno testa sua adhuc obducto, vesperi deglutito, mane vomuit violenter & per totum diem alternos ad emesin & alvi dejectiones nisus expertus est; alterum fœminæ teneræ, quæ semen unum testa sua & pellicula orbum innocue deglutivit. Pellicula insipida. Nucleus recens americanus est. Post aliquam moram ardoris sensum etsi mitiorem in faucibus sensi. Non omnem tamen nucleï virtutem in oleum transire, exemplo Amygdalarum amararum cognoscitur, ut quæ oleum blandum dulce erogant; nec semen Sinapis expressum tam acre est, ut destillatum; ut taceam alia exempla.

Duplex est ratio Oleum) ex feminibus eliciendi, nimirum vel per coctionem vel per expressionem. Utraque in America in usum vertitur: Si *coctio* eligitur, nuclei decoricati contunduntur in mortario marmoreo, pastaque sacco immissa cum aquæ communis sextuplo vel octuplo intra vas terreum in ebullitionem usque coquitur, sub qua encheiresi superficiem aquæ petit oleum, quod cochleari auferri debet; coctio vero continuatur, donec nihil olei amplius assurgat. Sic longe plus olei eruitur, quam expres-

sionis

fionis ope, ut vel inde constat, quod ex pasta post expressionem residua, reculante ulteriores per eandem suppetias, nova portio olei coctione elici possit (Canvane *l. c. p. 18.* Heyer in *Crells chem. Entd. P. 2. 74.*). Mirum, quod coctio aliquando non successerit, sed emulsivum modo liquidum erogaverit (Glendenberg in *Crells chem. Annal. 1785. vol. 2. p. 30.*). Sed minori in pretio habetur oleum coctione paratum quam expressum, quoniam igne dulcedinis pars perit, & ad rancorem disponitur. *Expressione* si eliciatur oleum, quidam suadent decorticati feminis præviam conquassationem in mortario (Canvane *l. c. p. 20.*), sed inde ob mucilaginis evolutionem, quæ simul contigit, crassum & turbidum evadit oleum (quod bene adject Bonelli in *versione libri cl. Canvane p. 63. n. 2.* Glendenberg *l. c. pag. 32.*), nec nisi difficulter eruitur. Præstat igitur nucleos integros premere. Facilius quoque evocatur oleum ex feminibus, quæ moram aliquam traxerunt, quam ex recentibus, mucilago enim sensim siccior evadere videtur, tumque connubium suum cum oleo relaxare (Heyer in *Crells Entd. P. 3. p. 74.*). Expressio ipsa intra saccum ope præli consueti absque calore fit.

Larga autem olei copia inest semini, proportionem quidem non semper eadem. Nempe decoctione ex libris decem feminis (puto non decorticati) una olei eruta (Hughes *Nat. Hist. of Barbados pag. 113.*). Alius ex una libra (arbitror nucleorum) circiter octo uncias obtinuit (Bonelli *l. c. p. 45.*). Expressionis calidæ auxilio libræ duæ & uncia tredecim decorticati feminis erogarunt olei libram unam cum sex uncis (Glendenberg *l. c.*). Mirum alio experimento ex nucleorum semunciis viginti tribus olei expressi adeo $17\frac{1}{2}$ semuncias excussas fuisse (Heyer in *Crells Entd. P. 2. p. 48.*); unde colligere pronum est; mucilaginosas partes multas simul exundasse, quod spissitudo adipis mollis, quo comparatur, colorque pallide luteus confirmat. Testæ paullum supra quartam partem ponderis feminum constituunt. Minus pondus olei expressi lucramur ex feminibus testa instructis, quod tamen neque colore nec sapore differre ab altero legimus (Glendenberg *l. c.*).

Communis tamen fere vox exui semina primum jubet putamine externo, quum oleum acre & corrosivum inde evadat. Quin teste cl. Odier (*Journ. de Medec. Tom. 49. p. 454.*) hoc, in discrimen alterius, *Oleum escharoticum Ricini* s. Huile de pignons d'Inde (sed Gallicum nomen variæ speciei fructibus tribuitur) dicitur, hujusque vel unica gutta sufficit ardori faucium & vomitionibus & diarrhœæ cum doloribus colicis violentis excitandis (Cfr. Dunand *l. c. p. 51.*). Est hoc sine dubio oleum, quod cl. De Machy (Ro-

(Rozier *Observations Tom. 7. p. 480.*) describit crassum, obscure flavum, tam causticum, ut ne gustari quidem possit, difficulter frigore condensandum, ardens flamma obscura fumo multo & ingrate olente; sub cuius olei expressione refert, exhalationes ascendisse, pruritus quin dolorem in manibus & facie excitantes, imo in locis sub labore contractis erysipelas cum destructione epidermidis exortum. An eisdem naturæ fuerit crassiusculum & brunum illud, quod vomitum copiosum, nauseam perpetuam, ardorem, colicam diram & frequentissimas alvi defectiones, referente il. Gruner (*Med. Almanach 1783. p. 168.*) excitavit, non dixerim; experientia aliquot chemica cum hoc spurio facta leguntur (in cl. Fuchs *Diss. de oleo Ricini, Jen. 1782. p. 10.*). Alia vero ratio acrimoniæ in nimia feminum vetustate latet, qua ipsa oleum rancescit (Cavane *l. c. p. 9.*). Et quidni ipsum oleum jam paratum longiori mora, ut similia quævis, rancesceret & blandam naturam deponeret. Nocere tum, experientia ipsa edocet (Dunand in *Journ. de Medec. Tom. 49. p. 45.*). Quod si fit, albescit, & prout sic acrimonia ejus crescit, sensim purgandi ejus vis debilitatur (De Machy *l. c. p. 481.*). Oleum quoque per coctionem evolutum ob calorem adhibitum magis inclinare in acrimoniam quam alterum frigida expressione elicatum, sponte patet. Fac præterea substituta fuisse vel commixta alieua femina acria (qua de re supra p. 90.); vel oleo vero diversum acre vel iners (De Machy *l. c. pag. 48.*) aliquod, vel recenti oleo vetustum lucris causa additum fuisse. En argumenta multa, quæ pharmacopolis injungunt, ut oleum hocce ipsi præparent, quo genuinum presto fit, quum tamen venale istud tantum non semper ex America petiturum fuerit. Fieri hoc poterit ex feminibus ex America transmissis, prout Londini solet, donec cultura stirpis in Europæis regionibus usitatio fiat, iis in locis, quibus beneficium temperationis climatis eandem concedat. Quod Veronæ ex feminibus ibidem collectis erutum erat, paullo esse viribus inferius videbatur (Bonelli *l. c. pag. 8.*). Ad depurandum illud & a rancore tuendum, conducit illud dupla aquæ quantitate conquassare, inde partes rudes & salinæ vel præcipitantur vel cum aqua sese commiscant, & oleum superficiem petit (Inventum cl. Renaudet apud Cavane *l. c. p. 25.*).

Genninum oleum Ricini crassum & viscosum est, expressum cum mucilagine fluida comparet (Conti. Bonelli *l. c. p. 16.* Cfr. Hamart *Præf. p. 4.*), fere insipidum vel dulce, nec ullum acrimoniæ sensum in faucibus relinquens (Odier in *Journ. de Medec. Tom. 49. p. 455.*). Recentius & melius est subopacum, quam illud diaphanum & coloris

crocei (Hamart *Pres. p. 7.*). Colorem glauco viridescen-
tem præ se fert, & gravitate specifica tam olea omnia re-
liqua unguinosa, quam pinguedines animales autecellit, fri-
gore solidescit, colore Succini, pellucidum fere (Brandis
Comm. de oleis unguinos. p. 22.). Accensum ellychnio claram
flammam edit absque nidore & fumo, sed odore grato quasi
ceræ. Transeo experimenta cum reagentibus & ope destil-
lationis facta (Bonelli *l. c. p. 15. sq.*). Quibusdam referre
visum est oleum Amygdalarum cum sapore post aliquam gu-
stationis moram nauseoso (Gruner in *Med. Almanach 1783.*
p. 168.), vel ut quasi ex oleo Nucum subrancido (Bonel-
li *l. c.*). Venale multiplici modo colore & acrimonia va-
riat. Quo albidius est, tanto minor purgandi efficacia infi-
det. Sic coctione cum aqua repetitis vicibus facta prout co-
lore privatur, etiam chatartica vi (De Machy *l. c.*), ita
ut dupla olei quantitas impune ingeri possit. Ætate spisse-
scit magis in densitatem mellis recentis rubicundum & dia-
phanum fit (Bergius *Mat. med. veget. p. 772.*). Æque cla-
rum tamen istud coctione elicatum describit Labat (*l. c. p.*
281.), ac oleum Olivarum.

Utilitate œconomica saltim extra patriam non valde in-
claruit. Lampadum pabulum in Indiis jam dudum idoneum
habitum fuit, & adhuc crebro habetur (Rumph. Labat *l.*
c. p. 283. Browne. Aublet *des plantes de la Gujane Francoi-
se tom. 2. p. 885.*). Tartari quoque fluxio Terek vicini oleum
pro lampadibus adhibent (Falks *Beyträge zur topograph. Ken-
ntniss d. Russ. Reichs. vol. 1. p. 91.*). Javani vero & Ma-
layenses calci vivæ illud admiscunt pro obturandis & obli-
niendis navibus loco picis (Rumph.).

Ampliori multo encomio ob virtutes medicas ornari me-
retur, quibus ipsi quidem multa cum aliis oleis unguinosis
communia habet, haud pauca tamen priva & peculiaria.
Quæ Veteres de olei Ricini efficacia reliquerunt non mul-
tum ponderis habuerunt ad oleum Ricini serioris ætatis me-
dicis commendandum. Nec in *Horto Malabarico* (Tom. 2.
p. 59.) de purgante ejus & colicis doloribus subveniendi
præstantia notata, nec effectus, quos ven. Labat (*l. c. p.*
282.) recensuit varios, medici, nec Boerhaavii (*Hist. pl.*
horti Lugd. Bat. p. 335.) rectum de seminum putamine,
quoad acrimoniam & olei quoad blundam naturam, judicium,
nec alia sparsim obvia de eodem effectu celebritatem quan-
dam illi inter Eurapæos conciliare valuerunt. Nostro autem
tempore primum Anglorum quorundam, qui usum in infu-
lis Americanis, ubi dudum invaluit, didicerunt, Fraser &
Canvane, experientia per partes enucleata oblivioni illud
eripuit, & postea juncto horum cum conterraneorum ali-
quot

quot & exterurum studio extra duhium est positum, efficacioribus patiter ac tutis remediis esse accensendum.

Oleis unguinosis quidem, ut pinguedinosis in universum, vis alvum movendi infidet, quippe quæ feces emolliunt, intestina lubricant & relaxant & spasticas constrictiones, quæ tam sæpe dejectiones alviuas remorantur, resolvunt. Sed negari nequit, peculiarem Ricium oleo stimulum inesse, qui licet oleolorum partium connubio obvolvatur, sat tamen virium retinet ad intestina blande vellicanda. Videtur illa maturius cognita fuisse reliquis olei virtutibus, nec mirum, si apud gentes rei medicæ rudiores oleum aliquando usu venerit, dum alia purgantia magis idonea fuerint. Generalius tantum notata fuit in *Horto Malabarico*, a ven. Labat, item a cl. Aublet, qui junioribus nigritis a quibusdam medicis exhiberi purgandi scopo memorat. Agnoscunt eum effectum recentiores omnes, qui dedita opera in naturam hujus olei inquisiverunt. Nec in chronicis modo malis, sed & acutis convenit, quando alvum aperire conducit. Pertinet huc casus pertinacioris adeo obstructionis alvinæ plurium dierum cum sordium latentium in ore indicium & intumescencia ventris (Bonelli p. 30. *Sqq.* *Obs.* 5. 6. 7. 9.). Multo promptius reliquis purgantibus operatur. Et tam blande, ut recens adeo nati ejus cochleare parvum pro Tbea ad expellendum meconium ferant (Fraser in *Medical Observations and Inquir.* vol. 2. p. 239. Canvane *l. c.* p. 13.). Infanti annuo, in colica cum motibus convulsivis ex sordibus ventris collectis, uncia ejus una mederi contigit (Bonelli *l. c.* p. 32. *Obs.* 8.). Alii infanti bienni verminoso eadem quantitas subvenit (Gruner *Almanach cit.* p. 168.). Puerperis pariter commodum & securum purgans est in febre puerperali adeo, qua uncia una primum & uncia dimidia omni trihorio post ad effectum usque dare convenit, & prima quidem dosis plerumque cito per intestina in haud leve ægræ solatium decurrit (Hulme on the puerperal Fever p. 58.). Commode & tum puerperis subactum vitello ovi in Mannæ miscela & dilutum aqua offertur (Leake on child-bed Fever p. 129.) ----. Adultis uncia ejus dimidia vel integra, sesqui-altera, quin duæ simul concedi possunt (Bonelli *l. c.* *Præf.* p. 7.). Dosis duarum unciarum pro nigritis junioribus quoque adsignat Aublet. Nimia quantitas simul capta facile emesin ciet, hinc præstat per intervalla illud ingerere (Hamart *Præf.* p. 5.).

Sunt vero multi morbi, in quibus, dum alvum expedit, alias simul beneficas vires præstat. Horum e numero colicæ variæ species sunt; in quibus in universum est, qui sine dubio justo liberalius oleum laudavit (Labat *l. c.* pag.

282). Eminent autem efficacia in colica pictonum, Anglis Dry-belly-ach, ante reliquas significanda. Hæc quoniam in insulis Americanis frequentissima est, West-India Dry Grigès quoque dicta, & ibidem specifici titulo oleum hoc condecoratur (Bancroft *l. c. p. 36.*). Nihil tam certo & blande alvom in hoc morbo adstrictam referare experti sunt viri varii eximii, qui ibidem praxin medicam exercuerunt Browne (*l. c. p. 350.*) in Jamaica, Frazer (*l. c. p. 238.*), in Antigua, cl. Canvane (*l. c.*). Qualiscunque causa atrocis hujus morbi & sequelis suis funesti sit, primum & præcipuum hoc est, ut alvus referetur, ejusque liberum profluvium alatur, quo stimulus latens & vellicans subducatur, qua in re tanto magis præstat hoc oleum aliis purgantibus, quod simul acre spasticas intestinorum constrictiones suscitans involvat. Aliquando simplicissima exhibendi illud ratio suffecit, scilicet cochleari uno quavis hora dato, & tertium vel quartum plerumque alvi dejectionem efficit (Frazer *loc. cit. p. 238.*). Opus quoque est, ut multum diluentis liquidi calide superbibatur. Nisi ore receptum succedat, vel si ventriculus illud fastidiat, clysmati emollienti commode additur (*Ibid.*). Miror, quod cl. Warren (*Medical Transact. vol. 2. p. 77.*) innuat, perinde esse, quale catharticum capiatur, modo non nimis rudem actionem exferat, accusat quoque oleum hoc, quod magis reliquis ad subvertendum ventriculum inclinæ, confessus tamen non opus esse, ut usus ejus tam sæpe ac reliquorum purgantium repetatur. Ad prius judicium propius quoque accedit ill. Quarin (*Animado. pract. p. 253.*), qui non plura eo præstare valuit, quam olei Amygdalarum cum Manna consociatione, quod pluries optimo successu obtulit. Sponte liquet, in malis diuturnioris moræ ad alia commoda auxilia in hoc morbo insuper transeundum esse, quæ vero exponere hujus loci non est. In recenti malo acquiescere eo licuit, prout in casu pictoris a cl. Odier recensito (*Journ. de Med. tom. 49. p. 337.*). Vere saturnina eaque recens erat colica ex illito unguento saturnino in leproso, qui, quotiescunque oleum hocce ingereret, colica liberabatur cum alvi dejectione (Odier *l. c. p. 340.*). Plurimum solaminis etiam juveni attulit hac causa præsentē (Percival's *Essays med. and experimental vol. 2. p. 191.*) alvum referando. Ex bilis vitio derivant colicam istam Americanam cl. Frazer & Canvane, qui ipsi & in aliis vitiis ejusdem fontis multam huic oleo tribuunt. Quicquid sit, tamen in aliis variis colicæ speciebus eximiam opem præstat. Ejus rei exemplum existit in homine robusto, cui post molestam intumescentiam ventriculi colica vehemens cum vomitu contigit (Bonelli *p. 28. Obs. 1.*). Aliud legitur de puella quatuor annorum

vorace, quæ carnem bubulam edens tendinem crassum octo ad novem pollicum deglutivit, unde colici dolores, sed cessantes, postquam ope olei Ricini per alvum ejiceretur. (Ozier *l. c. p. 342.*) In colica nephritica s. calculosa pariter eximiam opem affert (Canvane *p. 106. Bonelli pag. 29. Obs. 3. Frazer l. c. p. 239.*), utpote quum & vias urinarias lubricet & secessum sabuli & calculi adjuvet, & alvum sollicitando pressionem fœcum molestant tollit. Commode hoc oleum in affectionibus calculosis generatim aliis remediis lithontripticis interponitur, nisi ipsi soli quædam solvendi virtus tribuenda sit (Canvane *p. 111.*). Insigne levamen calculosus, arthritide simul vexatus, tulit ex Lactuca oleo Ricini, loco olei Olivarum humectata, & vesperi ingesta (Canvane *p. 13.*).

Contra ileum quoque commendabile existat (Canvane *p. 13.*). Eum nominatim sustulit, qui ex arthritide ab extremis in ventrem translata originem traxit (Kölpin in *cel. Tode & Salholt Diss. Adnotata medico-pract. p. 34.*). Et in vomitionibus a volvulo vel calculo felleo similis præstantiæ est (Berg. *M. m. p. 773.*) ---- Adjungo efficaciam, in cardialgia cum vomitu & pertinaci alvi obstructione aliquoties exploratam (Quarin *Animadv. p. 253.*).

In dysenteria pluribus finibus satisfacit. Initio morbi datum loco purgantis prodest (Frazer *p. 239.*). Frequenter lenit dolores colicos, utrinum capiatur, ut fere anodynus lenit dolores colicos, & præter defectiones, quas inscitiat largiores, tenesmum mitigat (Clark's *Diseases in voyages to hot countries p. 228.*). Signa sordium in ore obvia prævium aliquando emeticum requiruntur; nec ulla alia medela in itinere navis Danicæ tam promptum & efficax auxilium præstitit hocce oleo ad semunciam omni hora dato, donec alvus aliquoties moveretur (Tode *Diss. cit. pag. 33. Conf. Canvane l. c.*).

Variis passim in hoc opere documentis evictum, quantum olea unguinosa in vermibus intestinorum necandis valeant. (Vid. de oleo Juglandum *Appar. med. vol. 1. p. 39. de oleo Olivarum l. c. vol. 2. p. 29. de oleo Amygdalarum loc. cit. vol. 3. p. 166. de oleo Lini l. c. p. 290.*) Sed quum oleum Ricini manifeste simul alvum subducatur: apparet palmam reliquis præripere, nisi ex efficacia præclara fere constituentum sit, inesse partes peculiare, vermibus infestas. Pauciora hæcenus novi experimenta lumbricis infestantibus capta. Memoranda tamen cardialgia verminosa per duas uncias olei hujus, quæ decem defectiones alvinae effecerunt, & una vermes eliminavit, sublata, & recrudescens post aliquot dies eodem remedio extincta (Bonelli *l. c. p. 30. Obs. 4.*). Redit quoque in mentem infans biennis, ex uncia una lumbrici-

bricum dejiciens (Gruner *l. c.* p. 168.) ---- . Querela tamen mota, lumbricis robustis & magnis (Chamberlaine *on the Strigolobium vers. Germ.* p. 16.) non sufficere. An lumbrici in universum contra vim hujus olei tæniis obstinationes: saltim immersi eidem humani 44. ad 48. horas vixerunt (Arnemann *de ol. unguinos.* p. 76.) ---- . Ast tanto magis deprædicandum est, quum vermem contra remedia multo alias pertinaciorem, Tæniam, subigat. Lectu digna de hac virtute debemus duobus medicis Genevensibus Odier & Dunant (*Journ. de Medic.* vol. 49. p. 44. *sqq.* *l. c.* p. 333. *sq.* p. 450. *sqq.*), quibus & opportunitatem dedit frequentia, qua hic vermis Genevæ obvenit. Tutissimum est, pulverem radicis Filicis maris vel Filicis fœminæ præmittere ea dosi, quam matrona Nuffer commendavit, hoc est, ad drachmas duas vel tres. Sed loco boli ejus drastici, quæ tot plerumque incommoda parit, scilicet vomitus, colicas, dejectiones insignes virium rel. absque periculo oleum Ricini exhibetur, & quidem circiter bihorium post uncia dimidia in cyatho Theæ vel jusculi tenuis, sic per dimidias horas repetendo, donec unciaæ duæ & dimidia vel tres consumatæ fuerint. Aliquando ante hanc quantitatem ingestam una vel altera alvi dejectio subsequitur & vermis simul everritur. Subinde instar glomeris expellitur, subinde in longitudinem deductus. Si nimis in intestinis tradat, adjuvari potest expulsio clysmate ex aqua calida & tantillo oleo Olivarum. Adfunt casus (Odier p. 341. 351.), quod solum oleum Ricini absque radice Filicis suffecerit; sed non æque tuto, nec æque facile contigit, ac in utriusque connubio (*l. c.* p. 351.). Experimenta unice cum Tænia lata L. capta fuere, quum Tænia Solium L. Genevæ valde rara sit. Succesit quoque cl. Raymond pluries oleo hocce tæniam expellere (*Hist. de la Soc. de Medicine tom. 2. p. 226.*). Species tamen de qua loquitur vix determinatur nomine *Ver solitaire*.

Levat asthma, quod a vaporibus saturninis proficiscitur (*Selle Medicina clinica* p. 610.).

Non lubet plures virtutes enumerare, quas vel communes cum aliis oleis unguinosi habet, vel quæ ratiocinio modo vel nimia in illud fiducia nituntur. Non omni culpa, me judice, cl. Canvane ob hæc præconia absolvi potest.

Malo subjungere, quibus formis & modis hoc oleum commodius assumi possit. Sunt enim, quorum palatum vel stomachus merum oleum non fert. In elæosaccharum cum sacchari eadem quantitate redactum, vel cum syrupi Althææ æquali pondere, vel cum melle mixtum, capi potest, sicque infantibus præcipue placidum redditur (Canvane, Bonelli). Tanto gratius ejusmodi elæosaccharum additamento succi

Limionorum (lime - Juice) evadit (Prafer l. c. p. 238.) : Subigitur oleum vitello ovi, e. c. sic ut olei uncia una cum dimidio vitello, contrita diluatur aquæ cujusdam unciis duabus (Warren); aqua Menthæ piperitæ nausææ & vomitionis tanto efficacius obviam ibit. Magis vero mihi placet, miscibile illud reddere cum aqua ope mucilaginis gummi Arabici, unde species emulsionis redundat. Drachmæ duæ olei sibi vindicarunt mucilaginis dictæ unciam dimidiam (Cl. Arnemann de oleis unguinol. p. 50.). Additus syrupus tanto plus gratiæ hîc miscelis conciliat, cujus rei exemplum esse poterit illud (Quarin Animadvers. pract. p. 335. num. 35.): ℞. Ol. Ricin. unc. iij. Syr. Alth. unc. ij. Vitell. ovor. q. s. diu tritis & subactis add. aquæ comm. unc. x. M. qua ipsa miscela in cardialgia cum vomitu & pertinaci alvi obstructione tantum profecit. Adeo autem innocuum est hoc oleum, ut dosis quinque vel sex unciarum una capi posset, nisi verendum esset, ne vomitu mox excuteretur; hinc præstat in duas ad minimum doses necessariam quantitatem dividere, & intervallum commodum concedere (Hamart De La Chapelle l. c. Praef. p. 5.).

Clymatibus emollientibus optimo successu additur, quando frustra per os capitur vel ventriculo adversum est (Prafer l. c. p. 298. Fugat vermes exigua quantitate alvo injectum (Canyane p. 16.). In clymate quoque mitigat renum affectiones. In infantibus immorigeris confert in dictos scopos abdomini illud inungere, unde una vel duæ alvi dejectiones (Canyane). Juvat etiam in doloribus corporis cauta olei perunctio (Hort. Malab. vol. 2. p. 59.).

Quidam existimant hanc plantam, fuisse Cucurbitam Jonæ ex versione Lutheri, sive Hebræorum Kikajon, sub cujus tegmine Vates ille gratum refrigerium quærebat, quum loco natali, cadente tenui pulvia, erucæ nigræ copiosæ generentur, quæ sæpe tam cito folia per unam noctem depascunt, ut præter costas eorum nihil reliquum sit (Rumph. Herb. Amboin. tom. 4. pag. 95.). Cl. Niebuhr (Besch. v. Arabien. p. 148.) tamen ex testimonio Judæorum quorundam & Christianorum in Arabia sibi lato, speciem Cucurbitæ Elkerra fuisse, reputat.

MERCURIALIS.

LINN. *Syst. veget.* p. 746. *Gen. pl.* p. 527.

Pharm. MERCURIALIS Herba.

449. *MERCURIALIS ANNUA*; caule brachiato, foliis glabris, floribus spicatis Linn. *Spec. pl.* p. 1465. Planta mascula, præ defectu veræ de sexu cognitionis olim dicta Mercurialis spicata f. femina C. B.; & femina: Mercurialis testicula, sive mas C. B. Icon: Regnault *Botanique*, la Mercuriale. Pl. annua, in temperatori Europa locis umbrosis & hortis neglectis crescens.

Obsolevit in hodierna praxi Herba), quæ apud Veteres præcipue inær alvum subducentia & extus applicata, inter relaxantia locum obtinuerat. Copia succi aquosi subsalfi quoad saporem scatet, odore autem caret. Mucilaginem cum miscela exigua salis ad cl. Lewis (*M. m.* pag. 382.) mentem recondit. Quod si esset, verius emolliendi vi illam instrui affirmaretur. Sunt vero, qui mucilaginem in dubium vocant (Cranz, Bergius, Plenck *M. m.*), licet herbis emollientibus numero quinario a majoribus nostris associarentur. Quod alvum purget, feriori etiam tempore confirmatum. Rustici nimirum Ferrarienses instar pulvis hoc sine herba cocta probo effectu usi sunt (Ant. Musa Brassavolus in *Exam. omn. simpl. medic.* p. 136.). Clysmati quoque ad alvum sollicitandam decoctum ejus inservit, item mel mercuriale aliis clysmatibus eundem in scopum additur.

Quum ex infesta tricoccarum familia sit, jam inde suspecta pro usu interno evadit. Sed & in congenere specie subfœtente, Mercuriali perenni L. cujus icon vide in Milleri *Illustratione syst. sexual.* vix noxia observata. Etenim vir quidam cum conjuge & tribus liberis ex hujus herba cum lardo frixa vomitu, alvi purgatione, sopore aliisque malis afflictus, & unus liberorum mortuus est (Sloane in *Phil. Transf. vol. 17.* p. 875.). Sed non hominibus unice, sed & ovibus pronunciatum deleteria (Linn. *Fl. Suec.* p. 360.). Ipsa Mercurialis annua ante coctionem non visa satis tuta est (Brassavolus *l. c.*). Nocivæ partes sine dubio coctione dissipantur vel destruuntur. Alias vix comprehendi posset, quomodo Veteribus pro cibo esse potuerit, si vere venenata esset.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Herbæ quinque emollientes) offic. V. supra .
 Mel Mercuriale). *Pb. W. p. 114.* Ex succho herbæ co-
 cto cum melle. Ufus supra notatus.

Syrupus Mercurialis). *Pb. W. p. 214.* Neque selectus re-
 rum, ex quibus componitur, nec laus ad prolongandam vi-
 tam & contra morbos natura multo diversos, genio sæculi
 nostri accommodata est, quamvis utrumque a Zwingero
 (*Misc. ant. curios. ann. 7. p. 18.*), Tournefortio (*Hist. des
 Plant. de Paris vol. 1. p. 362.*) aliisque repetatur.

T H E A.

LINN. *Syst. veget. p. 412. Gen. pl. p. 269.*

Pharm. THEÆ BOHE Folia.

450. 451. *THEA BOHEA*; floribus hexapelatis Linn. *Spec.
 pl. p. 714. Syst. veg. ed. 13. p. 412. Amorn. acad. vol. 7. p.
 236. sqq.* ubi monographia c. ic. Hil. *exotic. botany tab. 22.*,
 adjudicante Linneo, quem librum ego non vidi. Thunb. *Flor.
 Japon. p. 225.* Chua, herba in Japonia C. B. qui sub ista
 cognitionis plantæ infantia eam male inter umbellatas col-
 locavit. The Sinensium s. Tsia Japonensibus Breyer *exot. plant.
 Cent. p. 111.* cum icone absque flore, recusa inter Ejusd.
Icon rarior. plant. p. 17. tab. 3. Tsjat Thea frutex folio Ce-
 rasi flore Rosæ sylvestris Kämpf. *Amoen. exot. p. 505.* cum
 figura elegante ad partem inserta Dissertationi dictæ Linn.
 inversa quoad latus forma, & Blackwelliæ *Herb. tab. 352.*
 sed nonnihil distorta; & male in editione German. flores
 colore roseo depinguntur, qui albi esse deberent. Conf.
 Kämpf. *History of Japon. p. 115. tab. 38.* ubi eadem icon,
 item *Append. p. 1. sqq.* sed addita figura mala ex herbario
 Japonico. De The Ranouw Kabieni der naeuwlyke Histories
 1721. *P. 5. p. 462. tab. 30.* ubi frutex integer depictus; *tab.
 31.* ubi multiplex magnitudo & figura foliorum apparet,
 The Tea-Tree: Lettiom's *Natural History of the Tea-Tree*
 cum icone omnium optima, sed coloratio plus follertiæ re-
 quisivit. Le Thee: Fougereux De Bondaroi in Rozier *Ob-
 servations & Mem. sur la Physique tom. 1. p. 326. sq. Avril.
 tab. 2.* præcipue hujus fig. 1. Arbor exigua Japoniæ &
 Chinæ.

Pharm.

Pharm. THEÆ VIRIDIS Folia.

THEA VIRIDIS; floribus enneapetalis Linn. *Spec. pl.* p. 735. *Syst. veg. ed.* 13. p. 412. *Hill exot. botany tab.* 22. (ad mentem Linnei). Green Tea: Blackwell *tab.* 351. quam ex nomine modo addo, delineatam ad exemplar ramuli a Sloane servati. The The verd Regnault *Botanique*; ubi eleganter depingitur ad exemplum horti R. Paris. sed corolla ludit petalis quatuor, quinque quod fœtissimum, vel sex, coloris sulphurei. Pariter nomine modo inductus hujus figuræ hic memini. Arbor exigua, cui Chinam unice patriam Linneus assignat.

Theam utramque tanquam diversas duas species hic sisto, non auctore Linneo tantum, qui ipse fatetur (*Amoen. l. c.* p. 238.), se Hillium in discernendis iis pro numero petalorum dicto sequutum esse, sed quoniam in Britannicæ Regis horto Kewensi duo diversi frutices commonstrantur advenis, hisce nominibus sicuti characteribus variis distincti. Ad testimonium viri quidem militaris, sed in re naturali sagacissimi (Major Gardner), mihi coram Gottingæ datum, Thea Bohea ibidem servata gerit folia scabra & saturatius viridia, Th. viridis utem folia glabra læte viridia. Qui in Anglia venales prostant frutices differunt etiam pretio, ita ut a. 1778. Londini Thea viridis constaret summam minorem (10. shilling. 6. Pens), Thea Bohea autem majorem (1. pound sterl. 1. shill. Vid. Lueder *botanischprakt. Lustgärtnerey* vol. 3. p. 22. ex Malcolm's *catalogue of Hotbouse and Greenhouseplants* 1778.). Autoptarum est, emendare differentias specificas a Linneo optime suggestas, quum comperit sit observationibus, numerum petalorum inconstanti in Thea esse, quin a tribus ad novem variare (Lettsom *l. c.* p. 2. Conf. & supra facta citatio ex Regnault), unde & erroris accusat cl. Lettsom Hillium, quod duas diversas species botanicas assumerit. Theæ viridi adscribit Linneus (*Spec. pl. cit.*) folia longiora, Boheæ breviora, vel, uti alibi profert, (*Amoen. l. c.* p. 237.) isti oblongiora, huic ovalia.

Prout in hisce historia Theæ manca est, ita & laborat etiam aliis defectibus, si diversitates istas varias Theæ species, quibus singularia nomina impertiunt Chineses & cum iis mercatores Europæi, Indias orientales adeuntes, sive discrimina odoris colorisque, quorum omnium ratio nondum plane evicta est. Multum sine dubio facit diversitas folii & stationis, ætas arborum, nec non foliorum ipsorum decerpendorum, vel junior vel adultior ætas, collectionis ipse modus tempusque, item, quando cultura accedit, ejus

folletia diversa. Sed ipsa præparatio pariter magni ponderis est, cujus momenta singula nondum satis explanata sunt. Nec plura nec certiora in longa ista annorum serie innotuere, quam quæ Cleyerus (in Barthol. *Act. med. & phlos. Hafn. vol. 4. p. 1.* cum icone omnium prima), Ten Rhynne (in *Append. ad Jac. Breyn exot. pl. Cent. p. 9.*) demum Kämpferus (l. c.), qui omnium uberrimus & accuratissimus est, nobis reliquerunt, quorum singulorum narratio unice ad Theam Japonensem attinet, quæ exigua modo quantitate a Belgis in Europam transfertur, nec ad Chinesem, cujus potissimum res agi debet. Valde etiam probabile, quod, ut ingenii humani vis fert, temporum successione varia in Theæ gratiam & commendationem molimina mutata & in melius versa fuerint. Id modo serius lucrati sumus, quod botanica stirpis indago ad majorem accuratationem deducta fuerit, postquam propagandi eam varientamina successum habuerint, & quod vires Theæ in corpus humanum experimentis bene multis plus lucis obtinuerint. Causa lacunarum, in historia Theæ adhuc obviarum, in istarum gentium erga Europæos invidia continetur, qua ducti non solum eosdem sollicitè ab accessu ad interiora imperii arcant, sed & studiose encheireses celant, vel, quod pejus est, narrationibus suis maligne fallunt.

Utne vero series narrationis de Thea vera interrumpatur, præmittenda est earum plantarum commemoratio, inter quas & Theam confusio subinde facta fuit, tum & earum, quas substituendas illi operæ pretium duxere.

Simonem Paulli errasse, dum Myricam Galen cum Asiatice ista arbore eandem haberet, tempestive constitit (Vid. noster *App. medic. vol. 1.*). Quæ in hortis multis Europæis pro Thea venditur arbor, Cassine Peragua L. est. Difficilior distinctio est a Camellia Sasanqua (Thunb *Fl. Japon. p. 273. tab. 30.*), quæ vix nisi staminibus basi connatis, aliquando tamen & dehiscentibus, a Thea differt. Ipsi Chineses imponunt Europæis eadem specie vel altera C. Japonica L. (Linn. *Amoen. vol. 7. p. 251.*). Adduntur Sasanquæ folia Theæ ad odorem gratiorem illi conciliandum (Osbecks *Resa p. 159.*).

In Theæ autem locum folia aliarum variarum plantarum subinde vel vere suffecta sunt, vel sufficiendi consilium datum. Et ad hæc quidem suavitatis defectus Theæ, vel parsimonie cupido vel noxæ cuiusdam ex Thea redundantis formido. Iphis gentibus remotarum terræ partium succedanea ejusmodi hinc inde familiaria sunt. In America australi Cassine Peragua L. (Paraguaythee, Herbe de Paraguay, Herbe de Saint Barthelemy). Ista nempe stirps nec Prinos glaber, nec Viburnum cassinoides, contra quorundam mentem esse cre-

creditur, quæ in sylvis regni Paraguay sponte quidem cre-
 scit, sed etiam cultura adjuvatur, & tantum in deliciis est,
 ut copia insigni ejus ramuli & folia magno cum lucro ad
 Chili & Peruviam per mulos inter saccos ex pellibus bovi-
 nis transferantur (Frezier *Voyage de la mer du Sud*, tom.
 1. p. 443. sqq. Charlevoix *Histoire du Paraguay* P. 1. p. 13.
 sqq.). Melaleuca scopariæ, fruticis novæ Zeelandiæ, flo-
 res & ramuli floriferi recentes cum foliis tenellis in itine-
 re Cookii ad insulas australes illi & sociis itineris infusum
 aromaticum leniter adstringens exhibuerunt, ex prima in-
 fusione gratum, ex altera moleste amarum (Forsters *Reise
 um die Welt* p. 97. 151. Clr. Georg. Forster *de plantis escul-
 lentis insul. oceani austral.* p. 78.). Gallis in America pla-
 cēt decoctum Capariæ bifloræ (Thé des Antilles). Al-
 stonia theæformis, frutex Americæ meridionalis, Theæ si-
 milis, similem usum promittit (Linn. *Suppl. pl.* p. 264.);
 & auctore cl. Jussieu Prinos glaber (Fougeroux in *Rozier
 Observ.* tom. 1. p. 328.). Calmucci delectantur infuso folio-
 rum Glyzyrrhizæ asperæ (Pallas *Reis.* tom. 1. p. 319.).
 Mungalenses autem & Tartari Sibirici folia Saxifragæ cras-
 sifoliæ exsucca tertio anno cauli adhærentia eodem sine adhi-
 bent (l. c. tom. 2. p. 565. Georgi *Reisen* tom. 1. pag. 215.
 Falks *Beiträge z. topograph. Kenntniss d. Russisch. Reichs* vol.
 2. p. 177.). Diciores tamen inter Mungalenses & Buratos
 ad excessum usque utuntur Thea quadam in tabulas redacta
 (Ziegelthee), quæ in septentrionalibus provinciis Chinæ
 ex foliis fruticis cujusdam feri, referentibus folia Cerasi
 avium, aqua putrescentibus, dein gelatina sanguinis anima-
 lium mistis paratur. Admiscent frustulo ejus liquefactæ lac
 butyrum vel adipem caudæ vervecinæ, etiam tantillum fa-
 rinæ, imo salis alcalini (Pallas v. d. *Mogolischen Völkerschaf-
 ten* vol. 1. p. 180. sq.). In America septentrionali Ceano-
 thus Americanus (Jerseythee) a quibusdam loco Theæ est.
 (Kalm, *Kart. Bawärtelse om Norra-Americas växter* p. 9.
 Mårtens in Von Born *physik. Arbeit. eintr. Freonde* 1. Jahrg.
 4. *Quart.* p. 35.). Chineses pauperiores sub defectu veræ
 Theæ acquiescunt foliis Rhamni theæzantis (Osbecks *Resa*
 p. 161. 232.), item musco quodam (l. c. p. 161.).

Ast pluris interest, nosse stirpes quas, Europæis Theæ
 substituere visum est. Veronicæ variæ species huc perti-
 nent, præcipue Ver. officinalis (Vid. *Appar. med.* vol. 2.).
 Alii placuerunt folia Rosæ caninæ (Thomasius in *Eph. nat.
 cur.* cent. 3. & 4. p. 473.), Fragariæ, Pruni spinosæ, Ru-
 bi arctici, Ligustri (Vei. *Acad. Handl.* 1763. pag. 253.),
 Polygalæ vulgaris (Schelf. *akon. Nachr.* 1773. pag. 99.),
 Menthæ, Melissæ (Leipz. *Intell. Blatt* 1768. n. 16.), Ori-
 gani vulgaris, Hispanis Chenopodii ambrosioidis (Thé du
 Me-

Mexique ou d' Ambrosie), Betulæ albæ; aliis alia (Conf. Locher de novis & exoticis Theæ & Coffeæ succedanais, Norimb. 1717. 4. item Collegii med. Kungörelse om det misbråk, som Thee och Caffé är underkastadt, samt anvisning på Svenska örter at bruka i ställe för Theé Stockh. 1746.). In Helvetia commiscere varias stirpes adstringentes & aromatics in usu est, nomine Theæ Helvicæ f. Vulneraires de Suisse f. Faltranc, de quo alibi jam judicium tuli (Appar. med. vol. 1.). Mungalenies præter Saxifragam crassifoliam indigenas varias stirpes colligunt (Vid. Pallas Samml. v. d. Mongolischen Völkerschaften vol. 1. p. 181.).

Sed quicquid horum sit, equidem fateri cogor, harum omnium plantarum nullam gratia exæquare Theam veram, ne dicam antecellere, & ut varias harum e numero esse, quæ ob calidam suam naturam pro vulgari usu longe minus commodæ existant, quam ista. Anne vero in universon præstaret proscribere usum potus ejusmodi calide bibiri, alia quæstio est, infra sub incudem revocanda.

Theæ Chinesibus, sive Tsjaa Japonensibus ex scriptione Kämpferi), est arbor sempervirens exigua, humanam scilicet, vel orgyalem magnitudinem vix superans, unde quibusdam quoque fruticis nomine venit. Sponte crescit iis in regionibus, unde folia repetuntur, & sæpe in declivibus montium & locorum præruptorum, unde collectio foliorum fieri non posset, nisi vel per gradus effictos sive sustentacula extructa accessus levaretur, vel per baculum uncatum rami deorsum traherentur, vel, si locus elatior est, simiæ montosa inhabitantes vario molimine irritarentur, quæ in sui vindictam ramos diffringunt & dejiciunt, ex quibus tum folia decerpuntur; quæ adjumenta passim picturis Chinesium repræsentantur (Lettsom l. c. p. 19. 23.). Delectatur vero præterea statione in vallibus & ad ripas fluviorum. Quo autem folia tanto plus gratiæ nanciscantur, in colenda arbore sedulo operam collocant. Japonenses eum in finem agrorum margines eligunt, in quibus semina plura intra suas capsulas adhuc recondita (40. ad 50. teste est Ten Rhyne l. c. p. 9. vel 6. ad 12. teste Kämpfero Amoen pag. 612.) per modica intervalla singulis foli scorbiculis immittunt. Numerum tantum seminum intra eisdem cancellos terere ideo opus est, quod pleraque germinare detrectant. Unde tamen fit, ut pluries trunci eodem loco emergant. Chineses ob largiorem foliorum consumptionem totos campos plantationi arborum impendant (Lettsom l. c. p. 16.). Studiosiores domini terra simo subacta eisdem fovent.

Collectio vero foliorum differtur, donec triennis arbor evaserit, istaque continuatur ad septimum vel decimum annum usque, quo temporis spatio, quoniam parcius frondescit,

scit, truncus prope radicem imputatur eo effectu, ut ex furculis copiosis tum exsurgentibus frondium tanto uberior proventus fiat (Kämpfer p. 612.). Decerpuntur digitis folia singula seorium conductis mercenariis labori huic assuetis, initiumque ejus fit ad exitum Februarii vel Martio mensis ineunte, quo tempore tenella nondunq̄ explicata exstant, simul vero præstantissima. Secunda collectio fit ad finem Martii vel Aprilis initium, & tertia mense subsequente, nisi pluris interesse videatur, totam messem ad ultimum dictorum mensium differre. Sed tum accedat oportet foliorum dispertitio follers pro ætate varia; unde tres bonitatis classes emergunt, quarum ultima folia bimestria & rigidiora in usum plebis comprehendit (Kämpfer l. c. p. 614.). Vix operæ pretium est, hic operosius istud in colligenda Thea, Imperatori Japonesi dicata, studium discutere, quod in abstinentia a quibusdam cibis & lotionem protracta prævia & chirothecarum indutarum adjumento consistit, nec aliam utilitatem habet, quam quod sumptus crescant, prout principum fere est naturæ dona ob vana artis uestigia absque virtutis augmento carissimo pretio redimere. Avulsa folia, quantocyus fieri potest, torrenda sunt, eodem die, quo decerpuntur; nam, si id in subsequentem diem differtur, nigrescunt & jactura virtutum fit; nec in cumulo servari debent, ne vitiose iucalescant. A pauperibus tostio fit absque magno apparatu in lebetæ fictili rudique manu. Verum, ut aptius fiat, officinæ publicæ, quibus & rustici folia sua vendere possunt, adornatæ sunt, in quibus extractæ aliquot fornaces humiles, 5., 10., 20., tectæ sartagine ferrea ampla, plana, quadrata vel rotunda, altera parte declivi. In hancce aliquot foliorum libræ simul immittuntur, quæ ex substrato igne insudant & ex tactu ferri crepant. Versari autem ambabus manibus sedulo folia debent, ut æqualis tostio contingat, donec calorem manus amplius non ferant. Tum mox eximenda sunt ope rutabili lignei, ac in tabulam aulæis junceis tectam palma volutanda motu uniformi, quo folia sese contorqueant, donec refrixerint, quo ut potiantur sine, flabelli ventilatio accedit. Ne vero iterum dehiscant, sed sensim omnino arefiant, alternis vicibus aliquoties, scilicet quinquies vel septies, in sartagine & tabula volutantur, ultimis tamen vicibus leviori & mitiori igne. Remotis foliis vel inconcinne contortis vel adultis, de conservatione reliquorum cogitandum est. Attamen quo tanto rutilius omnis humiditas abigatur, aliquot menses post ex suis loculis iterum eximuntur, & de novo leniter torrentur. Mentio & fit foliorum primæ collectionis, quæ antea tostionem brevissimo temporis spatio bullienti aquæ immergantur (Kämpf. *Ауроен.* p. 618.).

p. 618.). Unde enata falsa apud Europæos opinio, quod Chineses nonnisi folia, quæ ipsi in potulentum jamjam vertissent, effæta transmitterent. Vix crediderim, enchei-
reisin hanc in universum fieri; præut & dubito, an semper folia secundæ & tertie collectionis vaporibus aquæ calidæ exponantur, antequam ad tostionem res devenerit (Ita quidem asseritur in *Histoire des établissements des Européens dans les Indes*, tom. 2. p. 218.). Summum in conservatione momentum est, ut jaciuræ partium volatilium follicite præcaveatur, & Thea nullum alienum odorem contrahat. Japonenses ideo Theam indunt ollis magis fictilibus arcto orificio instructis vel & murrhinis. Chineses utuntur cistis stanni vilioris laminis, quæ, si majores sunt, firmantur ligneis, omnesque harum rimæ intrinsecus & extus charta tenui obducuntur (Kämpfer). Subinde pluries pyxides in receptaculo communi reconduntur. Quo pretiosius Thea, eo plus ornamenti cistis vel pyxidibus extrinsecus impertiunt coloribus, characteribus picturisquæ variis, tela serica, vel florum figuris adglutinatis, vel arundine artificiosè texta, qua totam cistam obducunt. Vidi tamen quoque cistas ex mera charta pluries conglutinata, densa (Pappe) paratas, quæ tamen non tam aptæ mihi videntur ad scopos conservationis modo dictos assequendos. Hisce quidem præsidiiis servata in Europam, vel navibus, vel terrestri itinere per Russiam, Thea transevitur.

Præter vulgatissimam autem istam foliorum contortorum formam aliquando & aliis offenditur. Nempe nonnunquam folia majora explanata & ficcata colligantur filo sericeo, fasciculi in modum, dein chartæ immittenda (Osbeck's *Ostindixka Resa* p. 159. Conf. figura ejusmodi fasciculi in Rozier *Observations et Mem. l. c. tab. 2. fig. 6.*) ad libræ dimidiæ usque pondus (Osbeck), quæ Thea autem vix nisi itinere terrestri integra transmitti potest. Subinde speciem placentæ præ se fert, quæ charo pretio venit, ponderis circiter unciarum duarum (Osbeck. Lettsom *l. c. p. 27.*). Rotatur & aliquando in globulos magnitudine pisi vel minori (Lettsom *l. c.*). Item extractum ex foliis parant, quod placentarum forma vel cylindrica servatur (Osbeck. Fougereux *l. c. p. 336.*). Japonenses delectantur pulvere foliorum, mola manu versatili contritorum (Kämpfer), nec in quibusdam Chinæ provinciis iste pro potu negligitur (Du Halde).

Res tricaram plena est, species omnes diversas Theæ, quæ in mercatura obviam veniunt, enumerare, & causas discriminum explicare. Quin ne duæ quidem istæ, ad quas reliquæ omnes tanquam ad diversa genera respiciunt, Thea Bohea & Thea viridis, ita quoad originem cognitæ sunt,

ut consensus communis obtineret. Notum est, Theam Bohemam colore foliorum profundius bruno, viridem colore viridi vel magis vel minus in cœruleum vergente & odore magis fragrante, distingui, quæ discrimina & in infusis recens factis observantur. Undenam vero ista foliorum viriditas, in quibusdam Theæ speciebus conspicua? Ab arbore specie adeo botanica discrepante si, ad recentiorum quorundam mentem, ut supra jam innui, eandem dependere extra omne dubium ponatur: cadent ab aliis prolatae multiplicis generis, partim ingeniosæ, explicationes. Etenim est, qui coniecit (Osbeck *l. c. p. 160.* In *Histoire philosophique & politique des établissemens & du Commerce des Européens dans les deux Indes, Tom. 2. p. 218.* etiam mentio fit sartaginum cuprearum, etsi non statuitur inde virescencia sua Theam tingi), pro viridi Thea ustulationem foliorum in sartagine cuprea fieri, pro altera in ferrea. Ast, ut ne dicam, neminem præterea Europæorum, qui in patria Theæ sollertius in eisdem præparationem inquisiverunt, hocce artificium commemorare: nulla cupri latentis vestigia alcali volatili in Thea viridi deteguntur, quo scilicet adhibito infusum hujus Theæ mox cœrulesceret. Magis adhuc lubrica est conjectura, (e. c. cl. Short upon *Thea p. 16.*), quod adderetur Vitriolum viride, utquod, quoniam ferrum continet, nigredinem potius, quam virorem, foliis impertiret. Pigmentum viride vegetabile addi, alius hariolatur (Lettsom *l. c. p. 29.*). Circa fragrantem odorem, qui in Theæ speciebus vendibilibus mirifice discrepat, nova exsurgit dubitatio, utrum naturalis sit, an facitius in recentibus foliis nullus sentiatur: sunt tamen varia vegetabilia, quæ nonnisi exsiccata odorem spargunt. Non teneriora vel ætate juniora esse folia Theæ viridis, quam alterius, explicatione eorum in aqua calida facile cognoscitur, atque ipsa in magnitudine nihil discriminis observatur. Quæ primo collectionis mense, & quidem duorum vel trium dierum ætatis, decerpuntur, folia tenella sunt, nec plane expansa (Vid. Fougereux *l. c. tab. 2. fig. 7.*). Hæc pretiosissimam Theam constituunt, unde *Thea casarea* vel *Flos Theæ* (*Blumenthee*) dicitur; quod proxime significatum nomen quibusdam imposuit, ut petala arboris vera crederent. Quoniam autem hæc exilia folia etiam immixta aliis serioris messis inveniuntur, sollicitè ex reliquorum connubio in lucrum favorem se liguntur. Tædet inhærere nominibus diversis, quibus Theæ species mercatura insignit. Japonenses distinguunt primum Theam variis denominationibus pro discrimine mensium collectionis. Chinesium nomina rationem habent vel bonitatis Theæ, vel lucrorum, ubi arbor culta fuit; horumque varietatem itineratores (Vid. cl. Du Halde

Description de l'empire de la Chine vol. 3. pag. 586. (q. & Osbecks *Ossind. Resa* p. 158. (q.) enumerant bene multam. Contrahi possunt nomina ad eas species, quæ in Europa usitatiores sunt, ex China translate (V. Neumann. *Chymie* vol. 2. tom. 4. p. 422.), scil. ad tres Theæ Viridis, nempe *Bing*; *Hy-tiann*; *Singlo*; --- & quinque species Theæ Boheæ, nempe *Socchuen*; *Cambo*; *Congo*; *Pecko*; & vulgarem Boheam, Chinesibus *Meji*. An horum omnium discrimen modo dependeat a solo, cultura, ætate foliorum, tostionis & siccationis eorum diversa encheiresi, prout multi sentiunt (Vid. e. c. Ellis in *directions for bringing over seeds and plants from the East-Indies*, Vers. Germ. pag. 44. Lettstom *loc. cit.* pag. 7. J, venturæ ætatis est omnino discutere.

Multa tentamina facta ad hanc plantam in Europam transferendam, partim ut botanicis melius innotesceret, partim ut exploraretur, an plantationibus lucrum, Chinesibus hactenus tributi quasi instar collatum, eripi possit. Duplex est ratio, eandem transmittendi vel per fruticulos, vel per semina. Non omnis deest mercatoribus opportunitas ejusmodi arbusculas in commoratione apud Chineses emendi, licet subinde illi astute Camelliam supponat: sed in reditu in patriam per tantam locorum distantiam agitatio navis, mures, defectus commodi cultus, morbi, tantum non omnes perdidissent (Vid. ejusmodi exempla in Osbecks *Resa* p. 265. & Linn. *Amoen* vol. 7. pag. 251.). Major igitur spes successus est, per semina Theam propagandi. Nuda intra capsulas suas translata, etiam si matura, germinare detrectant, quoniam oleum, quod inest, copiosum duplici per æquatore transitu subito rancescit. Præstat eadem obvolvere cera (Ellis *l. c.* p. 5.); attamen magis proficuum est, semina non nimis humida cum capsulis suis pyxidi ex Stanno & Zinco. Theæ siccæ alias destinatæ & papyro sericeo probe intrinsecus obductæ, immittere, eamque tum charta dicta repletam operculo suo rite obturare locoque frigido & aere persflato servare (Ellis p. 7.). Reliquis artificiis præferendum est, quod semina mox ante navis e China discessum in ampulla terræ mandentur, quo in itinere, postquam navis æquatore prætervecta fuerit, germinent. Hoc consilio, cl. navarcho Svecico Carolo Gustavo Ekeberg ab Equite A Linnè dato, contigit, ut copia plantarum Gothoburgum transferretur, e quorum numero duæ vegetam vitam in horto Upsaliensi duxerunt (Linn. *Amoen. l. c.* pag. 251.). Ab hac arte non differt multum hæc, quod Cantono valedicentes semina terræ levi intra cistam, filo metallico ad arcendos mures aliaque noxia animalia supra munitam, immittant, & in justo mado-

re

re & tutela a maris vaporibus fervent (Lettsom *l. c. p. 34.*). Huic encheirefi originem suam debent pleræque plantæ jam in Anglia obvix, quarum omnium prima floruit arbor in fundo Ducis Northumbriæ. Propagatio ibidem & per abscissos ramos fit; & tam facilis deprehenditur, ut, quum ante aliquot annos hortulanus Gordon pro magna & bene florente arbore centum Guineas posceret, jam valor arborum Theæ in Anglia valdopere decreverit (Fabricii *Briefve aus London p. 130.*). Ex arbore, quæ olim Casellis floruit, ramusculum possideo, flore uno instructum, in quo septem petala numero. Sub dio hæ arbores per ætatem tuto collocantur, hieme autem eas hætenus in frigidariis servare oportuit. Si porro perpenditur, non circa Cantonum modo sed & septentrionali magis climate, cui Pekinum, ubi hieme frigus valde molestum est, subjacet, Theam vigere: spes omnino alitur, in Europa pariter nominatim in calidioribus regionibus, cum lucro coli illam posse. Anglos deterret merces nimia, quam operarii sibi vindicant, forsitan tanto justius, quum ipsa Chinesium laboriosa gens tædii plenum nec valde lucrosam laborem judicent Theæ collectionem & præparationem. Hinc in Anglia non dubitant, Gallis arbusculas ibidem obvias vendere, dum nuper easdem in insulam Corsicam transferre animus esset. Galli jam inde a plurimis annis in insula Martinica plantationes Theæ instituisse feruntur, multique ibidem eam suis in hortis colere dicuntur, nec libra dimidia foliorum ibidem collectorum in Galliam transmissa ab Asiatica differre pretio visa est (*Nouvelles considerations sur St. Domingue vol. 1. p. 177.*). Anne hoc potius de Capraria biflora valet?

Potatio aquæ, Theæ foliis impregnatæ, a Japonensibus, vel potius ob uberius commercium a Chinesibus, ad reliquas gentes tam Indiæ quam aliarum mundi partium transmigravit. Quidnam autem primum istos ad singularem ejusmodi consuetudinem provocaverit, & quo anno illa primum invaluerit, enucleari nequit. Chinesium animos permulcet fabula de quodam Darma, Indorum Regis filio, a. 519. post Christum natum in Chinam appulso; qui quum, religioni totus deditus, noctes pariter ac dies pervigil transigeret, tandem humanæ imbecillitati succumbens obdormivit, quod nefandum violati voti facinus ut expiaret, resevit ejusdem instrumenta palpebras utriusque oculi, & in terram iratus projecit, unde arbusculæ prognatæ, Thea scilicet, cujus foliis quum uteretur, mira læticia affectam mentem tenuit & restauratum egregie exsuccum jejuniis, pervigiliis aliisque sanctitatis documentis corpus. Hisce egregias virtutes quum enarraret discipulorum suorum conorti, communi applausu & usu folia recepta fuere (*Effigies san-*

Cui viri exstat in Kämpferi *Annon. pag. 509.*). Verosimilius
 est, Chinesibus primum Theam commendabilem fuisse red-
 ditam vi ejus in corrigenda aqua, quæ per totum fere im-
 perium & præcipue ejusdem inferiorem partem falsa, in-
 grata, nec valetudini satis commoda est (*Le Comte Me-
 moires sur l'état présent de la Chine, Tom. 1. p. 193.*); nec
 potuit non inter quotidianas hujus potus sorbillationes una
 vel altera medica virtus sese manifestare, quam dein vel
 falsa persuasio vel male intellecta aliorum narratio vel fa-
 ma eundo crescens ad portenta fere evexit. Remotis
 gentibus, pro ea hominum in exterorum mores proclivita-
 te, non mirum quod Tha placuerit, novaque lenocinia de-
 dit suppellestilis vasorum ex pretiosis metallis fabrefactorum
 vel murrhinorum varietas, & additamentum varium sub
 potu palato gratificans. Jam per omnes totius orbis cultas
 gentes Theæ sorbillatio in consuetudinem transit. Alere
 illam callide per tot annos noverunt, qui ex mercatura in
 Indiam orientalem commoda quærunt; hinc & apud eas
 gentes præprimis in usu est, quæ mercatura cum India jun-
 guntur. Belgæ paullo ante medium præteriti sæculi primum
 Theam Europæis instar mercis attulerunt eamque ex Japonia
 petitam. Sed postea China fere omne venditionis lucrum
 sibi vindicavit, ad cujus urbem, Cantonum, quotannis nu-
 merosæ Europæorum naves appellunt. Non mearum par-
 tium est disquirere, utrum dispendium tantæ copię argen-
 ti, quæ quotannis pro Thea aliisque mercibus Chinesibus
 ab Europæis solvenda est, fortunas eorum labefactet, quum
 China proventus alios advenarum quoslibet spernat, anne
 potius hæc mercatura valorem, in quo argentum inter gen-
 tes commerciis deditas ad nervum rerum gerendarum alen-
 dum conservari debet, sustineat, ut quidem alii volunt
 (*Abrahamson Grill's Tal om silvers arlinga förande til Chi-
 na 1774.*). Omitto & computum expensarum, quas hic ipse
 potus non pro Theæ foliis solum, sed & saccharo, lactis
 cremore, igne, suppellestili, sibi vindicat, pauperioribus
 haud parum molestarum, quarum sequela damnum ex ja-
 ctura temporis longe superat. Mihi sufficiet, Theæ in cor-
 pus humanum effectus curatius enodare. Quod ut fiat, se-
 dulo distinguendum est inter vires foliorum ipsorum & in-
 fusi eorum calide & sub vario gulæ placentium additamen-
 to poti.

In naturali stirpium serie Thea inter columniferas & tri-
 coccas medio quasi loco comparet. Quæ cum tricoccis co-
 gnatio eandem suspectam reddit; accedit, quod polyandris
 annuifetur, quarum haud paucæ naturæ humanæ infestæ
 sunt. At, siquidem subsidiariam modo opem in dijudicandis
 stirpium viribus affinitas exhibet, experimentis potius inli-
 sten-

stendum est. Gustatus in Thea austeritatem insignem cum amaritie junctam mox revelat, odoratus autem fragrantiam modo fortiorem, modo debiliorem. Adstringentem naturam Theæ confirmat exploratio cum vitriolo martis, quippe cujus solutio infusum Theæ saturatum colore saturate purpureo (Lettsom p. 39.) vel nigredine imbuat. Hac ipsa decoloratione proxime ad Gallas & Bistortam accedit, & utraque Thea hoc momento ejusdem efficacix est (Percival *Essays medical and. experimental*, vol. 1. p. 119.). Perinde quoque est, utrum infusum sit frigidum an calidum (Percival *l. c.* p. 91.). Acetum vini autem instillatum minuit nigredinem & colorantes particulas plurimam partem in fundum dejicit; dispellitur nigredo perfecte oleo Vitrioli instillato & infusum clarum evadit. In cutem vitulinam recens detractam tantum valet infusum frigidum, ut eandem induret & crispet (*l. c.* p. 123.). Quæ communis solet esse adstringentibus antiputredinosa vis, hæc in Thea haud exigua est. Utriusque infuso caro bovilla per septuaginta horas contra putredinem munita est, quum retenta in simplici aqua jam intra quadraginta putresceret (Lettsom *l. c.* p. 39.). Diutius arcetur putredo, si infusum frigido loco retinetur, quam calido, ut experimento cum carne ovilla constitit (Percival *l. c.* p. 121. *sq.*). In comparandis amaribus variis stirpibus, proximum post Gentianam, Absinthium, Rutam, utraque Thea locum occupat (*l. c.* p. 119.). Id vero, quo præcipue fautoribus suis arridet, & quo plurimum in corpore humano Thea patrat, sunt partes odoræ, quæ non modo naribus Theæ siccæ admotis, sed & sub infusionem calidæ aquæ per conclave, sentiuntur. Theæ viridi uberius hæc insunt, quam Bohæ: attamen & delicatiores hujus species iisdem non destituuntur.

Destillatione largæ copix Theæ viridis, scilicet libræ dimidiæ cum aqua factæ elicitur aqua valde fragrans & pellicida nullo oleo instructa, adstringens; reliquum liquidum inspissatione extracti amari stiptici, leviter modo odori, uncias quinque & dimidiam sistit (Lettsom p. 40.). Aqua ista odora in cavum abdominale ranæ & membranam cellulosam injecta paralyfin cruris alterutrius posterioris excitavit, & jacturam universalem motus sensusque (Lettsom p. 40.); & alio experimento applicatio hujus aquæ ad nervos ischiaticos ranæ intra semihoram extremitates posteriores paralyticas reddidit, & intra horam rana mortua est (*l. c.* p. 41.), Neutrum accidit ex injecto vel applicato liquido altero, vel extracto soluto (*l. c.*). Comparatio horum experimentorum perfecte evincit, odoras unice partes nervorum & cerebri vim delevisse, quin in aliis binis (a

pend. experim. 36. a. b. recuf. in *Thes. medic. f. Diffp. acad. Edin. tom. 3. p. 113.*), in quibus infufum Theæ viridis nervo crurali ranæ, item alius mufculus tibix, adhibebatur, fenfus motufque partium affectarum ceffabat. Sub connubio reliquarum partium Theæ dubium fupereffe adhuc poffet, quales præcife infestæ fuerint. Japonenfes & Chinenfes hujus Theæ in fyftema nervofum & mufculofum effectus probe gnari, ipfi non audent Theam ante elapfos decem vel duodecim menses post ejuſdem præparationem forbillare, niſi ad minimum vetuſta Thea admifceatur (*Kämpf. Amoen. p. 626.*). Nam licet toſtione & ficcatione foliorum multum harum partium pereat & immerſio foliorum in aquam item aſcenus vaporum aquæ ferventis haud exiguam earum copiam dispellat: non tamen tantum infringitur quæ ineſt, noxia vis, quin præcocius largiori copia pota, capiti injuriam faceret & tremorem artuum induceret. Huic cauſæ adſcribas, quod vir mercaturæ Theæ operam navans, poſtquam odoratu centum ciſtas Thea repletas exploraffet, die poſt vertigine, cephalalgia, ſpafmis univerfalibus cum jaſtura loquelæ & memoriæ, corripereſt, & licet levatus, poſtea tamen ſenſim paralyticus & enervatus vita recederet; & in alio protractum in examinandis & commiſcendis Theæ variis ſpeciebus negotium cauſa probabilis apoplecticæ poſt prægreſſam vertiginem mortis exiſtitit (*Letſom l. c. p. 47.*). Præſto quoque ſunt exempla haud pauca hominum in hac re occupatorum, qui ex ſubtili pulvere diſperſo hæmoptiſin & hæmorrhagias narium perpeſſi ſunt, vel violentam tuſſim in pthiſin tranſeuntem contraxerunt. (*Id.*).

Plura hiſce ſimilia incommoda haud raro ex potata Thea percipiuntur, quorum culpa in aquam calidam vel alia potui huic admixta facile conjiceretur, niſi experientia modo dicta fontem detegerent. Potationis Theæ non unus modus eſt. Japonenfes præcipue, nominatim notabiliores & ditiores, contrita in pulverem folia, quantum ejus apex cultri capit, cyatho immittunt illique tantum aquæ calidæ ſuperfundunt, ut pulpa inde evadat, quam rutabuli agitatione ſpumantem fervide forbillant (*Kämpf. l. c. p. 614. 624.*). Nec Chinenſibus hæcce ratio ignota eſt (*Du Halde l. c. p. 589.*). Eſt quædam vilior Theæ ſpecies, quam ſacco incluſam vel corbe quadam ad fundum depreſſam in aheno ferreo coquere Chinenſes ſolent, quoniam fixiores partes continet, quam ut infuſione erui poſſent, & de qua ad reſtinguendam ſitim cuilibet domesticorum pro arbitrio bibere licitum eſt. (*Kämpf. l. c. p. 625.*).

Aſt maxime vulgare eſt, infuſione aquæ fervidæ Theam potui idoneam reddere, quem Chinenſium morem ubivis in occi-

occidentalibus terris receptum esse, inter omnes constat. Sic iacturæ vaporosarum Theæ partium tanto magis parci-
tur. Chineses semper eadem utuntur absque saccharo &
lacte (Osbeck *l. c. p. 196.*). Exteræ gentes prius saltim
tantum non semper addunt. Hisce additamentis novæ ex-
surgunt vires, a Thea sola non deducendæ. Non destrui
partes istas, sentiendi & motus organis inimicas, infusione
ferventis aquæ, creberrimis exemplis effectuum apud eos,
qui liberalius Theam præcipue viridem delatiorē, vel
Boheam fragrantiorē, ingurgitant, edocemur. Præstantis-
simus Whytt (*Works p. 641. sq.*), quem novimus nervosis
affectionibus valde obnoxium fuisse, de se ipse narrat, se
ex mane bibita Thea saturatori, ventriculo præcipue va-
cuo, insignem debilitatem sensitse, pulsū celeriorē inde
evassisse & sæpe vertiginem enatam. Similem casum cl.
Lettsom (*l. c. p. 45.*) de alio medico sistit, qui ex Thea
ante meridiem pota cibi appetitum omnino amisit, ex po-
tato autem vel unico post meridiem cyatho præterea per-
vigilium aliquot horarum subsequente nocte contraxit, quum
contra ea aquæ calidæ cyathus cum saccharo & lacte nihil
omnino incommodi illi pepererit. Ipse memini, ante plu-
res annos quum sensilitate nervosa singulari & debilitate
ventriculi correptus essem, Theam viridem pretiosiorē
me bibisse, quæ, licet modice nec saturate valde forbilla-
ta, paullo post tamen ebrietatis sensum, memoriæ imbecil-
litate & languorem insuetum cum displicentia rerum ob-
versantium per tempus in me creabat. Præter dicta mala
creberrime obtingunt mox post ingestam Theam ingrata a-
nimi sensatio, anxietas & oppressio pectoris, flatus, tremor
artuum, tristitia & in aliis rursus hilaritas insueta. Quia
nonnunquam abusum manifestæ convulsionis excipiunt. Plu-
ries hæc in membris inde enatas observavit cl. Geoffroy
(*Mat. Med. Traité Tom. 3. p. 37.*). Singulari casu malum
hystericum, cum terribilibus convulsionibus junctum, unico
neglectu Theæ consopitum (James *Disp. 455.* apud Lett-
som). Pertinet huc exemplum puellæ exiguæ ex infuso
Theæ nimis saturato epilepsia correptæ (*Tode med. chir.
Bibl. tom. 7. p. 199.*). Sed hisce præsertim obnoxii sunt,
qui morbosa quadam sensilitate & irritabilitate laborant,
unde hæc sublata alio tempore eadem Theæ species &
æque saturate & copiose ingesta impune ferri potest: &
nonnulli, nisi modum excedant, nihil incommodi perci-
piunt. Sub ista igitur corporis diathesi Thea tanto magis
noxia est, & eandem manifeste pejorem reddit. Quo minus
vaporosi Theæ inest, tanto minus ab ea hocce nomine me-
tuendum est. Hinc Thea per mare transmissa altera, iti-
nere terrestri ad nos delata, magis salutaris est; hinc Thea

Bohea magis confert viridi; hinc præstat decocto ex Thea, quam infuso; uti; hinc confert, primam infusionem negligere, & posteriores modo adhibere; hinc infusum tepens vel frigidum minus nocet calido; infusum dilutum miuus forti; neq; mala ista nervosa exsurgent, si Thea ex solutione extracti pararetur. Et quoniam vacuo ventriculo in nervos ejusdem tanto liberior actio, multi Theam tum non ferunt, quibus alias nullas molestias ciet. (Utilis admonitio cl. Buchan in *Domestic medicine* p. 71.). Sed spernit ejusmodi consilia gula, cujus lenociniis victima tot aliis momentis valetudo humana evadere solet. Et quibus Theæ potatio in deliciis est, eandem recens infusam pluribus cyathis, quam fieri potest, fervide bis per diem quiv crebrius ingurgitant. Debilitanti tum Theæ ipsius per odoras partes naturæ, vitio calidæ aquæ, novæ vires adduntur, & quicquid roboris fibrarum alias ab adstringente ejus efficacia expectari posset, omnino destruitur. Nec mirum, quod protracto per longum tempus hocce abusu vel in consuetudinem quotidianam abeunte, fibræ ventriculi totiusque corporis relaxentur, vasorum actio vegeta in humores torpeat, sanguis aquosis partibus oneretur & vitiose diluatur, insudatio violenta jacturam multorum proborum humorum efficiat, nervorum insuper imbecillitas insignis & oscillatio muscularium fibrarum vel minimo stimulo obscundans generetur. Thea igitur multiplicis istius malorum generis, quod affectiones nervosas appellant, mali hypocondriaci, hysteriæ, item caloroseos, fluoris albi, fœcunda mater est. Calore quoque dentibus infesta; fragiles, nigros, cariosos reddit. Sponte itaque liquet, quam male sanitati consuluerit Cornelius Bontekoe (*Tractaat van het Excellense Kruyd Thea* 1679.) commendando ad finem præteriti sæculi Theæ potum uberiorem ad centum vel ducentas patellas per diem, falsa opinione persuasus, quod ad arcendos morbos tenuitati sanguinis summopere studendum esset. Theæ istud consuetum apud Europæos connubium, saccharum & lac, ad virosas istas Theæ foliorum particulas infringendas idoneum esse, analogia suadet. Utrumque tamen copia nocivum esse potest, istud acido & muco, quæ in primis viis generat, hoc oleosa sua natura, præcipue si, ut vulgo solet, cremor ejus adfunditur.

Eo, quo usurpari vulgo solent modo, Theæ folia vix per se aliquod commodum medicum afferunt; sed quicquid boni patrant vehiculo, quo excipiuntur, tribuendum. Aliter sentiendum esset, si in pulvere, vel decocto eoque præcipue frigido, ingererentur, quibus formis vel a volatili principio vel ab adstringente vires quædam salutares expectari possent. Sunt tamen, qui efficaciam quandam Opio similem ipsi

ipsi infuso fortiori adjudicant, & sedativum ideo illud prædicant, quod ataxiam spirituum compefceret, stimulum in ardentibus & inflammatoriis febribus debilitaret, pervigilia sedaret (Percival *l. c. p. 129.* & hoc præeunte Lettsom), & vel ea efficacia sudorem pellere arbitrantur (Lettsom). Evidentius vis Theæ medica elucescit experimentis, quibus sola capta fuit, quorum tamen pauca mihi nota sunt. Triginta scilicet grana Theæ viridis pretiosioris, in pulvere ter vel quater de die capta, per intervalla totidem horarum debilitatem solidorum & decrementum caloris & pervigilii effecerunt, & transpirationem cutaneam moverunt. Nausea si ex ea vel majori dosi subsequitur: tanto certius transpiratio contingit, & mitigatio symptomatum inflammationes comitantium. Dosis si in duplum augetur, increfcit nausea & ægritudo (sickness) & ingratus sensus vel pondus circa regionem ventriculi percipitur, quod plerumque alvo laxa disparet (Lettsom *l. c. p. 60.*). Vis ista Theæ anodyna confirmari etiam videtur efficacia masticatæ Theæ viridis in curanda cardialgia, præcipue gravidarum foeminarum (Buchan's *domestic Medicine p. 456.*). Id verum est, sive id a Thea ipsa, sive aqua calida derivandum, homines nervosis istis affectionibus correptos temporarium plerumque lenimen sentire & hilaritatem animi per tempus concipere solutis quasi a baleno interno spasms, prout vis balnei calidi externi in spasticis morbis jam dudum explorata est; quod quum Theæ potatores aliquoties in se ipsi experti sint, nova quotidie incitamenta ad iterandas sobillationes Theæ reperiunt, incurii sequelarum funestarum. Si quid ad avertendos inflammatorios morbos virium habet Thea, prout multi notarunt, eosdem nostro tempore rariores minusque obstinatos esse, quam Sydenhami ætate, id potius aquæ calidæ relaxandi solida & diluendi fluida vi tribuo, & sub isto excessu, quem Chineses hocce potu faciunt, id boni enasci poterit, quod venæsectione non indigeant & consequenter morbis, qui eam requirunt, quorsum inflammatorii, non laborent. Quoniam Thea pota, accedente frigidiusculo aere, lotium movet, initis calculi subvenire potest sabulum renum & exiguos calculos expellendo; & hoc quidem forsan in causa est, quod Japonenses & Chineses a calculo immunes existant (Tulp. *Obs. med. p. 380.* Kämpf. *p. 626.*). Etenim sub consueta potatione vix effectus ejusmodi ab adstringentium vi communi in pellendo calculo redundat. Quantum autem hocce nomine valeat infusum frige factum, exemplo memorabili cognoscitur, quo primum nonnisi lotium uberius manavit, dein fragmenta calculi & sabulum ex uretra secesserunt (Tiffot) *de la Santé des gens de lettres p. 196. not.*). Quod, accedente ju-

fito caloris atmosphææ moderamine, sudorem pellat Theæ calidus potus, multiplici occasione prodest. Sic crisis per sudorem commode alitur, & refrigerio concepto rheumatismis febribusque multiplicis generis obvertitur; unde peregrinantibus eximium solamen, quibus & id sæpe mali accidit, quod aquam impuram offendant Thea corrigendam. Post repletionem ventriculi a nimio cibo ad eam attenuandam & colluviem contractam diluendam & evacuationi opportunam reddendam, potus hęc eximiæ juvat. Spirituosorum liquidorum vim obtundere solet. Nec hoc nullius momenti est, quod commodum & vulgatissimum medicamentum vehiculum plerumque constituat. Dissipare subinde decoctum corticis Peruviani extus applicatum ophthalmias pertinaces satis jam novimus; sed idem accidit in ophthalmia sicca ex usu simili infusi frigidi Theæ Boheæ, sine dubio utrobivis eodem actionis modo (Tode & Sahlolt *Diss. adnotata medico-pract.* p. 10.).

Quæ Chineses sibi de præstantia Theæ medica persuadent, horum multa omnem fidem superant. Sed de hisce celebris itinerator, qui & multas gentis hujus formulas suggerit (Du Halde *l. c.* p. 590.), audiendus est. Interim & ipsi Chineses, inter præconiorum copiam, excessum insidias valetudini struere consententur.

Nec Thea vilissimæ notæ & effœta sine usu projicitur, sed pro tingendis telis sericeis colore badio impenditur (Kämpf. *Amoen.* p. 625.).

B U X U S.

LINN. *Syst. veget.* p. 709. *Gen. plant.* p. 486.

Pharm. Buxi Folia: Lignum.

452. BUXUS SEMPERVIRENS; Linn. *Spec. pl.* p. 1394.
*) *arborescens* C. B. Icon: Regnault *Botanique* Le Buis ou Bovis; Oelhafen V. Schöllenhach *Abbild. d. wild. Bäume* Pars 1. tab. 28. Hęc ligni præcipue causa notanda. Arbor humilior Europæ australis, ut Hispaniæ, Galliæ, Angliæ, Helvetiæ, etiam Orientalium terrarum, multis Varietatibus pro figura & colore foliorum ludens. Delectatur umbra potius quam statione soli obversa. Nec spernit sterilius solum. Hiemes frigidiores non commode fert. Var. β) *suffruticosa* L. Buxus foliis rotundioribus C. B. χαμαιρωτός s. Buxus humilis Dodon *Pempt.* p. 782. Folia in usum medicum & ab hæce peti possunt.

Utraque ob perennantia folia hortorum vulgare ornamentum

tum est. Varietate β arceas istorum cingimus, cui fini tanto commodior est, quam tonsionem optime ferat. Radices tamen absorbent nimis succum vicinis stirpibus necessarium, & enecatorum fruticum vel ad partem vel in integrum restauratio tonsuraque iacturam temporis pariunt, cui vere præcipue in rebus hortensibus parcendum.

Neutra dictarum Buxi partium hodie in medicina eminet, licet Folia) saltim non carere virtute jam odor ingratus & sapor amarus nauseosus edoceant. Spargunt odorem suum sponte post pluviam. Siccatione magnam ejusdem partem perdunt, destillatione autem aqua eodem abunde imprægnatur. Camelos necat Buxus, quibus ceterum acceptum pabulum est, ut in provincia Persiæ Gilan, ubi illa abunde crescit, constitit (*Hanway's Account of the British trade over the Caspian Sea, vol. 1. p. 191.*). Sunt qui alvum movere notant ad drachmam unam in pulvere data (*Hall. Hist. stirp. belv. n. 1610.*), quin cum vehementia (*Vogel M. m. p. 131.*). Sed novis experimentis assertio confirmanda est, antequam in verum usum trahi possit. Decoctum foliorum efficax esse sudoriferum (*Du Hamel Traité des arbres Tom. 1. pag. 117.*). Pulverem Buxi humilis (arbitror folia esse intellecta) cl. Winter (*V. Van Den Bosch Hist. constit. epid. vermin. p. 223.*) in tussi spasmodica valde commendavit. Capillos rufos fieri, si frequenter laventur lixivio, in quo folia cum ramis decocta fuerunt, tanquam rem compertam tradit Matthiolum (*Comment. in Diosc. p. 169.*); sed sic de ea agens ambiguum relinquit, utrum de solo decocto an cinerum solutione herba Buxi imprægnata sermo fuerit. Simili ambiguitate laborant, quæ centies ex Lentilio (*Ephem. nat. cur. Dec. 2. ann. 2. p. 350.*) de Buxi vi capillos restituendi repetita sunt. Ipse loquitur de lixivio, cum Buxus incoquebatur, ex unico exemplo a puella rustica illi narrato, cui ex lotione istius liquidi capilli non solum restaurati, sed & tota facies & collum rufis pilis foedata fuit; sed ne partem quidem Buxi usurpatam memorat. Quæ igitur præconii fides? Ad lignum vim calvitium tollendi transfert Heucherius (*Oper. tom. 1. p. 480.*), dum illud præstantissimum eo sine binis verbis prædicat.

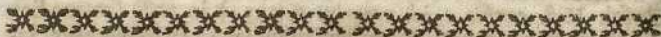
Lignum) coloris pallide lutei est compactum, & tam ponderosum, ut fundum aquæ petat, qua specifica gravitate omnia reliqua Europæa ligna superat. Ex Campania & Hispania ad nos transfertur in artificum præcipue usum, ob duritiam enim ad opificia torneatorum varia, icones exscalpendas, pro pectinibus, capillorum, dentiiscalpiis rel. creberrime adhibetur.

Masticatum nullum fere saporem prodit. Extractum autem spiritu vini paratum, quod circiter $\frac{1}{17}$ totius ligni

ponderis constituit, subamaricans est, & extractum aquosam, quod $\frac{1}{3}$ pendit, saporis fortioris ingrati salini (Lewis *M. m.* p. 157.). Hisce quidem notis non multum virium medicarum spondet. Fuerunt tamen, qui hoc lignum Guajacino in curanda lue venerea æquipararunt (Amati *Lusit. cur. med. cent. 2. cur. 95. cent. 3. cur. 4. & cent. 6. cur. 80.* in schol. Welsch. *Obs. phys. med.* p. 535. Cfr. Heuch. *l. c.*) Nec in Gallia serioribus annis in hoc morbo intentatum remansit, effectu votis respondente (Chomel *Plantes usuelles T. 1. p. 357.*).

P R Æ P A R A T U M.

Oleum Buxi) *Pb. W. p. 130.* Est empyreumaticum ex ligni scobe. Gossypio exceptum ud guttam unam vel alteram & denti carioso immisum in dentium dolore compescendo valuit (Fonseca *rom. 1. cons. 40.* River *Prax. med. P. 1. p. 260.*). Ita & dolores hæmorrhoidales vel solum vel in miscela olei Lini applicatum sedat (River. *l. c. P. 1. p. 518.*). Transeo alias nimis liberales laudes.

O R D O XL.

O L E R A C E Æ.

C H E N O P O D I U M.

LINN. *Syst. veget. pag. 216. Gen. pl. p. 121.*

Pharm. BONI HENRICI Herba.

453. **C**HENOPODIUM BONUS HENRICUS; foliis triangulari-sagittatis integerrimis, spicis compositis aphyllis axillaribus Linn. *Syst. veg. l. c.* Bonus Henricus J. Bauh. *Hist. pl. rom. 2. p. 965.* Lapathum unctuosum C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 579.*; Regnault *Botanique. Le Bon Hen-*

Henri; Curtis *Fl. Lond.* Pl. perennis in locis incultis, ad muros, & prope vias pagorum, item fimeta, frequens.

Herba). Mucilaginosum saporem habet & subsalsum. Folia vix nisi recentia adhibentur, & quidem extus applicata. Jam dudum celebrata sunt ad vulnera recentia consolidanda; item ad fordida purganda, & a vermibus, si in iisdem nidulantur, liberanda (Dodon *Pempt.* p. 651.) & sananda. Virtus in ulceribus nostro tempore pluribus exemplis novam fidem sibi acquisivit. Ex horum censu est casus senis, quem in sinistro crure plura ulcera dolorosa & sanationem respicientia male habuerunt; aliusque foeminae, quae in digito quodam ulcus tumore insigni & dolore junctum obstinatum gessit (Sam. Gottl. Vogel. *med. pract. Beobacht.* p. 63. 64.). Novissime iterum in ulceribus cutaneis impensius laudata (Fielitz *Erinnerungen Vorschläge v. Wünsche Wundärzte zu bilden* p. 59.). Non minore praestantiam folia declarant in exanthematibus variis chronicis. Fuit juvenis quotannis herpete utriusque manus correptus, sed post irritum usum variorum aliorum remediorum hoc unico cum constantia sanatus (Id. p. 65.). In scabie, nisi omnino eadem medeatur, lenimen tamen affert manifestum praecipue in partiali & tumore insigni juncta (Id. l. c.). Hujus documentum notabile existit in viro jam aetate proveccto, qui una cum scabie brachiorum & pedum, tumore cedematoso pedis dextri insigni tentabatur, sed, imposita herba, vel & stirpis radice, quae tamen plus doloris excitavit, ex utroque malo convaluit (Dillen. in *Aët. nat. curios.* vol. 1. p. 110.). Par auxilium in tinea capitis praestitit (Vogel l. c.). Ipse testis sui eximii solaminis, quod homini leproso per tempus attulit, puris abdito evacuationem ulcerumque scedissimorum depurationem promovendo (Vid. *Comment. mea de Lepra*, recuf. in *Opuscul.* vol. 2. p. 392. sq.). Nempe in omnibus recensitis affectionibus folia copiam liquidorum acrium & corruptorum alliciunt, nonnunquam commeatu tam largo, ut splenia & reliqua velamenta quævis madeant, & hocce effluxu contingente dolor, quem aliquando initio cient, disparet, unaque tumor praevius dispellitur, quin tandem alvei ipsi exsiccantur. Mutanda vero folia eaque vel integra vel, quod praestat, conquassata sive concisa, semel bis vel ter per diem; ut tamen, si causa morbi altiores fontes habet & a vitio humorum proficiscitur, hisce non acquiescas, sed ad commoda interna confugas. Contra ulcuscula a scabie (Vid. cas. Dillen. supra cit.) & profecit pulvis herbae cum unguento pomato commixtus.

Vis foliorum recentium oedematum lymphæ evacuanda gravis viri (Linn. *Fl. Svec.* p. 78.) testimonio enitet, cui & casus supra allatus (a Dillenio) respondet ----. In hæ-

mor-

morrhoidibus cœcis conquassata (Linn. *l. c.*), vel in limento ex foliis recens contusis & cremore lactis vel butyro non salito adhibita, dolores mitigant (Vogel *Mat. med.* p. 80.) ----. Scani paronychiæ imponunt contusa (Linn. *l. c.*). Cataplasma ex tota planta paratum podagricos dolores tuto lenit (Sim. Paulli *Quadrup. botan.* p. 248.).

Culinaribus herbis eam quoque annumerare licet. Instar oleris enim coqui potest, sub quo usu alvum lubricat (Dodon.), item in jusculis adhiberi. Turiones, instar Asparagi parati, satis saporati sunt.

Pharm. BOTRYOS VULGARIS *Herba.*

454. CHENOPODIUM BOTRYOS; foliis oblongis sinuatis, racemis nudis multifidis Linn. *Spec. pl.* p. 320. Botrys ambrosioides vulgaris C. B. Icon: Blackwell *Herbal. tab.* 114. Pl. annua Europæ australioris, ut Galliæ inferioris, locis arenosis crescens. In hortis nostris, modo statio non variet. sponte sese disseminat.

Herba) recens ad contactum resinoso viscida & digitos inquinans odorem fortem balsamicum subingratum spargit, saporem vero edit aromaticum amaricantem. Aqua destillata lactescens & odoras & saporas partes recipit. Oleum æthereum parce inest, scilicet ex plantæ libra una civili vix grana viginti quatuor eruta (Cartheus. *Diss. de Chenopod. ambrosioides* p. 11. *Mat. med.* vol. 2. p. 133.). Est vero duplex, alterum fluidum flavescens sapore aromatico & amaro, odore fragrante ipsius stirpis; alterum frigore sese in speciem sevi vel potius ceræ albæ coagulans, quod tamen non unguinosæ naturæ esse, ejus facilis in spiritu vini solutio testatur. Infusum aquolum amaritiam præ se fert, odorem vero planta ipsa debiliorem. Tinctura spirituosissima, una cum amaritie leviori, sapore acri instruitur. Extracti aquosi drachmæ duæ & aliquot grana eliciuntur ex uncia una, saporis falsi & amari. Efflorescit ex ejus superficie copia crystallorum salinarum. Minor stirpi inest quantitas extracti resinosi, scilicet ejus uncia uni drachma una cum scrupulo uno, sed hoc ipsum superius est aquoso & amaritie & acedine. Crystalli modo memoratæ & figura referunt Nitrum, & in eo conveniunt, quod in carbone candente detonent & fundantur; herba quoque sicca in igne eadem phænomena exhibet (Van Bachaute in *Mem. de l'acad. des sc. de Bruxelles*, vol. 4. p. 312. sq.). Ansa inde capta culturam hujus plantæ & Chenopodii Ambrosioidis, quæ similia conspicienda dat, in usum nitrariorum commendandi (Id.).

Rarius a medicis præcipitur, quam meretur. Nec ullibi, utut quæſiverim, virtutes hujus herbæ medicas partes enucleatas & serie historiarum confirmatas reperio, quæ quidem plurimam vim habent in iisdem extra dubium ponendis. Ubivis nuda fere morborum nomina præsto sunt, in brevioriis sæpissime repetita, quorum fontem uberrimum apud Matthiolum (*Comm. in Diosc. p. 620.*) invenies. Non repugnabo herbam incidendi, aperiendi, abstergendi, flatu dissipandi efficacia instrui, & calidum nervinum esse saltim indicium sentium hariolari id suadet. Omnes illam in variis affectionibus pectoris extollunt, nimirum in tussi catarrhali (*Forest. Obs. & curat. med. Lib. 16. Obs. 4. schol. ad finem*), asthmate pituitoso, quin pulmonum exulceratione. Mirifice adeo purulenta exipientibus auxiliari indicat Matthiolus ut videtur, expertus. Hystericis quoque medelam asferre asseritur, quo nomine mulieribus, Venetis præcipue, & externæ & intrinsecus creberrimo in usu fuisse legimus (*Welch. in Miscellim. addit. Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 29.*). Decoctum cum melle (*Matthiol.*), item pulvis herbæ cum melle in electuarium molle redactus (*Loch de Botryde Forfesti*), commoda contra mala ista pectoris visa sunt.

Pharm. BOTRYOS MEXICANÆ Herba.

455. *CHENOPODIUM AMBROSIODES*; foliis lanceolatis dentatis, racemis foliatis simplicibus *Linn. Spec. pl. p. 320.* *Botrys ambrosioides mexicana C. B. Icon: Regnault Botanique, L' Ambroisie. Pl. annua in Mexico & Lusitania spontanea.*

Herba odoris & saporis fere, ut in modo dicta, sed utriusque, præcipue odoris, fortioris, ita ut, si inde ad vires concludere liceat, efficacia in morbis hanc stirpem superiorem esse conjicias. Sed paucissima vere explorata sunt. Theæ Mexicanæ nomen illi tributum in memoriam revocat pristinam ejusdem, loco Theæ, laudem. Passim olim in Germania Chinensi substituta fuit, ut in Suevia, Bavaria (*Lochner de Thee & Café succedaneis in Eph. nat. curios. Cent. 5. 6. Append. p. 149.*), Silesia, item Hungaria inferiori (*Breslaver Versuche 1717. Decemb. p. 443. sq.*). Sed neque gratia ad ejus pretium accedit, nec calidæ naturæ herba promiscuæ & quotidianæ surbillationi commoda haberi potest. Decoctum ejus saturatum in paralyti sananda celebratur, ejusque virtutis exemplum narratur de paralyti pedum recenti (*Rudolph in Balding. n. Magaz. für Aerzte vol. 5. p. 496.*). Hæc stirps pariter Nitri copiam includit, & cultura ejusdem proventui & collectioni favere censetur
(Van

(Van Bachaote in *Mem. de l'ac. d. sc. de Bruxelles* vol. 4. p. 312.).

P R Æ P A R A T U M.

Syrupus Chenopodii f. Atriplicis Mexicanæ) *Pb. W. p.*
206. Inter varia alia & hujus herba intrat. Pectoralis &
diureticus pronunciatur; prius majori jure. Sed exoletus.

Pharm. CHENOPODII ANTHELMINTICI *Semina.*

456. *CHENOPODIUM ANTHELMINTICUM*; foliis ova-
to-oblongis dentatis, racemis aphyllis Linn. *Spec. pl. l.*
320. Chenopodium Lycopi folio, pertenne Dillen. *Hort. Ep-*
itham. p. 77. tab. 66. fig. 76. Botrys præalta frutescens, fo-
liis longis laciniatis Clayton *Fl. Virg. Gronov. ed. 2. p. 39.*
Planta perennis in Pennsylvania, Yersæa nova & Bonaria
indigena, locis siccis sabulosis.

Semina) exigua, splendens, fusca, subrotunda, subcom-
pressa, odoris gravis. In Europa non usitata. Sed in Ame-
rica septentrionali jam dudum claruerunt instar anthelminti-
ci, & etiamnum clarent: unde Anglis ibidem Wormseed
dicuntur. Testes ejus sunt varii celebres viri ibidem com-
memorati; & inter hosce Claytonius (*l. c.*) & Kalmius
(*Amer. Resa vol. 2. p. 283.*). Prior lumbricis adversa indi-
cat, & uterque infantibus dicata significat. Usurpandi illa
modum convenientissimum nobis tradit cl. Chalmers (*on*
the wearer and diseases of South-Carolina p. 71.). Scilicet
electuarium ex seminibus subtilissime contritis & melle pa-
ratur, cujus mane & vesperi tribus contipuis diebus coch-
leare unum exhibetur, repetendum pro necessitate. Sic stu-
penda copia vermium per alvum secedere solet.

Pharm. VULVARIÆ vulgo s. ATRIPLICIS OLIDÆ Lond.
Edinb. *Herba.*

457. *CHENOPODIUM VULVARIA*; foliis integerrimis
thombeo-ovatis, floribus conglomeratis axillaribus Linn. *Spec.*
pl. p. 321. Vulvaria Dalech. *Hist. pl. p. 543.* Atriplex fœti-
da C. B. Icon: Regnault *Botanique*. P'Arroche fetide. Pl.
annua ad vias Europæ australioris, item aliquando locis ru-
deratis & in hortis, sponanea.

Vix ultra Britanniam usurpata, ubi jam a. 1721. Pharma-
copœam Londinensem intravit; nec in minori existimatio-
ne videtur etiamnum in Scotia esse, quum Edinburgenſes
adeo post tot Pharmacopœæ suæ castigaciones adhuc in edi-
tione a. 1783. p. 10. isti loorum concesserint.

Her-

Herba) recens ingrata olet, instar piscis salis & subputridi, qui foetor post contractum diu digitis inhæret. Et hic ipse debilior est in stirpibus loco ruderato crescentibus, quam solo humido. Item imbecillior est in stirpe sicca, & sensim in hac disparet omnino. Aquæ eundem impertit destillatione & infusione. Sapor nauseosus.

In malo hysterico eam adhibendi occasionem sine dubio foetor dedit, quippe novimus foetida varia levamen in paroxysmo ejus nominatim foeminae ferre. Eo sine præcipue conducit, folia contusa cum saccharo in conservam trita dare, quam & utilissimam hystericis pronunciat Needham (in Raii *Hist. pl. tom. 1. p. 198.*). Paulo magis compositum est *Electuarium hystericum* Fulleri (*Pharm. extemp. ed. Lams. p. 82.*) ex conservæ unciis quatuor & olei Succini guttis quadraginta octo constans, cujus dosis est quantitas Castaneæ. Sed & profuit infusum theæforme (Palmer apud Raium *l. c.*): quin tinctura spirituosa commendata (Tournefort *Hist. des Plantes de Paris tom. 1. p. 30.*). A clysmatibus ex decocta planta non multum virium expecto, licet vel sic Vulvaria commoda fuerit habita (Geofroy *Mat. med. Traité tom. 5. p. 248.*)

B E T A.

L I N N. *Syst. veg. p. 217. Gen. pl. p. 122.*

Pharm. BETÆ RUBRÆ Radix; Folia.

458. *AETA VULGARIS*; floribus congestis Linn. *Syst. veg. l. c.* Var. *a. rubra*, Beta rubra vulgaris C. B. Icon. Blackwell *Herb. tab. 235.* Excluduntur igitur Varietates radice lutea vel viridi. Sed ipsa Varietas radice rubra figura & habitu ludit, ut subdivisiones ejus variæ locum habeant. Planta biennis.

Pro culina quidem præcipue creberrime colitur, attamen non omnino foro medico excluditur.

Radix fusiformis est, pugnum supraque crassa, purpurea. Transversim secta annulos ex albido & purpureo variegatos repræsentat. Tam succola, quam sicca, dulcescens est. Succus expressus grate ruber. Eodem colore tingitur tam aqua quam spiritus vini infusione. Radix copia aquosarum partium scatet, adeo ut radicem recentium libra una post siccationem modo uncias duas æquet. (Marcgraf *chym. Schrift. P. 2. p. 86. Conf. Mem. de l'ac. de scienc. de Berlin 1747. p. 82. sq.*). Multum veri sacchari recondit, etsi minorem quantitatem, quam Beta Cicla. Et hoc quidem eruitur tam vini

vini alcohole, radicibus contritis infuso, quod ipsum ex libra dimidia siccatae radicis drachmas duas cum dimida sacchari erogat (*l. c. p. 74.*); quam encheiresi minus sumtuosa ex succo radicum tyrocnesti tritarum expresso, depurato & ad justam mensuram evaporato (*l. c. p. 81.*). Hactenus tamen in singularibus experimentis absque applicatione ad verum lucrum res substitit.

Antiquitus jam cibi genus hæc radix constituit (*Conf. Spielm. Diss. de oler. Argentorat. Fasc. 1. p. 29.*), sed coctu difficile, unde fabrorum prandium vocavit Martialis, & parci nutrimenti. Quo sine coqui potest concisa cum jure carneo, sub aromatum commodo additamento; vel concisa fermentationi subjicitur instar Brassicæ capitatae acidulatae, sicque grato acore magis placet. Vulgatus est, acetarium inde parare, dum radix cocta & in orbiculos facta aceto vini diluto cum seminibus Carvi ac radice Armo-raciæ inditur.

Succus ad linguæ scrutinium tam blandus, naribus tamen attractus mucum copiose prolicet. Nota jam fuit vis succi errhina Galeno (*de simpl. med. facult. l. 8. p. 898. Ed. Ricc.*): nam per nares purgare indicat. Platerus pluries eundem sic adhibuit in auditione gravi (*Observ. p. 127.*), capitis gravidine (*p. 365.*), aurium dolore (*p. 390.*), dentium dolore ex defluxione (*p. 400.*), hæc mala ut humorum ad nares derivatione tolleret, sed plerumque pro temporis, quo vixit, ratione cum aliis remixtum. In Dania olim contra coryzam difficiliorem familiare fuit, succum radicis permixtum aquæ Majorane, & melli anthosati tantillo naribus excipere, id quod, licet quibusdam profuerit, aliis tamen nocuit, & in virgine nubili inter cruciatus intensissimos inde totum caput intumuit (*Borrigh. in Barthol. Act. med. vol. 2. p. 166.*). Difficillimus capitis dolor succo pluries per diem naribus fortiter attracto, omnibus remediis irritis, teste Baglivo (*Oper. omn. p. 113.*), sedatus est. Odontalgia hac ratione adhibitus sæpius extitisse remedium legitur (*Cohausen in Act. nat. cur. vol. 9. p. 33.*), imo Vogelii (*Mat. med. p. 191.*), olim nostri, experientia. Sed errhina facultas & pulveri radicis inest (*Id.*).

Decoctum radicis spissius alvum laxat, prout ipse esus Beræ copiosior (*Lewis M. m. p. 135.*). Nec destituitur hacce virtute radix, instar suppositorii apud infantes applicata (*Chomel Usuell. tom. 3. p. 30.*).

Folia) rarius colinari usui destinantur radice, vixque plerumque præterquam saginationi porcorum inserviunt, sed instar aliorum oleorum vesci iisdem poteris (*Vid. varia huc pertinentia consilia in cl. Graumann diätetisch. Wochenblatt. vol. 2. p. 81. sq.*). Locis vesicatorio, exulceratis commode

ad alendum profluvium imponuntur. In tinea capitis applicatio eorum recentium non spernenda (Lorry de morb. cutan. p. 441. 447.). Ipse vidi inde crustam densam duram capitis emolliri & cutem accedente peccinis adjumento denudari & nitidam reddi cum insigni liquoris foetidi effluvio, ut aliis remediis aditus pateat; sed remotis iis malum facile recrudescit, nec nisi palliativam opem folia ferunt (V. Opusc. mea tom. 2. p. 245.).

S A L S O L A .

LINN. Syst. veg. p. 217. Gen. pl. p. 122.

Pharm. SODA .

459. *SALSOLA SATIVA*; herbacea diffusa, foliis teretibus glabris, floribus conglomeratis Linn. Spec. pl. p. 323. Salsola Soda Löffling. Spanska Resa p. 132. Kali hispanicum supinum annuum Sedi foliis brevibus f. Kali d' Alicante Jusseu in Mem. de l'Ac. des sciences de Paris 1717. p. 73. 1799. tab. 2. Crescit ad orientalem terminum Hispaniæ ad littora Valentiae, Murciae, Granatae copiose, circa Alonam autem omnium copiosissime.

Huic stirpi primum locum inter eas assigno, quibus *Sodam* debemus; nam omnium optimam saltem inter Europæas supeditat, eamque, quam *Hispanicam*, sive *Alonensem*, vulgo *Alicantinam*, vocamus, & inter mercatores *Soude de Barille* (Nomen plantæ & ipsi *Sodæ* hinc inde commune) audit. Sed sunt multæ aliæ plantæ, quæ ob *Sodam* acceptæ sunt. Eminent inter hæc

Salsola Soda; herbacea patula, foliis inermibus Linn. Spec. pl. p. 323. Kali majus, cochleato semine C. B. Le Salicor, Marcorelle in Mem. pres. à l'Ac. R. de sciences tom. 5. p. 531. Icon: Jacquin Hort. Vind. tab. 68. Pl. annua ad mare mediterraneum crescens.

Ex hac Galli in Languedocia *Sodam* suam parant, quæ tam in locis, ubi stirps crematur, venditur, quam *Massiliam* mittitur, quo ad alias gentes transferatur (Marcorelle). Insigne quoque lucrum ex hac (*Spinella domestica Sicul.*) trahunt Siculi, dum nominatim Venetis & Massiliensibus copiam ejusdem insignem vendunt (Sestini Lett. dalla Sicilia tom. 3. p. 58. 76.). Pagani in Gallia folia in pane edunt (Marcorelle l. c. p. 533.).

Salsola Kali; herbacea, decumbens, foliis subulatis spinosis, calycibus marginatis axillaribus Linn. Spec. pl. p. 322. Kali spinoso Affinis C. B. Icon: Fl. Dan. tab. 818. Pl. annua, locis salis Europæ australis crescens.

Ex

Ex hac in Syria teste Rauwolfio (Vid. Gronov. *Fl. orient. Rauwolfii* p. 29.). Soda conficitur, licet & alia stirps nomine Schinan ab eo significata (*Anabasis aphylla* Linn. secundum Gronov. *l. c.*) eidem scopo inserviat. Ex Oriente Venetias transfertur.

Salsola Tragus; herbacea erecta, foliis subulatis spinosis lævibus, calicibus ovatis Linn. *Spec. pl.* p. 322. Kali spinosum cochleatum C. B.

Sodam vilioris speciei suggerit, quæ a fraudulentis lucri causa alteri modo dictæ aliquando in Gallia admiscetur (*Marcorelle l. c.* p. 545.), item in Sicilia, ubi Selvaggia stirps dicitur (*Sestini l. c.* p. 60.).

Salicornia herbacea; patula articulis apice compressis, marginato-bifidis Linn. *Spec. pl.* p. 5. *Basteri Opusc. subsec. Tom. 2. pag. 108. tab. 10. fig. 3.* *Pallas Reise durchs Russ. Reich, Tom. 1. pag. 479. tab. A. fig. 1. Fl. Dan. tab. 303.* *Salicornia Dodon Pempt. p. 82.* Pl. annua, ad littora maritima Europæ, item in paludibus aquosis salis versus mare Caspium necnon ad salinas Europæ, e. c. Halenses, habitans.

Huic stirpi, quæ proponenda de Sodæ viribus medicis habet, adscribit Linneus (*Mat. med.*), forsitan ideo, quod eandem inter Svecicas plantas ad Sodam comparandam existimet aptissimam. Ast multo aliis hoc sine inferior est. Nam licet illi omnino insit alcali minerale, adeo hoc ipsum acido salis ligatum est, ut distinctum non compareat, sed cineres nonnisi sal cibarium offerant. Expertus hoc est Gaubius, *Salicorniam* Medioburgi collectam explorans (*Basteri Opusc. subsec. tom. 2. p. 112. sqq.*). Idem eventus fuit experimenti Orenburgi facti (*Pallas l. c. p. 244. not.*).

Planta recens condita aceto cum aromatibus, acetarii instar, Anglia editur. Ad antiscorbutica efficacia refertur, & in Zeelandia eam ob causam per menses æstivos cocta & caulibus tenacioribus liberata in olei, aceti & piperis conubio ingeritur; imo per hyemem aceto condita ideo præsto est (*Baster l. c. p. 109.*).

Salicornia arabica; foliis alternis vaginalibus obtusis hinc dehiscentibus Linn. *Syst. veg. ed. 14. p. 53.* Kali geniculatum minus C. B. Kali geniculatum f. Kali Alpin. *pl. Ægypt. p. 125. cum icone p. 126.* in Arabia & Ægypto.

Ægyptiis pro Soda in usu est (*Alpin.*). Verum & binas alias plantas subsequentes adhibent, quarum omnium cineres Venetiis in mercatutam cedunt.

Mesembryanthemum nodiflorum; foliis alternis teretiusculis obtusis basi ciliatis Linn. *Spec. pl.* p. 687. Kali II. album f. Kali Alpin. *pl. Ægypt. c. icon. p. 127.* Planta Ægypti & Neapolitani regni.

Auctore Alpino hæc quoque pro Soda ab Aegyptiis com-
buritur.

Plantago squarrosa; herbacea, caulibus ramosis diffusis de-
cumbentibus, foliis linearibus integerrimis, capitulis squar-
rosis Murray in *Comm. Soc. scient. Goring*, 1781. p. 38. tab.
3. *Syst. veg. ed. 14.* p. 156. *Plantago ægyptiaca* Jacqu. *Misc.*
Austr. vol. 3. & *icon. rar. Kalli III.* *Alpin. pl. Aegyp.* p. 125.
c. ic. p. 128. Pl. annua, in Aegypto spontanea.

Alpini planta nuperioribus huic annis modo botanicis ri-
te innotuit. Nam ipse summus Linneus illam ad *Mesem-
bryanthemum Copticum* (*Spec. pl. p. 688.*), & insuper,
etiam dubius ad *Plantaginem Indicam* (*Spec. pl. p. 167.*) re-
tulit. Aegyptiis hæc quoque Sodam erogat. (*Alpin.*).

Fuci quoque varii ob Sodam inclaruerunt, præcipue *Fu-
cus vesiculosus* Linn. de quo alio loco pluribus.

Ex hoc Galli imprimis probe Cherburgum in Normannia
suam *Soude de Varech* (*Cadet in Mem. de l'ac. d. sc. de Pa-
ris* 1767. p. 487.) & Angli suum *Kelp* (cujus præparatio-
nem aptissimam describit *Borlase in Observations on the Sta-
te of the Islands of Scilly* p. 118. *sqq.*) repetunt.

Et hæ ipsæ stirpes sunt, quas non sine labore & propria
indagine inter numerosas passim significatas ex ipsis fontibus
erui, & ad suas species botanicas redigere potui. Memorantur
longe plures (*Conf. Linn. Nat. med. Art. Salicorniæ*;
Imlin Diss. de Soda, Argent. 1760. p. 8. *sqq.*; *Jo. Gæfner*
Diss. Phytogr. saer. Spec. P. 2. p. 12. *sqq.*), præcipue ex *Sal-
solæ* & *Salicorniæ* genere, item aliquot *Atriplices*, *Anaba-
ses*, *Chenopodium maritimum*, *Triglochin maritimum*,
Crithmum maritimum, *Reaumuria vermiculata* (*Berg.*
Mat. med. veg. p. 182.), fide non ubivis indubia, quum nar-
ratio vel a testibus oculatis non profecta fuerit, vel in de-
finitione speciei labes obtineat. Confusio nominum stirpium
istarum difficultatem quoque peperit in iudicio de singulari-
bus Sodæ speciebus ferendo. Adde *Batin maritimam* L.
(*Jacqu. Hist. stirp. Amer. pict.* p. 127. tab. 426.), quæ
planta salissimi saporis in *Caribæarum insularum* & vicinæ
continentis littoribus arenosis maritimis crescens, cineres
exhibet, qui *Carthagensibus* & *Mompolinis* pro vitro con-
ficiendo inserviunt; plantam *Barillam* vocant. Item adicio
Surianam maritimam L. (*Aublet Hist. des plantes de la*
Guiane françoise, tom. 1. p. 472.), ex qua cl. *Aublet* per
commorationem in *Insula, Isle de France*, Sodam paravit.
Tatari omnes & singulas plantas salvas in Sodam conflaurant,
etiamsi cineres vix quoad quartam partem purum sal contin-
neant (*Georgi Reise im Russ. Reich vol. 2.* p. 783. *Conf.*
Falks Beyträge zur topograph. Kenntniss d. Russ. Reichs, vol.
2. p. 141.). *Astrachani* quoque *Chenopodio herbace* & fru-

ticofo (Puto Chenopodio maritimo L. & Salsola fruticosa L.) item Salicornia mixtim uti feruntur (Model *chem. Nebenst. 10m. 1. p. 304.*). Nempe omnes dictæ hucusque stirpes salum saporem produunt, qualis salii communi inest, & vel ad littora maris crescunt vel locis, quæ olim maris fundum constituerunt, vel ad salinas. Non perinde tamen esse, qualis adhibeatur, mox manifestius constabit.

Sodæ) nomine intelliguntur cineres, qui combustione solerti stirpium variarum saliarum locis dictis crescentium obtinentur. Dividi solet in universum pro plaga diversa, unde petitur, in Sodam orientalem s. Levanticam & occidentalem. *Orientalis* complectitur eam, quam Syria, Aegyptus, regnum Tripolitanum, Tunetanum, Aitrachanense subministrant. Aegyptiaca cognomen *Alexandrina* fert, eaque inter hæc censetur optima. Sed relinquens hæc manebit præcipue in consideratione *occidentalis*, sive ejus, quæ in variis Europæis regionibus colligitur. Dolendum valde, quod hætenus non omnes & singulæ Sodæ species, quæ mercaturam intrant, quoad partes, quas continent, & earum proportionem, examinatæ sint, ut de pretio quarumvis tanto verius constitui posset. Difficultatem negotii auget, quod species ejus, ex remotioribus locis translatae peregrino additamento sæpe corrumpantur. Nec absõnum videtur, partem discriminis in diversa præparatione quærere, quæ de quibusdam latet. Nobis interim sufficiet, quod de Hispanica (Jussieu), Gallicarum duplici genere ex Salsola Soda (Marcorelle, qui in descriptione omnium accuratissimus est) & Fucis (Cadet, Bourlase), & de Sicula (Sestini) certiora noverimus. Plantæ, quæ largiuntur Sodam præstantiorem, cultura solerti adjuvari debent. Semina igitur locis mari vicinis; vel quæ mare olim alluerat, feruntur. Non quælibet tamen terra æque commoda germinationi seminum est. In maxime salia nihil emergit (Marcorelle), confert vero ea, quæ & frumento ferendo par est (Jussieu *l. c. p. 77.* Marcorelle), imo ea, quæ plus salis continet, quam ut ibidem frumentum succederet (Marcorelle *p. 535.*). Secundum experimenta cl. Du Hamel (*Mem. de Pac. d. sc. de Paris 1767. p. 233. 239.*). Salsola Soda, quo remotius a mari feritur, tanto minus alcali mineralis continet & tanto plus alcali vegetabilis, unde colligit alcali minerale ex ipsa terra marina originem suam traxisse, quod idem confirmat cl. Cadet (*Mem. de Pac. d. sc. de Paris 1774. p. 42.*); licet contadicat cl. Mazeas *Mem. pref. à Pac. de sc. vol. 5. p. 362. not.*), qui tamen agnoscit salis marini copiam in plantis mari vicinioribus frequentiorum esse. Culturæ specialiora momenta enarrare, hujus loci non est. Plurimum interest, terram aratione repetita probe emol-

emollire & evellendis peregrinis plantis, quarum præsentia Sodæ bonæ indoli valde officeret, sedulam operam dare. Germinant semina favente tempestate intra duas hebdomades, plantæ vero nonnisi adultæ five maturæ, ut vocantur, colligi debent, quod stadium cognoscitur colore plantæ vel omnino luteo, qui magis placet, vel plane rubro, & inde quod exarescere incipit (Marcocelle), item maturatione feminum (Sestini). Tum ad evulsionem stirpium proceditur, sub qua iterum rejicere peregrinas stirpes opus est. Quoniam vero non omnes plantæ eodem tempore collectioni idoneæ sunt, relinquuntur juniores in aliud tempus. Sicantur demum prostratæ per aream, sub quo situ sponte decidunt semina, vel, nisi hoc fiat, flagello excutiuntur. Et, postquam in fasces colligatæ fuerint, cremantur. Combustio fit in fovea rotunda solo firmo excavata, cujus magnitudo variare debet pro copia stirpis & pondere Sodæ desideratæ diverso; scilicet ita, ut pluries per vices herba immittatur; & ea igne consumta, cineres candentes & liquati baculis magnis circumagantur, donec, dum refrigerat massa, duritiem lapideam induat, quæ encheiresis spatium plurimum horarum sibi vindicat. Fracta massa, in frusta plurimum librarum 50. adeo loco sicco reponitur; pondere quinque librarum minora repudiantur, quoniam in pulverem facile dilabuntur, nec diu conservari possunt (Marcocelle). Causa duritiei ea est, quod caloris vehementia alcali minerale in terream partem Sodæ vim exferat, & partim cum ea vitrescat. Eo vera jactura fit alcali hujus multiplici usui commodi, ut quod elui amplius non potest, quod vero dispendium impediri posset, si modo in mitiorem gradum sub incineratione ignis augetur. Salsola Soda subinde insecto quodam corripitur, quod rodendo vel stirpem omnino devorando valde infestum est; sed satio Ciceris arietini vel Spinaciæ illi delendo sufficit (Sestini *Lettere l. e. p. 70.*).

Soda Alonenfis proba refert massam griseo nigrescentem in cæruleum inclinantem, valde ponderosam, sonoram, intrinsicus exiguis foraminibus pertusam ad contactum siccam, odoris ingrati expertem, saporis valde salis (*Jussieu l. c. p. 77.*). Addi potest quod, si loco humido ac calidiori servetur, in superficie compareant puncta alba sive efflorescentiæ dein in farinam dilabatur (*De Jean Diss. Historia analyt. chem. origo & usus æcon. Soda Hispan. p. 6.*). *Gallica* sive Languedocensis bonæ notæ describitur æqualis sicca, clausa, fragilis, saporis salis, coloris profunde cærulei in nigrum vergentis (*Marcocelle l. c. p. 545.*). Et hisce quidem notis optimæ species Sodæ distinguuntur. Alonenipaulo deterior habetur *Carthagenensis* ex Murcia coloris nigri (*Malovin Chemie medic. tom. 1. p. 345.*). Vituperanri-

autem est omnis Soda, quæ humidum ex aere attrahit, lapillis inquinata, aqua soluta fœtens, minus dura, albicans, quæ sal marinum sapit & acidis superfusa manifeste non effervesceat (Vid. Imlin *Diss. de Soda* p. 8.). Eiusmodi vitiiis quum laboret *Soda de Varoch.*, quæ instruitur sapore valde falso & odore forti hepatis sulphuris (*Gadet l. c. p. 487.*), & nihil fere alcali mineralis sed plurimum salis marini continet: patet vilissimæ esse notæ.

Nempe secundum chemicam analyfin speciebus Sodæ tantum non omnibus inest *Alcali mineralis* sive veterum Natron & terra vitrescibilis. In plerisque autem insuper latet *Alcali fixum vegetabile*; & *Sal quoddam medium*; quorum Sal commune vulgatissimum, interdum Tartarus vitriolatus vel Sal Glauberianum rel.; item *Hepar sulphuris*. Subinde particulæ ferreæ accedunt. Unde cognoscitur, Sodam plerumque esse corpus valde compositum. Quo plus alcali mineralis liberi recondit Soda, & quo minus vel si nihil reliquarum partium præter terram, eo præstantior est: cuius quidem naturæ est Soda Alonensis. Alcali hocce minerale non combustionem primum generari vel evolui, docet eiusdem in succo harum plantarum præsentia, quam ipsam experimenta cl. Montet (*Mem. de l'Ac. d. Sc. de Paris* 1762. p. 657.) & seriora cl. Marcorelle (*l. c. p. 541.*) item cl. Rovellet (in *Rozier Observ. & Mem. tom. I. 1773. Janu. p. 13. 16.*) indubiam reddunt. Nec etiamnum certum est, an copia huius alcali decompositione salis communis, si præsto est, sub combustionem contingente, augeatur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA ex SODA.

Sal Sodæ). Quo vero hoc alcali a reliquis cum eo remixtis partibus sejungatur, Soda in pulverem contrita aquæ sufficiente quantitate decoquitur, quæ imprægnata decantatur & nova dein commutatur, donec omni sale liberetur, solutio prævia colatione ad cuticulæ proventum evaporatur & ad crystallorum generationem loco frigido seponitur; quibus formatis & decantatione liquidi superioris separatis, demum blando calore siccatis, encheiresis continuatur, donec aliæ prioribus similes crystalli enascantur; residuum mixtum est peregrinis partibus supra dictis. Et istæ crystalli nomine Salis Sodæ venire solent. Crystalli priores albidissimi, pellucidæ, rhomboidales & lamellosæ; posteriores minus nitidæ sunt. Ex libris duabus ponderis civilis Sodæ Alonensis uncia tredecim paulloque plus crystallorum eruuntur, & ex liquido reliquo crystallisationem respiciente uncia sex (Imlin *Diss. de Soda* §. 2.). Sal Sodæ acrem quidem saporem habet amaritie junctum, sed mitiorem, quam alcali-

lina vegetabilia (Id. §. 3.). Purissimi crystallina forma imbuti centum partes continent alcali viginti, acidi aerei sedecim & aquæ sexaginta quatuor (Bergman in Scheefers *chem. föreläsningar* p. 53. §. 40. not. 1.). Mora temporis hoc sal multum aquæ suæ amittit, unde & in farinam sensim dissolvitur simulque efficaciam suæ multum perdit (Bergm. *l. c.* p. 54.). Aquæ destillatæ uncia una, gradu 62. Fahr. calens, drachmas quinque cum granis quindecim ejusdem solvit (Imlin *l. c.* p. 22.). Diutius carnem contra putredinem præservat, quam sal commune, sed non tam diu, ac alcali vegetabile s. Tartari (Imlin *l. c.* p. 34.). Sal Sodæ acido Vitrioli saturatum largitur Sal mirabile Glauberi; cum acido nitri, Nitrum cubicum; cum acido Salis, Sal commune; cum Sale sedativo, Hombergii Boracem; cum acido Tartari, Sal Seignette. Chemiæ est salis Sodæ completam historiam tradere. Sed hæc in usum medicum ad cognoscendam naturam rei, de qua hic agitur, sufficient; unde cognoscitur sal Sodæ differre multis modis ab alcali vegetabili, ejusdem esse indolis, ac basis salis communis, & iisdem usibus tam œconomicis quam medicis commodum esse. Hinc & recentiori tempore, quoniam parca modo copia hujus salis Sodæ inest & multiplici fini non sufficiens, sedulo in artem alcali minerale in sale communi obvium ab acido segregandi incubuerunt (quorum experimentorum summam legere est in cl. Westrumb *phys. chem. Abhandl.* vol. 1. p. 134. sq.); Hac quoque in re Bergman aliis chemicis fere palmam præripuit, dum ex affinitatum legibus edocens alcali minerale separari posse ex quolibet sale, cui inest, per alcali vegetabile, compendiosissimam simul & fructuosissimam viam illud alcali eliciendi indicavit (*Opusc.* vol. 3. p. 312. 336. 351.).

Hactenus tamen officina varia Sodæ adjumento carere nequiverunt. Pertinet huc ars vitriaria, quæ ad fluorem adjuvandum & candorem elegantiamque vitro conciliandam illa opus habet. In quibusdam officinis Soda, qualis est, adhibetur, in aliis, quod præstat, sale Sodæ puro utuntur, unde vitrum tanto purius & pellucidius evadit. (Cfr. Merrettus *ad Neri artem vitriariam*; Kunkels *vollständige Glassmacherkunst.*) ---. In linteorum dealbatione quoque Sodæ insignis pretium est, quoniam, si bonæ notæ est, nullam colorantem materiem secum vehit, nec tam corrosivum est, ut filis ipsis vim inferret, prout ab alcali vegetabili & calce contigit, attamen linteis niveum candorem conciliat (De Jean *de Soda* p. 36. sq.) ---. Tinctoriis placet ad exaltandos & firmandos colores, conducit quoque ad explorationem constantiam quorundam colorum. Antecellit vero facile reliquis ex Soda pro œconomia commodis hoc, quod

saporis valde egregii materiem suppeditet. Sed de hoc, quum res sit ad medicinam æque ac œconomiam spectans, seorsum paullo post uberius dicendum est.

Sal Sodæ solum vix unquam medico scopo adhibetur, quum suppetant alcalia vegetabilia virtute superiora. Aequè ac hæc autem valet aperire obstructa vasa, resolvere tenaces humores, infringere acidum, movere lotium. In Saxonia chirurgi aliquando instar lapidis caustici extrinsecus illam applicant (Schmidt *Diss. de Soda* §. 23.).

Acetum concentratum Vestendorfi). Quomodo hoc ope salis Sodæ paretur, alio loco (*Appar. med. vol. 1.*), quum de aceto ageretur, jam significatum est.

Sal Aceti). Hujus pariter jam antea (*Appar. med. vol. 1.*) mentio facta est.

Sal Seignette) vulgo f. Sal Polychrestum de Seignette) *Pb. Würt. p. 169.* Alkali Minerale tartarificatum) *Pb. Suec. ed. 2. p. 53.* Soda tartarificata), vulgo Sal Rupellenfis) *Pb. Edinb. ed. 1783. p. 164.* Paratur, nili purum sal Sodæ profert, Sodam aqua coquendo, donec sal erutum fuerit, lixivium filtrando & crystallos Tartari in pulverem contritas per vices ad saturationem usque addendo. Evaporatione ad cuticulam facta, crystallos generantur magnæ, ad illas, quas saccharum candi exhibet, proprius accedentes. Aere pelluciditatem suam amittunt, & in pulverem niveum dilabuntur. Solutio facilis in aqua, ita ut circiter tres partes cum dimidia aquæ pro una salis hujus sub gr. caloris quinquagesimo scalæ Fahrènh. solvenda sufficiant (*Spielm. instit. chem. p. 54.*). Perfectum sal medium dici nequit, quum, præter alcali minerale Sodæ, etiam illi insit alcali vegetabile in crystallo Tartari latens. Facile decomponitur aqua solutum non modo acidis mineralibus, sed & vegetabilibus, ut succo Citri, Aceto, Tamarindis. Nomina respiciunt inventorem & locum, quo vixit. Fuit scilicet pharmacopola Rupellenfis, qui circa a. 1672. circiter illud detexit. Sed diu inter frequentem usum arcana compositio mansit, donec anno 1731. opera cl. Boulduc & Grosse (*Mem. de P. ac. d. sc. de Paris 1731. p. 124.*) item cl. Geoffroy (*Mem. cit. p. 127.*) qui seorsim in ejus naturam inquisiverat, id patefieret.

Est eximium catharticum nec ingrati saporis. Rarius plena dosi ad drachmas sex vel unciam integram ingeritur aqua solutum, sed ad drachmam dimidiam repetitis aliquoties de die dosibus exhibitum aperit, refrigerat, simulque alvum blande subducit; hinc in febribus crebro præcipitur; &, vel hisce absentibus, spissos humores solvit & vasa obstructa blande referat.

Minus charum est hocce sale, nec virtute inferius, Alkali

li Vegetabile tartarifatum) Ph. Suec. ed. 2. p. 54. ex alcali lignorum & cremore Tartari.

Fel Vitri) vocatur spuma vel materia recrementitia in vitri fusione superficiem petens & indurescens. Debet esse levis & alba & spongiosa, saporis salis. Constat ex alcali vel sale communi terra juncto. Nullius hodie usus in medicina est, ad dentifricia olim.

Sapo). Hæc vox jamjam in quamvis miscelam extenditur, quæ ex alcali vel acido & pinguedine quadam conflatur. Aqua sapo non perfecte solvitur, sed lactescit hæc & turbida evadit, spiritu vini autem fere perfecte subigitur, & dilui hic tum potest multa aqua sine aspectu turbido. Cum menstruo suo sub agitatione spumescit, & alia pingua aquæ miscibilia reddit. Acido sapo aqua solutus decomponitur. Numerosissime jam ejus inventæ sunt species, quum antiquissimo tempore modo notus esset sapo ex sevo & cineribus (Plin. lib. 28. cap. 12.). Alkali enim vel mineralis vel vegetabilis originis est, fixum vel volatile; acidum pariter varium. Pinguedo vel animalis est, ut sebum, pinguedo balænarum, phocarum, medulla ossium, sperma ceti, cera, nisi hanc ad vegetabiles proventus referas; vel vegetabilis, quorsum olea ætherea & unguinosa, ut oleum Olivarum, Amygdalarum, Cacao, Cannabis, Raparum, Napi, Lini, Nucum, pertinent. Certe combinatione cujusdam salinæ cum pinguedinosa materie ex alterutra harum classium, secundum exempla dicta, verum saponem arte produci posse constitit. Serius cognitum est connubio acidum cum oleo saponem nasci; quod tamen experimenta varia de acido Vitrioli nominatim cl. viri Achar (*Journal litteraire de Berlin* 1776. §. 3. 4.), Macquer (communicata a. 1777. in *Mem. de la Societè de Medicine à Paris*, vol. 1. p. 379. & Ejusd. *Dictionnaire de Chimie* vol. 2. art. *Savons acides* p. 358. sqq.) item Cornette (in *Mem. de la Societè de Medec. de Paris* vol. 3. p. 188.) evicerunt. Imperfectam modo unionem præstare inter oleum Olivarum & oleum Vitrioli valuit cl. Merck (*Gott. Anz.* 1887. p. 577.). Ante hosce meminit cl. Savary (*Diss. de sale essentiali Acetosella* 1773. p. 21.) saponis ex sale Acetosellæ & oleo unguinoso, & cl. Jo. G. Frid. Schulze (*Diss. de saponibus* Gott. 1774. p. 2.) alius ex oleo Vitrioli & olei Olivarum a se parati. Perficere hosce sapones acidis ulterius commoda suadent, quæ in rem medicam inde sperari posse videntur. Probabile enim est, quod aliquando profuturi sint, quando non conducunt saponem alcalini, quin hosce subinde effectu superaturi. Minor hæcenus fuit successus in essigendo saponem ex alcali & oleo empyreumatico (V. experimenta cl. Schulze in *Diss.* modo dicta inde a pag. 19.).

Effingi quoque saponis alcalini possunt ex resinis variis, cera, balsamo Peruviano, qui tamen hactenus in serium usum non tracti sunt; & huc quoque quodammodo hepar sulphuris pertinet. Largiori significatu & saponis audiunt miscellæ quædam alcohol vini comprehendentes, loco alius pinguedinis, ut tincturæ Tartari, Antimonii, Spiritus acidulces. Longe majorem saponum varietatem natura quam ars producit, quorum in numero haberi possunt varii humores corporis animalis; item succi vegetabiles multi labris formam vel sponte præ se ferentes, ut plantarum semisfosculosarum vel tritura cum aqua comparentes, ut ex feminibus & nucleis emulsivis; porro succi amari, dulces (Conf. imprimis de nativis saponibus Zubelini *Diff. de saponibus medicis nativis* L. B. 1754. & Küchelbecker *Diff. de saponibus Lips.* 1756.). Et si plantas hosce succos suppetitantes non apte satis saponaceas vocari putes, summo tamen jure sibi id nomen vindicant aliæ, quibus sapor, spumescentia cum aqua, solutio pinguium & vis in corpore animali eadem est, ut Saponaria officinalis, Gypsophila Struthium, Lychnis chalcedonica, Sapindus Saponaria. Hi saponis sicuti fluidi sunt, ita ars tam fluidos quam molles & solidos producit; quorum hi non possunt præparari, nisi ex oleis frigore coeuntibus. Color etiam multiplici modo variat pro ratione pinguedinis sumptæ, vel & pigmenti admixti; hinc & viridis, niger, brunus, variegatus aliisque suppetunt. Si usus æconomicus saponum unice spectetur, eliguntur plerumque pro eorum præparatione & pinguia & alcalia pretio viliora; e. c. ex pinguium censu pinguedines animales vel olea expressa domestica, & ex alcalium censu cineres vulgares lignorum vel cineres clavellati. Horumque usus pro emollienda & purganda cute, pro eluenda pinguedine pannorum laneorum, gossypinorum, sericeorum, lineorum, & detergendo vestimentorum quolibet genere, item ad pannos istos varios pro coloribus, quibus tingendi sunt, aptiores reddendos, notissimus est. Quædam tamen hujus generis opificia præstantiores saponis requirunt; & mollior ætas ab iis saponibus, qui cuti dicati sunt, & gratiam odoris & alias dores desiderat. Sed transeo hæc, quum non hujus loci sit singula saponis capita persequi, qua in re alii suppetias commodas ferunt (Vid. Tachenius in Hippocrate *chemico cap.* 4. qui primus saponis vulgaris præparationem curate descripsit; Spielmannus in *Nov. Act. nat. curios.* tom. 3. p. 442.: Du Hamel *L'art du Savonnier* 1774. ubi & machinæ & instrumenta necessaria in arte saponaria repræsentantur). Dictis modo planior via reddenda fuit ad naturam & vim saponum medicatorum intelligendam. Primum merito locum sibi vindicat.

Sapo Alicentinus) (vulgo in officinis dictus), rectus Alonenfis; Sapo albus Hispanicus) *Ph. Edinb.* Hic ex sale Sodæ & oleo Olivarum paratur. Ex iisdem materiis etiam albus, qui Massiliæ conficitur, constat. Addi solet calx, ut alcali tanto magis causticum evadat & connubium facilius cum oleo ineat; sine qua tamen & sapo optime notæ (ad mentem Spiemanni in *Ejusd. Chem. p. 63.*) effingi potest. Massiliensem ample describit Du Hamel (*Traité des arbres & arbuscules tom. 2. p. 83.*). In usum medicum frigide sic paratur. Una pars calcis vivæ & duæ Sodæ Hispanicæ in ahenò ferreo cum duodecuplo circiter aquæ paullisper ebulliunt. Lixivium tum colatur & igni superimponitur, quo concentretur in eum gradum, ut vitrum unciam unam aquæ alias complectens lixivii unciam unam cum drachmis tribus comprehendat. Hujus lixivii concentrati una pars cum olei Olivarum duabus partibus in vase vitreo vel terreo costo miscetur, miscela subinde agitatur spatula vel pistillo, unde spissatur & brevi colorem album asciscit. Inter septem vel octo dies albus & durus sapo emergit (*Macquer Dictionnaire de Chimie tom. 2. p. 352.*). Sed in officinis vulgaribus saponariis cõctione lenta & protracta ad combinationem partium utuntur. In sapone Alonensi proprio olei ad sal est, ut 4. ad 3.; in Massiliensi ut 5. ad 3. (*Geoffroy Mem. de l'Ac. R. d. sc. 1739. p. 286.*). Possimus Alonensi in medicina acquiescere, nam non tam ingratus est, ut multi alii, modo non rancidus evaserit, quod colore rufescente cognoscitur, qui primum in externa superficie sese manifestat. Nec alium saponem hodie *Ph. Edinburgensis* sistit. Sed aliis placent alii, jam commemorandi.

Sapo Amygdalinus). Primarium est, ut loco alius olei, oleum Amygdalarum sumatur. Encheiresis igitur modo significata & pro hoc adhiberi potest; sicque purior evadit & usui medico accommodatior, quam Sapo Amygdalinus) *Ph. Lond. p. 34.* cui lixivium saponariorum ex cineribus Russicis & calce viva inservit.

Sapo Venetus) ex albo cœruleo & rubro maculatus est, qui color ex admixto Vitriolo martis provenit. Ratio olei ad alcali in hoc est, ut 3. ad 8. (*Spielm. Nov. A. N. C. l. c. p. 444. Chem. p. 64.*). Ob majorem alcali quantitatem durior est. Non æque commodus usui medico interno est, ut species dictæ. Additur compositis variis pharmaceuticis extrinsecus applicandis.

Sapo ex Butyro de Cacao fratrum Gravenhorst). *Hann. Magaz. 1773. n. 42.* Ex alcali minerali & oleo jam dicto. Præstantiæ argumenta jam alibi declaravi (*Appar. med. vol. 3.*). Reliquis usitatis omnibus pro usu interno aptissimus.

Idem

Idem vel non multo discrepans est Sapo medicatus Spielm.) *Pharm. gener. p. 293.*

Sapo tartareus l. Corrector Starckeii), *Pb. W. p. 173.* Documentum exhibet saponis cum oleo æthereo facti, & paratur operosa encheiresi ex sale Tartari & oleo Terebinthinæ, utrisque purissimis. Hodie obsolevit ejus usus medicus, uti & Pilularum Polychrestarum Starckeii) *Pb. W. p. 140.*, quas intrat ut corrigens Opii & Hellebori, sed vana spe.

Offa alba Helmontii) (Spielm. *Pharm. gener. p. 227.*). Ex spiritu salis ammoniaci cum sale Tartari parato & alcohole vini. Pro usu interno hodie rarius præscribitur.

Linimentum volatile) *Pb. Lond. p. 117.* Ex oleo Amygdalarum & spiritu salis ammoniaci (alcalini). *Pharmacopœa Wurtemberg. ed. 1786. p. 95.* recipit oleum Olivarum & spiritum salis ammoniaci cum calce viva. Pro usu externo valde egregium, de quo sub sale ammoniaco aptius dicitur. Silentio prætereo alios saponis alcali volatile complectentes, vel rarius in officinis obvios vel paullo inconcinnius saponis nomine insignitos.

Sapo acidus). Nondum quidem officinas intravit hoc saponum genus, sed quoniam experimenta quædam practica jam vere cum isto instituta sunt, omitti in speciali re censu nequit. Generalia quædam de hocce supra jam monui. Ille autem adhibitus ex acido Vitrioli concentrato & oleo Olivarum coadunatur, nam istud acidum omnium optime cum oleis expressis sese combinat. Processus a cl. Cornette (*Mem. de la Societè de Med. de Paris tom. 3. p. 189.*) descriptus sequens est. Intra mortarium vitreum vel porphyreticum olei Olivarum coagulati uncias quatuor sensim & parvis portionibus acidi vitriolici concentrati unciaz duarum & dimidia superinfunduntur. Agitatio fit continua miscelæ, intervallum modo concedendo, dum portiuncula acidi addatur. Sic illa densitatem notabilem acquirit. Subjungitur postea ejusdem per 24. horas digestio, ut connubium partium tanto arctius fiat, & tandem ad superfluum acidum tollendum vel exponitur massa aeri humido, ut acidum humiditatem attrahat, vel aqua destillata fervens adfunditur, scilicet pro pondere dicto unciaz octo. Sapo tum liquefcit & superficiem petit, aufertur autem postquam refrixerit. Sic redundant saponis paullo flavescens & satis solidi unciaz quinque. Oleo Been, alterius in locum adhibito, sapo albidior fit.

Enumeraris jam præcipuis saponibus, quibus in arte nostra utimur, ad virtutes eorum medicas progredior. Quæ jam harum jam experimentis extra corpus institutis cognosci

sci possunt. Nempe saponi datum est resinas vegetabiles, balsama & pinguedines solvere, & hæc omnia cum aqua miscibilia reddere. Hæc vis in exhibendis istis instar medicamenti magnum commodum parit & cavet, ne indigesta & compacta sine effectu per alvum secedant. Quam egregie cum hac efficacia effectus saponis in corpore humano conspiret, felici & frequenti experientiarum in multis morbis mox significandis successu constat.

Veteres saponem applicationi externæ unice destinaverunt, nisi huc trahere velis locum Dioscoridis (*M. m. lib. 1. cap. 186.*), quo lixivium ex crematis in cineres ficus farmentis committum cum olei exiguo ad sanguinem in grumos concretum resolvendum commendatur. Plinius (*Lib. 28. cap. 12.*) ceterum primus saponis meminit, & quidem ex sevo & cinere parati, tanquam inventi Gallorum ad rutillandos capillos. A Romanis ad Græcos notitia & usus saponis medicus transit, nam eum memorat Aretæus, Aëtius, Paullus Aegineta. Tempore tamen Joannis de Gaddesden (*in Rosa Anglicana*), qui sæculi 14. initio in schola Oxoniensi docuit, a quibusdam artem salutarem non profitentibus (ignorantés vocat) sapo contra icterum exhibitus, quem usum ille quidem sprevit Francisci De La Boe Sylvii, Lugdunensis Professoris, autem meritum est, quod saponem ad internum usum inter primos sua auctoritate revocaverit, dum eundem in ictero laudat.

Jure igitur efficacia saponis in ictero præmittenda est. Sylvius (*Oper. med. lib. 1. cap. 46. §. 75. ed. 2. p. 306.*) eum aliquoties feliciter dedit ad drachmam circiter unam, solutum lacte calente & sacchari tantillo edulcatum, bis aut semel de die. Communi fere jam consensu præstantiam ejus in hoc morbo agnoscimus, quando a coagulatis viscidis vasorum biliarium, vel obstructionibus hepatis ductus exiguos comprimentibus, non nimis inveteratis, nascitur. Adduntur scite saponi extracta resolventia, qualia sunt Tarraxaci, Marrubii cum sero lactis, frictione abdominis & cibo vegetabili saponaceæ naturæ. Sic infantibus ictero laborantibus egregie subvenit (Rosenstein *om. Barns. sjukd. p. 295. sq.*). Est tamen, qui in ictero saponem & alia alcalina eo unice proficere existimet, quod bilis deficientis vices agat in cibo digerendo, & intestina expurget (Herberden in *Med. Transact. vol. 2. p. 166.*).

Multum tribuit el. Coe (*Treatise on biliary concretions or stones in the Gall-Bladder and Ducts p. 295.*) in concretionibus biliosis saponi, ut qui non in primis modo viis sed & in sanguinem receptus vim suam exerat, cum quo tamen alia resolventia combinat. Veris calculis tamen non sufficit. In viro enim, qui per septem annos ob calculum

vesicæ urinariæ quotidie saponis unciam unam ingesserat, post mortem magnus numerus calculorum in vesica fellea inventus est (Heberden *l. c. p. 165.*). Nec ill. Anglus Walpole, licet supra octo annos quotidie fere unciam dimidiam ad integram saponis caperet, liber a calculis cystidis felleæ aperto cadavere deprehensus fuit, sed e contrario, etsi nulla eorum indicia per vitam adfuerant, repleta cystis ista iisdem apparuit, quorum unus magnitudine Castaneam exiguam, ponderis drachmæ unius cum granis quadraginta duobus, exæquavit (*Phil. Transf. vol. 47. p. 472. vol. 50. p. 205. Conf. Hist. morbi & sectio cadaveris in Whytt's Works p. 433. sqq.*). Frustra & Matrona per plures annos pillulis saponaceis contra colicam ex calculo felleo usâ est; quod idem accidit in aliis, in quibus omnia signa calculi fellei exstiterunt (Bergius in *Vet. Acad. Handl. 1777. p. 309.*). Tantoque minus videtur, per os captum solvere hocce calculos posse, quum ne immerso quidem calculo in solutionem saponis vestigia ulla decrementi apparent, imo lixivium adeo saponariorum nonnisi tincturam pallide viridem proferret (Heberden *l. c. p. 164.*).

Farraginem istam medicaminum, quæ matrona Anglica Stephens contra calculum urinarium mercede data publici juris fecit (quæ olim de conchis acturus enucleabo), virtutem suam calci & saponi debere, jam satis novimus. In hisce igitur nunc saniori iudicio ducti subtilissimus. Saponis folius vim lithontripticam demonstrat solutio calculorum hujus generis in aqua, quæ saponem Alonensem calore excepit (*Whytt's Works. p. 391. §. 65. p. 393. §. 67. §. 70.*). Sed aliis similibus experimentis evincitur, vim saponis augeri, si in aqua calcis ex conchis liquatus fuerit, sicque conspicuam magis solutionem fieri calculi, quam aqua saponacea vel aqua calcis sola (*l. c. p. 391.*). Unde argumentum captum est, utrumque, saponem & aquam calcis, in praxi medica conjungendi. Et hæc combinatio tanto opportunior est, quum sapo acidum primarum viarum frangat & alvum apertam teneat, quæ facile aqua calcis strictior evaderet (*l. c. p. 404.*). Nam acida, ut supra dictum, saponis nexum tollunt, & destruitur adeo saponis vis in calculum liquoribus fermentatis & debilitatur spirituosus, uti & saccharo vel melle (*l. c. p. 393.*). Non majori autem quantitate saponis opus est, quam ut alvus blande aperta fervetur; si plus capitur, nullus in calculum effectus redundat (*Alston's Lectures on the Mat. med. vol. 1. p. 268.*). Initium fieri potest a drachmis tribus saponis & pinta una Anglica per diem, sensim ascendendo ad saponis drachmas sex, quin unciam una & aquæ calcis pintas duas ad tres, & continuandus usus pro effectu per aliquot menses per annos.

nos. Quidam autem omnino saponem fastidiunt, nec ferrè illum possunt ob exulcerationem viarum lotii: hisce aqua calcis sola acq̄iescendum est (Whytt *l. c. p. 407.*). Quod idem consilium iis commodum, quibus alvus nimis laxa est (*l. c. p. 451.*) ---. Ast sapo quoque obversa ratione non caruit optata vi in destruendo calculo (Allston *l. c.*) absque aquæ calcis connubio. In ægro supra octogenario, qui ultra sex annos per diem illum a drachma una ad sex sumserat, nullus calculus in vesica post mortem repertus est, licet catheter antea eum manifestasset (*Ph. Transf. vol. 50. P. 1. p. 221. 226.*) ---. Sub hisce præconiis tamen fatendum hocce remedium calculosis mederi. Subinde etiamsi calculum ipsum non subigat, prominentias tamen ejus & acutos angulos emollit & delet, ut malum tolerabile reddatur, & dispositionem ad calculum minuere videtur. Sed de curatio- calculi per aquam calcis alio loco amplioribus dicam.

In cognato malo, arthritide, sunt qui multis laudibus saponem efferunt. Nemo vero liberalius cl. Liger (primum in academica dissertatione s. *Quæstione medica, an arthritidi sapo?* 1747. dein uberius in *Traité de la Goutte* 1753.), adeo ut eundem omnibus reliquis præferat, & omni ejusdem speciei commodum judicet. Mox paroxismo exacto illum exhibet, nec nisi emaciatis & hominibus temperiei calidæ quantitatem abbreviare opus arbitratur. Pro formula illi est miscela ex Saponis drachma dimidia, Rhabarbari & Gentianæ $\frac{aa}{aa}$ granis decem, ope syrupi purgantis in bolum redigenda, & cum ptisana Chamæpityos capienda, initio per quatordecim dies semel de die, dein per mensem mane & vesperi, tum iterum per duas hebdomades semel, per mensem subsequenter rursus bis quotidie, sic continuando quamdiu necesse est. Interpolanda hisce, quoad seriem temporum forsitan justo artificiosus præscriptis, blanda purgantia (Liger *Traité p. 295.*). Multum & tribuit saponis cum amaris, ne ventriculus debilitetur connubio Bergius (*Svar pa fragan om Gikt p. 17.*), illudque per plures annos protrahi jubet. Cl. Clerk (in Pringle's *Observ. on the dis of the army p. 163.*) obstinatos casus mali ischiadici aliasque arthriticas affectiones removit saponè ab uncia dimidia ad integram quotidie per plures menses dato. Externa quoque saponis applicatio confert. Solutione scilicet ejus in aqua calida, quasi balneo, pars dolens fovenda est (Liger *l. c. p. 263.*). Qui vero calorem non ferunt, hisce conducit, saponem cataplasmatibus forma cum corpore pingui e. c. cum butyro de Cacao compactum applicare. Hocce quoque auxilio nodi arthritici in quolibet eorum stadio vel dissipantur,

tur, vel, si topiiosa materies latet, ejusdem effluviū adjuvatur (*l. c. p. 267.*).

Quum in durioribus istis liquidorum nostrorum coagulis sapo tantum valeat, spes affulget, eum in mollioribus quibusdam non cariturum esse potentia. Non immerito ita sentiri, experiundo confirmamur. Pertinent huc morbi isti numerosi, quos Boerhaavius (*Aphor. de cogn. & cur. morb. p. 69-75.*) ex glutinoso spontaneo derivavit, in quibus mucus tenacior & abundantior in vicio est. In hoc subigendo licet sapo non unicum auxilium absolvat, non exiguum tamen præstat; commoda simul est saponis cum bilis inspissata miscela (*Swieren Comment. tom. 1. p. 108.*).

In febre rheumatica, dum sanguis crassus & lardosus apparuit, modo calor non nimis vehemens esset, profuit præ reliquis exhibere ægris aliquot grana saponis Alonensis multa aqua soluta, unde humores diluti, alvus subducta & commodum in lotio sedimentum successit (*Sarcone Krankh. in Neapel. vol. 1. p. 108.*).

Compactius sine dubio est coagulabile istud sanguinis in polypis cordis: attamen tantum tribuit ill. Gallus (*Senac Traité da coeur, tom. 2. p. 426.*) solventi saponis potentia, ut & contra hosce optima inde expectet.

Liquat quoque sapo adipem in tela cellulosa nimia copia coacervatum, & lente eum aquosis humoribus corporis nostri mistum per colatoria varia educit. Sperari jam hic effectus potest ex ejus in eluendis maculis pannorum pinguibus efficacia. Commemorari hic meretur exemplum medici libras 291. (quum alias pondus medium hominis fere 160. librarum est), sub brevitate corporis ponderosi, unde muneri suo fere impar evasit; hic tamen saponis ad drachmas duas omni vespera capti ope sic gracilescere cœpit, ut intra aliquot menses decrementum librarum 28. pateretur & commode inambulare posset cum sanitatis constantia (*Fleming's Discourse on the nature cause and cure of corpulency Lond. 1760.*).

Apud infantes lactantes saponis sæpe insignis utilitas est tam ad coagula lactis avertenda, quam, si præsto sunt, resolvenda. Sic variarum affectionum, torminum, icteri, obstructionis alvinæ, eclampsia, efficax in hisce medela existit. Exigua saponis portio lacti, dum butyrum parandum est, addita impedit necessariam partium separationem, unde jam intelligitur, quantum hac re in corpore humano valeat. Acidum, in quod ea ætas inclinatur, infringendo causam, quæ lac coagulat, prohibet. Si vero jam compactum fuerit, commode saponi aqua destillata aromatica soluto tinctura Rhei aquosa & syrupus gratos subjungitur, unde bre-

vi post glebæ caseosæ cum insigni levamine & ventris detumescencia prodeunt ----. Ob hanc lactis coagula arcendivim, e re est diætæ lactea ob phthisin vel podagram utentium mane sex vel octo grana saponis capere (Swiet. *Comment. vol. 4. p. 685.*).

Præter dictas obstruentes causas alia fixior subinde subest, dum liquidum tenacius impactum vasa obserat & alluenti a tergo liquido obicem ponit. Ita sese res habet in tumoribus frigidis glandularum. Hoc sæpe egregie dispellit sapo, etiam tum interdum, quando mercurius frustra tentatus fuit. Detur ab uncia dimidia ad integram supraque, si ventriculus id ferat (*Whytt's Works p. 672.*). Quin præferri Mercurio meretur, ut qui facile stimulo suo inflammat, & scirrhum in carcinoma vertere potest, humores præterea nimium fundit & vires prostrernit (*l. c. p. 675.*). Verum scirrhum solvi posse, non tamen videtur: ast jam magni momenti res est, quod obstructione non nimis confirmata & molliori juvet (*l. c. p. 674.*). Subjungenda autem me iudice est generatim cautio, quam L. B. A Swieten (*Comm. vol. 3. p. 152.*) de scirrho ventriculi adjecit, in quo quidem saponem commendat, ut abstinence ab eo illico, si dolores augeantur, nam tum indicio est scirrhum in cancrosum indolem degenerare, quæ saponem non fert.

In rachitide eximia præstat, tam quoniam acidum refrænât & ciborum digestionem & boni chyli præparationem adjuvat, tum & quoniam obstructions glandularum mesenterii referat. Confert tum sapo Alonensis in miscela fellis bovini & radicis Ari; vel, si cum ditioribus res est, loco Aloensis ossa Helmontiana in eadem miscela: sed non neglectis aliis, quæ pertinax morbus requirit (*Rosenstein l. c. p. 403. 406.*).

Verum & in obstructionibus viscerum usus internus saponis consuetus est, e. g. illum cum extracto Taraxaci, Gummi ammoniaco, amaris commiscendo.

Hypochondriacis & hysteris subinde molestus est sensus dolorosus cum vomitu mox post prandium; qui tamen sæpe drachmis duabus saponis quotidie captis tollitur (*Whytt l. c. p. 697.*).

Nec spernendum ejus auxilium contra vermes in adultis est, nam drachmæ sex vel uncia una pluries singulas eorum species profigarunt (*Whytt l. c. p. 665.*).

Verum & multiplices valetudinis offensas instar externi remedii vincere valet. Veteres jam, nominatim Aretæus (*de morb. acut. & diuturnis ed. Boerh. p. 135.*) & Paullus Ægineta (*Lib. 4. cap. 1.*), saponem in balneo ad detergendam cutem in elephantiasi, & posterior in vitiligine quo-

quoque & prurientibus affectibus, laudarunt; quam ipsam virtutem in scæda scabie, in nosocomiis bellicis grassante, serius confirmatam deprehendimus. Sed in hunc finem in vilioris generis sapone subsistere licet. Par illi efficacia insidet in ulceribus sordidis purgandis. Ad discutiendos tumores duros & scrophulosos confert istos sapone lacte soluto fovere. Verrucæ & clavi pedum sapone humectato fricti sensim delentur. Abscessus, forma cataplasmati vel unguenti, maturat. Tumores mammarum lactei apud puerperas fomentatione ex sapone Veneto, lacte & aqua soluto, dissipantur; conducit simul admittere bis vel ter vapores aquæ tepidæ cum molli frictione (V. Swieten *Comment. Tom. 4. p. 639.*). Simili ex sapone Veneto cum lacte epithemate tumores crurum vel pedum ex metastasi lactea intra decem vel duodecim dies dispelluntur (*l. c. p. 611.*).

Alvum obstructam aperire illum, res est notissima. Per os captum id præstare jam monitum fuit, sed consuetius est, cum in enemate solutum eo sine subministrare vel instar suppositorii in coniformam sectum, item acrioribus nonnullis maritatum applicare. Priori modo pertinaciores quoque alias obstructions sæpe obsecundant.

Sunt & sapones, qui in emollienda cute manuum multum valent, e. c. sapo ex cera alba loco olei, cui vinum Burgundicum additur; odore hic simul placet, quasi amygdalino (Scheffers *chem. Föreläsningar p. 253.*).

Hæc omnia eximia vel unicus sapo efficit. Plurimum virtutis ab alcali potentia resolvente, penetrante & stimulante pendet. Quoniam hoc vero nimis acre est, & calcis additamento adhuc acrius fit: obtundere necesse fuit stimulum pingui quadam materie, id quod salva primaria virtute fieri potest. Ita tuto absque rosione vel magna quantitate sumitur; & pinguedine, qua compingitur, novæ vires exurgunt. Vixque simile existat aliud, quod tot diversas vires, aperientes, attenuantes, resolventes in tanta coagulorum & concretionum discrepantia, relaxantes, detergentes, stimulant, antacidas, item bilis vicarias conjungeret. Quo purior est pinguis materia, & quo sincerius alcali, eo præstantior emergit sapo. Sedulo vero cavendum a sapone rancido; hinc, nisi recens sit paratus, interior modo pars frusti, quæ serius decoloratur, adhibenda in usum internum est, nec magnæ portiones ejus, qualicunque forma id fiat, simul ex pharmacopolio petendæ. Commodissima ad saponem celandum forma pilularum est, modo ætas conferat.

Nocet vero semper sub humorum scorbutica vel putrida diathesi; &, ulceribus lotii viarum infestantibus, hæc ipsa exasperat. Vitandus etiam est ab iis, qui hæmorrhoidibus obnoxii sunt, nam dolores auget (Whytt's *Works p. 430.*).

Nec

Nec ob stimulum, qui inest, tutum fatis, eum in inflammatoriis febribus habeo, licet alii aliter senserint (conf. Gruneri & Krügeri *Diss. de usu acidorum & saponis Hispan. in febribus acutis præsertim inflammatoriis*).

Quæ hactenus dicta fuere, spectant præcipue ad saponem alcali fixo paratos. Reliqui earundem quidem virium in potissimis momentis sunt: non possunt tamen non quidam e. c. acidi, item ii, qui alcali volatile comprehendunt, singularia quædam habere. Cum saponem vitriolico paucissima suppetunt hucusque capta experimenta eaque modo, quæ cl. Cornette (*Mem. de la Société R. de Med. Tom. 3. pag. 192. sq.*) memoriæ prodidit, qui semel illum in colica nephritica sceminæ, in tumore hypogastrii virginis, item in tumore scirrholo mammæ teutaverat haud sine successu, item in calculo vesicæ urinariæ junctim cl. Delassone, filio. Quum calculos urin. quosdam noverimus alcali, alios potius acido subigi: acidus sapo forsitan solvet calculos, quando alterius effectu destituimur. Proderit quoque tum, quando exulceratio viarum urinariarum alcalina non fert. Penetrantiores videntur esse saponem alcali volatile complectentes, sed præ sua natura efficaciam inconstantioris: nec tam arctum in hisce partium connubium obtinet.

PRÆPARATA ET COMPOSITA ex SAPONE.

Multa ejusmodi usui externo dicata in officinis prostant, ad quæ Germani saponem Venetum, Angli saponem Alostensem, adhibent.

Oleum Saponis) *Ph. W. p. 132.* Est empyreumaticæ naturæ, hinc acre, nec nisi externe ad tophosos tumores resolvendos & ulcera depuranda idoneum.

Spiritus Saponis) *Spielm. Ph. gener. p. 313.* Ex saponem Veneto & sale Tartari probe tritis & spiritu vini rectificato cum tantillo quintæ Essentiæ Bergamotte solutis. In officinis nostris nomine Essentiæ saponis sapo solvitur unice spiritu vini Gallico, additis oleis destillatis odore. Ganglia minora & crebro obvia tendinum egregie discutit, dum bis vel ter per diem infricatur, & per noctem splenio exceptus applicatur (*Schmucker's chirurg. Wahrnehm, vol. 1. p. 574.*).

Unguentum saponaceum) *Ph. W. p. 250.* Ex saponem Veneto, oleo laurino, lumbricorum terrestrium & spiritu salis ammoniaci. Extensum super corium tenue in rheumatismis chronicis commodum. Vis ceteroquin fere, ut in Linimento volatili, sed constantior.

Linimentum saponaceum) *Ph. Lond. p. 117.* Ex spiritu Rorismarini, saponem Hispanico & Camphora.

Balsamum saponaceum vulgo Opodeltoch) *Pb. Edinb. p.*
96. Viribus fere convenit cum priori.

Balsamum anodynum vulgo Bateanum) *Pb. Ed. p. 94.*
Compositio fere præcedentis, sed Opium additur.

Emplastrum saponatum Barbette) *Pb. W. p. 71.* Ex oleo
rosato, Cerussa, Minio, coctis & commixtis cum Sapone
Veneto, demum Camphora in spiritu vini soluta. In icte-
ro, si tumor hypocondrii jungitur, & ad tumores frigidos
dissipandos imponitur.

Emplastrum a Sapone) *Pb. Lond. 151.*

Emplastrum saponaceum) *Pb. Ed. p. 108.*

SPINACIA.

LINN. *Syst. veget. p. 742. Gen. plant. p. 520.*

Pharm. SPINACIÆ S. SPINACHIÆ Folia.

460. *SPINACIA OLERACEA*; fructibus sessilibus Linn.
Spec. pl. p. 1456. Exstant duæ varietates, scilicet α , *Lapathum*
hortense β ; *Spinacia* semine spinoso C. B. & β , *Lapathum*
hortense γ . *Spinacia* semine non spinoso C. B. Variat quo-
que foliis vel magis acutis vel rotundioribus. Icon; Blakwell
Herb. tab. 49. Annuæ. Ubinam sponte proveniat, non constat.
Ex Hispania in reliquam Europam pervenit. Jam in om-
nibus hortis culinaribus colitur.

Nam olus vulgare Folia) constituunt, eo acceptius, quo-
niam, frigidissimis mensibus exceptis, per totum annum
etiam sub nive, modo satio commodo tempore fiat, virescit.
Mensibus vernalibus & æstivis si feritur *Spinacia*, facile
caulescit. Succo scatent aquoso, sapore herbaceo instruun-
tur folia, odore autem carent. Coctione cum aqua eandem
non tingunt, protractiori tamen subdulcem eam reddunt &
inspissatione extracti aquosi quartam ponderis partem ero-
gant, salini, in quo manifestæ crysalli conspiciuntur
(*Spielm. Diss. de oler. Argentor. Fasc. 2. p. 34.*). Vix inter
medicamina locum merentur. Parcissime nutriunt, sed esca
sunt humefcans, nonnihil alvum emolliens. Displicet mul-
tis fatuus sapor, qui aromatum vel acidorum, quorum her-
ba *Acetosæ*, item butyri additamento corrigitur. Qui debi-
litate primarum viarum laborant, difficile illam digerunt &
flatus facile inde concipiunt. Non igitur instar cibi ægro-
tantium vel morbo nuperrime emergentium facile *Spina-*
ciam admitterem. Plus lucri pro replendo ventriculo ex fo-
liis *Rumicis Patientiæ* capi potest.

Tussim foliis mitigari, multis placet. In cataplasmate tu-
mo-

mores emollire posse, non repudio, licet humiditati & tempori potius hanc vim tribuendam arbitrer, quam propriæ Spinaciæ indoli.

A T R I P L E X.

LINN. *Syst. veget. p. 763. Gen. pl. p. 545.*

Pharm. ATRIPLICIS SATIVÆ Herba, Semen.

461. *ATRITLEX HORTENSIS*; caule erecto herbaceo, foliis triangularibus Linn. *Spec. pl. p. 1493.* Suppetit duplex Varietas, viridis & rubra, promiscue & pro usu medico laudata, etsi Linneus (*Mat. med.*) rubram speciatim tanquam officinalem proponit. Crebrius occurrit Var. α . *viridis*; *Atriplex hortensis alba* s. pallide virens G. B. Icon: *Blackwell Herb. tab. 99.* Pl. annua, cui Tartariam in *Spec. pl.*, Sibiriam in *Mat. med.* patriam adscribit Linneus. Colitur jam inter alias culinaries plantas; quin sæpe ex delapsis feminibus sponte refurgit.

In tanta oleorum ubertate, quæ præsto est, Folia) ejus hodie negliguntur, quin vix a plebe amplius eduntur. Nec commendabilia reddit sapor, qui fatuus & herbaceus stimulo alieno eget, qualem de Spinacia dixi, quæ ipsa, utpote subdulcis, magis palato arridet Atriplice. Æque parum nutritiarum partium continet, & æque inepta est hîc, quorum primæ viæ nimium relaxatæ sunt.

Nec scrutinium sive gustu sive olfactu institutum efficaciam ullam medicam promittit. Quod diluat sanguinem, fibras relaxet, alvum molliat, cum aliis oleraceis commune habet. Evuluit & usus pro epithematibus & clysmatibus.

Semen) duplicis generis, alterum minus depressum (ex flore hermaphrodito), alterum majus compressum (ex flore sceminino), utrumque orbiculare. Emesin illud ciere & alvum movere & quidem potentius, notarunt quidam Veterum Rhazes, (teste Serapione apud Matthiolum) item Plinius (*Nat. Hist. lib. 20. c. 20. ed. Dalech. p. 965.*), adsentitur Matthiolus (*Comment. in Diosc. p. 364.*) pharmacopolam quendam memorans, qui apud rusticos adeo ejus usum fecit eo effectu, ut non sine magna molestia alvum copiose cieret, item crebros vomitus provocaret. Sed neque ad hæc virtutes hodie respicitur; neque in commendationem cedit, quod numerum stolidæ farraginis in Pulvere epileptico ad guttetam) Ricerii *Pb. W. 151.* augeat.

HERNIARIA.

LINN. *Syst. veg.* p. 215. *Gen. pl.* p. 121.*Pharm.* HERNIARIÆ Herba.

462. *HERNIARIA GLABRA*; glabra herbacea Linn. *Spec. pl.* p. 307. Polygonum minus f. Millegrana major C. B. Icon: *Flor. Dan. tab.* 529. Regnault *Botan. La Turquette.* Pl. annua, in arenolis vulgaris.

Nulla virtute valde eminent, nec hodie amplius in formulas medicorum recipitur. Caret odore, nec vix saporem alium quam herbaceum prodit. Infusum tamen leviter amarum est, & Vitriolo martis fulcum evadit.

Antiquiores medici vires varias de ea designarunt, quarum ratio nulla manifesta est. Quod ad hernias curandas aptas crediderint, jam nomen Herniarie item Herniolæ significat. Hujusque potestatis in fidem Fallopii, (V. Matthiol. in Diosc. p. 677.) Hollerii (*Tract. de morb. intern. c.* 62.), Hildani nomina allegari solent. Datus est succus expressus ab unciis duabus ad quatuor, solus vel in miscela vini albi per plures dies, vel pulvis in commodo vehiculo; quin epota aqua ejus destillata credulis imposuit. Item cataplasma ex herba post reductam herniam impositum. Nam incarceratam a beneficio ejus excluderunt. Sed quis hodie vel in illis, quæ reductioni locum concedunt, opem serio ab hac stirpe expectabit ---? Eadem inertia accusanda in solvendo calculo, contra quem tamen valere olim quoque creditum. Anne, lotium movendo simulque arenulas pellendo, molestias ab eo concitatas lenivit? Nam in inflatione hydropica cutis commodam fuisse legitur (ut expertus narrat Chomel *Plantes usuelles tom.* 1. p. 312.). Nec ullus medicorum ocularium amplius in debilitate visus eam tentat, quem acuerè tamen olim non verius, quam de Euphrasia factum est, existimarunt (Cfr. Gruhlmanni *Diss. Herniaria remedium contra caliginem, Jen.* 1706.).

CAMPHOROSMA.

LINN. *Syst. veget.* p. 139. *Gen. pl.* p. 64.*Pharm.* CAMPHORATÆ Herba.

463. CAMPHOROSMA MONSPELIENSIS; foliis hirsutis linearibus Linn. *Spec. pl.* p. 178. Camphora hirsuta C. B. Camphorata monspeliensium Jo: Bauh. *Hist. pl. Tom. 3.* p. 379. Icon: Buxbaum *Plant. minus cognit. cent. 1. tab. 28. figur. 1.* Pl. perennis, locis arenosis in inferiori Gallia, Hispania & in Tartaria crescens.

Nomen tulit Herba) ob odorem subcamphoraceum, quem recens spargere fertur, digitis contrita. Hic an cultu pereat, non dixerim, certe in hortensi illum non animadverti. A paucis modo ejusdem instar medicamenti mentio fit, & qui eam memorant tantum, non omnes in nudis morborum titulis, vel generali virium commemoratione, acquiescunt. Non satisfacit mihi, quod a Lobelio vulneraria, a Parkinsonio (*Theater of plants* p. 569.) præterea tanquam cephalica deprædicetur, nec quod in doloribus arthriticis, spasms, paralyti, defluxionibus oculorum, laudet Dale (*Pharmacologia* p. 74.) Initio sæculi celebritatem aliquam in inferiori Galliæ parte nacta videtur, qua excitatus cl. Burlet (*Hist. de l'ac. des sc. 1703. p. 53. sq.*) ad experimenta processit, quorum summam reliquis fufius exposuit. Hujus præcipue fide memoro, quod hydropem recentem, quem nec magna virium jactura nec multum febris comitatur, discutiat, & asthma, idque, quantum ex descriptione colligitur, pituitosum, resolvat. Conjectura magis videtur quam experimentis dedita opera factis suffultus efficaciam ad obstructions viscerum, chyli & sanguinis præparationi dicatorum, ad viscidam lympham, fluorem album & scorbuticum, extendere. Auferri debent cauliculi duriores, tennelli vero foliis onusti, postquam concisi fuerint, decoquantur ab uncia una ad duas in aquæ pintæ una gallicæ (= libr. j. pond. civ.), vel duabus, vel aliquando vino macerantur; vel instar infusi theæformis capi possunt. Continuatio ejus facta fuit per plures menses, diutius in hydropem quam asthma, & profuit etiam juncto malo. Plerique in paucitate auctorum, qui ejus meminerunt, tanquam hydropis medelam proponunt (Ita & Magnol. in *Botan. Monsp. pag. 47.*). Sed nullo in morbo hodie, quantum equidem novi, præcipitur.

PHYTOLACCA.

LINN. *Syst. veget.* p. 364. *Gen. pl.* p. 233.

Pharm. PHYTOLACCÆ *Herba, Radix.*

464. *PHYTOLACCA DECANDRA*; floribus decandris decagynis Linn. *Spec. pl.* p. 631. *Phytolacca vulgaris* Dill. *Hort. Eltham.* p. 318. *tab.* 239. *fig.* 309. 310. Regnault *Botan.* Le Raisin d'Amerique Mill. *Illustr. Syst. sex.* Pl. perennis, procera, Virginiam patriam habet, uti & Helvetiam transalpinam (Hall. *Hist. fl. helv. n.* 1007.), Milanum, Florentiam, agrum Pedemontanum, Hyemes nostras quoque fert, nisi nimium gelu infestet, contra quod foliis radices tegere confert.

Folia tenella vere erumpentia in America instar Brassicæ vel Spinaciæ impune eduntur, adulta autem alvum fortiter & cum periculo movent (Kalm's *Resa til Norra America tom. 2. p.* 316.). Licet in stirpibus a vi unius partis ad vim alterius non apte concludatur: memorabile tamen, quod conspiret virosa natura Radix, ejus succo ad duo cochlearia dato Americæ septentrionalis incolæ alvum fortiter movent (Miller's *Diction.* ex Parkinsonio), item baccæ immaturæ. Guttæ enim aliquot succi harum expressi & cani per os infusi tussim vehementem, tremorem & aliquot motus convulsivos creant, drachmæ vero duæ effectus multo vehementiores excitarunt, etsi brevi pristina integritas rediit (Sprögel *Diss. Experimenta circa venena pag.* 24.). Maturæ tamen subinde ab infantibus absque manifesta noxa ingeruntur (Kalm *l. c.*). Succus recens baccarum maturarum violaceus est. Aqua grate eodem tingitur, & tam penetrans est, ut flos Polyanthes tuberosæ, per noctem in ejusmodi aqua servatus, mane coloratus existat (De Grassenried in *Mem. & Observations de la Societé économique de Berne 1764. P. 3. p.* 185.). Elegante quoque colore ab hocce succo charta huteumve initio imbuatur, siccescens autem sordidam cruoris siccati rubedinem præ se fert. Figi tamen potest color addito acido nitri vel solutione stanni, & succus in alterutra harum miscelarum calore inspissatus pro pigmento ad mappas geographicas vel imagines aere excufas colorandas commodus est. Non minus Bezettæ, ut vocantur, s. panni tinctorii eodem parari possunt, in usum innocuum cenopolarum, qui hætenus baccis Myrtillorum in primis in hunc finem utuntur, & pistorum dulciorum (Beckmann in *Comment. Soc. scient. Gotting. a. 1779. p.* 74. 79.).

sq.). In Lusitania vero succus pro tingendo vino Porto additur. Nimio autem additamento austerum & ingratum illud redditur, unde ante aliquot annos Rex Lusitaniæ præcidi caules iussit, antequam baccæ maturescerent, ne quid lucri vini mercaturæ decederet (Mill. *Gardeners Dictionary* ed. 8. art. Phytolaccæ).

Sed redeo ad folia, quæ ante aliquot annos tanquam specificum contra cancrum inclaruerunt. In Eboraco novo, Americæ provincia, quantum apparet, prima experimenta capta; at ex Italia præconium originem suam traxisse, alio fonte edocemur (Linn. *Amoen. acad. vol. 4. pag. 523.*). Nempe succus ex tota stirpe elicitus caloris solaris ope in speciem unguenti densatur, quo ipso pars cancrifera contingitur. Dolores inde excitarunt diri, qui per viginti quatuor horas circiter ferri patienter debent. Ita cancer faciei inter octo hebdomades disparuit, pectoris autem inter sex menses (Vid. *Götting. gel. Zeit. 1752. p. 253.*). Frustra tamen succus adhibetur verno tempore expressus, utpote tum mitis omnisque acrimoniæ expers (Linn. *l. c.*). Quis primum Europæos de hac virtute certiores reddiderit, nescio. Crediderim fere Coldenium fuisse, etsi plantam inter Coldinghamenses in *Aëtis Upsalionsibus* non designat. Hujus nomen pro confirmanda virtute succi inspissati in ulceribus sinuosis callosis, item in cancris genuinis iterum adpositum video (V. cl. Schöpf *Mat. med. americ. p. 71.*). Testimonio cl. Browne (*Nat. Hist. of Jam. p. 232.*) quoque elucet celebritas, quam Phytolacca in America septentrionali sibi vindicavit, indeque colligitur, nisi specifici (quod nimium est) nomine dignum sit, ad minimum reputari ibidem efficacax remedium in cancris apertis, & successisse aliquoties in vitiiis cancro simillimis, ut tamen & plura veri documenta requirat. Etiamnum fiducia ibidem non destitui, medici cujusdam Germanici, qui aliquot annos in America vixit, narratione novi: sed præstat scriptis testimoniis inhære, ut penes auctores fides consistat. Favent dictis historiæ duæ in Helvetia, sed nimis succinte nec a medico, consignatæ (De Graffenried in *Memoires & Observations de la Société économique de Berne 1764. P. 3. p. 184.*): altera fœminæ, Vivifci degentis, in quam cancer valde jam sævierat, sanatæ; altera civis Bernensis, jam a medicis ob vitii ferociam derelicti, sed hujus plantæ usu tantopere levati, ut dolores atroces silerent ulcusque purum evaderet, & spes affulgeret perfectæ sanationis, quam vero frustratus est vitæ pristinæ vitiiis redintegratis. De locis, quæ cancer occupaverat, silentium hic obtinet; sed quod hætenus non memoravi, est methodus a priori diversa Phytolaccam adhibendi. Etenim commendantur infusum foliorum aqua factum & ad

libram circiter civilem (un quart de pot) mane & vesperi bibitum, & simul fomentatio partis per succum foliorum expressum prætereaque frictio ejusdem foliis conquassatis, toties repetita ac æger eam ferre potest, dein suadetur, ut continuo folium recens superhabeatur. Hallerus (*Hist. stirp. Helv. n. 1007.*) in favorem remedii etiam allegat *Journ. Helvet. a. 1758. m. Aug.* quod diarium vero pervolvere mihi non contigit. En igitur exempla, quod folia quoque interne usurpata fuerint. Ad hunc usum sine dubio respexit cl. Schöpf (*l. c.*), dum fucci expressi cochleare unum ad duo pro dosi significet. Utique pluribus experimentis indigemus, antequam de vero ejusdem in cancro pretio statuere queamus.

Interim contraria nosse, nec suo usu carebit. Casu singulari cancri faciei, qui Belladonnam jam eluserat, succus per quatuordecim dies ope lintei carpti applicabatur, sed ulcus inde in dies mollius magisque cruentum evasit, unde illum omittere necesse fuit (*Arcel chirurg. Händelsor p. 41.*). Folia ulceribus cancris in regione Pedemontana non aliud commodum attulerunt, quam quod dolores inde mitigati fuerint (*Allioni Flor. Pedemont. vol. 2. p. 132.*). Circumforaneorum jactantiam redarguit Millerus (*l. c.*), in rebus quidem medicis non omnino aptus index, qui hac stirpe mederi se posse cancro sustinuerunt, sibi vero nullum sanationis exemplum obvium venisse profitetur.

Radici) extractum in ulceribus mali moris labiorum & mammarum cancro similibus externe & interne usurpatum laudatur, & rodendo effectum exferere putatur (*Schöpf. loc. cit.*).

R U M E X.

LINN. *Syst. veget. p. 284. Gen. plant. p. 178.*

Pharm. LAPATHI ACUTI vulgo, OXYLAPATHI Ph. Ed.

Radix.

465. 466. *RUMEX ACUTUS*; floribus herm aphroditis: valvulis dentatis graniferis, foliis cordato-oblongis acuminatis Linn. *Spec. pl. p. 478.* Lapathum folio acuto plano C. B. Icon: Curtis *Fl. Lond.* Planta perennis, in locis subhumidis crescens.

Sæpe huic *Rumex crispus* L. substituitur, nec virtus videtur discrimen involvere.

Radix) cylindrica, pollicem crassa, extus bruna, interne

ne flavescens. Odore caret, saporem vero habet subadstringentem cum levi amaritie. Masticata salivam croceam reddit, instar Rhei. In affectionibus variis cutis chronicis inclaudit. Contra ipsam elephantiasin Aretaeus (*Curat. diuturn. II. c. 13.*) illam commendavit. In scabie multis aliis palmam præripere, plebis jam insidet animis, unde nomen Germanicum *Grindwurz* (h. e. radice contra scabiem) enatum. Sed vel unica Simonis Paulli (*Quadrupart. bot. pag. 399.*) auctoritas potioris longe momenti est. Decocto ille cum vel sine stercore gallinaceo ablundas scabiosas partes curavit simulque radice per coctionem emollita oblinendas; fidemque facit sua aliorumque, quos citat, experientia. Ad lepras, impetigines & scabrosos unguis, extendit Dioscorides (*Lib. 2. c. 140.*) usum radicum vel ex aceto coctarum vel crudarum extus applicatarum, modo antea nitro aut aceto perfricarentur. Similem pulveris radice cum aceto applicationem commendaverat olim Backmeisterus (Simon Paulli *l. c.*).

In decocto capta alvum blande movet (*Provinc. Doctor. Berättelser 1761. p. 7.*). Nihil repugnat, quin in viscerum tono restituendo efficacem sese exhibeat.

Ad hujus vires exigendæ sunt istæ radice *Rumicis Patientia* L. cujus fama exolevit; folia loco Spinaciæ hinc inde sunt.

Pharm. HERBÆ BRITANNICÆ, vulgo HYDROLAPATHI Ph. Ed.

Radix.

467. *RUMEX AQUATICUS*; floribus hermaphroditis: valvulis integerrimis nudis, foliis cordatis acutis Linn. *Spec. pl. p. 479.* Lappathum aquaticum folio cubitali C. B. Icon; Regnault *Botan. La Patelle des marais ou Patience* aquaticæ. Pl. perennis, vulgaris ad fossas lacusque.

Radix) grandis, per plures series ramosa, extrinsecus nigricans, interne crocea. Sapor ejuldem manifeste austerus & amarus. Infusum ejus aqua factum Vitriolo martis mox nigrescit. Vix extra Angliam & Sveciam officinas intrat, præ tot aliis stirpibus medicorum attentione dignissima. In demonstrando Herbam Britannicam antiquorum (Vid. e. c. Diosc. *lib. 4. cap. 2.* & Plin. *Hist. nat. lib. 25. cap. 3. ed. Dalech. p. 1130.*) hunc Rumicem esse Muntingius (*Diss. hist. med. de vera Herba Britannica*) multus est. Saltimquæ de virtute ejus in stomacace tradiderunt cum superiori experientia in scorbuto & affectionibus oris putridis apprime conveniunt. Varia Muntingii paullo fusius narrata experimenta huc pertinent (*l. c. p. 144. seq.*). Resuscitavit ejus
exi-

exiftimationem Linneus, Eques, commendatione & publice (Vid. Ejus litt. in Lind's *Treatise on the Scurvy* pag. 264. *Amoen.* vol. 4. p. 38. *Flor. Svec.* p. 113.) & privatim facta, & nominatim ulceribus cacoethicis hujus naturæ eam destinavit. Decoctum ejus contra hæc tam ore capitur, quam forma epithematis applicatur. Instar specifici contra scorbutum Hillius essentiam s. infusum ex hac stirpe egregio lucro Londini vendidit (Lind *l. c.* p. 337.). Decoctum aqua vel vino paratum stomachacæ (etiam absque causa scorbutica exortam) efficacissime compescere, medici Berolinenses olim notarunt (*Act. med. Berol. Dec. 2. vol. 3. p. 12.*). Comminuta in tenuem pulverem radix omnes characteres egregii dentifrici combinat, scilicet gingivæ roborando dentes vacillantes firmat, sordes levi frictione aufert, demum putredinem egregie avertit & tollit. Hinc, quum olim in Svecia degerem, frequenter sua pyxide in mensulis sceminarum, intra alia cimelia ornatui dicata, servabatur.

Non cedit viribus Rubiæ tinctoriæ iu rachitide, si decoctum ejus pro potu consueto capiatur, ad mentem magni medici (Rosenstein *om Barnssjuked.* p. 405.) quod tamen ipse non expertus est.

Multa addi possent in ejusdem laudem, nisi virtutes medicaminum non ratiocinio, quod quidem ab austera & amara radice multa sperare sinit, sed experientia stabiliendas putarem. Alvus quoque ab hac, ut congeneribus & affinis aliis, interne sumta subducitur.

Rumex Britannica Linn. *Spec. pl.* p. 476. Britannica Americana Munting. *de antiquorum Herba Britannica fol.* 50. antecellit priori efficacia in ulceribus phagedænicis. Hanc Coldenius (*Act. Upsal.* 1743. p. 115.) ab Americanis primum cognovit, & ipse testis est, ulcus tetrum, quo os palati perforatum erat, lotionem decocti radices & haustulo ejus quotidie capto curatum fuisse.

Pbarm. RHABARBARI MONACHORUM Radix.

468. *RUMEX ALPINUS*; floribus hermaphroditis sterilibus scemineisque: valvulis integerrimis nudis, foliis cordatis obtusis rugosis Linn. *Spec. pl.* p. 480. Lapathum rotundifolium Gluf. *stirp. Pann.* p. 480. Lapatum folio rotundo alpinum Jo. Bauh. *Hist. tom. 2. p. 987.* Pl. perennis in Helvetia ad stabula alpina, ubi fimus abundat, crescens. Habitat & in Delphinatu, item ad Wolgam.

Ab incautis cum Rheo Rhapontico ob similitudinem fo-
liorum confunditur.

Radix) magna, brachialis, ramosa, crassa, interne flava
ve-

venis purpureis, sapore instruitur ad Rhabarbarum accedente cum amaritie juncto. Masticata quoque salivam croceam reddit, & tam aquæ quam spiritui vini colorem profunde luteum impertit. Hinc variis notis Rhei radicem æmulatur. Sed vi alvum laxante quoque cum eadem convenit, licet ista longe magis adstringat. Rarissime nostro tempore a medicis præcipitur. In montanis Galliarum loco Rhei est (*Recueil de Memoires de l' acad. de Beziers p. 34.*). Nominatim incolæ alpium & montanorum Averniæ in profluviiis alvinis cum successu eam adhibent (*Chomel Usuell. tom. 1. p. 76.*). A Russis circa Samaram infantibus item pecoribus verminantibus instar domestici ingeritur (*Pallas Russ. Reise, vol. 1. p. 145.*), & deficiente Rhapontico illi aliquando substituitur (*Pallas l. c. p. 381.*). Atque querela moveretur, nauseam creare absque notabili evacuatione (*Lewis M. m. p. 343.*). Dupla dosi vulgo ratione Rhei capienda suadetur.

Scopo tinctorio quoque inservit in Russia (*Pall. l. c.*).

Herba) intra foveas servata in Rhætia pecorum commodum pabulum est, & præcipue suum (*Verhandl. d. Gesellschaft. landwirthschaftl. Freunde in Blandien P. 4.*), licet in Austria displiceat (*Paula Schranck naturhist. Briefe über Oesterreich vol. 1. p. 81.*). Quin in montanis Delphinatus incolæ petiolis foliorum instar oleris vescuntur (*Vilars Hist. de plantes de Dauphiné, vol. 1. preface p. 6. not.*).

Pharm. ACETOSÆ Folia, Radix.

469. RUMEX ACETOSA; floribus dioicis, foliis oblongis sagittatis Linn. *Spec. pl. p. 481.*, Acetosa pratensis C. B. Icon: Blackwell *Herb. tab. 230.* Pl. perennis, in pratis omnibus spontanea. Cultura autem in hortis, quæ ubivis fit, grandescit omnibus partibus & gravior fit. Culta sola officinas intrat. Occurrit & varietas foliis grandioribus & subrotundis hamis brevibus scilicet, Acetosa montosa maxima C. B. quæ in Halleri *Hist. st. Helv. n. 1598.* singularis species est; in hortis Acetosa Hispanica dicta.

Folia) præcipua pars sunt, quæ virent a primo vere ad seram hiemem usque, & refectorum in locum abunde nova regerminant. Placent acore suo. Unde jusculis incoquantur, item elixa instar oleris eduntur. Quoniam verò tum ferculum nimis acidum constituunt: Spinacia vel Atriplex vel Beta addi solet. Sicque in connubio carnis pro vulgari cibo sunt. Sed parum nutrimenti suppeditant. Substitui possunt folia *Rumicis scutari* L. cujus icon in Regnault *Botanique*, qui valdopere luxuriat, ut in hortis remotam stationem illi concedere oporteat; nempe hæc pariter grate acida sunt, mul-

multitudine foliorum autem defectus magnitudinis compensatur. Acetosa Lapponibus pro sero acetosato, ut Linneus vocat, usitatissima; nempe folia pluribus horis cum aqua ad consistentiam syrupi, sensim addendo plura coquuntur, & hinc refrigeratis admiscetur lac rangiferi, quæ juncta dein fervantur intra vascula lignea vel ventriculum rangiferinum, unde lac gratum acorem adipiscitur & editur cum oblectamento (*Flor. Lapp. p. 94.*).

Veteres Acetosa medico potius sine, quam diætetico, utebantur (*Galenus de aliment. facult. lib. 2. c. 46. Oribas collect. med. 2. 8.*). Foliis, quæ odore carent, sal essentiali inest, quod $\frac{1}{4}$ circiter ponderis succi constituit (*Spielm. Mat. med. p. 37.*). Ad cremorem Tartari accedit, sed magis acidum est, faciliusque longe aqua solvitur. Intelligitur inde, folia vel instar ferculi refrigerare, sitim sedare, bilem corrigere, putredinem refrænare. In febribus igitur continuis varii generis pro cibo commoda, item in scorbuto. Hoc morbo plures centeni in nosocomio Parisiensi Hoteldieu Acetosa cum ovis cocta (non commodo sane conubio) liberati servantur (*Morin in Hist. de l'ac. des sciences 1708. p. 52.*). Combinata vero Acetosa & Cochlearia condiunt Grönlandi brodium ex carne cum Avena & Hordeo paratum adversus scorbutum, hujusque usu alvus salutariter solvitur (*Barthol. Act. Havn. 1671. p. 35.*). Sed aptius in succo expressio vel solo vel cum sero lactis commixto scorbuticis offertur (*Conf. Boerh. Hist. plant. hort. Lugd. bat. P. 2. p. 540.*). In nosocomio Brestiæ condito, uti & in itineribus longis maritimis succus herbæ inspissatus (ita intelligo verba *Saverampfer einsieden*) nautis scorbuta laborantibus ad aliquot uncias offertur, quo cibos eodem condiant, unde numerus horum ægrorum manifeste decrevit (*Hunczousky med. chir. Beobacht. p. 192.*). Solet etiam pro navibus Gallicis, ut recens semper vegetabile profert, herba Acetosæ cum butyro compingi, quod facile & fieri posset cum aliis vegetabilibus (*Faxe om husbullningen til Sjøs p. 168. npt.*) ---. In difficili casu ascitis cum leucophlegmatia juncti auxilium tulit intra tres menses serum lactis, cui Acetosæ folia incocta, unde sitis sedata lotiumque fluxit ubertim & alvus frequens successit (*Faurol in Hist. de la Soc. R. de Medicine 1776. p. 278.*) ---. Memoratu dignum est, quod inter 700. stirpes, quibus acrimonia Ranunculorum mitigare & inertem reddere tentatum est, sola Acetosa, prout bacca Ribesiorum immaturæ, hac potestate instruat, masticata aut contusa, non autem in succo adhibita, modo nondum partes ab acrimonia erosæ sint (*Krapf experimenta cum Ranunculis p. 102.*) ---. Possidet etiam vim calculum lotii solvendi; saltim sub experi-

perimentis extra corpus cum succo institutis, vel emol-
litus vel diminutus apparuit (Lobb *de dissolv. calc.* p. 93.).

Extus applicata folia in ulceribus putridis laudantur. No-
minatim foliis cum vino contusis dentes vacillantes in scor-
buto commode lavantur (Boerh *l. c.* p. 541.)

In universum hæc herba in plerisque quoad virtutes con-
venit cum Oxalide Acetosella, cujus in locum, ubi rarior
ejusdem proventus est, substitui potest.

Radix ramosa, dum sicca est, extus rubro fusca, interne
paullo pallidior. Sapor ejus austero amaricans absque acore.
Infusione vel decoctione aquam colore rubro imbuit. Raro
hodie in usum medicum cedit, nec vi aperiente & diure-
tica, quam plures notant, ita eminet, ut ptisanis inde pa-
ratis multum fidei tribuerem.

PRÆPARATA ex FOLIIS.

Aqua Acetosæ) officin. Iners.

Conserva). Non spernenda hieme, sed raro præscribi-
tur.

Syrupus). Rarioris usus.

Sal essentielle) *Pb. Würt.* p. 167. Expressi succi ad justum
terminum inspissatione & crystallisatione obtinetur. Præstan-
tissimum præparatum, vix salii Acetosellæ secundum. Vide
de eo supra.

R H E U M.

LINN. *Syst. veg.* p. 319. *Gen. pl.* 201.

Pharm. RHAPONTICI Radix.

470. RHEUM RHAPONTICUM; foliis glabris petiolis
subfulcatis Linn. *Spec. plant.* p. 531. Rhaponticum folio La-
pathi majoris glabro C. B. Icon: Regnault *Botan.* sub falso
nomine la Rhubarbe f. Rhei Rhabarbari. Edwards *British
Herbal.* tab. 89. Planta perennis, spontanea in Thracia &
Romania præcipue in monte Rhodope; item in australio-
ris Russiæ & Sibiricæ (*Pb. Ross.* p. 43.) locis montanis
(Pallas *Reise durch Rußl.* tom. 1. p. 380. tom. 3. pag. 9.).
Cl. Coxe (*Account of the Russian Discoveries* p. 336.) de-
serta limosa & sicca inte fluvios Wolgam & Yaicum jam
Ural dictum versus mare Caspium sita, patriam Rhaponti-
ci assignat, negans ad occidentalem Wolgæ plagam reperi-
ri. Occiduum serius floret Rheo Rhabarbaro.

Pr. Alpinus (*de Rhapontico Libell.* Patav. 1612.) alii que
pu-

putant esse *Pa* vel *Πῖον* Veterum, cujus radicem usurparunt (Vid. Dioscor. *Mat. med. Lib. 3. cap. 2.*). Ipse Alpinus sibi circa annum 1610. stirpem ex Thracia procuravit, & hæc Patavio Venetiam primo, dein in Angliam ad Parkinsonium (*Theatr. botan. pag. 157. Paradis. p. 483.*) pervenit. Ex montibus Krasnojariensibus orientalis Sibiriae præsertim trans fluvium Jenisei hodie pro collegio medico Ruffico Radix) colligitur, etsi plerumque confunditur cum radicibus Rhei Rhabarbari & alius speciei affinis. Radix primaria & ætate provecta, quæ crassa & ventricosa est, loco natali exesa esse putredine solet. Hinc acquiescere oportet productionibus cylindricis, quæ tamen vulgo male præparantur, nimirum recentes cortice suo denudando, in taleolos secando & ope caloris mitioris siccando, unde vero dispendium virum & spongiosa compages subsequitur. Præstat contra ea ad experimentum ill. Pallas non nisi radicibus sub tectio calefacti conclavis siccatis corticem abraderi, unde & compage firma coloreque ad optimum Rheum Chinesense accessit, nec multum viribus illo inferius fuit (*Pallas Reise durchs Russ. Reich. vol. 3. p. 9.*)

Radix ramosa est, extus profundius bruna, interne ex albo & subluteo variegata. Sicca sub masticatione non eum fridorem inter dentes edit, qualem Rhabarbarum, nec tam ingrata, quoad saporem & odorem, adstringens & amaricans est, ac illud, sed potius subdulcis & subviscida. Salivam luteam reddit. Infusum aqua factum pallidius est, quam illud ex Rhabarbaro.

Utique vis alvum purgandi illi infidet. Est qui præferendum arbitrat Rhabarbaro, ac si alvi adstrictionem non relinqueret post usum alias solitam (*Alston Mat. med. vol. 1. p. 507.*). Alii Rhaponticum adstringendi vi superius declarant (*Lewis M. m. p. 480. multique alii*). Duplex ejus dosis requiritur ad alvum sollicitandam. Vix vero hodie extra patriam adhibetur. Coquitur in fortalio Gurief purgandi scopo, & Cosacci Jaicenses spiritum vini, qui inde gratam flavedinem contrahit, illi infundunt, spe salutaris effectus ducti. Kirgisenses ad corium colore luteo tingendum adhibent, & radicem Curcumæ videtur eo sine superfluum reddere (*Pallas l. c. vol. 1. p. 381.*). Refert & Rhabarbarum corroborante virtute & efficacia in alvi profluviis, ut tamen in omnibus hisce Rhapontico nonnisi secundus locus concedi queat --. Quoniam vero sæpe in colligendis radicibus, ut supra dictum, improvide aliæ species Rhei admiscantur: ad judicandum verum Rhapontici pretium præstat tentamina instituere cum radicibus apud nos cultis.

Foliorum quoque mentio facienda est, quamvis hætenus

vix inter medicamina fuerint recepta. In fortalio Gurief tenella folia instar oleris & in jusculis ad scorbutum subigendum eduntur (Pallas *l. c.* item p. 426.). Sed fanis & grata ferula præbent vel dicto modo una cum petiolis foliicite deglubendis comesta, vel cocta cum Spinacia, Lactuca, Asparagis vel, modo folia primo vere emergentia probe terra operiantur, ut tenerescant, instar acetarii cum aceto & oleo ingesta (Bergius in *Uppsöfrings-Sällskapets tidsningar.* 1786. p. 291.).

Pharm. RHABARBARI SIBIRICI (Pharm. Ross. p. 42.)

Radix.

471. RHEUM UNDULATUM; foliis subvillosis undulatis petiolis æqualibus Linn. *Spec. pl. ed. 2. p. 531.* Rheum Rhabarbarum *Spec. pl. ed. 1. p. 372. Syst. veg. ed. 12. p. 281. ed. 13. p. 319.* Ejusd. Monographia inter Dissertat. in *Amen. acad. vol. 3. p. 212. tab. 4.* Præstitisset omnino epitheton *undulatum* ubivis servare. Icon: Regnault *Boran.* sub falso nomine le Rhapontic vel Rhei Rhapontici; Edwards *British. Herbal tab. 98.* Planta perennis, in Sibiria crescit inter fluvium Jenisei & lacum Baikal ad oras lapidosas fluviorum & alio solo saxoso (Georgi *Reise im Russ. Reich, vol. 1. p. 210.* Cfr. Pallas *Reisen d. Russ. Reich, vol. 3. p. 235.*). Optime fert hiemes nostri climatis.

Radix) variat figura & magnitudine pro diverso solo. Loco natali, nisi lapides offendat, perpendiculari directione descendit & indivisa, quin crassitie brachii & longitudine pedum quinque ad septem. In humo grandior fit, quam terra argillosa. Supra plerumque ad latitudinem manus transversæ vel spithamæ tuber quasi format, quod in summum magnitudine pugnum æquat, & putredine plerumque vitiatum est, præcipue solo humido, tumque in ramos divaricatur. In arenoso solo minor est, sed sana manet. Quo magis ad naturam humi solum accedit, eo magis aromatica radix offenditur, Tegitur epidermide tenera nigro bruna, sub qua latet cortex crassus, luteus, succosus & fibrosus. Radicis interiorem partem post siccationem quidem describit Georgi (*l. c. p. 211.*), cui viro cl. in solo natali radicem contemplanti hucusque dicta debentur, similem quoad habitum externum Rhabarbaro Tartarico, (ita voco stirpem, quæ genuinum Rhabarbarum suppeditat. Vid. artic. subsequens) æque levem, variegatam, fibrarum pariter expertem, odoris ejusdem sed flavedinis altioris, quasi rubicundæ. Ast in speciminibus a generosiss. L. B. Abasch diverso tempore, larga manu in triplici sarcina, mihi missis,

quæ-

quædam diversa vidi, quæ jam describam. In una fascina, cui inscriptum erat *Rhabarbarum Sibiricum ex Krasno Iarsk*, continebantur frustra radices subteretia, extremis subinde concavis, item plana, nec non alia dimidiata & fere semicilindrica, pondere valde levia, longitudinis duorum ad quatuor pollicum, crassitie ad summum pollicis unius vel sesquialterius, coloris pallide lutei, interpersi striis albis, compagis tenacis, ut vix in pulverem conteri digitis possent, saporis manifeste amari, subsequente adstrictionis, dein post aliquot minuta pr. dulcedinis, sensu; unde patuit, radices hæc vel ex junioribus modo plantis vel ramis radicis, nec tuberosa ejus origine, esse petitas. Saliva inde modice modo tingitur. In altera fascina, cui adscriptum, inesse *Rhabarbarum Sibiricum ex Kiachta*, inveni frustra fere similia, sed paullo obscurioris extus per strias vel fascias coloris, & saporis magis nauseosi, qualis Rhabarbaro vero (Tartarico) inesse solet. Tertia fascina, cui adnotatum *Rheum foliis undulatis ex Irkusk*, comprehendebat frustra, ab istis hætenus dictis valde discrepantia; scilicet plurimam partem crassa erant, interne excavata, ut corticem referrent, item subinde foramine transversim pertusa, quibus tamen aliqua exiliora medio plena admixta erant, omnia coloris profundioris, quam in Rhabarbaro vero, longe duriora prius dictis, ut facile discerpi possent fragmenta & digitis conteri, saporis & odoris vulgaris rhabarbarini, nauseosi, item inter dentes stridentia, salivam mox croceo colore tingentia, sed multum pondere leviora. Et hoc quidem Rhabarbarum proxime accedit ad illud a cl. Georgi descriptum, & consequenter & ad Rheum Tartaricum. Undenam vero discrimen a reliquis a me enumeratis speciebus derivandum, an a diversitate foli, temporis collectionis, præparationis, non dixerim. Effectus saltim pariter differat, necesse est. Varietates stirpis diversas extare, jam ex hortis botanicis novimus; an inde discrimen? At præcipuam causam definire res maximi momenti esset, tam collectionis in loco natali causa, quam in usum plantationum. In cultura in primis studendum, ut putredo interne obrepens arceatur (Pallas *Reise tom. 3. p. 236.*).

Et hæc quidem illa species Rheii botanica est, cui Linnæus olim (Vid. *Diff. cit.*) omnesque in medicaminum apparatus commentantes cum eo Rhabarbarum genuinum officinarum s. Tartaricum adjudicarunt, donec subsequente tempore alia innotesceret, quæ isti hanc prærogativam ambigam redderet. Quicquid sit, nihil dubii superest, quin in hoc genere idem, quod in tot aliis contingat, nempe species congeneres, prout forma ita & virtutibus medicis, convenire, & quin radix hujus quoque speciei eximie al-

vum referat. Cl. Georgi (*Reise*, tom. 3. p. 40.) adeo a mercatore quodam in Sibiria pro vera stirpe hæc ipsa olim indicata; & idem Chirurgo cuidam Irkutzensi Cosaccus quidam persuasum cupivit (*l. c. p. 210.* Collegium medicum, quod Petropoli degit, imperiale, illam colligendam in ulum medicum curare, ex nomine pharmaceutico, supra præfixo patet. Majori ejus dosi, quam Tartarici Rhabbarbari, opus esse, medici Irkutzenses putarunt, scilicet istius drachma sesquialtera hujus drachma dimidia, quum contra ea Nertschiæ (Nertschinsk) scrupulus unus Rhabbarbari Tartarici virtute drachmæ dimidiæ alterius æquiperaretur, & effectus tam certus crederetur, ut in pharmacopolio exoticum deesset. In ditone Nertschiensi quoque plantationes locis montanis factæ, quibus, intra sex annos post rationem, radices insignnem crassitiem, quasi Betæ, adeptæ sunt, absque ulla corruptelæ nota, & prout Tartarico facie similes sunt, ita & effectû congruere omnino fere experimenta in nosocomio facta edocuerunt (Georgi *l. c. p. 211.*).

Facilius alias solvitur ore, quam Tartaricum; nec adeo sapore displicet; vulgo autem habetur debilius (Berg. in *Veckskrift för Läkare vol. 4. p. 67.*).

A. Burætis caules crudi sub siti intensiori eduntur, sed collum quasi inde constringitur, linguæ sensus obtunditur & gustus per totum diem depravatur (Pallas *Reise vol. 3. p. 235.*). Idem in collo sensus oritur, si folia, quæ acore placent, instar crambis eduntur, sed sensum incommodis hîce ferendis assuefieri potest (Georgi *l. c. p. 212.*). Folia a pecore spernuntur (*Ibid.*). Gemmæ hujus, uti & Rheî palmati, florem recondentes quibusdam placent, loco Brasicæ Botrytidis (Coxe's *Account of the Russ. discov. p. 337.*).

Pharm. RHABARBARI vel **RHEI** vulgo, (additur subinde) **VERI**, vel **TARSARICI** (quod nomen me judice aptissimum est), vel **TURCICI Radix**.

472. **RHEUM PALMATUM**; foliis palmatis acuminatis Linn. *Spec. pl. p. 281.* Ample illud descripserunt cel. Hope in *Phil. Transf. vol. 55. for the Year 1765. tab. 12. 13.*, in quarum prima icone tamen comparent folia pluribus radicis furculis competentia; cl. Linné jun. in *Pl. rarior. hort. Upsal. fasc. 1. Lips. p. 7. tab. 4. a. 1767.*; item cl. Sandemann in *Diss. de Rheo palmato. Edinb. 1769.* Figura optima exstat in Milleri *Illustr. Syst. sex.* Cornelis De Bruins figura foliorum Rhabbarbari in *Ejusd. Reizen over Moskovie door Perse en Indie tab. 73.* quam Linnéus jun. *l. c.* citavit, nihil plane si-

Tom. IV.

L

mi-

militudinis cum foliis præsentis Rhei habet. Planta perennis, spontanea in Mongolia ditione Chinenſibus ſubjecta, ad confinia regni Chinenſis.

Rejecta vetuſtiori ſententia, quod ex Rheo foliis undulatis genuina radix Rhabarbari officinarum, h. e. iſta a Tartariſ Chinenſibus vendi ſolita, peteretur, iſtius in locum Rheum palmatum ſucceſſit. Planta hæc ſerioribus modo annis botanicis innotuit. Ex deſiderio nimirum ill. olim Archiatri Ruſſici Kauw Boerhaave ſenatus mercatori Tartarico, qui quotannis genuinam radicem vendere ſolitus erat, commiſerat, ut ſemina ejuſdem procuraret. Iſte votis auſcultans ſemina tradidit, ex quibus vero Petropoli ſatis tam Rheum undulatum, quam Rheum palmatum emerſerunt. Utrumque cel. David De Gorter, olim Archiater Ruſſicus, a. 1658. in horto cel. Model conſpexit, ſimulque narrationem modo expoſitam de transmissione ſeminum percepit; & novam ſpeciem Rhei enatam facile apparuit, & pro nova quoque ill. Linnæus ſtirpem declaravit, quum ad finem Novembris ejuſdem anni Gorterus exemplum completum & bene ſiccatum Linnæo per legatum ad Ruſſiæ aulam Svecicum L. B. De Poſſe mitteret. Inde copia illi facta fuit ſtirpem primum in *Specierum plant. ed. 2. a. 1762.* adoptandi. Semina vario tempore cum illo a Gortero communicata germinare detreſtarunt, item plantulæ inde prognatæ infortunio perierunt. Tandem Linnæo ſucceſſit per radices, ab eodem amico illi a. 1760. miſſas, vivam ſtirpem in horto Upſalienſi cernere (Vid. commercium litter. de hac re inter Gorterum & Linnæum habitum in commentatione cl. Nozemann in *Verhandeligen van het Genootſchap to Rotterdam vol. 1. p. 455. ſq.*). Inde & exorta deſcriptio Linnæi, filii, ſupra ſignificata, qua tamen binis annis prius typis prodiit illa cel. Edind. Profeſſoris botanices Hope, qui ſemina obtinuerat a. 1763. Moſcua a cl. Mounſey, tanquam veri Rhabarbari, quæ intra biennium poſt caulem floriferum protulerunt --- Quantum colligere mihi datur, ſuccevit hæcce ſtirps ex ſeminibus, quæ altera vice ſenatus imperialis ſumtibus magnis ſolutis per Bucharos afferri ſibi curaverat; nam de ſtirpe prioris miſſionis nihil præter dicta conſtitit (Cof. Pallas *Reiſe, tom. 3. p. 157.*).

Quod hocce Rheum pro Rhabarbari genuini matre habendum ſit, hujus opinionis fidem, ſi ad primam originem regrediar, nullam aliam reperio, quam quod meſcator ille Tartaricus ſemina tradita edixerit ex vera ſtirpe eſſe. Quum vero ex iſdem ſatis tam Rheum palmatum quam Rheum undulatum provenerit: ſequitur eodem jure hanc plantam quam iſtam pro genuina reputari. Gortero & Mounſeyo facile condonandum eſt, ſi ſpecioſa novæ plantæ
ac-

acceptæ forma inducti radicem ad eandem potius, quam alteram indigenam stirpem, referrent. Linnei Equ. qui primum in *Syst. ed. 12. p. 281.* declaravit Rheum palmatum esse Rhabarbarum officinarum germanum, & cl. Hope effata nonnisi amicorum commercio sibi junctorum testimoniis nituntur. Et hocce sequuti sunt recentiorum omnes, donec viri celeberrimi, Pallas & Georgi, qui nuperrime in rem naturalem Russiæ itineribus suis inquisiverunt, scrupulos novos excitarent. Nam percontanti ill. Pallas Buchari, folia Rhei palmati sibi ignota declararunt, describentes contra ea folia veri Rhabarbari rotunda & in margine paucis modo incisionibus notata; unde concludit iste Rheum compactum potius fuisse intellectum. Huc pertinent supra ex cl. Georgi itinerario dicta (V. pag. 61.) de Cosacco quodam, qui Rheum undulatum pro vera specie significavit. Uterque etiam arbitratur, Reum undulatum in montibus australioribus apertioribus & siccioribus, quales Tibetici sunt, præstantiorem posse radicem ferre, quam montes frigidi & humi Sibiariæ (Pall. *Reise, vol. 3. p. 156.* Georgi *Reise vol. 1. p. 210.*), loca ideo in Russia culturæ hujus speciei aptissima determinant. Id sane ex omnibus hisce elici posse videtur, quod non unius modo speciei sed plurimum radix Russis ex dominio isto Chinesi vendatur. Hinc & *Pharmacopœa Rossica p. 42.* ambigit inter Rheum palmatum & compactum L. Cl. Miller (*Gardeners Dictionary ed. 8. Spec. 3.*) autem posterius præcise tanquam verum sistit, tam quoniam id feminibus Petropoli illi missis adscriptum fuerit, quam quod sub comparatione radicum similitudinem maximam inter radicem Rhei compacti & istam Tartaricam repererit. Cl. Rondeau, persuasus radicem Rhei undulati egregie congruere cum Tartarica, initio hujus culturam nec Rhei palmati in Belgio Austriaco commendabat (*Rozier Observations ed. in 8. 1772. Tom. 2. P. 1. p. 112.*). Alia conjectura & quidem cl. Rimrod (in *Naturforscher P. 18. p. 244.*) est, quod hæc radix Rheo hybrido, quod omnium Rheorum maximum & multis nominibus notatu dignum primum in *Comm. Gott. 1774. p. 50. & 1779. tab. 1.* descripsi & depinxi, desumatur, cujus quidem radix externis notis omnino prope ad venalem accedit.

Attamen hæc circa notitiam genuinæ plantæ incertitudo non prohibuit, quin multis Europæ regionibus Rheum palmatum in spem futuri ex radice petendi lucri per ampla spatia plantaretur. Jam a. 1768. in horto medico Moscuæ campus insignis eo instructus cernebatur (Pallas *Reise vol. 1. pag. 15.*). Sed serius cognovi ex litt. L. B. Ab Asch (30. Oct. 10. Nov. 1778.), experimenta neque Petropoli neque Moscuæ ob humiditatem soli successisse, sed radices

facile computruisse. Variis quoque Britanniae locis large colitur, postquam semina ejus a cl. Mounsey illuc translata fuerunt, ut Hampsteadii, ubi cl. English illi operam dedit; & societas Londinensis promovendis artibus & commercio dicata, eam ob causam & praemia distribuit, & alia in ulterius culturae studium novissime adeo obtulit (Dossie's *Memoirs of agriculture and other economical arts*, vol. 2. p. 258. sq. *Transactions of the Society for encouragement of arts etc.* vol. 1. p. 93. sq.). Nec ipsi medici Londinenses in societatem juncti omiserunt propagationem stirpis suo assensu & favente de virtute radicis judicio incitare (*Med. Obs. & Inquir.* vol. 5. praef. p. 6. & vol. 6. praef. p. 6.). In Scotia, nominatim in ditone celsissimi Joannis Murray, Atholae Ducis, plantationes egregie succedunt (*Veckoskrif för Läkare* vol. 4. p. 66.). Seminum quoque copia in Anglia collectorum in colonias Anglorum Americanas transmissa fuit (Ellis in *Transactions of the phil. Society at Philadelphia* vol. 1. p. 258.). --- . In Gallia ill. Du Hamel culturam ejus administravit (*Hist. de la Soc. Med. de Paris* vol. 1. p. 340.) --- . In Germania hinc inde experimenta hujus generis nec infelicia capta sunt, quorum quaedam exempla commemorabo. In Palatinatu nimirum loco quodam milliare Manheimo distante, Keferthal, jam inde ab a. 1769. plantatio largi ambitus publica auctoritate instituta (*Bemerk. d. Kubrpfälz. phys. ökon. Gesellsch.* 1771. p. 312.). Francofurti ad Moenum cl. Riese copiam plantarum coluit (*Frankf. med. Wochenbl.* 1781. p. 812.). Brunsvigae per sesquiannum supraque indigenam Rhei hujus radicem in usum medicum tactam, a. 1784. significabatur (Heyer in *Crell. chem. Annalen* 1784. vol. 2. p. 27.). Sine dubio haec eadem est, quam cel. Pott colendam curavit, & quam collegium sanitatis publico encomio commendavit (*Resolution, sub die 16. Junii a. 1783.*). Laudantur & radices Bruxellis (*Mem. de l'acad. d. sc. de Bruxelles Tom. I. Journ. p. 77.*) a cl. Rondeau, Halberstadii (Fritze *mediz. ann.* vol. 1. p. 302.) , Gothae a cl. Sulzero jun.) Balding. n. *Magaz. für Arznei* vol. 3. P. 4.) cultae, etsi hisce locis arctiorem modo campum occupasse videntur. In Borussia curam hujus negotii egit cl. Brück alique ejus exemplum ibidem sequuti sunt (*Bock Naturgesch. von Preussen* vol. 3. p. 933.). Quin notabilis quantitas Rhabbarbari hujus in Germania culti Belgis vendita fertur (*Frankf. med. Wochenbl.* 1781. p. 734.) --- . Nec Svecanum clima repudiat haec stirps, sed in summo vigore sunt plantationes largae ab ill. Bergio prope Stockolmiam factae, unde & regis Gustavi tertii litteris m. Aprili 1782. collegio Regio medico datis, illi venditio permessa & incitatus meritissimus vir ad

continuandum hac in re studium, medicis demum injunctum, ut crebro indigenum Rhabarbarum ægris præscriberent (*Veckoskrift för Läkare*, vol. 4. p. 63. 1794.) --- Item Regiononti Norvegiæ pharmacopola Peckel unam plantam illi Haunia mißsam ad bis mille auxit (*Veckoskrif för Läkare* vol. 5. p. 58.).

Radix Rei palmati, quam depingendam curavit cl. Hope (*l. c. tab. 13. fig. 1.*), ad exortum suum tuber ovarum crassum format, ex quo rami sed diametri longe minoris emergunt: Extus subbruna, interne saturatius lutea est. Quotæ tate provecior, eo firmior interna compages est. Sicca interte ex bruno pallidoque, instar nucis molchatae, variegata est. Primo sationis anno postquam folia eruperint, ut & ipse in horto botanico observavi, integra illa comparent, secundi vero anni folia jam profunde divisa conspiciuntur. Duplex propagandi hanc stirpem modus est, per femina nimirum & radices adultiores divisas. Sponte patet, si non singularium unice plantarum, sed veri usus radices, & consequenter largioris proventus ratio habenda est, ex feminibus Rhabarbarum esse colendum. Eliguntur pro hoc scopo, nisi mitius clima sub dio sationem admittat, vel vaporaria non nimis stercoreata, fenestris instructa, vel cistæ largæ humo repletæ & frigidario per hiemem servatæ, id quod tanto magis necessarium est, si satio tempore autumnali fit: Satio alias primo vere instituatyr & probe caveatur; ne frigus vernum serius ingruens germinibus vim inferat. Vere alterius anni, dum tempestas satis firmata est, transferri plantulæ sese patiuntur in suas areas loco, quem aer perflare potest, sed non humido, & si satio declivis est, quæ ad humiditatem nimiam consumendam præcipue conducit, austro ex adverso; nisi videatur magis consentaneum, si remotius sata sunt semina, translationem in tertium annum differre: Surculi radicum adultiorum caute, ne truncus communis lædatur, separentur ineunte vere; & si tenelli sunt, primum in peculiari area ad futurum ver retineantur, si autem roburiores mox in sua loca transferantur spatiis tam amplis, ut inter singulas plantas intervalla quatuor vel sex pedum intercedant, ne radicum iusto arctioribus spatiis, vel nutrimentum iis deficiat, vel hæe tuberosa parte computrescant. Quo mollius solum est, tanto præstantius. Nisi satio declivis suppetat in colliculos coacervata terra plantulæ collocandæ sunt, & fulcis profundis secandum est solum, ne aqua ex pluvia uberiori circa radices stagnet. Primis annis a Tritico repente aliisque adventitiis stirpibus solum probe mundandum est, item ligone prope stirpem emolliendum. Sexto jam anno, computo a prima germinatione stirpium ex feminibus pullulantium

ium facto, usui medico jam idoneæ radices sunt, per annum autem diutius expectandum, si ex furculis cultæ fuerint. Sed nihil nocet, si majorem ætatem attigerint. Effondiendæ tum exeunte autumnno, foliis jam destructis, vel & vere ante eruptionem foliorum. Et hæc quidem consilia nituntur partim paucis istis, quæ de cura Rhabarbari Tartarici consliterunt, quam successu, quem cultura Rhei palmati variis locis in Europa habuit. Ampliora hujus generis dederunt cel. viri Dossie (*l. c. vol. 2. p. 278.*) secundum encheiresin cl. English, Nozeman (*l. c. p. 465.*), Hope in litt. D. Rogier ad Bergium (*Vid. Veschoskrift för Läkare, vol. 4. p. 74.*) & Bergius (*Veschoskrift l. c. p. 64. sqq.*).

Effossis radicibus mundandæ illæ probe sunt, & dein detergendæ linteo vel dispergendæ per planum, ut aere aluente extrinsecus adhærentes humidum avolet. Auferendæ tum exiliores radices partes, utpote inertiores, crassiores vero, postquam cortex cultro abrasus fuerit, in frusta transversalia aliquot pollicum longitudinis, vel & segmenta longitudinalia divisæ suspendantur, quo siccescant. Exsiccatio plurimum tædii parit. Successit tamen, frusta perforata & filo rudi transacta suspendere commodis intervallis loco ab aere probe perflato, donec non amplius radix coarctetur, & marmoream faciem Rhabarbari exotici induat, & nullam latentis humidi notam prodât (*Dossie l. c. vol. 2. pag. 289. sq.*). Cl. Hope melius visum, exsiccare illam suspensam in conclavi ad gr. 90. scalæ Fahrenh. excalefacto (*Veschoskr. cit. p. 75.*). Cl. Wilhelmus Fordyce aut præfert, radices dissecatas ante focum furni vel culinæ in filo suspensas exsiccare; sic ex libris quinque radices succosæ plantæ sexennis unam libram siccatae obtinuit, qui & subinde radicem singularem effossam pondus viginti librarum exæquare observavit (*Transactions of the Society for encouragement etc. vol. 2. p. 75. sqq.*) Præsertim in Tartarica radice selectu opus est: ita in hac indigena, ita ut hisce omnibus procuratis dispartitio in species præstantiores & viliores fieri debeat; quarum hæc tamen ad præparata varia rhabarbarina impendi possunt.

Verum omnia hæcce conamina irrita & usu suo cassa futura essent, nisi evinci posset, Rheum hocce indigenum æmulari virtutibus Tartaricum. Ad id quidem præstandum non experimentis modo in hominibus captis acquieverunt, sed & ex comparatione chemica pretium ejusdem constituere tentatum est.

Radice Rhei palmati uncia una extracti aquosi primi dedit drachmas $3\frac{1}{2}$, & spirituosus secundi drachmæ $\frac{1}{2}$; eadem quantitas radice erogavit extracti spirituosus primi drachmas

Finas $2 \frac{1}{2}$ & aquosi secundi drachmam unam. Eadem fere proportio extractorum adfuit in Rheo exotico s. Tartarico; in tinctura aquosa cum sale Tartari exoticoque Rheo parata color quidem diversus, sed sapor idem (Fritze *Annal. chem. Annal.* 1784. vol. 2. P. 1. p. 27.), quorum proportio in omnibus convenit. Non multum differunt experimenta cl. Bergii, quibus utriusque radicis extractum aquosum comparavit. Hoc modo discrimen animadvertit, quod exoticæ radicis extractum magis austerum sit, in Svecia autem cultæ amarius; nec cl. Scheele in Svecica radice ulla selenitis (de qua infra largius) vestigia detegere valuit. (*Vedekoskrift för Läkare l. c. p. 72.*), quod cum præviis cl. Model (*Abhandl. d. Baiersch. Acad. d. Wissensch. vol. 9. p. 326.*) experimentis cum radice Petropoli culta omnino convenit.

Pluris tamen interest vires nosse, quas in corpore humano exferit cultura istud propagatum Rheum. Sunt qui illud alvum movendi efficacia Sibirico præstare significant, quin alii, qui ipsi adeo Tartarico æquiparant (Hope *l. c.* Sulzer in *Mag. für Aerzte l. c.* Bergius *l. c.*). Nec efficaces modo repertæ radices adultiorum plantarum, sed & juniorum, quatuor (Bobk *Naturgesch. v. Preussen, vol. 3. pag. 935.*), vel quinque (Nozeman *l. c. p. 472.*), vel sex annorum (Fritze *l. c. p. 304.*). Regiomonti explorata efficacia anam dedit illud a. 1775. in Nosocomio Berolinensi ægris exhibendi, successu simili ibidem contingente (Bock *l. c.*). Omni in re indigenam radicem, moderante cl. Pott cultam, virtute convenire cum exotica experimentis crebris nixum testatur collegium sanitatis Brunsvicense (V. Rheda *Resolution supra citata*). Specimina ejus huc vendita sunt radices transversim sectæ, pollicem æquantes vel eodem crassiores vel exiliores, coloris viridi-lutei, odoris & saporis Rhabarbarini, sed simul manifestius amaræ, & solitis tenaciores, nec stridorem intendentes excitantes. Drachma una pulveris sex hominibus sanis variæ ætatis & diversi sexus data, effectum varium, ut solet fieri, præstitit, uni 25. annorum ter alvum fortiter movit, alii 35. annorum sexies, foeminæ cuidam quater, aliis alvum plane radix non dejecit, sed lotium copiose & valde coloratum fecerit; & in hisce effectus vel præcocius vel serius subsequutus, sed sine torminibus vel aliis molestiis (Fritze *l. c.*). Alio experimento, quum volupe esset, purgantem vim hujus & Rhei Tartarici conferre: viginti hominibus scrupuli duo utriusque diverso tempore dati, quorum plerisque ex radice Rhei palmati ter ad quinquies alvus mota, ex radice altera autem pauci modo effectum tam strenuum notarunt; un-

de fere colligitur priori loco dictum Rheum alteris. Tartarico palmam præripere (Bergius *l. c.* p. 72.). Stockholmæ tam in Nosocomio, quam urbana praxi documenta numerosa efficacie Rhei a cl. Bergio culti exsistere (*Veckoskrift för Läkare l. c.* p. 75. sq.). Nec exiguum rei pondus addit testimonium societatis cujusdam medicæ Londinensis, quod repetitis in Anglia experimentis de vi cathartica ejus, vix in exotica superiori, constiterit (*Med. Obs. & Inq.* vol. 6. *Præf.* 6.). In Belgio cl. Bicker, ad fordes primarum viarum everrendas, in dysenteria varia doloribus ventris stipata, nec non casu singulari diarrhœæ habitualis optimo eventu hac radice usus est (*Nozeman l. c.*).

Sed jam una serie proponam, quæ de Rhabarbaro officinarum vulgari & luteo dicenda sunt, sive de Rheo palmato petatur, sive alia specie. Ab hoc mox removeo Rhabarbarum quoddam coloris lactei, saporis subdulcis, quod quidem alteri speciei optimæ notæ virtute nullo modo cedere dicitur, sed parce hætenus translatum & a me nunquam visum fuit. Mentionem ejus fecit ill. Pallas (*Reisen tom. 3. p. 157.*). Quod ad loca, quibus vulgare istud crescat, solum, ætatem, & modum collectionis & siccationis attinet, acquiescere fere omnino oportet in narrationibus Bucharorum, qui Russis Rhabarbarum vendunt, qui ipsi vel de multis momentis respondere nesciunt, alia astute recondunt, ne dispendium lucri olim patiantur; hinc & difficultas tanta subsuit in acquirendis Rhei veri seminibus. Cl. Io. Bell, Scotus, qui legationis Russicæ olim per Sibiriam Pekinum tendentis comes exstitit, enicus quantum novi, itineratorum est, qui varia huc spectantia argumenta ex propriis observationibus anni 1720. memoriæ prodidit (*V. Ejus Travels from St. Petersburg to diverse parts of Asia, vol. 1. p. 311. sqq.*), quæ ipsa utpote ab homine scito & ingenio profecta plus attentionis merentur, licet in multis lectori avido non satisfaciant. Ex his fontibus elicitur, optimum Rhabarbarum sponte crescere in longa ista montium altorum Tartariæ catena, quæ versus septentrionem haud procul ab urbe Selin oritur, & usque ad lacum Koko-Nor, Tibeto vicinum, extenditur, plurimamque partem sylva destituit. Hæcce ditio, multas urbes sub se comprehendens, Chinensi imperio subjecta est. Solum, quo crescit, marmotis (nonne mus Myospalax Laxmanni in *Vet. Acad. Handl. 1773. p. 134. tab. 4.* intelligenda?), quæ latibula ibidem copiose quærunt, emollitur, unde & radices tanto facilius sese dispergere & semina germinare possunt (*Bell. l. c. p. 311.*). Effodiuntur radices, quarum commoda ætas ex caulibus crassis judicatur præcipue mensibus Aprili & Majo (*Pallas Reise l. c. p. 156.*); attamen autumnò quoque id fit

fit (Bell *l. c. p.* 281.). Tum a terra mundatæ, si iusto majores sunt, in frustra secantur & perforatæ filo tranfacto vel in arboribus vicinis suspenduntur (Pallas), vel in tentoriis, & aliquando, quod pejus, cornubus ovium (Bell) alligantur, demum collectione finita domum vehuntur, sine dubio ut ibidem curatius siccentur. Quomodo id fiat, non satis constat, quum tamen exsiccatio difficultatis plurimum habeat, & efficacie haud parum ab ea dependeat, Chineses in tabulis magnis lapideis, quibus ignis substernitur, eam pefficare subsequente ardoris solaris fortissimi adjumento, auctor est cl. Du Halde (*Description de la Chine tom. 3. p.* 610.). Olim, quum commercium in orientalibus regionibus per Natoliam fieret, Rhabarbarum ex portibus Turcicis ad Europæos transferebatur, unde nomen *Rhabarbari Turcici*, item *Alexandini*, quoniam plurima pars per Alexandriam transmanavit. Duplici jam via ad nos pervenit. Alterum nimirum itinere maritimo Cantono a variis nationibus Europæis petitur, idque *Indicum* in officinis dici solet, & frustra longiora subteretia, duriora & compactiora, nec perforata constituit. Alterum, itinere terrestri a mercatoribus Bucharicis Kiachtam Sibiræ tranvehitur, ejusque emtionem tanquam peculiare jus imperium Russicum sibi vindicavit. Serioribus annis Bucharica quædam gens venditionem præstitit, quæ quidem ab imperatore Chinesi vetitata fentur, unde clam corruptione superiorum per pecuniam & admixtis radicibus vilioris pretii administratur. Transportatur hæc merx in sacco laneis per camelos, & pellium vario genere a collegio commerciorum, cujus mandata quidam commissarius exsequitur, redimitur. Quo vero iudicium aptum de pretio radicum feratur, adjungitur pharmacopola ab imperio Russico conductus, qui præsentibus Bucharis singula frustra ab hominibus juratis perforari, extrinsecus abradi & a reliquiis corticis, excrescentiis, corruptis portionibus & ascititio squalore, liberari, spongiosas vero & exelas radices rejici curat. Selectum illud Rheum unice recipitur, libratur & ex pacto solvitur, studiose prospiciendo, ut loco ab aere probe perflato servetur. Quidquid vero repositum & rejectum fuerit, ne in avaras manus incidat, crematur (*Conf. Pallas l. c.*). Tum Petropolin hiemali tempore intra cistas ligneas extus pice oblitas transectum ibidem a pharmacopola scrutinio iterato subjicitur, ut, si quæ vitiosa supersunt, segregentur & deleantur (*Fischer in Adt. nat. curios. vol. 10. Obs. 20. pag. 64. sq. Gmelin Diss. de Rhabarbaro officin. p. 16.*). Et hoc quidem unice, quod secundam censuram subiit, Rhabarbarum per Russiam & peregrinas regiones venditur. Ita pondus unius Pud Russici (Pud = lib. XL. Russ. s. lib. XXX. Amsteold. Hamburg.

burg. Parisienses), quod 16. imperiales Russicos (Rubel) Kiachtæ venditur, antequam Petropolin perveniat, ob sumptus hominibus ministrantibus & pro itinere solvendos, augmentum valoris ad imperiales Russicos 30. usque parit. Largissima omnium exportatio Rhabarbari ex Russia ad peregrinas gentes ista fuit anni 1765., quo 1350. Pud, pretio 65. imperialium Russ. pro quovis Pud, vendebantur. Nonnunquam vero calor cujuslibet Pud ad 96. adeo imperiales R., ascendit (Coxes Account of the Russian Discoveries p. 341. ubi hujus generis & alii calculi). Huic Rhabarbaro, ut ab Indico discernatur, non inepte mihi videtur nomen Bucharici posse imponi. Hoc Bucharicum venale, cujus elegantia eaque copiosa specimina, diverso tempore transmissa & varium momentum egregie illustrantia, benevolentia L. Baronis Ab Asch debeo, partim frustra oblonga subteretia, palmaria supraque repræsentat, crassitie circiter pollicum duorum vel minori, quæ ipsa Russi sua lingua *Raven tschevenkova* i. e. Rhabarbarum manubriforme appellant; vel frustra constituit subplana diametri latioris, ad figuram unguis equinæ accedentia, dicta ideo *Raven podkova* (i. e. Rhabarbarum unguatum, Fischer l. c. p. 65.). An hæc ipsa trunco tuberoso radices originem suam debent, reliqua ramosæ parti? Utrumque hoc perforatum cernis foraminibus diametri circiter $\frac{3}{4}$ pollicum terebra, quali dolia perforantur, et videtur factis, quæ in Rhabarbaro Indico non obtinent. Rationem hujus perforationis arbitror modo exploratione Kiachtæ instituta contineri, ut nimirum pernoscatur, utrum fructum radices aliquid corruptelæ vel humiditatis intrinsecus contineat; hinc & tantum in extremis vel lateribus aliquando fovea, eandem terebra jacta, conspicitur. Non eo sine perforata esse frustra, sicuti quidam putant, ut & ad meditullia aer pertingat, & eodem tempore interne ac extus exsiccentur, inde colligo, quod subinde uno tantum extremo largi frusti foramen compareat, & præter illud medio radicem pertingens, aliud superficiale dimidiatum occurrat. Non esse factum sili transigendi causa inde persuadeor, quod præsto mihi sunt specimina, quibus L. B. Ab Asch inscripserat Rhabarbarum ex Bucharia, in quibus exigua modo foramina video, quasi acu crassa sarcinis consuendis destinata, facta, qua ipsa sine dubio funis exiguus simul pro suspendendis frustis siccationis causa transactus fuit. In iisdem speciminibus superficies adhuc aspera multisque reliquiis corticis oblecta & in scrobiculis particulis spongiosis referta est, unde patet nondum illam subiisse censuram istam, quam supra Kiachtæ fieri monui.

Prærogativam omnino meretur Rheum itinere terrestri transectum præ Indico, idque non solum ob explorationem dictam

dictam sollicitam, sed & ideo quod non attrahere queat humidum maris, in quod Rheum in univcrsum valde avidum est, nec inquinari vaporibus mercium aliarum adjacentium; nec secundum narrationem cl. Bell (*l. c.*) solum Chinæ proprius Rheo ferendo tam aptum est, ac illud Bucharicum.

Ad hujus igitur indolem descriptio optimi Rhei mihi videtur tutissime adornari posse. Ex ætate provectioribus plantis & partibus radices crassioribus defunctum esse visu manifestum est. Et quæ narrantur de caulibus crassis (*V. supra p. 169.*), qui indicium aptæ collectionis præbeant, idem confirmant. In Tartaria pro venditione non effodi radices decennio minores multi declarant, nescio, ex quo fonte. Et hæc fide procul dubio ductus suasit summus Linneus (*Diff. purgantia indigena in Amon. acad. vol. 7. p. 307.*), ut Rhei palmati radix nonnisi decennio post fationem elapso, vel ferius in usum verteretur; quod vereor ne hæcenus a paucissimis, qui radicem indigenam commendarunt, factum fuerit. In speciminibus Rhei Bucharici, quæ cõram habeo, diverso tempore mihi missis, & ut verissimile, diversis annis Kiachta petitis coloris aliqua discrepantia conspicitur. Quædam scilicet sunt rubicundo lutea, albido lutea, alia viridi lutea; an hæcæ a solo, an, quod probabilius, a diverso exsiccandi modo dependeant, non dixerim. Ast omnia præ se ferunt superficiem ex cultri applicatione multangularem; notantur coloribus egregie ex rubicundo albo luteo variegatis vel strias flexuosas vel subinde stellulas, quales istæ Lichtenbergicæ in electrophoro (*Vid. Comment. soc. scient. Gotting. 1777. tab. 1. fig. laterales*), formantibus; digitis facile conteruntur in pulverem tenuem pallide luteum, hinc in mortario tanto facilius contundi possunt; masticata stridorem inter dentes, quasi sabulum interesset, edunt, & salivam colore croceo imbuunt. Albæ partis radices mox plux mox minus reliquis striis interest. Sapor amaricans subnauseosus & subacris cum adstrictionis aliquo sensu. Odor gravis specificus, quem vix aromaticum dicere possum. — Vetustiora specimina non bene servata subrusa sunt & vermibus erosa, quorum impetum cl. De Fischer (*A. N. C. cit. p. 67.*) humidiori aeri imputat. Ad celandas horum erosiones fraudulentæ mercatores radicem obliniunt Tragacanthæ mucilage & infuso Curcumæ vel Rhei, vel alius colorantis materiæ. Ipse ejusmodi radices venales vidi colore adscititio, a naturali Rhei longe diverso, tinctas.

Odora Rhei pars una ex præcipuis est, quibus illud confiat, quæ si perit, virtutis purgantis plurimum simul suffaminatur. Dispellitur facilius in pulvere radices, quam eadem integra; hinc non debet diu in pulvere servari

(Boul-

(Bouldue *Mem. de l'ac. des sc. de Paris* 1710. p. 166. Saïr-
demann *Diss. de Rheo palmato* in *Gott. Anz.* 1771. Zug. p.
367.). Tostione quoque fortiori, item coctione avolat, ex
vulgari experientia, quin ipsa radicis ætate. Imo aqua ejus
destillata nauseosa & purgans est (Borrich. in *Act. Hafn.*
Neglexi locum notare). Gummosæ & resinosæ partes ma-
ximum Rhei pondus efficiunt, quarum gummosæ autem su-
perant alterum genus. Proportio earum inconstans est, ut
conferendo experimenta vario tempore & a variis chemicis
facta elucet, & tam arctus inter hæc nexus obtinet, ut
menstruum sive aquosum sive spirituosum utriusque generis
partes una excipiat. Alius ex uncia una radicis elicuit ex-
tracti gummosi primi drachmas tres, & spirituosi secundi
drachmam semis cum granis septem & dimidio (Gmelin
Dissertatio de Rhabarbaro p. 15.); residuum hujus tamen
grana quindecim extracti aquosi adhuc dedit (Gmelin).
Alius extracti aquosi primi drachmas quinque cum scrupulis
duobus & dimidio obtinuit ex extracti spirituosi secundi gra-
na modo quinque (Neum. *Chymie* vol. 2. P. 4. p. 89.). Alius
dimidium utriusque (Spielm. *Mat. med.* p. 638.). Quartum
partium genus, quæ radicem ingrediuntur, ad novissima
tempora usque neglectum fuit, quum tamen reliquis
facilius longe sese prodat. Est hæc ejus pars ad speciem
terrea, quæ albedine sua & stridore inter dentes mox co-
gnoscitur, plane insipida. Ejus mentionem primus Mode-
lius (*Entdeckung des Seleniten in d. Rhabarber*, *Petersb.*
1774. qui libellus mihi non suppetit. Cfr. Eiusd. commen-
tatio in *Abhandl. d. Baiersch. Acad. d. Wissensch.* vol. 9. pag.
319. sqq.) fecit. Ut separetur a reliquo radicis, infundat-
ur pulveri nonnihil rudi aqua calida, unde terra ista ob
pondus gravius fundum petit; tum liquido tincto defuso re-
petitis vicibus aqua calida infundatur, donec terra perfecte
albescat. Hæc siccata inter digitos refert sabulum subtile;
cujus Rhei Bucharici libris quatuor uncix sex infuerunt (Mo-
del *l. c.* p. 222.). Indici libræ uni uncix duæ cum dra-
chmis duabus (Screele *Ver. Acad. Handl.* 1784. pag. 181.
Tertia igitur parte plus insuit Indico quam alteri. Jam ra-
tio patet, cur Indicum compactius sit. Quo annosior radix
est, eo plus hujus terræ continet, ita ut ex Rhei diu ser-
vati drachmis tredecim unciam ejus unam elicuerit cl.
Scheele (*Berg. Mat. med.* p. 336.). Est hæc ipsa sal aqua
insolubile non ex acido Vitrioli & calce, ut olim cl. Mo-
del credidit (*l. c.*), subseribente & nuperius cl. De La
Metherie (*Essay sur l'air* pag. 371.), sed ut experimentis
evicit cl. Scheele, ex acido Acetosellæ, quod cl. vir cum
acido sacchari idem censet, & calce conflatum. Idem sele-
nites quoque in aliis variis vegetabilibus latet, sed minori
quan-

quantitate, unde operosius eruitur (Scheele *Vet. Acad. Handl.* 1785. p. 171.).

Infusum radices aqua paratum, æque ac spirituosum, colorem croceum induit, sed hoc posterius pallidiorem. -- Ad vires Rhei medicas illustrandas & hoc pertinet, quod solutione martiali nigrescat, quod de adstringendi ejus efficacia judicium cum effectu in corpore nostro apprime convenit. Antiseptica vi pollet insigni, nam ejus grana decem cum aquæ fontanæ unciis duabus infusa carnem potentius tumentur contra putredinem, quam salis marini grana sexaginta eadem quantitate aquæ soluta (Pringle's *Dis. of the army* App. p. 21.).

Nomen Rheum barbaricum (το ρεον το βαρβαρικον) apud Alexandrum Trallianum (*Lib. 8. cap. 3. ed. Andernaci p. 401.*) primum occurrit, hocque in debilitate hepatis & dysenteria laudavit. Rhei quoque parum admisceri aliis jussit Paullus Aegineta (*Ars med. lib. 1. cap. 43. p. 17. vers. Torini*), si validius subducenda alvus esset. Sed qualis planta ab hisce intellecta fuerit, utrum Rhaponticum, an alia, ne sagacissimus quidem hodie certo enucleabit. Quin Oribasius (*Euporist. l. c. c. 9. col. 577.*), ubi verba Pauli repetens, loco Rhei, meminit Nitri, ita ut alterutro locovitiosa scriptio suspicanda sit. Nec descendam multis in indaginem Rhabarbari Arabum, eandem incertitudinem reformidans; probabile tamen est, nostrum eos in utrumque medicum adhibuisse, dum suo blande purgantem vim expressius adscribant, & Mesue hanc ejus potentiam a partibus volatilibus derivat coctione facile dispergendis. Ante hocse ducentos annos inclyti isti de simplicibus exoticis scriptores Garcias ab Horto & Aosta Rhabarbari tanquam remedii vel suo tempore famigeratissimi meminerunt (*Vid. Clus. exotic. p. 207. 274.*). In Germania præcipue Adolphi Occonis, filii, Augustæ Vindellicorum Physici, qui a 1606. ætate octoginta duorum annorum obiit, commendatione & usu inclaruit (*V. Ejusd litteræ in Laur. Scholzii Epist. Medicinal. n. 15. p. 18.*).

Ad præstantissima hæcenus nobis cognita remedia, simul quoque usitatissima, pertinet. Non subsistit ejusdem efficacia in primis viis, sed cum sanguine quoque haud ægre commiscetur, vel secretis liquidis sui indicium imprimat. Lotium brevi post ingestum Rheum & antequam alias sensibiles virtutes exseruerit, tingitur colore rufo luteo, quasi in ictericis, vel iis, qui calore febrili insigniori corripiuntur; unde ab hominibus minus attentis perversa diagnosi vel prognosis facile formatur. Lac puerperæ quoque luteum ac amarum diuturno ejus usu redditum legitur (*Paullini Obs. med. phys. c. 1. Obs. 20. p. 30.*). Ita narratur ex Rhei drachma

chma una cum pauxillo vini ingesto sudorem, qui copiose erupit; & odore & colore rhabarbarino indusum imbuisse (Menzel in *Ephem. nat. cur. ann. 6. 7. Obs. 78. p. 110.*). Similem in sudore movendo & tingendo effectum memorat Tillingius (*Rhabarbarologia p. 118.*). Fœces alvinas Rheo tingi notissimum.

Purgans blandum est, quod cujuslibet ætatis & sexus hominibus plerumque tuto præbetur, & purgantibus tantum non omnibus eo præstat, quod non ventriculum debilitet, sed eundem e contrario roboret. Id incommodi tamen secum vehit, quod, si solum capitur, post effectum hunc præstitum adstringendi sua vi plerumque alvum obseret; id quod salino quodam addito præcaveri potest. Sunt qui adstringentes partes inesse Rheo negant & alvi obstipationem non nisi a prævia purgatione derivant (Boulduc *Mem. de l'ac. R. d. sc. de Paris 1710. p. 64.* qui in neganda ejus adstrictione multus est): sed sapor, experimentum cum martis Vitrioli & analysis chemica, quæ multum terrearum partium manifestat, contraria. Sub sordium in primis viis indicium & torminibus cum borborygmis perceptis, colluvie per Rheo tempestivum usum eliminata, obvium sæpe itur febrî alias ex eisdem in massam sanguinem ingressu subsequituræ.

In acutis morbis non æque idoneum purgans est, ac febre absente. Nam particulis odoris sanguinis cursum accelerat & æstum febremque cum symptomatum satellitio auget; & in inflammationibus pectoris nominatim respirandi difficultatem, anxietatem & reliquas molestias, peiores reddit. Quod tanto minus in dubium verti potest, quum vel in hominibus sanis ex Rheo ingesto incalescentia naturalis major & inquietudo oriri soleat. Merito igitur jam Aloysius Mundella Rheum tanquam calidum & liccum in febribus redarguit (V. Ejus *annotationes in A. Musæ Brassavoli simpl. examen*) & Septalius (*Animadvers. & caution med. lib. 5. cap. 5. p. 101.*) pariter. Geoffroy *Mat. medicale Traité tom. 2. p. 220.*) quoque illud vituperat visceribus inflammatis & febre nimis forti. Non tamen nocet in febribus, in quibus sordes sub nimio virium dispendio præsto sunt, ut in nervosis & putridis, qua sub conditione salinis mannatis aliisque purgantibus debilitantibus multo præferendum. — Hæmorrhoidariis pariter non conducit (Böcler in *Herm. Mat. mat. tom. 1. p. 120. Model Abhandl. d. Baiersch. Akad. d. Wissensch. vol. 9. p. 331. Lentin Beobacht. einig. Krankh. 162.*). Cautionem quoque injungit in Rheo apud fœminas debilitate systematis nervosi laborantes & ad abortus pronas administrando cl. Lentin (*l. c. p. 163.*).

Efficacius alvum movet in pulvere datum, quam præpara-

ratione qualicunque subactum. Dosis pulveris in hunc scopum vulgo solet esse a scrupulo uno ad duos vel drachmam unam. Ast est, qui a dimidia drachma effectum eundem ac ab una integra sperat (Sandemann *Diss. de Rheo*). Gratius ingeritur pulvis addito Cinnamomo & saccharo. Qua vero miscela non opus est, si nebula obvelatum capitur. Addito cremore Tartari, vel sale medio perfecto, minor dosis pro effectu sufficit. Quoniam vix unquam sine levi nausea molestissime ventris, utur mitibus, effectum exferit, præstat, si nihil urget, Rhei dosin, dum cubitum eundum est, ingerere; quod si factum fuerit, mane alvi laxatio subsequitur absque turbis nocturnis. Quin nonnulli somniferam virtutem in Rheo animadverterunt, adeo ut cl. Fordyce (*New Inquiry into the putrid and inflammatory Fevers* p. 157.) versus finem putridarum febrium a paucis granis Rhei somnum procurari referat, opiatis virtute cassis, & cl. Lentin (*l. c.*) idem a Rheo ante tempus somni ingesto sustineat. Pauperioribus, qui siccam formam respuunt, pulvis exhiberi potest exceptus aqua & stimulo salino, si opus, mixtus, modo pro quolibet præbio vitrum agitur ut pulvis superiora petat. Infusum aqua calida factum efficax quidem est, sed debilius pulvere, ita ut hujus grana circiter viginti quatuor plus præstent, quam si pro infuso drachma sequialtera sumitur (Boulduc *Mem. de l'ac. d. sc.* 1710. p. 165.). Rarius radix sola in infuso sumitur, nisi in notissima ista tinctura Rhei aquosa, de qua infra, quæ post pulverem consuetissimam formam constituit. Extractum infuso longe debilius, ita ut drachma istius una multum cedat efficacia pulveris granis viginti quatuor (Boulduc *l. c.*). Non caret suo commodo, addere vel interponere Rheum aliis, quæ vis & natura morbi aliquando desiderat, antequam omnes sordium primarum viarum reliquæ eliminatæ rite fuerint, ut cortici Peruviano, martialibus, amaris, opio.

In dysenteria omnium quidem consensu eximia perpetratur. Sed de periodo, qua conveniat, dissidium, qua ipsa non rite observata, & optima alias remedia damnum afferunt. Omnium purgantium selectissimum declarat Degnerus (*Hist. dysent. bilioso-comagiosæ*, p. 140. §99.) multique alii medici cum eo in dysenteria, tam ob vim purgantem quam corroborantem, quin specificum nominatim in diarrhæis & dysenteris biliosis. Omni morbi tempore tam in statu & in declinatione quam sub ejus initium pari fiducia admittit. Si omnino verum esset, quod quidem ille innuit, quod saburram biliosam involvat, leniter abstergat, eliminet, ejus acrimoniam infringat, corrigat, obtundat, imo vim anodynam præstet, & simul intestina roborat: sane nullo alio auxilio ad dysenteriam curandam, quam Rheo opus esset,

nec

nec compendiosior ulla via excogitari posset. Iste pulverem nonnisi principio mali & quando minus periculi subsuit, dedit, ut plurimum sine ullo alio additamento; tutiorem tamen judicat tincturam ad dimidium vel integrum cochleare singulis quatuor aut sex horis exhibitam. Et sic nisi juverit, ut desperato casu quidem aliquando accidit, nulli tamen nocivum fuisse asseverat, in connubio liberalis acidorum usus. Quibusdam propinavit infusum Rhei simplex aquosum, quod vero corruptioni magis obnoxium fuit, nec paræ efficaciam. Hæc omnia vero licet a viro in praxi medica alias gravi edicta fuerint: non diffidendum tamen, quod, quum alvum absoluta purgatione Rheum obstipare soleat, minus longe sub initium morbi, quam sub progressum & finem, hoc est, postquam aliis commodis acrimonia in primis viis stabulans eliminata fuerit, conducat. Addo ob calidam suam naturam tum præcipue, quando manifesta intestinorum inflammatio præsto vel in procinctu est, non esse opportunum. Hinc scite ill. Tralles (*de Opio Sect. 3. p. 187.*) prætulit Theo ineunte & adolescente morbo Tamarindos cum Manna. Consentit Don. Monro (*Dis. in British milit. Hosp. p. 70.*), qui ideo, prima periodo emetico, altero die aliisque subsequenter sal catharticum amarum cum Manna & oleo ejus loco in solutione ægris propinavit. Hæcque miscela etiam melius successit cl. Gesner (*Samml. v. Beob. a. d. Arzneigel. d. p. 26.* Cfr. Pringle *Dis. of the army p. 267.*). Præstantiam salis cathartici cl. Ruffel Monroum (*l. c. pag. 71.*) primo edocuit. Salis cum Manna miscelæ prærogativam quoque tribuit cl. Huck (*in Pringle l. c.*). Plura contra usum Rhei monet cl. Baker (*Lib. de dysenteria Lond. in Opusc. p. 52.*), nempe effectum ejus esse levissimum, aut plane nullum, nonnisi tardiuscule & impotenter & fere cum augmento torminum atque inflationis officio suo fungi, imo, quoniam alvum contrahat, inimicum maxime esse. Queritur & de variis incommodis ex Rheo cl. Brocklesby (*Oecon. and. med. Observations, p. 182.*), ob adstringentem ejus naturam & quoniam justo citius evacuationes biliosas sistit, unde multi intempestive eo usi mox deliria, vel eorum incrementum senserunt, item pectoris compressionem, quæ adeo venæ sectionem injunxit, viribus etiam aliquando multum dejectis. Ill. Eques Zimmermann (*von d. Ruhr, p. 408.*), pariter diffidens Rhei præcociori usui, Mannam & sal Sedlicense, omisso oleo in epidemia ab eo adumbrata adhibuit, initio ex voto, quæ ipsa præstantiora Tamarindis cognovit. — Sed absit, ut Rheum in hoc morbo in universum repudiem. Confert enim Tinctura Rhei, quando reliqua dicta purgantia vomitu rejiciuntur, quum ventriculus eandem ferat, vomitum hæc ipsa sistat, & tandem

etfi

est tardius morbum ipsum finiat, aliquando etiam ventriculum ita corrigat, ut reliqua purgantia sustinere queat (Zimmermann *l. c.*). Insuper perseverante fluxu, postquam tormina cessarunt, & in chronicum inclinante, valde idonea est; nec debilitantibus istis purgantibus tum amplius locus concedi potest, quippe quum profluvium istud nonnisi ob relaxata nimis vasa continuat, quæ corroborante sua vi Rheum egregie adstringit & firmat. Quicquid stimuli adhuc superfit, vel iterum congeratur, hujus subsidio blande everritur. Sicque recidivo malo optime obviam ibitur (Cfr. Tralles, Monro *ll. cc.* Clark *on the diseases ie hot countries*, p. 229.). Sponte patet, subinde ad efficaciora sistentia, ut Cascarillam, Simarubam, lignum Campefcantum &c. transendum esse.

Varie miscelæ Rhei quibusdam in dysenteria placent, ut cum Ipecacuanha, cujus exempla alio loco jam significata (*Appar. med. vol. I.*) Adde, quod ad experientiam cl. Rufsel pauca grana Rhei cuilibet dosi Ipecacuanhæ (quatuor ad sex grana Ipecac. ille exhibet) admixta, eam vim habeat, ut Ipecacuanha purgantis magis officium absolvat, & minus solito moleste ægrum afficiat (Monro *l. c.* p. 72.). Angli connubium Rhei cum Calomelano crebro eligunt, eo fine ut purgatio copiosior & facilius contingat. Hocce scopo utrumque combinavit Pringle (*Dis. of the army* p. 262.). Cel Monro (*l. c.* p. 72. *not.*) huic miscelæ tum indulgit, quando vermes focii extiterunt. Opponit vero cl. Clark (*l. c.* p. 228.) tormina inde multum augeri & tenesimum molestum raro vel nunquam inde mitescere, in climate calido autem diathesin putridam Calomelanos additamento plurimum incrementum.

Prout autem Rheum diarrhœas, quæ dysenteriam excipiunt, coercet: ita & eximie efficacis est in iis, quæ primarium morbum constituunt, & quæ ex cibis vel sua natura vel præ copia male digestis, vel liquidis corruptis abunde ad primas vias delatis oriuntur. Nam alienus in hisce fomes non solum everritur, sed commeatus humorum ulterior roborando vasa cohibetur. Non nimis mature autem capiendum est, quum diarrhœa sæpe graviore morbo prævertat, sed quando vires labefactari incipiunt & tormina accedunt, vel febris sese associat. Sæpe solum Rheum hocce sanat. Sub manifestioribus sordium indiciis ea dosi sumatur, qua alium evacuet; alias minori, vel post longiora intervalia, ut potius adstringat. Nec ab hujus beneficio gravidæ vel puerperæ arcendæ sunt. Nominatim in ea diarrhœa, quæ fluxus hepaticus nuncupatur, efficacis medela est, præcipue in acidularum martialium connubio (Tralles *l. c. Sect.* 3. p. 242.).

Sic Rheum exigua quantitate pluries sumtum proficit iis, qui alvum nimis mollem habent, & flatus, nauseam, crebro experiuntur, vel acida sive mucosa diathesi laborant. Hinc stomachicorum numerum merito auget; & addere optimo successu soleo tincturam Rhei elixiriis amaris, quibus ventriculi infirmitati subveniendi scopus est, præcipue si quid sordium in primis viis superfit. In aphtis infantum confert tum, quando crustæ delapsæ cum dejectionibus alvinis secedunt (Rosenstein *om Barns sjukd.* p. 45.).

In affectionibus hepatis & bilis multi tantopere Rheum extollunt, ut animam hepatis dixerint. Qui cholagogum vocarunt, vereor, ne unice colore, quo fœces alvinæ indetunguntur, decepti fuerint. Præstans tamen est in ictero, qui a tenacibus liquidis stagnantibus originem trahit. Commodam in hunc finem proposuit miscelam Equ. A Rosenstein (*l. c.* p. 293.), ab ipso Elixir hepaticum dictum. Nec inconcinne contra hunc icterum tincturæ Rhei liquor terræ foliatæ Tartari admiscetur. Malum hypochondraicum licet in nimia sensilitate nervorum & irritabilitate musculorum præcipuum causam agnoscat, vitia tamen viscerum digestionis ciborum & chyli præparationi dicatorum varia juncta habet, præcipue ventriculi & hepatis, ad quæ tollenda haud exiguam symbolam Rheum tonica sua virtute affert.

In renes Rheum peculiarem effectum exferere, coloratio lotii & impetus levis in urina pellenda docet. An hæcce allegerint quosdam ad illud in diabete tentandum, non dixerim. Multi tamen inter primaria in ejusdem curatione referunt, singularibus casibus insistentes. In casu singulari, quem proponit Harris (*de morb. infantil. & obs. med. ed. Amstel.* 1736. p. 169.), infusum ex Rhabarbaro & vino Canariensi unciam medelam absolvit. Ad quem Rhei usum similitudine mali cum diarrhœa invitatus fui. Alii, qui Rhabarbarum adhibuerunt, simul alia varia pro idea diversa, quam de causa proxima abstrusi hujus rarique morbi sibi formarunt, præceperunt, ita ut dubium sit, quidnam juverit. Legi tamen merentur historiæ consignatæ ab Heistero (*Med. chir. Wahrnehm.* vol. 1. p. 577.), a Fothergillo (in *Med Observ. and Inquir.* vol. 3. p. 538.), Dobsono (*l. c.* vol. 5. p. 302.), Metzio (*Diabetis Obs.* in Hall, *collect. Diss. pract. tom. 4.* p. 35.) rel. ut breviaria varia practica transeam, in quibus commendatur. Sed proxime dicti observatores Rheo potius instar commodi purgantis quam assimilationis succorum nutritiorum labefactatæ vel vitii topici renum remedii, usi sunt. Ipse a Buchwald (*Diss. de diabete curatione cum primis per Rhabarbarum* in Hall, *coll. Diss. pract. tom. 7.* P. 2. p. 762.), qui Rheo principa-

tum

tum fere in hoc morbo concedit, in tribus casibus ab eo recensitis alia adjunxit, nec ea dosi & ordine Rheum dedit, quo rei prærogativa indubia redderetur.

Hæctica infantum cum intumescencia ventris junctæ, quæ insignes hinc inde strages producit, medelam sæpe sese præstitit. Animam Rhei ad drachmam unam datam laudat eo sine Linnæus (*Ameen. med. vol. 3. p. 228.*) & Fordyce (*Inquiries into putrid and inflammat. Fevers p. 208. 227.*) utitur pulvere ex salis polychresti scrupulo dimidio & Rhabbarbari granis tribus ad septem mane per quatuordecim dies, vel donec cesserit febris hæctica aut tumor abdominis, cui pulveri tantum tribuit, ut si arcanum habuerit, divitiarum conquiendarum aptissimum adminiculum futurum fuisse existimet.

Vermibus porro Rheum inimicum est. Testimonium huc pertinet Faresti (*Oper. lib. 21. Obs. 32. p. 357.*), qui eo sine ejus scrupulum unum vel duos commendat, item Duretii (in Holler. *de morb. intern. & enarrat. annot. ad cap. 54. p. 568.*). Inter purgantia contra vermes præstantissimum declarat Riverius (*Prax. med. lib. 10. p. 502.*), ut quod alvi fluxui & feбри conveniat, cui tamen præmittit anthelmintica speciatim sic dicta. Multum quoque illi tribuit Van Den Bosch (*Hist. constit. verminose p. 347.*) in febribus verminosis, in salis polychresti & Valerianæ connubio, quod & in mucosis & in biliosis & verminosis affectionibus excelluit. Utique hic non omne curationis meritum in Rheum solum cadit, nec, quum Pringle Rhei drachmam dimidiam cum Calomelanos granis duodecim contra lumbricos in febribus remittentibus autumnalibus militibus præscriberet (*Vid. Dis. of the army p. 211.*): attamen experientia felix præferri iussit Rheum alii purganti remedio. Vermibus adversum esse arbitror tam ob gravem suum odorem, quam purgante vi, & robore, quod intestinis impertit, siquidem ii præsertim vermibus afficiuntur, qui primarum viarum debilitate laborant.

De præstantia in fluore albo mulierum mox, de extracto commentaturus, agam.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Rhabbarbarum torrefactum) *Pb. Lond. p. 22.* Torrefieri Rheum leni igne (in cacabo) jubetur, donec friabile fiat. Eo diminuitur purgandi vis & augetur altera adstringendi. Fortiori igne omnino perit ista prius dicta, ita ut ab aliis adstringentibus vegetabilibus Bistorta, Tormentilla rel. nihil differat. Hinc superfluum præparati genus.

Extractum Rhabbarbari) *Pb. Wurz. p. 90. Pb. Spec. ed. 3.*

p. 80. Purgandi vi inferius esse pulvere, supra indicavi. In diarrhœis grana duo vel tria pilularum forma cum cochleari uno aquæ Cinnamomi pro dosi capi possunt (Rosenstein *Hus och Rese-Apotheque* p. 73.). Contra pertinacem fluxum album valere, & auctoritate duorum medicorum magni nominis & propria experientia edoctus sum. In hocce malo exiguæ doses conferunt. Rosenstein (*Apot. p. 72.*) ejus pilulas binas, singulas grani unius cum oleo destill. Cumini subactas & Canella alba conspersas, mane & vesperi per longum tempus ingerendas curavit. Werlhofius (*Opus. p. 752.* ed. Wichm.) autem extractum ad scrupulum dimidium quavis nocte sumendum concessit, protracto per aliquot menses usu. Si subsuerit suspicio ejusdem ex infectione venerea originis, exigua quantitas Mercurii dulcis feliciter subjungitur (Werlhof). Equidem quoad dosin & tempus Rosensteinii consilium pluries sequutus sum optimo eventu, etiam tum quando diuturnum fuit malum, & ardorem & erosionem genitalium excitaverat.

Tinctura Rhabarbari aquosa vel Anima Rhei (*Pb. W. p. 230.* Essentia Rhabarbari) *Pb. Brand. p. 91.* Est infusum Rhei aquis duabus destillatis factum, cui pro extractione copiosiori & ad corruptelam arcendam sal Tartari additum. Additamento hocce quoque infringi nonnihil ejus purgandi vis dicitur (*Degner l. c. pag. 148.*). Si stimulus metuitur, omitti potest sal alcali. Altera aquarum destillatarum Cinnamomi aromate imprægnata est. Hortij & Rolfincii, tanquam auctorum, nomen adjungitur. Si evaporatione nonnihil densatur, *concentrata* vocatur. Est egregium purgans, quod additis aliquot guttis redditur. Laxandi scopo ab uncia una ad duas adulto conceditur, alternandi autem sine minori quantitate ad drachmas duas. Commode dilutum aqua aromatica & sale medio adjectum partitis dosibus in mixturis hauritur. Infantibus tenellis etiam conducit mixta cum syrupo de Cichoreo cum Rheo, tantoque magis, quum, ob alcali admixtum, acidum in hisce infringat. Post pulverem Rhei hæc tinctura usitatissimum rhabarbarinum constituit.

Tinctura Rhabarbari composita) *l. c.* Menstruum tam spirituosum quam vinosum est, quod excipit Rheum, Gentianam, Serpentariam Virgin. Sed vix hodie usurpatur. Propius accedit ad Tincturam Rhei amaram) *Pb. Edinb. pag. 45.*

Tinctura Rhei dulcis) *Pb. Ed. p. 46.* Simplicior, sed pariter spirituosa, addito Cardamomo minori.

Tinctura Rhabarbari spirituosa) *Pb. Lond. p. 72.* Inest Crocus & Cardamomum.

Syrupus de Cichoreo cum Rheo) *Pb. W. p. 207.* Elegans syru-

Syrupus & salato placens, qui vires Cichorei & Rhei col-
ligit. Suetissimus pro meconio recens naturam eliminando,
cochleari exiguo pro Thea datus, additur & mixturis pur-
gantibus gratiæ & virtutis causa.

Syrupus de Rhabarbaro) *Ph. W. p. 216.* Sennam etiam
& aromata recipit. Infrequentior præcedente.

Intrat insuper Rhabarbarum multa composita tam officina-
rum, ut Extr. Panchymagogum Crollii, Pulverem contra
vermes) *Ph. W. p. 161.* Elixir Proprietatis cum Rheo) *Ph.*
W. p. 57. rel., quam formularum celebrationum librorum
practicorum, e. c. Potionem communem purgativam Syden.)
Oper. p. 567. Elixir Rhei Darelli (V. Rosenst. *Haus v.*
Reiße - Apoth. p. 51.) Elixir viscerale Rosensteinii (*loc. cit.*
pag. 52.).

POLYGONUM.

LINN. *Syst. veget. p. 311. Gen. plant. p. 195.*

Pharm. BISTORTÆ Radix.

473. *POLYGONUM BISTORTA*; caule simplicissimo monostachyo, foliis ovatis in petiolum decurrentibus Linn. *Spec. pl. p. 516.* Bistorta major radice magis intorta C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 421.* Regnault *Botan. La Bistorte.* Curtis *Fl. Lond. Pl. perennis*, in montosis Germaniæ, ut Hercyniæ, Weiffneri, Hassiæ, Austriæ, item Galliæ crescens. In Helvetia & Anglia occupat prata humida.

Radix) digitum crassa, compressa, inflexa, rugis annularibus cincta & fibrillis copiosis in superficie instructa, extrinsecus nigro bruna, interne colore carneo tincta. Sapore præ se fert intense austerum, odorem haud manifestum. Solutionem Vitrioli martis nigram reddit. Lac & ferum sanguinis coagulat & carium densat (Alston *Mat. med. vol. 1. p. 399.*). Tam aqua, quam spiritus vini recipit adstringentem ejus naturam, & inspissatis hisce menstruis extracta emergunt valde stiptica. Extracti aquosi ex uncia una radice eliciuntur drachmæ tres (Carth. *M. m. tom. 1. p. 392.*).

Ex hisce indicibus patet, inter efficacissima adstringentia vegetabilia locum habere; indeque apparet, summa cautione in ejusdem usu interno opus esse. Valet hoc præcipue in profluviiis alvinis, in quibus nunquam admittenda est, nisi fomes acris, qui illa suscitât, prius eliminatus fuerit. Item in sistendis hæmorrhagiis, si febris subsit, ista prius vincenda, quam ad roboranda vasa per ejusmodi remedia tran-

transcās. In gonorrhœa absque re a quibusdam laudata, dum stadio primo sive inflammatorio manifeste nocet, altero relaxationis neque ore excepta neque in urethram injecta efficax est (Losecke *ausserles. Arzneym ed. 4. p. 436.*). Nec tutum cenſeo in febribus intermittentibus, quæ remediis unice adstringentibus suffocantur potius, quam curantur. Ob vim antisepticam, quam cum aliis similibus communem habet, olim ad febres putridas adhibita fuit. In alpidibus specifica contra fluorem album reputatur (Chomel *Usuelles, tom. 2. p. 299.*). Raro hodie in pulvere ad scrupulum unum vel drachmam dimidiam ingeritur: decocti forma commodior est. Non spernenda collutio oris ex radice ad dentes vacillantes firmandas, item in scorbuto oris. In Sibiria gentes pastorem vitam degentes radices coctas, defusa prima aqua, quæ austeritatem attrahit, edunt; nempe renovata aqua emollitæ saporem blandum non ingratum habent (Falks *Beyr. 7. topogr. Kenntniss. de Russ. Reichs, vol. 2. p. 169.*).

Pharm. PERSICARIÆ URENTIS S. HYDROPIPERIS Herba.

474. *POLYGONUM HYDROPIPER*; floribus hexandris semidigynis, foliis lanceolatis, stipulis submuticis Linn. *Spec. pl. p. 517.* Persicaria urens f. Hydropiper C. B. Icon: Curtis *Fl. Lond.* Planta annua, in fossis & aquis pagorum stagnantibus crebra.

Foliorum) recentium, quæ inodora sunt, sapor valde acris & fere urens est, qua de causa & ob similitudinem foliorum in Anglia aliquando Herba Ranunculi Flammulæ hujus loco venditur (Lewis *M. m. p. 437.*). Siccando acrimonia perit. Succus instillatus chartæ cœruleæ parum rutilantem eam reddit (Gommerc. *Nor. 1739. p. 137.*). Aqua destillata alio experimento nonnihil acris & vellicans apparuit (Comm. *Nor. l. c. p. 138.*); alio autem subdulcis nec ullo modo acris, prout remanens herba pariter mitis existit (Tielebein in *Crelis Entd. d. Chem. P. II. p. 116.*). Nec infusum spirituosum acre fuit (l. c.), quæ de enucleatione salis culinaris & nitri, item fixi alcalini significantur (Comm. *Nor. l. c.*), fateor mihi non satisfacere, nec hactenus mihi constare, quibus particulis causticum istud, quod sapore & applicatione externa cognoscitur, debeatur. Nempe cuti recens contrita & applicata herba eandem rubefacit. Adhibita aliquando ad ulcera putrida purganda & carnem fungosam delendam præcipue a veterinariis (Conf. Boerh. *Hist. pl. p. 543.*). Folia decocta aqua & applicata laudantur in tumoribus œdematosi (Boerh. *l. c.* Chomel *Usuell. vol. 2. p. 369.*). Majori cautione opus est, si ad

ex-

excoriationem oris masticanda, quod in Dalia fieri legitur (Linn. *Fl. Svec.* p. 130.). Cocta cum aqua extus admoventur in odontaglia apud Norvegos (l. c.). Nimis breviter sunt quæ de usu ejus in angina & exulcerationibus cancroque narium & gulæ apud Astrachenses leguntur (Lerche in *Gort. Flor. Ingr.* p. 61.).

Olim aqua ejus destillata per cochlearia hausta subinde a calculosis capiebatur & passim alternis vicibus oleum Amygdalarum dulc. cum succo Citri (Comm. *Nor. l. c.* p. 140.). Sed sive in aqua hac, sive succo expresso, sive decocto digerentur calculorum portiones, vis aquæ fluvialis solvens omnibus potentior fuit (Hartley de *lithontripico exp.* 6. p. 42.). In infuso vel decocto lotium pellere observatum (Boccone *Museo di fisica* p. 214.).

Ast hodie in universum in medicina negligitur.

Nec confirmantur nostra ætate quæ traduntur de viribus Herbæ Perficariæ mitis (*Polygoni Perficariæ* Linn.), quas Hallerus (*Hist. stirp. Helv. n.* 1557.) congregavit, quarum vis lithontripica eminent, vel Perficariæ acidæ Jungermanni (*Polygoni amphibio* L.), de qua Schulzius *resp.* Mücke *Hal.* 1735. dissertationem conscripsit.

Pharm. CENTUMNODIÆ Herba.

475. *POLYGONUM AVICULARE*; floribus octandris trigynis axillaribus, foliis lanceolatis, caule procumbente herbaceo Linn. *Spec. pl.* p. 519. Multis varietatibus ludit: Linnæus (*M. m.*) autem admittit *Car. a.* *Polygonum latifolium* C. B. *Icon. Fl. Dan. tab.* 803. *Regnault Botan.* La Renouée ou la Trainasse; *Curtis Fl. Lond.* Planta annua, qua ad vias & semitas nihil frequentius.

Hodie apud medicos oblivioni data. Caret odore; sapore autem instruitur debili subadstringente. Infusum aquosum, fere insipidum, Vitriolo martis nonnihil fuscum fit. In hæmorrhagiis sistendis, profluviis alvinis coercendis, imo prolapsibus & herniis tollendis, demum vulneribus curandis valere passim legitur. Inter hæc laudes vel non satis confirmatas definitasque, vel fide ambigua nixas, memoranda tamen est efficacia recentius explorata in diarrhœis diuturnis (*Scopoli Fl. Carn. ed. 1.* p. 423.), quæ antea quoque ad dysenterias inveteratas extensa iuit (*Chomel Usuell. vol. 2.* p. 280.), dum succi duæ vel tres unciz, vel decoctum vel infusum vino rubro factum potaretur.

ANACARDIUM?

LINN. *Syst. veg.* p. 318. *Gen. plant.* pag. 208. Rottböll. in *Collect. med. Haun.* vol. 2. p. 252., qui plantam polygamiam facit.

Pharm. ANACARDIUM OCCIDENTALE.

476. ANACARDIUM OCCIDENTALE; Linn. *Spec. pl.* p. 548. Jacquin *Amer. litt.* p. 63. *tab.* 121. Anacardium fructu obverse ovato nuce reniformi, racemis terminalibus Browne's *nat. hist. of Jamaica* pag. 226. Acajaiba, & fructus ejus Acaja Pis. *Ind. ur. res nat.* pag. 120. cum icone Ejusd. *Mani.* pag. 193. c. ic. Kapa-mava Rheede *Herb. Amb.* tom. 1. p. 177. *tab.* 69. Depictum porro reperitur in Regnault *Botanique*, l' Acajou. Qrbor in utraque India crescens, e. c. Malabaria, Zeylona, Brasilia, nova Gujana, Jamaica, insulis Caribæis.

Memorabilis præcipue est fructu, nam quod cortex arboris collutorii instar contra aphthas adhibeatur (Rumph. *l. c.*), vel quod Gummi copiose fundat, Gummi Arabico non inferius, & ob adstringentem naturam, quibusdam in casibus præferendum (Browne), saltim non illam extra patriam celebravit.

Fructus) est nux, infidens receptaculo crasso, nuce longe majori, & pyrum referenti, cujus apex deorsum vergit. Receptaculum istud coloris coccinei vel lutei, vel ex utroque misti, est carnosum, saporis, dum maturum est, vinosi, acido dulcis, aliis austeri & dentes obtundentis. Hujus crudum succum ad fallendam sitim exugunt Indi, alii integrum ingerunt, & exinde etiam vinum fermentatione parant (Rheede), quod, prout ipse succus, in relaxatione nimia viscerum commodum censetur (Browne. *Conf. Aublet Plant. de Gujane*, tom. 1. p. 392.).

Sed ad nos primis pertinet Nux) reniformis fusca, subcompressa, glabra, inferius gibbosior, pollicem circiter longa. Putamen ejus intra binas laminas multis cellulis distinctas continet oleum (Melligo dictum a Rheede, & Linnæo in *Mat. med.*) ferruginei coloris, qui linteis difficulter deletur. Oleum dum nuce candelæ ardenti admota accenditur, scintillarum forma undique cum strepitu prorumpit. Adeo causticum est, ut labia, totumque os inflammet & excoriet (Rumph). Maturatione fructus mitescere oleum, Piso quidem innuit, sed equidem pungentem saporem sensu in oleo nucum omnino maturarum, nec veterarum, licet ini-

initio nihil acrimoniæ sese manifestaret. Neglecta lotionē digitorum, quibus oleum tenax adhæsit, postquam nuces aliquot aperirentur, ecce ex contrectatis per noctem variis partibus corporis, scrotum, facies, auriculæ rel. insigniter intumuerunt cum pruritu & ardoris sensu, vesicæ magnæ liquore flavescente turgentes in cute exortæ, subsequente eius desquamatione (*Scheiffen d. Berl. Gesellschaft naturforschender Freunde vol. 5. pag. 478. sq.*). Mulieres nonnullæ Americanæ faciem eo obliniunt ad cutis maculas delendas tædiofo & sæpe pœnitendo artificio, quod eas per binas supraque hebdomades ab hominum omni consortio arceat & cutem inflamat, ita ut cum ephlidibus aliisque maculis residuam venustatem sufflaminet (*Browne*). Herpeti mederi dum asseritur (*Piso l. c. p. 121.*) conciliatur hoc cum recentiori idea de hujus exanthematis vitio topico & usu simili vesicatorii. Sed & adversus lichenes & impetigines illinunt (*Rheede*). Delendæ carni fungosæ ulcerum quoque inservit (*Piso*) — . Oleum dictum præterea a pictoribus expetitur ad lintea indelebili nigredine imbuenda (*Rheede*).

Nucleus inclusus ejusdem, ac putamen, figuræ epidermidæ bruna cingitur, quæ auferri debet. Albus est, oleo factus, saporis amygdalini, hinc blandi. Editur, postquam aqua frigida ablutus fuerit, assatus etiam sub cineribus incolis valde placet. Ad soparandum putamen nucem cultro findunt, vel supra carbones collocant, quo calore crepet. Succulatae speciem quoque inde parant (*Rumph, Browne, Jacquin*).

Nihil inest fructui, quod eum Eutopæis medicis valde commendaret, licet liquidum invenerim oleum in putaminibus fructuum ante complures annos collectorum, illudque valde causticum, nec minus nucleum post tantum temporis spatium rancoris expertem.

L A U R U S ?

L I N N. *Syst. veg. p. 317. Gen. pl. p. 200.*

α

Pharm. CINNAMOMI Cortex; CASSIÆ Flores.

477. LAURUS CINNAMOMUM; foliis trinerviis ovato-oblongis: nervis versus apicem evanescentibus Linn. *Spec. pl. p. 528.* Cinnamomum s. Canella officinarum C. B. Laurus Cinnamomum Jacq. *sel. stirp. Amer. hist. color. p. 59. tab.*

117. Trew in *Nov. act. nat. curios. vol. 2. App. p. 367.* Carva in Rheed. *Hort. Malab. T. 1. p. 107. 57.* (quod synonymon in Linn. *Spec. pl. p. 528.* Lauro Cassiæ L. tribuitur) Cassia cinnamomea Herm. *brtt. L. B. p. 129.* Cinnamomum foliis latis ovatis frugiferum Burm. *Thef. zeyl. p. 27. tab. 62.* The Cinnamon, White in *Phil. Transf. vol. 50. P. 2. p. 860. tab. 36.* Icon etiam exstat in Regnault *Botanique. Le Canelier.* Arbor quoad corticem præstantissima in Zeylona habitat. Sed nullum est dubium, quin & eadem species alibi proveniat, scilicet in Sumatra, Java, Malabaria, insula Philippina Mindanao (Gentil. *Voyage dans les mers de l'Inde vol. 2. p. 79.* Harris's *Voyage vol. 1. p. 685.*), Isle de France (Aublet) aliisque Indiæ orientalis regionibus; nec non variis locis Americæ, ut in Brasilia (Solander in *lit. Vid. Dossie's Mem. of agriculture, Tom. 3. p. 201. not.**), Martinica ad montem Calabasse (Jacquin, in intulis Guadaloupe, Granada & St. Vincent (Young in Dossie's *l. c. p. 198.*)), in insula Cayenne Guianæ Gallicæ (Aublet).

Vix probabile, in omnia ista extra Zeylonam loca ex hac insula arborem esse translata: attamen arte posse propagari per fructum, qui drupa est, & huncce non semper transmissione ob corruptelam nuclei effectum fieri, quod quidem ill. De Jacquin de Martinicensibus notat, satis experimentis ferioribus constat. Ita Galli fructus in Zeylona largo pretio a se coemptos partim in Pondichery, partim in Isle de France (Sonnerat *Voyage aux Indes orientales tom. 2. p. 96.*), ubi cl. Aublet (*Pl. de Guiane Franc. tom. 1. p. 373.*) culturam direxit, terræ mandarunt, de successu jam ovantes. Et in insula Sti Vincentii ex fructibus Guadaloupe translatis pariter arbores ex voto succreverunt (Dossie *loc. cit.*).

Variant folia Lauri Cinnamomi figura, ovata, lanceolata, & multiplici gradu intermedia, quod forsitan a solo, vel climate, vel ætate, sive parte arboris, unde decerpuntur, dependet; hinc cavendum, ne discrimen imponat, ut putes arbores specie differre. Merentur folia ab anonymo (in *Act. nat. curios. vol. 1. App. tab. 14. n. 1. 9.*) & a cl. White (*l. c.*) depicta, inter sese comparari.

Verissima, quæ de Cinnamomi Zeylonensis historia novimus, indagine procuratoris cujusdam anonymi, qui in Zeylona mercaturæ hic præfuit & certiore de ea Sebam) reddidit (*Act. nat. cur. vol. 1. Append. p. 3. sqq.*), item narrationibus cl. Iman. Wilhelmi Falk (in *Verbandl. door de Maatschappye der Weetenschappen te Harlem vol. 15.*), qui gubernator ejus insulæ fuit, & cl. Thunberg (*K. Veetensk Acad. Nya Handl. tom. 1. 1780. p. 55. sqq.*), itineratori sagaci autopti, debemus Hermann Nicol. Grimm. (*Laborat.*

var. Ceylon. in *Barbol. Act. med. Hafn. vol. 5. p. 233. 199.* Conf. *vol. 3. p. 167.*), medici olim Zeylonensis, labor viribus potius variarum arboris partium & formulis colligendis inhæsit, quam completæ ejusdem historix contextendæ.

Arbor modicæ staturæ, elegans & variarum partium egregia efficacia, Corticis præsertim, qui facile antistat omnibus reliquis aromatibus, celebratissima. Quicquid de cortice Cinnamomi ad exterarum nationes transfertur, id fere omne ex arbore fera desumitur. Præstantissimum corticem erogat arbores plaga austral-occidentali insulæ crescentes (Thunberg *l. c. p. 56.*), & plurimum corticis petitur ex stationibus Negumbo, Columbo, Caltere, Barbary, Gale & Mature & prope littus marinum sitis & secundum longitudinem ejus exporrectis, ubi solum arenosum est. Qui locis interioribus hujus partis insulæ colligitur, hic rudior & acrior deprehenditur. Quum vero ad distantiam sex circiter vel plurimum milliarium a mare insula in possessione Belgarum versetur: patet lucrum venditionis huic nationi proprium esse. Raro extra hujus territorium in sylvas interioris insulæ partis, quæ montosa est, collectores corticis periculoso tentamine evagantur. Propagatur arbor vel delapsis fructibus vel avium quarundam, columbis similium (Kaneeleeters vel Kancel duiven a Belgis vocantur) item cornicum adjumento, ut quæ devorantes fructus semina indigesta per alvum reddunt, unde & prope ædes hortorum imo ipsum vallum castelli Columbo arbusculæ copiose deprehenduntur (Falk *l. c. p. 284.*). Sclopeto easdem necare nefas censetur. Sed errorem fere communem, probæ indolis corticem nonnisi ex spontanea arbore obtineri posse, refellunt felicia cum satis feminibus tentamina. Operam iis dedit in Zeylona primum quem nominavi cl. Falk, qui ipse paucis modo eadem commemorat (*Maatschappye te Harlem cit. p. 285.*); sed ex alio fonte novimus, id modo factum inde ab anno sexagesimo hujus sæculi & , quum prima experimenta malitia incolarum irrita fierent, istum impigrum iterasse illa anno circiter septuagesimo felici eventu (Thunb. *l. c. p. 60.*).

Qui colligendo cortici, quem Zeylonenses *Curundu* vocant, negotium impendunt, decem ejus diversas species distinguunt, notis a cortice, subinde a foliis aliisque partibus, delumptis, & singulis peculiare nomen tribuunt (Vide de hisce diversitatibus anonymum in *A. N. C. vol. 1. App. p. 4. 199. Burm. Thes. Zeyl. p. 63. Falk in Verhand. te Harlem l. c. p. 279. 199. Thunb l. c. p. 58.*). Quidam horum corticum ex arboribus deglubuntur, quæ nomen quidem specie botanica, attamen varietate differunt, ut Cinnamomum *Rasse Curundu* vel *Penni-Curundu* dictum h. e. Cinnamomum dulce

dulce vel melleum, quod omnium gratissimum foliis magnis latis & crassis instruitur, *Nai-Curundu*, quod proxime ad prius venit gratia, *Capuru-Curundu*, *Cabatto-Curundu*, quæ quatuor unice digna sunt, quæ mercaturæ causa decorticentur, & *Saevel-Curundu*, quod abundat mucilagine, collam sapore referente. Reliqui quinque cortices non hujus census sunt, nec satis cognitum de omnibus est, quibus arboribus originem suam debeant.

Quo liberior est, & quo sicciior in arena alba, statio, tanto maturius decorticiatio arboris fieri potest, hinc sub ea conditione jam anno quinto locum habet, quin contra ea arbores solo humido argilloso crescentes ætatem septem vel octo annorum, & arbores umbrosis locis crescentes ætatem quatuordecim, quindecim, sedecim annorum requirant (Anonymus in *A. N. C. Falk*). Decorticiatio ad ætatem usque triginta annorum continuari potest (*Falk l. c. p. 283.*). Nam jactura refarcitur novis protrusis ramis. Quin si arbor ad radicem usque præciditur, ex radice pullulant copiosi furculi, qui intra spatium quinque, sex, septem vel octo annorum mox citius mox tardius novo colligendo cortici idonei sunt (Anonym. in *A. N. C. vol. 1. p. 10*). Decorticiatio fit quotannis bis scilicet ab Aprili ad Augustum, quod vocant messem magnam, & a Novembri ad Januarium, quod messem parvam nuncupant.

Jussu autem societatis Zeylanico Belgicæ statutum est, ut ditio quælibet vel pagus dominio Belgarum subiectus quotannis definitam Cinnamomi partem deglubat sibi que afferat, unde varia commoda illis conceduntur. Omnibus, qui hacce re occupantur, præfectus quidam præest. Dum deglubendus est cortex, rami triennes arboris plurium annorum cultro adunco præciduntur, epidermidem tum alio cultro derasa cortex longitudinali plaga inciditur moxque sensim separatur, demum in siccationem dispergitur, sub qua mutatione sponte convolvitur, tubique exiliiores crassioribus insiguntur. Siccati cortices in fasces colligantur, quorum quilibet circiter libras triginta pendit, & sic in promptuaria societatis deponuntur. Quando vero naves pro itinere in Europam solvendæ sunt, novo scrutinio fasces subjiciuntur, præsentibus præfecto dicto & medico vel chirurgo, a quibus si probati, cuilibet fasci longitudo duarum ulnarum datur & pondus 85. librarum. Funibus tum ille arte revincitur & in duplicem saccum, quorum alter alterum circumdat, neuter tamen cannabinus vel linteus esse debet, sed ex eo genere, quod in India Gunjesakken dicitur, inditur. In navi sacci conteguntur pipere, ita ut omnia interstitia repleantur; nempe animadversum, piper absorbere humidum Cinnamomi, & corticem hunc præstantiorem reddere.

dere. Belgas in Zeylona siccare Cinnamomum in arena ad viscositatem nimiam isti demendam, ut sustinent cl. White & Combes (in *Phil. Transf. l. c. p. 370. 374.*), a testibus fide dignis confirmatum non video.

Juniori juxta ætati arborum, vel incuriæ in confarcinando cortice & per iter conservando, sine dubio tribuendum, quod Cinnamomum, quod primum satione per manus tacta emerferat, licet in loco natali efficax sentiretur, post adventum tamen in Belgium, non quidem odore sed sapore fere plane orbem existeret (*Thunb. l. c. p. 64.*).

Pretium & efficaciam corticum singulorum extra Zeylonam reperiendorum definire mihi non datur, nec Belgæ, qui eosdem vilipendunt, commodi istius judices censi sunt, quam Zeylonensem præferri ab istis facile expectetur. Cinnamomum in Mindanao obvium, initio licet acre, sensim amittit efficaciam suam, ita ut post duos vel tres annos insipidum sit (*Gentil l. c. p. 79.*).

Optimum Cinnamomum flexile & tenue est, sæpe charta regali, quam vocant, vix crassius, colorem habet rubicundo flavum, subinde in brunum inclinantem, saporem subdulcem, nec acriorem, quam ut sine ardore ferri possit absque alieno quodam sapore subsequente. Contra ea vilioris pretii est cortex durus & crassus, colore brunus & saturatus, valde linguam pungens & urens cum sapore in Caryophyllaceum inclinante & subsequente alio quodam, ut austero, amaro vel viscoso (*Thunb. l. c. p. 57.*). Dulcedo dicta & gratia initio latet in cuticula, quæ corticem inter & lignum reperitur, & vesiculis oleo fartsis instruitur; quoniam hæc autem cortici adhæret, sub siccatione in ipsum corticem quaquaversum diffunditur, dum hic ipse recens primum vix ab aliis corticibus sapore differat (*Anonym. in A. N. C. cit. p. 8.*) — . Ceterum cortex levis est, aliquantum tenax & fibrosæ texturæ. Odorem gratissime aromaticum spargit, & cum sapore suavissimo, quem descripsi, moderate pungentem dulcemque & levem adstrictionis sensum conjungit. Servat quoque cortex formam suam etiam postquam destillatione oleo suo exutus fuerit, sed sapore odoreque suo privatus, quum utrumque tamen recuperat, si inter fasces optimi Cinnamomi reconditur, spoliatus eadem proportione vicinum corticem sua vi (*Boerh. Chem. P. 2. p. 104.*).

Piget post irrita aliorum tentamina iterum disquirere, an Cinnamomum veterum Græcorum & Latinorum cum nostro idem sit. Ad quorundam sententiam rami juniores arboris cum cortice a Græcis Κινναμωμον & subinde Ευλογαίου vel Cassia lignea dicti fuerunt, cortex vero detractus & siccatione tubulosus Κατσια σιγγυζή vel Cassia fistula (Vide

de hac controversia Watson in *Philos. Transactions*, vol. 47. p. 301. & ante eum Raius in *Hist. pl. tom. 2. p. 1559*. Confer quoque Valentini *Diss. de Cinnamomo & Malabathro* in *Hist. simpl. p. 597.*

Specifica corticis & peculiaris virtus ab oleo essentiali, quod inest, vel potius volatilibus ejusdem particulis s. spiritu, si placet, dependet, quæ undique in conclavi sentiuntur, si aperto vase servatur; hisce enim diffatis oleum remanet iners, ejusdem sere ponderis, ut antea (Boehr. *Chem. 1. p. 76.*). Abstrahi etiam potest hic spiritus alcohole, si, oleo Cinnamomi soluto in hoc, destillatio ejus fit, qua una cum alcohole spiritus ascendit, & oleum spiritu privatum in fundo remanet. Id quod quidem de oleis essentialibus in universum valet (Boehr. *Chem. 2. pag. 114.*). Olei tantillum modo inest, vix ad $\frac{1}{2}$; nec in quolibet cortice idem pondus. Est qui ex libra una vix scrupulos duos & dimidium eruit, (Neum. *Chymie vol. 2. P. 2. pag. 30.*), alius (Lemery *Chym. p. 588.*) vix drachmam unam; alius, postquam oleum modo aliquot dies post ab aqua separatum fuerit, drachmam circiter unam scrupulos duos & aliquot grana, vel, si Cinnamomum optimæ notæ fuerit, drachmas duas, obtinuit (Cartheus. *Mat. med. tom. 1. p. 127.*). Tinctura spirituosa fusco nigricans est, odoris cinnamomei, saporis aromatici dulcis & subadstringentis; inspissata extractum exhibet circiter ponderis $\frac{3}{10}$ (Cartheus.) vel $\frac{1}{2}$ (Neumann.). Infusum aquosum e fusco rubescit, subdulce est cum reliquis modo dictis notis; inspissatione, sub qua multum odoris dispergit, extractum erogat modice adstringens, ponderis circiter $\frac{1}{10}$ (Neum.) vel $\frac{1}{8}$ (Cartheus.). Terrestris partes insunt circiter $\frac{3}{4}$ insipidæ.

Ob gratiam saporis, cortex ut condimentum bene multorum ciborum, potulentorum & bellariorum, a ditioribus eligitur. Medici sæpe illum admiscunt medicamentis, dum sapor eorum corrigendus, vel nausææ obviam eundum est. Sic e. c. pulveribus corticis Peruviani vel Jalappæ vel Scillæ rel. granum ejus dimidium vel integrum addere solemus. Ast multa plura in corpore nostro efficit, nempe nervos egregie stimulat, hinc vires erigit, ventriculum recoillat & roborat, flatu dissipat, sudorem pellit, vomitus compescit, & alvum blande constipat. In uterum peculiaris vim insuper habet, ut ex infra dicendis constabit. Incitare sanguinis circuitum & calefacere, cum reliquis aromaticis commune habet.

Vix unquam Cinnamomum hosce ob scopos in pulvere præcipitur solum etsi ad scrupulum unum, drachmam dimidiam supraque pro dosi auctores varii concedunt, quum
 copia

copia terræ, quæ inest, sub varia conditione officiat, & commodius per præparata varia, quæ potissimas vires continent, effectus desideratos præstet. Hocce antequam recenseam, reliquarum partium hujus arboris, quæ medicum usum habent, commemorationem præmittam.

Flores Cassiæ). Ita dicuntur flores Lauri speciei cujusdam nondum perfecti vel explicati. Sunt quibus & pulpa Cassiæ fistulæ flos Cassiæ dicitur. Sicca forma, qua isti servantur, clavulum duarum vel trium linearum obscure sexdentatum referunt, suo capitulo & cauda, in quam sensim attenuantur, instructum, cui sæpe subest pedicellus. Intra capitulum, quod calyx, vel si malis, corolla constituit, conspicitur corpusculum subrotundum umbilicatum ex pistilli rudimento. Odore saporeque Cinnamomum æmulantur, attenuant adstringens iste sensus, quem istud imprimat, in floribus non adeo manifestus est. Serioribus modo annis in officinas varias Germaniæ recepti sunt. Ad Cartheuseri (*Diss. de calycibus aromaticis florum Cassiæ Zeylan. recuf. in Diss. de Mat. med. subject. p. 109.*) mentem, Cinnamomi arbori debentur. Ast miror, si ita sit, quod non ex instituto florum meminerint, quibus reliquarum partium arboris hujus virtutes in Zeylona ipsa persequi contingit: paucis modo monet Grimmus (in *Laborat. ceyl. Vid. Barthol. Aët. Haun. vol. 5. p. 224.*), ex floribus aquam, oleum, spiritum & conservam penetrantissimam & summi usus in arte medica parari. Destillatione cum aqua præbent aquam lacteam odoris fragrantis cinnamomei & saporis dulcis cum admixta aliqua acrimonia, subsequente aqua pellucida odorata quidem, sed ingratiore & penitus fere insipida (Cartheus. *l. c. p. 119.*). Satis sapidam tamen vocat secundo loco prodeuntem & pellucidam aquam Tromsdorf (in *Aët. Mogunt. 1776. p. 28.*). Aqua destillata saporis ex caryophyllaceo & cinnamomeo mixti visa alii est (Dehne in *Crells Journ. vol. 3. p. 8. §99.*). Oleum essenziale, quod simul transit, oleum Cinnamomi omnibus notis æmulatur, & tam exigua quantitate latet, ut vix drachmam dimidiam ex libra florum una eruas, licet insuper vestigia quædam ejus præsentia tam in aqua quam vasis adfuerint (Cartheus). Aqua cum oleo per plures menses seposita generat crystallos prismaticas sexangulares apice acuto, in fundo vitri & ad latera, quas ipsas sal essenziale volatile oleosum siocum esse constitit (Tromsdorf *l. c. p. 28.*); saccharo analogas Cartheuserus (*Diss. phys. chym. ac med. var. argumenti p. 336.*) declarat. Infusum aquosum subflavo colore tingitur, saporis blandi & adstrictione carentis, sed odoris cinnamomei, qui & inspissatione diffunditur, qua ipsa ex uncia una florum extracti circiter drachma una cum tribus granis elicitor.

Spiritus vini digestionē obscure ruber vel rubro nigricans redditur, saporis subacris & adstringentis cum odore solito: & evaporatione extractum relinquit valde tenax odorem, saporis aliquantum acris, coloris obscuri. Infusum cum vino factum, item extractum inde paratum acoris varias notas prodit (*Cartheus l. c. p. 123. ad 130.*).

Ad condiendos cibos in Germania subinde usurpantur. Cum Cinnamomo quidem horum vires comparari possunt, attamen in eo differunt, quod blandius aroma constituent, nec adstringendi potentia molesti sint. Quid ad usum æconomicum liberiores inde colligi possit, & medicum, ex hisce apparet, nec obscurum est, præparata significata attentione medicorum digna esse. Hactenus tamen flores hocce paucissimi medici adhibuere ---. De oleo infra uberius.

Notandæ insuper aliæ quædam arboris partes sunt, quæ, prout præparata ex iis elicita, rarissime in Europam transferuntur.

Ex fructu, qui Olivam forma & magnitudine refert, oleum expressione item coctione elicitur. *Cera Cinnamomi* vulgo dicitur, quoniam rex in Candia candelas cereolique suos inde parari curat, quos sibi & aulæ suæ ob odoris suavitatem modo reservat. Ore quoque ab Indis capitur in variis affectionibus, quibus non satis aptum est, ut contusionibus & percussionibus, item in dysenteriis (*Aët. nat. cur. vol. 1. App. p. 11.*). Extus cuti junctum nitidam mollemque eam reddit (*Ibid.*). Illitum quoque in doloribus punctoris aliarumque partium conducit (*Falk l. c. pag. 286.*). Quoniam vero hoc oleum emtores paucos modo habuit, per plures annos ab ejus præparatione abstinuerunt (*l. c.*).

Radix odorem ligni Sassafras spirat. Existat varietas arboris, dicta Capuru-carundu h. e. Cinnamomum Camphoraceum, ex cujus radice Camphora destillatur (*Thunb. loc. cit. p. 58.*). In Actis naturæ Curiosorum (*Vol. 1. App. p. 12.*) res proponitur, ac si ex qualibet Cinnamomi radice id fieret; nam mentio injicitur Olei Caphuræ, quod destillatum simul erogat tenues lucidasque crystallos, parietibus vasis adhærentes; quæ species Camphoræ sunt, *Caphura baros* apud Indos dictæ. Oleum ipsum analepticum deprædicatur, carminativum rel. & in arthritide podagraque laudabile ad guttas decem vel duodecim saccharo albo exceptum aut commodo liquido instillatum. Hoc idem in affectionibus arthriticis sub externa inunctione quoque profuisse repertum, cujus rei notabile exemplum legitur (*l. c.*).

Folia instructa sunt odore forti caryophyllaceo (*Thunb l. c. p. 66.*). Viribus conveniunt cum aliis aromaticis, quarum aliquas specialius Grimmus (*l. c.*) recenset.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Aqua Cinnamomi sine vino) *Pb. W. p. 13.* Destillatio ibidem fit cum aqua Ceraforum, sed sufficit aqua fontana, cuius exemplum præbet Aqua Cinn. simplex) *Pb. Lond. pag. 52.* vel Aqua Cinnam.) *S. V. Pb. Ed. p. 28.* Tanto magis superflua est aqua Buglossi vel aliæ destillatæ additæ in *Pb. W. l. c.* Colorem lactescentem habet ab oleo, quod suspensum hæret, unde & hic color indicium fert efficacitæ. Ne dimittatur temporis mora, ut fieri solet, statione in loco frigido vel & tantillo sacchari addito præcaveri potest. Est aromaticarum aquarum omnium suavissima. Excellit vi analeptica & carminativa ad cochleare unum vel duo capta. Admiscetur quoque commodo aliis ad nauseam averteudam, item saporem corrigendum.

Aqua Cinnamomi vinosa (*Pb. Wurt. l. c.* Destillatio fit cum vino generoso albo. Calidior præcedente.

Aqua Cinnamomi spirituosa) *Pb. Wurt. l. c.* Menstruum tam vinum quam spiritus vini rectificatus est. Aqua ejusdem nominis *Pb. Lond. pag. 56.* paratur ex spiritu vini tenui & aqua, quo additamento empyreuma avertitur.

Omitto curatiorem recensum aliarum aquarum magis compositarum *Pb. W.*, quas Cinnamomum intrat, utpote superfluarum, nec hodie amplius usitatarum, quorsum pertinent Aqua Cinn. Cordialis, Cydoniata, Confortativa, Cordialis frigida, Cordialis temperata).

Oleum essentiale Cinnamomi). Ex Zeylona ad nos transfertur fere omne. Sunt tamen & in Belgio chemici, qui eo destillando occupantur, utpote quum ob immediatam corticis translationem ibi plus lucri quam alibi expectari possit. In Zeylona ex fragmentis & festucis destillatur, quæ sub confarcinatione Cinnamomi decerpuntur & decidunt. Hæ ejusdem particulæ immittuntur cupis grandibus, quarum singulæ plerumque libras centum corticis complectuntur, & superfunditur tantum aquæ, ac opus est, ut probe contegantur. Maceratio per sex vel octo dies continuatur, quibus exactis destillatio fit ex vesica cuprea lento igne, sub qua aqua Cinnamomi fere lactea transit una cum oleo supernatante, in excipulum vitreum præfixum. Dum oleum ab aqua separandum est, præsto sunt Commissarii, qui & ampullam, in quam transfunditur oleum, obsignant & cista servant, pariter obsignanda, ne quid de oleo auferatur. In ipsa Zeylona olei Cinnamomi uncia una pretio $9\frac{1}{4}$ imperialium Belgicorum venit, & in Europa venditur circiter florenis triginta vel quadraginta Belgicis vel supra (*V. de hifce Thunb. l. c. p. 65.*). Ob carum hocce pretium, quod

exigua quantitas olei eruendi, de qua supra egi, inungit, adulterationi veri varia arte per spiritum vini, vel alia olea addita, intenti fuerunt. Ex viliori huius generis cortice, scilicet Cassia lignea, oleum quoque aliquando destillatur; alii substituunt in hunc finem cortici Cinnamomi flores Cassiæ, qui ipsi erogant oleum simile genuino ex cortice, sed majori quantitate, unde vix fraudulentum artificium dici potest (Ferber *n. Beiträge zur Mineralgeschichte*, vol. 1. p. 364.). Oleum Cinn. genuinum coloris aurei est, fundum aquæ petit, odoris cinnamomei, saporis autem acerrimi & fere ignei, attamen dulcedinis quodam sensu mixti. Longiori per annos plurimos in loco quieto & valis arctissime clausis, ut spiritus supra dictus non disseletur, mora, magna ejus pars in concrementum salinum mutatur, quod ab Anglo Slare (Phil. Trans. abridg. vol. 3. p. 362.) primum observatum, Boerhaavius (Chem. vol. p. 106.) aliique postea confirmarunt. Camphoram esse, variis argumentis speciosis inductus Gaubius (Advers. p. 23.) arbitratur. Si quid vero analogia valeat, illud potius pro sale essentiali volatili oleoso habendum est (Cartheus. Diss. phys. med. pag. 335.) ---. Ex cortice arboris in Sumatra crescentis egyptium oleum vix illi ex Cinnamomo Zeyloneosi cedens, elici potest (White in Phil. Trans. vol. 50. p. 1. pag. 871.).

Continet oleum Cinn. omnes corticis virtutes præter adstringentem. Valde calidum est, & tam acre, ut partem, cui applicetur, mox inflammet, quin escharam gangrænosam vertat. Eximia restaurandi vires facultare instruitur, ut simile in universo medicaminum apparatu non cognoverit summus Boerhaave (l. c. p. 106. 112.). Nec minus in pituitoso profluvio ex utero sceminarum valet (l. c.). Prærogativam quoque præ aliis habet in paralyti linguæ tollenda, dum aliquot ejus guttæ instillatæ saccharo linguæ applicantur (Lange de remed. Brunsv. domest. p. 142. Ejusd. Misc. verit. med. p. 8.). Per os si ingerendum, in elæosaccharo commodissime capitur vel sicca forma, prout exemplo pulveris cordialis Cellensis mox dicendi, vel solutione in vino facta ---. Ossibus cariosis admotum vi sua corrosiva obicem malo ponit.

Pulvis Cordialis Cellensis) Ph. W. p. 149. Ex Saccharo, Cinnabari & oleo Cinnamomi. Præstans analepticum, quod cuspidatim exhibetur. Quidam folia Auri addunt, unde Pulvis auratus dictus. Sed hæc aliaque additamenta, quæ passim in pharmaceuticis libris obtinent, superflua.

Tinctura Cinnamomi) Ph. Lond. p. 69. Ex Cinnamomi uncia una & dimidia & spiritus vini tenuioris libra una, sine calore digestis. In paucissimis officinarum brevioriis extat. Paulo dilutior est, secundum formulam Ph. Edinb.

noviss. p. 107. Ista vero Ph. Ross. p. 130. fit cum spiritu vini rectificato. Præter virtutes de Cinnamomo pluries significatas inclaruit sua in sistendis hæmorrhagiis uterinis præstantia; ad quam formulam autem laudatores respexerint, utinam declarassent. Swietenius (*Comment. tom. 4. p. 602.*) bonum effectum asseverat sese expertum ex tincturæ hujus uncia dimidia in aquæ destillatæ Melissæ vel similis unciis sex diluta, cujus miscelæ cochlear unum omni bihorio dedit; unde vires, ex jactura sanguinis deperditæ, restauratæ absque sanguinis motu aucto, dum roborans illud austerum una cum Cinnamomi fragrantia in hac tinctura servetur, nec sola hæc ut in aqua & oleo corticis. Accedunt in ejus partem alii medentes in schola Vindobonensi enutriti, nominatim cl. Plenck & Mohrenheim. Multis laudibus effertur a Plenckio (in Mohrenheims *Wienerische Beyr. zur prokr. Arzneyk. vol. 1. p. 406.*) mixtura alia Swieteniana ex aquæ Menthæ Melissæ aa unc. iij. Tinct. Cinnam. unc. ʒ. Lapid. hæmat. scrup. ij. Syrup. Meliss. unc. j. M. vel crebrius per quadrantes horæ vel per horarum intervalla ad cochleare unum duo vel plura exhibenda; ex cujus frequentissime explorato usu in hæmorrhagiis uteri, sive intra sive extra tempus graviditatis sive post partum inciderint, ibidem concluditur, æque specificam esse tincturæ Cinnamomi hanc efficaciam, ac corticis Peruviani in febribus intermittentibus vel Mercurii in lue venerea. Confert præcipue stimulo suo in hæmorrhagiis ex atonia sive quasi paralyti uteri oriundis, nec ulla alia medicina tam celeriter jacturam virium resarcit. Hinc & iis casibus idonea censetur, qui alias quoque causas agnoscunt, aliaque simul præsidia requirunt (Plenck *l. c.* & Mohrenheim *chirurgische Vorfälle vol. 2. p. 222*), Quibusdam valde displicet tincturæ hujus sapor, alique irritabilitate peculiari ventriculi illam evomunt; quod si sit, abstinendum ab ejus administratione, ne vomitus exortus hæmorrhagiam uteri resuscitet (Mohrenheim *loc. cit. p. 223.*). Si spasmus subsunt, connubium cum essentia Castorei placuit, e. c. tincturæ Cinnam. uncix quatuor & essentia Castor. guttæ viginti, cujus miscelæ cochlear unum per quadrantes horæ repetitis vicibus vel solum vel in vehiculo pro casu necessitatis captum (*l. c. p. 217. p. 223.*). Sæpe profuit simul applicatio aquæ frigidæ per lintea. Guttatim & integri potest ad guttas viginti vel triginta in cochleari aquæ frigidæ, crebrius vel rarius, prout res fert. Attamen cl. Mursinna (*Krankheiten d. Schwangern rel. vol. 1. p. 145. sqq.*) timet hanc medicinam in hæmorrhagiis uterinis gravidarum ut nimis calidam, quam autem commodam ad dolores parturientium languentes vel deficientes excitandos declarat, & consequenter tum quoque, quando hæmorrhagia defectu

dolorum alitur, & ad partum accelerandum. Verum ubi enixus est retardandus & nihilominus hæmorrhagia sistenda vel ubi orificium uteri per placentam clauditur, noxiam esse hanc tincturam arbitratur.

Syrupus Cinnamomi) *Pb. W. p. 207.* Ex Cinnamomo cum aqua Cinn. vinosa & Rosarum macerato, addito demum Saccharo. Est sapidissimus. Raro solus capitur, sed additur medicamentis liquidis, instar analeptici & stomachici, tum & ad augendas eorum vires.

Nimis longum esset, omnia ista composita recensere, quorum partem Cinnamomum efficit. Adde modo nonnulla, quæ ejus nomen in fronte gerunt, ut Balsamum Cinnamomi; confectioem Cinn. regiam; Species Diacinnamomi). Sed & hisce carere possemus.

Oleum florum Cassiæ) vide supra p. 191.

B.

Pharm. CASSIÆ LIGNEÆ S. CANNELLÆ MALABARICÆ Cortex.

MALABATHRI Folia.

LAURUS CASSIA: foliis triplinerviis lanceolatis Linn. *Spec. pl. p. 528.* Cinnamomum perpetuo florens folio tenuiori acuto. *Burm Thes. Zeyl. p. 63. tab. 28.* *Laurus Cassia* Trew in *Nov. Act. nat. curios. 2. App. p. 385.*

Linneus illam tanquam speciem in Cinnamomo diversam producit. Serius tamen vero magis consentaneum visum pro diversa Varietate modo declarare. Conjecturis varii generis potius, quam demonstratione rem absolvit Combes (in *Phil. Transact. 1780. p. 873. sqq.*). Attamen non leve pondus iis eo addidit, quod rediens ex Bencoolen in Angliam specimina corticis Cassiæ lignæ exhibuerit, quæ vix ab aptissimis iudicibus a Cinnamomo potuerunt distingui (*Dossie's Memoirs of agriculture p. 202. not.*). Observatorum idoneorum fide cl. Solander (*Dossie l. c. p. 201.*) pariter non aliud discrimen inter utramque arborem agnoscit, & prærogativam Cinnamomi Zeylonensis culturæ modo adscribit, quæ tamen, ut ex superioribus patet, rectius climati stationis folique beneficio tribuitur. Adde iudicium Thunbergii (*Ver. Acad. Handl. 1780. p. 56.*) ejusdem tenoris. Patriam igitur hujus arboris significare curatius non opus est.

Cortex) hic in Zeylona *Dawid. Curand. 2ædit.* h. e. Cinnamomum planum, quoniam cortex siccando sese non convolvit, sed planus permanet. Angli tamen distinguunt inter illum, qui sese contorquet (Quill sort), & alium planum (*Miller bot. 121.*). An hic ipse ex trunco, quem Combes in

in convolutam formam redigere non potuit (*Phil. Trans.* 1786. p. 876.), ille ex ramis? Quicquid sit, refert colore odoreque Cinnamomi, sed durior est, nec discerpi in fibras se patitur, sed frangendo in breves festucas dilabitur. Debilius quoque sapore est. Copiam mucilaginis continet, quæ masticando in ore cognoscitur, &, si pulvis aqua coquitur, post refrigerationem decocti gelatinæ densitatem adsciscit. Hæc igitur mucilago præcipuum discrimen a Cinnamomo efficit.

Oleum destillatione largitur, illo ex Cinnamomo paullo debilius (*Phil. Trans.* l. c. p. 872.): ex trunci autem frustis largis ligneis majori quantitate provenire fertur (l. c. p. 876.).

Substituitur in mercatura subinde genuino Cinnamomo, vel illi fraude interferitur. Carere possumus eodem in officinis omnino; certe hodie ex formulis exulat.

Malabathri) *Folia* utrum ab hac Varietate, an specie diversa petantur, non certo dixerim. Sunt qui Cassiæ lignæ, alii (quod tamen non potest valere de præstantissima arbore Zeylonensi) qui ipsius Cinnamomi arbori eadem adseribunt (*Miller bot.* 202.). In Houttuyni opere (*Natuurlyke Hissioire vol. 2. P. I. p. 335.*) sub Cassia lignea collocantur. Bergius (*Mat. med. veg.* p. 318.) refert ad peculiarem speciem, Laurum Malabathrum *Burm. Fl. Ind.* p. 92. cui Katou-Karva *Hort. Malab. tom. 5. p. 105. tab. 53.* Synonymon adjungitur, cujus autem folia officinalibus istis longe grandiora, scilicet longitudine duarum spithamarum & latitudine duarum palmarum. Res non potest nisi a peregrinatoribus patriam harum arborum adeuntibus extra dubium poni. Angustiora plerumque sunt folia istis, quæ Cinnamomo vulgo tribuuntur: attamen nec in proportione constantiam esse comperitur, folia ex diversis officinis petita si comparentur. Etenim aliquando adeo ovata s. subrotunda sunt, alia ovato-oblonga, alia lanceolata. Sic & longitudinis diversitas insignis a tribus digitis ad septem usque obtinet (*Trew Nov. abt. nat. cur. tom. 2. p. 379. sqq.*). Quæ coram habeo, ovato-oblonga sunt, luteo viridia, ad utrumque extremum acuta, trinervia, nervis apice confluentibus, sursum nitentia infra glauca, petiolo daarum vel trium linearum instructa. Sapor in folio debilis, vix aromaticus, in petiolo manifestior, sed non cinnamomeus, verum ad eum Lauri nobilis accedens. Odor fere nullus, nisi tritura subveniat. Masticatione salivam, ut Cassia lignea, mucilaginosam reddit.

Nomen folii *Malabathri*, quod & olim *Folium Indum* vel unice *Folium* dixerunt, pervenit ad nos quidem ab antiquis, sed an id quod hodie venale est, intellexerint, alia

quæstio est, cui immorari qui cupiat Trevii (l. c. p. 377. sq.), huic rei intentum studium prospexit. Nobis sufficiat scire, quod nonnisi compositis quibusdam a Veterum tempore ad nostra translatis, ut Theriacæ, Mithridatio, hodie admisceantur. Et vel ex hisce absque damno debilia hæcce folia excludi possunt.

Pharm. CAMPHORA.

478. LAURUS CAMPHORA; foliis triplinerviis lanceolato-ovatis Linn. *Spec. pl.* p. 528. Thunb. *Fl. Japon.* p. 178., ubi folia trinervia vocantur. Trew in *Nov. act. nat. cur. tom. 2. App.* p. 358. Laurus camphorifera Japon. vulgo Kus noki Kämpf. *Amoen. exot.* p. 770. c. icone. Arbor camphorifera Japonica foliis laurinis fructu parvo globofo calyce brevissimo Commel *Hort. Amstel. tom. 1. p. 185. tab. 95.* adposito ramulo florifero. Arbor camphorifera Japonica Breyn *exot. plant. cent.* p. 11. cum figura ramuli frondosi; item Ejusd. *Prodr. p. & icon. rarior. plant.* p. 16. cum tabula, quæ & florem fructumque repræsentat. Iconem quoque præstitit Regnault *Botaniquo*, Le Camphrier, sed absque flore. Arbor vulgaris in Japonia occidentali & adjacentibus insulis Saikokf, Nipon, aliisque, præcipue in provincia Satsuma. Reperitur quoque in India orientali (Miller), nominatim Java (Burn. *Fl. Ind.* p. 92.), item Capite bonæ spei (Mill. *Gard. Diet.* Burm. *Fl. Cap. prodr.* p. 12.), ubi mediæ staturæ arborem refert. Floret subinde in hypocautis hortorum Europæorum. In Japoniæ sylvis copiosissime sine cultu crescit, ibidemque tantam proceritatem & crassitiem assequitur, ut aliquando vix duo viri brachiis eandem amplecti possint.

Hæc stirps præcipua est, ex qua concrementum istud, Camphora, elicitur, & unica, quæ Europæis illud suppeditat. Ast omnino plures sunt, quæ similem materiem continent. Præter dictam in primis hoc nomine celebris est arbor, in insulis Borneo & Sumatra indigena, quæ *nativam* Camphoram suggerit; nimirum

Laurus) foliis ovalibus acuminatis lineatis, floribus magis tulipaceis Houttuyn in *Verhandeligen door de Maatschappye d. Weetensch. te Harlem*, vol. 21. p. 266. sqq. tab. 8. Arbor Camphoræ Grimm. in *Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1.* p. 371. fig. 33. Arbor camphorifera Barosienfis Arent Sylvius in Valentyni *Hist. simpl.* p. 488. cum figura foliorum concinna. Camphire-tree Car. Miller in *Phil. Trans. vol. 68. P. 1. p. 169.* Marfden *Hist. of Sumatra* p. 121. Distinctam stirpem hanc esse a Lauro Camphora L. in aprico est; an vero ad genus Lauri pertineat, posset subdubitari, quum stamina aliæque internæ floris partes in sicco exemplari, quod meritissimus Rademacher, senator olim Indiæ Belg.,
cl.

cl. Houttuyn tradidit, & ex quo hic genus definivit, non obvia fuerint, etsi fructus omnino convenit.

Arbor hæc altitudine & crassitie Quercum fere æquat. Aliquando ad centum usque pedes surgit (Miller *l. c.*), & sæpe fursum pedes quindecim periphæria constituit (Marfden *l. c.*). Asseres ex trunco duos pedes cum dimidio lati formari possunt (Dejean in Gaub *Advers. p.* 108.). Hinc lignum ejus fabris lignariis acceptum, quibustanto magis commendabile, quum facile elaborari possit, leve sit, durable tamen, nec ab insectis facile contumatur (Marfden). Et cistas inde conficiunt, quibus vestes a formicis aliisque insectis muniuntur (Dejean). Folia contrita spirant Camphoram, qui tamen odor facile mora dispergitur. Fructus conditi grati sunt & subtilem Camphoræ saporem habent (Grimm *l. c.*). Crescit arbor in partibus septentrionalibus Sumatræ in sylvis maris littoris vicinis (Marfden), præcipue in montibus duplicem seriem constituentibus ad orientem oppidi Baros, unde Camphora, quam profert, *Camphora Baros* dicitur (Dejean), potius ex Baros nuncupanda. Attament & in Borneo ejusdem generis Camphora reperitur, præstantior Sumatrana, quin (contra cl. Dejean) majori copia venditur. Nam quotannis Borneensis circiter Piccola 35. (Piccol est pondus nominis Malaici) venduntur, quorum quodlibet libras 125. æquans valet imperiales 3200.; Sumatranæ autem modo Piccola 20., singulis ad imperiales 2200. æstimatis (Rademacher in *Verhand. van het Batavisch Genootschap. d. Wetens. vol. 2. p.* 127.). Colligi nativa non nisi ex vetustis arboribus posse fertur. Quo noscatur, an intus lateat, corticem exciccant & olfaciunt ac truncum pulsitant; si igitur colore, sono & odore, appareat præsto esse, excindunt arborem ad radicem, corticem avellunt lignumque findunt (Ten Rhyne *litt. ad* Jac. Breynium in *Prodr. p.* 8.). Solent quoque in arboribus annosioribus rami sponte fissuras contrahere, ex quibus liquor oleosus stillat, oleum Camphoræ dici solitum, quod ipsum appensis vasculis excipitur. Hocce stillicidio prægresso augurantur indigenæ Camphoram maturescere (Dejean *l. c. p.* 109.), demumque, signis certis si evicta fuerit Camphoræ præsentia, sub variis superstitiosis ritibus ad opus ipsum transeunt. Coacervatur ista in interstitiis fibrarum ligni, præsertim ubi nodus quidam vel hiatus est, & in exiguas laminas grumescit (Ten Rhyne). In medulla arboris residere Grimmius (*l. c. p.* 372.) indicat. Rami plurima Camphora turgent. Glebulæ majores (Malaice Copalla) seorsum primo colliguntur, dein minores (Malaice Poervet) pariter seorsum, tandem radula ferrea ipsum lignum defricant, ut quicquid Camphoræ tenacius inhæret (Malaice Cacki) una deratur (Dejean).

Sic emergunt tres species Camphoræ quæ distinguuntur ejusmodi nominibus, quæ lingua Malaica idem denotant, ac caput, ventrem, pedes. Prima species sinceris & præstantissimis glebulis constat, tertia species impura est, festucis ligneis aliisque fordibus inquinata. Hucusque dicta etiam præcipue testimonio duorum inclytorum peregrinatorum rem ex propria indagine narrantium nituntur: alius tamen pariter in Sumatra per tempus commoratus, cl. Marsden (*l. c. p. 121.*), differt in quibusdam momentis. Negat nimirum Camphoram hanc modo in arboribus ætate provectoris contineri & in junioribus fluida forma, sive olei Camphoræ nomine, quin statuit eandem arborem, quæ fluidam Camphoram producit, nunquam siccam pellucidam proferre, multasque arbores neutrum genus erogare.

Habet hæc Camphora nativa id peculiare, quod longe lentius ad aeris contactum dispereat, quam altera vulgaris s. Japonica, ita ut si tam Sumatranæ Camphoræ, quam Japonicæ, centum libræ aperto aeri exponuntur, hæc intra sexennium & ante dissipetur, dum ista per hoc spatium vix jacturam decem librarum faciat (Ten Rhyne). Cariori longe pretio ista venit, quam Japonica, cujus piccolum modo imperiales 50. constat (Rademacher *l. c.*), quum, ut ex superioribus patet, nativa supra quadragesies vel sexagesies plus constet. Quod adeo cara sit, inde præcipue dependet, quod & in arboribus proceris non nisi libra una, sesquilibra, libræ duæ, vel ad summum libræ tres contineantur (Grimm. *A. N. C. loc. cit. p. 375.*), & pauperiores vix unciam unam vel alteram comprehendant (Herh. *Mat. med. tom. 1. p. 618.*). Sine dubio multum ejus adhuc in ligno latet, quod eodem artificio, quod in Japonia adhibetur, erui cum lucro posset; nam transversim sectum odorem camphoraceum spirat & pingue sentitur. Sub venditione in pondere piccolli singulæ species, proportionem quadam definita, junctim veniunt, & adduntur huic ponderi libræ quinque ob fordes, quæ abluui succo Citri & aqua calida debent; quo enim pellucidior & nitidior est, tanto majorem valorem habet (Eschelskroon *Beschreib. d. Insel Sumatra p. 60.*). Cavendum maxime, ne a lucrosis hominibus additione Aluminis vel aliarum rerum corrumpatur. Sumatrana Belgicæ societati commerciorum in oppido Baros degenti venditur, indeque Bataviam venit, ex qua urbe vel immediate a Belgis per Chineses in Japoniam transfertur.

In quem finem Japonenses tanto pretio hanc nativam Camphoram redimant, nondum satis exploratum est. Sunt qui istos ea tanquam additamento vulgaris Camphoræ uti iustinent, quo hæc tanto præstantior fiat, cui scopo nativæ exiguum modo quantitatem sufficere (Eschelskroon *l. c. p. 61.*).

Id quod tamen studiosius in rem loco idoneo inquirenti negatum fuit (Marfden p. 122.) A natione, mercaturæ deditissima, hanc Camphoram propriæ præferri unice ideo, quod exoticæ sit, sub tanto pretio vix expectari potest. Plus verisimilitudinis habet, Japones non satis esse versatos in arte depurandi Camphoram patriam, ideoque coemere exoticam. Plures autem consentiunt, Japones tantum tribuere efficaciam medicæ hujus Camphoræ, ut vix ullam medicinam adhibeant, cui ista non addita esset, putantes, animam quasi inspirare reliquis (Grimm. l. c. pag. 372. Ten Rhyne apud Bræyn l. c. p. II.). Vel solo odore cardiacas vires exferre, Sinenfes & Siameses sibi persuadent, imo solam per os ingestam, stomacho proficuum esse, viscerum obstructiones tollere rel. (Ten Rhyne); in febribus biliosis & putridis autem vulgare remedium ibidem est. Pertur quoque Japones vernici illam admiscere. Utrum autem prærogativam veram in morbis habeat præ vulgari, Europæorum certe medicorum experimentis constitui nequit, quum vix instar cimelii tantillum modo ejus in musea rerum naturalium transferatur. Quod longe serius in aura libera avolet, & si optimæ notæ est, clarior sit, quam altera, jam significat, vires non omnino eandem utramque possidere.

Eadem arbor fundit *Oleum Camphoræ*, de quo supra quædam jam monui. Est potius resina liquida, quam oleum. Non solum sponte, ut dixi, promanat, sed lucri majoris sine dubio causa incisione quoque illud proluciant. Fit hæc transversali directione ad profunditatem aliquot pollicum, indeque deorsum declivi modo excinditur, donec plana superficies effingatur, quam dein excavant; cavo uncias 62. (a quart) complectenti, immittitur arundo accensa per minuta prima circiter decem, unde liquidum ad hanc partem attrahitur. Noctis spatio illud replet receptaculum illi destinatum, & noctibus subsequenter tribus, prævia ignis applicatione nova quantitas promanat, etsi parciore, donec post paucas repetitiones omne exhauriatur (Marfden l. c. p. 123. Conf. Grimm l. c. p. 373. Ten Rhyne l. c. p. 13.). Plagam fieri parum supra radicem Grimmus speciatim notat. Extra patriam non usu venit, sed excellit vi resolvable & dissipante. Sumatransi in spasmodicis, tumoribus, quin inflammationibus extus illud illinunt, facileque ob insignem subtilitatem poros ingreditur.

Et ex hisce quidem duabus arboribus Camphora unice cum lucro colligitur. Ast inter congeneres *Laurus Cinnamum* vel ob Camphoram, quam ejus radix crassa & ramosa continet, & quæ ejus sapore instruitur memorabilis. Ea scætet non solum arbor Zeylanica & quidem Varietas Capuru Curundu h. e. Cinnamomum camphoratum, quæ unice intra ditionem
regis

regis insulæ reperitur (Thunberg *N. Vet. Acad. Handl.* 1780. p. 58. Cfr. Kämpf *l. c.* p. 772.), sed & Martinicensis (Jacq. *Stimp. Americ. hist.* p. 118.) & Malabarica (*Hort. Malab. tom. 1.* p. 108.); in cujus radice cortice hæerere nominatim fertur. Destillatione aqua facta, una cum oleo transit, a quo post refrigerationem sese separat & in crystallos sese coadunat. Candidissima est & odore Camphora vulgari gratior (*l. c.*). Sed non constat serium usum in locis natalibus inde fieri, certe ad remotas gentes non transvehitur.

Multæ insuper aliæ stirpes reputantur camphoriferæ, licet mallet, hocce iudicium chemicæ indagini, quam similitudini unice saporis vel odoris, superstructum fuisse. Ita sentio de Rosemarino, Salvia, Sclarea, Hyssopo & ple-risque aliis verticillatis odoris, de Chenopodio ambrosioidæ, Camphorata, Millefolio, Agerato, Unxia camphorata (Linn. *Suppl.* p. 368.) rel. De aliis quibusdam autem certiora novimus, utpote quum vera Camphora ex hisce eruta declaretur. Hujus census sunt Schœnanthus Persicus (Kämpf. *Amen. exot.* p. 773.), Radix Zedoariæ (Grimm. in *Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 3.* p. 409.), Herba Thymi vulgaris (Neum. in *Philos. Trans. vol. 33.* p. 321. Cfr. *Appar. med. meus vol. 1.*) Radix Enulæ (Malovin *Chimie medic. tom. 1.* p. 321.), quam tamen nonnisi oleum essentialium inspissatum largiri, novissime significatum (*Almenach für Scheidekünstler* 1787. p. 153.), Herba Menthæ piperitæ (Gaub. *advers. med. cap. 7.* p. 99. Conf. *Appar. med. vol. 2.*), Herba Lavendulæ (Hagen *Diss. sistens docimasiam concretionum in nonnullis oleis æthereis, Argent.* 1784. Doleo defecisse me hæcenus eam legendi opportunitatem), Cubebæ (Meyer *v. Kach* p. 80. De Machy *l'art du distillateur* p. 78.), Terebinthina Meyer *l. c.* p. 81.). Remontiori paulum jure recentiores quidam ex Herba Anemones pratensis (Heyer in *Crells chem. Jour. P. 3.* p. 102.), radice Asari (Cörz in *Schrift. d. Berl. Gesellsch. naturforsch. Freunde, vol. 5.* p. 482.) Camphoram sese eliciuisse arbitrantur, quum hæc concreta multis momentis a Camphora vulgari differant. Cautiores quoque serioribus temporibus evasimus, ne spissamentum pingue membranularum, aut floccorum formam præ se ferens, quod subinde destillatione aromaticarum plantarum una cum oleo prodit, item coagula ista in annosioribus oleis destillatis conspicua, confunderemus cum vera Camphora; futuro tamen examine constabit, anne in quibusdam una cum sale volatili oleoso vera Camphora juncta existat. Verum largius & enucleatius in hocce momento versati sunt cl. Cartheuser (*Diss. de sale volat. oleor. æther. in Diss. phys. chem. p. 327. sq.*) Gaubius (*Advers. varii argum. p. 99. sqq.*), Hagen) *Diss. cit.*), quam hocce loco fieri potest.

Redeo

Redeo jam ad Camphoram ex Lauri specie, commentationi huic præfixa. *Bacca* ejusdem saporis ex Camphora Caryophyllacei, & ex hac seivum pro candelis exprimitur (Thunb). *Folia* hujus contrita Camphoram spirant. *Lignum* fabricandis scriniis inservit. *Radix* autem præ ceteris partibus, prout & odore cognoscitur, dives est Camphora. quæ ex hac arbore petitur merito discriminis causa Camphora Japonica nuncupatur, quum hæctenus nonnisi ex Japonia in alias terras translata fuerit. Quomodo proliciat, paucis modo verbis cl. viri, qui Japoniam adierunt, memoriæ relinquerunt. Radices unice in hunc finem usurpant Ten Rhyne (in Breyn. *prodr.* p. 12.) innuit; præter hanc autem & ramos juniores (inquit non diu progerminatos) Cleyer (Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 10. p. 79.) radicem & lignum absque mentione trunci vel ramorum memorat Kämpfer (Amoen. p. 772.); radicem autem & lignum trunci indicat Thunberg (Fl. Japon. p. 72.). Hæ ipsæ partes, postquam grandiusculæ arbores autumnali tempore præcisæ fuerint & radices evulsæ in festucas vel assulas discissæ cum aqua pura immittuntur ahenò s. vesicæ ferreæ (Ten Rhyne, Kämpfer.), vel cupreæ (Cleyer). Non vacuum hanc cl. Ten Rhyne describit, ut reliqui, sed significat supra cavitatis medium craticulam inferi, fundo aquam infundi, craticulæ autem ramenta ad vesicæ repletionem usque injici. Scopus hujus craticulæ est, ut vaporibus excalescæ aquæ surgentibus dura frustula emollita tanto facilius Camphoram dimittant. Vesica instruitur collo longo & angusto (Cleyer), versus apicem acuminato (Ten Rhyne), quod ex descriptione Rhynei videtur disjunctam partem constituere (nunc doliolum vocat). Collo superponitur capitellum fictile latum amplumque (Cleyer), rostratum (Kämpfer); stramine repletum. Sic vesica peculiari furno immissa, coctio instituitur, & quidem ex Kämpferi reliquorumque præter Rhyneum narratione, contactu aquæ & segmentorum arboris in mediato, per 48. horas protracta (Cleyer), sub qua Camphora sursum versa, nivis instar alba, stramini capitelli adhæret. Furnum cum vasis dictis figura delineavit Cleyerus, sed capitelli rostrum non repræsentat, nec commemorat. Folia concisa una cum reliquis supra dictis partibus adhiberi & recipiens vas alembico combinari, ut Neumannus (Chymie vol. 2. P. 1. p. 285.) innuit, ex fontibus colligere non datur. Attamen Dreisdæ ex foliis semisiccis & ramis junioribus arborum ibi reperiendarum pharmacopola Beylich destillatione cum aqua Camphoram elicit cum oleo Camphoræ, adeo ut decem libræ foliorum & ramusculorum erogaverint olei drachmas duas & Camphoræ pu-

puræ uncias duas cum dimidia (*Hamb. Magazin* vol. 18. pag. 96.).

Itaque Camphora per sublimationis modum obtinetur. Per vasorum structuram commodiorem sine dubio minori ejus dispendio encheiresis fieri posset; sed elicere Camphoram, rusticorum opus est in provincia Satzuma & insulis Gorho (Kämpf.). Et pretium exiguum, quo Japones illam vendunt (de quo supra), inluper testatur, proventum ejus in Japonia esse largissimum.

Camphora, ex Japonia transmissa, *cruda* vocatur, (Gallicis *Camphre brut*, Germ. *roher Kampher*). Constat glebis exiguis plerumque griseis, quibus multæ fordes ex stramine, ligno, pilis, lana rel. immixtæ sunt. Et sic transfertur intra vasa lignea stramine testa in Asiam, Turciam & Europam. Longiori via si transportanda, reconditur intra vasa ex metallo Tutanego (*Osbecks Ostind. resa* p. 161.). Magna ejus pars in Persiam, Bengaliam, Suratam, Chinam indeque in Europam pervenit. Nullus ejus usus fieri potest, antequam sublimatione nova depuretur. Artem istam, quam refinementem vocant, Veneti olim exercuerunt, sed hodie in Belgarum manus transiit. quæ, quomodo fiat, jamjam exploratum est, & a variis scitis viris, qui adstiterunt encheireisi, descriptum, nisi hoc scrupulum moveat, quod istum modo ab artificibus admissi, dum Camphora vasis jam indita fuerat. Hinc forsitan etiamnum arcanam artem declarat ill. Lassone (*Hist. de la Societè en Medec. à Paris*, vol. 5. p. 263.), nec nisi familiis quibusdam Belgicis reservatam. Non peregrino additamento semper in hunc finem opus est. Successit enim res Modelio (*Chym. Nebenfund*. p. 190. Cfr. Haenel *diff. de Camphora*) sola sublimatione in cucurbitis vitreis arenæ immixtis sub moderato igne; sed hinc cl. vir videtur potius experimenti causa & in privatum usum hunc depurationis modum adhibuisse. Ast vere in Belgio in quibusdam officinis chemicis, consequenter majori longe quantitate simplici hacce via Camphoram purgari, testantur qui præsentibus fuere & encheiresin ample describunt cl. Bomare (in *Memoires presentès à l'ac. R. des sc.* vol. 9. p. 470. *sqq.* & in cl. Demachy *Art du desillateur* p. 78. *sqq.*, qui ipse adstitit cl. Bomare encheiresin hanc imitanti) & Jars (*Voyages metallurgiques*, tom. 3. p. 322. *sqq.*), quorum neuter additamenti meminit. Officinæ ejusmodi mox pluribus mox paucioribus furnis instruuntur, hinc mox plura mox pauciora vasa sublimatoria comprehendunt. In hisce quoque aliquod in minoris ponderis momentis discrimen sub encheiresi obtinet. Sic in alia primum conquassatur Camphora cruda in mortario ferreo (*De Machy*); in alia

in cupa lignea instrumento scindente in particulas valde exiguas comminuitur, denique per cibrum pelleum, cujus foramina diametro pisum æquant, transmittitur (Jars); iterum in alia, mola quadam manu versanda conteritur. Comminuta hæc Camphora immittitur in cucurbitas exiguas altitudinis lex vel septem pollicum ex vitro albo tenui, quarum venter deorsum convexo planus est, diametri circiter octo vel septem pollicum, collum longitudinem pollicum duorum cum dimidio habet cum orificio poll. $\frac{1}{4}$ (Figura cucurbitæ vid. in Jars l. c. tab. 9.). Quælibet, postquam paullum supra libras duas Camphoræ iis inditum fuerit, in catinum ferreum arena repletum collocatur. Singulis peculiaries furni destinati sunt, ita extructi ex lateribus, ut quinquaginta circiter ejusmodi furni junctim coadunentur (Figura furni cernitur in Ferbers neue Beytr. 7. Mineralog. vol. 1. fig. 15. licet ibi non conspiciatur arcus cuilibet furno subditus, cujus mentionem facit Jars). Cucurbita in catinum reposita nonnisi ad dimidium ventris arena contegitur, quod solet mensura esse, ad quam Camphora liquata ascendit. Pro calefaciendo furno turfa usurpatur, qua accensa initio non obturatur orificium, sed cucullo sine tegmine modo, ex ferro stanno obducto, conico & ad latera catini descendente, absque contactu cucurbitæ operitur, donec humiditas evecta, quæ diffluit per latera conii hujus, disparuerit; tum demitur & ejus loco gossypii floccus vel & complicata charta (Vid. Pharm. Suec. ed. 3. p. 61.) intruditur: quo tempore liquefcit Camphora, nisi antea id factum fuerit. Ignis inter hæc moderamen justum maxime necessarium est, quod regitur ad normam thermometri, & cui cespes bituminosus, ut quæ calorem mitem æqualem sua natura suppeditat, maxime favet. Si justo minor calor est, sublimatio non contingit; si justo major, Camphora ultra orificii cancellos elevatur & ad latera defluit. Ne vero Camphora colli lumen claudat, pluries bacillo ferreo materies auferenda est, & aditus liber aeri restituendus, gossypio inter hæc alternatim remoto. Refrigeratis cucurbitis hæc franguntur. Camphora pura ad superiorem ventris cucurbitæ partem condeusata tum formam panis vel placentæ refert, sursum convexæ, deorsum concavæ, medio perforatæ, ex agitatione bacilli ferrei, pondere librarum duarum; separatur ab ista prominentia ex colli figura residua, item, quicquid sordium adhæserit, deraditur, ut nonnisi massa alba transparentis fervetur, quæ charta cærulea, vel rubra (Demachy), quæ posterior mihi non occurrit, ad venditionem involvitur. Quod remanet in cucurbita nonnisi crusta tenuis est, quæ ut materies inutilis rejicitur. Labor intra diei spatium finitur. Et in hac quidem descriptione ob dilucidi-

tatem & accurationem cl. Jars potissimum sequutus sum. Sine dubio Camphora tanta simplicitate depurata sponte jam insignem puritatis gradum præ se tulit.

Quod si autem heterogeneis, quas supra jam diximus, partibus Camphora inquinatur, sub sublimatione empyreumaticum oleum emergit, quod absque additamento calcarco Camphoræ colorem luteum impertiturum esset, & vim ejusdem medicam manifeste mutaret. Hinc aliquando calcem vel cretam admiscere Camphoræ crudæ opus est. Id re vera in Belgio fieri, testium idoneorum fide novimus. Ars hæc jam invaluit ante centum annos temporibus cl. Ten Rhyne (Breyn *prodr.* p. 12.), qui refert libræ uni Camphoræ impuræ unciam unam calcis vivæ addi. Cl. Cramer cretam substitui monet, eadem ceteroquin, quam modo indicavi, proportione (Jars *l. c.* p. 327.). Marcgrafius (*Obym. Schrift.* vol. 1. p. 262.) calcem dilapsam idoneam declarat, sed alia proportione, tertiam scilicet vel quartam ejus partem requirens. Pharmacopœæ Sveciæ auctoribus (*Ed.* 3. p. 60.) calcis ustæ in pulverem redactæ uncia una pro Camphoræ crudæ libris duabus placet; quum rursus cl. Ferber (*N. Beytr. z. Mineralgeschichte* vol. 1. p. 371.) narratum, Amstelodami cretæ uncias duas Camphoræ libræ uni admisceri. Discriminis in proportione ratio videtur in gradu diverso puritatis Camphoræ contineri. Ceterum encheiresis sub hocce additamento fere eadem est, ac ista modo descripta tam quoad vasa, quam ignis & reliquorum administrationem, ut constat descriptione Ferberi eximia, qui tamen narrat, tegmen istud conicum ex ferro per stannum incrustato initio, donec Camphora liquecat, arena obtegi, postea auferenda, & tum tegmen istud commutari cum alio frigido, apice aperto. Ipse nullum thermometrum in officina a se conspecta offendit; unde liquet, empirice tantummodo caloris justum gradum determinatum ibi fuisse. Eo quoque edocemur, residuum Camphoræ, quod fragmentis cucurbitarum adhæret, immitti ahenò oblongo cupreo, cui aliud ejusdem figuræ loco alembici imponitur, & in furno vulgari anemio sublimari (*Conf. Ejsd.* *fg.* 17.).

Depurari etiam spiritu vini Camphora se patitur, dum nimirum, solutione prægressa, destillatio instituitur, qua spiritus primum transit, dein Camphora, quæ in panes liquatione intra clausum vas transformatur (*Lewis Mat. med.* p. 168.). Sed sumtuosus nimisque prolixus videtur hicce modus, quam ut pro majori quantitate Camphoræ idoneus possit haberi.

Ex dictis concluditur, æque bene depurationem succedere posse extra Belgium, modo officinis sumtus necessarii impendantur. Quod Pharmacopœa Svecica modum inter formu-

mulas exposuerit, harioolari finit, artem ibidem a quibusdam exerceri. Ita Hafniæ quoque largiori copia sublimatio fit (*Crells chem. Erndeck. P. 3. p. 87.*).

Camphora constituit massam albam, levem, solidam, ad attractum subunctuosam, ex mollitie fragilem, inter dentes subtenacem, pellucidam, odoris valde fragrantis, ad Ro-rem marinum accedentis, valde fragrantis, qui largo ambitu sese spargit, saporis aromatici, amaricantis, cum sensu primum caloris insignis dein frigoris. In superficie aquæ natat. Aere libero vel negligentius tecta sensim sensimque disparet. Minimum ejus dispendium fit aere frigidissimo & sicco, majus in temperie ejus calida & sicca, maximum in calida & subhumida (*Bergii Mat. med. veg. p. 322.*). Vitris ante clausis plane nihil ejus avolat, ut constitit experimento factio in vitro hermetice obturato, alioque cera clauso, in quorum utroque nihil de pondere per triennium secessit) *Erasm. Barthol. in Act. med. & phil. Hafn. vol. 1. p. 106.*). Flammæ admota ardet lumine lucido albo & fumo copioso, qui in fuliginem condensatur, sed absque carbone vel cinere relicto. Ardet quoque frustulum paullo majus sub natatione in aqua. Lente vitrea autem vel speculo caustico non accenditur, licet charta & tabula lignea lenti subjecta ignem conceperit (*A. Bergen in N. Act. nat. cur. vol. 1. p. 197.*). Nec in flammam erumpit, carboni candenti imposta, sed in fumum resoluta aufugit. In cochleari metallico cito liquatur in olei speciem, & in halitus fragrantis resolvitur. Pertinet ad corpora electrica non inferioris ordinis, nam frustum majus panno laneo adfrictum corpora levia attrahit & per condensatorem cl. Volta scintillas excutit (*Lichtenberg in litt. ad Kosegarten Diss. de Campb. p. 43.*). Motus tamen Camphoræ in particulis exiguis divisæ, qui in superficie aquæ conspicitur non a vi electrica, ut cl. Romieu (*Mem. de l'ac. R. de sc. de Paris 1756. p. 449.*) existimavit, sed attractione particularum locum exalatione perpetuo mutantium dependet (*Lichtenb. l. c. p. 38. sq.*). Mirum, cl. A. Bergen motum gyrationum fortiozem in aqua frigida quam calida vidisse, quin fortissimum in aqua gr. 20. Fahrenh. infra punctum congelationis frigida (*Nov. Act. nat. cur. tom. 1. p. 195.*), quum cl. Lichtenberg (*l. c.*) expresse moneat vividiorem esse hunc motum in aqua calida. Forma crystallorum sub qua Camphora comparet, dum spiritus vini, quo soluta fuit, in vitro subter microscopio diffatur, stellulas niveas refert radiis vel uno vel quatuor vel sex (*Ledermüller mikroskop. Ergänzungen tab. 39. p. 77.*). Per modum præcipitationis, si Camphoræ spiritu vini solutæ instillatur aqua, vegetatio ele-

gans

gans formatur (Romieu in *Mem. de l'ac. d. sc. l. c. p. 443.* cum *figg. tab. 9. 10.*).

Aqua Camphoram penitus non solvi, omnes fere uno ore afferunt, sed contrariari videtur sapor odorque, quo aqua præcipue calida imbuitur, in qua per tempus Camphora moram traxit, licet uterque sensim pereat. Spiritu vini rectificato facillime solvitur sub duplo menstrui pondere (Morveau *Elem. de Chymie tom. 3. p. 365.*); Fr. Hoffmannus æquale pondus assignavit (*Obs. phys. chym. p. 144.*). Hæc solutio si calore in ebullitionem aucto loco arcto & bene clauso redigitur ad exhalationem perfectam fere, face acceusa illata confestim aer inflammatur (Bomare apud Morveau). Aqua affusa solutioni spirituosæ præcipitatur Camphora absque ulla ejusdem alteratione. Mucilage Gummi Arabici contrita, addita demum aqua, connubium per plures dies fere omnino servat (French in *Med. Obs. and. Inquir. vol. 1. p. 421.*). Solvitur oleis tam expressis quam æthereis. Parem vim in eam exercent acidum Vitrioli & Nitri, a quibus tamen absque calore vel motu intestino solvitur, unde nulla inflammatio subsequitur. In acidi Vitrioli miscela oleum rufo - fuscum homogenum repræsentat; acido Nitri autem si solvitur, in superficie ejus instar olei comparet, insigni acrimonia instructi; ex utroque menstruo autem aqua frigida infusa pristinam formam & indolem recuperat. Valde imperfecte & inconstanter modo solvitur acido Salis, nam licet inde oleum album coagulatum emergat, Camphoræ plurimum tamen sponte rursus separatur loco præprimis calido. Aceto arte Westendorffii concentrato solvitur, non autem aceto non concentrato; nec acido Sacchari, vel essentiali Tartari, vel lignorum (Kosegarten *Diss. de Camphora p. 26.*). Solvitur & aere fixo aqua frigida excepto (Berg. *M. m. p. 320.*). Respuit unionem cum alterutro, saponem efformat, absque peregrino adjumento, in quem finem alcali causticum elegit cl. Bindheim (*Crells chem. Entdeck. P. II. p. 113.*). Solvitur in aqua calcis pura (*Alexander's experimental Essays p. 138.*).

Multa igitur, ut ex dictis elucet, Camphora cum oleis essentialibus. æthere, & resina communia habet; in multis tamen tam ab hisce, quam aliis corporibus, Gummi, Gummi resina resina, Sale volatili oleoso, ita differt (*Conf. comparatio Camphoræ cum hisce in Neum. Chem. vol. 2. P. 1. p. 292. sqq.* & quoad ætherem *Rosegarten Diss. de Camphora p. 23.*), ut necesse sit, pro singularis plane naturæ substantia agnoscat.

De partibus, ex quibus Camphora confletur, varie disputarunt, conjectura potius quam tentaminibus chemicis nixi.
Non

Non attinet omnes huc spectantes hypothoses hic recensere (Conf. Kosegarten *Diss. l. c. p. 44.*). Nec sententia Neumannii (*l. c. p. 306.*), quod ex copia phlogisti, pauxillo aquæ & subtilissima terra constet, in omnibus satisfacit, quam ista saporis nulla ratio detur. Abstinere a chemico scrutinio, fecit procul dubio molesta experientia, quod resuscitari ex menstruis, quibus subacta fuerat, Camphora facile sua integritate possit, ita ut æque pertinax decompositioni resistat, ac Hydrargyrus. Legi merentur ingeniosa & operosa experimenta, quæ cl. Kosegarten in hunc finem instituit. Post varia irrita, tandem per pluries repetitas destillationes Camphoræ cum magna quantitate spiritu Nitri dephlogisticati eo pervenit, ut eliceret crystallos salinas, albas, nitidas, parallelepipedas vel laminas rhomboidales & rectangulares. Hoc sal fuit acidum, discrepans sua natura ab aliis acidis, unde putat esse partem Camphoræ constituentem, & objectionibus eorum obviam it, qui putarent originem traxisse ex acido Nitri, vel nonnisi acidum Sacchari esse mutatum (*Vid. l. c. p. 61. sqq.*). Acidum e contrario Camphoræ per speciem combustionis generari sub operatione, nec antea adfuisse, vult cl. Maret (in *Crells Annal. 1786. vol. 2. p. 138.*). Camphoræ cum acido vitriolico tractatione phlogiston modo & terra istius conspicienda sese præbent (*Kosegarten l. c. p. 51.*).

Apud Græcos veteres nulla Camphoræ mentio fit, sed Arabes primi illam inter medicamenta celebrarunt, Casur vel Canfur illam nuncupantes & refrigerantem vim illi adscribentes (*Vid. Avicenna ed. Alpigi & Rinii p. 563. & Serapion*). Seriori autem ætati reservatum fuit, naturam & virtutes ejus plane singulares verius explorare.

In hunc finem quoque frequentia in animalibus varii generis experimenta a cl. Menghini, Carminati, Monro aliisque capta sunt, quæ multa illustrent phænomena, sub usu Camphoræ in corpore humano sese manifestantia. Et horum quidem animantium quædam magis, alia minus, ab humana natura aliena sunt. Ex priori censu sunt insecta multiplicis generis. Frustulum Camphoræ prope ostium, ex quo prorepererunt formicæ, repositum, hæc mox valdopere turbavit, ut procedentes illico latibulum pristinum quæreret, reliquæ perterritæ & fugatæ undique discurrerent (*Mengh. in Comment. Bonon. tom. 3. p. 314.*). Hæ turbæ prout significant, halitus Camphoræ formicis valde molestos esse: ita manifestior longe evadit vis eorum in insecta, hisce, intra ampullas vitreas octo unciarum capaces charta perforata tectas, junctim cum frustulo Camphoræ granorum sex reconditis. Adhibita ad hæc pericula vespæ, muscæ, pulices, culices, scorpiones, cimices, pediculi, formicæ, erucæ, ara-

nei, scarabæi, qui horrea prædantur, curculiones tritico fabisque infesti, tineæ, quæ lanea destrunt, singulæque horum species intra propriam ampullam inclusæ. Omnibus & singulis, exceptis tineis, Camphora sub hocce administrationis modo venenum existit; nempe post agitationes multas & subsequenter languorem, soporem, vel & convulsivos motus, perierunt, quædam citius, aliæ lentius. Celerius quoque ista necata æstate quam autumno, celerius flante austro quam horea, quorum discriminum ratio continetur in exhalatione Camphoræ diversa, quæ æstate & austro flante vividior (Menghini *l. c. p. 315. 317. Conf. Carminati de animal. ox mephitibus interitu p. 186.*). Tineæ, quæ vapores adpositæ Camphoræ elulerant, non pares tamen fuere violentiæ suffitus Camphoræ accensæ ferendæ, qui suffitus & potentior vim in alia insecta exerit. Huicentamini vel ardens carbo vel lapillus candens ad excipiendam Camphoram idoneus est (Mengh. *l. c. p. 319.*). En artem, qua vestiariis, horreis & granariis, egregie consuli poterit.

Transgredior ad experimenta, quibus majora animalia, nostræ naturæ propria, subjecta sunt, de vi effluviolorum Camphoræ primum commentaturus. Hæc ipsa ranis in vitro longitudinis latitudinisque quatuor pollicum, cui inditæ erant drachmæ tres Camphoræ, intra undecim vel viginti minuta pr., & uni intra tres horæ quadrantes deleteria exsistere, post prægressos motus præternaturales, respiracionem difficilem, anxietatem, tremores, nervorum disentiones, stuporem (Carminati *l. c. p. 186.*). Similibus affectionibus correpti sunt passeruli picæque marinæ (*l. c. p. 190.*)-- Eventus idem fuit in ranis & passerulis ex fumo Camphoræ accensæ & dein extinctæ intra vas vitreum; nec reviviscere poterunt ranæ, etiamsi semimortuæ in aerem purum protraherentur (*l. c. p. 179. 184.*).

Sed magis interest scire, quid Camphora per os largius ingesta in brutis effecerit. Horum e numero fuerunt volucres varii generis scilicet passeruli (Menghini; Carminati), columbi, coturnices (Menghini *Comment. Bonen. tom. 4. p. 201. 205.*), item hirundines, merulæ, galli gallinæci (Carminati *p. 199.*), ranæ iterum (Menghini; Carminati *p. 192.*); tum & quadrupedia varia, nimirum felles, canes (Menghini *p. 203.*), oves (Mengh. *pag. 203. Carminati p. 206.*) & cuniculi (Carmin. *p. 202.*). Effectus in hisce varii, nec ulla horum constantia, nisi in eo, quod omnes graviter afficerentur; quædam temulenta evaserunt, alia in furorem coniecta, alia sopore oppressa sunt, quibusdam anxietatem, stertorem, gemitus, ejulatus, spumam ante os, excitavit, alia inde correpta singulto, tremoribus vel convulsionibus valde conspicuis, epilepsia adeo.

In

In nonnullis evacuationibus natura sibi met auxilio fuit, ut vomitionibus, dejectionibus alvinis, ptyalismo, profluviis lotii. Quibusdam tamen post luctamina dicta necem attulit. Memorabile & hoc, quod frustum Camphoræ vomitione subinde rejectum, etiamsi graviter laborasset animal, exiguum modo ponderis jacturam perpeffum fuerit. Pro natura animalis diversa, quibusdam minor quantitas indita, ut volucris, quibus pauca grana aliquando jam infesta iuerunt, aliis, ut quadrupedibus, major e. c. felibus, quas grana viginti quatuor perdidit (Menghini *Comm. Bonon. Tom. 3. p. 314. sq.* Carminati *de anim. ex mephit inierit p. 186. sq.*). Oves, etsi male ex drachmis duabus affectæ, eluctatæ tamen periculum sunt, quin ea, quæ unciam dimidiam sumere cogebatur (Menghini *p. 203. Carminati p. 206.*). Canis drachma una & dimidia furere incepit, unde, ad pejora evitanda, occidere illum e re re visum (Mengh.). In alio cane duabus drachmis ingestis hydrophobiæ indicia adeo sese manifestarunt, sed sensum tamen mentis suæ compos evasit cum restaurata vita (in *Med. Observ. and Inquir. vol. 6. p. 229.*). Id quoque animadversum, in singulari specie animalis non semper eandem dosin exitio fuisse, hinc post intervalla iusta sensum sub iterato experimento dosis aucta (Menghini), nisi opportunius visum, mox initio, eventu alieni experimenti monente, pondus majus sintrudere (quod quidem subinde cl. Carminati fecit). Eluserunt tamen duo cuniculi periculum ex drachmis duabus simul ingestis absque ullo naturæ levamine, dum alius ex eadem quantitate apoplecticus caderet (Carminati *p. 203.*) --- Juvat quoque considerare, quænam singularia in enecatorum corpore post dissectionem conspecta fuerint. Muco ventriculus præter consuetudinem abundavit & inflammatus apparuit, cibus autem indigestus; animalia profundo somno sopita occubuerunt meningum, pulmonum, cordis, vasorum & intestinorum inflammatione; bilis quoque in hisce in tenuia intestina ubertim effusa existit (Menghini *l. c. p. 204. Carminati l. c. p. 202.*) --- Operæ quoque pretium visum, Camphoram per anum immisissam tentare. Hoc quum fieret in cuniculis, drachmis duabus ope Gummi solutis, eadem subsequuta incommoda, quæ modo exposui, in necem usque; idem in cadaveribus spectaculum (Carminati *p. 204. sq.*).

Nocendi necandique animalia, quæ Camphoræ inest, potestas sine dubio halitibus subtilibus, quos spargit, præcipue imputanda, qui ipsi nervos cerebrumque in primis impetunt. Nam infesta est Camphora, antequam soluta in sanguinem transierit, ut rejectum vomitu frustulam vel in ventriculo post mortem residuum demonstrat. Protractiori

autem actione inflammat tam partes, in quarum immediato contactu est, quam alias remotiores. Labefactare digestionis vires, vestigio pariter non obscuro cognoscitur. Sectis vero mox post mortem animalibus constitit veritas ingeniosi effati cl. Burserii: Camphora fibræ muscularis irritabilitatem imminui (*Inst. med. pract. tom. 3. p. 190.*); ad quod confirmandum præsertim spectant eximia cl. Carminati pericula. Hocce quoque argumentum, quantum colligo, studiosius attigit cl. Severi (in *Diff. de Camphora, Ticini Reg. a. 1776. defensa Vid. Gött. Anz. 1778. Zug. pag. 733.*). Nempe deleta jam omni nervorum sensu micare pergit per plures horas cor, quin incrementum cepisse cognoscitur, & muscularum irritabilitas persistit (Carminati *l. c. p. 172. 208.*). Ad vim nervos insensiles reddendi corroborandam experimenta cl. Monro in ranis suscepta quoque faciunt. Applicata enim Camphora cruri, stupor in iis subsequutus est (*Essays and Observ. phys. and literary, vol. 3. p. 351. 353.*). Irritare & calefacere Camphoram, valorum, quibus applicatur, turgescencia & rubedo declarat, in sanguinem resorberi, alia experimenta in ranis facta probare videntur (Monro *l. c. p. 357.*).

Experimenta in brutis instituta licet sæpe nonnisi temere ad corpus humanum applicentur: heic tamen conspiratio egregia obtinet, sive noxios effectus ex nimia dosi respicias, sive salutare in vario morborum genere, quo hominum genus conflictatur. Nempe hi posterius dicti eventus ex istis mirifice illustrantur. Vir ex deglutita drachma dimidia Camphoræ, oleo Olivarum solutæ, mox ardore ventriculi corripiebatur, oculorum caligine & congestione insigni humorum ad caput, sed postquam in auram liberam sese transtulisset, paullo post disparuerunt hæc omnia incommoda (*Whytt's Worsk. p. 646.*). In alio ex eadem quantitate multa similia exorta, sed cum nausea, quæ in vomitum biliosum transit, sanguine coloratum, & cum pulsu sensim citatiori (*Griffin Diff. de viribus camphoræ, Edinb. in Gött. Anz. 1769. p. 1408. & Alexander's experim. Essays, p. 141.*). Item in alio, qui scrupulos duos ingesserat, ardore ventriculi scena initium capiebat, pulsu pluribus ictibus per minuta pr. decrescente, tribus horis post oscitatio & somnus subsequabatur, vertigo per intervalla gravans, ebrietas, horror levis & impalescentia vultus (De neutro casu exitum definire possum, quum dissertationem ipsam perlustrare jam mihi non suppetat). Experimenta, quæ cl. Alexander (*l. c. p. 227.*) in semet ipse instituit, tanto majoris ponderis sunt, quum, utpote medicus, tanto curatius omnium sensationum & motuum rationem habere poterit, saltim quamdiu sui compos fuit; nominatim decremen-

mentum & incrementum numeri pulsuum exactissime observavit. Ex assumpto scrupulo uno ab ictibus arteriæ 68. decidit numerus ad 66. vel 65. Captis vero scrupulis duobus cum syrupo Rosarum pallidarum, in ore mox calorem ingratum sensit; pulsus sensim ab ictibus 77. descendit ad 67. & thermometrum ventriculo admotum uno gradu decidit. Inter hæc insignis virium dejectio cum oscitatione & pandiculatione molesta fuit. Tum vertigo; nausea; memoriæ defectus; abolitio sensuum, furor adeo cum spumante ore, convulsionēs, tremor, sopor inciderunt, & pulsus ad centum adeo ictus acceleratus. Tepida aqua potata evomit partem maximam Camphoræ non solutæ, licet tres horas antea jam ingesta fuisset, unde pedetentim sensuum usum rediit, & superstes vertigo, tinnitus aurium, calor & tremor, bibita Thea cum succo Limoneorum & Aurantium, dein subsequo somno naturali, omnino devicta fuerunt; superfuit modo alvi obstructio pertinax (*l.c. p. 128. sq.*). Alia & exempla prostant, quod & majores doses apud homines sanos ebrietatem, vertiginem & spasmos excitarint (*Collin Obsi. circa morbos P. 3. p. 148.*).

Quoniam vero multa medicamenta sano corpori detrimento sunt, quæ a morbofo impune feruntur, quid in hoc Camphora insigni quantitate ingesta efficiat, ponderandum est. Tum modo largiorem dosin ejus vertiginem peperisse ægris, notat auctor quidam (libelli Anglici Germanice versi sub titulo *von d. Wirk. des Camphers und Calomelas p. 56.*), quando soluta propinata fuit sub fordibus primarum viarum & obstructione alvina, non vero in bolo. Quam ad febrem biliolo-putridam coercendam largior Camphoræ dosis exhiberetur a granis decem ad drachmam dimidiam tertia vel quarta quavis hora quin quibusdam casibus, singulis horis; ecce in tantum non omnibus successerunt notabile caloris cutis decrementum, pallor ejusdem, obscuratio visus, respiratio crebra & difficilis, pulsus minor, frequens, inæqualis & intermittens, interdum rigores. Sed hæc symptomata subito exorta brevi sese subtraxerunt, nec unquam ultra horæ dimidium perdurarunt, tum pulsus tardior, æqualis & major evasit, respiratio libera, cutis calida & rubicunda, oculi splendorem suum recuperarunt & tremores evanuerunt, stupor cessavit, rediitque mentis liber usus, convulsionēque, si quæ adfuerunt, cessarunt. Iteratæ doses mitius affecerunt ægros (*Callisen in Act. R. societ. med. Havn. vol. 1. p. 418.*).

Hactenus enumerata in brutis hominibusque obvia phænomena multis momentis congruunt cum iis, quæ Opium excitat: eadem fere utrobivis effectus celeritas, quæ impressionis in nervos documentum præbet; eadem sub parva

quoque dosi potestas; eadem in sensu sopiendo, in vi irritabili autem excitanda efficacia. Quæ tamen duplex vix contrario ordine sese conspiciendam dat in Camphora, quam in Opio (V. *Appar. medic. vol. 2.*); quippe in hoc languor systematis nervosi excipit irritationem prægressam, in ista præcedit languor, subsequitur incrementum irritabilis muscularium fibrarum virtutis. Multa quoque ex hisce effectibus peti possunt argumenta ad discutiendum dissidium, utrum Camphora refrigeret, an calefaciat. Ex sententia uterum frigidæ naturæ esse, supra jam indicavi. Inter recentiores, qui eandem opinionem arripuerunt, memorandus est Fr. Hoffmannus (*Diss. de usu interno Camphoræ 1714. p. 20.*), qui redarguens alios, qui valde calidam esse pronuntiant, asserit, se eam ad scrupulum unum vel drachmam dimidiam in spiritu vini solutam cum vehiculo sufficiente exhibuisse multoties homini sano sine intensiori calore & pulsus incremento, sed potius manifestum refrigerium præsertim circa præcordia attulisse; pergitque, unciam unam spiritus vini vel unicum haurtum vini generosi plus caloris in corpore excitare, quam duas drachmas Camphoræ. Nec longa annorum serie mutasse mentem suam testatur præfatio libro cl. Tralles (*De virtute Camphoræ refrigerante 1734. p. 23.*) præfixa. Sed ipsam libri auctorem in hanc partem abiisse, titulus jam indicat. Nec veretur cl. Pouteau (*Mélanges de Chirurgie p. 184.*) Camphoram frigidam declarare, nixus præcipue casu puerperæ, cui intra semihoram sexaginta grana ejus contra colicos dolores data, unde frigore per horam fere durante cum pallore instar mortuæ correpta est, sed sensim calor naturalis absque sudoribus rediit. Varia quidem suggeri possunt argumenta, quæ favere refrigeranti ejus indoli videntur, quorsum referunt sensum frigoris in lingua, efficaciam in morbis inflammatoriis, inhorrescentiam, pallorem pulsusque decrementum aliosque supra recensitos effectus. Sed causam caloris tollendo sæpe refrigerium ciet, prout subinde vinum ganerosius incalecentiam molestam corporis pulsusque velocitatem tollit, & post ipsam applicationem vesicatorii id aliquando in inflammatoriis morbis contingit. Quis vero audet vinum vel vesicatorium ideo refrigerantibus accensere? Qui ad ea, quæ supra de Camphoræ vi nervorum sensum enervandi una cum altera muscularem potentiam incitandi attendit, rationem invenit variorum judiciorum, quæ pro refrigerante natura militare videntur. Certe ad scrutinium thermometri non refrigerat, dum hoc vel solutioni Camphoræ spirituosæ vel oleosæ vel cum aqua calcis factæ immittitur (*Alexander's Essays, p. 137. sq. Exper. 3. 4. 5.*). Nec thermometro ad abdomen applicato post Camphoram

largius ingestam caloris decrementum gradu uno majus percipitur (*ID. Exper. 2. p. 128.*). Contra ea sensus caloris in ore & ventriculo, volatilis natura, acceleratio pulsus, congestio insignis ad caput, insudatio subsequa, odorem Camphoræ sæpe præ se ferens, demonstravit luculenter calidam esse.

A corpore tantæ tamque multiplicis vel nocendi modo efficaciz speratur facile, in vario morborum genere, cauto & ad opportunitatem respiciente usu exercere posse virtutem maxime egregiam. Id quod tam abunde experientia confirmatur, ut non opus sit ex probabilibus modo conjecturis, quæ enucleatis hætenus phænomenis superstruuntur, medendi vires deducere, & fatèri fas sit, paucissima obtinere medicamina, quæ in tanta malorum varietate auxilium ferrent. Nempe excellit penetrabili sua indole, qua vel minima vasa permeat, humores stagnantes potenter discutit, spasmos solvit, dolores mitigat, vires erigit, unde cardiaci nomine dignissima, perspirationem auget, putredinem humorum refrænât, demum in vermibus intestinalibus necandis haud parum valet. Horum omnium fides jam facienda est, unde liquebit, æque tuto per os ingeri ac extrinsecus applicari.

Quamvis calidæ indolis Camphora sit, in quibusdam febribus tamen jam ad corrigendam earum diathesin, quam ad mitiganda & tollenda varia symptomata incidentia & crisin per sudores promovendam, eminet.

Harum è tribu putridæ febres sunt. Quantum polleat Camphora in putredine avertenda; experimentis extra corpus humanum quoque cognoscitur. Nam grana duo aqua mixta magis præservant carnem contra putredinem, quam sexaginta salis marini (*Pringle's Dis. of the army, Append. p. 12.*). Quin caro plane non computruit intra vitrum in miscela comminutæ Camphoræ, etiamsi subinde inter experimentum aeri accessus liber contigerit (*Essay sur la Putrefaction p. 399.*). In febribus autem hujus naturæ non antiseptica modo vi, sed & vires erigendo & miasma perspiratione eliminando, juvat. Compescendo quoque turbas febriles blandum somnum inducit, quando opiata inania sunt, vel tumultus febreque augment. Hinc in febre carcerum sive nosocomiorum tantæ præstantiæ est in secundo & tertio stadio (*Pringle l. c. p. 310. 316.*). Petechiis jam & hæmorrhagiis sub reliqua funestorum symptomatum syndrome exortis multos orci faucibus eripuit (*Riverii Obs. & hist. Cent. 1. Obs. 24. Obs. 29. Cent. 2. Obs. 18. Obs. 62. 64. Hoffm. Diss. cit. §. 11. 12. Huxham Oper. T. 2. p. 116.*). Ludwigius (*Advers. med. pract. vol. 1. P. 1. p. 62.*) rationem præcipue habet analepticæ ejusdem virtutis & potestatis crisin

per blandos sudores sustinendi, hinc paucis granis substitit, etsi aliquando ob nimiam putredinem spe excidisse sese dolet. Ut vero commoda est, febre ipsa putrida præsente, non tamen sufficit miasmata epidemico arcendo (Collin *Obs. circa morb. P. 3. p. 148.*). Nocet Camphora, superfluite adhuc vigore virium & pulsu forti plano, confert autem detritis viribus pulsuque debili & flaccido existente. Ex hisce signis quantitas Camphoræ quoque tutissime definitur. Sunt qui magnas doses non ferunt sine acceleratione nimia pulsus, congestionibus ad caput, convulsionibus & phrenitide lethali (Quarin *method. medend. febr. p. 57.*). Sufficiunt sub justa opportunitate intra nycthemerum decem modo, quindecim, sed summum viginti grana (*l. c.*), licet alii intra idem spatium drachmas tres dare ausi fuerint. Commode & Camphora in hisce febribus cum aliis conjungitur e. c. cortice Peruviano, radice Serpentiariæ, Contrayervæ, Aceto. Ejusdem in aceto solutio eam quoque virtutem habet, quod facilius, quam solet, a ventriculo feratur (Huxam *l. c. p. 117.*). Pro norma esse poterit formula (Locheri *Obs. præct. pag. 43.*), infra (articulo de Camphoræ vi in mania) suppeditanda. Et ad corrigendum aerem putridum conclavis, qua decumbit æger, acetum, cui Camphora injecta, super carbonibus exalationi exponitur. Nec sine fructu aliquando clysmate simul excipitur (V. exemplum in Metzgeri *Advers. med. P. 2. p. 87.*) ---. Nec desuerunt, qui in ipsa peste Camphoram multis encomiis deprædicarunt, quorum e numero Conr. Gesnerus (Vid. Tiffoti *Epist. ad Hall. p. 237.*), Mindererus (*Lib. de peste cap. 15.*), Jo: Crato (in *Epist. med. A Schulzio edit. p. 103.*), qui omnibus aliis antecellere illam expertus fuit, Zwingerus (*Epist. ad Monavianum inter Schulzianas n. 246.*), Hartmannus (in *Præct. chymiatr. p. 364.*), Schreiber (*Observ. & cogitata de pestilentia p. 58. sq.*) aliique.

In summo adeo putredinis gradu, scilicet gangræna tam sicca quam humida, potens est auxilium. Quod quidem jam cognovit Arabs celebrati nominis Ali Oseibah. Nostra ætate pressius persequutus est hanc ejus facultatem cl. Collin, qui non dubitat reliquis omnibus hocce nomine Camphoram præferre (*Observ. circa morbos P. 3. p. 145.*), si largiori dosi ore capitur & externe mucilagine Gummi Arabici soluta plumaceolis applicatur, quando gangræna sicca adest; vel in pulvere, quando humida vexat, denso strato impergitur; vel, quando malum interna corripit e. c. uterum, illuc injectione Gummi Arabico subacta defertur. Sic brevi obicem ponit gangrænæ & separationem partis mortuæ a viva procurat. A circulo rubro, qui cingit partem gangrænosam, & cui erysipelatosam naturam tribuit cl. Pouteau (*Melanges de Chirurgie p. 187.*) judicium præcipue

cipue format efficaciam in gangræna sistenda; nempe in erysipelate tollendo efficacissima illa censetur --- . De usu in ulceribus putridis externis infra opportunius dicitur.

Ex nuperius dictis de præstantia insigni Camphoræ in putridis variolis jam admonemur . Verum in hisce & ideo juvat, quod ipsum miasma enervet . Hac ipsa efficacitate pollere, non uno documento conficitur, ut vel Camphoræ exemplo Boerhaavii sententia fulcrum obtineat, virtus variarum posse specifico quodam domari . Si inungitur cuti pomata pure varioloso imprægnata, addita Camphora nulla infectio subsequitur, quum e contrario id fiat omissa Camphora (Rosenstein *om Barns sjukd.* p. 160.). Ejus ope tuemur quasdam corporis partes ab insidiis variolarum, ut oculos, si linteam, cui Camphora affricata, supra oculos propendeat; fauces, quibus succurritur gargarismate ex Camphoræ drachma una aliquot guttulis liquoris mineralis Hoffmanni humectata, sacchari uncia dimidia & aquæ calidæ libris duabus (*l. c.* p. 130.); nasum, imposito linteo spiritu Camphoræ madefacto (*l. c.* p. 129.). Nec spernendo effectu intra sacculum supra pectus gestatur, ad arcendas variolas, quando malignæ grassantur . Hinc & Rosensteinus pilulis suis præservativis Camphoram addidit (*l. c.* p. 159.). Virtutem ejus in putridis variolis Hallerus (*Opusc. pathol.* p. 145.) primus ex observationibus a. 1735. stabilivit, qui in emulsione ea quantitate eam dedit, ut æger intra diem grana viginti consumeret, tumque & proficere vidit, quando hæmorrhagiæ ex resoluto sanguine nascebantur . Acidis nuptam in malignis speciebus nonnullis apprimè prodesse vidit Tissotus (*Epist. med. pract.* p. 237.). Memorabilis maxime potestatis Camphoræ in hisce variolis casus is est, quo matrona nobilis iisdem detenta, omni semihorio ejus scrupulum unum vitello ovi (præstat mucilaginis adminiculo uti) solutum in mixtura cum aqua & syrupo ingessit, in clivmate quoque, item fermento panis plantis pedum imposito recepit, & tandem, quum sic non sufficeret, linteis obvoluta fuit, oblitis Camphora vitelli ovi soluta; sicque tandem octoginta uncis consumptis periculo emerfit (C. L. Hoffmannus *Nachricht von e. gut. Heilart d. Kinderblattern* 1764. in Vogel. *Bibl.* vol. 5. p. 340.). Qui hanc curationem perfecit, idem etiam aliis casibus usum Camphoræ externum in variolis egregium deprehendit (Hoffm. *vom Scharbock v. d. Luffseuche* &c. p. 288.). Conferat & in suffimigio & linteorum ejus fumo imprægnatorum applicatione (Metzger *Advors. med.* P. 2. p. 185.), quibus subsidiis variolæ retrogressæ ad pristinam sedem revocatæ . Legi merentur casus varii de præstantia Camphoræ

ræ in variolis ancipitis generis a cl. Collin (*Obs. pract. P. 3. cas. 22. 23. 24.*) consignati.

Quoniam de morbo exanthematico sermo est, revocare mox in memoriam e re est, quantum valeat Camphora, quando variolæ, morbilli, purpura utraque, vel scarlatina, subito retrocesserunt, in hisce exanthematibus ad cutem resuscitandis. Languenti aurem horum exanthematum eruptioni utilem stimulum subdit. Ita & scabies infantum refrigerio, vel intempestiva inunctione, retrograda, si eclampsiam creavit & hic effectus recens est, in pristinam sedem hocce auxilio restituitur (*Rosenstein om Barns sjukd. pag. 55.*).

In febribus lentis nervosis sub ipso lentore, quo lymphæ laborat, & torpore nervorum, virtus Camphoræ attenuans & excitans & diaphoretica auxilio insigni est (*Huxham Oper. tom. 1. p. 127. & tom. 2. p. 84.*).

Sed in febribus acutis quibuscumque ad symptomata quædam urgentia tollenda, ad stagnantia liquida movenda & ad sudorem criticum adjuvandum Camphora laudari meretur. Præsentaneum sæpe exstat delirii & anxietatis remedium, & somnum diu interceptum absque eo damno procurat, quod Opium afferre solet. In Nitri connubio, vel in pulvere vel emulsione tum convenientissima est, ad granatua vel quatuor per bihora repetita. Pondus asserto addit auctoritas Fr. Hoffmanni (*Diss. de usu interno campb. §. 15.*), & Werlhofus inter tot alia merita & hoc habet, quod quam tuto & efficaciter in acutis ore capiatur, quam vacillaret adhuc medicorum animus, sua experientia & amicorum quorundam evicerit (*Vid. Comm. Nor. 1734. p. 258. & p. 268. Item 1735. p. 28. 154.*).

De inflammatoriis febribus præcipue, sub ea pulsus velocitate vigoreque & stasi sanguinis, quæ tum obtinet, dubitari posset, si ratiociniis unciæ inhærere fas esset. Ast metum jam minuit explorata Camphoræ in inflammationibus externis discutiendis virtus. Fr. Hoffmannus in acutis vel ideo eam extollit, quod fere omnes aliquid inflammatorii secum vehent, & febribus vere inflammatoriis multiplicis generis subvenisse se ejus ope, nobis exponit (*l. c.*). Qui successus & aliis multis, qui rem calamo conceperunt, contingit, & certe quotidie adhuc in praxi contigit. Per partes historias ejusmodi curationis persequuntur cl. Werlhof, De Berger, Albrecht (*Commerc. Nor. ll. cc.*) Wolff. (*Comm. Nor. 1740. p. 313.*) & Joerdens (*Comm. Nor. 1736. p. 5.*); quorsum spectat pleuritis tam vera, quam spuria s. rheumatica (*C. Nor. 1735. p. 153.*), angina (*C. Nor. 1740. p. 313.*), inflammatio uteri (*l. c. it. C. Nor. 1734. p. 269.*). Præmitti tamen in hisce febribus alia necessaria-

cessaria debent, ut venæsectio, diluentia, acida, salina, alvum leniter subducentia, nec nisi tempore remissionis concedenda Camphora, ea miscela, quam modo de acutis innui. In exiguis dosibus grani dimidii per bihoria sumptis subsistit cl. De Mertens (*Observat. med. tom. 2. p. 27.*), quando sub pulsu non magno sed frequentissimo & tenio cum summa inquietudine & deliris parvis, in morbis inflammatoriis tam pectoris quam abdominis coctionis signa desunt, quam ipsam optime adjuvare observavit. Alii nec majores doses reformidant. Levat & eximie internas inflammationes Camphoræ oleo exceptæ, &, quo tenacius inhæreat, unguento Althææ commixtæ inunctio; vel miscela ex unguento Althææ & tantillo spiritus Camphoræ, eodem modo applicata (*Rosenstein l. c. p. 221.*).

In febre puerperarum, cujus natales cl. Pouteau (*Mélanges de Chirurgie p. 180. sqq.*) ab inflammatione erysipelatoïa, ut vocat, omenti & uteri derivant, largas & frequentes Camphoræ doses exhibuit, optimo eventu. Et ad hanc unice restringit in universum ejus vim, in phlegmonoïdea contra frustra adhiberi conquerens. In erysipelatibus, sive externe sive intus adhibita fuerit, specificam pronunciat, quorsum pleuritides & peripneumonias venales refert. Vereor, ne nimis subtiliter hæc in morbis inflammationem distinxerit.

In inflammationibus externis discutiendis licet Camphoræ magna vis sit; non excludenda tamen alia auxilia, quibus hoc morborum genus generatim indiget, nec in quantitate modus excedendus est. Nam tumores iudolentes molles melius ferunt Camphoram, quam inflammatione nimia dolorosi. Sic addimus, genis tumentibus, in angina, in ophthalmia, Camphoræ tantillum stirpibus resolventibus siccis in sacculis, vel, quod præstat, quum Camphora facile auferat, sacculis eandem extus infricamus. Cataplasmatum exempla dedi (*Appar. med. vol. 2.*). Hujus loci quoque est aqua camphorata St. Yves, cujus vim in ophthalmia infra uberius describam ---. In erysipelate peculiarem sibi vindicat laudem extus imposta resolvente sua & diaphoretica natura. Et in maligno ex putredine orto, utpote atiptica, eminet.

Inflammationibus rheumatismus acutus affinis est; hinc & commode, præter venæsectionem & purgantia refrigerantia, Camphora modica quantitate cum salino noctem præcipue versus conducit (*Rosenst. Apot. p. 7.*). Refrigerio concepto tempestivo ejus usu tam huic morbo, cujus causa tam sæpe existat, quam aliis in dicta miscela prævertitur. Sed & rheumatismos variæ sedis & longioris dura-

tionis feliciter sufflammat (ut multis casibus confirmat el. Collin *l. c.*), ad spinam dorsi, in coxa, dorso pedis, femore, ad os sacrum & vertebrae lumbares &c. obvios (Collin *Cas. 1. 2. 4. 19. 20.*), inter quos & ischias nervosa occurrit (*Cas. 3.*), quorum quidam ob cruciatis convulsiones excitarunt.

An spasmos & convulsiones compescat, jam inquirendum. Ex hoc fonte proveniunt status & colici dolores, quibus torquentur hypochondriaci & hystericae, in quibus dissipandis mirabilem praestare opem animadversum (Hoffm. *Diss. de Camphora p. 32.*). Ex collatis quibusdam experimentis studio in hunc finem factis constat, in affectionibus hysterica & singultu non destitui illam efficaciam, sed effectum esse brevis durationis, nec recidivis avertendis sufficere (Home's *clinical. experiments p. 193.*). Sed & in diversis hujus generis vitiis valet. Epilepticis bene multis opem fert mixtura ex Camphora & Aceto, qualem infra describam de mania loquutus; quin homo per integrum triennium epilepticus inde convaluit (Locher *Obs. pract. p. 42.*). Asthma convulsivum chronicum coerces Camphora efficaciter & praesentaneum levamen saepe affert, aliis irritis; sed in forma solida non aequae apta est, quoniam diu in ventriculo absque solutione subsistit, ac fluida: qua sine Julepi vel camphora Lond. cochleare unum vel duo omni trihorio vel quadrihorio, vel quoties paroxysmus asthmaticus redeat, scite ingeruntur (Millar *on asthma and whooping-cough. p. 104.*). Ita sublata est convulsiva rotatio oculorum cum dolore magno finium frontalium per Camphoram (Collin *Obs. pract. P. 3. Cas. 8.*). Omitti nequit historia virginis, quae spasmodum omni genere, tam universali quam partialibus, per tres annos, ut videtur ex concepto contagio podagrico, miserrime excruciatam post multa sine fructu tentata tandem convaluit ex Camphorae granis tribus ad drachmam unam quater de die ingestis, dosi sensim diminuta. Quum maxima dosi uteretur, turbatae mentis varia indicia sese exseruerunt, & descensu ad scrupulum unum facto ex convulsione diaphragmatis sonitum edidit illi columbae risoriae non absmilem, a quo autem Aisae foetidae majori dosi liberata fuit (Schmalz *med. und chir. Vorfälle p. 138. sqq.*). Commemoratione quoque dignum est exemplum puerperae, quae post difficilem partum in inferiori dorsi parte abscessum contraxit cum constrictione spastica gulae deglutionem impediens, convulsionibus vehementissimis, stridore dentium, spasmu maxillae inferioris & respiratione fere intercepta, quae vero, praemissa incisione pus evacuante, Camphora largius ingesta & cum oleo pectori inuncta disparuerunt (Gruelmann *Diss. de usu Cicuta, Camphora &c. p. 12.*) --. In febribus

intermittentibus ægri sensilis nimium systematis nervosi horribus aliquando molestissimis nec periculo suo carentibus concutiuntur, quod ut præcaveatur, inter paroxysmos conducit, Camphoram partitis dosibus capere in Nitri miscela (Hallé in *Mem. de la Soc. R. de Medec. vol. 5. pag. 69. sq.*).

Anodynus accenferi posse, docet efficacia in mitigandis doloribus sæpissime explorata. Qui inflammationem comitantur, hosce partim ipsum stagnans liquidum dissipando sedat. Eadem ratione doloribus ex acri scorbutico, rheumatico, arthritico exortis, & partium subinde immobilitate junctis, subvenit (Collin. *l. c. p. 145.*). Ejusmodi exempla attigi, de rhaumatismis quum dicerem. In odontalgia rheumatica sæpe juvat aquam ore retinere, cui, dum calida erat, Camphora indita fuit (Trew *N. act. nat. cur. vol. 1. p. 198.*), id quod proprio experimento corroborare possum. Camphoræ unice auxilium hoc deberi, luculentius patet, quam si in eodem malo Camphora una cum Pipere contrita intra linteum spiritu vini camphorato humectata denti imponitur, vel in aurem dolentis lateris immittitur, quod quidem sæpe quoque juvat (Rosenstein *Apoteque, pag. 48.*).

Non infimum locum inter ea tuetur, quæ in mania & melancholia compescenda opportunitatem habent. Quædam vestigia quidem hujus cognitionis reliquerunt Theophrastus Paracelsus (*V. Bücher und Schrift, de morb. ament. Tract. 2. cap. 2. ipm. 1. p. 501.*) Etmüllerus (*Oper. omn. Francof. tom. 1. p. 578.*), qui in deliriis melancholicis habitualibus cum & sine furore prægresso raro fallere indicat, Sennerthus (*Præct. med. lib. 4. P. 2. sect. 3. c. 5.*), qui contra furorem uterinum commendat, sine dubio ob vim adscriptam stimulos venerèos extinguendi, Dolæus (*Encyclop. med. tom. 1. p. 76. 40.*) aliique vetustiores medici. Ast nostro sæculo iterum Anglus Kinneir (*Phil. Transact. vol. 35. p. 347.*) recensu duarum scæminarum totidemque virorum, hominum in vigore ætatis & habitus constitutorum, quorum successus voto respondit, in hanc vim medicorum mentes convertit. Præmissis quidem emetico antimoniali, alterantes pilulas ex Aethiopia minerali Gi. Guajaci rel. per diem exhibuit, sed Vesperis Camphoræ drachmam dimidiam, sicque maniam, in furorem adeo subinde erumpentem, quatuordecim mensium intra sex hebdomades devicit (*Cas. 2.*). In melancholia non febrili hysterica per multas vespèras continuas illam ad drachmam dimidiam cum mica panis in pilulis exhibuit Werlhofius (*Comm. Nor. 1733. p. 221.*), nec nisi bono eventu præmissis necessariis & absente febris incendio & observata euphoria, Bergerus memorat maniacum rite

rite præparatum, penitus in sanitatem restitutum, simulque admonet, ut diu satis usus sufficiente dosi continuetur (*Comm. Nor. 1735. pag. 23.*). Ob neglectam justam continuationem passus recidivam est maniacus, cujus cl. Joerdens (*Comm. Nor. 1736. p. 5.*) curam gessit, sed tandem eodem auxilio confirmatus, uncia una fere consumpta. In casu maniaci vegeti a cl. Triewald (*Vetensk. Acad. Handl. 1744. p. 53.*) descripto, suffecit sola Camphora ad grana sexdecim semel de die assumpta. In alio casu forminx vehementer insanientis cl. Boenneken (*Fränk. Samml. vol. 5. p. 294.*) addidit singulo ejus scrupulo pro dosi sumto dimidium Nitri, nec nisi octo dosibus opus fuit, blando sudore quamlibet subsequente. Ejusmodi connubium approbat Eques a Rosenstein (*Apot. p. 48.*). Camphora a granis quatuor ad sexaginta semel de die data Pueri quatuordecim annorum, cujus pulsus parvus & celer oculique non feroces sed languentes, emeticis Chinchina aliisque frustra tentatis, Camphoræ per Gummi Arabicum subactæ & aqua destillata dilutæ scrupulis duobus vel sesquitercio quotidie ad consumptionem semunciarum sex ad septem, sanæ mentis usum cl. Herz (in *Selle Beitræge z. Natur. u. Arzn. Wiss. P. 1. p. 127.*), quamvis nulla transpiratio succederet, restituit, confessus tamen, in quibusdam maniacis spe sua se excidisse. Locherus (*Obj. pract. p. 64.*) consuevit mixtura uti per diem ex Camphoræ drachma dimidia, Sacchari & mucilaginis Gummi Arabici \bar{a} drachma una subacta, additis Aceti calidi uncia dimidia, aquæ florum Sambuci unciis sex & syrupi florum Sambuci unciis sex & syrupi florum Rhoead. uncia una; nam Camphora Pineis subacta ad drachmam dimidiam & vesperi data non satisfecit, certe effectus addito aceto celerior & certior fuit; unde quidem eo inclinatur, ut potissimum curationis aceto tribuat. Eidem fere miscelæ indulgit cl. Willemse (in *Maatschappye d. Weet. te Harlem vol. 14. App. p. 3. & 28.*) eu discrimine, ut sensim quantitatis Camphoræ augetur; sic juvenis robustus & furibundus eo pervenit, ut ob recidivas periodicas cortici Peruviano via panderetur, alius isque phlegmaticus absque furore delirans plane convaleuit. Eodem Aceto Camphorato diluto plurimum ad fanationem præstitit Hafniæ in nosocomio maniacis destinato cl. Schönheyder (in *Soc. med. Haun collect. vol. 2. p. 107.*), licet & aliis frustra exhiberetur, alli modo ad intervalla mensium quorundam eodem respiscerent; spectat huc casus puerperæ maxime furibundæ. Nec proletariæ in tribus hujus generis historiis, quas concinnavit, cl. Paulizky (*Med. prakt. Beobacht. P. 2. pag. 113. sqq.*) versatus est. Prior spectat ad hominem melancholico maniacum 54. annorum, emaciatum coloris pallidi plumbei oculis fixis torvis, pulsu len-

lento manibusque frigidis, qui copiosa Camphora & Tartaro tartarifato in mixtura data sanitatem recuperavit. Alia (*loc. cit. pag. 119.*) sistit juvenem ex onania maniacum, sed Camphora larga dosi a scrupulo uno ad quatuor per diem in emulsione, sanationi proximum, nisi respuisset roborantia & detestabile vitium continuasset. Tertia (*p. 124.*) meminit sceminæ, ex puerperio melancholicæ, sed Camphora in connubio Tartari tartarifati sanatæ. Whytius (*Works pag. 646.*) videtur illam in palliati modo dignitate habuisse, nam dicit, maniacos & melancholicos aliquot, se observante, inde evasisse pacatiores. Cl. Simmons (in *Richt. chir. Bibl. tom. 7. p. 771.*) quum in mania a granis decem, sensim augendo dosin granis quinque ad drachmam unam, Camphoram exhiberet, inde vertiginem, imbecillitatem pedum & epilepticum quasi insultum percepit, quo superato resipiscere ægri seruntur, quod nisi fiat id contingere secundo eadem ratione excitato paroxysmo.

Corollaria quædam ex hisce casibus subjungenda. Maniaci qui salutarem effectum ex Camphora experiuntur, in hisce sæpe insigni celeritate ex paucis præbiis subsequitur. Nonnulli paullo post pacatiores evadunt & furor subsidit, in somnium longum incidunt & large insudant. Dosi ejus insigni maniacis, ut in aliis medicamentis apud hosce usitatis familiarare, opus est. Quidam vitio diætæ in prius malum relabuntur, sed redintegrato Camphoræ usu curantur. Mali etiam diuturni exempla faventia adsunt. Non excludit hocce remedium alia vel præmittenda vel combinanda pro efficacia adjuvanda. Sed maximam curam in didicatione naturæ maniacorum, quibus conveniat, requiro. Fuere quidem inter ægros a me lustratos plerique flore ætatis & habitu vegeto instructi; quis vero medicamen tam calidum & stimulans plethoricis pulsuque duro & veloci & biliosa diathesi primarumque viarum colluvie correptis impune offeret, nisi vel evacuantibus necessariis ægro prospexerit, vel connubio Aceti, Nitri & similium turbas refrænare intentus sit? Tutius Camphora datur hisce, quorum facies pallet, extrema frigent, respiratio lenta, & arteriarum ictus torpent. Hinc & cl. Burflerii (*Inst. med. pract. vol. 3. p. 189.*) cum aliis magis conducere illam melancholicis arbitratur. Non miror, aliquos Camphora sumta in majorem furorem raptos, vel quietos ante jam repente delirasse vel convulsos fuisse, prout ille æger, cujus Carminati (*l. c. p. 202.*) meminit, ex scabie retrogressa maniacus. Potest aliquod dictorum vitiorum subsuisse, vel præterea naturalis quædam sensilitas insignior. Nec miror, aliquando incassum præceptam, prout in casu duplici melancholicæ a cl. Muzell narrato (*Med. und chir. Wahrnehm. 1. Samml. p. 50. 65.*), quamvis intra diem dra-

drachmæ tres ad quatuor consumerentur, & iis casibus, in quibus cl. Cullen (*First lines of the practice, vol. 4. p. 164.*) de frustranea opera querelas movet. Quis enim organicum multiplex vitium, ex quo hi morbi mentales sæpe proficiuntur, tollere valebit? Sufficit plus sæpe efficere, quam reliqua omnia.

Vix crediderim in omnibus maniacis, quorum supra mentionem feci, phænomenon istud adfuisse, ex quo cl. Avenbrugger (*Experimentum nascens de remedio specifico sub signo specifico in mania virorum, Vienn. 1776.*) opportunitatem Camphoræ exhibendæ dijudicat. Nempe in hisce modo succedere arbitratur, quorum sub paroxysmo membrum virile contractum, mirabiliter exile, duriusculum, leniter ad anteriora flexum sit; scrotum corrugatum & manibus palpatum vacuum: ambo testiculi revulsi & ad superiora quasi inclavari; genitalia in comparatione vicinarum partium minus calida. In scæminis vero tempestivum Camphoræ usum ex singulari manuum ad interiora intorsionem (vulsionem vocat) colligit, dum pulsus carpi contrectetur, quæ quidem signa & sese supra dictis associare in viris refert (*l. c. pag. 6. 145.*). Quicquid horum indiciorum sit, inter casus decem ample a cl. viro explanatos ægri comparent ætatis vegetæ & corporis plerumque robusti & temperamenti cholericæ. Præmissis evacuationibus ex vena & primis viis & fomento emolliente abdomini applicato, inter diætam tenuem & decocti Hordei sorbitiones, propinata mixtura ex Camphoræ scrupulis duobus, mucilaginis gummi Arabici drachmis duabus contritis, aquæ Sambuci uncis quatuor & syrapi Diacodii uncia una, idque per bihoria ad cochlearia duo. Subinde furor inde increfcit vel febris accedit, quod vero non curatur, quum pedissequis sudoribus defervescat. Sufficit tum in tantum omni trihorio vel quadrihorio & tandem modo bis per diem mixturam sumere; & sensim ad lautiozem cibum transitus fit.

Pauciores longe auctores infestam ejusdem in vermes intestinales potentiam experimentis stabiliverunt uberius expositis, licet bene multi virtutes ejus generalius ponderantes in dissertationibus (Wedelii, Juchii, Grönovii *Dissertationes de Camphora*), item libris de materia medica, non reticeant esse anthelminticam. Nolo ad confirmandam rem analogia acquiescere, petita a vi ejus insecta varia necandi, ut ista supra recensita, item alia corpori humano extrinsecus insidiantia (V. exempla ex auctoribus narrata in Prange *Diss. de Camphoræ virtute anthelm.* §. 9. 10.). Nec mihi satisfaciunt vetustiora experimenta in verminantibus hominibus facta (Cfr. recensio *l. c. §. 8.*). Recentiora potissimum spectant ad usum in febribus acutis, quibus vermes sese

sefe adjungunt, ut in quibus duplici malo subvenit. Eo sine proficua est potio ex Camphoræ drachma una guttulis aliquot spiritus vini contrita, Sacchari unciis duabus, Aceti vini unciis tribus, cujus cochleare unum omni hora vel alternis horis capiatur (Rosenst. *om Barns sjukd.* p. 364.). Quum, in nosocomiis Hannoveranis, ægris febre castrensi laborantibus simulque verminantibus Camphora præberetur, post aliquot horarum intervallum vermium motus senserunt, & intra viginti horas eisdem partim mortuos partim adhuc vivos vel vomitu vel alvi dejectionibus eliminarunt, continuato ejus per aliquot dies usu plane ab hisce hostibus liberati; non vero vermes nisi remittente febre expulsi, nec recuperata valetudo nisi iisdem rejectis (Prange *Diss. cit.* §. 6.). Similis expulsio vermium in febribus castrensis per utramque viam Camphoræ ope alibi notata (Balding *v. d. Krankh. e. Armees Ed.* 2. p. 411.). Vermibus sine dubio adversi sunt Camphoræ halitus, prout hac ipsa de causa anthelmintica sunt efficacia Allium, Assa foetida, Sulphur, quibus singulis stimulantur, stupehant, pereunt. Probabile tamen simul est, Camphoræ virtutem adjuvari stimulo, quo ventriculorum & intestina ad uberiores contractiones alliciat, vi coercendi putredinem, quæ etiam si vermes non generet, generationi tamen & propagationi eorum apprime favet. Succedit & contra ascarides clystma ex Camphoræ drachma una, olei Olivarum unciis duabus per tres continuos dies decubitus tempore injectum, repetendo dein, si opus, alternis diebus ad quartam vicem (Fowler in *med. Commentaries vol.* 8. p. 344.).

Multis deprædicat Hoffmannus (*Diss. de Camphora* §. 14.) eam, tanquam remedium in venerea lue subigenda excellens, saltem in gonorrhœa tam recenti quam veteri (Conf. Despartureaux *Diss. Ergo lue veneræ hydragyri præf.* Missa in Hall. *collect. præct. Diss. tom.* 1. p. 530.). Quin ad testimonium medici fide digni illi datum sola Camphora axungia Viperarum subacta senationi luis suffecit. Sed nova tentamina succedant oportet in rei fidem.

In curatione ulcerum pertinacium superat multa alia celebrata. Id quod cl. Collin imprimis multis exemplis edocuit. Horum quidem pleraque in extremis inferioribus enata in crure, ad poplitem, in pede, sed & circa os. Causa subsuit varia, mox læsio externa, mox retrogressa scabies, mox phlegmonè (*Cas.* 21.), mox febris putrida prægressa, mox alia labes humorum, rheumatica, arthritica, scorbutica. Ex ulcerum numero quædam gangrænosa exstiterè (*Cas.* 6. 9. 15.). Ulcera adeo cancrosa extra glandulas sita, consumta fungosa degeneratione sanat (*Cas.* 19.), imo cancerum putrescentem mammaram retardat (p. 146.). Usus

internus largus ad drachmas duas vel tres per diem, quin uno casu ad unciam dimidiam (pag. 64.), combinatur cum externo, dum Camphora vel mucilagine excipitur, vel contrita digitis inspergitur, qua pulveris forma excrescentiæ delentur. Nisi hoc sufficiat ad istas consumendas, Camphora spiritu Nitri forti in oleum deliquescentis instar lenis escharotici applicatur, subsequente dein Camphoræ pulveris applicatione ad cicatricem inducendam (p. 154.). Sic ulcus in digito viri rheumatismis obnoxii ferræ læsione obortum maleque sanatum Camphoræ usu coaluit (*Gmelin in Schwæb. Beob. a. d. Arzn. tom. 5. p. 71.*). Multum adjuvat sanationem ulcerum crurum suffimigium ex Camphora antequam fascia obvolvatur, quam strictius attrahi e re est (*Metzger Advers. med. P. 2. p. 88. 170.*). Facilis quoque & efficax est applicatio Camphoræ cum saccharo albo subtiliter contritæ, ita ut istius uncia una cum hujus unciis duabus commista inspergatur. Hacce ratione cl. Flajani (*Nuovo metodo di medicare alcune malattie spettanti alla Chirurgia. p. 117. 199.*) ulcera ampla difficilia curatu, gangrænosa, item a fomite venereo scorbutico vel scrophuloso oriunda, sanavit. Nimirum hocce connubium non modo acre depositum corrigit & putredinem ulceris compescit, sed pus quoque laudabile reddit & cicatricem promouet. Attamen negligi non debent commoda interna, quæ vicio peculiari humorum adversa sunt, & alvum blande subducunt, quum Camphora extus adhibita solummodo vitiosum humorem depositum, non vero eum, qui in sanguine oberrat, subigat. Prodest quoque in insigniori humorum corruptela, eodem cl. auctore (*Flajani l. c. p. 113. not.*), pulvis subtilissimus ex corticis Peruviani unciis quatuor & Camphoræ uncia una, post lotionem partis per decoctum Hyperici, mane & vesperi inspersus, superposito dein linteo carpto & splenio, ope ejusdem decocti humectato; sic paucis diebus pars corrupta a sana secessit.

Tumores frigidus indolentes emollit & discutit sæpe egregie. Inter hosce commemoranda œdemata sub sicca ejus applicatione. Oleo expresso autem si excipitur, jungitur penetrans Camphoræ virtus cum emolliente olei; in quo nexu tumores cysticos follicita inunctione solvit. Sic ejusmodi tumor latere sinistro abdominis exortus, pugno major, densitatis steatomatis vel atheromatis, inunctione bis de die facta intra paucas hebdomades disparuit (*Whytt's Works p. 669.*). Acetum ea imprægnatum emphysema discutit (*Plenck Phar. chir. pag. 105.*). Spiritu vini soluta non resolvit modo, sed & roborat, de qua re autem infra uberius.

Notanda quoque venit mira ista Camphoræ potestas, privandi medicamenta quædam suis incommodis vel hæc in-

fringendi absque virtutis remedii dispendio. Hanc vim in Cantharides exlerit, quibus, etiamsi modice vel ingestis vel applicatis, stranguria, priapismus, mictus cruentus, alias facile enascuntur. Joanni Groenevelt M. D. (*Tutus cantharidum in medicina usus internus ed. 2. Lond. 1703.*), qui olim ob renovatum cantharidum usum internum, carceris in Newgate, in ignominiam medicorum, qui ejus judices adfederunt, damnatus fuit, hoc inventum acceptum referimus. Hic Camphora hominem, cui adolescentes petulanter vinum cantharidibus corruptum propinarunt, unde pruritus, punctiones, ardor, stranguria, post tentata varia incassum, diebus quinque jam præterlapis, servavit Camphoræ scrupulis duobus in duos bolos divisit & intervallo horarum sex captis (*l. c. p. 62.*). Tempore post cantharides semper vel cum Camphora miscuit, vel illam subjunxit (*pag. 110.*). Sicque non veritus est cantharidum doses, etiam ad hodierni temporis judicium nimias, variis in morbis, exulceratione vesicæ, suppressione lotii, hydrope, præcipere. Nempe aliquando cantharidum adeo grana septem ad novem, subjungendo post bihorium Camphoræ scrupulo uno, ab eo data (*p. 111. 147.*), vel cantharidum grana duodecim cum Camphoræ granis quindecim intra tres horas ingerenda fuerunt (*p. 104.*). Forma bolaris illi in primis placuit. Hac prævia luce hodie præscribentes cantharides in pilulis addidimus Camphoram, cujus rei exemplum præbent pilulæ a summo Werlhofio contra rabiem caninam usurpari solitæ (*Vid. Wichm. Dissert. de venenorum quorundam virtute p. 31. Cfr. Hannov. Magaz. 1666. n. 67.*): vel subjungitur scite cantharidibus qualicumque forma administratis emulsio camphorata: imo vesicatorio in eundem finem inspergitur a cautiorebus Camphora vel cum illo subigitur, quod additamentum fieri quoque solet in unguento deligationi a cantharidibus exulcerati destinato. Consuetudo, in Svecia (*Rosensteins Apot. p. 83.*) & Germania vulgaris, minus usitata videtur in Britannia, sede alias solidioris praxeos medicæ, nam cl. Home (*Clinical Experiments ed. 2. p. 31.*) rem tanquam minus notam proponit; emulsiones magis eodem scopo frequentatas vituperans, ut quæ oneri sint ventriculo, eundem relaxent & debilitatem universi corporis inducant. Ista stranguria ex vesicatorio subnata mox sopita oleo camphorato malleolis pedum inuncta (*Home l. c.*). In hac Camphoræ cantharidibus junctæ efficacitate mirandum, quod stranguria ejus usum aliquando exceperit. Ita scæmina ex ejus scrupulis duobus clymate injectis dolores tam insignes perpessa est, ut dolores parturientium referrent; & alia mulier ex capto bolo camphorato stranguriam paullo post sensit, cujus

non alia ratio reddi potuit (Heberden in *med. Transactions* vol. 1. p. 471.).

Mercurii vim ptyalissimum excitandi sufflaminari addita unguento inungendo Camphora, Galli varii memoriæ prodiderunt. Cl. Raulin (*Observations de Medicine* p. 266.) sufficit in hunc finem pro qualibet Hydrargiri uncia Camphoræ scrupulus unus: attamen suadet initium inunctionis facere parva quantitate, scilicet unguenti drachmis duabus, & observavit celerius sub hac miscela tolli hujus symptomata (p. 268.). Ejusmodi unguento mercuriali camphorato, linteo si applicatum fuerit, pustulæ venereæ infantum commode tolluntur (*loc. cit.*). Plenius hoc medendi genus describit Despatureaux (*Diss. cit.* in Hall. *Dissertat. præct.* vol. 1. pag. 531.), laudens, ut a quantitate drachmarum duarum unguenti, qua per sex dies pergendum, ascendatur ad unciam dimidiam uno intercalato die, & , si ptyalissimum inopinato inciderit, ut Camphoræ nova portio addatur vel hæc ipsa masticeur, hocce connubio humorum acrimoniam obrundi, eorum æstum compefci, pruritus partium inflammatarum leniri, vitiatas particulas ex corpore expelli, auctor est. Si hæc omnia vera essent, miror, non in vulgare artis exercitium transiisse hocce connubium. Laudibus dictis arbitror, cl. Van Den Bosch (*Hist. constit. vermin.* p. 343.) permotum, esse, ut Camphoram mercurio dulci addi juberet, utpote quum & ex hujus exigua dosi aliquando saliva manaret. Sunt qui hanc ejus efficaciam dubiam faciunt tam argumentis quam suæ experientiæ innixi cl. Vogel (*de cogn. & cur. morbis* p. 606.), Colombier (*Code medic. milit.* vol. 5. p. 344.), Bloch (*med. Bemerkungen* p. 169.). Nec homo cui unguentum Neapolitanum luis venereæ causa illitum fuit, ex gravis decem Camph. quovis inunctionis die ore captis expers evasit ptyalismi, qui nec gargarismo ex solutione Camphoræ in oleo Olivarum inhiberi vel minui sese passus est; omnes tamen hocce curationis genere usi confessi sunt, mitem modo subsequutum salivæ fluxum, nec ægro molestum, nec diuturnum, sed malo sanando parem (Schreiber *de pestilentia* p. 63.). In avibus, quibus Camphora indita, largius adeo salivæ profluvium successit, imo quadrupedibus, quorum os spuma foedatum apparuit (Carminati *de animalium ex mephitibus interitu* pag. 215.). At si a Mercurio gummoso vertigo & tremor oboriuntur, ab emulsione camphorata optimum auxilium expectari potest (Plenck *Mat. chir.* p. 165.). -- Ipse Mercurius addita Camphora videtur novas vires acquirere, nominatim si hæc cum mercurio dulci & Chermine minerali tritatur; sicque insignem potentiam exercuit in morbis chronicis rebel-

bellibus & inveteratis, qui originem ex depravato sanguinis sero, ex vitio herpetico, ex veneno venereo degenerante, obstructione & induratione glandularum, traxerunt (Lassone sen. in *Hist. de la Société Roy. de Médecine de Paris*, vol. 5. p. 266.).

Nec omitti debet, incommoda quædam, ex Scilla oriunda, Camphora brevi plerumque tolli. Loquor dolores diros per corpus dispersos, quos acrimonia sua penetrabili aliquando creat, & convulsionés, quæ in sensilibus & irritabilibus facile emergunt (Tissot *Epist. medico-pract.* p. 406.).

Mitigari ea vim drasticonum nimiam, si cum iisdem copulatur, legimus (Lassone *l. c.* p. 265.).

Ita & Opio scite additur in ulceribus cancris aliisque nimis dolorosis, quum contra ea Opium solum plerumque ulcus magis sordidum & saniosum reddat (Lassone *l. c.*). -- Juncta Opio indolem hujus narcoticam minuit, ita ut hoc somnum ultra consuetos limites non protrahat, nec somnia molesta, subsultus tendinum aliasque agitationes creare valeat, dum tamen probos Opii effectus non sufflaminet (Hallé in *Mém. de la Société de Med.* tom. cit. p. 73. sq.).

Calcar quoque quasi subjici aliis quibuldam remediis, ut cortici Peruviano, sive in febribus sive in gangræna adhibeatur, observatum est (Lassone *l. c.*).

Remedium tantæ efficacæ sine dubio æque facile nocere potest, ac prodesse, nisi scopuli provida cura evitentur. Non licet illud exhibere plethoricis & rigiditate fibrarum & spissitudine humorum laborantibus; sed supponit pulsum debilem, mollem, flaccidas fibras. Abesse quoque debent congestionés ad superiores partes. Si quid horum vitiorum subest, minui prius debet labes in corpore præfens, vel conubio Nitri, acidorum similiumque noxa averti. Primas præterea vias oportet esse colluvie liberas, nec alvo obstructa decet ea uti. In acutis tutissime instante crisi vel præsentè & sub declinationem convenit. In epidemia febris putridæ malignæ tamén mox initio usus est illam dare Anglus quidam (Auctor libri *v. d. Wirkung d. Kampfers v. Kalomelas in anhalt. Fieber* p. 12.). Lue venerea affecti non ferunt magnas ejus doses, sed inde spasmi corripuntur vel convulsionibus, febrisque & alia mala suscitantur; sub putredine humorum tamén & hisce consulit. Maculam Camphoræ quidam alliverunt hanc, quod virilem potentiam extingueret (V. e. c. Loff. *Observ. med.* p. 314. qui adeo extinctæ odoratu exemplum adducit): ast temere hujus vitii accusatur medicina calidæ naturæ & tanti in sanguinis motum impetus; adversantur & observationes majoris omni ratio cinio ponderis. Nam deprehensum plurimos quotidie in depurandi Camphoram negotio occupatos sæcunda & multa sobole præditos fuisse, & fuerunt, qui ad mitigandos vene-

ris stimulos eadem usi multo magis iisdem vexat. conquiesci sunt (Breynii *pl. exot. cent.* p. 14. Paulinus in *Misc. nat. cur.* Dec. 1. A. 6. & 7. *Obs.* 235. p. 342.). Idem effectus experimenti in cane catuliente fuit (Scaliger apud Paulinum *l. c.*).

In univcrsum convenit, initium minoribus dosibus facere, nisi vis morbi aliud urgeat. In febribus acutis exigua dosi grani unius ad quatuor pluries per diem vulgo acquiescimus. Quæ ill. Quarin (*Method. medend. febr.* p. 57.) contra magnas ejus doses in febribus putridis monuit, de febribus acutis aliis tanto majori jure valent, scilicet in multis quibus Camphora majori dosi exhibetur, pullum evadere celerrimum, faciem ruberrimam, oculos torvos, inflammatos, convulsiones & phrenitidem lethalem sequi. Anglus anonymus (*Von d. Wirk. d. Kampb.* p. 13.) tamen non dubitavit una dosi in febre putrida vesperi & mane ejus grana decem ad viginti quin ad drachmam unam ægris exhibere. Chronici morbi majores doses admittunt, quarum tamen norma capi nequit a maniacis & melancholicis, qui aliquando Camphoram ad unciam dimidiam per nycthemerum impune ingerunt, & de quibus constat eos & opiata, emetica aliaque sæpe enormi quantitate ferre. Cl. Collin in gangræna & ulceribus mali moris magnas doses placuisse ex supra allatis constat; adeo ut simul scrupulus unus, drachma dimidia vel integræ & per diem drachmæ duæ vel tres, imo uncia dimidia (*l. c.* p. 64.), consumpta fuerint. Forma fluida sæpe siccæ in pilulis vel bolis præferenda est, ne ventriculus singulari quodam loco vellicetur, unde sæpe insignis anxietas, (Fothergill in *med. Observations* vol. 1. p. 432.). Per se in pulverem conteri nequit, facile vero id fit, si instillata guttula una vel altera spiritus vini vel liquoris anod. min. Hofmanni emollitur, deinceps cum saccharo vel alia pulverulenta medicina miscetur. Angli sæpe in bolo cum conserva Cynosbatos & mucilagine gummi Arabici eam præcipiunt. Commoda miscela in acutis est Camphoræ cum Nitro & Saccharo. Si fluida forma placet, adjuvantibus spirituosis dictis solutio in aqua vel aceto fieri potest, non tamen perfecta, nam multum intra colum non solutum remanet. Perfecte vero solvit Amygdalis vel Syrupu emulsivo trita, item mucilagine radices Salis s. Gummi Arabici s. Tragacanthæ. Præstat mucilaginoso adjumento præcipue ex gummi Arabico uti, ad exemplum Vindobonensium (Vid. exempla apud Collin *l. c.* p. 156. *sqq.*), sicque Nitrum vel Acetum pro necessitate addi potest. Vitello ovorum illam subigere, in acutis saltim minus idoneum est. In gratiam saporis syrupus quidam additur.

Pro externo usu, nisi sufficiat inspersio, solvitur vel
oleo

oleo expresso, vel mucilagine gummi Arabici, vel vitello ovi. Potest e. c. cum mucilaginis gummi Arabici libra una terendo misceri Camphoræ uncia una & dimidia vel uncia tres, quatuor, & plumaceolis applicatio fieri. Clysmatis exempla supra quoque adfuere, dum nimirum Camphora vel oleo expresso vel mucilagine soluta injicitur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Camphora purificata) *Ph. Svec. ed. 3. p. 60.* Paratur sublimatione Camphoræ crudæ cum calcæ usta.

Oleum Camphoræ liquidum & butyraceum) *Ph. Würt. p. 130.* Destillatione cum Bolo rubra, qua primum ascendit oleum fluidum, subsequitur crassius. Hujus historiam succinctam lege in Weigelii *Progr. de oleis Camphoræ 1786.* §. 4. Raro hodie usurpatur idque extrinsecus ad odontalgiam & defluxiones catarrhales tollendas.

Oleum Camphoratum) *Ph. Edinb. p. 93. Ph. Svec. p. 91.* Solvitur Camphora in dupla quantitate olei Olivarum vel Lini. Conferatur de hoc Schultzi *Diss. de Camphora cum oleo expresso juncta* præf. Aurivillio *Usp. 1758.* Eximio successu in rheumaticis affectionibus fibrarum & artuum rigiditate, pleuriticis & colicis doloribus inungitur. Addi potest, quo tenacius cuti inhæreat, tantillum unguenti Althææ. Penetrantius fit in rheumatismis frigidis addito paulillo spiritus falis ammoniaci.

Oleum Bezoardicum Wedelii) *Ph. Würt. p. 122.* Rolfincii nomen potius gerere debet. Differt a præcedente oleo proportione Camphoræ minori & additamento rubedinis Alkannæ & olei de Cedro. (Conf. Weig. *Progr. cit. §. 2.*) Usui interno destinatum præcipue fuit, ut epitheton indicat, sed hodie hic evuluit, & contra in morbis, quos modo memoravi, ut præcedens inungitur; ideo minus commode oleum calidæ naturæ illi admistum est.

Spiritus vini camphoratus) *Ph. W. p. 200.* Constat ex Camphoræ drachmis sex in spiritus vini rectificati libra una solutis. A mulierculis rusticis quidem subinde cochleare ejus unum ad tollendum paroxysmum hystericum ingeritur. Sed inter externa præcipue locum tuetur, cujus intempestiva applicatione plebs & agyrtæ multum sæpe noxæ attulerunt, dum in erysipelate, podagra vel rheumatismis, vel membris gelu correptis illam adhibuerunt. Ad stagnantes varios humores discutiendos & partes roborandas utilis. Dissipat ecchymoses ex contusione vel lapsu; item tumores ex puncturis apum. Panaritio prævertit & medetur (Justamond *on cancerous ad scirrhus disorders, pag. 174.*) In pernioibus juvat discusso liquido stagnante cutem quotidie

lavare pauxillo spiritus vini aquæ eadem quantitate diluto (Tissot *Avis au peuple* p. 571.). Foveri solent eo loca ex fracturis ossium vel vulneribus instante tempestatis mutatione dolentia : ast efficaciora prostant. In deliquio animi vel morbis contagiosis grassantibus confert eundem olfacere.

Julepum e camphora) *Pb. Lond.* p. 76. Ex Camphoræ drachma una, Sacchari uncia dimidia, Spiritus vini tantillo contritis, & Aquæ bullientis libra una. Jam supra monitum, imperfectam tantum hac ratione solutionem fieri.

Emulsio Camphorata) *Pb. Ed.* pag. 57. Ex Camphoræ drachma dimidia, Amygdalis sex, Aquæ Pulegii libra dimidia & Sacchari uncia semis.

Aqua Ophthalmica camphorata) *St. Yves.* Formula ; *R.* Camph. scrup. ij. Sal Tartari drac. j. Tritis per horæ dimidium adde sensim Aquæ destill. Chelid. maj. unc. iv. M. D. S. Eau camphorée de St. Yves. Est egregium collyrium contra debilitatem visus, dolorem oculorum, ophthalmiam et pruritus palpebrarum. Guttula ejus ter vel quater de die infillatur ad canthum externum oculi ope cochlearis exigui vel apice spongiæ ; item linteo ea madefacto oculus obtegatur.

Servantur præterea in officinis composita varia, quibus Camphora inest ; e. c. Spiritus theriacalis camphoratus *Pb. Würt.* p. 199. Mixtura simplex Ludovici *Pb. Würt.* pag. 117. Unguentum album camphoratum *Pb. W.* p. 239. aliaque, quæ hoc loco enumerare non attinet.

Pharm. CULILAWAN Cortex.

479. *LAURUS CULILAWAN* ; foliis triplinerviis oppositis *Linn. Mant.* 2. p. 237. Ipse *Linneus* sibi non satisfacit pro *Lauro* arborem declarando, quum folia sint opposita, sed fide modo *Rumphii* nititur. Cortex caryophylloides, *Culitlawan* *Rumph. herb. Amb.* vol. 2. p. 65. tab. 14. *Te Cœlit-Lawanboom* *Francois Valentin Oud en nieuw-Ostind.* vol. 2. p. 210. tab. 37. Arbor diffuse per Orientales insulas crescens. Optima autem in quadam parte, *Leytimora*, insulæ *Amboinæ* locis montosis deprehenditur.

Nomen corticis *Malaicum* est, quod licet corrupte contractum a voce *Culit-Buguliwan* idem significat ac corticem caryophylleum & odorem, quem spargit. Non omnes officinæ pharmaceuticæ eum servant, deficitque quoque ejas mentio in multis libris materiem medicam lustrantibus. Variat quidem cortex nonnihil facie, textura, crassitie, colore, item sapore & odore pro diversitate patriæ & parte trunci vel superiori vel inferiori, ex qua deglubitur.

Nem-

Nempe ex Papuanis & Moluccis insulis petitus paullo magis est fuscus, quam Amboinensis. Et in Amboinensi arbore superior multo tenuior & durior, saporis & odoris jucundioris. Mentio & fit corticis tam albi, quam rubri (Rumph). Unde discrimen speciminum in officinis obviatorum. Quod coram habeo est frustum convexo-planum, amplum, lineam paullo crassitie superans, coloris flavo-rufi, extus vestigia quædam epidermidis griseæ relinquens, rugosum, intrinsecus satis glabrum, compagis duriusculæ quidem, sed non firmioris, quam ut festucæ discerpi queant. Sapor ejus acris aromaticus, idem fere ad meum judicium, qualis in cortice Winterano, sed blandior & cum levi adstringentis & mucilaginosi sensu mixtus; odor ad illum ligni Sassafras accedens cum sensu Cassiæ caryophyllatæ adperso. Radicis cortex proxime venit & sapore & vi ad lignum Sassafras. Avulsus trunci cortex sole siccatur, nec fervari debet cistis clausis, sed locis apertis (Rumph. Valentyn.).

Aqua ejus destillata lactea est, saporis acris aromatici & simul amaricantis. Huic supernatat oleum pallide flavum limpidum tenue, quod tam parce cortici inest, ut ex corticis dimidia libra modo olei dimidia drachma eruta fuerit. Hoc pariter amaricans acre & aromaticum, odoris ex isto Caryophyllorum & Sassafras mixto (Cartheuser *Diss. de cortice caryophylloide Amboin. vulgo Culilawan dicto* p. 17.). Est (Rumph. l. c. p. 68.) qui medium inter Caryophyllorum comparat. Ex uncia corticis dimidia extracti spirituosus, sapore & odore Caryophyllos æmulantis grana quinquaginta eruuntur; extracti autem aquosi pondus paullo minus, quod Caryophyllorum quidem odorem præ se fert, saporis vero modo amaricantem leviter aromaticum. In utroque extracto mucilaginis latentis conspicua vestigia (Cartheuser). Junior cortex crassitiem cultri habens magis mucilaginosus est.

Rumphius ejus jam a. 1680. mentionem fecit (Vid. *Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1. Obs. 22. p. 55.*). Baleenses & quidem Juvani cortice utuntur loco aromatis in cibo. Manducatus oris halitum corrigit & ventriculo robur impertit. In patria corticis quoque additur famoso unguento Bobori.

In praxi Europæorum medicorum nunquam valde emittit, vixque unquam hodie ab his præcipitur. Nihil igitur reliquum est, quam ex analogia cum aliis aromatibus vel ex analisi chemica virtutes ejus hariolari. Roborare ventriculum post colicam & diarrhœas Linneus (*Diss. Observ. in mat. med. 3.*) innuit.

Ita olei virtutes nondum satis confirmatæ sunt, si ab idea recedas esse æthereum. Amboinenses ex cortice oleum de-

destillando provocant, quod iisdem magno in pretio est in retentione urinæ bis de die ad guttas quinque vel sex spiritu vini ingestum. Externe ab iis frequentatur in luxationibus, contusionibus, præcipue autem in paralyfi, item doloribus arthriticis (Valentyn *l. c.* vol. 1. p. 121. 255.) Vix crediderim laudem Olei *Celilaban* inungendi a cl. Fuun (*Verhandl. door de Maatsch. te Harlem* vol. 2. p. 8. vol. 4. app. pag. 21.) ad nostrum oleum pertinere, quum indicet (*vol. 2. loc. cit.*) in Amboina ex radicibus arborum nucis Moscatae & Caryophyllorum aromaticorum erui; & pro unctione balsamum quendam artificialem admisceat.

Pharm. LAURI Folia, Baccæ.

LAURUS NOBILIS; foliis lanceolatis venosis perennantibus, floribus quadrifidis Linn. *Syst. veg.* p. 317. Conf. *Laurus nobilis* Trew in *Nov. Act. nat. cur.* tom. 2. pag. 381. *Laurus vulgaris* C. B. Icon: Du Hamel *Traité des arbres*, tom. 1. p. 352. Blackwel *Herb. tab.* 175. Arbor dioica calidiorum Europæ regionum, ut Hispaniæ, Italiæ, Galliæ meridionalis, item Græciæ. Hallerus in *Hist. stirp. Helv.* n. 1602. adeo Helveticis eam annumerat, quum circa Montu in omnibus pomariis abundet, imo in Pyri altitudinem succrescat. In frigidioribus regionibus hibernaculorum tutamine per hiemem indiget, ibidemque hortos principum & magnatum inter Citros & Aurantia ornat; rarius vero ibidem planta foemina occurrit.

Græcis *Λαύρον* dicitur, quod nomen ab Apolline inditum fabulabantur poetæ, quum Ladonis filia formosissima, quam ille deperibat, a matre tellure, ut insidiis ejus eriperetur, in arborem transmutaretur (Vide effigiem metamorphoseos in Domenico de Rossi *Raccolta di statue antiche e moderne*, tab. 81.), cujus ramo divulso verticem coronavit. Hinc Apollo, medicinæ & præsertim rei herbariæ inventor & præses, in gemmis, nummis, marmoribus aliisque monumentis prisca ævi, Lauro plerumque cinctus apparet, & cithara, pharetra, aræ & templa Apollinis Lauro decorata cernuntur. Transiit hoc ornamentum in alia quædam paganorum numina, ut Æsculapium, filium Apollinis. Apud Romanos triumphantes coronam lauream gestabant, vel Lauri ramum ferebant, qua & fasces, naves, jacula, lanceæ rel. in signum victoriæ ornabantur. Sed de hîcæ similibusque elegantioris disciplinæ deliciis studiosius egerunt Jo: Ger. Wagner (*Diss. de Lauro ex omni antiquitate eruta*, Helmst. & Mich. Gottlieb Agnethler *Diss. de Lauro Hal.*). Imo vel nostro tempore heroum, poetarum aliorumque celebratorum hominum comas Lauro in imaginibus cinctas

cernimus. Quod laudationis genus, ut tot alia, plerumque nonnisi tenuis adulationis impulsu proficitur.

Proceritate sua, quæ sæpe viginti vel triginta pedes, quin plures, attingit, tum & elegantia foliorum & perpetua viredine excellit. Tensionem facile fert.

Multas superstitiosas vires finxerunt Vereres de hac arbore; tueri contra fulminis ictum, item dæmopes, auspicata & fatalia omnia ferre, & quæ alia sunt; quæ modo instar testimonii venerationis, in qua arbor fuit, commemoratio-
ne aliqua digna sunt.

Folia) gustata aroma facile suum, cum amaritie & sensu adstrictionis junctum, produunt, contrita fragrantiam naribus offerunt. Pauxillum olei ætherei destillatione præbent; & spiritu vini extractum modice calidum & pungens. Veteribus jam folia, baccæ siccatae & cortex radice in usu fuerunt, qui tamen in multis recedit ab iis effectibus, qui hodie observantur (Vid. *Diss. citat.*). Vis emetica foliorum, cujus Dioscorides & Plinius meminerunt, lectionis forsitan vitio unice nititur. Verius vires ad alia aromata exserimus, & stomachum stimulando & roborando, resolvendo pituitosos humores, status discutiendo, nervos vellicando, circuitum sanguinis accelerando, menstruaque pellendo valere pronunciamus. Hisce necessitatibus infusum aquosum ore captum confert; sicuti & in balneis uterinis & clysmatibus carminativis locum habent. Vino cocta instar epithematis ad sugillationes discutiendas adhibentur. Attamen si ab his, quæ plebs sæpe in valetudinis dispendium committit, recedas, tanto magis, si infusum eorundem spirituosum ingerit, culinario usu ad condienda jura, intinctus rel. magis, quam medico, eminent.

Baccæ magis frequentatæ, nisi folæ, in præparatis tamen & compositis variis. Oblongæ sunt, cerasi exigui magnitudinis, dum succo scatent, saturate cœruleæ, post siccationem autem profunde brunæ & rugosæ, constant ex testa fragili & duobus *seminibus* ovatis altera parte convexis, altera planis, badii coloris. Odore æque ac sapore aromatico hæc antistant foliis, & amarities longe intensior illis inest, cum sapore simul pingui. Ipsa testa, fructus quoque, aromatica. Duplex oleum recondunt scemina, alterum æthereum, alterum unguinosum, quod simplici expressione alias consueta non sufficienter elici potest, sed coctionis cum aqua adjumento opus habet. Non spernendo consilio instar præservativi contra contagiones malignarum febrium fructus masticantur. Vires horum ceteroquin, quales de foliis notavi. Non commode in pulverem redigi possunt, hinc in infuso capiendi.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Oleum destillatum e baccis) *Pb. W. p. 128.* Raro instillatum saccharo vel mucilagine subactum in flatulentis affectionibus præcipitur, sed unguentis nervinis & roborantibus admisceri solet.

Oleum laurinum) *Pb. W. p. 125.* Est unguinosæ naturæ. Vix unquam pharmacopœ nostrates ipsi illud parant, sed transferendum curant ex Hispania, Lusitania, Italia aliisque regionibus, ubi arbor spontanea est. Ex insulis Fortunatis id fieri Pharmacopœa Würtenbergica indicat. Duplicis generis est. *Alium* idque vulgatius costione & subijuncta expressione elicitur, dum scilicet baccæ recens collectæ & bene maturæ conquassantur, & hisce aqua leni igne per decem horas coctis tota massa sacco indita prælo subijcitur; quod defluit commiscetur cum liquido primum procedente. Liquido omni refrigerato, oleum in superficie aquæ fixum hæret. Si pulpa cum eadem aqua iterum coquitur, nova rursus portio olei colligi potest, sed deterioris (*Du Hamel l. c. pag. 351.*). Et istud quidem probæ notæ viride est, spissitudine axungiam refert, odoris laurini, saporis amari (*Conf. de gravitate olei specifica, caloris gradu, sub quo diffluit iterumque coit, cl. Brandis Commentatio de oleorum unguinosorum natura pag. 21.* qui vero illud flavo rubens describit). Sæpe axungia admista corrumpitur. *Alium* simplici expressione separatum fere insipidum & fluidum est (*Lewis M. m. p. 346.*); aere temperato autem consistentiam axungię adsciscit. Hujus $\frac{1}{16}$ pars baccarum collecta (*Spielm. instit. Dhem. p. 84.*) --- Abdomini inunctum vel clymate exceptum flatus & colicas ex hoc fonte oriundas dissipat. Nervina vis in paralyti membrorum, quibus illinitur, elucet, quo sine etiam linimentis unguentisque variis additur. Contra surditatem proficit aliquando, illud in conubio olei Amygdalarum amararum, ut acre mitigetur, auri instillare. Illinitur & articulis nimium relaxatis.

Emplastrum de baccis lauri) *Pb. W. p. 60.* Oleum laurinum haud exiguum pondus inter multa alia aromatica & resinosa constituit. Haud contemnendum sub applicatione supra abdomen ad flatus discutandos, vomitum sedandum, & viscera, nominatim ventriculum, roborandum.

Multas alias formulas officinarum saltim Germanicarum dictæ Lauri partes intrant; *folia: e. c. Species pro epithemate cephalico) Pb. W. Unguentum Martiatum l. c.; --- bacca e. c. Electuarium baccarum Lauri l. c.; Emplastrum de Cumino l. c.; --- Oleum laurinum e. c. Emplastrum de ranis l. c.; Unguentum pediculorum l. c. Unguentum ad*

scabiem *l. c.* Unguentum ad tabida membra *l. c.* Sed quis in tanta miscelæ farragine dixerit, quodnam pretium singulis re mediis formulam ingredientibus sit statuendum?

Pharm. SASSAFRAS Lignum, Cortex.

481. LAURUS SASSAFRAS; foliis integris trilobisque Linn. *Spec. pl.* p. 530. Trew in *Nov. act. nat. curios.* tom. 2. *App.* p. 344. *Pl. select.* Ehret a Trew edit. tab. 69. & 70. Sassafras arbor ex Florida, ficulneo folio C. B. Cornus mas odorata, folio trifido, margine plano Sassafras dicta Catesby *nat. Hist. of. Carol. tom. 1. pag. 55. & tab.* Cfr. quoad litteraria & botanica cl. Trew in *N. act. N. C. cit. a pag. 281.* & quoad momenta varia, quæ ad naturam ejus spectant cl. Kalm. *Resa til Norra America, tom. 2. p. 270.* 434. Arbor stature & crassitie pro climatis discrimine varix, in temperatioribus Americæ septentrionalis regionibus, Virginia, Carolina, Florida, item in Canada prope regionem Irocentium habitans, & quidem in Virginia in sylvis, ad sepes, in agris derelictis, terra exsucca (Kalm). Inter Mexicanas stirpes numerat Hernandez, & Brasilienses Piso. Propagatur in Europa, pro arboretis, seminibus ex America translatis, de quorum multis verendum, ne non justam maturitatem adepti sint, quum baccæ insidiis avium tantopere in patria pateant. Sero germinant subinde tantum secundo vel tertio anno post sationem, nisi terræ indita ex America transmittantur. Sed frigoris arbor impatiens est, etiam si adoleverit. Hinc raro arboreta Europæa ornat, ut tamen adsueverit climati Batavo & Anglico. Indis Floridianis arbor Pavame dicta.

Commodis in œconomiam redundantibus in patria non valde celebratur. Lignum insigni fragore ardet. Palis sepimentorum idoneum est, quum putredini resistat. Aperto aere autem vermibus valde obnoxium est. Cimices lectularii fugantur, si lecti inde fabrefacti fuerint, sed non diutius, ac lignum odorem fervet. Ad arcendas tineas a vestibus laneis, confert illis segmenta ejusdem in cistis, quibus servantur, adponere. Vaccæ avide furculos consumunt, prout aves baccas. Cortex tingit lanam colore aurantiaco. Flores Thææ vices in America agunt (Kalm. *l. c.*).

Medica sua efficacia diu apud Floridæ incolas in laude fuit, antequam Europæis innotesceret. Hispani tandem, in quorum possessionem hæc insula transierat, eandem in Europa decantarunt, horumque primus, quantum notum est, Nicolaus Monardus (cujus liber primum prodiit Hispanice a. 1574. Latine versus a Clusio in *Exotic. p. 320. sq.*). Vires autem arboris tutius ex sobrio recentiorum temporum

rum iudicio, quam pristinorum ambigua iactantia, definiuntur.

Lignum) trunci vilioris pretii est, minusque efficax, quam radices vel ramorum exiliorum. Hinc rejicienda frustra grandiora æque, quæ mora longiori odorem perdiderunt. Ad hujus conservationem multum facit adhærens ligno cortex, quem igitur residuum esse convenit. Prostant ligni nomine frustra longa subdura, levia, albo-ferruginea, odoris fragrantis ad Fæniculum accedentis, saporis subdulcis, leniter acris, aromatici. --- Cortex) extus rugosus, cinereo-fuscus, interne coloris ferruginei, levis, in strata tenuia disperendus. Ex iudicio sensuum cortex præstantior: attamen in ligno acquiesci solet.

Lignum aquam destillatam erogat, Oleum essentiali fragrans, odore Sassafras, pungens, initio coloris expers, ætate autem flavescens, & tandem rubicundum. Fundum aquæ petit magna velocitate, & ponderosus oleo Garyophyllorum (Hoffm. *Obs. phys. chem.* p. 31.), quod antea habitum oleorum ponderosissimum. Quantitas non ab omnibus eadem elicitur est. Unus (Hoffm. *l. c.* p. 14.) eruit ex libris sex olei unciam unam & drachmas sex; alius (Neum. *Chym. vol. 2. P. 3. p. 248.*) ex eadem quantitate uncias duas, secundum quem calculum quælibet ligni libra illi scrupulos octo erogat; tertius (Vid. *Crells Chem. Journ. P. 3. p. 18.*) ex ligni & corticis juncti libris triginta olei uncias septem cum drachma una. Plus gummosarum partium ligno inest, quam resinosarum, istarum scilicet post primam extractionem ex qualibet uncia drachmæ duæ, harum vix drachma una, cui tamen haud parum gummi adhuc immixtum (Neumann *l. c.* p. 249.). Infusum aquosum saturate rubrum, lignum redolens & sapiens. Inspissatum in extractum amaricans & subastringens est. Extractum spirituosum aromaticas partes recon-

dit. Usitatus lignum cortice est, etsi hic plus virium promittit. Resolvere humores, subigere acre varium in iisdem latens, sudorem denique & lotium pellere, vulgaris laus est. Aegris ficci habitus, plethoricis, biliosis, ad febrem pronis, non convenit. Gravante pituita & catarrhales affectiones excitante prodest. In rheumatismis frigidis nec non podagra valde celebratur; quoad hanc labem Monardi auctoritas non suo pondere caret, quum referat, se quibusdam decocto opem tulisse, quibus ita artus distorti fuerint, ut iisdem uti nequirent (*l. c.* p. 321.). Decrevit fiducia in lue venerea, quæ olim magna fuit, & qua efficacia Guajaco fere suppar habitum. Hydropem dispellere pluribus exemplis exploratum, quorum memorabile hoc a Vallisnero (*Ephem. nat. cur. Cent. 3. Obs. 28. p. 54.*) propositum de moniali sexagenaria ascite

scite & artuum hydrope correpta & post multa incassum tentata tandem decocto Sassafras bis per diem poto, quod copiosum lotii effluxum creavit, sanata. Similis successus in Virginia crebro observatus fuit (Kalm. *l. c. p. 434*). Præstat infusum ex ralo ligno ingerere, vulgo autem decoctum eligitur, quod vel magis vel minus saturatum capitur pro conditionum ratione; e. c. Ligni uncia dimidia pro aquæ libra una. Habet tamen liquida forma id incommodi sæpe, quod initio caput tentet, donec illi sensum æger assuefiat.

Extractum aqua paratum ab roborandum viscerum tonum in declinatione febrium intermittentium, & ad compescendos spasmos hypochondriacorum ad scrupulum unum, sæpius valuit (Hoffman. *l. c. p. 15*).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Oleum ligni Sassafras destillatum) *Pb. W. p. 129*. Caute capiendum, quoniam tam calidum est. Laudat iusto impensius Hoffmannus (*loc. cit. pag. 15*.) ad leniendam tussim, spasmos mitigandos, impuram lympham corrigendam.

Extractum) *Pb. W. p. 39*. resinoso-gummosæ naturæ.

Essentia ligni Sassafras simplex) *Pb. W. p. 82*. Fit maceratione corticis cum spiritu vini rectificato. Judicium petatur ex superius dictis.

Essentia ligni Sassafras composita) *loc. cit.* Aromata varia admista habet. Adhuc minus in usu.

Essentia lignorum) *l. c.* Complectitur, præter lignum Sassafras, alia ligna, Guaiaci &c. in consueto menstruo macerata. Hinc tanto calidior, nec genio nostri temporis accommodata.

Syrupus Sassafras) *Pb. W. p. 213*. Inusitatus.

Species decocti lignorum) *Pb. W. p. 184*. Copia inest ligni Sassafras.

Pharm. BENZOE S. BENZOINUM S. ASSA DULCIS.

482 LAURUS BENZOIN; foliis ovato lanceolatis integris, fructu nuciformi Houttuyn in *Verhandeligen door de Maatschappye d. Wet. de Harlem vol. 21. p. 265. tab. 7*. Arbor Benzoini Grimm. in *Eph. nat. cur. Dec. 2. Ann. 1. 370. Obs. 152. fig. 31*. Benivifera arbor Garcie arom. *bist. in Clus. exot. p. 156*. Arent Sylvius in Valentini *Hist. simpl. p. 487*. Benjamin Marsden's *History of Sumatra p. 123*. Arbor copiose in insulæ Sumatræ partibus septentrionalibus & media parte crescens.

Multiplex quoad speciem, cui natales Benzoës debentur, error a recentioribus botanicis commissus est. Peti ex arbore

bore Virginicæ originis, a Linneo Laurus Benzoin dicta (*Spec. pl. p. 530.*), post Rajium (*Hist. plant. vol. 2. p. 1845.*), alieno tamen testimonio potius quam proprie indagini filium, Commelinus, cui vocatur Arbor Virginiana Citreæ vel Limonii folio, Benzoinum fundens (*V. Ejsd. Hort. Amstel. tom. 2. p. 189.*) sustinuit. Cui judicio quidem initio subscripsit Linneus Eques, dein autem valedicens (*Mant. 2. p. 297.*) arborem ad Crotonis genus retulit (Croton Benzoe *Mant. loc. cit. Syst. veg. ed. 13. pag. 731.*), licet ipse fatetur, se nunquam floris vel fructus partes vidisse. Filius magni viri Terminaliam angustifoliam eandem plantam dixit (*Suppl. p. 434.*), imbecilli tamen nimis argumento ductus, Benzoes matrem declarat. Verum nec hæc conjectura altas radices egit; etenim innotuit, ex ramulo sicco foliis floribusque ornato, Baronetum Banks permotum fuisse, ut eam Styrax Benzoin nuncuparet (*V. Loder in Balding. med. Journ. P. 5. p. 50.*), quam de genere sententiam ill. vir mihi nuperrime in litteris confirmavit, adjuncta spe fore ut in *Philosophical Transactions* brevi fides rei fieret. Haud ita pridem (1784.) cl. Houttuyn (*l. c.*) ex sicco ramo sibi a cl. Rademacher dono dato persuasum cupit, Laurum esse, cui quidem nomen Benzoin adposuit, sed ejus loco Virginianam arborem, quæ nunquam, ut jam constat, Benzoe fundit, Laurum Virginicam nominat. Possunt quidem omnino varia contra confociationem cum Lauris moneri, nam stamina octo, petala quatuor intra calycem recondita fructumque nucem perfectam describit. Ast ceteroquin reliquis botanicis longe accuratius stirpem descripsit depinxitque, & confirmavit varia momenta a Garcia & Grimmio de arbore Benzoes memoriæ prodita. Hæc ratio est, cur arborem eousque inter Lauros medicas collocem, donec promissa ab ill. Banks commentatione Styracis esse speciem publice evincatur.

Arbor procera vasaque a Garcia describitur, quod quidem de arbore ætate provectiori valere potest: ceteri (Grimm., Marsden) modicam illi altitudinem tribuunt, nempe Grimmio teste post sex annos eam excindunt & novum arboretum ex fructibus ejus adornant. Ea ætate (Grimm.), vel quando truncus ad diametrum pollicum sex vel octo pervenit (Marsden *l. c. p. 124.* Cfr. Eschelskron *Beschreib. von Sumatra p. 62.*) inciditur trunci cortex supra ad principium ramorum secundum longitudinem & aliquantum oblique ad lignum usque (Grimm.), unde Benzoe exsudans & sole aereque coagulata cultro sollerter abraditur. Non ultra tres libras profert quælibet arbor (Grimm); nec ultra decem vel duodecim annos incisiones ejusmodi iterari possunt (Marsden). Purissima Benzoe est illa, quæ primum pro-

profuit, alba, mollis & fragrans (Marsden). Optima *Cabessa* vocatur, cujus libræ 125. solvuntur imperialibus 18. vel 20 (Bademacher apud Houttuyn, & in Belgium mittitur). Vilior species subfusca duraque est, & peregrina varia admixta habet, quæ vel dependent a moradiuturniori Benzoi post effluxum in arboribus concessa, sub qua vento exagitata arena adhærescit (Grimm), vel segmentis arboris succisque forsitan aliis arboris accedentibus (Marsden). Cl. Elchelskron distinguit in tres species, quarum una, *Camayan poeti* vel Benzoinum album, omnino alba, esse, & quando in cistis liquatur venis rubris percurta esse debet; altera, *Camayan bamatta*, longe minus alba est, sed modo albis quibusdam maculis quasi oculis distinguitur, quarum quo major copia, eo præstantius Benzoinum censetur: hæc pariter caloris solaris ope liquari potest, ut in cistis fervetur; tertia, *Camayan itam*. Benzoinum nigrum, valde impura est, nec nisi affusa aqua fervida emoliri pro conservatione in cistis potest (Conf. de hac emolitionis encheiresi in vilioribus speciebus usitata Marsden *loc. cit.* p. 124.) Viliores species in Arabia, Persia aliisque Indiæ regionibus consumuntur ad fufitus in templis, item pro fugandis insectis, & ad corrigendum aerein.

Nunquam frustis majoribus plane albis mihi comparuit, sed rubicundo brunis, duris, fragilibus, quibus molenculæ albæ immixtæ. Quo plus earundem præsto est, eo melior existimatur, & tum *Benzos amygdalodes* dici solet. Odor ejus fragrans gratulque est, præcipue si teritur vel incalescit, sapor subdulcis & balsamicus. Candela admota ardet flamma vivida fuliginosa superflite carbone nigro. Tota quidem spiritu vini solvitur tinctura profunde ex flavo rubicunda, quæ affusa aqua lactescit, tumque lac virginis dicitur; attamen aqua digesta eandem fragrante suo odore & levi acrimoniæ sensu imbuat, & post exhalationem ejus remanet salina materia, quæ aliquando octavam vel decimam partem totius massæ constituit (Lewis *M. m.* p. 132.). Ita & destillatione aqua imprægnatur eodem odore & sapore, item sale eodem, sed nullum oleum æthereum secum vehit. Neque oleis destillatis neque unguinis solvitur. Destillatione sicca post præviam fusionem idem quod dixi sal surgit, quod excipit oleum empyreumaticum tenue flavicans liquore acidulo mixtum, & post hoc oleum butyraceum, cui quoque salis portio inest. Tenue istud oleum aqua destillatum in naturam oleorum destillatorum transit. Resinosa pars Benzoes segregatur solutione hujus in spiritu vini & subsequa præcipitatione per aquam (Magisterium Gi Benzoes *Ph. Brandenb.* q. 109.). Arbitror hac encheiresi usum fuisse

Bergium (*M. m. p. 761.*), dum dicit ex Benzoes unciis duabus resinæ puræ drachmas quatuordecim se obtinuisse.

Rarissime in substantia, quam vocant, Benzoe interne adhibetur, sed variis præcipue præparatis compositisque destitatur. In affectionibus quibusdam pectoris febre destitutis olim commendata, quorsum tussis inveterata, asthma, obstructions pulmonum, quæ maciem minantur. In suffimi-giis corrigit aerem corruptum egregieque stagnantes humores frigidus discutit. Ejus exemplum extat in pneumatocelle pusionum ex aqua intra scrotum collecta, quam fumus panno laneo exceptus & applicatus dispellit (*Monro's Works p. 577.*). Unguentis odoris grati causâ aliquando additur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Flores Benzoes). Digestione cum aqua modice calida (nam nimis calida in coagulum facile transit resina) non omnes, qui insunt, elici possunt; hinc excogitatæ aliæ encheireses. Vulgatissima est per sublimationem (*Ph. W. p. 96.*) in cucurbita humili orificio ampliori, cui cucullus chartaceus supra perforatus superimponitur, per temporis distantias varias mutandus. Sic ex libra Benzoes uncia una & dimidia vel duæ florum emergunt, verum oleo multo adhuc inquinati sunt. Destillatione libræ unius in vase retorto, & separato per elixivationem sollicitam oleo empyreumatico eruuntur florum novem ad duodecim drachmæ (*Scheele in Vet. Acad. Handl. 1775. p. 129.*). Flores rubri impuri sunt, depurandi vel nova sublimatione cum argilla fistularum, vel, quod præstat, solutione in aqua colatione & crystallizatione subsequa. Maxima copia florum eorundemque olei empyreumatici omnino hinc & odoris expertium obtinetur coquendo Benzoe cum aqua calcis recens parata, inspissando miscelam ad definitum gradum & colando, dein spiritus salis instillatione flores Benzoes præcipitando, quod postea affusa aqua frigida elotum calore modico siccat. Sic ex libra Benzoes florum drachmas duodecim vel quatuordecim lucratur (*Vid. hoc inventum cl. Scheele l. c.*). Alii utuntur loco aquæ calcis sale alcalino vegetabili (*Göttling Almanach für Scheidek. 1782. p. 157.*), vel minerali (*Grenin Crells chem. Emdeck. vol. 8. p. 112.*).

Sunt hi flores sal essentielle, odoris fragrantis, saporis aciduli linguam faucesque pungentis, crystallos albissimas leves subulatas lineares formans. Aquæ fervidæ uncia una & dimidia solvit ejus grana sex; sed frigidæ eadem quantitas modo grana duo (*Berg. M. m. veg. p. 763.*). Cum alcali effervescent & in sal medium transit, cujus exemplum profertur

stat salis ex floribus Benzoes & alcali minerali (Don. Monro in *Phil. Transf. vol. 57. p. 508. tab. 24. fig. 21.*) & aliud ex hisce floribus & sale ammoniaco volatili *l. c. p. 509. fig. 22.*), in quo posteriori id singulare est, quod tempore saturationis mercurius thermometri sex gradus decidat. Maxima pars florum acida est & cum terra combinatur, reliqua inflammabilibus partibus ita obvolvitur, ut acidum liberum non prodatur, sed potius dulcedinem (Hermstädt in *Crells chem. Annal. 1785. P. 10. p. 308.*). Stimulant & resolvendi vim habent. In affectionibus dictis frigidis pectoris item in pituitosa diathesi humorum & hysterino malo quibusdam placuerunt a granis duobus ad quatuor vel scrupulum dimidium supraque, soluti liquido commodo vel vitello ovi. Sacchari triti vel aqua soluti & naribus excepti sterutationem cient.

Essentia Benzoes simplex) *Pb. W. p. 78.* Ex floribus Benzoes spiritu Anisi solutis. Rarissime ore capitur in vitiis chronicis pectoris ad guttas decem vel viginti, sed scopo cosmetico aquæ communi ejus tantum instillatur, donec lactescat. Vigecuplum plerumque aquæ vel major pars capitur. Sic nitor & mollities creditur cuti conciliari posse.

Essentia Benzoes composita) *Pb. W. l. c.* Styrax & Balsamum Peruvianum una cum Benzoe solvuntur spiritu vini. Usus idem.

Oleum Benzoes) *Pb. W. p. 130.* Destillatione Benzoes sicca obtinetur. Suffimentis & unguentis grati odoris causa admiscetur, Fraudulentis seplasiariis pro corrupendo balsamo Peruviano inservit.

Balsamum traumaticum) *Pb. Ed. pag. 96.* recipit Benzoen. Balsamum traumaticum) *Pb. Lond. p. 74.* item; sed differt.

Pilulæ pectorales) *Pb. Ed. p. 86.* Intrannt flores Benzoes. Massa pro Fornace) *Pb. W. p. 113.*

Pharm. Faba PECHURIM s. PICHURIM s. PECURIS.

483. LAURUS ----. Ex Lauro quadam fructum significatum provenire, jam conjectura Linnei Equ. fuit (*Diff. Obs. in mat. med. p. 8.*), crediderim ob nuclei similitudinem cum eo generis Lauri & odoris saporisque convenientiam, Cel. Bergius (*M. m. veget. p. 327.*) ulterius progressus quaerit, anne sit Lauraster Amboinensis: Leytun Rumph. *Amboin. vol. 2. p. 70. tab. 15.*? ductus sine dubio similitudine quadam cum fructu hujus descripto & depicto. Non esse ex Copaisera, ut olim creditum (*Vetensk. Acad. Handl. 1759. p. 75.*), viso hujus fructu tanto magis convincor.

Quicquid in hac historiae fructus Pechurim parte lacunatum sit: certiora sunt, quæ sequuntur, Transfertur iste per

Lusitaniam, in quod regnum ex Brasilia pervenisse gens ista eminus indicavit adscripto seminibus transmisissis nomine Fava Pichurim de Maranhon (Bäck in *Vet. Acad. Handl. cit.*); unde colligitur crescere arborem in vicina Brasiliæ insula Maranhon. Alius regnum Paraguay patriam indicat (Berg. *l. c.*). Medio circiter, quo vivimus, sæculo Stockolmiam illum advexit ex Lusitania rediens dux quidam navis bellicæ Svecicæ, tanquam laudatum sibi specificum contra colicam & diarrhœam. Dein experimentis quibuldam bene cedentibus aliquot libræ a mercatore Stockolmieni ex Lusitania coemtæ, quarum pars in exercitu Svecico in Pomerania intra ultimum bellum septenne commorato consumta. Hisce aliisque Svecicorum medicorum experimentis publici juris factis, virtus fructus adeo percrebuit, ut & passim alibi Europæa pharmacopolia intraret, licet hæcenus parcius, quam meretur, formulis medicis excepta fuerit.

Quod ad nos pervenit, non totus fructus est, sed modo Nucleus oblongus ovatus nigro brunus subglaber ponderosus, altera parte convexus, altera concavus cum sulco sæpe longitudinali, & hac parte distantia sesquilineæ stigmatem vel foveola oblonga, corculi ut puto vestigio, notatus. Mox longior est mox hrevior a lineis circiter 13. ad 18. Paris., mox latior mox angustior ad lineas 5. 6. 7. Figuram ejus, sed minori forma quam in specimenibus unquam vidi, expressit *tabula 1. in Vet. Acad. Handl. l. c. fig. 7. & 8.* Color internus est ex carneo luteus, sed subvariegatus punctulis saturatoribus pallidiori parenchymati intermixtis. Facile cultro discindi vel radi potest, item dentibus subigi. Sapor odorque inter nucem Moschatam & Sassafras medius. Sine omni dubio duo olim nuclei secundum partem concavam juncti fuerunt thecaque communi obtekti, cujus natura autem nos hæcenus latet.

Spuria quoque Faba Pichurim exstat, quam aromatarii aliquando loco veræ ex America obtinent. Dimidio circiter nucleus hujus genuino major est, extrinsecus rugosus & pallidior, intrinsecus autem altero paullo profundioris coloris, durior, amarior, sed minus aromaticus. A pharmacopola quodam Stockolmieni olim aliquot ejus exempla acceptam.

Infusum aquosum valde odorum sapidumque est. Sub decoctionem seminum in pulverem redactorum cum aqua exhalat odor fragrans, inspissatione autem decocti extractum emergit tertiam ponderis nucleorum partem superans. In refrigerato decocto supernatat oleosa substantia. Residuum, alcohole vini perfusum, illud vix colorat, sed sapore imbuunt forti & pinguedine flocculenta superficiem deorsum adhærente. Alcohol vini tingitur per hunc nucleum colore rubicundo,

do, oleoque pariter dicto instruitur, extractum vero inde paratum acris & fervidi saporis est, odoris saporisque, qualis in nuce Moschata & ligno Sassafras (Bäck *l. c.* p. 77.).

Innui jam, Lusitanis contra colicos dolores & diarrhoeam fructum hunc acceptum esse. Plures casus per momenta narratos debemus cl. Zetzel (*Vet. Acad. Handl.* p. 60. *sqq.*), qui in dysenteria castrensi febre stipata optimo successu eo usus est vel præmissis evacuantibus, tumque subito alvus adstringitur, vel sine istis, tumque lentius effectum exserit. Quando lingua sicca existat, absque fructu plerumque ingeritur. Ill. Equ. Bäck (*l. c.*) eo pluries subvenit matronæ, phthisi & colica molesta cum diarrhoea conflata, aliis remediis irritis; item aliam foeminam ex pectore phthisicam eo liberavit diarrhoea sua. Profuisse illi quoque semel torminibus per aliquot dies infestantibus visus est. Candidus tamen fatetur, aliquando in Svecia imparem fuisse colicis & diarrhoeis averuncandis, ut itaque causæ diversæ ratio sollicite habenda sit. Similis ingenuitas in Rosensteinio perspicitur, licet eo valeret, in matrona sub graviditate intra octo dies diarrhoeam coercere (*Barns sjukd.* p. 86.), & in phthisico per duas hebdomades diarrhoeam tolerabilem ante mortem reddere (*l. c.* p. 96.): Alius Svecus, cl. Darelli (*Socken-Apothek* p. 234.), præmitti semper in diarrhoea Rhabarbarum jubet, qui & bolos exinde, Electuario Diascordii & Gummi Arabico, efformat. Novum documentum dignitatis, qua in Svecia habetur, hoc est, quod Electuario e Scordio *Pb. Svec. ed.* 3. p. 68., multis ceteroquin modis abbreviato, Faba Pechurim addita fuerit: Hevermannus (*Bemerk. d. ausub. Arzneymiss.* vol. 1. p. 215.), præmissis evacuantibus, multis aliis illum præfert in dysenteria, quamvis in quibusdam dejectiones alvinæ inde crebriores evasisse per aliquot dies visæ fuerint; nec ambiguum efficacitatis hoc testimonium est, quod intra triginta homines viginti valetudini restituti fuerint.

In pulvere capi potest ad drachmam dimidiam vel scrupulos duos bis, ter, quater de die. Eaque forma plurimum virium spondet. Pro vehiculo aqua, vinum, vel spiritus vini idoneus est. Post pulverem extractio plurima vis inest, non spernendo pro iis, qui pulveres nauseant (Hevermann *l. c.* p. 216.). Infusum & essentia debiliora.

Cortex *Pichurim* dictus, auctore cl. Jo. Mayer (in *Abhandl. e. Privates. in Bohmen*, vol. 5. p. 66.), qui hactenus omnium unus ejusdem mentionem fecit, eidem arbori debetur. Coloris cinnamomei est, intrinsecus profundioris, extus albidus, optimus censendus, qui neque crassitiem lineæ excedit, neque tenuior est. Odor valde aromaticus est. Caryophyllos adeo & nucem Moschatam hac in re superans,

rans, remotius Ambram fere spirans. Sapor valde stimulan-
s, leniter adstringens & amaricans. Aromatis præstanti-
oris nomine dignus est. Ex Panama Americæ Lisbonam
transfertur, creditur tamen & Indiam orientalem patriam
habere.

Dum in pulverem redigitur, sese segregat pollen valde
subtilis adherens superficiæ vasorum. Et hic ipse aromate
& vi antecellit reliquam partem lignosam & inertem.
Aqua frigida odorem aromaticum maceratione ejus acqui-
rit. Unciæ duæ exhibent extracti Garayani drachmas $2\frac{1}{2}$,
extracti autem vulgaris aquosi $5\frac{1}{2}$ drachmas, quod ipsum
amarum, adstringens & aromaticum est. Infusum aquosum
Vitriolo martis mixtum colorem obscure brunum adipisci-
tur. Infusum vinosum minus adstringens, sed magis balsami-
cum & amarum est. Aqua destillata valde odora. Oleum
æthereum calidum, coloris profundi, aquæ fundum petens.
Præsentiam ferrearum particularum in cortice magnes de-
tegit (*l. c. p. 67. sq.*).

Carnem melius contra putredinem tuetur, quam flores
Chamomillæ, superat vero hac virtute cortici Peruviano.
Infusum corticis aceto factum præcipue vi antiseptica emi-
net. Corrigit quoque putredinem jam enatam (*l. c. p. 69.
sq.*).

Lisbonæ in dysenteria, febribus quibusdam, item cum
Tassia in malo ischiadico & podagra, præconia tulit (Majer
l. c. p. 67.). Sed ex propria Majeri (inde a *p. 73.*) expe-
rientia ventriculi debilitati subvenit; vomitus pertinaces si-
stet, imo casu ambiguo singulari choleram devicit. Dysen-
teriam illam tollit vel primo stadio, quo adstringentia alias
nocent, sed efficacior ille fuit versus morbi finem. In vi-
ro, correpto tertiana duplici contra corticem Peruvianum
obstinata, febrem compescuit, viresque brevi restituit. Ca-
su singulari, in connubio limaturæ martis, fluoris albi ex-
stitit medela. Et in hisce angustiis confert, vel pulvere uti
ad drachmam dimidiam supraque ter vel pluries de die, vel
& infuso vinoso.

W I N T E R A.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. Murr. p. 507. ubi rationem mutati
nominis dedi*). Drimys Forst. *Nov. gen. plant. n. 42.*
Linn. *Suppl. pl. p. 43.*

Pharm. Cortex WINTERANUS s. MAGELLANICUS.

484. WINTERA AROMATICA; pedunculis aggregatis ter-
minalibus, pistilla quatuor *Syst. l. c. Winterana aromatica*
So-

Soland. in *Medic. Observ. and Inquir.* vol. 5. p. 46. tab. 1. Drimys Winteri; pedunculis aggregatis terminalibus Geo. Forster in *Nov. act. Upsal.* vol. 3. p. 181. Laurifolia magellanica cortice acri C. B. Periclymenum rectum foliis laurinibus cortice aromatico Sloane in *Phil. Transf.* vol. 17. p. 923. tab. 1. fig. 1. 2. Arbor sempervirens ad fretum Terræ Magellanicæ, ubi folia minora, & in Terra del Fuego, habitans.

Arbor in Terra del Fuego inter procerissimas, sæpe altitudinem pedum quinquaginta attingens (Solander). Variat altitudo mirifice pro soli discrimine. Ad fretum Magellanicum enim prope mare & solo rupestri arbores instar fruticum, incurvæ & misere difformes, crescunt (Conf. Forster's *Voyage round the world*, vol. 2. p. 488.) eorumque cortex tenaciter ligno adhæret; in planitie autem obvix & factis tectæ situ erecto & proceritate distinguuntur, nec exigua elegantia, crassitie viri mediæ magnitudinis (Wallis in *litt. ad cl. Fothergill.* Vid. *Med. Obs. & Inqu.* l. c. p. 51.), quin interdum dupla vel tripla (De Wert in *Clus. Exot.* p. 79.)

Lignum, quod sapore caret, ædificiis extruendis commodum est (Van Noort *Voyage om den geheelen Werelt Cloot* p. 22. *Rotterd.* 1602. 4. *transv.*), & asseres aliquando binos pedes cum semisse inde cæsi fuere (De Wert l. c.). Jacula quoque gens ista inde parat (l. c.). Item inter alia ligna pro foco comburitur (l. c.). Folia & cortex aroma (l. c. & *Voyages and Discoveries to the South and North* p. 68.) constituunt, quod peregrinatores crebro edulis addunt, præcipue ad condiendos musculos, quibus sub penuria aliorum ibidem vesci oportet; baccæ quoque aromaticæ Piperi non dissimiles (Hawkins's *Voyage into the South sea* in *Purchas his pilgrimes.* vol. 4. p. 1390.).

Corticis primam notitiam Europæis Joannes Winter (Wilhelmus a Clusio vocatur, Joannes autem in *Voyages of Mr. John Winter into the South sea* written by Edw. Cliffe in *Hakluyt's collect.* P. 3. p. 748. *sqq.*) dedit, qui itineris in mare australe causa anno 1577. cum præfecto, Baroneto Drake, ut dux navis fretum Magellanicum transmeavit, sed ob adversam tempestatem anno post coactus sociam navem relinquere & redire in fretum, unde anno 1569. in Angliam revertit corticis aliquot specimina secum vehens. Horum unum in manus Clusii (*Exotic.* p. 75.) postquam pervenisset, in honorem celebris illius navigatoris Winteranum corticem dixit depinxitque. Ex hoc fonte postea hauserunt plures Botanici vetustiores, Dalechamp, Casp. Bauhinus aliique, quæ de stirpe corticeque prodiderunt. Diuturnum iterum silentium de hoc cortice invaluit, donec classis Bel-

gica sub thalassiarcha Van Noort, a. 1600. ex freto Magellanico reverteretur & auctor itinerarii ejusdem honorificam istius mentionem faceret (Vid. De Bry *Ind. occid. vol. 9. p. 18.*).

Licet autem plures peregrinatores, qui per fretum Magellanicum transmigrarunt, arboris ob corticis egregium usum, rationem haberent: chirurgus Handasyd tamen rediens a. 1691. ex freto dicto primam botanicæ descriptionis adornandæ copiam dedit tam speciminibus siccis, Baroneto Sloane oblatis, quam variis de arbore momentis cum eodem communicatis (V. Sloane *l. c.*). Sed nulla sufficiens inde floris fructusque notitia capi poterat, hinc ad novissimos annos usque locus in systematibus arbori assignari nullus. Observationibus Baroneti Banks & Solandri sui hoc reservatum fuit, quorum hic iisdem comparatis cum speciminibus siccis Capitaneo Wallis ex mari australi a. 1768. reduce allatis, unde & eximia Jo: Milleri delineatio enata, hisce defectibus subvenit. Fidem descriptionis Solandri, tum & ejus, quam serius meritissimus Georgius Forster præstitit, & iconis dictæ, mihi fecit ramus venustus, quem in Terra del Fuego a se lectum amica manu dedit mihi celeberrimus Forsterus, quod tamen specimen floribus fructuque destituitur.

Horum igitur examine & corticis detracti curatori serutinio omnino constitit, male corticem Winteranum & corticem Canellam albam dictum tam in libris plerisque e. c. Materia medica Pometi, Linnei, Vogelli, Cranzii, Spielmanni, quam in officinis pharmaceuticis per tot annorum spatium, eosdem habitos fuisse, & perperam utrumque eidem arbori adscriptum, quum tamen inter eosdem insigne discrimen intercedat, quin expertus sum aliquando, qualiscunque horum desideraretur, Costum Arabicum a pharmacopola datum fuisse. Cautiores tamen quidam in distinguendo utroque cortice vel superioribus nostræ ætatis annis fuerunt, quorum e numero sunt Cartheuserus (*Diss. de cort. Winterano 1760.*), Lewis (*Mat. med.*), *Pharmacopœa Edinburg. ed. Brem. 1758. (p. 4.)* ubi Canella alba dicitur falso *Cortex Winteranus*. Bona mente sine dubio quidam peccarunt, discrimen quidem quoad patriam & externas notas agnoscentes, sed viribus convenire utrumque sibi persuadentes, ut Sloane (*Nat. History of Jam. vol. 2. pag. 88. Phil. Transf. vol. 16. p. 467.*) & Dale (*Pharmacologia p. 328.*).

Ex serioribus itinerebus in fretum Magellanicum tanta genuini corticis copia in Europam pervenit, ut & inde officinis Germanicis probe prospectum fuerit. Fragmenta vero repræsentat convoluta, compacta, dura, diversæ longitudinis & crassitie, a linea dimidia ad quartam partem, quin

quin tres quadrantes pollicis ascendens, superficiei subrugosæ, coloris extimo strati cinnamomei, reliqua parte flavescens, saporis aromatici, urentis linguam faucesque, diu linguæ inhaerentis, licet lente sensum suum imprimat, odoris, dum teritur, grati ad caryophyllaceum accedentis. Tubulos exiliores crassioribus immixtos, ut de Cinnamomo monui, inter apparatus transmissum observavi.

Infusum ejus aquosum frigidum solutione Vitrioli martis ex cœruleo nigrescit, calidum autem ex purpureo nigrescit. Utrumque sub hac miscela sedimentum deponit, quod tamen ex gallis sub simili experimento saturatius nigrum est, levius & copiosius (Morris in *Med. Obs. and Inquir.* vol. 5. p. 56.). Ex corticis uncis duabus & aquæ libra una & dimidia partitum infusa extractum siccum drachmarum duarum & granorum viginti quatuor emerit (*loc. cit. pag. 57.* Potuit sine dubio plus erui). Spiritu vini tenui sub iisdem proportionibus adhibito, extracti drachmæ duæ cum duodecim granis erutæ. Spiritus vini rectificatissimus autem duas drachmas modo eruit. Aqua destillata gratum odorem quasi ex Cinnamomo induit, sed, ad experimentum cl. Morris, nullum simul oleum æthereum ascendit, & aqua omnino pellucida permanet; post decoctionem residui libra una corticis uncias sex extracti mollis saporis grati aromati suggestit (*l. c. p. 58.*). Contrarium istis, quæ de absentia olei ætherei dixi, est experimentum cl. Cartheuseri (*Diss. cit. p. 19.*), quo ex libra corticis aqua destillata lactea & oleum fragrantissimi saporis amari terebinthinati aqua specificè levius transit. Ab aqua separatum hocce, & per aliquot menses repositum, duas diversas substantias obtulit, alteram sebaceo unguinosam albam, quæ gravior erat & fundum vitri petiit, alteram leviolem, dilute flavam, quæ junctim scrupuli unius pondus habuerunt. Infusum & decoctum aqua factum cum aromate gratam amaritiam jungit. Præter hosce sensus autem cortex notas prodit adstringendi potentie. Nec minus ex dictis experimentis elucet, aquam optimum ejus menstruum esse.

In nave Winteri loco aliorum aromatum cortice hoc cibos condiverunt. Dein ille scorbuti, qui in itinere ejus invaluit, efficax medicina repertus est (*V. Clus. l. c.*). Contra hunc morbum præ reliquis valde inclaruit. Confirmandi hanc virtutem copia in simili itinere cl. Handisyd existit (*Phil. Transf. vol. 17. p. 923.*), qui non solum folia arboris hujus cum aliis herbis in fomentationibus commiscuit, sed corticis drachmam dimidiam cum carminativo quodam semine mixtam (superfluum hocce additamentum mihi videtur) in decocto scorbuticis egregio successu propinavit; plerumque ægri inde insudarunt valdeque recreati sunt.

sunt. Idem hujus ope iis medelam tulit, qui ex esu carnis Phocæ leoninæ tam male affecti fuerunt, ut cute sensim & per amplas laciniâs exuerentur. Aquæ bibendæ scopo antiscorbutico quoque cortex immittitur.

Fateor quæ de corticis hujus vi antiscorbutica dicta sunt non satis definite nec usui practico satis accommodate esse enunciata. Nec ullam prærogativam præ aliis aromaticis huic concedere possum sub eo morbi gradu eaque conditione, qua aromata conferre possunt. Aromata acerrima, ut Piper, Zingiber, Boerhaavius (*Aphor. §. 1165.*) aliquando admisit, sine dubio tum quando pallor, frigus, inertia, intumescencia corporis, adfuerunt; antiseptici instar quoque adjuvento fuisse probabile. Multis insuper, arbitror, sudorem movendo profuit, quum ejus eruptio maxime levet scorbuticos, præcipue eos, quibus hydropica intumescencia contingit, qua de causa & balnea aromaticis herbis imprægnata solatio sunt (*Cof. Lind on Scurvy pag. 200.*).

Iusto parcius Europæorum praxi medica usu venit, sine dubio ideo, quod adeo difficile fuerit, genuinum corticem obtinere & confusio specierum quibusdam mota multos deterruerit. Ex supra discussis tamen constat, multo plura expectari ex hocce posse, quam a simplici aromate, & inter stomachica carminativa nervos stimulantia, analeptica, sudorifera, resolventia, quæ pituitam subigunt, eminentiorem locum mereri. Egregium stomachicum, nervinum, & in obstructionibus glandularum mesenterii singulare remedium pronunciat Werlhofius (*Litt. in Engel. Specimin. med. p. 201.*). Non magno nominum celebrium numero confirmare virtutes corticis hujus suppetit, iis exceptis, quæ probabili unice ratiocinio vel miscela larga aliorum nituntur. Hujus indolis sunt amplæ istæ formulæ Willisii contra scorbutum (*Pathol. cerebr. cap. 7. p. 180. sq.*) & paralylin (*de anima brut. p. 241. sqq.*) obviæ, cujus tamen auctoritas ubivis in commendationem citatur.

Si admiscetur remediis quibusdam nauseosis, id commodi præstat, quod saporem odoremque eorum corrigat. Experimenta in Senna & Rheo speciatim capta sunt (*Morris l. c. p. 58.*). Corrigit & aquam corruptam eamque potabilem reddit.

C A N E L L A.

LINN. *Syst. veg. ed. 14. p. 443.* (ubi & ratio nominis generici a me data) *Suppl. plant. p. 247.*

Pharm. CANELLA ALBA vulgo, CORTEX WINTERANUS
SPURIUS *Caribæus.*

485. CANELLA ALBA Murr. Winterania Canella Linn. *Spec. plant. p. 636.* Cassia lignea Jamaicensis Laureolæ foliis subcinereis cortice piperis modo acri Pluck. *Almag. p. 89. tab. 81. fig. 1.* Arbor baccifera laurifolia aromatica fructu viridi calyculato racemoso Sloane in *Phil. Transf. vol. 16. p. 465.* & *Nat. Hist. of Jam. vol. 2. p. 87. tab. 191. fig. 2.* ubi ramulus foliiferus & fructiferus depingitur; Catesby's *Nat. Hist. of Carolin. vol. 2. p. 50. tab. 50.* ubi ramus foliis, floribus & baccis instructus. Canella foliis oblongis obtusis nitidis, racemis terminalibus Browne *nat. hist. of Jam. p. 275. tab. 27. fig. 3.* quæ floribus partes modo representat. Arbor vulgaris in Jamaica, in aliis quoque insulis Indiæ occidentalis crescere creditur. Hospitatur & in quibusdam hypocaustis Angliæ.

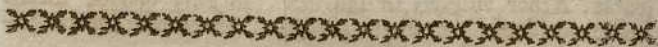
Arbor altitudinem 16., 20., vel 30. pedum attingit, crassitiam suræ vel diametrum pollicum 5. vel 6. (Sloane. Browne.). Propagatio ejus fit præcipue per aves, quæ ingerunt baccas maturatione mitigatas. Omnibus partibus aromatica est. De confusione corticis hujus cum Winterano nuperrime egi. Differunt patria, arboris specie notisque variis externis. In memoriam erroris Canellam albam vocavit *corticem Winteranum spurium* Cartheuserus. Decorticiatio ejus cultro fit, qua absoluta cortex siccatur in umbra. Forma tubulorum convulutorum plerumque comparet diametri circiter $\frac{2}{3}$ pollicis & crassitie lineæ dimidiæ, quæ testantur ex ramis fuisse collectum; immista tamen & deprehenduntur fragmenta planiora & crassiora, quæ originem ex trunco traxisse probabile est. Color quoad omnes partes pallidior est, quam in cortice Winterano, etiam stratum extimum brunum, rugis variis notatum, pallidius est, & superficies interna epidermide candida cernitur vestita. Compages mihi videtur paullo laxior, quam in cortice Winterano. Sapor idem acris aromaticus & caryophyllæus, sed ad sensum meum non tam amarus: cl. Lewis (*M. m. p. 173.*) tamen magis amaram Canellam albam describit.

Aqua ex Canella alba destillata lactescit, & oleum secum vehit

vehit aqua specificè gravius (Sloane, flavum vel potius fulvum, odoris grati cinnamomei vel caryophyllei, ponderis scupuli unius ex libra dimidia corticis (Cartheus. *Diff. de cort. Winterano* p. 22.). Extractum aquosum ex residuo post destillationem paratum valde amarum est, item spirituosum insignem jacluram fragrantiae patitur. Spiritus vini debilior & sapidus & odoras partes infusione absorbet, unde hoc menstruum commodissimum est. Qui in analysi corticis chemica plura momenta enucleata cupit, alios fontes consulat (Dissertationem cl. Cartheuser *J.* 14. & Lewis *Mat. med. l. c.*).

In insulis Americanis plebi vulgare ciborum condimentum est. Tam ibi, quam in Europa, antiscorbuticum habitum, & in America in Martis vel alio connubio in varium finem exhibetur. Oleum destillatum subinde commiscetur cum oleo Caryophyllorum & una venditur (Sloane. Browne). Si cortex cum spiritu vini destillatur, hic empyreumate suo exiit (Sloane).

Non arbitror, vires ejus multo inferiores esse istis Winterani corticis, sed præstare omnia ea, quæ ab efficaci aromate, quod simul amarum est, expectari possunt.

O R D O X L I.

S C A B R I D Æ.

P A R I E T A R I A.

LINN. *Syst. veget.* p. 763. *Gen. plant.* p. 544.

Pharm. PARIETARIÆ Herba.

486. **P**ARIETARIA OFFICINALIS; foliis lanceolato-ovatis, pedunculis dichotomis, calycibus diphyllis. Linn. *Syst. veg. l. c.* Parietaria officinarum & Dioscoridis C. B. Icon: *Fl. Dan. tab.* 521. Curtis *Fl. Lond.* Regnault *Botan.* La Parietaire. Planta perennis, in muris antiquis & ruderibus temperationis Europæ crescens.

Her-

Herba) saporis herbacei, odoris nullius. Hinc non multum virium promittit, nec experientia multum detegit. Emolliens olim habita eoque nomine colitur inter herbas quinque emollientes, item adhuc in plerisque materiæ medicæ recensibus. Sed si quid emolliendo præstet, id justius aquæ calidæ vehiculo tribuas. Resolvendi potius efficacia exigua instruitur, qua tamen a multis aliis superatur. Inde auxilium derivo, quod in lotii retardatione aliquando præstitisse legitur. Ita succus expressus a saccharoque edulcatus pondere unciarum trium mirifice lotium movit (Matthiolus in Diosc. p. 782.). Decoctum ejusdem quoque, abstergendo vias urinarias, arenularum & mucii viscidæ excretionem adjuvare existimatur; hinc alternis diebus olim cum Uva ursi data (Barbeirac *Med. const.* 1751. p. 163.). Veram vim lithontripticam illi inesse, quis jure hodie amplius credet, cujus nomen tamen multoties immerito diuretica tulere? Cataplasmatibus forma regioni pubis perinæque aliquando applicata ad mictum levandum, quo casu vix nisi in tempore aquæ propriaque hujus relaxandi potentia opem quaerere licet. Nec in enemate ad præstantiam vere emollientium ex mucilaginosorum tribu accedit.

DORSTENIA.

LINN. *Syst. veget.* pag. 137. *Gen. pl.* pag. 62.

Pharm. CONTRAYERVÆ Radix.

487. *DORSTENIA DRAKENA*; scapis radicatis, foliis pinnatifido-palmatis integerrimis, receptaculis ovalibus Linn. *Syst. veg. l. c.* Dorstenia Dentariæ radice, sphondylii folio, placenta ovali Houstoun in *Phil. Trans.* vol. 37. p. 196. fig. 1. Tuzpatlis Hernandez *Rar. med. nov. Hisp. ihes.* p. 147. cum fig. absque flore. Planta perennis in nova Hispania prope vera Cruz, solo elato.

Dorstenia Houstoni; scapis radicatis, foliis cordatis angulatis acutis, receptaculis quadrangulis Linn. *Syst. l. c.* Dorstenia Dentariæ radice folio minus laciniato, placenta quadrangulari & undulata Houstoun *l. c.* p. 197. fig. 2. Pl. perennis, in locis rupestribus circa Campechy crescens.

Utramque assignat cl. Houstoun, qui hætenus unus est, qui plantas hæc curatius ex vivis specimenibus descripsit, matrem radicis Contrayervæ in medicina vulgo usitatæ, utpote quum characteribus & virtutibus radices utriusque conveniant. Linneus (*Cliff. Mut. med. & Spec. pl.* p. 176.) Drosteniam Contrayervam suam indicavit, nescio, qua auctori-

Aoritate. Facile tamen incautis imponere potest Hispanica
 vox Contrayerva, quæ idem significat ac Herbam contra
 (venena), quo honorifico titulo plures stirpes condecoratæ
 ab Hispanis fuisse. Etenim Hernandez (*l. c. p. 301.*) spe-
 ciem Passifloræ, Passifloram normalem Linn., illa insigni-
 vit. Et Jussieu (*Mem. de l'Ac. R. des sc. 1744. p. 377. tab.*
17.), illam retulit ad radicem Psoralææ pentaphyllæ Linn.
 in Hispania loco vetustioris Contrayervæ præceptam, cum
 qua pariter & notis externis & viribus congruere asseverat.
 De aliis plantis hujus nominis ægrius judicatur, unde dif-
 ficultas enascitur ætatem ejus, qua in præsentia utimur, ra-
 dicis determinandi. Nomen & laus contra venena qualiscun-
 que generis primum a Nicol Monardo (*V. Clus. Exot. pag.*
311.) memorata. Radicem Drakenæ Clusii (*Exot. p. 83.*),
 in Peru oriundam, nostram officinalem esse, nondum firmiter
 satis argumentis persuadeor, licet, centeni alii, Morisonus,
 Rajus, Neumannus, Lewis, Spielmannus rel. non dubitent;
 nulla enim ibidem descriptio præsto est, nulla effigies, figu-
 ra radicis aliena, nisi credideris, in via fibrillas fuisse plu-
 rimam partem detritas & perditas, sapore præterea instructa
 declaratur nonnihil adstringente linguamque exsiccaute, licet
 agnoscat manducatione protracta mitem acrimoniam relin-
 quere, odoris autem expers. An Contrayerva (ita scribit) cl.
 De Marchais *Voyage en Guinée, & à Cayenne tom. 3. pag. 254.*) huc
 trahi possit, non certo dixerim, quam in Gujana spontaneam
 sustinet; quod si ita esset, mirarer, quod Aubletus eandem
 omiserit. Non licet ex virtutis stirpium convenientia, vel
 radicum aliquali similitudine cognationem botanicam hario-
 lari, contra quam regulam in hoc speciatim argumento pec-
 cavit Wedelius (*Diss. de Contrayerva resp. Doellino cap. 1.*).

Radix) extrinsecus rubicundo bruna, interne alba, ex
 trunculo nodoso & tuberculato pollicem unum vel alterum
 longo & pollicem dimidium circiter lato emittit ad latera
 & deorsum copiam fibrarum longarum ramosarum tenuium,
 tenacium, nodosarum. Sapor odorque fibris longe debilior est,
 quam trunculo, qui masticatus sensum acrimonie cum levi
 amaritie linguam usque diu calefacientis & stimulantis exci-
 tat. Odor aromaticus. Nullum vestigium adstringendi po-
 tentiæ detegit Vitriolum martis. Decoctione cum aqua hæc
 tam mucilaginosa redditur, ut per filtrum transigi nequeat
 (*Lewis Mat. med. p. 230.*). Aquæ caloris ope impertit
 colorem profundum ex bruno rubicundum, & longe plus
 hæc abripit, quam spiritus vini, qui tincturam gratius ru-
 bicundam præbet, ita ut extractum aquosum primum pon-
 dere spirituosum pr. duplo fere excedat (*V. Neum. Chym.*
vol. 2. P. 2. p. 167. Lewis l. c.). Debilior est sapor aquo-
 si quam spirituosi, nam hoc manifestius prodit saporem ra-
 di-

dicis & diu in ore acrimonix quali vibrantis & caloris im-
preſſionem relinquit.

Ridiculum eſt præconium ex patria Contrayervarum,
qualeſcunque plantæ intelligantur primo proſectum, contra
quævis venena valere (V. Monardus *l. c.* qui modo mer-
curium ſublimarum excipit; Hernandez *l. c.*; item Des
Marchais *l. c.*), animantium, ſtirpium, contagiorum rel.
Aſt non multo aptius prudentiusque illud eſt Europæorum,
quo alexipharmacum noſtra Contrayerva nuncupatur, nomi-
ne vagæ multipliciſque notionis. Si reſtringitur potentia ejus
ad eam in febris malignitatem, quæ vel putredine humo-
rum, vel virium proſtratione, vel tardante vel retrogreſſa
exanthematum eruptione continetur, nihil eſt, quod oppo-
ni poſſit, quum fidem experientia confirmet. Multis medi-
cis quoad hæc virtutes cum Serpentaria Virginiana pari
paſſu ambulat, cujus tamen amarities inſignis jam docet,
non omnino convenire. Potentiorẽ vim in univerſum
Serpentariæ tribuo. Antifepticam Contrayervam eſſe vel
inde probari poteſt, quod carnem præſervet contra putre-
dinem tam fortiter, ut ejus grana ſex hac in re ſuperent
grana ſexaginta Salis communis (Pringle *Diſ. of the army.*
App. p. 21.). Aſt in febris putridis evidentius hoc elu-
cet, in quibus nominatim Angli nos de effectu certiores
reddidere (Vid. Willis. *de febris p. 138.* Huxham *Oper.*
tom. 1. p. 353. Pringle *l. c. p. 310.*). Pro gargarifmate ra-
dix hæc quoque conducit in angina putrida in connubio Ca-
rutarum cum aqua cocta addito aceto vini (*Med. Pract. of*
the Lond. Hoſp. p. 9.). Vis cardiaca enitet in febre lenta
nervoſa, in qua etiam juvat inſtar blandi diaphoretici (Huxh.
Op. vol. 2. p. 84. 86.). Junctæ vi in expellendis exanthe-
matibus prodeſt. Simplicitati ſi litandum, in pulvere datur
ad ſcrupulum unum vel drachmam dimidiam, vel in infu-
ſo ad drachmam ſeſquialteram ſuprave. Decoquendo ali-
quid virium perit.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Pulvis Contrayervæ compoſitus) *Pb. W. p. 149.* Inconcin-
na formula ex ablorbentibus variis, Succino, Croco, Coc-
cinella, Serpentaria & Contrayerva.

Pulvis Contrayervæ compoſitus) *Pb. Lond. p. 88.* Ex Che-
lis cancerorum & hac radice. Amplior contra conſuetudi-
nem formula *Pb. Ed. p. 72.* dum nimirum Serpentaria Vir-
gin. cum Croco eandem intrant. Sed in noviffima editione
a. 1783. excluſa omnino.

Pulvis Bezoardicus Anglicus) *Pb. W. p. 145.* Farrago.

F I C U S.

LINN. *Syst. veget.* p. 774. *Gen. pl.* p. 555.

Pharm. CARICÆ.

488. *FICUS CARICA*; foliis palmatis Linn. *Spec. plant.* p. 1513. *Amoen. acad.* vol. 1. p. 215. 225. Ficus, Figuier Du Hamel *Traité des arbres Fruitiers*, tom. 1. p. 207. tab. 1. 2. Ficus communis C. B. ΣΥΚΟΝ Græcis. Icon: Regnault *Botanique Le Figujer*: Jo. Mill. *Illustr. Syst. sex Partes sexuales accurate expresserunt figuris Pontedera Anthol. tab. 11. sect. 2.* Du Hamel *Traité des arbres & arbustes* p. 235. & flores masculinos nominatim Bernard in *Observ. sur la Physique l'hist. nat. &c.* tom. 29. tab. 1. Arbor in Asia, insulis Archipelagi, Sicilia, Italia, Gallia inferiori, Hispania, locis montanis & editis spontanea. Aptius inter monoicas quam polygamas referri videtur. In frigidioribus Europæ regionibus per hiemem frigidaria requirit, æstate autem sub dio fructus edules gerit. Solum tert varium tam pingujus, quam siccius, adeo ut in hoc dulciores fructus & placidiores erogat, quin imo inter rupes crescat. Culta stationem meridiei adversam, & probe vel declivitate soli vel muro contra septentrionem & occidentalem plagam munitam, requirit. Propagatio fieri potest demersione ramorum, vel insitione, item satione seminum ex fructibus bonæ notæ extraneis, qui non nisi solis ope siccati fuerunt. Ipsi fructus bene maturi in hortis cultarum Ficuum, saltim in Gallia, semina germinationi commoda præbent (Du Hamel).

Multas Varietates complectitur, quarum cognitio ex Tournefortio (*Instit. rei herbar.* tom. 1. p. 662.) & Hamelio (*Traité des arbres & arbustes*, tom. 1. p. 236. item *Traité des arbres fruitiers*, l. c.) peti potest. Nonnullæ fructu globoso, aliæ fructu longo pyriformi instruuntur, quibusdam caro albida, aliis caro rubens inest, ita & epidermis colore mox violaceo mox viridi vel luteo tingitur.

Quod pro Fructu) habetur, nihil est, nisi receptaculum carnosum, media parte cavum & flosculis numerosissimis diversæ sexus vestitum, supra squamulis aliquot tam arcte clausum, ut vix foraminulo, quod umbilicum vocant, hiet. Ad tanto uberio rem fructuum proventum obtinendum, artem istam jam antiqui exercuerant, quæ caprificationis nomine inde ab eorum tempore claruit, & cujus meminerunt Theophrastus, Svidas, Plinius alique veterum. Quomodo illa

illa ineunte hoc sæculo insulis Archipelagi miranda patientia per duos menses administraretur, edocuit nos Tournefortius (*Voyage du Levant*, vol. 1. p. 130. *Mem. de P. ac. d. sc. de Paris* 1705. p. 340.). Simili artificio uti Melitenfes ex narratione cl. Godeheu De Riville (*Mem. présentés à P. ac. d. sc. tom. 2. p. 369.*) constat. Et in Sicilia pariter receptum esse, litteræ cl. Sestini exponunt. Exstant nimirum arbores quædam, quarum fructus sibi relictis effœti grossorum forma decidunt; *Ficus domesticas* auctores (Tournef. *Voyage*) nuncupant. Super hisce autem si suspenduntur vel alligantur fructus *Ficus sylvestris*, quam recentiores vocant, vel Caprifici antiquo nomine, transmigrant ex iisdem insecta quædam exigua allata in fructus alterius arboris maturandos, quod si factum fuerit, grossi hujus paullo post intumescunt & ad maturitatem perveniunt. Insectum, quod hocce beneficium patrat, Pfenem vel Culicem ficarium nominavit antiquitas. Linneo (*Syst. nat. tom. 1. p. 919.*) Cynips Pfenis dicitur, ample descripta Hasselquistio (*Resa vil heliga Landet* p. 424. sub nomine Cynipis Ficus. Cfr. & Bernard in *Journ. de Phys.* 1786. tom. 29. p. 28.), & depicta a Potendera (*Amboyl. p. 223. tab. 11. n. 2. fig. 12. 13. 14.*) ex siccis exemplis & vitro auctis. In discisso fructu, qui hujus ope maturuit, ex immixtis ovulis, quibus aculeo feminarum ventrali aditus paratur, semina singula vermiculum continent, vel perforata conspiciuntur, vel vermiculi quoad partem protuberant (Godeheu *l. c.* p. 371.), & secundum directionem pistilli apertura semper obtinet, per quam Cynips egreditur ex quovis semine. In sylvestribus Ficibus Gallo-Provinciæ Cynipes pariter seperiuntur, nec ultra mensis spatium ibidem requiritur, ut larvæ ad ultimam metamorphosin perveniant (Bernard *l. c.*). Sed nulla ibidem caprificatio adhibetur, quæ & in Italia, ubi olim invaluit, jam omnino negligitur. Quid insecta hæc ad fecundationem conferant, definire non expedita res est. Sunt qui Ficus domesticas dictas fœminas putant; Ficus sylvestres autem vel Caprificos, masculos (Vid. Linn. *Diff. de Ficu Amoen. l. c.*). Quod si ita esset, credi posset ex analogia Palmarum quarundem & Pistaciæ veræ, de quibus novimus, floribus masculinis appensis vel polline adperso, fœminas fecundari, item ratione habita ministerii insectorum præcipue ex apum genere, quorum piloso & unguinolo corpori pollen adhæret, in fœminis plantarum dioicarum fecundandis, ex hisce, inquam, indiciis credi posset, Cynipes pfencs polline masculino obtectas illud h. e. fecundationis materiem in fœminas per umbilicum arctum fœmineorum florum transferre. Ast cl. Godeheu (*l. c.* p. 317.) in Ficibus domesticis flosculos utriusque sexus invenit, sed fructus

etiã in summo maturitatis gradu siccos farinosos, liquore melleo destitutos. Hic idem quoque observavit. Cynipes, postquam ex Ficibus sylvestribus evolaverint, etiã in initio farina obtectas, expectare sex vel septem minuta prima temporis, donec liberaverint alas suas a polline, tumque modo ex nigredine nitentes nova habitacula occupare (*l. c. p. 376.*). An igitur Cynipes hæ non fecundationi inserviunt, sed puncturis suis modo fermentationis speciem producant, sine qua fructus *seriores*, dum arbor prioribus proventibus jam enervata fuerit, maturationem assequi nequeant, prout observamus accelerari maturationem pomorum, prunorum, aliorumque fructuum vermium puncturis? Videtur. Huic opinioni, ad quam jam respexit eximius Tournefort cl. Godeheu De Riville nova fulcra subiecit. An adeo caprificationis beneficium ad eam modo simplicitatem redit, quod insecta umbilici squamas erodendo liberior aeri ad interiora accessum parent? cui sententiæ Siculorum cl. Sestini (*l. c. p. 21.*) experimentum robur aliquod subministrat, qui scilicet acu perforans umbilicum vel cute illum dilatans in Ficu domestica eodem scopo potius est, quin imo Tournefortius ficus in ipsa Gallo-provincia citius maturescere refert, si umbilicus calamo oleo peruncto punctitur.

Quicquid horum sit, copia fructus caprificatione mirifice augetur, ita, ut quum in Gallia una arbor vix libras viginti quatuor ferat, in Archipelago libras ducentas & octoginta lucrentur (Tourn. *Voyage l. c. p. 130.*).

Fructus maturus non diu absque putredine subsequa servari potest. Hinc siccandus est, id quod vel calore solari fit, vel ope furni. Posterior modus negligi nequit, si caprificatione maturatio facta, nam vermiculi eorumque ova necari debent, ne ipse fructus destruat. Inde autem fit, ut ionge minus gratiæ Græciæ fructus præ se ferant, quam Europæarum regionum. Ratio quærenda tam in maturatione coacta & insectorum latentium, quæ simul manducantur, connubio, quam calor artificialis vehementia. Cistulis immixtæ fici transferuntur in formam orbicularem compressæ, coloris flavescens, pulpa dulcissima subviscida, intra quam copia latet seminum flavorum exiguorum lenticularium masticatione facile frangenda. Majores quales quæ ex Smirna nomen gerunt, mora per superficiem extudant saccharinam materiem, quod si uberius fit, in detrimentum fructus contigit; *Cavice pingues* autem in officinis vocantur fici hacce materie obductæ. Massilienses fici reliquis minores sunt, sed sapidiore, in parvis cordibus transferri solitæ. Præstant cute molli & pulpa semineque flavo instructæ, digitis facile cedentes, saporis mellei; repu- dian-

diandæ autem sunt duræ, infectis erosæ, colorisque profundi.

Quanta vis caloris in mutanda natura fructuum sub maturatione sit, in ficis abunde experimur, ut quæ, prout reliquæ arboris partes, dum immaturæ sunt, humore lacteo acri nauseoso scatent, tamen maturæ succum blandum sanumque suggerunt. Fructus recentes perfectæ maturi valde molles & succosi sunt. Facile igitur concoquantur, nec nocent copiosius ingesti, nisi modus nimium excedatur; tum facile dabo, eos & ventriculum labefactare, tormina creare & alvum solvere. Exsiccati palato magis placent, nec repudiantur in secunda mensa, vel delicatiorum hominum. Probe nutriunt in obesitatem usque tam homines quam bruta. Athletarum esca quondam fuisse fertur. Panis hordeaceus & Caricæ constituunt præcipuum alimentum apud paganos & monachos insularum Ægearum (Tournef. *Voyage l. c. p. 130.*). Ita in regionibus Europæ meridionalibus, ubi Vitibus Ficus interseruntur, custodes vinearum conducti vix aliis cibis vescuntur, quam ficis, uvis & parco pane, & nihilominus impinguecunt. In Vasconia porcis faginavis projiciuntur, ut taceam alia exempla animalium, quæ inde opimantur (Linn. *Dissert. p. 237.*).

Emolliens, lubricans, involvens vis per mucilaginosas partes, & blande resolvens demulcensque per dulcedinem, quæ inest, medicaminis nomine quoque fructus dignos facit. Hinc in tussi, raucedine, item in nephritide, stranguria, colica saturnina, pereximii, & usum Dactylorum, Passularum, Jujubarum superfluum omnino reddunt. Juvat eo scopo efus uberior Caricarum, sed facilius transfertur eorum vis ad remotiora interni corporis loca infusi vel decocti forma. Unde raro infusum theæforme in affectionibus pectoris absque eorum connubio præcipitur.

In angina inflammatoria gargarisma idoneum inde cum aqua vel lacte paratur, quando siccitas & rubedo faucium emolliendi potius quam discutiendi necessitatem subesse indicat. Diffectæ & affatæ super carbonibus fici egregie abscessus maturant. Sic harum portione admota isti in gingivis enati ad rupturam disponuntur; vel nisi applicationem doloris vehementia ferat, conducit lac Caricis coctum ore retinere. Ano inditæ suppositorii vices agunt.

Infrequens est usus succi lactei, qui sauciata arboris aliqua parte exstillat. Acrimonia illi tanta inest, ut illitus crebrius verrucis eas sensim deleat. Commendatur & eodem sine succus foliorum expressus, qui per annum conservari se patitur, mane & vesperi penicillo illinendus præcipue ad basin (Hann. *Magaz. 1766. p. 943.*). Olim in le-

pra, lichenibus aliisque cutis efflorescentiis chronicis placuit.

U R T I C A.

LINN. *Syst. veget. p. 709. Gen. pl. p. 486.*

Pharm. URTICÆ Herba.

489. *URTICA DIOICA*; foliis oppositis cordatis racemis geminis Linn. *Sproc. pl. p. 1396.* Urtica urens maxima C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 746.* Regnault *Botan. La grande Ortie.* Pl. perennis, ad vias, sepes & locis ruderatis obvia.

Silfitur jam planta vulgatissimarum una, quæ, utut ideo spernatur, neque commodò suo œconomico nec medico tamen caret. Ineunte vere stirps tenella instar Bifllicæ cocta absque molestia editur. Olere hocce avidius ingestò alvus laxatur, lotiumque largius manat. Urtica recens quoque pecoribus grata & salubris est, nisi autumnò colligatur, dum vel insectis araneis vermibus scateat vel ætate asperior evaserit. Potest loco sceni stramini interferi, vel aqua calida perfundi & statione per noctem concessa mane una cum lactice bruno pecori porrigi. Vaccis inde augetur lac idque multo cremore instructum, pinguescuntque inde læte (*Duisburg. gelehrte und gemeinnützige Beyträge, Jahrg. 3. St. 21. in Hann. Mag. 1785. p. 366.* Cfr. *K. Veiensk. Acad. Handl. 1747. p. 79.*). Grata flavedine quoque inde butyrum imbutur. Oves sicca herba per hiemem egregie saginantur (Linn. *Gothl. Resa p. 302.*). Gallinæ ex foliis ficcis & aqua coctis feruntur ubertim per hiemem ova parere, idemque contingere legitur seminibus maturis pabulo admistis (Ex *Journal économique in Hann. Mag. l. c. p. 364.*) --- Instar Cannabis Linique tractata funibus & telis parandis idonea est. Spem excitare jam potuit ejus cum Cannabi cognatio & usus Urticæ cannabinæ in Russia creber (Apud Balchkirros: Falk *Boyträge zur topogr. Kenntniss des Russ. Reichs vol. 2. p. 254.* Cfr. *Veiensk. Acad. Handl. 1747. p. 59.*). Filum valde tenue album & tenax præbet (*Hann. Magaz. 1775. p. 31.*). Præterea insignem altitudinem assequitur, in Kamtschadalia ad orgyam sesquialteram quin duas (*Strassund. Magaz. St. 5. p. 423.*), in regione Balchkirrorum ad tres vlnas supraque (*Petersb. Journ. 1778. p. 371.*); apud nos quidem minorem duorum trium supraque pedum. Cultura eget vel nulla vel non sumtuosa, quin perennitate commendabilis stirps. Kamtschadalenses præparationis aptæ ignari

si nonnisi ad retia piscatorum brevis durationis illam adhibent (*l. c.*). Sed Bafchkirri, Barabinzæ, Oltiaki aliæque Russicæ gentes sagaciores ad vestes eam extendere nescunt (Ritichkow in *Petersh. Journ.* 1778. p. 370. sqq. Pallas in Beckmanni *Bevtr. z. ökonom. Technologie* &c. P. 1. p. 148. & Falk *l. c.* p. 253.). Quin Chineses vendunt fraude sericeas telas, quarum prima stamina (Upränning, Aufzug) ex filis Urticæ constant. Pro norma culturæ & præparationis esse possunt, consilia cl. Holmbergeri in *Vet. Acad. Handl.* 1774. p. 253. item suppeditat in *Hann. Magaz.* 1785. ex *Journal économique & Duisburg. gel. v. gemeinnütz. Beiträge*, Tab. 3. St. 21. Falk *l. c.* p. 253.). In æuropæis regionibus hæc res in paucis modo experimentis subsistit, quorum quædam a membris societatis æconomicæ Angersii (*Journ. econom. l. c.*) item in ducatu Wurtembergico (*Hann. Mag.* 1771. p. 1299.) capta innotuerunt. Sed commendari serior ejus adhibitio paganis præcipue pro amictu, funibus, retibus maxime meretur. Chartæ ex Urtica paratæ quoque exempla dedit cl. Schæffer. Urtica hæc plantata circa apiaria arcentur ranæ (temporaria L.), quæ apibus impedimento suat examina agentibus; eamque ranis infestam esse inde & cognoscitur, quod rana vale, cui Urticæ recentes immixtæ, retenta intumescat, & intra paucos dies pereat (Hagström *Svar om Biskötsel.*, p. 150.).

De hac specie aliisque compluribus notum est, quod, dum succosæ sunt, folia alterutra superficie attackta pruritem vel titionis sensum in cute excitent, eamque ex confluxu humorum in latus planasque eminentias attollant & rubeificent, etiamsi foramen nullum conspiciatur, nec latex quidam effluat. Pilis rigidis pellucidis folia müniri oculus nudus jam manifestat, microscopio autem adjutus detegit in singulis pilis; quorum omnes nonnisi venas foliorum occupant, vesicam oblongam latice limpido repletam, ex qua aculeus sublatu cuspide acutissimo prodit; acumine versus vesicam hanc digito leviter presso ascendit liquor non quidem ad apicem usque, sed aliquam modo a basi aculei distantiam, remittente pressione iterum descendit, unde eam esse inferius secam cognoscitur (Hooke's *Discoveries by the microscope*, p. 22. tab. 12. Bonnani *micrograph. curios.* fig. 75. & p. 75.). Utrum urant hæc stirpes unice vulnuculis per aculeos illatis, uti Bonnani putat, vel horum adeo apicibus diffractis cutique infixis, an hi ipsi liquorem quandam causticum instillando stimulent, uti Hooke (*l. c.*), Guettard (*Mém. de l'ac. de sc. de Paris* 1751. pag. 350.) multique alii sentiunt, dictu difficile est. Primum tuadet rigiditas insignis eorum & similis fere effectus festucæ vel spinæ alius infixæ, deficiens acrimoniæ omnis in lingua

senfus, & imperforata aculei cuspidis; alterum inertia oculorum siccae Urticæ, etiamsi non rigiditate sua carentium (Gutterd). Fateor, me magis eo inclinare, ut ingratum cutis sensum a discissis per durum aculeum vasculis derivem, quam ab acri quodam instillato, cujus vim non deprehendo. Sensus ustionis oleo Olivarum vel oleo Rosarum dispellitur.

Stimulus, quem in cute Urticæ excitant, ansam dedit curationis generi, quod urticationem vocant, quo nimirum repetitis vicibus partes quædam corporis recentibus Urticis cæduntur. In paralyti membrum torpens iis in rubedinem usque percutere jam Celsi (*de med. Lib. 3. c. 27. ed. Krauf. p. 179.*) tempore vulgare fuit. Nec desuevit omnino nostro; nam Scopoli (*Fl. Curn. ed. 1. p. 428.*) hujus unius medelæ beneficio sensum motumque rediisse in brachio puellæ vidit. Simili modo lethargo correptis (Aretæus *curat. acut. lib. 1. cap. 2. ed. Boerh. p. 80.*) prospexit fuit, & disculfus pluribus exemplis sopor febrilis brachiis femoribus & cruribus cæsis (Homobonus Pifo in *spicileg. curat. p. 6. 9.*). Languentis veneris incitamentum recentes Urticæ olim fuisse, quorsum respicit Petronius (*Satyricon. ed. De Salas p. 84.*) & Menghus Blanchellus Faventinus, qui eas sterilitalis remedium appellare non dubitat (Conf. Ge. Gottl. Richter *Diff. de medicina plagosa, 1746. p. 26.*).

Gustata planta insipida fere est. Hæmorrhagias internas diversi generis compescit, saltim ex plurium suffragio. Harum e genere sunt hæmoptylis (Amatus Lusitanus *Cent. 6. curat. 4. Lazerme curat. morb. tom. 1. p. 204. sq. qui succo præcipue utitur, sed commisto cum aliis. Chomel Usuell. tom. 2. p. 305. Scopoli l. c. p. 428.*), hæmorrhagia uteri (Peyroux *Observations de Medicine p. 74.*), mictus cruentus (succus ejusdem cum decocto Equileti: *Hist. morb. Wratisl. ed. Hall. p. 248.*). Huicque fini succum expressum ad duas vel quatuor uncias epotum satisfecisse, compertum (Chomel). Apud quosdam in hæmorrhagia sedanda præstantissimum fuit, uti lacte ex vacca, Urtica urente L. pasta: id quod in mictu cruento, hæmoptæ, hæmorrhagia uteri, exploravit cl. Poissonier uncis quadraginta lactis loco omnis alius alimenti per diem ingestis (Rosner *Diff. de nonnullis circa vires lactis in Hall. coll. pract. tom. 7. p. 226.*), excludens tamen merito quasdam horum profluviorum causas. Contusa herba, vel succus ejus variis inditus, hæmorrhagiam earum sedare fertur (Schrod *Thes. pharmacol. p. 714. Cfr. Sartorius de admiranda narium hæmorrhagia Altdorff. 1683. p. 19.*). Ast plurimorum fiducia circa pulmonum imbecillitatem hæsit, plebsque phthisi ineunti occurrere Urtica fatigit, non destituta omni medicorum applausu eo casu,

su, quo hæmoptylis præcessit (Lange *de remed. Brunsv. do-
mest. p. 236.* qui de Urtica urente L. loquitur. Quarin *Ani-
mad. pract. p. 59.*). Si per anni tempus vacat, iucco locus
concedendus est, alias & pulveri cum saccharo vel melle.
Quin adolescentis phthiseos Urticæ ope curatæ exempla me-
morantur (Lange *l. c. p. 240.*). Mirifice & celebratur de-
coctum foliorum saturatius per aliquot hebdomades usurpan-
dum in arthritide vaga (*Id. l. c.*).

Radix & Semen) obsoleverunt, quorum hoc tamen nupe-
rius aqua vel lacte coctum anthelminticum certum pronun-
ciatur (*Berlin. Samml. zur Beförder d. Arzneyw. vol. 6. p.
380.*).

Urtica urens; foliis oppositis ovalibus Linn. *Spec. pl. pag.
1396.* Urtica urens minor. C. B. cujus icon exstat in *Fl.
Dan. tab. 739.* & Regnault *Botan. L'Ortie greeche. Pl. an-
nua, stationis, qualis præcedens.*

Virtutes eadem illi adscribuntur, ut exemplis quibusdam
jam dictis constat.

Pharm. URTICÆ ROMANÆ Semen.

490. *URTICA PILULIFERA*; foliis oppositis ovatis ser-
ratis, amentis fructiferis globosis Linn. *Spec. pl. pag. 1395.*
Urtica urens pilulas ferens C. B. Icon: Jo. Mill. *Illustr. syst.
sex. Pl. annua, in australiori Europa crescens; valde urens.*

Semen) compressum ovatum, nitens, brunum, referens
semen Lini, sed minus & profundioris coloris. Superfluum
& obsoletum. Nec certi aliquid de virtute ejus constat.
Laudatum olim in affectionibus pectoris variis, asthmate,
tussi, quin inflammatoriis (Schröder *Thes. pharm. p. 714.*).
Nec quæ de vi ejus in nephritide & hæmorrhagiis recen-
sentur, plus attentionis creant. Ad oleosam & mucilagino-
sam naturam omnis refertur.

M O R U S.

LINN. *Syst. veget. pag. 710. Gen. pl. p. 487.*

Pharm. MORI Bacca; Cortex Radicis.

491. *MORUS NIGRA*; foliis cordatis scabris Linn. *Spec.
pl. p. 1398.* Morus fructu nigro C. B. Icon: Regnault *Botan.
Le Meurier noir. Murier Du Hamel Traité des arbres frui-
tiers, tom. 1. p. 335. cum tab. Arbor altior, formæ ob ra-
mos divaricatos non jucundæ. Ex Persia creditur originem
traxisse, jam in Italiæ maritimis spontanea (Linn. *Spec. l.**

R 4 c.).

c.). Suetum hiemale frigus Europæ temperatoris probe sustinet. Cautionis causa tamen statio illi tribuitur, quæ eandem contra ventorum injuriam tuetur.

Colitur ibi copiose fructus causa, adeo ut eandem Stockolmiæ hibernaculorum horti regii, quoniam clima stationem sub dio non concedit, bonam partem occupasse per hiemem viderim. Non multum fructui gratia cedit Morus rubra L. (Kalm in *K. Vetensk. Acad. Handl.* 1776. p. 153.), quæ tamen rarius in hortis Europæis obviam venit --- . Amplius autem longe emolumentum redundat ex Moris pabulo, quod folia erucis, quibus sericum debemus, subministrant. Morus alba ob mollitiem foliorum eo fine hæcenus primaria habita, hinc in ejus cultu serici causa unice Europæi acquisiverunt. Sed folia Mori rubræ non esse inferiora virtute, experimenta in America septentrionali capta edocent (Kalm *l. c.* p. 158.). Quin novissime comperimus, Chinenium Sericum, quod tenacitate filorum & nitore præstat reliquis, non ex erucis Mora alba pastis, proficisci, sed alia specie, quæ initio videbatur ad Morum Tataricam L. proxime accedere (Vid. Jo. Reinh. Forsteri versio German. itineris cl. Swinburne per Siciliam p. 446.), jam vero cognoscitur esse eadem species (Idem ill. Forster in litt. ad med. 10. Januar. 1787. datis). Sed hæc prout nonnisi primoribus labris heic attingi possunt, ita & uno verbo tantum dignitatem libri Mori papyriferae L. in condenda charta apud Japones, quam Buchari ex aliis quoque Moris parant (Falk *Beyn. zur Kenntniss d. Russ. Reichs*, vol. 3. p. 509.), & ejusdem partis in materia vestium in insula maris australis adornanda commemoro, persuasus, ejusmodi rerum recensu non extra oleas me evagari, dum congenerum & affinium plantarum natura cognita lumen & affundat ei, de qua præcise sermo iniicitur. Nec ligni harum arborum utilitas plane silentio præteriri debet.

Propagatio Mori nigræ fit per semina, sed citius & tutius peragitur per depactos vel terræ infixos ramos (Conf. Du Hamel *Traité des arbres & arbrustes*, tom. 2. p. 25. [99.]). Si ex feminibus emerit, sæpe arbores masculinæ procreant, quæ tempestive auferantur. In formam flabelli deducta arbor copiosos fructus suppeditat (Du Hamel *Arbr. fruitiers*, vol. 1. p. 337.), modo tami non putentur.

Bacca, sive Morum), quod dicitur, est calyx carnosus, compositus ex copia baccularum quadrilobarum, receptaculo communi affixarum, semen triangulari - ovatum includentium, quarum decem ad triginta sex numerantur. Hiscæ connexis enascitur corpus ovato - oblongum, quod, si optimæ notæ est, aliquando longitudinem linearum quatuordecim & latitudinem decem vel undecim habet. Color saturate ruber

ansam

ansam dedit nomini *Mori nigra*. Exeunte ætate modo maturefcit, nec omnes fructus fimul, fed unus post alterum, unde tanto diutius palatum iisdem demulceri potest. Molesta paullum collectio eorum est, quum maturi facile decidunt, & contacti dehiscere soleant. Crudi eduntur ob gratiam succi acido dulcis, nigro violacei, qui inest; pelliculæ, receptaculum & semina expui solent. Sitim eximie fallunt, refrigerando reficiunt, & blande bilis corruptelæ & putredini resistunt, demum mitis resolvendi efficacia iis inest. Copiosius comesti alvum sollicitant. Sed hæc fructibus acido dulcibus communia sunt. Succus color digitis tenaciter inhæret, qui tamen adfricto succo Citri vel alio acido mox perit, linteum autem eo maculatum vaporibus sulphuris accensi eidem aqua humectato, admissis commodissime purgatur. Pro tingendis liquidis variis & panibus dulcariis quoque adhibetur. Effectus medici fructuum ratio si habeatur, plerumque præparatis unice insistitur mox indicandis.

Cortex) radicis acris & valde amarus est. Vermibus intestinorum infestus est in pulvere ad grana triginta, vel in infusione ad drachmam unam pro dosi (Bomare *Diétion. d'hist. nat. tom. 4. p. 290.*). Tæniam adeo profligare fertur tam radix sola quam ejusdem cortex, dum scilicet alterutrius drachmæ tres & dimidia aquæ libra una per diem horam ebulliant, hocque decoctum duobus haustibus jejuno ventriculo capiatur; unde non solum necatur vermis, sed & alvum eliminatur (Andry *de la generation des vers dans le corps de l'homme, p. 172.*).

P R Æ P A R A T A.

Rob Mororum) officinarum e. c. *Pb. W. p. 163.* Ex succo fructus & saccharo coctis in spissitudinem justam. Vis resolvens & detergens fructus sacchari additamento augetur; ceterum respiciatur ad virtutes baccarum supra commemoratas. Mixturis in Morbis acutis præcipi solitis additur. Penicilli ope aphthis illinitur, & in angina confert eodem in gargarismate uti. Rarius iis in locis usu venit, ubi fructus colligendi opportunitas deest.

Syrupus Mororum) offic. e. c. *Pb. W. p. 214.* Proportione & spissitudine unice differt a præcedente. Vires similes.

U L M U S.

LINN. *Syst. veg. p. 219. Gen. pl. p. 123.*

Pharm. ULMI Cortex medius (ramorum vel radicum).

492. *ULMUS CAMPESTRIS*; foliis duplicatoferratis, basi inæqualibus Linn. *Spec. pl. p. 327.* Ulmus campestris & Theophrasti C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 632.* Schöllenbach *Abbild. vol. 2. tab. 19. 20.* Arbor procera, crescens tam in australiori quam frigidiori Europa, Gades & Gestriciam terminos ponente ill. Linneo.

Multæ sub hac specie varietates comprehenduntur, quarum nonnullæ ad iudicium quorundam singulares species reputandæ. Enumeratio harum peti potest ex ill. Du Hamel *Traité des arbres & arbuscules, tom. 2. p. 367.* & Miller (*Gardeners Dictionary art. Ulmus*). Intelligitur hic ista in Germania quoque multis locis spontanea, etsi in vicinia urbis Gottingensis rarior, *Ulmus vulgarissima folio lato scabro* Gerard. Ubi deest, vel parcius occurrit, per semina & per furculos copiose ex radice prodeuntes, item deflexos & immerfos terræ ramos propagari potest: Apertam stationem & solum nimis neque siccum neque humidum requirit & mediocri consistentiæ.

Ob frondem late expansam, quæ tamen vere tantum adultiori erumpit, ambulacra grate umbrosa constituit. Lignum autem duritiæ & tenacitate sua opificiis variis, ut axibus, rotis molendinorum, cochleis prælorum, &c. commodum. Placet & fabris lignariis venis in radice præcipue obviis. Molestum tamen lignum eo est, quod sese facile torqueat, & fissuras agat, vermibus quoque opportunum sit. Folia sicca vervecibus, capris & bobus, pabulum sanum per hiemem præbent.

Mucilaginis in arbore hac multa indicia sunt, & in diversis quidem ejus partibus. Erogat eam cortex juniorum ramorum aqua contritus, & hæc ipsa contra ambustiones valde laudatur (Du Hamel *l. c. p. 370.*). In foliis quoque ab Aphide Ulmi L. (*Syst. nat. p. 733.*) punctis, postquam immiserit ovula sua, quæ denuo consuetas metamorphoses subeunt, colligitur intra vesiculas, (quarem figura cognoscitur ex ill. Du Hamel *loc. cit. p. 370. n. 9.* & descriptione cl. Geoffroy in *Mem. de l'acad. d. scienc. 1724. p. 320. sq.* item Linnei in *Sknaska resa p. 203.*), ad pugni magnitudinem subinde ampliatis. Hic ipse liquor licet in arboris detrimentum sese accumulet: a multis tamen ad consolidationem recentium vulnerum deprædicatur (Bomare *Dictionnaire de l'hist. nat. tom. 4. p. 518.*). Ut ab aphidibus liberetur, opus

opus est liquidum per linteum transmittere. Folia viscida æstate & autumnno adultiore aquæ per tempus indita, eandem imprægnant suo succo, ita, ut potata imitar Mannæ alvum solvat (Pallas *Reise* vol. 3. p. 653.). Casu virtus hæc innotuit, quum ampullæ aqua plenæ ramulis frondosis obturarentur (*Besehöft. Berl. naturforsch. Freunde* vol. 3. pag. 438.).

Sed medica laus efficacia Corticis) imprimis nititur, & quidem interioris, qui ligno proximus est. Hic tenax, tenuis, glaber, subamaricans, copiam mucilaginis masticando emittit, odore autem omni destituitur. Infusum ejus Vitriolo martis ex fusco nigrescit, decoctum vero profundiori adhuc colore tingitur. Cortex ramorum magis amarus est cortice trunci, tenelli rami tantopere mucilagine abundant, ut hæc in fila trahi possit (Berg. *Mat. med.* p. 184.). Externus cortex, fragilis, longe minus mucilaginis continet, odore saporeque omni destituitur. Cortex internus serioribus hisce annis præcipue invaluit in chronicis quibusdam exanthematibus. Sunt hæc subinde annosa & secundum anni tempus varium mox erumpunt, mox disparent, mox artus modo, mox totam corporis superficiem occupant; variæ formæ ex maculis pruritu suo valde molestis in squamas, crustas, excoriationses ichorosas transeuntibus, tamque subinde tetræ, ut lepræ nomine illa insignire congruum videatur. Plura efficaciarum corticis in hisce morbis documenta concinnavit cl. Lysons (in *Med. Transactions*, vol. 2. p. 203. sqq.) (contra quæ, licet vero simile quod ille plurimum curationis absolverit, in quibusdam casibus tamen id monendum, quod pars meriti in alia quædam medicamenta subjuncta cadat. Usus est cl. vir cortice interiori, ligno proximo, recenti, verno tempore ex ramis junioribus non angustissimis, autumnno autem ex ramosis radicibus, ut quæ tum plurimum succi includunt, detracto. Hujus uncias quatuor decoquendas curavit cum aquæ libris quatuor civil. (two quarts) ad dimidiam partem; decoctique uncias octo cum Nitro bis per diem propinavit interpolatis purgantibus. Verno tempore, dum floret arbor, paratum præbet colorem amœnum purpurascens, seriori autem tempore brunum. Saporis blande adstringentis est, sed, condensatum in extractum, valde austeri. Si cortex succo valde scatet, vel decoctio nimis protrahitur, decoctum ob mucilaginem uberius evolutam ingratius bibitur (Lysons). Cl. Lettsom (*Medical Memoirs* p. 152.) præstantiam ejus in ista specie lepræ, quam lepram ichthyosin cl. Sauvages dixit, exploravit, contra aquam marinam, antimonialia & mercurialia in connubio Sarsaparillæ & Mezerei & varia topica, ut saturnina, mercurialia, vesicatoria ex cantharidibus, rebellem. Memorabilis

bilis etiam est casus senis, per totum corpus hocce morbo correpti, fissuris simul & ulceribus profundis manuum & pedum laborantis, cum quotidiano squamarum tam copioso defluvio, ut earum plures manipuli in lecto colligi possent, & visus auditusque dispendio; sed combinato decocti interno usu cum lotione convaluit. Verum cl. Banau (*Journ. de Paris 1783. n. 255.*), qui historiam hanc concinavit, requirit peculiarem Varietatem arboris, quam voce Orme pyramidal designat adjuncto nomine cl. Du Hamel (*Traité des arbres & arbrustes*), qui autem isto epitheto non utitur. Si fides versioni (*Samml. auserles. Abhandlungen 7. Gebrauch prakt. Aeyzte vol. 9. p. 190.*), intelligenda Ulmus major foliis exiguis ramis compressis Du Hamel (*l. c. p. 368.*). Cl. Banau iusto liberalior videtur suis remedii hujus in aliis morbis multiplicis naturæ præconiis, ut herpete universali, doloribus vagis vel fixis, ulceribus antiquis, fluore albo, affectionibus cancris, scrophulosis, nervosis, rheumatismis obstinatissimis, scabie, tinea capitis, scorbuto &c.; in quibus quidem omnibus alleverat se optimo successu illud tentasse. E re esse poterit ejus consilium corticem modo ex arboribus decem vel duodecim annos ætate non superantibus colligendi ----. Qui in dictis exanthematicis morbis effectu potiuntur, in hisce initio eruptio contingit uberior, quæ igitur ægrum terrere non debet (*Lysons l. c.*). Sub curatione præterea studendum, ut alvus laxa sit, quod quidem solo decocto ingesto non impetratur, & abstinendum eo vitu, qui difficiliter perspirat. In obstinatis casibus protrahendus ejusdem usus per aliquot menses est; & quum morbi hincutanei sæpe redeant, iterandus eum reliquorum observandorum norma iis temporibus, quibus recidivæ metus obtinet, scilicet tempestate frigidiori (*Lettson l. c. p. 162.*). In nosocomio Stockholmiensi non omni quidem virtute in hisce malis exutus cortex apparuit; sed non tanta præstitit utne infuso Ledi major fiducia tribueretur (*Vecko-ski for Lakare vol. 5. p. 21.*).

Prout in nosocomiis Londinensibus in cutis variis vitiis recepta hæc medicina est (*Modern Practice of the Lond. Hospit. p. 113.*); ita quoque scopo vulnerario interne & instar gargarismatis ore humorum exalescentia & acrimonia exulcerato locum habet (*l. c. p. 5.*).

Cortex Ulmi (medianus speciatim non memoratur) insuper in ascite plurimis experimentis successisse narratur in decocto & loco potus consueti per quatuor ad sex hebdomades captus, partim alvum, partim lotium movendo (*Struve in Act. nat. curios. vol. 1. p. 429. & vol. 3. p. 70.*). Suspendimus iudicium de hacce potestate, donec alia fide digna exempla accedant.

CANNABIS.

LINN. *Syst. veg.* p. 742. *Gen. pl.* p. 522.*Pharm. CANNABIS Semina.*

493. *CANNABIS SATIVA* Linn. *Spec. pl.* p. 1457. ♂. Kallengi Cansjava *Hort. Malab. vol.* 10. p. 119. *tab.* 60. ♀. Tsjeru - Cansjava *l. c.* p. 121. *tab.* 61. *Cannabis Indica* mas & foemina Rumph. *Amb. vol.* 5. p. 208. *tab.* 77. *Cannabis* mas & foemina Mill. *Fig. of plants tab.* 77. Le Chanvre Regnault *Botan. ic.* *Planta annua*, quæ olim Indicæ modo originis habitata est, ferius in Russia ad fluvium Terek & in Uralia Baschkirica & Ufaica, etiam in ditione Soongorey & Bucharica notata (Falks *Beitr. z. topogr. Kenntniss d. Russ. Reichs vol.* 2. p. 264.). Ad fluvium Wolgam præcipue locis, quibus olim urbes inædificatæ fuerant, planta spontanea creberrime caulibus ramosis comparet. (Falk). Optimo succellu in Europa, etiam in frigidioribus regionibus, ut Russia, Polonia, Lithuania, Livonia, Curonia colitur. An Cannabis in China crescens, cujus semen nuperius commendatum (*Mém. de la Société d'agriculture de Paris 1786. Tri-mestre d'automne.*), differt a nostra specifico adeo discrimine? Deest ejusdem botanica descriptio.

Imbecillior & gracilior est planta mascula & præcocius inarescit, vel, ut dici solet, maturescit; crassior foeminea, quæ ob semina præcipue medici census est. Quatuor supraque ulnarum altitudinem attingere, non rarum est. In Pedemontio ad octodecim supraque pedes successit & basis caulibus crassitie pollicem superat; qua sub crassitie quoniam levis, valde albus & nitidus, est, instar scipionis a foeminis præstantioris notæ per rura deambulantibus usurpatur (*Mém. de l'Acad. d. sc. de Paris 1749. pag.* 469.). Cultura in solo molli stercoreato subudo & satio seminum per intervalla majora multum ad magnitudinem stirpis & firmitatem fibrarum conferunt, quæ corticali caulium parti insunt, & quæ Cannabin iisdem scopis, ac Linum, commodam reddunt. Quomodo fiat abunde & dilucide inter turbam numerosissimorum auctorum exposuerunt Du Hamel (*Traité de la fabrication des manoeuvres pour les vaisseaux ou l'art de la Corderie perfectionnée*; Marcandier (*Traité du Chanvre*, cujus versione Germanicæ *Abhandlung vom Hanf*, Freysstädt 1763. 8. additæ sunt descriptiones variae Germanicæ, quæ huc pertinent); auctor commentationis *Beskrifning om Hampa, dess saning, skötsel och beredning*. Hi auctores & consuli possunt circa modum præparationis. Plantæ masculæ tribus vel quatuor hebdomadibus prius evelluntur

suntur fœmineis, utræque paullo præcocius, quam caules
 viriditatem suam cœrino amiserint, vel antequam perfe-
 ctam maturitatem adepti fuerint. Collectis plantis & in
 fasces vinctis curandum, ut glutem istud resinoso gummo-
 sum, quod fibras corticis jungit, destruat. In hunc finem
 quidam, prout gentes nonnullæ Russicæ, scilicet Barabinzæ
 & Baschkirri rel. (Falks *Beiträge* vol. 2. p. 264.), libero
 aeri exponunt Cannabin evulsam, quo alterna pluvix, sic-
 citatis, frigoris &c. vi, subjuncta demum caulium percus-
 sione vel cunquassatione in mortariis ligneis vel alio moli-
 mine, subigatur, quod vero lente fit; alii submergunt eam
 aqua fluente, quæ commeatu perpetuo novæ aquæ egregie
 partes venientes absumit; vulgatissimus autem mos est in
 stagnante aqua Cannabin macerare, unde fermentatio sæpe
 tam vehemens, ut ipsis filis injuria inferatur. Aqua alcali
 caustico imprægnata maximam potentiam habet in vincu-
 lo resinoso gummoso destruendo, simulque fœtori obviam
 itur, qui sub maceratione ex aqua suis scorbibus stagnante,
 non currente, surgit valetudini tantopere insensus (Conf.
 Prozeti in *Journ. de Physique*, tom. 29. p. 241. Effluviolorum
 exempla noxia bene multa existant (Vid. Lancis. *de noxiis*
palud. effluv. lib. 1. P. 1. cap. 8. Oper. pag. 27. Neuhold in
Act. nat. cur. vol. 3. pag. 150. sq.), quorum istud in agro
 Urbevetano obvium maxime conspicuum est (Lancis. *loc.*
cit. lib. 2. epid. 2. cap. 3. Opee. pag. 188.). Cannabis, ex
 aqua exempta abstergi lotionem ab adhærente limo solet, dein
 ficcari, tum vel fistibus vel cylindris ponderosis vel ma-
 chinamentis a fragili & decidua parte plantæ, cujus pars
 instar pulveris aufugit, aere aperto liberari (Germanis bre-
 chen dicitur). Cruda hacce forma in fasces colligata vendi
 exteris solet in primis copiose ex septentrionalibus supra
 dictis regionibus. Quo autem tanto aptior usui sit, margini
 asseris lignei, qui plerumque sulco excisus est, superimponi-
 tur & ictibus bacillo plano applicatis separantur (Germ.
 schwingen) adhærentes adhuc fragiles partes & paleæ, si
 in exilia fila contorqueri debent. Multa alia molimina ac-
 cedere solent, macerationis iteratæ sub vario additamento
 e. c. salino, carminationis, quæ omnia id pro scopo ha-
 bent, ut fibræ omni glutine intermedio privatæ in tanto
 teneriores fibras secundum totam longitudinem divellantur.
 Quæ sub carminatione secedit stupa seorsum servatur.
 Utræque pars, tam fibræ cannabinæ quam stupa, filis du-
 cendis & funibus torquendis apta est. Sponte patet utriusque
 probitatem & subtilitatem multiplici modo variare. Hinc
 eadem planta suppeditat materiem funibus crassissimis pro
 anchoris navium, quæ, si plus artis accedit, ad texta
 tenuissimo (Cammertuch) & telas denticulatas (Spitzen)

commoda est. Frequentissimus tamen usus Cannabis pro velis navium, sarcinarum involucris, retibus, funibus, est, & stupa rudior obturandis navium rimis inservit, quibus scopis ob tenacitatem fibrarum Lino antecellit. Habent telæ cannabinae id cum lineis commune, quod facile lavari possint & a vermibus non erodantur. Taceo usum Cannabis pro charta, palearum pro argillæ ædificiis destinatæ miscela. Non exillimaverim tamen, in tutelam valetudinis prærogativam habere telam cannabinam præ lintea e. c. indusiorum forma. Quidam loco panni alius fila Cannabis rudiora extrinsecus applicant commodo liquido humectata instar epithematis. Commendata & ista fuerunt cum cineribus cocta calide & madide regioni ventris & pubis imposita inter fortiora emmenagoga (Rodericus a Castro *de morb. mulier. lib. 1. p. 23. sq.*).

Narcotici virus suspectam hanc stirpem reddit saturata ejusdem virodo & virosus odor, quo facile jam sub olfactu caput obnubilatur. Ex diuturniori quoque mora vel somno capto in agro, quo Cannabis sata reperitur, visus debilitatur, imo vertigo & ebrietas consequitur (Lindestolpe *de venenis*, ed. Stentzel. p. 541.). Magis vero adhuc hoc confirmatur effectu apud orientales gentes conspicuo. Hæc enim Cannabin, quam Persæ Banguè, Arabes Hafschich, vocant, varia forma ad animum exhilarandum, grata deliria, cienda, jucunda somnia creanda, audaciam sibi conciliandam venereosque stimulos acuendos, adhibent, quin ex abusu easdem pœnas, quales ab Opio nimis larga manu ingesto, luunt. Nempe sopor inde enascitur & ex protracto nimis usu stupiditas, aspectus deformis & ferrox, tremor artuum, dejectio virium corporis & animi pariter ac ab Opio (Conf. Chardin *Voyage en Perse*, tom. 4. p. 208. item *Essais philosophiques sur les moeurs des animaux --- ou extrait des voyages de M** en Asie 1783. p. 267. sq.*), cum quo & Cannabis in eo convenit, quod qui illi assueverint, redeundi ad eandem languoris tollendi causa cogantur. Fumum foliorum, instar Nicotianæ fructus, inebriat (Hort. *malab. vol. 10. p. 119.*). Quod experiuntur adhuc hodie ex solo isto hausto Arabes pauperiores (Niebuhr's *Beschreibung von Arabien*, pag. 57.), item Caffri (Sparmann's *Resa til goda Hepps-udden*, p. 468.). Alii in India fumum horum foliorum in Nicotianæ connubio fugunt (Russel's *nat. hist. os Aleppo* p. 85. Rumph. *Herb. Amb. tom. 5. p. 210.*). Unde vero pro temperamenti varietate vel furibundi evadunt, sive pugnaces (Rumph.), vel plorant, vel rident (Rumph.). Varias quoque præparaciones & miscelam inde adornant ore capiendam in eosdem scopos. Ad simpliciores pertinet potus viridescens ex repetita pulveris foliorum infusione para-

paratus, quo ad libram dimidiam circiter potio gaudii sensum sibi comparant (Kämpfer. *Anoen. exot.* p. 646.). Item succus foliorum recentium expressus, cujus aliquot cochlearia quotidie ingerunt (Essais philosoph. cit. p. 268.). Alii semina, corticem, & folia junctim contusa, vel & folia unice aqua perfundunt parca; dein, postquam hæc in pulverem redacta fuerint & liquor spissus evaserit, hunc ebibunt (Chardin *Voyage en Perse tom. 4. p. 207.*). Viatoribus præcipue in deliciis est ad vires restaurandas, unde in Persia in tabernis præsto est (Chardin). Bolos ex pulvere foliorum cum aqua misto, Assis nomine plebs apud Ægyptios deglutit ad numerum quinque supraque, quorum quilibet magnitudinem fructus Castaneæ habet, unde ebrietas, ementia, ecstasis, visiones multiplices (Alpin. *Med. Ægyptior. pag. 262.* Conf. Hasselquits *Resa p. 512.*). Buchari, qui pariter Cannabi sese inebriant, utuntur eo sine sub nomine Bang fasciculis flor in femineorum vel siccatis cuspidatim vel in vario potulentorum genere suspensis, quoinde imprægnentur; bolos quoque hilaritatis parant ex hisce fasciculis, dum eos insudare sinunt intra folia Brassicæ in cineribus calidis & hæc tum cremori lactis intincta & denuo pari ratione assata in bolos rotantur (Falk *loc. cit. p. 265.*). Additamenta quoque varia fiunt pro diverso scopo, e. c. Cannabis foliis vel seminibus addunt orientales populi Arcam & Opium, vel Camphoram Baros, Caryophyllos aliaque aromata, vel Ambram & Moschum, quæ omnia saccharo excipiuntur (V. Garcias ab Horto in *Clus. Exot. p. 258.* & Dacosta *l. c. p. 290.*). Variis nominibus ejusmodi composita insigniuntur, quorum Massac apud Turcas consuetum est (Clusius, Rumphius).

Semen) ovatum subcompressum, constans ex testa cinerea bivalui futuris prominulis, dura fragili, altero extremo obtusa, altero foveola rotunda notata; & ex nucleo albo dulci oleoso, vestito cuticula fusca. Semina bene matura, postquam flagellis excussa vel allisione fasciculorum colligatorum ad ligneum longurium separata fuerint, agitando vel cribrando a paleis liberantur. Olei uncia tres ex seminum libra una expressione eliciuntur (Spielm. *Chem. p. 84.*), quin alibi tertia circiter ponderis pars eruta legitur (Ejusd. *Pharmacol. gener. p. 60.*). In regione Casanensi, ubi quintam partem seminum oleum constituit, elicitur sequenti encheiresi: semina postquam per malleos ligneos in mola equo circumducta conquassata fuerint, induntur magnis vasis, quibus probe excalesactis massa intra pannum cannabinum prælo submittitur (Falks *Bezir. 7. topogr. Kenntniss des Russ. Reichs, vol. 2. p. 154.*). Coloris est viridis, saporis cannabini, nonnisi mercurio in thermometro Fahr. ad

ad gradum o decedente coit (Spielm. *Anteil. v. Kenntniss d. Arzneymittel* p. 1785. p. 554.). Ardet flamma lucida parum fuliginosa. Oleum vix unquam medico scopo adhibetur, sed cum aliis oleis unguinolis convenire viribus mente facile concipitur, ut tamen conjicias tantillum ipsius virtutis sedantis in planta obvix inesse. Semina ipsa participare vim narcoticam Cannabis, non commode ex usu eorundem in compolitis, quibus Indi delectantur, & quorum supra exempla dedi, colligi potest. Nec puto climatis temperatioris vim in deprimenda seminum narcosi esse tantam, qualem extra Indiam experimur, quum tamen in Papavere remaneat. Ipse Rumphius (*l. c. pag. 210.*) animadvertit, ea innoxie parca copia ingeri posse. Perlx tamen existimant veneris desideria inde cieri & simul sterilitatem produci (*Olearii orient. Reise pag. 529.*). Ad aphrodisiacum scopum respexit Galenus (*de aliment. facult. lib. 1. c. 34.*), narrans, quosdam semine frixo cum aliis fragrantibus post cœnam voluptatis causa vesci, quem usum vero vituperat, quum semen stomachum ac caput labefactet. Eviluit quidem cupediarum hocce genus in mentis ditiorum, sed in Russia, Polonia, Lithuania, Curonia, Livonia adhuc hodie pagani semina tosta & contusa super pane nigro cum sale culinari copiose comedunt, quæ esca tantum palato placet, ut nec eam in venatione vel itinere nobiles palati delicatioris istarum regionum detrectent (*Leipz. Intell. Blatt 1768. p. 160.*). Nec Kämpferus (*Amoen. p. 645.*) ex pultibus sæpe in Cracovia ab eo comestis indicia ulla inebriationis in se sensit. Utne vero credas, tostione accedente distillatum virus fuisse: considerandum, frequentissimum esse alimentum avicularum canorarum varii generis & salubre & pinguefaciens, prægressa seminum conquassatione. Quin comperit, hocce pabulo feraciores ovorum gallinas fieri, & hieme adeo, qua frigus opus retardat, eadem parere copiosius (*Matthioli in Diosc. p. 663.*). Nec dum ægris præcipiuntur, manifestant se vera narcoticæ potentix vestigia. Nempe contusa cum aqua forma emulsionis, vel in decocto aqua sive lacte facta, vel in infusione aquæ calidæ, haud raro usurpantur, sicque demulcendo, emolliendo, blande resolvendo & lotium pellendo, valent. In gonorrhœa recente infusum seminum horum instar potum Theæ plurimum virtutis habet ad inflammationem & ardorem urethræ, qui istius indicium præbet, superandum, quum oleosa & mucilaginosa seminum, existimaverim & leniter anodyna, natura stimulum optime retundet & irritum reddat & aquæ tepidæ connubium eundem cum lotio eluat (*Vid. Tode Kennn. u. Heil. e. gem. Trippers p. 271. 309.*). Vallet hoc non solum de gonorrhœa venerea, sed & arthriti-

ca, ut ipse casu singulari expertus sum (*Opusc. meor. vol. 2. p. 443. 446.*). Aliis emulsionis forma in gonorrhœa magis placet --- . Contra icterum rusticis in Belgio euporiston est contusum cum liquido aliquo semen, arbitror in emulsione (*Dodon. pempt. p. 535.*). Plures autem decocto ejus cum lacte ab ictero liberavit De Le Boe Sylvius (*Opev. p. 302.*), & a plebeis liberatos vidit, scilicet femine ad crepaturam usque cocto & lacte post colationem ter de die ad uncias quinque vel sex potato (*l. c. p. 306.*). Spasmos potius quam obstructions in causa icteri fuisse, ex celeritate effectus concludere licet. Præstantissimum quoque in ictero epidemico existit, qui quondam Gottingæ grassabatur (*Herliz in ictero speciatim epidemico p. 27.*).

P R Æ P A R A T U M .

Oleum Cannabis expressum). Rarius in officinis pharmaceuticis prostat. Quædam supra de eo jam commemorata sunt. Sed addenda quædam de usu ejus œconomico. Cibus illud addunt Poloni & Lithuani fortis vilioris. Pabulum ignis in lampadibus commodum. Præcipue autem saponi notissimo viridi inservit. Placentæ post expressionem olei residuæ pecorum variis generibus salubre pabulum præbent. Hoc ipsum oleum fuligne Pini subactum in navigiis commo-
modo est haud mediocri, tam ad funes hacce miscela obli-
niendos, quam ad stupam cannabinam eadem imprægnan-
dam, quo rimæ navium probe obturentur. Sed aliquando
incalescere, quin in flammam erumpere subinde hocce un-
guem, quando linteo cannabino vel alio obvolvitur, recen-
tius experimentis constitit, postquam suspicio enata incen-
diorum aliquando in promptuariis bellicis & navibus ex hac
causa exortorum. Quod tamen nonnisi certis quibusdam
proportionibus contingit e. c. fuliginis libris tribus cum
vernice ex oleo cannabino libris quinque vel utriusque æ-
quali parte mixtis, & tempestate serena. Non tamen hic
eventus unice incidit in oleo Cannabis, sed & aliis expres-
sis crudis vel in vernicem coctis, quin in empyreumaticis
(*Vid. Georgi in Act. acad. scient. Petrop. a. 1779. Hist. p. 3. sqq.* & *Idem in n. nord. Beytr. vol. 3. p. 37. item Buchholz in Crell. chem. Annal. 1784. vol. 1. pag. 411. sqq. & pag. 483. sqq.*).

H U M U L U S.

LINN. *Syst. veg.* p. 742. *Gen. pl.* p. 522.*Pharm.* LUPULI Coni, Turiones.

494. HUMULUS LUPULUS; Linn. *Spec. pl.* p. 1457. Lupulus mas C. B.; quæ planta fœmina C. B.; quæ mas. Icon: Jo. Mill. *Illustr. syst. sex.* Regnault *Botan.* Le Houblon. Planta perennis, volubilis, ad sepēs vulgaris. Quo autem coni tanto præstantiores fiant, cultus plerumque accedat follers necesse est, quem tam in frigoribus quam calidioribus regionibus sibi commendatum habent. Attamen in quibusdam insulis fluvij Jenisei Lupulus spontaneus tam bene viget, ut venditio in vicinas terras incolis Krasnojarcensibus insigne lucrum afferat (Pallas *Reise durchs Russ. Reich.* vol. 3. p. 8. Cfr. Lepechin *Reise*, vol. 2. p. 161.).

Coni) ex fœminina planta petuntur, nec sunt nisi strobili ovato oblongi, compositi ex bracteis amplis imbricatis, quarum singulæ duo semina subrotunda ad basin continent. Tam bractææ, quam semina conspersa farina aurei coloris. Odorem gravem aromaticum spargunt, saporem vero exhibent valde amarum, non ingratum tamen, cum sensu caloris. At ipsa semina hæc dotes possident, quin efficaciora censentur. Aqua frigida tantillum modo virium extrahit, sed calida haud ægre easdem evolvit. Spiritus vini autem tam fortior quam debilis etiam absque calore easdem recipit. Infusum aquosum subluteum Vitriolo martis nigrescit. Extracta ex hisce parata spondent, ob amaritiam & aroma, haud exiguas vires medicas. Lupulo adeo Linneus (*Mat. med.*), præter tonicam virtutem narcoticam, phantasticam, anodynam, tribuere non dubitavit. Sed acquiescimus plerumque usu œconomico pro condienda cerevisia.

In hunc finem lupuleta adornantur, quorum aptam rationem numerosa scripta significant. Consuli possunt inter præstantiora, quæ ex instituto de hac re regerunt, Bradley's *richess of a Hopgar. den explan'd.* Lond. 1729. Treslenreuters *wirtschaftliche u. rechtl. Abhandl. v. Hopfen* cum versione præcedentis libri 1759. Bauder *Abhandl. v. d. besten Art Hopfen zu erbaven*, Aldorff 1777. Requirit lupuleta solum bene subactum subhumidum & stercoreatum, intervalla plantarum satis ampla, alligationem tenellorum sarmentorum, foliorum & sarmentorum superfluorum, quæ aerem intercipient, dum adolevit stirps, putationem, pericarum lignearum debitam longitudinem ut commode plan-

tæ circumvolvere sese possint. In hisce plantationibus non nisi stirpibus fœminæis locus conceditur. Solutis sarmentis decerpenti conii sunt, quum in flavo brunum color inclinât, vel dimotis bracteis multum farinæ flavæ digitis adhæret. Nam tum odor præcipue gravis & aromaticus est. Diuturnior mora jacturam efficit seminum noxiam. Dispergendi tum per pavimenta sicca & ventosa, ut exarescant, quo scopo quidam minus commode utuntur furnis, frumento siccando alias destinatis, dein servandi in cordibus vel cistis vel faccis. Maxime infestus est Lupulo ros melleus, quem ill. A Linæ (*Skanska Rosa* p. 51.) derivat a Larvis Phalænæ Humuli ad radices stirpis nidulantibus, quæ, dum ab harum rosione languescit, aphidum, liquidum tenax dulce effundentium, generationi in foliis faveat. Contra quam ingeniosam sententiam dubia quædam, in ipsa Svecia mota sunt (Versio in Schreberi *n. Cameralschriften*, vol. 2. p. 391.). Suxæ tamen opinioni insistens Linæus suavit, ut radices Lupuli lapidibus contegerentur. Quicquid sit, ejusmodi tegminis commoda experientia confirmata sunt (Stridberg in *K. Vet. Acad. Handl.* 1754. p. 32. *sqq.*). Nomina varia Lupulo data sunt secundum regiones, in quibus cultus feliciorum successum habuit, e. c. Brunsvicensis, Bohemici, Polonici, Anglici rel. Svecis placet suus. Alia nomina respiciunt figuram vel colorem conorum, tempus maturationis &c.

Additamentum Lupuli cerevisiam contra acorem per longum tempus tuetur, mucilaginem ejusdem attenuat, ut tanto melius per vasa penetret, aperit vasa suo aromate, simulque ut alia amara ventriculum reliquaque visceta roborat. Nec injusta spes est, fore, ut calculo urinario prævertat. Non cadunt in hunc varia ista incommoda, quæ usum Myricæ, Absynthii, Gentianæ aliorumque amarorum comitantur, quæ olim vices Lupuli egerunt. Prima experientia cum hoc in Italia facta sunt (ex Isidoro Hallerus in *Hist. stirp. Helv. n.* 1618.). Omnis fatis, quæ in aliis regionibus subiit, id modo noto, tempore Gustavi I. Regis Sveciæ, tam caro pretio ibidem venisse, ut libra Lupuli cado (Tonne) Hordei tosti æquipararetur, & ut fere $\frac{1}{4}$ totius ponderis ferri, quod tum temporis eruebatur, ad Lupulum coemendum extra patriam mitteretur, unde & Rex efficacissimis variis mandatis gentem excitavit, ut Lupulo colendo operam daret (Vid. illustris, Sveciæ senatoris Comit. Bjelke *Tal om Sveriges allmänna busballning under K. Gustaf I.* p. 18.). Non attinet hic modum peculiarem amarum hocce Hordeo tosto admiscendi describere. Quo plus ejus adjicitur, eo amarior fit cerevisia, simul eo calidior fit. Quidam extractum Lupuli, coctione cum aqua para-

paratum, pro condienda cerevisia commodum declarant, & parsimonie magis absque virium jactura consentaneum (*Leipz. Intelligenzblatt* rec. in *Petersb. Journ.* 1776. p. 71.).

Nolo Lupulum multis encomiis ornare, quæ cum aliis amaris aromate mixtis communia habet. Subsistam unice in virtutibus vere exploratis. Decocto emollitus est calculus urinarius durissimus, unde concluditur, lithonriptici vim in corpore humano exercere posse (*Lobb de dissolv. calc.* p. 106.). Quin Londini pauciores calculosi existere, quam præcedente sæculo, postquam liberius Lupulus cerevisiæ addi cœperit (*Raii Hist. pl. vol. 1. p. 157.*). Decocto saturatori, ad dimidiam vel integram libram mane potio sub decrementum lunæ profligantur sæpe vermes (*Darelii Socken Apot. pag. 58.*). Coni autem sacculo inclusi & costi aceto, cerevisia vel vino, demum calide collo applicari, anginam discutunt. Frigida hujus applicatio conducit in luxationibus recentibus & contusionibus (*Ibid.*).

Turiones), primo vere pulullantes, amaricantes sunt cum levi aromate. Creduntur sanguinem depurare, lotium movere, alvum blande solvere. Eduntur instar acetarii costi & oleo sale acetoque conditi, item in vario embammate instar oleris cum carne. Ejusmodi connubio autem pinguium vereor, ne vi medica sua fere omnino defraudentur, & ideo potissimum placeant, quod tempore, quo vegetabilium recentium penuria incidit, præsto sint.

Addi liceat, in Jantia & Medelpadia Sveciæ sarmenta arida a paganis usurpari Lini loco, pro tela rudiori (*Schlesler & Rudenschöld in Vet. Acad. Handl.* 1750. p. 214. § 99.), nec dubium, præparatione magis follerti tenuiora fila posse suggerere (*Holmberger l. c. 1774. p. 253.*). Taceo, sarmenta eadem exhibere tenacia vincula pro alligandis arboribus ramisque, modo antea aqua emollita fuerint; & folia cum stramine comminuta non spernendum pabulum pro juvenis esse. Cineres ex combusta planta vitriarius grati.

O R D O XLII.
V E P R E C U L Æ.

D A P H N E.

LINN. *Syst. veg.* p. 307. *Gen. pl.* p. 192.

Pharm. MEZEREI Cortex, Radix. COCCOGRIDII Semina.

495. **D**APHNE MEZEREUM; floribus sessilibus ternis caulinis, foliis lanceolatis deciduis Linn. *Spec. pl.* p. 509. Laureola folio deciduo flore purpureo, officinis Laureola foemina C. B. Icon: *Fl. Dan.* p. 268. Regnault *Botan.* La Laureole femelle n. 2. Frutex quatuor supraque pedum in sylvis, præcipue Germaniæ frequens, primo vere floribus purpureis hyacinthini odoris oblectans; hinc & in hortis hospitari solet. Rarior in Angliâ, ubi tamen prope Andover in Hampshire recentius inventus est.

Sensim plures hujus generis species medicaminum numerum auxerunt, & quæ uni speciei virtus tributa, passim & in alius laudem transit. Nec error praxi medicæ nociturus, qui tot aliis casibus confusione specierum incidit, hic facile metui potest, quum omnes & singulæ species acrimonia vehementi instruantur, qua ipsa ului medico idoneæ evadunt. Ex quatuor Daphnes speciebus scil. Mezereo, Thymelæa, Laureola, Gnidio, duæ enucleatius trutinandæ sunt, ut quas frequentius reliquis artis exercitium verfavit.

De Daphne Mezereo igitur primum dicendum est. Non potest esse Mezereum Arabum, quum lacteo succo destituitur. An sit *Χαμελύκη* Dioscoridis (*Lib.* 4. c. 172.), ob labem descriptionis non potest omnino dirimi, propius tamen accedit. Cortex) præfixæ speciei nomine corticis Mezerei in primis inclaruit, quem quidem Eques a Linné (*Mat. med.* 1749. p. 60.) Daphni Laureolæ adscripsit, ut tamen agnoscat, Laureola deficiente ex prius dicta planta corticem deglubi posse; ill. Bergius (*M. m.* p. 303.). Daphni Thymelææ eum adjudicavit. Innumera autem experimenta tam in Germania, quam Angliâ & Sveciâ, facta demonstrant efficaciam insignem corticis Daphnes a me
in

in fronte propositæ. Et qui in Germanorum officinis proficit, nisi foris missus fuerit, huic frutici originem suam debet. Deglubitur plerumque ex trunco vel majoribus ramis. Anglis cortex radice magis placet. Siccus tenuis est, rufescens, testis sæpe epidermide pallide bruna. Acrimonia ejus insignis tam gustatu quam externa ejusdem applicatione, qua cutem erodit, abunde sese declarat. Ad primum gustatum quidem linguam non pungit, sed paullo post sensus ardoris oritur vix tolerandus, quo & lingua & totum os afficitur. Id quod non in sicco unice cortice, sed & recenti contingere, ipse exploravi, ardorem autem postero die in me exceperit, ut a corrosivis solet, molesta linguæ insensibilitas.

Corticis unciæ duæ digestæ aqua calida erogant extracti gummosi fere drachmas duas cum dimidia; extractum spirituosum secundum præbet resinæ purissimæ grana quadraginta octo. Extracta hæcce, prout & illud aceto factum, tarde linguam afficiunt, sed post horæ quadrantem sat acrem & diuturnum stimulum impertiunt, instar Dracunculi masticati, vehementiorem extractum resinosum, leniorem illud aceto paratum. Aqua destillata albicans saporis moderate acris absque olei peculiaris vestigio (*Engel Specimen med. p. 5.*).

A temeraria igitur corticis administratione interna sedulo abstinendum; cauta tamen locum omnino habet, ut præcipue crebris cl. Alexandri Russell experimentis edocemur (*Med. Obs. & Inq. vol. 3. p. 189.*). Etenim nodos venereos, contra ipsum Mercurium ad ptyalissimum usque exhibitum obstinatos, decoctum corticis radice Mezeræi eximie discutit; sed æque feliciter hanc vim exlerit ptyalissimo omisso. Illi autem nodi nominatim intelliguntur, qui ex periosteo in crassato nascuntur; nam non sufficit in exostosi. Si caries subest absque exfoliatione, nulla curatio expectari potest; attameo subinde vel tum tumor disparuit. Simul tolluntur dolores nocturni, qui hisce nodis socios sese adiungunt. Vix vero alios dolores venereos noctu gravantes solus cortex sufflammat; id quod tamen junctus paucis dosibus solutionis Mercurii sublimati præstat. Perinde est, utrum vulgaris ista stirps floribus rubris & fructu rubro, an alia floribus albis & fructu luteo adhibeatur, quam utramque Millerus (*Gard. Dist. ant. Daphn. n. 2.*) tamen specie differre conjicit, quum neutra in aliam sese transmutaverit. Experimentis primum susceptis in miscela cum aliis remediis tandem sequens formula virtute sua maxime sese probavit:

℞. Cort. rad. Mezer. recent. unc. j. Aquæ font. cong. j. ^β
Coqu. ad cong. j. Sub finem add. Rad. Glycyrrh. concis.
unc. j. D. S. Quater de die libra dimidia ingeratur. Hæc

ce forma cujusvis stomacho vel diathesi accommodata est, nec nisi in corpore valde sensili, quo alvum solvit, excretionem ullam excitat. Diætæ rigor non alius sub hac curationis genere requiritur, quam is, quo sub simplicitate vitæ omnis excessus vitatur. In incrassatione periostei ex aliis causis quoque aliquando effectus egregius conspicitur (Russell *l. c. p. 195.*). Subscribit Russellii experientiæ de vi hujus corticis cl. Home (*Clinical Experiments and Histories p. 467.*) ----- . Ast minus memorabile, quod decoctum corticis Mexerei ulcera venerea, quibus tollendis Mercurius impar fuit, sanet (Cullen *first. Lines of the practice of Physic, vol. 4. p. 408.*).

Probanda etiam corticis ad cutem in variis morbis applicatio. Scire in Svecia recenter derasus vulnere a serpente venenato inflicto imponitur (Linn. *Fl. Svec. p. 128.*), quum, quod ill. Ab Arcel serius extra dubium posuit (*Vet. Acad. Handl. 1778. p. 104.*), in hocce vulnere pariter ac illo a cane rabioso, dum virus nondum toti massæ sanguinæ se admiscuerit, apertam servare plagam & profluvium purulentum suscitare & alere commodis stimulis primum sit. Sed crevit valdopere corticis existimatio, postquam id curationis genus, quod *Exutorium* recentiores vocant, applausu exceptum fuerit, de quo vero, ut series dicendorum non divellatur, proximo de Daphne Gnidio L. articulo commodius dicitur.

Radix. Quæ de ejus vi corrosiva narrantur, pertinent præcipue ad corticem radice, nam interna lignosa pars exiguum modo saporem habet (Russell *l. c. pag. 191. Home's clinical experiments p. 466.*). In Russia radix ad dentes dolentes applicatur probe cavendo, ne acris saliva deglutiat & guttur inflammet) Pallas *Flor. Ross. tom. 1. P. 1. p. 54. Ejusd. Reisen, tom. 2. p. 226.*).

Verum & deobstruens illa potestas, quam corticem radice demonstrare in morbis venereis supra significavi, observatur ex decocto integræ radice in obstructionibus scirrhosis, sive venereis, sive aliis, ingestis. Ad hæc resolvendas confert, radice Mezerei drachmas duas coquere cum aquæ fontanæ libris tribus ad libras duas, hæcque portio per diem consumitur. Jungitur subinde cataplasma ex decocto hocce & farina. Experimenta hujus generis instituta sunt a cl. Home (*Clinical Experiments, p. 466.*) in tumore tonsillæ & tumore testiculi, utrisque venereis & contra Mercurium refractariis, & extra hancce labem in tumore scirrhoso musculi pectoralis dextri; in alio eoque mobili subter glandula thyreoidea; item in alio simili in cervice; item in parotidibus tumidis. Plurimum valet in scirrhis recentibus. Semel casu scophuloso frustra tentata. Nauseam & aliquando sudorem

rem & alvi dejectiones efficit, sed in proportione supra posita absque aliis molestiis sumi potest.

Ex cortice radicum charta quædam rudior & grisea parari potest, dum ille nimirum cum aqua in pulvem redigitur, quæ expansa & pressioni subjecta siccatur. Glutine proprio suo tenacitatem & firmitatem acquirit (Falks Beyr. 7. topogr. Kenntniss d. Russ. Reichs, vol. 2. p. 196.).

Coccognidii Bacca s. Semina, item rectius Grana cnidia s. Cocci cnidi vocantur Daphnes hujus bacca ovata, magnitudinis pisi includentes semen globosum cortice fragili nucleo albo oleoso acerrimo. Pulpa non acris (Lewis M. m. p. 581. Cfr. Jo. Maur. Hoffm. Obs. in Ephem. nat. cur. cent. 5. 6. p. 298.). Nucleus autem tanto infestior est, quum oleum acrimonia eo tenacius applicationis loco adhæreat. Et hocce semen facile fallit gustantem prima lenitate, quam vero mox insequitur æstus oris & faucium cum minis suffocationis nisi cautius gustes. Mirum tamen, tam avide volucres in eisdem devorandas, dum maturescunt, ferri, ut vix retium tegmine arceri possint (Miller's Gardiners Dict.). Aliis animantibus tamen exitio sunt. Baccis sex lupus necatur (Linn. Fl. Svec. l. c.). Scrupulo uno in subtilissimum pulverem contrito canis periit, licet aliquantum ejus vomitum rejecisset (Lange de Brunsvic. domest. p. 173.), & in cadavere ventriculus stigmatibus rubris notatus, erosus, & sanguine nigro spisso conspurcatus, apparuit. Nec pauca documenta existant hominum temerario usu harum baccarum vel necatorum vel misere affectorum. Ex quatuor adeo baccis per jocum oblatis in viro hypercatharsis effræna cum vomitu, intolerabilis oris fauciumque ardor, sitis succedente febre acuta, & cutis universalis desquamatio, exorta (J. Maur. Hoffm. in Eph. nat. cur. l. c.): at in emulsione, decoctis demulcentibus & opiatis salus. Similes effectus excepta desquamazione cutis inciderunt in puero, qui baccas exsiccatas masticatione comminutas tanquam edules deglutiverat: sed lac recens calide & crebro bibitum & interpositum opiatum vitam servarunt (Aët. Helv. vol. 3. p. 331.). Tristius fatum fuit virginis, cujus mater duodecim grana in quartana dederat, nam vomitu cruento subsequuto vivere desuit (Linn. Fl. Svec. p. 128.). Ad rariores fortunæ casus igitur pertinet, quod homo quidam robustus, ex imperiti cujusdam consilio, sexaginta baccas contra teniam devorans, post colicos dolores vehementes diarrhœam aliaque mala per duos dies durantia, epoto copiosius lacte periculum eluctaretur (Væckskrift for Lakare, vol. 3. p. 291.). An forsitan integræ deglutitæ fuerunt? Nam plus noxæ ex baccis comminutis quam integris redundare in comperto est. Scorta aliquando abortum sibi conciliare semine primis mensibus tentarunt (Lange

Brunsv. demest. p. 172.) . Robusta tamen corporis compages subinde fert, quæ imbecillam una cum vita conterunt; id quod iterum harum baccarum exemplo confirmatur. Robustiores rustici Brunsvicenses octo granis in pulverem subactis aliquando plus quam viginti alvi dejectiones experiuntur (*Lange l. c.*). Incolæ Sibirix septentrionalis adeo triginta semina contusa purgandi scopo ingerere non dubitant (*Pallas Res. vol. 1. p. 226.*). Ne vero hoc climatis frigidioris in obfirmanda compage corporis nostri vi tribuas, ecce in ipso Delphinatu (*Vilars Plantes de Dauphiné, vol. 1. pref.*) baccæ instar purgantis usurpantur. Quin in tussi convulsiva infantum ad vomitum concitandum Russi audent illam exhibere (*Pallas l. c.*). Tartari inde quidem augeri tussim initio sentiunt, sed paullo post evanescere (*Falks topogr. Kenntniss des Russ. Reichs, vol. 2. p. 169.*). Nec hisce cedunt audacia Fennoes, qui contra tussim grana novem, contra febrem intermittentem grana viginti septem, non reformidant (*Herkepæus Haubisjokn, p. 63. ex citat. Halteri in Hist. stirp. Helv. n. 1024.*).

Fides unguenti ex cortice & baccis parati in ulceribus cancris & cacoethicis, quæ in Wermelandia celebratur (*Linn. Fl. Svec. l. c. Conf. & Ejusd. Westgöta Resa, p. 243.*), nondum a medicis scitis sub incudem redacta est. Forminæ viliores Sibirix autem tantum formæ colorique litant, ut in balneo genas baccis terant, unde hæc intumescunt & inflammatoria fere rubedine tinguntur (*Gort. Fl. Ingr. p. 60. Pallas Reisen l. c. Ejusd. Fl. Ross. tom. 1. P. 1. p. 54.*). Eodem sine forminæ Tartaricæ baccas aqua macerant, quæ demum faciem lavant (*Falk l. c.*).

Quum cortex Mezerei dictus etiam a *Daphne Laureola* L. petatur, & hæc paullo exactius designanda. Est *D.* racemis axillaribus quinquefloris foliis lanceolatis glabris *Linn. Syst. veg. p. 307.* *Laureola* sempervirens flore viridi, quibusdam *Laureola mas C. B. Icon: Jacq. Fl. auss. vol. 2. tab. 183. p. 48.* *Regnault Botan. La Laureole male n. 1.* Mæsculum istud, quod olim in hacce visum fuit, est perennitas foliorum, quum hæc in *D. Mezereo* autumnò cadunt. Frutex duorum vel trium pedum in Anglia, Italia, Helvetia, Austria, spontaneus. Nosmet in hibernaculis illum servare oportet, ubi primo vere floret.

Corticis hujus vis vel jam definita, vel paullo post fufius definietur. *Baccæ* ut reliquæ partes valde acres. De acrimonia baccarum experimentum Swietenii testatur, qui olei digitis expressi gustatione inflammationem faucium & fe-

re præfocationem sibi contraxerat (*Comment. vol. 1. p. 638.*).

Pharm. TMELÆÆ Pb. Phyaris. Cortex.

496. *DAPHNE GNIDIUM*; panicula terminali foliis lineari-lanceolatis acuminatis Linn. *Spec. pl. p. 511. Syst. p. 308.* Thymelæa Clus. *rarior. pl. hist. p. 87. c. fig.* Thymelæa foliis Lini C. B. Thymelæa monspeliaca J. B. Icon præstantissima: Regnault *Botan. Le Garou ou Timelee.* Frutex bipedalis in Galliæ inferioris, olim Narbonensis dictæ, toto tractu & circa Monspelium etiam copiose crescens; item in Hispania (Clusius) & Italia (e. c. comitatu Nicænsi: Allion. *Fl. Pedem. tom. 1. p. 133.*) locis asperis. Plantæ prope mare crescentes efficaciores censentur (Le Roy),

Stirpis virtus corrosiva jam dudum cognita fuit. Nec omissa ejusdem commemoratio in variis de materia medica concinnatis libris; sed eam potius in foliis, radice & baccis quaesiverunt, quam cortice. Opportunitas loci procul dubio effecit, ut in Gallia frequentius in usum medicum tracta, quam alibi, fuerit, prout cl. Lemery, Geoffroy & Chomel mentionem ejus ampliorem fecerunt. Baccis hujus quoque impune vescuntur aves (Clusius *l. c.*). Vecusto ausu radix setacei vices egit. Sic adhibita cl. A Sanctorio a suffusione oculorum præservavit (Ex Welsh. in Hall. *Bibl. præct. tom. 3. p. 87.*). Vulgaris maxime locus, quo in hunc finem trajicitur, auris lobulus est, quo perforato radice particula transmittitur; unde & frutici nomen bois d'oreille inditum. Contra hemicraniam & ophthalmiam, epiphoram & ad fluctiones ab oculis arcendas valere hoc curationis genus asseritur. Improbatur tamen usum editor continuationis libri cl. Geoffroy (*Mat. med. Supplem. tom. 3. p. 184.*), ad cuius iudicium inflammatio oculorum potius augeatur. In officinis Gallicis radix sicca in hunc finem servatur. Non vero semper opus est, ut radix transigatur. Sufficit frustulum ejus lobulo jam perforato applicare. Quoniam ipsa auris autem, si apertura recens, inflammationis nimis obnoxia est, præstat id modo septima aut octava die post fieri, & sic per sex menses & diutius, si opus, profluvium alere (Barbeirac *form. med. p. 452.*). Tanquam rem notissimam proponit radice hujus in vesicis in cute excitandis efficaciam cl. Petit (*Mem. de l'ac. des sc. de Paris 1732. p. 233.*).

Sed longe latius fama hujus stirpis sparsa est, postquam cl. Le Roy (*Essai sur l'usage & les effets de l'écorce de Garou, Paris 1767. 12.* cuius versio Germ. sub titulo *Versuch üb. d. Gebrauch u. d. Wirkungen d. Seidelbastrinde übers. von Junker Strassb. 1773* prodit) multis encomiis corticem cumularet, & ho-

& horum haud pacis fulcrum quoque experimentis in medium prolatis subderet. Et hicce Cortex) verus *Ecorce de Garou* Gallorum est, quum D. Mezereum Gallis Le Meze-reon vel Laureole femelle audit, D. Laureola autem Le Laureole male.

Adurit linguam & cutem erodit, & hoc quidem fit vi salis cujusdam acidi, quod segregatum a resina acre quidem est, non vero adurens, cum resina autem mixtum intensa acrimonia instruitur (Hartmann & Hasehke *Diss. super Daphnes Gnidii usu epispastico* cujus epitome mihi unice suppetens, legitur in Gruneri *Krit. Nachrichten v. klein. med. Schriften* 1780. P. 1. p. 146.). Acerum gummosam partem praecipue extrahit, & resinofam quoque corripit sicque sal facile a suis com-pedibus liberatur (ID.).

Cortex) sejungitur a trunco vel ramis fruticis facile, diffringendo haec ipsas partes. Applicatio ejusdem externa non novum inventum est. Ejusdem tanquam efficacis remedii contra affectiones supra memoratas jam meminit cl. Barbeirac (*l. c.*), dum circumvolvatur auri posticae, unde ulcus & exulceratio in toto auri ambitu cum magno humorum profluvio. Ipse cl. Le Roy confitetur, se ejusdem administrationem primum didicisse ab incolis ditionis Aunis, quae omnino commodior longe est &, quantum colligi potest, efficacior, quam parte ante placita. Novum nomen *Exutorii* (Exutoire) est, quo auctor hocce medelae genus insignivit. Scilicet corticis, vel recentis, vel, si exaruerit, aceto vini vel aqua per octo vel decem horas macerati, frustum longitudinis pollicis, latitudinis sex vel octo linearum plerumque imponitur brachio subter loco, cui musculus deltoideus inseritur, & spleniolo tectum fascia firmatur. Oritur tum pruritus, dein ustionis sensus, in quibusdam, quod quidem rarius, vesiculae ascendunt, tandem epidermis consumitur, quod plerumque secundo vel quarto die contingit, succedente profluvio copioso seroso, quod, nisi praecocius inciderit, die decimo quinto praesto est, id quod exutio (exution) termino artis novo vocatur. Initio opus est, mane & vespere commutare frustulum, postea erosa epidermide sufficit id semel de die vel diebus alternis fieri. Ad alendum profluvium dein ablato cortice imponitur folii recentis *Hederæ terrestris* (*V. supra Appar. med. vol. 1.*) nonnihil maleolo vel clave conquassati pars, quam non amplio-rem esse convenit, quam plagae desideratae ambitum, nam erosionem cutis huic semper aequalem observavi. Nisi suppetant folia *Hederæ*, quae vel ideo praefero, quod nec hieme enecantur substitui potest folium *Plantaginis majoris* vel, nisi foetor metuendus, folium *Brassicæ*. Renovatio fit hieme

hieme quotidie semel, æstate bis, quod tanto magis necessarium, quum aliquando latex exundans haud parum fœteat, & aliquando tam copiosius sit, ut manica tota madeat, unde subinde obvolvere brachium pergamenò vel tela cerata opus est, vel chartam bibulam pluries complicatam, ut liquoris plurimum resorbeatur, imponere. Erosio aotem modo fit superficialis, nulla excavatio cutis, nec nisi casibus rarioribus veri puris excretio. Deterfa plaga, rubra modo apparet. Quo majus frustum imponitur, eo major subsequitur excoriatio, id quod pro fine diverso dirigitur, adeo ut aliquando frustum triplo amplius dicto impositum fuerit. Nihil commodi inde redundare video, quod frustum in tres strias intervallis relictis discindatur (quod quidem suavit. cl. Le Roy in *versf. cit. p. 20.*). Galli aliquando transferunt sensim per totam partem facta (quod, si varietati terminorum indulgeas, exutorium ambulatorium vocare poteris). Stimulum sine dubio majorem hac encheiresi excitare student, nam alias unica plaga sollerter procurata insigne profluvium subsequitur. Ratio suræ imponitur cortex, ibique plus doloris & in administratione plus negotii facessit.

Jam, quum ad morbos significandos transeundum sit, in quibus exutorium proffit, præmonere oportet, licet in Gallia experimenta cortice D. Gnidii capta fuerint, alia tantum non omnia, quæ recensebo, corticem D. Mezerei respicere, nec minus me, quam alios pluribus casibus suppetentes virtutes expertum esse. Quin, dum in eadem persona alteri brachio cortex Mezerei, alteri cortex Gnidii imponeretur, istum multo citius & abundantius laticem movisse compertum, scilicet istum intra 24. horas, hunc nonnisi post duplum temporis spatium (Rumpel in *Act. Mogunt. a. 1778. § 79. p. 8.*). Mixtim igitur proponere liceat utriusque corticis in medendo potestatis exempla, ita tamen, ut meminerit lector, quum Gallos testes citem, vel manifeste eos corticem Gnidii adhibuisse, vel probabile maxime esse, non alium usurpasse, item cl. Hartmann corticem Gnidii applicuisse.

Id in universum singulorum scopus fuit, liquidum alicubi stagnans, acres imprimis particulas alicubi parti tenacius inherentes & vellicantes blanda vi revellere & lente una cum aquoso latice exundante per erosam cutem eliminare. Non omnis tamen suspicio abest, quin protractiori corticis applicatione pars acrimoniæ, quæ illi inest, resorbeatur & humores mobiles reddat. Hinc intumescencia faciei & eruptiones miliaris, rubræ, prurientes brachiis vel totius corporis valde molestæ ex cortice Mezerei videntur derivandæ (Berg. *Mat. med. p. 350.*).

Crebro efficaciam suam demonstravit in oculorum variis affectionibus, nominatim ophthalmia obstinata & epiphora. Incolarum ditionis Aunis hac in re capta experimenta confirmatur aliis artis peritorum (*Le Roy l. c. p. 63. sqq. Rumpel l. c. p. 9.*). Imponitur cortex tum brachio, quod oculo ægroto opponitur; si uterque laborat, sufficit tamen unum exutorium; aliquando topica exempli causa saturninum dilutum commode junguntur (*Le Roy*). Sic corticis applicatione tempestiva prævertitur subinde fistulæ lacrymali (*Id.*). In ophthalmiis habitualibus applicatio ad crura profuit eximie (*Van Den Bosch Bemerkungen, üb. d. Muskelvermögen d. Haargefäßen, p. 81.*).

Auribus manantibus subvenit & surditatem tollit, si relaxatio partium subest, nec siccitas peccat (*Le Roy p. 148. sqq., Engel p. 6. sq.*).

Proximo loco commemorandi sunt morbi quidam chronici pectoris. Horum e numero sunt tussis diuturna pituitosa, oppressio pectoris & difficultas respirandi, quæ minantur phthisin futuram, quin excreatio puti similis vel vere purulentæ materiæ comite febrè multis casibus (*Le Roy pag. 123. sqq.*). Profuit & in phthisicis hujus generis uti vesicatoriis & suppurationem inde enatam cortice Daphnes alex (*Fabre in Mem. de l'ac. R. de Chir. tom. 5. p. 573.*).

Nec in vitiis cutaneis sua laude defraudandus est. Eo obviam itur sequelis ex scabie vel tineæ capitis retropulla (*Le Roy p. 114.*). Eo herpetica labes sæpe tollitur. Spectat huc exemplum herpetis & fungi articularis in genu, quod utrumque vitium cortex brachiis impositus sufflaminavit (*Jos. De Plenciz Act. & obs. med. p. 135.*). Leguntur casus felicitis curationis, in quibus herpes cum arthritica labe conjunctus apparuit (*Pomme nouveau receveil de pieces relativement au traitement des vapeurs, p. 391. sqq.*). Sic febris cum spasmi ex serpigine (*Salzfluss*) longa retrogressa, imposito cortice ei loco, quem serpigo antea occupaverat, devicta (*Rumpel l. c. p. 11.*). Vi bis observati successus fausti commendatur applicatio corticis Mezerei ad variolas in partes quasdam ignobiliores alliciendas (*Scherb uber. d. Einsprossung. d. Pocken, p. 135.*). Merito & celebratur in doloribus rheumaticis &, affinibus hisce, arthriticis. Nec hæcce efficacia fugit cl. *Le Roy* (*p. 204.*), crebrius dein ab aliis explorata. In rheumatismo acuto solamen attulit cortex modo parti dolenti, modo dissitæ, applicatus (*Tode & Salholt Adnotat. med. pract. p. 6.*). Cephalæam arthriticam autem sedavit brachio impositus (*l. c. p. 9.*). Speciatim indicanda est odontalgia rheumatica & dolor totius lateris sinistri capitis, præcipue maxillæ eo sublatus (*Rumpel l. c. p. 10.*). In malo ischiadico viri cujusdam diuturno cessavit dolor cortice

ce femoris interiori parti primum admoto, dein translato per totum ambitum femoris, nec unquam recruduit (Hartmann *l. c. p. 147.*). Ex fomite rheumatico videtur profecta fuisse ista epilepsia, cujus medelam existisse fusius describitur (Rumpel *l. c. p. 10.*) --. In paralyticis affectionibus pariter non spernendum auxilium affert; cujus rei notabile exemplum istud est hominis sinistro latere paralytici, sed mirifice inde levati (Rumpel *pag. 11.*) ---. Demum commemoranda vis est, qua in obstructionibus glandularum referendis pollet. Scrophulæ ex hoc censu sunt (Le Roy *p. 89.*); & eodem auxilio parotis tumida, acrem fundens, disparuit (Rumpel. *p. 13.*).

Utinam hisce morbis omni tempore & occasione satisfaceret, sed mirifica illa propensione dixerim an vanitate? quæ plerisque inest placitum sibi medicamen varietate virium adscriptarum ornandi, accidit, ut multæ aliæ illi tribuerentur, in cachexia, apoplexia, mania, affectionibus nervosis, tumoribus œdematosis rel. (Vid. lib. cl. Le Roy). In immensum augetur morborum series, si transcribere in cortices propositos omnes illas virtutes volupe sit, quæ ulceribus artificialibus & epispasticis in univertum competunt.

Non diffitendum, prout in phænomenis externis multipliciter differt effectus exutorii ab isto fonticuli, vesicatorii ex Cantharidibus, sinapismi vel alius epispastici uestati, ut de uestionibus & fetaceis nihil dicam, ita & cortices hosce in morbis privas quasdam vires exercere. Celerior omnino est effectus Cantharidum applicatarum, magis stimulant nervosum systema, plusque doloris tam, quam applicentur, quam epidermide ablata creant, profundius earundem virus in superficie corporis serpit, unde suppuratio subsequi solet, resorptæ acrimoniæ harum in sanguinem quoque manifestiora indicia existant. Hinc hæc in acutis morbis magis conducunt corticibus dictis, quam contra hi, si lente in chronicis morbis revellendum sit & fomes acris sensim pedentimque emolliendus & inter hæc parcendum dolori sit, præstent. Quis enim exulcerationem ex vesicatorio multis iteratis moliminibus alendam per plures menses, quin annum supraque, sine magno incommodo ferret? Fonticulorum exigua efficacia est, nec valde revellunt, nisi plures excitentur, quorum singuli dum aperti servandi, multum molestiæ creant. Sinapis, Armoraciæ, Rutæ aliorumque rubefacientium vis in stimulando potius & revellendo, quam humores viciatos eliminando consistit, nec diuturnam continuationem admittunt. Ranuncolorum (Vid. *Appar. med. tom. 3.*) ambigua virtus est, nec periculo carens.

In hac tamen, quam tribuo corticibus Daphnes, præroga-

gativa non celanda quædam incommoda sunt, quæ eorum usum subinde comitantur. Sunt enim nonnulli, in quibus ne ex applicatione quidem, per mensem dimidium vel integrum continuata, cutis rubedinem contrahit (Le Roy pag. 17.; Hartmann *l. c. p.* 147.). In aliis incalescit inde corpus notabiliter, dolor absque feri effluvio nascitur insignis (Engel *l. c. p.* 16.), intumescit brachium, quin ipsa facies (Le Roy *p.* 17.; Hartmann *l. c. p.* 148.; Engel *loc. cit.*), abscessus supra cubiti flexum contractus (Engel), quin ex justo diuturniori corticis mora gangrænæ periculum incidit (Hartmann). In mulieribus sæpe post protractiorem exutorii administrationem emergunt exanthemata miliaria rubra, prurientia, quæ occupant brachium vel totum corpus ne capite quidem exempto, discreta vel in areolas confluentia, subinde valde molesta, & si chronica evaserint, difficillimæ curationis (Bergii *M. m. p.* 306.). Aliquando exeditur cutis profundius cum dolore acerbo, & tam tenaciter cortex adhæret, ut vix calidi lactis ope sejungi possit, vel haud absque cruentatione. Sæpe acre exstillans vicinas partes erodit. Ast cave, ne id cortici tribuas, quod vitiosæ potius corporis diathesi adscribendum est. Hi quoque plerumque melius ferunt exutorium, qui pallentes laxioris sunt corporis, & copia aquosorum humorum instructi & plus emolumenti inde consequuntur, quam quibus cutis dura, siccitas solidorum, macies, sanguis compactus viscidaque labes contingit. Quibusdam & fœtor laticis exundantis tædium parit, qui tamen non perpetuus est, sed vel a morbi genio, ob quem exutorium eligimus, vel rariori justo vel inconcinna deligatione repetendus. Exempla quoque exstant, quod nihil vel perparum feri erosus locus effuderit, sed ejus locus quasi ex fonticulo stillaverit (Engel *l. c. p.* 17.).

Plura tamen horum incommodorum ejus naturæ sunt, ut leviusculis præfidiis tolli possint. Si in ambitu erosiones: lotio cum aqua frigida convenit. Balnea tepida subinde profuerunt in eruptionibus descriptis. Dolente nimium plaga vel intumescente brachio & inflammationem minante ad discutientia, aquam saturninam Goulardi similiaque, confugimus. Quicquid adversi autem accedat, semper auferri cortex debet. Dolor subinde initio post impositum corticem & tenacius affixum perceptus plerumque latice uberius exundante cessat. Quis ideo vituperabit vesicatoria ex Cantharidibus, quod subinde ulcera molesta imo gangrænosa excitaverint, aliis franguriam & mictionem cruentam creaverint: curne de crimine horum corticum applicatio absolvenda, etiam si non omnibus opportuna fuerit? Ita neutrum horum ideo rejici meretur, quod aliquando spe nos excidere passum fuerit. Et nemo prudentior in morbis difficilioribus, quales

recensui, unice acquiescet in topico ejusmodi remedio, sed alia scopo accommodata simul in usum vertet, quorum sola virtus tamen non sufficiet.

Qui vero exutoriis per protractum tempus indulserunt, caveant, ne justo præcocius & sine prævia præparatione plagam coalescere sinant (Le Roy p. 238.) Repetitæ tum requiruntur, etsi blandæ, purgationes alvinæ parciusque cibandum est. Primis mensibus post lassitudo genuum sentitur, quam sæpe criticæ quædam dejectiones alvinæ excipiunt. Multis tamen exemplis extra dubium ponitur, hisce præmissis cautionibus absque noxa plagas Daphne excitatas posse exsiccati.

COMMUNIS
(A. 1744)

A D D E N D A.

Plagulis, quæ de gummi guttæ & de Benzoe in hoc volumine agunt, jam prælo egressis, ecce, pro ea, qua in me fertur, benevolentia & suo in litteras studio, ill. Baro-netus Banks, Præses societ. scient. Lond., mihi mittit schedas, quarum obtinendarum spem me concepisse suis locis in libro ipso significavi. Hæ quum varia historica momenta dubitanter modo vel breviter a me pronunciata confirment vel luculentius exponant, alia corrigant: uolo eorum commemorationem ad finem subsequæntis voluminis, ut reliqua supplementa, differre, sed potiora mox subjun-gere non vereor.

GUMMI GUTTÆ.

(p. 50. sqq.)

Originem ejus curatius König, Tranquebaræ per multos annos medicus & sciens fidusque naturæ scrutator, persequutus est in pugillaribus Germanice scriptis & cum Bankio communicatis, quorum hic copiam mihi fecit. Distinguit iste inter arborem *verum* Gummi guttæ suppeditantem & illam, quæ *spurium* suggerit. Istius rem præcipue agit, eamque nomine *Gutta-fera vera* s. *Ghokkatu*, *Gobkatbu*, *Goblatbu* Cingalensium, vel *Bokkatu* incolarum prope Mare degentium, proponit. Est Arbor staturæ mediocris, ad Polygamiam monœciam transferenda. *Flores* ejus *masculi* vel insident racemo proprio, vel inter flores hermaphroditos (fœmininos Königius perperam pluries vocavit) axillis foliorum adnascuntur. Calyx tetraphyllus (rarius 6. phyllus) foliolis ovato orbiculatis marginatis, quorum duo exteriora minora, duo interiora majora; Corolla tetrapetala, patentissima calyce duplo major, petalis obovatis coriaceis margine ciliatis, luteo albis basi rosea, oppositis duobus majoribus; Staminum Filamenta numerosa ad 30. ex receptaculo carnosulo quadrangulari, clavata, subquadrangularia, Antheræ fertiles; Rudimentum Styli in nonnullis, Stigma echinatum, inæquale, sterile. *Flores hermaphroditi* verticillatim vel axillis foliorum vel articulis ramorum juniorum mixtum cum floribus masculinis inseruntur, interdum ge-

minati oppositi. Calyx corollaque, quale in masculis, nisi parvum majores; Stamina, ut in maribus, interdum polydelpha in phalanges quinque distributa. Antheris fertilibus; Pistilli Germen globosum, Stylus solitarius brevis, Stigma tri-vel quadrilobatum lobis patentibus obcordatis persistentibus; Bacca globosa, glabra, albicans ad latus rosea, coronata stylo brevi & lobis stigmatis, ceraso majori sæpe duplo major; Semina tria oblonga, obsolete triangularia, articulo terminali, alba, ante maturationem vulnerata lac copiose fundentia, initio niveum dein viridi citrinum. Folia arboris ovata vel obovata, opposita, integerrima, lævia, coriacea, rigida, obscure viridia, petiolata ---. Crescit hæc arbor in regno Siamensi, nominatim probe locum Cambodiæ vicinum, qui Tchänthebua dicitur, item in Zeylona.

Priori loco, teste sacerdoti religionis Romano catholicæ fide digno, qui christianorum Cochinchinensium sacris ibidem præest, colligitur succus sic, ut, quod ex fractis foliis vel ramulis guttatim (unde ratio nominis Gummi guttæ repetenda) promanat, lac luteum excipitur arboris hujus foliis vel testis nucum Cocos, & dein majoribus vasis planis argillaceis æstivo tempore siccetur, donec indurescat, tum commodis foliis obvolvatur. Hunc succum una cum ligno Aloës christiani ibi habitantes instar tributi regi Siamensi solvunt. In Zeylona autem incidunt hinc inde corticem trunci variis locis lapide acuto, unde copia succi cremorem lactis spissitudine æmulantis exundat, æstu solari facile siccandi. Pictorio scopo Gummi guttæ Siamense alteri Zeylonensi præstat; nam hic colorem sordide luteum erogat, cujus causa forsitan in vitio collectionis tantum latet. Sed medica virtute neutrum alteri cedit. Utraque regione instar vehementioris alvum laxantis & emetici ab indigenis usurpatus, haud sine metu. Nec latet eos, abuti eodem aliquando scelestas fœminas. Baccæ edules sunt.

Cambogia gutta L. spurium Gummi guttæ tribuit Königius, quoniam, licet arbor succum fundat citreo-luteum, hic tamen siccatione in brunum inclinat. In Malabria, ubi spontanea, *Korka-Puli* dicitur. Sed & Zeylonam sub diversis Varietatibus patriam habet. Fructus pomum subglobosum est, interdum ovale, sulcis octo novem ad duodecim hiantibus profunde divisum, magnitudine pomi vulgaris, nitidum, colore luteo vel rubro viridique coloratum, pulpa subtenax succi acidissimi farctum, formans infra divisuras loculamentum ovale semine unico raro duobus in pulpa diluta subrosea saporis dulcis nidulantibus, oblongo reniformibus compressis, longitudine fabæ majoris. Siccatus ex Zeylona venditur in oram Coromandel, ubi in foris venalis prostat, & ob acorem præcipue intinctibus pipere largiter

conditis a pauperibus additur. Succus ex trunco prorumpit, instar lactis citreo lutei, spissitudine Terebinthinæ crassæ, & lente exarescit. Recens a Cingalensibus vulnerarium egregium censetur.

B E N Z O E.

(p. 239. sqq.)

Auctore cl. Houttuyn eam arbori cuidam ex Lauri genere adscripsi, sed jam commentatione cl. Dryander (*Botanical description of the Benjamin tree Sumatra inserta volumini 77. actorum Philosophical Transactions*) meliora edoctus eandem arborem *Styracis* esse speciem nullus dubito. Occasionem corrigendi novissimum errorem simulque omnes reliquos tempore priores omnino suffocandi dederunt specimina sicca, quæ sibi ex Sumatra per cl. Marsden comparavit ill. Baronetus Banks. Præfigenda igitur in futurum est nomen & descriptio:

Styrax Benzoin; foliis oblongis acuminatis subtus tomentosis, racemis compositis longitudine foliorum Dryand. *loc. cit. c. 1ab. 12.*

Synonymis a me significatis addidit cl. vir: *Benquin* Rademacher in *Act. societ. Batav. vol. 3. p. 44.* quem tomum legere hæcenus mihi non contigit.

DESIGNATIO SPECIERUM.

IN QUARTO VOLUMINE CONTENTARUM.

S T I R P E S.

ORDO XXXVII. DUMOSÆ.

*Nomen pharmaceuticum.**Nomen systematicum.*

422. Rhamnus catharticus f. Spina cerevina.	<i>Rhamnus catharticus.</i>	pag. 3
423. Frangula.	--- <i>Frangula.</i>	5
424. Jujuba.	--- <i>Zizyphus.</i>	6
425. Aquifolium.	<i>Ilex aquifolium.</i>	7
426. Sambucus.	<i>Sambucus nigra.</i>	8
427. Ebulus.	--- <i>Ebulus.</i>	12
528. Sumach.	<i>Rhus coriaria.</i>	13
429. Elemi.	<i>Amyris Elemifera.</i>	15
430. Balsamum de Mecca. Xylobalsamum. Carpo- balsamum.	--- <i>Opobalsamum.</i>	16
431. Copaivæ balsamum.	<i>Copaifera officinalis.</i>	23

ORDO XXXVIII. TRIHILATÆ.

432. Hippocastanum.	<i>Aesculus Hippocastanum.</i>	30
433. Nasturtium indicum.	<i>Tropaeolum majus.</i>	36
434. Berberis.	<i>Berberis vulgaris.</i>	37
435. Tribulus aquaticus.	<i>Trapa natans.</i>	40

ORDO XXXIX. TRICOCCÆ.

Nomen pharmaceuticum.

Nomen systematicum.

436. Euphorbium.	<i>Euphorbia officinarum.</i>	42
437. Cataputia minor.	--- <i>Lathyris.</i>	47
438. Esula minor.	--- <i>Cyparissias.</i>	48
439. --- major.	--- <i>palustris.</i>	49
440. Gummi gutta.	<i>Cambogia Gutta.</i>	50
	<i>Guttafera vera</i>	
	König.	290
441. Myrobalanus Emblica.	<i>Phyllanthus Emblica.</i>	59
442. Cascarella.	<i>Croton Cascarella.</i>	60
443. Bezetta cœrulea. Sucus Heliotropii.	--- <i>tinctorium.</i>	64
444. Tilli v. Tiglium. Pavnæ lignum.	--- <i>Tiglium.</i>	69
445. Lacca.	--- <i>lacciferum.</i>	70
446. Ricinus major.	<i>Jatropha Curcas.</i>	75
447. Resina elastica.	--- <i>elastica</i>	77
448. Ricinus vulgaris. f. Cataputia major.	<i>Ricinus communis.</i>	89
449. Mercurialis.	<i>Mercurialis annua.</i>	101
450. Thea Bohe.	<i>Thea Bohea.</i>	102
451. --- viridis.	--- <i>viridis.</i>	103
452. Buxus.	<i>Buxus sempervirens.</i>	118

ORDO XL. OLERACEÆ.

453. Bonus Henricus.	<i>Chenopodium Bonus Envicus.</i>	120
454. Botrys vulgaris.	--- <i>Botrys.</i>	122
455. Botrys Mexicana.	<i>Chenopodium ambrosoides.</i>	123
456. Chenopodium anthelmiticum.	--- <i>anthelmiticum.</i>	124
457. Vulvaria.	--- <i>Vulvaria.</i>	ibid.
458. Beta rubra	<i>Beta vulgaris.</i>	125
459. Soda.	<i>Salsola sativa</i> &c.	127
460. Spinacia.	<i>Spinacia oleracea.</i>	146
461. Atriplex sativa.	<i>Atriplex hortensis.</i>	147
462. Herniaria.	<i>Herniaria glabra.</i>	148
463. Camphorata.	<i>Camphorosma Monspelienfis.</i>	149
464. Phytolacca.	<i>Phytolacca decandra.</i>	150
465. 466. Lapathum acutum.	<i>Rumex acutus.</i>	152
	--- <i>crispus.</i>	ibid.

No-

Nomen pharmaceuticum.

Nomen systematicum.

467. Herba Britannica.	<i>Rumex aquaticus.</i>	153
468. Rhabarbarum monachorum.	-- -- <i>alpinus.</i>	154
469. Acetosa.	-- -- <i>Acetosa.</i>	155
470. Rhaponticum.	<i>Rheum Rhaponticum.</i>	157
471. Rhabarbarum Sibiricum.	-- -- <i>undulatum.</i>	159
472. Rhabarbarum f. Rheum verum.	-- -- <i>palmatum</i>	161
473. Bistorta.	<i>Polygonum Bistorta.</i>	181
474. Hydropiper.	-- -- <i>Hydropiper.</i>	182
475. Centumnodia.	-- -- <i>aviculare.</i>	183
476. Anacardium occidentale.	<i>Anacardium occidentale.</i>	184

477. α Cinnamomum. Cassiæ Flores.	<i>Laurus Cinnamomum.</i>	185
β Cassia lignea. Malabathri Folia.	<i>Varietas diversa.</i>	196
478. Camphora.	-- -- <i>Camphora &c.</i>	198
479. Culilawan.	-- -- <i>Culilawan.</i>	232
480. Laurus.	-- -- <i>nobilis.</i>	234
481. Sassafras.	-- -- <i>Sassafras.</i>	237
482. Benzoë.	-- -- <i>Benzoë.</i>	
	Houtt.	239
	<i>Styrax Benzoë</i>	
	Banks.	292
483. Pechurim.	<i>Laurus.</i>	243
484. Cortex Winteranus.	<i>Wintera aromatica.</i>	246
485. Canella alba.	<i>Canella alba.</i>	251

ORDO XLI. SCABRIDÆ.

486. Parietaria.	<i>Parietaria officinalis.</i>	252
487. Contrayerva.	<i>Dorstenia Drakena.</i>	253
	-- -- <i>Houstoni.</i>	ibid.
488. Carica.	<i>Ficus Carica.</i>	256

No-

Nomen pharmaceuticum. *Nomen systematicum.*

489. Urtica.	<i>Urtica dioica.</i>	260
490. Urtica Romana.	-- -- <i>pilulifera.</i>	263
491. Morus.	<i>Morus nigra.</i>	ibid.
492. Ulmus.	<i>Ulmus campestris.</i>	266
493. Cannabis.	<i>Cannabis sativa.</i>	269
494. Lupulus.	<i>Humulus Lupulus.</i>	275

ORDO XLII. VEPERCULÆ.

495. Mezereum.	<i>Daphne Mezereum.</i>	278
496. Thymelæa.	-- -- <i>Gnidium.</i>	283

F I N I S.

ORDO XLIII. MARIIDÆ.

2

APPARATUS
MEDICAMINUM
TAM SIMPLICIUM

QUAM
PRÆPARATORUM ET COMPOSITORUM
IN PRAXEOS ADJUMENTUM

CONSIDERATUS.

VOLUMEN QUINTUM.

AUCTORE
IO: ANDREA MURRAY D.
EQUITE ORD. R. DE WASA

CONSILIARIO R. BRIT. AULÆ PROFESSORE MEDIC. ET BOTAN.
ORD. IN ACAD. R. GOTTING PRÆFACTO HORTI R. BOTAN.
SOCIETATUM SCIENTIARUM GOTTING. STOCKHOLM.
UPSAL. GOTGENB. LUND. FLORENT. LUGDUN. DI-
VION. AUREL. ET BATAVO-FLESING. MEDICARUM
PARIS. NANC. ET HAUN. AC OECONOMICARUM
BERN. CELL. GEORGOPH. ET PARIS. MEMBRO.

VENETIIS

TYPIS SEBASTIANI VALLE

MDCXCIV.

SUPERIORUM PERMISSU.

